ILLUSTRERADT

Utkommer hvarje Söndag. ... ader 1 Rdr. B:co

Enkla. N:o 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 1 Götheborg, Söndag d. 4 April 1847. 1 Qvar.

Salomon Heine

Betty Heine.

Salomon Heine och hans stiftelse i Hamburg.

Der, hwarest penningen är ... allmänna måttstocken, ... ed hwilken man mäter menniskowärdet; den wågskål, i hwilken man kastar de särskildta medlemmarne af samfundslifwet och sålunda ända till uns och gran med torr kalkyleringslust bestämmer deras wigt, — der, hwarest rikdomen är förnämsta förtjensten, är det ett sällsynt fenomen, att någon gladt och högsint försakar det timliga godа. Ifrån denna synpunkt högaktade wi alltid på det uppriktigaste Salomon Heine, som war Hamburgs på en gång rikaste och mest wälgörande man. De summor, hwilka han under loppet af ett långt, af lyckans genius omhuldadt lif uppoffrade på ädla handlingar af mångfaldiga slag, skulle i och för sig betraktade bilda en ansenlig förmögenhet, äfwen om man afser blott dem, som för werlden äro bekanta. Den högtidliga inwigningen af det på Heines bekostnad uppbyggda israelitiska sjukhuset den 7 Sept. 1843 ledde ånyo den allmänna uppmärksamheten och aktningen på den man, som genom handlingar af fleradtad werksamhet städse wisade att guld och hjerta ej alltid uti lifwet stå till hwarandra i disharmoni.

Salomon Heine tillhörde den tämligen inskränkta kretsen af Hamburgs offentliga karakterer. Hos honom concentrerade sig innehandet af wårt första europeiskt namnkunniga Bankirshus och den inflytelserikaste auktoriteten på Hamburgs börs. Wi tro i öfrigt att denna ädla, redliga och kraftiga natur skulle under hwilka förhållanden som helst hafwa utpreglat sig till betydelse. Sannt är att Heine ej utan lyckans medwerkan kom till höjden af sin ställning, men icke desto mindre hörde han till de afundswärda dödliga, hwilka om sig kunna säga, att de med egen hand timrat den farkost, uti hwilken de med ädel stolthet besegla lifwets haf. Karakterer af denna art antaga ofta en barock, sällsam färg. Den så rigtiga sjelfkänslan står icke sällan om till öfwerskattning. De wisa sig ojemna, swårfattliga, hetlefrade, ombytliga i det brokiga spelet af deras lynnes egenheter, de hafwa många skarpt framstående sidor och ojemnheter — egenskaper, som ej kunna förwåna, om wi framtränga ända till deras källa. Äfwen Heine war icke fri derifrån, och blef sålunda icke sällan från enskildta håll föremål för en skef uppfattning och ett falskt bedömmande. Wi förklara detta swaga, enskildta motstånd emot den allmänna öfwertygelsen för så mycket mer naturlig, som wi häntyda derpå, för hwilka obehag och misstydningar en man dagligen måste warit utsatt, som för mången syntes identisk med en offentlig wälgörenhets kassa.

Salomon Heine föddes i Hannover 1767. Lyckan ... ej wid hans wagga. Den som en gång skulle komma att ... millioner lemnade wid 17 års ålder sin fädernestad med 16 ... schen på fickan. Den unga lyckesökaren wallfärdade på win... och förlust till Hamburg. Han hade der hwarken anförwandter eller

gynnare och wänner, men med i hjertat och förstånd i husn
Hans kunskaper inskränkte sig till skrifwa, räkna och läsa. (
lertid war Hamburg då oändligt mer än nu förtiden den e
liga orten för att inom kort tid tillförsäkra den merkantila handl
kraften, den flitiga oförtrutenheten, den israelitiska spekula
andans skarpblick och elasticitet de lyckligaste resultater. H
sann först sin utkomst på det wid denna tid betydande Por
bankirskontoret. Han lemnade detsamma för att associe
med en wäxelmäklare, hwars son, den förtjenstfulle ordför
i Hamburgs handelsdomstol, D:r Halle, har till maka He
enda, ännu lefwande dotter. Sednare uppträdde Heine sjel
digt i wexel-mäklareaffärer och hade alltid sin werksamhet, si
lighet och sitt redliga handlingssätt att tacka för den bästa
det allmänna förtroendet; sin öppna allwarliga karakter, sö
warmaste och uppriktigaste högaktning. År 1797 lade Hei
nom det i förbindelse med hans affärswän Heckscher eta
de bankirshus, hwilket sednare upptog Lewin Hertz och J
Oppenheimer, grunden till sin följande financiella s
Huset bibehöll sig, dock med alltid stigande anseende, till år
då associationen upplöstes och Heine ensam med en förmö
af mer än en million trädde i spetsen för affärerna. Ifrå
na tid utwecklade sig mannens hela märkwärdiga spänstighe
lösa flit, hans aldrig irrande skarpsynthet och denna sam
förening af djerf spekulationslust och lugn besinning, som
närwarande handelswerlden är föremål för både förwåni
afund. Mångfalden af Heines handelsföretag kunde blott
ras med den lyckliga framgång, som öfwer allt krönte dem.
sen, på hwilken denna mångartade werksamhet hwilade, bl
fastare och solidare. Firman: Salomon Heine wann si
ett europeiskt rykte. Han stod, hwad kredit och aktning betr
på ingen handelsplats i werlden, efter husen Rothschild, B
Aguado, Eskeles, Sina och dylika. Dess imponerande ställni
kades ej en gång af den financiella jordbäfningen 1825, so
gången från London, störtade i Hamburg Goldsmith och
Frankfurt twå de största Bankirer, i Berlin den rike Ben
öfwer hela Tyskland lät djupt känna sina sorgliga följ
"Har något händt," frågade Salomon Heine, för ett ö
förwånad, med sin lugna, glada sinnesart. Och sedan gr
i fickan och hwad han derutur uppdrog, war tillräckligt
wara flera wacklande Hamburgerhus från fall och att för
som sågo sig genom katastrofen förlorade, göra det hårdo
mindre kännbart. Här wore kanske rätta stället at
räkna en rad af de ädlaste handlingar, som om denna
ta man äro oss bekanta, af hwilka många, berättade efte
ren af deras utöfning, skulle synas lika orginella, som
galägga äkta humanitet, den högsintaste känsla och den
menniskokärlek. Rummet tillåter oss emellertid blott widr

skildta, mest framstående omständigheter, som icke allenast förtjena samtidens tacksamhet och deras, som deraf blifwit delaktige, utan ock åt den ärade mannen skola förwärfwa efterwerldens wälsignelse och hugkomst. Till minne af sin uti Italien i sina ynglingaår astidne, allmänt saknade son, Herman Heine, stiftade den djupt sörjande fadren en understödskassa till förmån för israelitiska handtwerkare och för att tillförsäkra de fullkomligt obemedlade ibland dem en möjlig utkomst för lifwet. Hundra tusen Mark b:co och räntorna af en rysk statsobligation på 40,000 Rubel anslog den förträfflige mannen för detta ändamål. Inrättningen är i wilkoren för sin werksamhet så skarpsinnigt och ändamålsenligt organiserad, att deß ursprungliga fond förökar sig i samma mån, som de förskott wära, hwilka utdelas. Dessas minimum är 2000 Mark b:co, deras maximum 5000; den som behöfwer understöd sätter twå säkra borgesmän och betalar twå procent i ränta. Dessa läggas till kassans grundkapital och sålunda ser densamma sig i stånd att i fråga om understöd alltid kunna öfwerstiga antalet af de beräknade summorna. Den nämnda inrättningen är till förmån endast för innewånare af israelitiska trosbekännelsen. Detta blott så länge tills i en framtid fullkomlig borglig likställighet inträder mellan judarne och de kristne; så snart denna tidpunkt inträffar, skall för åtnjutande af förmåner genom Heineska inrättningen ingen åtskildnad göras på trosbekännelse. Hwarföre så är anordnadt, behöfwer wäl ej upplysas; deremot wilja wi tillägga, att Sal. Heine wid sin storartade wälgörenhet aldrig hade i sigte Kristen eller Jude, utan blott menniskan, den hjelpbehöfwande brodren. Sålunda gaf han de ansenligaste summor till anläggning af kristliga kyrkor och skolor. När en församling för några år sedan wille anlägga en ny skola och för detta ändamål föranstaltade en offentlig kollekt, wände de sig först till S. Heine, med anhållan att han måtte börja subskriptionslistan. Heine anmärkte, att det skulle taga sig illa ut, om han som Jude stode i spetsen, och bad de utskickade att först wända sig till några af de mest bemedlade af Hamburgs Kristna innewånare, men wänta af honom resten af de till byggnadsföretaget nödwändiga medlen. Listan wandrade så af till en af Heines grannar, hwilken, underrättad om Heines löfte, tecknade sig för halfwa summan, med dessa ord: "af kristlig kärlek." Sedan kom paperet åter i Heines händer och denna undertecknade den andra hälften af byggnadskapitalet med anmärkningen: "af judisk kärlek."

(Slut följer.)

Kärleken — en Bok.

Man skrifwer nu 1847 — och ändock wet man ej rätt, hwad kärleken är. Det är med den, som med mången sjukdom, — man kan trots all erfarenhet och lärdom icke bewisa, om den är en miasma eller ett kontagium.

Poeterna säga att kärleken är en planta, men de äro ej eniga om, hwad slags planta det är. Några påstå att det är en törnros, andra att det är en moßros; — angående taggarne äro de fullkomligt ense.

Jag deremot påstår att kärleken alldeles ej är någon blomma; utan att den är en — bok.

Ja, kärleken är en bok, som den store mästaren ofwan stjernorna har utgifwit till förmån för sina skapelser, en Biblia Polyglotta i alla språk, en Vulgata, som förstås och helig hålles af alla folk i alla Zoner. Kärleken är en abc-bok, hwaraf menniskor kunna lära att stafwa, en premiebok för alla jordens barn, en klassiker cum notis variorum.

Denna bok är sammanfattningen af alla wetenskaper, med undantag af den mathematiska. Ty kärlek och mathematik äro antipoder.

De största kännarne af denna bok äro fruntimmerna, ty de äro härutinnan födda till professorer; wi män äro bara kandidater, som sitta på lifwets långa skolbänkar och låta kärlekens gyllene bok kommenteras från det qwinliga hjertats katheder.

I professorer i de höga wetenskaper, huru litet liknen I de älskwärda professorinnorna! I innehafwen edra professorat blott som en personlig tjenst; kärlekens professorat deremot är ett allodialgods för qwinnorna; och till och med i den högsta ålder taga de ej afsked med pension. Man frågade en gång en åttioårig dam i hwilken ålder fruntimmerna upphöra att älska. Jag wet det ej, swarade hon; — derom må ni tillspörja de gamla. Så är det med qwinnorna; deras födelse- och dödsdag äro de twå blanka bladen, som finnas i begynnelsen och slutet af kärlekens bok; deras öfriga lefnadsdagar äro de tryckta bladen uti densamma.

I fråga om bandet — troheten, i hwilken kärleken bör wara inbunden — har boken undergått många förändringar. Först blef den bunden i pergament; sedan i skinn; så började papersband och sist brocherades den helt simpelt. I wår tid tycker man mest om de obundna. Så förändras tiderna!

"Törs jag anhålla?" — "Mycket gerna" —
"Hvilket behag i dessa anletsdrag!"

Ein frei-es Le-ben füh-ren wir, ein

DROTTNING VICTORIA såsom MAKA och MOR.

Drottning Victoria såsom Maka och Mor.

Alexandrine Victoria I, drottning öfwer det förenade riket Storbrittannien och Irland, föddes den 24 Maj 1819, besteg thronen den 20 Juni 1837, förmäldes med Prins Albert af Sachsen-Coburg-Gotha den 10 Febr. 1840, födde den 21 Now. 1840 Kronprinsessan Victoria, den 9 Now. 1841 Prinsen af Wales, den 25 April 1843 Prinsessan Alice, den 6 Aug. 1844 Prinsen Alfred Ernst och den 25 April 1846 Prinsessan Helena. — Den teckning af hennes lif, wi härmedelst meddela, har åtminstone den förtjensten att wara sann och likwäl lända sitt höga föremål till ära.

Det gifwas länder, i hwilka herrskarwärdigheten utgör det högsta priset och tillfaller den, som wet att tillskansa sig detsamma. I andra åter är fursten en genom födelsen sjelfskrifwen härförare och står i egen person, i likhet med en fältherre, i spetsen för sitt folk. I England är hwarken det ena eller det andra händelsen. Der intager konungawärdigheten den första platsen, utan att dock wara bunden wid befälshafwarens åliggande. Blott ministrarnes magt står öppen för äregirigheten; de hafwa ock den egentliga ledningen af staten. Den politiska kampen och striden afgöres i smärre kretser; konungathronen är undanryckt deß torneringar. Att i lugn innehafwa den och att låta allt öfrigt fritt kämpa derutom, är deß innehafwares uppgift. Derföre kunna ock qwinnor innehafwa denna thron, derföre kan af samma orsak ej heller Victoria der uträtta något stort.

För henne återstår en skönare uppgift: hon kan wara ideal af maka och mor. — Hwem kan neka att ju gift och läkmedel öfwerwäldiga menniskokroppen, att icke hälsa och sjukdom omstämma själen? Hwarest nöden framsträcker sin förtorkade hand, hwarest behofwet fjättrar själ och ande, huru skall der det skönaste och ädlaste i menniskonaturen komma till utweckling och frukt? Men werkar allting tillsamman för att bilda och rena lifwets atmosfer, frambjuder sig öfwer allt det, som i sitt slag eger den högsta fullkomlighet: då kan i en krets full af ljus och färg, af toner och doft, så att jorden ej har dem renare och skönare, den högsta grad af utbildning och utweckling uppnås, upphöjd öfwer hwarje störande inwerkan och hwarje menlig omgestaltning.

Och hwar är en ståndpunkt, som i sådant afseende kan förliknas med ställningen af Englands thron? Hwad werlden har att bjuda är här tillgängligt. Alla werldsdelar bringa densamma sina skatter. Intet behof, ingen saknad grumlar der lifwets klara ström; i ädel frihet kunna alla krafter der utbilda sig. Hwar wore harmonie och jemnmått att söka, om ej i en sådan krets!

Dessa företräden i sin ställning har drottning Victoria städse ådagalagt. Fast och lugn i alla förhållanden, till hwilka hennes ställning som herrskarinna förer, lefwer hon naturtroget, helt och hållet för sin kallelse som maka och mor. I skönaste harmoni framgår hennes lif. I sin blomstrande ungdom har hon räckt hand och hjerta åt en herrlig tysk yngling af ett ädelt hjerta och bildad själ, sin barndoms käraste. Älskliga barn gruppera sig kring de lyckliga föräldrarne. Deras familjskif är ett mönster, en föresyn för hela engelska folket, hwilket framför hwarje annat uppskattar denna timliga lycka och äfwen njuter den.

Detta glada och rena lif är dock ingalunda enformigt. Menskliga swagheter och jordiska ofullkomligheter sörja nog derför, att det ej ens fattas henne anledningar till pröfning och luttring. Drottningen har warit utsatt för förnyade försök att från henne aflägsna wänner, som äro henne kära, att undandraga henne den omgifning, wid hwilken hon want sig, och i deß ställe framskjuta personer, som ej ega hennes tillgifwenhet. Redan innan Prinsessan Victoria hunnit till mogen ålder sökte man att beröfwa hennes mor allt inflytande på sin dotters uppfostran och att undantränga de af henne tillsatta frisinnade lärarne genom anhängare af Torrypartiet. Blott konungens hastiga död och hennes egen thronbestigning räddade den adertonåriga prinsessan från umgänget med en hofstat, den man utwalt och welat påtwinga henne. Ett torryministerium åstundade af henne uppoffringen af hennes käraste qwinliga omgifning, och hennes wägran åstadkom blott årslånga partistrider, som först ändade med hennes käraste rådsherrars nederlag och tillbakawisning. De mot magten fiendtliga åtnöjde sig wäl nu med mildare betingningar, dock sparade man den unga furstinnan ingalunda uppoffringen af enskildta wäninnor. Partihatet antastade till och med hennes rykte, och innan kärleken till Prins Albert och hennes bekantskap med honom sedan ungdomen war bekant, utbredde hennes motståndare de mest ogrundade berättelser, bland hwilka den om ett förtroligt förhållande till den i Ostindien anställda Lord Elphinstone war den mest bekanta. Genom glänsande hyllningar, hwilka man flitigt egnade enkedrottningen, sökte man framställa i så mycket starkare kontrast den afsigtliga bristen på uppmärksamhet mot den unga herrskarinnan. Stoltheten hos qwinnan och drottningen sårades genom Parlamentets förwägran att bewilja hennes utkorade och älskade rang näst efter henne, liksom den småaktiga nedsättningen af det för honom åskade årliga understödet af 20,000 P. St. Det alltid förnyade uppdykandet af wansinniga älskare war mindre beswärligt än löjligt; men farligt war det politiska raseriet, som flera gånger wäckte harm och förbittring emot drottningens person. Ömmast rördes hennes ädla hjerta genom en hoffröken, Flora Hastings, död. Dennas sjukdom hade genom kroppens wanställning uppwäckt mißtankar mot drottningen, hwilken af sina belackare så nedswärtades, att all godtgörelse, som hon lät det olyckliga offret af en oförskylld willfarelse komma sig till godo, icke syntes tillräcklig.

Dock, sådana moln förmå wäl för ögonblicket kasta sin skugga öfwer den ädla drottningens sinne, men ej i längden nedtrycka det. För torypartiets hat hålles hon fullt skadslös genom folkets kärlek, som wid hwarje tillfälle ger sig rikligt tillkänna, och hos intet folk hafwa offentliga ärebetygelser så högt wärde, som i England, ett land, som mindre än något annat är tillgängligt för enthusiasmens hänförelse, och hwarest de mest motsatta sinnesstämningar wåga göra sig gällande. Derifrån ock den engelska drottningens uppfostran till ett lugn, en fasthet, som med all medfödd mildhet och wänlighet omißkännbart utpräglar sig i hennes drag.

Populära betraktelser öfwer Månen.

Månens yta är wida mer sönderstyckad än jordens. Der finnas berg, som äro mycket högre än wår planets, och som, då månens diameter blott utgör fjerdedelen af jordens, äro i mån deraf fyra, fem gånger högre än jordens. Ett af dessa berg, som är 25250 fot högt, har man kallat Leibnits; nära intill detsamma ligger ett annat, kalladt Dörfel, hwars höjd bestiger sig till 25000 fot. Somliga af dessa berg bilda, olikt jordens berg, stelt uppstigande käglor; en stor del af dem äro förenade till långa bergskedjor, af hwilka man ganska tydligt urskiljer twenne, kallade Kopernicus och Keppler. Ett ganska eget förhållande är det med de så kallade ringbergen i månen. De bestå af cirkelformiga, wanligen ganska regelmässigt bildade insänkningar i månens yta, här och der så stora, att de ej sällan hålla flera mil i genomskäring. Rundt omkring äro de omgifna med en hög, wallformig infattning, och bilda på detta sätt en oerhörd kittel, ofta af 20,000 fots djup, på hwars botten ett nytt kägelformigt berg höjer sig. Man obserwerar synnerligast twenne sådana, den ena 12000 fot djup och åtta mil bred, den andra af ännu större, obestämda dimensioner. För jordinnewånarnes ögon gifwa dessa ringberg en oändligt storartad anblick. Man ser der sådana swalg, till omfång som hela provinser hos oß. Här skulle man kunna bygga amfitheatrar och Coliseer, mot hwilka Grekernas och Romarnes woro en leksak, theatrar, som kunde rymma jordens samtliga innewånare såsom åskådare.

Efter denna beskaffenhet hos månens yta är det högst sannolikt att vulkaniska werkningar omgestaltat den. Astronomen Schröter har genom de skarpsinnigaste beräkningar ådagalagt, att massan af bergen motswarar ringbergens fördjupningar. Häraf slutar man, att en tid warit, då deß yta war jemnare. Hwilken oerhörd kraft att åstadkomma sådana werkningar! Utan twifwel har en gång månens materia warit i jäsning och ringbergen bildat sig efter samma naturlagar som luftbläsorna.

En hufwudsaklig skilnad mellan jorden och månen är den, att månen saknar watten. Detta synes deraf, att den saknar all atmosfer. Äfwen ringbergens beskaffenhet antyder ej otydligt att månen är wattentom, ty annars skulle månens fördjupningar fyllas med watten. Man har förr trott sig i månen upptäcka haf, en omständighet, som af sednare forskningar bekräftats wara fullkomligt ogrundad. Genom denna brist på watten uppstår för månen en mängd egendomliga förhållanden: der finnes ej afton- och morgonrodnad, utan dagen framträder och går under med blixtens snabbhet. Der finnes intet regn, ej snö och hagel. Intet moln swäfwar deröfwer, utan himlen är der oupphörligt utbredd i ewig klarhet.

Måste man häraf sluta att månen ej är befolkad? Ingen menniska, efter wåra begrepp om sådana, kan der lefwa; dock kunna wi med säkerhet antaga att månen har sina innewånare. Man måste antaga detta wid betraktande deraf, att Gud ej utan ändamål frambragt något, ej ett blad, ett halmstrå. Månen, så wäl som de öfriga werldskropparne hafwa sålunda utan twifwel sina innewånare, wäsenden af högre, kanske ock af lägre slag än wi. För dessa innewånare i månen erbjuder wår jord utan twifwel ett det präktigaste skådespel, i det att de se densamma tretton gånger större, än månen synes ifrån jorden. De se wäl, i likhet med oß, blott jordens ena sida, men wärlande i särskildta quarter eller så kallade faser.

Ormödlan och Lord Nelson.

I de hetaste delarne af Afrika och Amerika finnes ett slags ormödla, som man der kallar Warnaren (Lacerta Monitor). Denna ödlas förnämsta egenskap är den, att hon upptäcker tillhället för Krokodilen och Skallerormen och genom ett pipande tillkännagifwer dessa amfibiers närwaro. Påståendet att hon gör det för menniskans skull är en fabel; det sker af fruktan å hennes egen sida. — När Lord Nelson 1781 såsom Kapiten war på expedition till St. Juan, gick han en dag i land och insomnade, trött och utmattad som han war, i sin hängmatta. En ödla af det nämda slaget kröp då pipande öfwer hans ansigte. Så snart infödingarne sågo detta, wäckte de Nelson med ett häftigt skri. Han for upp ur sömnen och warseblef till sin förskräckelse en af de giftigaste af ormarne i denna trakt jemte sig i mattan. Innewånarne tillskrefwo sina gudar denna underbara räddning, och Nelson wann sedan flera fördelar, ansedd som han blef för en gunstling hos deras gudamakter.

Anmälan.

Bland ändamålsenliga medel att befordra bildning bland folket räkna wi med skäl de försök, som göras, att medelst skrifter af populärt och blandadt innehåll bereda den läsande allmänheten tillfälle att göra bekantskap med ämnen, som ligga inom bildningens område, och att åstadkomma detta på ett sätt, som är lämpligt för hwars och ens fattning, utan att derföre förneka den karakter i hållning och form, som fordras af den mera wetenskapligt underbyggde. Det är naturligt att, i samma mån som de färskildta kunskapsarterna bearbetas och till både omfång och innehåll utwidgas, det måste blifwa swårare för den, som ej uteslutande egnar sig åt det lärda facket, att göra sig hemmastadd ej mindre i dessa kunskapsarters inre utweckling, än i deras praktiska resultater, eller med andra ord: att i egentlig mening följa med sin tid. Man har derföre inom alla bildade länder med fördel bearbetat en litteratur för dagen, som på lättfattligt sätt, i korta populariserade framställningar, utwecklar de ämnen, som åtminstone till någon grad måste inhämtas af hwar och en med något anspråk på bildning. För att så mycket som möjligt gå sjelfwa åskådningen tillhanda och på ett rätt konkret och indiwiduelt sätt underlätta fantasien, har man till texten fogat figurer och illustrationer, ett manér, som öfwer allt, der det ena uppfyllt wetenskapens, det andra konstens fordringar, haft lycka och framgång. Äfwen i Swerige hafwa wi sett wackra försök i denna wäg. Wi behöfwa härwid blott påminna om det på H:r Hjertas förlag i Stockholm utgifna Lördags-Magasinet, som till en wäsentlig del uppfyllde, hwad man af en så beskaffad tidskrift har att wänta.

Det är denna, här uttalade öfwertygelse, som ledt oß på tankan att försöka utgifwandet af Illustreradt Söndags-Magasin. Wårt program, i fall ett sådant, efter de ofwan gjorda anmärkningarne, behöfwes, blir då: wi ämna att medelst populära framställningar från wetenskapens och konstens område skänka wår publik en bildande och underhållande läsning. Wi tänka att med uppmärksamhet följa historiska företeelser, som förtjena särskildt afseende; att öfwer märkwärdiga samtida personer från in- och utlandet lemna biografiska skitser; att göra wåra läsare bekanta med sådane uppfinningar inom industriens och tekникens område, hwilka kunna lämpas för wår tidskrift, såsom populär, och wara af ett allmännare intresse; att lemna rum för smärre noweller och berättelser af moraliskt och estetiskt wärde, o. s. w. För hwarje nummer skall läsaren kunna påräkna ett antal lithografiska teckningar, utförda med noggranhet och efter konstens fordringar.

Det följer af sig sjelft att wi bannlyse från wårt blad allt politiserande. Icke heller hafwa wi rum för polemik af hwad slag det wara må, i fall man ej så will anse en och annan karrikaturbild, lämplig att på ett anständigt sätt uttala wår dom öfwer det skefwa, falska och löjliga.

För goda bidrag, som meddelas, stanna wi i tacksam förbindelse; detta ej mindre för sådane, som äro affattade i form af text, utan äfwen för teckningar, der de äro af wärde i konstnärligt och sedligt hänseende.

Tidningen, som kommer att utgifwas en gång i weckan, hwarje Söndagsmorgon kl. 8, och i samma format som detta profblad, kostar för fjerdedels år 1 Rdr B:co. Lösa numror säljas mot 8 sk. B:co. — Prenumeration kan ske i Götheborg hos Utgifwaren och i landsorten å Postkontoren. De som prenumerera direkte hos Redaktionen få exemplaren kostnadsfritt sig tillsända under korsomslag.

Om de resp. tidningsredaktionerne behaga benäget i sina blad omförmäla wårt företag, stanna wi derföre i särskildt förbindelse.

Undertecknad förläggare answarar för bladets ekonomi och garanterar resp. prenumeranterna deras rätt.

Götheborg i Mars 1847.

C. Petersen,
Lithograf och Boktryckare

Götheborg, C. Petersens Officin, 1847.

Nästa Nummer utkommer Söndagen den 11 April 1847

ILLUSTRERADT

Utkommer hvarje Söndag. Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co

Enkla N:o 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 2 Götheborg, Söndag d. 11 April 1847. 1 Qvar.

Israelitiska Sjukhuset i Hamburg.

Salomon Heine och hans stiftelse i Hamburg *).

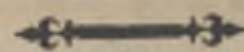
I motsats mot andra i dylik ställning, hwilka, emedan de sjelfwa gått miste om en högre bildning, blicka med förakt ned på wetande och kunskaper, wisste S. Heine att uppskatta desamma efter deras wärde, och mången konstnär och wetenskapsidkare emottog af honom det ädelmodigaste understöd, den wänskapsfullaste handräckning för sitt sträfwande. Särskildt ifrade han för en grundlig bildning hos sin egen nations ungdom. De israelitiska friskolorna i Hamburg åtnjuta regelmässigt sedan långliga tider betydliga understöd utur Heines kassa; enskilda af deßas elewer, utmärkta hufwuden, för hwilka han intresserade sig, studerande och andra flera gaf han sedan allt framgent rika bewis på sin wälwilja, och den af så många göromål upptagna mannen fann tid att sköta angelägenheter af detta slag med samma punktlighet, som hade det handlat om afslutande af en statsangelägenhet. Ordet statsangelägenhet kommer oß att tänka på branden 1842. Af 32 millioner, som Hamburg då behöfde, kunde Heine ensam försträcka 8 millioner. Detta betrakta wi ej såsom en wälgörenhetshandling, ty här war egentligen fråga om en glänsande affär, som mången skulle önska att hafwa kunnat dela. Men häruti ligger åtminstone ett bewis på de ansenliga medel, öfwer hwilka Heine hade att befalla. Dock war hans förmögenhet, efter hwad wid hans död befans, på långt när ej så stor, som den uppskattades af Morning Herald och sedan af tyska bladen ansågs wara. Det war der fråga om 4 mill. Pund St.; i sterbhuset befans ett maximum om 1 mill. = 17 mill. mark. Utan twifwel en rätt artig summa! — För öfrigt kunde en så fruktanswärd händelse, som Hamburgerbranden, omöjligen passera, utan att på ett storartadt sätt taga Heines ädelmod i anspråk. För de hjelpbehöfwande undertecknade han en summa af 100,000 Mark och de huswilla fingo på hans föranstaltande under en längre tid warm mat och andra förnödenheter. Heine sjelf hörde på andra dagen af eldswådan till de brandskadade. Hans sköna hus wid Jungfernstieg blef tillika med hotellerna" Alte Stadt London" och "Streits Hotel" sprängdt i luften, för att hindra eldens widare framträngande. Efter berättelse anslog Heine den honom tillkommande assuranssumman till förmån för stadens brandtkassa. Widare war det han, som dagen för Börsens öppnande satte gräns för ett obehörigt ocker af flera werelhus, genom den förklaringen, att wilja diskontera alla acceptabla paper till 4 proc. Sålunda blefwo genom honom flera wacklande hus undanryckta fallissemang, eller åtminstone för ögonblicket befriade ur den mest tryckande förlägenheten. Utan twifwel wisade sig Heine då wärdig rättigheten till benämning af *hedersborgare*. — Wi komma nu till Heines nyaste stiftelse, hwilken, såsom H:r Hertz, en af föreståndarne för israelitiska församlingen, i sitt inwigningstal så skönt anmärkte, *är ett monument, mer strålande än de af brons och marmor, grundadt i tacksamma efterkommandes hjertan.* I Januari 1840 kände alla derwarande israelitiska församlingens medlemmar det oafwisliga behofwet af ett *fattig- och sjukhus.* Uppförandet af ett sådant wardt beslutadt och en kommittée tillsatt, som skulle rådgöra om sättet att anskaffa de föreslagna medlen. Äfwen S. Heine war jemte flera af de förnämsta församlingsmedlemmarne närwarande i denna kommittée. Till allmän glad förwåning förklarade han sig beredd att utbetala hela summan, så framt man wille benämna hospitalet till minne af hans 1837 aflidna maka och medgifwa honom sjelf en grafplats i synagogan, om en sådan skulle komma att förbindas med huset. Hwilken hjertlig pietät ligger ej i dessa wilkor! På det tacksamma medgifwandet å kyrkföreståndarnes sida följde en utbetalning af 40,000 Thaler, till hwilken summa en tid derefter med lika beredwillighet fogades ännu 16,500 Thaler, alldenstund kostnaderna betydligt öfwerstego det första anslaget. Så mycket wälwilja förwånade till ock med stadens auktoriteter; de anwisade beredwilligt en plats för det blifwande hospitalet i förstaden St. Pauli. Den 10 Juni 1841 lades, i närwaro af de högsta embetsmännen och en talrik folkskara, grundstenen och wid detta högtidliga tillfälle utdelades en på bekostnad af församlingen i silfwer och brons slagen medalj, Salomon Heine till ära. Han sjelf erhöll ett exemplar i guld. Den wisar på awersen hans bröstbild med omskriften: "Salomon Heine. Menniskokärleken är kronan på alla dygder." På andra sidan befinner sig en afteckning af fasaden af sjukhuset, med samma öfwerskrift, som detta nu bär i sitt fullbordade skick: Den Tysk-israelitiska församlingens sjukhus. Salig Fru Betty Heine till åminnelse uppbyggdt af hennes man Salomon Heine. Hamburg, anno 1841.

Ett mera wänligt och på samma gång sundt läge kan för ett hus af denna beskaffenhet knappast tänkas. Den sköna stora planen bildar en trapezoid. på hwars sydsida hospitalet höjer sig i den enklaste stil. Det har en längd af 227 fot och består af en grundbyggning och twå sidoflyglar. Det är twenne wåningar högt, betäckt dels med skiffer, dels med asfalt. Gent öfwer, på norra sidan om den sednare anlagda trädgården, hwilken innesluter hela hospitalet, ligger kopphuset, som förmodligen är bestämdt äfwen för andra smittosamma sjukdomar. Det motswarar helt och hållet det ändamål, som föreswäfwat stiftaren, och den höga ståndpunkt, hwarpå för närwarande byggnadskonstens teknik hwilar. Stiftaren war beundranswärdt omtänksam att förena praktisk nytta med behag och smak i både det yttre och inre. Flera nya uppfinningar, särskildt med afseende på ångapparater och wattenledningar för badrummens behof, äro här anwända. Den erfarenhet, som man gjort i det nu öfwer tjugo år gamla allmänna

*) Forts. o. slut fr. f. g. N:o.

sjukhuset i Hamburg, kunde med fördel anwändas wid inrättningen af det nya israelitiska, och följden har blifwit, att ingen judisk församling i Tyskland kan glädja sig öfwer ett sådant mönsterhospital, som det här uppförda. Swårigheterna att uppnå detta ändamål woro så mycket större, som huset uppfördes strängt efter mosaisk ritus i afseende på de sjukas wård, hwarigenom wid organisationen af det hela omständigheter uppstodo, som man knappast hade anat. — En prydnad för huset är den wißerligen icke stora, men andaktswäckande bönsalen. Ett i Berlin förfärdigadt, guldstickadt sammetsförhänge, med en tacksamhetsskrift i Hebraiska språket, stiftaren till ära, betäcker de heliga lagböckerna — Thora. — I cessionsrummet hänga i smakfulla ramar porträtter af stiftaren och hans aflidna maka, till hwars åminnelse stiftelsen är gjord. Ingen blickar utan rörelse och djupaste aktning upp till detta ädla par. — Hwad sjelfwa huset beträffar, anmärka wi att i sjukrummen, genom en högst sinrik ventilation den förskämda luften bortskaffas för den inströmmande nya. De sköna rummen, samtligen wackra, ljusa salar, innehålla hwardera åtta sängar och i öfrigt allt, som kan tjena den lidande till nytta, lindring och beqwämlighet. I husets öfra wåning är en mängd små, på yppersta wis inrättade rum, bestämda för enskilde hjelpbehöfwande och pensionärer. Bland öfriga lägenheter märka wi operationssalen, som erhåller det nödiga ljuset ofwanifrån och från sidorna; det med sina ångapparater i sanning storartade köket; de båda badrummen med sina inrättningar för regn- och duschbad; twättstugan, som genom ett 30 fot långt rör står i förbindelse med den stora ångkitteln i hufwudköket. — Efter inwigningsdagen hölls Betty-Heinestiftelsen öppen för publikens åskådande. Trängseln bland besökande af Hamburgs och Altonas innewånare war så stor, att många sågo sig nödsakade att flera gånger företaga wandringen genom det wackra etablissementet, då man första och andra gången ej war i tillfälle att genomskåda och beundra det hela och deß delar. Rika gåfwor till Inrättningens bästa inflöto uti de i förſalen utställda bäcken. Utur gifwarnes blickar och ord talade i full samklang, oaſſedt all olikhet i trosbekännelse, den hjertligaste högaktning för den man, som utaf öfwermåttet af sin rikedom skapat så herrliga werk; som ej likt draken bewakade penningen med egendomsbegärets eldblickar, utan genom den lindrade sina arma bröders smärtor, aftorkade deras tårar, upprättade de nedertryckte och gaf åt den trötta och hjelplösa ålderdomen en säker tillflyktsort.

Salomon Heine njöt endast i twenne år tillfredsställelsen af att se frukterna af detta menniskoälskande werk. Trött af år och höljd af ära bortgick den ädle gubben år 1844, sörjd af alla, som weta uppskatta det ädla i lifwet, men mest af dem bland sina behöfwande bröder, för hwilka han war den huldaste wän och den kärleksrikaste far. — Frid med hans minne! Det skall sent slockna, äfwen om tider stunda, som bära sjelfwiskheten och egennyttan i skölden, och som göra förwärfwet till sin högsta grundsats.

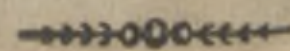

Ett utomordentligt Genie i räknekonsten.

I Amerika finnes ett tioårigt barn, wid namn Stafford, som efter alla underrättelser skall wara begåfwadt med ett utomordentligt hufwud för räknekonsten, likasom för öfriga wetenskaper. Man må ställa frågorna hur man will, de må angå hwad ämne som helst, barnet fattar dem med största lätthet och skärpa och beswara dem med en klarhet ock reda, som man blott träffar i enskilda fall och hos särdeles lyckligt utrustade naturer. Den person, som meddelat denna underrättelse, bad föräldrarne till detta underbarn om tillåtelse att medelst ett aritmetiskt exempel pröfwa gossens utomordentliga gåfwor. Det lydde så; hwad är produkten af 365,365,361,361,365,365, multiplicerade med 365,355,365,395,365,365. Gossen sprang upp, gick med leende min och sakta talande för sig sjelf några gånger fram och tillbaka öfwer golfwet, blef så stående och swarade: icke mer och icke mindre än 133,491 quintillioner etc. Knappt hade gossen utfört denna swåra hufwudräkning, och detta inom några få minuter, än han blek och utmattad nedsjönk på en stol. Men snart hade han åter repat sig och erkände då, att detta multiplikationsexempel war det swåraste, som han någonsin fått sig till uträkning meddeladt.

Älskwärd Etikett.

Konung Carl II:s af Spanien gemål war en passionerad hästwän. En gång wille hon försöka en ny häst, som man från Andalusien tillsändt henne. Men knappt hade hon bestigit springaren, förrän han stegrade sig, så att drottningen störtade till marken. Till all olycka blef hon hängande med foten i stigbygeln, och hästen släpade henne sålunda ett stycke med sig, utan att man war beredd att hasta henne till hjelp. Etiketten förböd ock detta; ty det war alla manspersoner wid lifsstraff förbudet, att widröra hennes dyra person. Carl II, som högt älskade sin gemål ropade då från Balkonen, der han stod, till de kringstående att ila hennes maj:t till hjelp; men af aktning för etiketten rörde sig Spanjorerna ej ur stället. Ändtligen togo twå förnäma herrar sig dristigheten, den ena att fatta i tyglarne, den andra att befria den höga foten ur deß fängsel. Knappt war detta skedt, förän de med förskräckelse tänkte på, hwilket straff, som wäntade dem för deras öfwerträdelse emot en sträng lag. De begagnade sig derföre af den allmänna bestörtningen och togo till flykten. Men Drottningen bad om nåd för förbrytarne, hwilket konungen ock i nåder bewiljade.

Himmel, der reser Anton och jag vill till honom!

Mina Herrar, fyra personer måste hafva plats.

Jernbanor

Och doch försent!

Blott ett ögonblick Herr Konduktör — Gud hjelpe mig för min hustrus hund!

Om Kometerna.

Ordet komet (på swenska hårstjerna) betecknar sådana werldskroppar, som skilja sig från alla öfriga stjernor genom sin töckenartade omgifning, samt deßutom och wäsentligen genom sin swans och sina synbart oregelmässiga rörelser. Emedan de alltid äro synliga blott en jemförelsewis kortare tid, har man länge ansett dem för blotta meteorer eller föränderliga fenomener. Till och med den store Kepler war tillgifwen denna åsigt. Tycho Brahe war den förste, som bewisade att kometerna äro stjernor. Nu mera twiflar ingen att ju Kometerna, likasom Planeterna, äro waraktiga werldskroppar, hwilka blifwa för oß sällsynta, just derigenom att de sällan komma solen och dermed jorden nog nära, för att af oß kunna obserweras. Wid en komets ankomst fäste sig under widskepelsens tider, hwilka i detta fall ej ännu äro fullkomligt förbi, den öfwertygelsen, att hwarje sådan war ett förebåd till stora landsförstörande olyckor, såsom krig, pest, hunger och wattunöd — en spådom, som likt mången annan kommit sin profet på skam.

Den yttre företeelsen af de särskilda kometerna är så tillwida olika, som några af dem höra till de mest glänsande och storartade fenomener, under det att andra deremot ej ens med blotta ögat kunna upptäckas; deruti stämma de dock öfwerens, att de alla bestå af en dunstformig massa, hwilken, mer eller mindre glänsande, saknar bestämda gränsor och kallas kometens hufwud. Uti midten är detta wanligen mycket klarare och bildar en så kallad kärna, hwilken har mycket likhet men en planet eller en fixstjerna. Kärnans dunklare omgifning kallar man håret, skägget eller mahn. Ljusets tilltagande mot midten är icke långsamt öfwergående, utan wärer plötsligt, och i den närmaste omgifningen kring kärnan är ljusdimman helt blek och genomskinlig, så att kometens medelpunkt synes omgifwen af en, stundom af twå till tre lysande, koncentriska ringar, hwilka synas åtskilda genom blekare och mattare mellanrum. Till hufwudet sluter sig, på den från solen lutande sidan (sällan på den åt solen wända) en ljusstrimma, eller den så kallade swansen, som ofta är skild ifrån hufwudet genom ett tomt mellanrum, hwilket icke innehåller något ljusämne. Af de nämda beståndsdelarne af en komet är blott hufwudet den wäsendtliga, under det att de öfriga, kärnan och swansen, stundom saknas. Denna sednare är ofta af en oerhörd storlek (hos kometen, som syntes 1811, war swansen 22 millioner, hos den af år 1680 öfwer 20 millioner tyska mil lång), ofta dubbel, ja kometen af 1744 hade till och med sex swansar. Den har i allmänhet likhet med fallstjernor, hwilka lemna efter sig ljusstrimmor eller raketer, är ofta böjd och i den nedra ändan än spetsig, än i form af en solfjäder. Swansen är wanligen så tunn, att man ser äfwen den swagaste stjerna genom densamma, och följaktligen äfwen så swagt glänsande, att den regelmässigt ej blifwer synlig utan wid mycket klar luft utan månsken. Stjernorna äro synbara äfwen genom kometens hufwud, dock ej regelmässigt genom deß medelpunkt. Härtill kommer ännu en omständighet, som är något wäsendtligt för swansens natur: wi mena, det så kallade scintillerandet eller strålskjutandet; wid ändan af swansen framskjuta på flera ställen med stor hastighet ljusstrålar, för att på ögonblicket åter draga sig tillbaka eller helt och hållet förswinna.

Rörande kometernas egentliga natur äro wi ännu till det mesta i okunnighet. — Frågorna, om de äro fasta kroppar eller ej, om de lysa med eget eller med lånadt ljus, hänga helt nära tillsamman. Man har ej obserwerat hos kometerna några faser eller ljuswexlingar, sådana som wi warseblifwa hos månen och till och med hos Venus, hwilka efter deras olika ställning till solen synas oß helt och hållet eller delwis upplysta; wore nu kometerna fasta kroppar och erhölle de sitt ljus af solen, så skulle de förete faser, hwilket de, efter hwad sagdt är, ej göra, likasom de ej från sig kasta någon skugga. Frågan kommer alltså att stadna mellan twenne alternativer: antingen om kometerna äro fasta kroppar, som lysa med eget ljus, eller om de ej äro fasta kroppar och i denna händelse mottaga sitt ljus af solen. Men att kometerna äro fasta kroppar, kan wäl knappast antagas, åtminstone ej i allmänhet; många kometer, t. ex. de af åren 1795, 1797 och 1804 wisa alldeles ingen kärna och äro öfwer allt genomskinliga, och äfwen då kärnan finnes, är han liten, ej skarpt begränsad och af så matt ljus, att det knappast kan hållas för solljus, som tillbakakastas från en fast kropp. Kärnans hela diameter besteg sig i de båda kometerna 1811 till 570, i den af år 1807 till 115 i den af 1799 till 80, och i den af 1805 blott till 6 mil. Sannolikt är den mest glänsande delen af kometen, som man kallar kärnan, ingen ting annat än en mera kondenserad töckenmassa; synliga blifwa för oß kometerna blott genom det reflecterande solljuset, hwilket genomtränger deß hela töckenmassa, hwarföre wi ingenstädes warseblifwa en oupplyst sida. Nästan alla nyare astronomer, bland hwilka Olbers och Herschel, den yngre, äro af denna mening. För öfrigt är det wäl möjligt, att bland kometerna förekomma sådana, som äro af ganska olika fysisk beskaffenhet, och att bland dem några äro fasta kroppar, andra deremot ej, att några lysa med eget ljus, andra åter med lånadt.

På många sätt har man försökt att förklara den märkwärdigheten, att kometerna blifwa mindre, ju närmare de nalkas solen och större i samma mån, som de aflägsna sig från densamma. Så blef wid den Enckeska kometen 1824 hufwudets diameter under åtta weckor 26 gånger mindre, under det deß afstånd från solen blef tre gånger kortare än i början. Förklaringen tyckes ligga tämligen nära till hands. Ju mera kometen nalkas till solen, ju mera den således är utsatt för wärman af deß strålar,

desto större är den del af hans töckenmassa, hwilken till följe af hettan öfwergår ifrån ånga till ett tillstånd af gasform; aflägsnar sig deremot kometen från solen, så förwandlas åter de förflygtade delarne till synbar ånga och förena sig med kometens hufwud. Härtill kommer sannolikt ännu följande optiska grund. Då en komet är mera aflägsen från solen, se wi den redan längre tid före deß uppgång, eller en ännu längre tid efter deß nedgång, och derföre i de trakter af himlahwalfwet, som äro dunklare, än de, som befinna sig i solens grannskap; wi kunna derföre i förra fallet bättre obserwera de ljusare delarna, än hwad som är möjligt, då kometen befinner sig närmare solen.

Äfwen i fråga om swansens natur och beskaffenhet, hwarföre den regelmässigt wänder sig ifrån solen, äro uppställda många särskilda förklaringsgrunder. Så mycket är wäl ej underkastadt något twifwel, att ju swansen består af dunster eller töckenmassor; men hwarföre finnes den då alltid på den från solen wända sidan? Man antar wisserligen att solen werkar tillbakakastande på swansens beståndsdelar, ett påstående, som först uttalades af Newton; men dermed är ej swårigheten öfwerwunnen, så mycket mindre, som det gifwes kometer, hwilka ej hafwa någon swans; wi måste då antaga, att ej alla kometer utweckla ett ämne, som är underkastadt solens tillbakadrifwande kraft. Den från solen tillbakakastade delen af kometen tyckes i sin rörelse röna mer motstånd än sjelfwa kärnan, får således sitt läge bakom densamma och synes oß på samma grund böjd; den af 1689 hade efter åsyna wittnens utsago utseende af en turkisk sabel. — Strålskjutningen har Schröter förklarat såsom följd af en elektrisk werkan, eller åtminstone af en kraft, som har likhet med elektricitet. Olbers' förklaring är ganska enkel; efter honom har strålskjutningen sin grund i atmosferens olika täthet och i frambrytande af de olika dunst- och luftmassorna, alltså samma orsak som stjernornas gnistrande ljusken.

Kometernas rörelser framwisa otaliga olikheter och äro högst oregelbundna. Somliga röra sig mycket långsamt, andra utomordentligt fort (den af 1472 genomlopp på en dag en båga af 120 grader); somliga från wester till öster, andra från öster till wester; stundom äro de synliga blott några dagar, stundom ock flera månader. Newton war den föste, som skingrade det dunkel, hwari kännedomen om kometernas rörelser war stadd. Han hade nämligen funnit, att en kropp, som rör sig omkring solen, och som efter den af honom upptäckta lagen, drages till densamma, alltid måste beskrifwa en kägelformig bana, d. w. s. en af de tre märkwärdiga kroklinierna, hwilka man kallar Ellips, Parabel och Hyperbel; planeternas banor äro samtligen ellipser eller owala. Newton pröfwade nu, om detta kunde wara fallet med den stora kometen af 1680 och fann att han, i likhet med planeterna, rörde sig i en ellips. Sedan deß har man beräknat många andra kometers banor och af dessa obserwationer kommit till samma resultat; de äro likaledes ellipser, i hwilkas brännpunkt solen befinner sig, men skilja sig ifrån planeternas banor derigenom, att de i wida högre grad afwika från den reguliera cirkelformen, och att deras rörelse ej såsom planeternas är ifrån wester till öster, utan till stor del i motsatt rigtning. Ju mer nu kometernas banor afwika från cirkelformen, desto betydligare är skilnaden emellan det största och det minsta afståndet ifrån solen, och hos kometerna är utan all jemförelse denna skilnad mycket större än hos planeterna. Af dessa beskrifwer Juno den ifrån cirkelformen mest skiljaktiga banan, och deß minsta afstånd från solen bestiger sig till 41, deß största till 69 millioner mil; skilnaden är således omkring en tredjedel. Ett helt annat förhållande är det med kometerna, hwilka uppwisa en ojemförligt större skilnad i distansen emellan solen och banans närmaste eller fjärmaste punkt. Den stora kometen 1811 nalkades solen på 48 millioner mil när, och aflägsnar sig från densamma hela 8000 millioner. Ingen komet är synbar under hela sitt lopp, alla blott kort tid före eller efter sitt närmande intill solen: i afseende på närmandet till solens grannskap är åter en stor olikhet. Af alla bekanta kometer han ingen kommit solen så nära, som den af 1680, som på närmaste håll war blott 120,000 mil från deß medelpunkt och från ytan bara 32,000 mil; deremot nalkades den af 1792 solen blott på 84 millioner mils afstånd. Det kan ej med full säkerhet bestämmas, om alla kometernas banor äro ellipser: gifwes det någon komet, hwars bana är en Parabel eller en Hyperbel, så kan denna komet öfwerhufwud blott en gång komma i solens grannskap, emedan dessa kroklinier, icke såsom ellipsen, återwända i sig sjelfwa, utan utsträcka sig i det oändliga. Dock har man sig ännu ej någon komet bekant, hwars bana bewisligen har en parabolisk utsträckning. Bestämningen af kometernas banor har stora swårigheter, emedan wi blott se en jemförelsewis liten del af desamma; men att flera kometer beskrifwa ellipser och alltså slutna krokiga linier, är satt utan allt twifwel genom deras återkomst på förut bestämda tider.

Om kometernas antal kan man blott säga, att det är ganska stort och åtminstone belöper sig till flera tusende. I wår tid förgår knappast något år, utan att en komet eller flera blifwa obserwerade och om detta i äldre tider mera sällan war fallet, så har det sin naturliga grund deruti, att man fordom ej hade de hjelpmedel medelst instrumenter, hwarpå wår uppfinningsrika tid har sådant öfwerflöd. Man betänke härwid, att största delen af kometerna icke äro synbara utan för det med theleskop bewäpnade ögat, och derföre benämnas theleskopiska.

(Forts. följer.)

Anekdot.

En lebensbruder gick hem från krogen och varseblef derunder fullmånan på himlen. Sedan han en stund betraktat den, sade han i stolt ton: "Gör dig ej så vigtig för det Du är full alla månader; jag är det hvarenda dag."

Anmälan.

Efter den i N:o 1 af denna tidning utgifna prospekt öfver densammas bestämmelse och tilltänkta verksamhet anmäles den härmedelst ytterligare i den resp. publikens ynnest. _ Den kommer att i helt ark utgifvas alla söndagar. Priset blir för qvartal eller 13 N:o 1 R:d B:o och för lösa numror 8 sk. B:o

Prenumeration kan ske hos utgifvaren i Götheborg och på Postkontoren i landsorterna.

Redaktionen

Apollo.

Från C. Petersens lithografiska inrättning och boktryckeri har nyligen utgifvits kort framställning af

Grekernes och Romarnes Mythologi.

Illustrerad med 31 plancher

Priset är 1 R:d B:o

Rebus N:o 1.

Götheborg, C. Petersens Officin, 1847.

Nästa Nummer utkommer Söndagen den 18 April 1847.

Utkommer hvarje Söndag. ILLUSTRERADT Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co

Enkla. N:o 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 3 Götheborg, Söndag d. 18 April 1847. 1 Qvar.

TRÄGÅRDS FÖRENINGEN i GÖTHEBORG.

Om Kometerna *).

Men oaktadt det uppmärksammaste betraktande af himlen måste flera kometer blifwa för oß helt och hållet osynliga, dels emedan de wid mulet wäder och wid dagsljuset komma oß tillräkligt nära, dels emedan de blott kunna obserweras på den sydliga jordhalfwan, hwilken är mycket mindre bebodd än den nordliga och ej eger mer än twå a tre obserwatorier, dels slutligen emedan de äfwen wid sitt närmaste analkande till solen dock äro allt för aflägsna eller allt för små, för att af oß kunna ses, åtminstone med den hittills uppnådda grad af fullkomlighet, som wåra astronomiska werktyg ega. Beträffande dem, hwilkas banor gå genom den hos oß om dagen öfwer horizonten befintliga delen af himlen behöfwes det, för att göra dem synbara, det högst sällsamma sammanträffandet med en total solförmörkelse, hwilket, efter Senekas berättelse, inträffade 60 år före Christi födelse och förnyades först för några år sedan 1835 i Nov. Äfwen högst sällan förekommer det att kometer äro klara nog, för att kunna synas i solsken, såsom händelsen war med kometerna 1402, 1532, 1577 och 1744; äfwen som wid den 43 år före Christum synliga kometen, hwilken Romarne betraktade såsom den nyß förut mördade Julius Cæsars själ. Öfwerwäger man alla dessa omständigheter, så måste man medgifwa, att de kometer, som wi se, utan twifwel blott utgöra en del af det stora antal, som finnes.

Likwäl belöper sig antalet af de kometer, man obserwerat, till flera hundra, och för en stor del af desamma äro banorna redan beräknade. Olbers har gifwit en förteckning på 129 kometer, hwilkas banor äro beräknade, äfwensom Schumacher, Delambre o. fl.; af dessa äro flera i det fall märkwärdiga, att man beräknat deras återkomst efter bestämd tidpunkt och att man med wißhet kan förutsäga när de åter blifwa synliga. Den förste komet, hwars återkomst blef på förhand beräknad, war den s. k. Halleyska, som war synlig 1782 och då betraktades af den berömda engelska astronomen Halley. Denne beräknade deß återkomsttid till 76 år, antog honom wara samma komet, som warit synlig 1456, 1551 och 1607 och förutsade hans ankomst till slutet af året 1758 eller början af 1759. Werkligen blef han ock synlig detta år och obserwerades först af astronomen, bonden Palitch wid Dresden; sedan återkom han i Nov. 1835, då han d. 15 i samma månad passerade banans punkt närmast solen på den af den fransyska astronomen Damoiseau förutsatta dagen, efter att hafwa blifwit synlig redan i början af Augusti. Denna komet är en af de största och utmärker sig för sin långa swans, som 1835 beräknades till 20 grader. För hwarje gång denne komet wisat sig synes så wäl deß swans, som klarhet hafwa förminskat sig. Deß minsta afstånd från solen war ej mindre än 12 milioner mil; största afståndet deremot uppgår till 39 millioner.

Märkwärdig för sin korta omloppstid är den efter professor Encke i Berlin uppkallade Kometen, hwilken först obserwerades af Pons i Paris. Den återkommer efter 3 år och 115 dagar, går solen på 6 ½ milioner mil nära, samt aflägsnar sig 85 mill., kan blott warseblifwas med tillhjelp af tub och har ingen swans. Sedan deß upptäckande är den regelmässigt obserwerad 1822, 1825 etc. Hwad som i fråga om denna komet är det märkwärdigaste, är det beständiga aftagandet af omloppstiden, en omständighet, hwilken nödwändigt är förbunden med förminskandet af distansen från solen eller med inskränkning af deß bana. Encke förklarar detta fenomen genom werkan af ett fint, elastiskt, flytande ämne, eller så kallad Ether, hwilken uppfyller werldsrymden och werkar motstånd mot kometens rörelse. Detta motstånd har till följd att deß hastighet aftager och dermed på samma gång deß swängkraft. Derigenom erhåller solens attraktion öfwerwigt och kometen närmar sig solen så länge, till deß den förra jemwigten mellan swängkraft och och attraktion återställes. Men i samma mån kometens afstånd från solen aftager, måste omloppstiden förminskas och kometens rörelse blir ej genom inflytandet af motståndet uppehållen, såsom man skulle förmoda, utan i deß ställe påskyndat.

En annan komet, uppkallad efter österikaren von Biela, är märkwärdig derföre att den kommer jordens bana närmare än någon annan, hwadan det synes, som om en sammanstötning med wår planet ej wore omöjlig. År 1832 war han blott 4000 mil aflägsen från jordens bana, passerade d. 29 Oktober den närmaste punkten intill densamma, under det jorden då war på ett afstånd af 12 mill mil. Först när kometen åter hade aflägsnat sig, inträffade jorden den 30 Nov. i den punkt af sin bana, som war närmast kometens. Detsamma skall regelmässigt inträffa för framtiden, då kometen nalkas solen. — En enkel beräkning wisar, huru litet sannolik i allmänhet en sammanstötning mellan jorden och kometen måste anses wara, Om kometen i sitt lopp skär jordens bana, så kan man hålla 365 mot 1 att jorden ej denna dag af året, utan en annan, passerar denna punkt af ekliptikan. Men då jorden på fyra minuter tillryggalägger 1000 mil, så kan hon och kometen på samma dag genomlöpa samma punkt af ekliptikan utan att komma hwarandra närmare än 360,000 mil. Gå båda wid samma timma igenom en och samma punkt af ekliptikan, så behöfwa de ej komma hwarandra närmare än 15,000 mil. men denna sannolikhet är ännu 24 gånger mindre än denförra, eller man kan hålla 8776 mot 1, att jorden och kometen ej i samma ögonblick passera samma punkt. Fortfar man att sluta på samma sätt, så finner man att sannolikheten af ensam-

(* Forts. fr. f. g. N:o.

manstötning är mycket ringare än den, att i ett lotteri draga högsta winsten, och att wi menniskor förnuftigtwis ej hafwa anledning att frukta inträffandet af en dylik katastraf. Då nämligen kometen blott hwart sjette år genomskär jordbanan, så kan han efter all sannolikhet först på 6 gånger 365 ¼ år = 2465 passera jordens ekliptika på samma dag, och på 60,000 år blott en gång i samma ögonblick. Om en sammanstötning mellan jorden och denna eller någon af de öfriga kometerna werkligen är skadlig för den förra, beror derpå, om de ha fast kärna eller ej. I förra fallet skulle de utan twifwel förorsaka stor förödelse. De skulle kunna gifwa jordaxeln ett förändradt läge, så att en helt annan fördelning af Zonerna derigenom inträdde; att de heta länderna förwandlades till polarregioner och nordens öde stepper till Floras älsklingsfält; hafwet skulle kanske lemna sin gamla bädd och strömma till den nya equatorn; ja möjligen skulle jorden genom den häftiga skakningen helt och hållet grusas. Sannolikt har man ingenting af allt detta att befara; wid betraktandet af den jemförelsewis ringa massa, som utgör kometens kärna, skulle en sammanstötning wara förderfligare för honom än för jorden. Inträffade ingen werklig sammanstötning, så blefwe kometens werkan helt obetydlig. År 1770 gick en komet nära förbi Jupiter och deß månar, utan utan att på något märkbart sätt störa deras lopp. Denna komet är deßutom märkwärdig för de förändringar, som hans bana undergått. Under anförda år rörde han sig i en ellips, som han på 5 ½ år skulle hafwa genomlupit; men efter förloppet af denna tid wäntades han dock förgäfwes. Först 1776 passerade han om dagen sin wändpunkt wid solen och är sedan deß ej obserwerad. Laplace fann orsaken härtill deruti, att densamma 1770 genom Jupiters attraktion — han nalkades denna planet 500 gånger närmare än solen — blifwit dragen ur sin förra bana och slungad i en wida större. (Forts. och slut följer.)

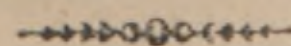
Cisternen.

(Tysk Saga.)

För många år tillbaka lefde en fruktanswärd tyran, en godsherre, som städse sina bönder lefwande och för minsta förseelse lät aflifwa dem, lik som wore de djur och ej menniskor såsom han sjelf. Om en af dem ej wille bedja och tro, såsom han bad och trodde; om någon yttrade det lättaste twifwelsmål emot wisheten af hans lagar och förordningar, som i allmänhet woro mißtänkta och ändamålslösa; om någon hungrig eller törstig plockade en frukt af de träd, som Gud låtit fritt wära på jorden; eller om någon menade att den dyra godsherren war alldeles ej nödwändig, utan att bönderna kunde sjelfwa odla landet och njuta deß frukter: — genast wardt hans hufwud afslaget och liket kastadt i en håla, som tyrannen till detta ändamål hade låtit gräfwa och som han kallade "förbättringsanstalt." Men folket rundt omkring på gårdarne och i byarne gret dag och natt öfwer sitt slafweri, men förjagade dock ej tyrannen. En gång reste han bort. Då han efter en tid kom tillbaka, hörde han ifrån sin borg ett brusande och raßlande, som förwånade och förskräckte honom. Han gick efter deß ljud och se, omkring hans så kallade förbättringsanstalt war uppförd en mur, och ifrån en stenpelare framblickade ett förwridet menniskohufwud af sten, hwars ögon woro röd och från hwilka, likasom om det warit idel tårar, friskt watten framströmmade och rann i häftiga wågor bort öfwer landet. Tyrannen darrade af wrede och raseri och befallde sina tjenare i ögonblicket att borttaga pelaren tillika med hufwudet. Detta skedde, men det halp ej. Wattnet hade redan bildat sig en djup fåra och framstörtade i omätliga maßor widt och bredt öfwer och igenom tyrannens länder, dränkte de gyllene skördarne, som waggade på fältet, och undergräfde de palatser, der han froßade i sinliga njutningar. Denna ström kallades tåreströmmen. Deß watten war giftigt. Intet träd, ingen blomma lefde wid deß rand; till höger och wenster om floden war kalt och dystert; intet gräs på deß fält, ingen lilja i deß dalar! Foglarne, som i sångens och kärlekens stund flögo deröfwer, slutade sin sång och sin kärlek i deß giftiga wåg. Och alltid brusade deßa wågor wildare och wildare under tjugu efterträdare, som alla woro lika sin stamfader. Floden hade eröfrat landet; blott en liten fläck war lemnad qwar för tyrannen och hans förtryckta folk.

I den gamla borgen gick en warnande genius och ropade till hwar och en af tyrannerne, såsom han hade ropat till deras stamfader: "blif en far för ditt folk och tårefloden skall utsina." Men detta hörde de icke, utan hade gerna dödat anden, om det legat i deras magt. Kom så efter långa århundraden den sista herren af denna slägt. Han gifte sig flera gånger, men hans gemåler dogo beständigt efter ett kort egtenskap, utan att efterlemna någon arfwinge. Då godsherren nu ej heller hade bröder eller andra anförwanter och tåreströmmen alltid blef giftigare och mer förhärjande, ledsnade han wid lifwet och störtade sig i deß djup, utan att man någonsin återfann hans lik.

Men i samma ögonblick han störtade sig i floden, hoppade deß böljor högt mot skyn; wågorna wände tillbaka och gingo ej mer från öster till wester, utan twärt om. Floden brusade ej widare med fruktanswärdt dån, utan ljufwa, underbart stöna melodier, likt tonerna af en eolsharpa, klingande öfwer deß klara och lugna yta. Redan efter några dagar war stranden grön och blomsterprydd; i fältets blommor surrade bien, i trädens krona söngo foglarne. Ända från floden bort till landets gränsor war allting friskt, grönt och lefwande, som om gudomens andedrägt hade framgått deröfwer. På fälten wärte den herrligaste gröda och i hyddorna bodde kärlek och förnöjsamhet.

En Handelsexpedit.

1. Wilhelm Zipfel, infödd Fransman, handelsexpedit in spe begynner sin ärofulla bana i en minuthandel.

3. Handelsexpediten in spe har lemnat mi- nuthandeln och inträder i större af- färer.

2. Wilhelm Zipfel blir på gammalt sätt genom öfverlemnande af en käpp Handelsexpedit och tilltalas för första gången med namnet Herre.

4. Den hittilsvarande handelsexpedite in spe blir en verklig handelsexpedi visar sig för första gången i stora v den och handlar med tyger.

(Slut följer)

Sång ur "Läkaren.

(Motiv efter Olympvalsen.)

Sång

Guit.

När val_sens ljud så ma_nan_de klin_gar höj_er sig sjä_len på to_ner_nas vin_gar, der öf_ver mål_nen jub_lan_de svin_gar högt i_mot so_lens strå_lan_de char sö_ker så glad stjer_nor_nas rad sväf_var bland dem som i ett hem, hö_rer när han till oss å_ter för strå_lan_de fröjd åt mö_dor_nas dar.

En affär med Wildar på Vandiemensland.

Det war i slutet af Maj, således den årstid då wintren begynnar i dessa delar af jorden. Jag ämnade mig till Clyde, beläget trettio engelska mil från det ställe, der jag befann mig. Min raska häst ingaf mig det hopp, att jag skulle hinna fram före nattens inbrytande. Före afresan undersökte jag mina wapen och öfwertygade mig att dubbelbössan, sadelpistolerna och sabeln wara i godt skick. Jag hade ju således goda gewär och hoppades att min resa skulle stå hastigt om och wara utan all fara. Ack, och hwilka pröfningar wäntade mig ej!

När jag hade tillryggalagt omkring fyra mil, kom jag till ett stelt berg, som hör till den alpkedja, hwiken sträcker sig från hafwet emot sydost. Jag bemärkte på högra sidan en fördjupning, som lofwade mig en temligen lätt passage och wände således mina steg åt detta håll; dock min förwäntan bedrog mig. Jag fann mig omgifwen på alla sidor af berg, som wäl ej woro särdeles höga, men branta. Som jag ej på dem wille uppoffra mina krafter, gick jag tillbaka, för att komma öfwer på något annat ställe.

Så red jag en lång stund genom ensliga dalar och tjocka skogar och fann till slut att jag — farit wilse. Så ofta jag kom upp på en höjd, trodde jag mig utom all fara; men snart fann jag mig åter helt och hållet omgifwen af berg, som betogo mig all utsigt at komma igenom. Min häst, hwars krafter woro uttömda genom ansträngning, wägrade mig sin tjenst; mina hundar, sorgsna och nedslagna följde mig med en stum blick, som motswarade min egen modlöshet.

Hwad skall jag widare säga? Fyra dygn tillbragte jag i denna djupa ensamhet. Rundt omkring mig berg, försteenade wågor af ett upprördt haf! Mina hundar hade jagat och dödat en Känguruh. På mig sjelf slog ned en örn, som säkerligen uthackat ögonen, om ej min goda bössa befriat mig från hans mordlystnad. Jag öfwerlemnade min häst åt sitt öde och hoppades för egen del att uppnå en mensklig boning

På femte dagen, just som jag till frukost förtärt det sista stycket af min Känguruh, såg jag mina hundar oroligt fläkta med swansen. Plötsligt lemnade de mig och togo rigtningen upp mot winden. Jag ropade dem tillbaka. De kommo tjutande, såsom de wanligen göra, då instinkten för dem anger granskapet af något willebråd.

Jag spände min bössa, gick långsamt och beslutsamt framåt. Jag befann mig snart i en dal, bewärt med enstaka trän, på alla sidor omgifwen af ogenomtränglig skog

När jag wände mig om, för att öfwerskåda platsen, märkte jag till wenster genom träden ett swagt skimmer. Jag twiflade ej att ju detta sken kom från twenne antända stakar, som wildarne härstädes alltid föra med sig, för att dermed i en hast kunna uppgöra eld hwar som helst.

När jag wille fortsätta min gång, hwen plötsligt en pil förbi mina öron och nedslog några steg från mig i marken. Så war då kriget förklaradt och jag å min sida lagade min bössa i ordning. I ögonblicket wisade sig en wilde. Han sprang upp emot den lilla upphöjning, der jag fattat posto, och kastode emot mig sin Womera (ett kastwapen), hwilken äfwenledes skulle hafwa träffat mig, om jag ej wikit undan genom en snabb rörese. För att spara min ammunition, upptog jag Womeran och måttade dermed emot min fiende. Mitt kast träffade ej; wilden grep åter sitt wapen och kastade det emot mig. Jag sårades deraf i benet och nedföll af slaget på båda knäna. Wilden störtade mot mig med jubelskri; med ett skott sträckte jag honom till marken. Wid bössans knall framkom ett helt band af wildar. Med ett förfärligt tjut rusade de emot mig.

De trodde mig afwäpnad och swängde sina klubbor i luften. Utan att förlora min själsnärwaro nedsköt jag den främste af dem. Denna nya salfwa satte dem i förwåning; de förstodo ej, huru man med samma gewär kunde skjuta twå skott utan att ladda twå gånger. De blefwo slående obeslutsamma och drogo sig således sedan tillbaka i skogen.

Under detta wapenstillestånd laddade jag min dubbelbössa och lagade mig till nytt motstånd. Icke utan möda reste jag mig åter och hämtade upp Womeran, som sårat mig. Då wildarne sågo att jag wille medtaga ett wapen, som hos dem är både sällsynt och af wärde, och att jag war sårad, uppgåfwo de ett skri, blandadt af raseri och glädje.

Jag såg kampen börja ånyo och war temligen lugn, af förtwiflan, ej af förhoppning att kunna bestå med seger. Men mina fiender angrepo mig ej genast, utan läto mig obehindradt uppnå en herdekoja wid randen af skogen Jag klappade på dörren, men erhöll ej swar. Jag fann då att hon war öfwergifwen och uppbröt den med wåld, och detta i första slaget.

Om jag ock här ej fann någon hjelp, så fann jag åtminstone en tillflyktsort, der jag något kunde förskansa mig. Det inre af hyttan war, såsom wanligt, genom en skiljowägg af träd delad i twå rum. Hwarje afdelning hade ett fönster, d. w. s. en glugg utan glas och ramar.

För att ej oförsedt öfwerfallas från en sida, då jag försware mig från den andra, bröt jag ner skiljowäggen och begagnade weden till barrikad för bakfönstret och mot den nedra delen af dörren, då den öfra war skyddad genom rigel.

Efter dessa förberedelser, som kostade mig en timmas arbete, war jag omtänkt att något hämta mig. Af en Kängururotta, som en af mina hundar bar i munnen, och med litet watten, som fanns i granskapet, beredde jag mig en usel måltid.

Redan trodde jag, efter ett par timmars wäntande, att wildarne afstått från sin förföljelse, då min hunds skällande och ställning förkunnade att hyttan skulle blifwa mitt andra slagfält

Några minuter senare ryckte en hop af 30 wildar, män och qwinnor, fram emot kojan.

I ena pipan af min bössa befann sig blott en kula. Jag gaf eld och en wilde stupade. De öfriga fortsatte sitt framträngande och slungade ett hagel af kastspjut emot dörren, af hwilka ett sårade mig lätt i handen, under det flera genomborrade hatten. Då fyrade jag af den andra pipan, som war laddad med skrot. Denna sista salfwa höll stormen tillbaka.

Med rasande tjut sprungo nu wildarne omkring hyttan och gjorde ett anfall på bakfönstret, som dock lyckligtwis motstod deras raseri. Emellertid hade jag laddat båda piporna och detta med dubla kulor. Jag ställde mig framför dörren och öfwerlade, hwad som war att göra, då ett kastspjut träffade kruthornet. Jag gjorde ett språng tillbaka, hwilket wildarne obserwerade, ty genast strömmade de med wåld emot dörren. Sedan de med ändamålslösa ansträngningar uttröttat sig, sköt jag genom en öppning, som war gjord med ett kastspjut, twå gånger efter hwarandra. Ett fruktanswärdt skri förkunnade att mina twenne skott träffat wäl.

Under ett kort uppehåll herrskade omkring hyttan en djup tystnad, dock wågade jag ej se genom springorna mellan bjälkarne, af fruktan att mötas af något kastspjut. Hwilken ångest i denna wäntan! War kampen förbi eller skulle ett nytt anfall begynna?

Min owißhet warade ej länge; snart hörde jag wildarne återwända med ett förfärligt skri. Af fruktan att öfra delen af dörren kunde gifwa efter för ett nytt anfall, bommade jag för den med en tjock bjälke; dock detta war förgäfwes; druckna af raseri hade de uttänkt ett säkrare medel att triumfera öfwer mitt motstånd. En tjock rök utbredde sig i hyttan och lågorna i halmtaket härjade redan omkring mig med ett förfärligt sken. Denna belägenhet war så förskräcklig, att jag nära derwid förlorat fattningen. Det syntes mig ett ögonblick, som hade jag ej annat wal, än döden mellan wildarnes händer eller elden. Emellertid blef denna allt häftigare och slog tillsammans öfwer taket. Röken, som uppfyllde rummet, war odräglig. Att längre qwarblifwa i denna qwäfwande atmosfer, war det samma som att dömma mig sjelf till ett förskräckligt slut. Jag föredrog då att wälja flykten. Jag märkte att winden dref röken bakom hyttan: wildarne deremot stodo framför dörren. I ett ögoblick undanryckte jag de stockar, hwarmed jag tillbommat fönstret och störtade mig ut i rökhwirfweln. Med möda dragande anden sprang jag halft medwetslöst genom rökmolnet, alltid hållande bössan och pistolerna i hand.

I första ögonblicket blef jag ej bemärkt, men snart upptäcktes jag af wildarne, hwilka sände efter mig ett störtregn af kastspjut, af hwilka ett träffade mig i ryggen. Icke desto mindre fortsatte jag mitt lopp tills jag uppnådde ett träd, som stod nästan i midten af slätten. Detta träd skulle skydda mig i ryggen, under det jag gjorde front mot de framstormande. Oaktadt alla de pilar. som hweno omkring mina öron, sköt jag den djerfwaste af mina fiender. Förskräckta af skottet stodo de öfrige stilla och drogo sig tillbaka på något afstånd.

Faran och framgången lifwade mitt mod. Glädjen att hafwa undkommit elden förlänade mig sådan kraft, att jag hade lust att med sabel i hand rusa emot mina fiender. Dock klokheten höll mig tillbaka och jag förtrodde mig än ytterligare åt mitt goda gewär, som så ofta räddat mitt lif.

Jag wille begagna mig af wildarnes aflägsnande, för att åter ladda min bössa, som jag afskjutit, och sökte derföre mitt kruthorn. Jag fann det ej; det hade blifwit liggande på ett bord i hyttan! Denna upptäckt wäckte hos mig en fruktanswärd förtwiflan, hwilken wärte än mer, då jag förnam en explosion i det brinnande huset, som gjorde allt widare eftersökande fruktlöst.

Genomträngd af fasa kunde jag nu ej annat tro, än att min sista stund wore nära för handen. Ingenting kunde rädda mig, och likwäl uppwaknade med stigande kraft min kärlek till lifwet. Jag samlade derföre hela min kallblodighet och beslöt att förswara mitt lif till sista andedrägten. Jag hade ju tre skott öfriga och dessutom min sabel — jag war ju således i förswarstillstånd.

Kunde jag blott fortsätta striden till natten, tänkte jag för mig sjelf, så har jag ändock något hopp om räddning, ty wildarne äro så widskepliga, att de i mörkret ej gifwa ett ljud ifrån sig. Dock huru skulle jag förlänga striden. Jag rigtar mina ögon mot trädet, som skulle tjena mig till skydd och som erbjöd mig en fristad i sin uthålkade stam; jag beslöt att klifwa upp.

Knappt hade jag uppnått de öfwersta grenarne, förr än wildarne kommo springande mot trädet, tjutande som wilddjur. Lyckligtwis kunde jag taga min tillflykt i trädets urhålkning.

Efter några ögonblick upphörde skriet och en dödstystnad inträdde. Jag undrade öfwer orsaken till denna tystnad, då jag förmärkte ett häftigt skakande på trädet. Försigtigt höjde jag mig ur mitt hål, för att efterse, hwarom fråga war. Ett halft dussin pilar genomborrade då min hatt. Jag drog mig tillbaka. Strart hörde jag andedrägten af en menniska öfwer mig. Jag såg ett par gråa wilda ögon med djefwulskt fröjd fästade på mig. Wilden swängde sin klubba öfwer mitt hufwud, men hastigare än blixten affyrade jag min pistol, som krossade hufwudskålen på min förfärliga fiende. Han störtade död till jorden. Elden grep omkring sig i trädets bark och röken bedöfwade mina sinnen. Jag skulle då dö, men wille dessförinnan modigt hämnas mig. Jag kröp fram ur mitt hål utefter en lång gren, som ännu ej war angripen af elden, och sände derifrån mot omenniskorna min bössas afskedshelsning.

Plötsligt hörde jag till min förwåning ett bösskott; dock kunde jag ej noga urskilja, om det war ett wanligt skott eller blott echo af mitt eget. Huru det och måtte wara, kände jag att mina krafter öfwergåfwo mig, och kunde ej längre hålla mig fast på grenen, dit jag flygtat, utan föll, half qwäfd af rök och wärma, sanslös från trädet.

Anekdot.

En dame befalde sin betjent att se efter om Barometern fallit. Efter några ögonblick kom han tillbaka med detta swar: Nej, han hänger ännu qwar på spiken.

Anmälan.

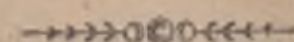
Utom den på undertecknads förlag utgifna och i N:o 2 af denna tidning annoncerade Grekernes och Romarnes Mythologi med 31 plancher à 1 R:dr B:co är nu åter att tillgå den af barn omtyckta boken:

Fru Kickebusch

och

hennes hund Azor

med 16 illuminerade plancher á 32 ß. B:o.

Obs. För att undwika en widlöftig bokföring, tager jag mig härmedelst friheten fästa respekt. Herrar Bokhandlares uppmärksamhet derpå, att jag på alla mina förlagsartiklar beräknar 33 ⅓ % Rabat, då minst 10 Ex. mot contant liqwid, requireras.

C. Petersen

Lithograf och Boktryckare.

Mamsell Wollins hus midt emot Bloms hotel.

Rebus N:o 2.

Upplösning af Rebus N:o 1.

Nya qwastar sopa alltid rent.

Götheborg, C. Petersens Officin, 1847.

Nästa Nummer utkommer Söndagen den 25 April 184

ILLUSTRERADT

Utkommer hvarje Söndag. Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co

Enkla. N:o 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 4. Götheborg, Söndag d. 25 April 1847. 1 Qvar.

C. Petersen Lith. Inr. Götheborg

Ett jägarehus i Pompej

Vue af ett i Pompej nyligen uppgräft jägarehus.

(Bref från Neapel d. 31 Maj 1846.)

Den fjortonde i denna månad besökte jag åter Pompej. Detta war tionde gången, sedan jag kommit till Hesperidernas land. — Min afsigt war, att såsom åsyna wittne till de nyaste uppgräfningarne i den begrafna staden göra någon skörd för mitt studium af romerska antiquiteterna och särskildt för er illustrerade tidning. Jag lemnade Neapel kl. 6 om morgonen och hade snart på ångwagn tillryggalagt den korta sträckan. När jag steg af och hörde dånet af de återwändande wagnarne, intogs jag af en helt egen sinnesstämning. De klassiska fragmenterna af en i askan förswunnen stad, de twåtusenåriga wittnena af en stor förswunnen tid, lågo i all sin historiska sanning för mina ögon, under det att i mina öron genljudade bullret af wår tids märkwärdigaste uppfinning — ångmaschinen. Genast skulle den skönaste dikten af min fantasi, produkten af min inspirerade sångmö hafwa satt mig i förwåning och häpnad, hade icke en känsla af hunger sparat mig mödan att sätta dem i wers och Er och edra prenumeranter att läsa dem. Jag föredrog således tillfredsställandet af min jordiska warelse och en wäl stekt kårkotlett, hwilken jag i all skön ro förtärde uti samma hus, kanske wid samma bord, der historieskrifwaren Sallustius för nära twå årtusenden sedan författade sitt Bellum Jugurtinum och Catilinarium. Knappast hade jag satt der några minuter, förrän larmet af annalkande steg skrämde mig ur mina gastronomiska betraktelser och ett antal ciceroner omhwimlade mig, originella spetsbofsansigten, till hälften klädda som bönder, till hälften som betjenter. Jag sade, att jag allt för wäl, såsom mycket bekant med den döda staden, kunde umbära deras tjenstfärdiga möda; men den efterhängsna ifwern gaf ej wika en hårsmån.

Under det jag nu genomwandrade de trånga gatorna, kom jag att tänka på den omständigheten, att, sedan offentliggörandet genom Institutum archæologicum 1836 af de då gjorda fynden, inga nya upptäckter kommit i dagen. För närwarande är antalet af dem, som användas wid arbetet, ej större än trettio man. Denna arbetsstyrka räcker knappast till att återställa de oupphörligt skeende instörtningarne. — Den del af Pompej, som på senare tider wäckt mesta uppmärksamheten, är fortuna-gatan och en hittills namnlös husrad wid theatergatan; äfwen blefwo i närheten af forum några wäggar upptäckta, hwilka bilda en rad af rum och som af H:r Afwellino anses hafwa warit tillflyktsort för fattiga, hwilka saknade tak öfwer hufwudet. Dylika af tegel uppförda hus har jag sett i den äldre delen af Neapel och som mycket liknat de ifrågawarande husen i Pompej.

Den omedelbara orsaken till de nyaste gräfningarne i Pompej war ett besök af "Wetenskapliga kongressen för Italien" samt Kejsarens och Kejsarinnans af Ryßland närwaro. Resultatet af de för förra ändamålet anstälda gräfningar war upptäckten af ett hus i grannskapet af den så kallade winskänksgatan. Detta hus har utan twifwel tillhört en rik borgare, ty det bär helt och hållet prägeln af en förnäm romarewåning. Förstalen eller förstugan är delwis belagd med mosaikgolf af oändeligt fin teckning. Uti impluvium fann man en af olika slags marmor uppförd brunn, på hwars baksida ett bord är anbragt, som uppbäres af ben med lejontassar. Boningsrummen på båda sidorna om area äro försedda med freskomålningar, som wäl ej hafwa något utomordentligt stort wärde, men åtminstone äro lika goda, som de arbeten i allmänhet, man funnit i denna wäg.

Det hus, som jag i hos följande teckning aftagit för eder tidskrift, och som jag kallat "jägares hus," upptäcktes i Februarii månad detta år. Det är ett bland de intresantaste arbeten i byggnadswäg och till stor del af ny konstruktion. Det har utan twifwel tillhört en wälmående man, som warit jägare eller åtminstone en stor jagtwurm. Den högra wäggen af en stor sal är smyckad med målerier, som föreställa wilda djur, ett lejon, som retar en tjur o. s. w. Den öfra delen af byggnaden uppbäres af pelare, målade i rött och gult, smyckade med blomstergirlander; ofwan en dörr är målad en tafla, som föreställer en willa, utan twifwel egendomsherrens residens. Öfwer allt, på alla sidor har man anbragt hjorthorn. Träder man igenom den uppgifna dörren, så kommer man in i ett fyrkantigt rum som är utstyrdt med målningar, och hwilka bibehållit sig utmärkt wäl. Den skönaste af dessa föreställer Vulkan, sysselsatt i sin smedja och betjenad af tre nakna figurer. Denna tafla är en ganska skön komposition och Vulkan sjelf är en herkulisk gestalt, tecknad med djerfhet och kraft. Uti en nisch i yttre rummet ser man en liten staty af terra cotta. Arkitekturen liksom målerierna i detta hus hafwa att tacka egarens egendomliga lynne för sin karakter; det är utmärkt rikt på dekorationer, som alla afwika från dem, hwilkas utförande är öfwerlemnadt helt och hållet åt målarens egen fantasi; färgorna äro synnerligen lifliga och glänsande, särskildt koloriten på foglarne och waserna, hwilka smycka ingången.

Det hus, som uppgräfdes i ryska Kejsarens närwaro, erböd så widt jag kunde se, ingenting märkwärdigt.

Knappt war jag färdig med min ofwan meddelade skits, förr än jag förnam bullret af ankommande fordon, uti hwilka föreståndarne för uppgräfningarne anlände. Jag slöt mig till dem, ty under deras ledning bedrifwes arbetet raskare. Plötsligen hörde wi i grannskapet af theatergatan en af arbetsfolket utropa: "benknotor och guldstycken." — "Gå blott på," hörde man från ett dussin antiquariers mun, och inom en liten stund kommo tre fullständiga Skeletter, 37 silfwermynt och 2 guldstycken i dagen. Silfwermynten woro från Vespasianus; guldstyckena deremot från

Domitiani tid. De olyckliga benranglen, af hwilka det ena höll mynten i sin knotiga hand, hade utan twifwel warit husets egare, i fall wi ej gilla en antiquarie, som antager att de kunde likawäl hafwa warit tjufwar, synnerligast som Plinius berättar, att de yngre och starkare af befolkningen hade tid nog att rädda sig från den i aska och lafwa omkommande staden.

Wid gräfningen, som werkstäldes i ryska Kejsarens närwaro, hittade man en piece af sällsynt rarhet, ett portativt kök af jern, som, i likhet med wåra jernspisar, war försedt med hål för kökskärlen och i allmänhet bygdt efter en wedsparande method.

Med detta senare syn ändade en af mina angenämaste dagar i Pompej. Kommittéen lemnade platsen och jag, efter att med ett glas ruhm hafwa inlullat min språksamma cicerone, satte mig åter på jernbanan och wände tillbaka till staden, om hwilken det heter: Vedi Napoli e poi mori! Främling se Neapel och dö sedan!

Surprisen.

I ett Spanskt blad berättas följande tilldragelse, som wisar huru katholska presterna ofta uppfylla sitt löfte att försaka denna werldens goda. — När Spanien ännu egde kolonier på den amerikanska kontinenten, såg sig en ung ngift man, hwars handelsspekulationer ej rätt wille lyckas i hans fädernesland, nödsakad att söka sin utkomst i nya werlden och lemna hustrun qwar i Asturien. Revolutionen i spanska Amerika war gynnande för hans företag, så att han snart kunde till sin fru öfwersända 500 piaster, hwilka han adresserade till presten i församlingen, med anhållan, att summan skulle utdelas i flera särskilta terminer. Presten utförde det honom gifna uppdraget blott så till wida, att han öfwerlemnade 25 piaster, naturligtwis med förklaring, att detta utgjorde allt hwad han mottagit. På samma wis erhöll han efter ett år 1000 piaster, med hwilka han förfor precist som med de förra. Men snart insåg den wärdige kommissionären att hans bedrägerier lätt skulle kunde upptäckas, då mannen och hustrun underhöllo korrespondans. Han fattade derföre beslut att på ett listigt wis draga sig ur all fara. Han anskaffade då först ett falskt bewis öfwer mannens död; öfwersände sedan ett dylikt till mannen öfwer hustruns bortgång. Båda, som nu ansågo sig, en hwar på sitt håll, för frie, begagnade på olika sätt denna frihet: mannen inträdde i en andlig orden, qwinnan gifte sig för andra gången och blef moder åt flera barn. Fogade så händelsen, att mannen i slutet af förlidet år återwände och skyndade till sitt kära hem, skådeplatsen för hans ljufwaste minnen, hans största lycka. Denna owäntade ankomst satte presten i ej liten förwåning, men han fattade sig dock snart. "Jag är i utomordentlig förlägenhet," sade han; "just i detta ögonblick är jag twungen att gå till Quido, för att göra wår biskop min uppwaktning i ett ganska angeläget ärende. Men som detta ej fordrar någon lång frånwaro, så kan ni stanna qwar härstädes tills min återkomst; eller ännu bättre, då det är söndag i morgon, will jag be Er förrätta gudstjensten för mig. Mina får förlora säkerligen ej på bytet." Den andlige lofwade detta och gjorde meßar följande dagen. I sin predikan widrörde han försynens försoganden och kom äfwen in på kapitlet om sitt eget öde, tilläggande, att han efter lång frånwaro nu återsåge fäderneslandet, för att gråta wid sin makas graf. Wid deßa ord hördes ett skri från ett äldre aktningswärdt fruntimmer, som en lång stund betraktat den främmande presten med en wiß nyfirighet. Afdånad utfördes hon ur kyrkan. Det behöfwer ej tilläggas, hwem hon war. Den skurkaktiga presten greps af polisen och har kanske fått det straff, som hans ränker förtjent.

Högtidligheter wid Begrafningar efter Bramin-prester.

Begrafningen efter en Bramin i Arakan och Pegu tillgår på det besynnerligaste sätt. Genast efter döden öppnar man liket, för att uttaga inelfworna, utsträcker kroppen, sammanbinder benen och armarne tät in wid lifwet. Sedan gißlar man honom på det häftigaste, för att så mycket som möjligt få blodet utur kroppen. Derefter gör man på kroppen, på armarne och benen inskärningar, en tum djupa, och fyller dessa, likasom kroppens inre, med en blandning af kamfert och salt. Liket blir sedan helt och hållet omlindadt med band eller snören, och på detta sätt utstäldt på taket af templet. Här låter man detsamma ligga flera dagar utsträckt på stänger af Bamburör, under hwilka man placerat käril, för att mottaga det fett, som solen präßar ur kroppen. När liket på detta sätt är fullkomligt torkadt, insyr man det i ett med war öfwerdraget tyg. Öfwer ansigtet, som genom denna behandling är ryslig wanstäldt, breder man en mask af war, gjord i möjligaste likhet med den döde under lifstiden. Den öfriga kroppen blir nu ock öfwerdragen med war, hwarigenom den erhåller en gulaktig färg. Härpå bringas den till templet och utställes flera år till folkets åskådning och wördnadsbetygelse. När tiden för den offentliga utställningen är slut, kungöres högtidligt, att prestens werkliga begrafning skall försiggå och att hwar och en måste inställa sig för denna högtidlighet. En otalig menniskomassa tillströmmar, emedan ingen wågar uteblifwa. Kroppen lägges nu i en ihålig bambustam och omgifwes på alla sidor med krut. Härefter föres den ut på någon offentlig plats. Krutet antändes. Genom en fruktanswärd explosion spränges liket i tusende stycken.

Fortsättning och slut af en Handelsexpedit.

5. Handelsexpediten blifver, likt en annan Don Juan, en farlig menniska och gör en förskämd lycka hos det täcka könet.

7. Handelsexpediten aflägger en Söndag prof på skicklighet i ridkonsten.

6. Handelsexpediten egnar sin tid åt idylliskt lugn och romantiska svärmerier.

8. Handelsexpediten har ändtligen lärt sig sången: "Ännu vi finna kors på Idas graf" och förtjusar sitt grannskap genom sin stämmas silfverklang.

Bilder utan ord.

En parasoll, som har kommit att stadna på öfverblifna kartan.

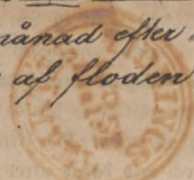

En paraply, som står fördjupad i tankar.

En ärlig borgares fiskfångst en månad efter kappridningen, som egt rum i granskapet af floden.

Eröfningen i en Omnibus.

En wacker morgon förliden höst gjorde en hög officer af garnisonen i Vincennes, klädd i civil drägt, en tour till Paris, för att derstädes offra några stunder åt nöjet. Uttröttad anlände han till Barrière du Trone och kastade sig här i en af de omnibusar, som beständigt belägra denna plats.

Knappt hade han satt sig i ordning och torkat swetten från pannan, för än han såg ett ungt fruntimmer uppstiga i samma wagn. Utan att egenligen wara skön, hade hon dock reguliera drag, en sylfidisk wärt och blomstrande hy — korteligen ett utseende, som gjorde ett angenämt intryck på officeren. Denne wred om sina mustascher, satte i all hast, så godt ske kunde, sin toilette, som lidit af dam under resan, i ordning och sökte genast att med sin täcka granne öppna ett samtal. De blommor, hon hade i handen, det sköna wädret, som lofwade god winskörd, erbödo anledning till konversation.

Under så beskaffade omständigheter är början af samtalet alltid det swåraste; men då damen ej ogunstigt upptog officerens tilltal, fortsatte han detsamma och snart war konversationen i full gång. Militären, säger man, skall i allmänhet wara wäl bewandrad i kärleksäfwentyr. Det kunde då ej slå felt, att emellan de båda personerna ett temligen förtroligt wänskapsförhållande genast uppstod, hwilket till och med gillades af deras omgifning. Officerens granne insomnade. Och bredwid den unga flickan satt en gammal dame, hwars tankar ej mera sysselsatte sig med denna werlden. Sålunda kunde frågor och swar, utan att det aldraringaste störas, lätt utwärlas och militärens fåfänga kände sig ej litet smickrad genom den hastiga eröfringen.

Ofta kom det wäl officeren en smula besynnerligt före att flickan, under det han rigtade kurtisens stälmska ord till henne, war tankspridd och tyst och drog sig undan emot den gamla damen; dock tillskref han detta uppförande en wiß blygsamhet och obekantskap med den stora pariserwerldens wanor. Detta äggade än mer hans äregirighet. Han wille för ingen del afstå från sin romaneska eröfning.

Emellertid war man anländ till bastiljplatsen, der wagn måste ombytas, om man wille till de inre delarne af staden.

Ingen känner Er här, min fröken, sade officeren till damen; will ni ej ge mig er arm och illwiljan skall ej wåga på oß kasta sina afundsamma blickar.

Förslaget antogs efter något betänkande och officeren marcherade stolt wid sin skönas arm till den andra omnibusen. Hwad bekymrade han sig nu om folk, som begapade dem båda, hwad frågade han efter twå herrar med yfwiga mustascher, hwilka wid den nya wagnen tycktes wänta någon och nu rigtade sina giftiga blickar på hans unga bekantskap? Till och med bådas utrop: der är han, hörde han ej. Till den grad war han upptagen af den goda, oskyldiga flickan.

Sällskapet i den nya omnibusen war ett helt annat än det i den förra. De båda mustascherna sutto nu gint emot wår officer och hans skyddsling; bredwid henne hade en tjock fru i pels tagit plats. Det förstås fullkomligt af sig sjelft, att Vincennaren ej gaf det ringaste akt på omgifningen, utan skyndade att upptaga det afbrutna samtalet.

Men äfwen här märkte han, huru förströdd den unga flickan war; samma rörelse med blomsterbuketten, en besynnerlig manövrering, ehuru smakfull! Han hade under allt detta bort kunna obserwera, att de båda herrarne i mustascherna oupphörligt rigtade sina blickar på den hemlighetsfulla blomsterquasten och att de utbytte tecken till någon konspiration så wäl sins emellan, som med frun; men han war allt för ljuft upptagen af sin täcka granane, för att höra eller se någonting annat än henne.

Plötsligt kände sig den sköna obekanta, i närheten af porte St. Denis, illamående, öppnade hastigt dörren och sprang, lätt som en gazell, ned på gatan, utan att wagnen hade hållit stilla. Officeren skyndade genast efter och erböd nu med så mycket större skäl biträdet af sin arm.

Jag hade warit dödens, om jag qwarstannat ännu ett ögonblick i denna förpestade atmosfer, sade han. Blif ej ond öfwer mitt uppförande: men jag behöfwer frisk luft.

Officeren fördubblade nu, såsom man lätt kan tänka, sin ifwer att wara den unga behjelplig och angenäm; ja han föreslog till och med en liten frukost på tu mannahand, hwilket efter någon betänklighet antogs.

Man inträdde i ett nära beläget kaffehus, uppfriskade sig här med några glas madera. Den obekanta begynte nu att blifwa bättre och meddelade sin artiga ledsagare, att hon wore dotter till en fattig officersenka och böd honom, i fall han ej ansåge det för beswärligt, att stiga med henne ser trappor upp till deras boning, på det mamma ock måtte komma i tillfälle att nedlägga sin tacksamhet för den ädle, gode herren.

Hwem war lyckligare än wår officer, som rest till Paris endast för äfwentyr ock nöje och nu så hastigt såg sig som hjelte i enkärleksintrig, hwilken han för ingen del wille öfwergifwa. Han war rik, det älskwärda barnet fattigt; huru skönt, tänkte han då, att en gång få föra den oskyldiga, täcka flickan till altaret, för att ewigt kalla henne sin.

När de lemnat kaffehuset och böjde om hörnet af gatan de l'Echiqier, trodde sig den lycklige älskaren åter se de båda mustascherna och den tjocka frun, hwilka alla med afundsamma blickar betraktade det lyckliga paret. Men han war allt för mycket upptagen af sin lycka, för att gå med några reflexioner på djupet; äfwen wred nu den sköna obekanta sin arm ur hans och skyndade,

sedan hon skyggt kastat blickar omkring åt alla håll, in i ett hus. Men hon kom dock genast tillbaka med den anmärkning, att hennes mor wore utgången, men hade lemnat nyckeln quar, och bad följaktligen sin kawaljer att stiga upp och inwänta mammas återkomst.

Offiseren följde henne till det aldra för smånättaste grisettrum i sjette wåningen. Allt war städadt och propert, i fönstret stodo flera blomsterwaser med till en del förwißnade blommor.

Den unga flickan war något ängslig att befinna sig så ensam med en man; men offiserens anständiga, trohjertade bemötande förjagade allt twifwel, och inom en fjerdedelstimma wisste hon redan alla hans planer för framtiden, att han wille taga afsked, gifta sig med henne och flytta på landet. Flickans tacksamhet, glädje och lycka kände inga gränsor; hon föll sin wän om halsen. Då knackade det hastigt på dörren och flera råa röster läto höra sig derutanför. Den unga damen, som tycktes hafwa igenkänt dem, förskräcktes dödligt; i sin ångest wille hon hoppa genom fönstret ut på taket. Det war med mycken möda, offiseren kunde tillbakahålla henne.

Öppna i lagens namn, dånade det derute, och ett motswarande slag på dörren åtföljde uppmaningen. En polisbetjent, några gendarmer och de redan bekanta mustascherna inträdde, och under det att de senare bemägtigade sig den unga damen, framträdde den förre, för att fängsla hennes medskyldige.

Hwad i Guds namn betyder detta, utropade offiseren, full af förwåning?

Det skall ni snart få weta, sade polisuppsyningsmannen.

Man befalte emellertid att visitera ej allenast flickan, som nu fallit i wanmagt, utan hela huset.

Man fann tre börsar och ett ur i den sköna obekantas ficka.

Börsen, den tillhör mig, ropade den tjocka frun, som emellertid war anländ.

De andra äro utan twifwel äfwen stulna i dag, anmärkte polisagenten. Werkligen fann man ock den med guld uppfylda börsen, som tillhörde frun i första omnibusen.

Men här ha wi egentligen först talande bewis, ropade en af mustascherna, i det han framdrog en draglåda i en kommod. Uti denna fann man en mängd börsar, snusdosor af guld och silfwer, ur, nipper o. s. w.

Offiseren wille ej tro sina ögon. Man wille nu gå löst på honom och äfwen genomsöka hans fickor. Men han sprang tillbaka, wild som en tiger.

Nalkas mig ej, ropade han; jag är offiser och en hederlig karl, se här min hederslegionsstjerna.

Håller ni oß för narrar, sade den ene af de anfallande. Wi weta bättre än ni sjelf, hwem ni är. Wi hafwa uppmärksamt följt Er hela morgonen.

Herr polisagent, ropade militären, ni bringar mig till det yttersta, om ni ej hör hwad jag säger.

Det wilja wi wißt. Men kom emellertid med upp för polisen, och det i hast.

Jag upprepar för andra gången, att jag är en hederlig karl; se här mina bewis.

Med deßa ord öfwerräckte offiseren åt polistjenstemannen en mängd bref och andra papper och bedyrade att han först för ett par timmar sedan gjort flickans bekantskap. Han uppgaf flere generaler och andra högt uppsatta personer, som kände honom personligen, och bad dem skicka efter en af dessa, som bodde närmast. Agenten gick dit. Snart infann sig en general, hwilken poliskommissarien personligen kände, och som lätt öfwertygade honom om mißtaget.

Min herre, sade polisagenten ursägtande, jag behöfwer ej säga Er, att wi i dag träffat Er hos en qwinna, som drifwer det för samhället obehagliga yrket att stjäla. Redan sedan sex månader hafwa wi sökt att ertappa henne på färsk gerning och utforska hennes boningsort; men genom älskwärdheten i sitt uppförande, genom sin sorgfälligt walda toilette, genom sina anständiga seder och sitt uppförande har hon städse wetat att föra oß bakom ljuset. Genom hennes egen oförsigtighet har det nu ändtligen lyckats oß att gripa henne. Men tro ej för er del att er sköna obekanta låtit genom edragalanterier bringa sig ur fattning. Hon har wißt ej utan beräkning rigtat sitt ögonkast äfwen på Er. Se blott efter.

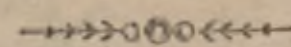
Offiseren grep efter ur och börs — båda woro förswunna.

Utan twifwel återfinnas de bland de ur den älskwärdas ficka uppdragna pjecerna, sade tjenstemannen leende.

Werkligen, utropade den bestulne; hon har utan twifwel afhändt mig dem i det ögonblick, då hon föll mig om halsen.

Sedan de wanliga formaliteterna woro slutade, blef den unga älskwärda uppförd till polisprefecturen.

Ni är fri, min herre, sade domaren. Akta Er bara en annan gång för eröfringar i Omnibusar.

Engelsk faderskärlek. Förlidet år for en Engelsman från Rouen till Paris på jernbanan. Så snart han framkommit, gick han upp på reklamationsbyrån. "Jag har tappat något," sade han "men jag hoppas att detta kan tillrättaskaffas. — "Hwad är det, som ni förlorat", frågade tjenstmannen". — "Det är ingenting annat än min son," swarade han, "pojken lutade sig ur wagnen och föll i wägen under brinnande fart". — "Min Gud," ropade tjenstemannen förskräckt, han är då krossad under wagnarne." — "Å nej, han föll på mjuka sanden och bärarne kunna ju återföra honom till mig. Haf ni blott godheten att skicka dem hem till mitt logis med honom; se här min adreß."

PORTRÄTTERING

MED

DAGUERREOTYP

utföres dagligen, då man benäget vänder sig till

Undertecknad,

som ansvarar för arbetets fullkomliga godhet.

Utom porträtter kunna så väl enskildta hus, landtställen, fabriker &c., som ock hvilka föremål som helst aftagas. Det torde ej lemnas oanmärkt, att vid min Lithografiska Inrättning äfven Daguerreotyp af hvilket föremål som helst sedan troget kan återgifvas i Stentryck och derigenom bereda enhvar tillfälle, att mot ett ganska billigt arvode, se det daguerreotyperade föremålet mångfaldigadt. De till Herr N. J. Gumpert aflemnade prof, som dagligen i hans Bok- och Musikhandel kunna beses, skola, som jag hoppas, visa, det enhvar med fullt förtroende kan anlita min inrättning äfven i detta fall.

C. Petersen.

Anekdot.

Ni är dock ej död, frågade en ung man sin genom ett häftigt åskslag förskräckta och wanmägtiga fästmö. — Ack nej, swarade hon, jag har blott förlorat målföret.

Upplösning af Rebus N:o 2.

En gårdfarihandlande hänger wäsen på ryggen och går.

Rebus N:o 3.

Götheborg, C. Petersens Officin, 1847.

Nästa Nummer utkommer Söndagen den 2 May 1847.

Tidningen utlemnas om Söndagar endast från kl. 7 till 10 f. m.

ILLUSTRERADT

Utkommer hvarje Söndag. Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co

Enkla. N:o 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 5 Götheborg, Söndag d. 2 Maj 1847. 1 Qvar.

Stenkolsverk.

Barnen i engelska Stenkolswerken.

Den med jättesteg i Europa framåtgående pauperismen, med sitt elände och sina förskräckliga följder, blir ofta af den andeliga inskränktheten betraktad såsom ett uppdiktadt spöke och af den i behaglig säkerhet på sina guldsäckar hwilande rikedomen ansedd såsom ett rättwist straff för de hungrandes och frysandes allt för höga lefnadsanspråk.

Wi lemna de blinda åt sin förwillelse. —

Men för Er, I rika, som läggen obarmhertighetens börda på eder lidande medbroder, — medbroder, äfwen om han är klädd i lumpor, — måtte för Er ej ett allwarsamt ord spårlöst förklinga. — Der regeringarnes inflytande upphör, der hafwen I hittills bidragit att förtrampa i stoftet de förtryckta, de utmattade. — I behöfwen krafter för er onaturligt uppdrifna industri, och der maschinerna ej göra tillfyllest, måsten I taga menniskorna till hjelp. Men maschinerna arbeta för godt pris, derföre betalen I menniskorna blott såsom maschiner; derföre frågen I blott efter händer och armar, men ej efter menniskor.

Om i Amerikas fristater en fri medborgare köper en slaf, så skriken I öfwer förolämpning af folkrätt och wiljen kanske till och med offra en procent för befordrande af förslag emot slafhandeln. — Dock sparen edra menskliga känslor för er närmaste omgifning! — Det ligger ju i den råaste slafegares intresse, att på bästa sätt i sin slaf se de menskliga anspråken till godo, alldenstund denna slaf är ett lefwande kapital, som han genom döden förlorar utan all ersättning; han sträfwar dessutom, att genom ett sorgfälligt underhåll, hwarigenom en förnuftsmässig humanitet först blir möjlig, tillförsäkra sig högsta winsten af den köpta kraften.

Huru helt annorlunda är ej förhållandet emellan eder arbetare och Er! Hans individuella existens har för Er ej något intresse; den anwändbara kraften, som den samma erbjuder Er, — det enda hos honom, som I weten att uppskatta — står Er till buds på tusende ställen. Edert intresse ligger i den största materiella styrka i den moderna slafwens armar och i höjden af det umbärande, hwartill ringheten af er lön kan twinga honom. I förstån förträffligt att möta ett inkast af den med sin aflöning missnöjde arbetaren, genom att för honom föröka antalet af dagens arbetstimmar. I weten att ända på skilling och rundstycke uppskatta edra lefwande maschiners utgifter och beräkna lönens öfwerskott öfwer lifwets nödwändiga behof.

Men I glömmen en sak: den oafytterliga rättigheten till njutning af lifwet och dess goda, hwars medwetande är oss alla medfödd och segrande går fram med folkmassornas högre intellektuella utweckling. I weten icke, eller wiljen ej tro, att den af eder så strängt påyrkade större raskheten hos edra arbetare blott låter förwerkliga sig genom stegrad allmän själsbildning. — Om förnuftslagen, med inskränkta fordringar för lifwets njutning, bjude den mindre bemedlade att inskränka sig, så grunden I härpå, å ena sidan en alltid tryckande nedsättning af lönen för de åt Er werkstälda arbeten, å andra den hjertlösaste förkastelsedom öfwer hwarje yttring af öfwerdrift i den fattiges lefnadssätt.

Men under det I sålunda förslafwen och uttrötten massorna och samlen uteslutande all egendom i edra händer, så utsån I i och med det samma frön till en samhällsförbistring, som, främmande för hwarje politisk tendens, kastar sig med oemotståndlig kraft öfwer Er, för att tillintetgöra den onaturliga mekanism, som I hållen på att uppbygga utaf menniskor. Ty wärr gör ock den öfwerhandtagande konkurrensen, den ifrån westra Tyskland framgående spekulationsmanien, som ger sig tillkänna genom ett öfwerdrifwet uppskattande af wärdelösa fabrikater, hwilka äro suktade af de fattigas blod och tårar, sig öfwer allt tillkänna. Emot denna dom sätter sig förgäfwes den enskilta wiljan; endast en förening af stora producenter kan mota den hotande faran. — Är allt wingleri i handel, af hwad form det än wara må, förebygdt, så skall ock arbetslönen winna en annan och bättre basis och massan af folket se med wälsignelse på de mått och steg, som afwändt namnlösa eländen. —

Wi weta allt för wäl, huru den rike skall anse wåra ord för tomma deklamationer och wår warning för framtidens dom såsom ogrundad; men wi hafwa för hwarje sådan anmärkning i sak grundade motskäl. Betraktar man blott de omständigheter, som wår afbildning af de i engelska stenkolsgrufworna arbetande barnens elände framställer, så skall man ej frånkänna wår framställning all giltighet.

Antalet af de barn och halfwuxna personer, som sysselsättas i dessa underjordiska hålor, öfwerstiger, efter de på regeringens infordran aflemnade berättelser, all föreställning. De börja sitt arbete i grufworna, der de sällan få skåda dagens ljus, wid tidigare ålder, än barn i allmänhet hållas till någon sysselsättning. I enskilta fall komma barnen wid det fjerde, men wanligen wid det åttonde året, till detta arbete. En stor del af den i grufworna sysselsatta personalen är under 13, men de flesta under 18 år, och merändels sysselsättas flickor lika tidigt som gossar. Sysselsättningen för de aldra minsta barnen är att "sylla uti", hwilket gör det nödwändigt, att desamma wid dagens inbrytande äro på rum och ställe och ej lemna schaktet förr än uppläggningen är gjord. Barnens sysselsättning förtjenar ett annat namn än arbete; ty betänker man, att desamma på hela weckor, med undantag af söndagen, ej skåda dagens ljus och att de beständigt äro ensamme, så måste man, om ej de kommande och gående kolwagnarne gjorde ett slags omwexling, anse detta tillstånd såsom en straffanstalt och detta af swåraste art. Wid en ålder af 6 år och sedan framgent anwändas barnen, dels att bringa och skjuta de fyllda kolwagnarne ifrån ena bjelklagret till det andra, dels att draga dem fram

till schaktets hufwudöppning, hwilket allt tager hela kroppskraftens oafbrutna ansträngning i fullt anspråk. Så hafwa bjelklagren i Hallifar merändels en sluttning af 16—20 tum, och på dessa måste en gosse, krypande på händer och fötter, draga en korg, som ofta är lastad med 2—5 centner, i det han har en bred rem om höfterna, uti hwilken medelst en ring och en fyra fot lång kedja korgen är fästad. Sluttar banan utför, så måste han hålla igen. Han fäster då kedjan i andra ändan af wagnen eller korgen, hwarefter han arbetar med händer och fötter, för att förekomma densammas alltför hastiga framåtrullande. I hufwudafdelningarne af grufworna äro i allmänhet anbragta jernskenor; här går det lättare att draga wagnen, oaktadt den som oftast går genom gyttja och watten, hwaruti barnet med hufwud och händer släpar sig fram. — En ibland de fruktanswärdaste sysselsättningarne hafwa dörrwaktarne. Det finnes nämligen emellan de särskilta bjelklagren dörrar, kallade luftdörrar, anbragte för luftwexling, och andra ändamål. Dessa dörrar äro ständigt tillslutna, med undantag af de ögonblick, då kolwagnarne passera. Bakom hwarje sådan dörr sitter nu en gosse hopkrupen under hela arbetstiden, utan ljus, utan annan sysselsättning än att, när en wagn anländer, krypa fram för att öppna och åter sluta dörren. Ej ett ord blifwer här wäxladt, och om gossen ej lägger sig ner, hwartill knappast gifwes några minuters tid, måste han ofta 12—14 timmar förblifwa sittande i denna böjda ställning. — I de skotska bergwerken, hwarest bottnarne icke sällan hafwa betydlig sluttning, måste kolen ofta föras. På flickor af 12 års ålder påläggas ej sällan en last af ett centner. För att på ryggen så mycket bättre uppbära denna börda, går en rem från densamma upp omkring pannan. Ofta gå dessa barn hela arbetstiden i watten öfwer fotknölarne och tillryggalägga derwid 25 a 30 gånger om dagen en sträcka af 300—400 steg. I de distrikter, hwarest qwinnor användas wid bergwerken, förrätta båda könen ett och samma arbete; gossar och flickor, ynglingar och jungfrur, ogifta och mödrar med barn, alla arbeta mer än halfnakna, hwilket i hög grad befordrar sedeförderfwet. — I många bergwerk är de äldres uppförande emot barnen ytterst hårdhjertadt, och efter arbetets slut bryr sig ingen widare om de små; af olycksfall, som i grufworna ofta inträffa, drabba lika många de olyckliga barnen som de wuxna personerna.

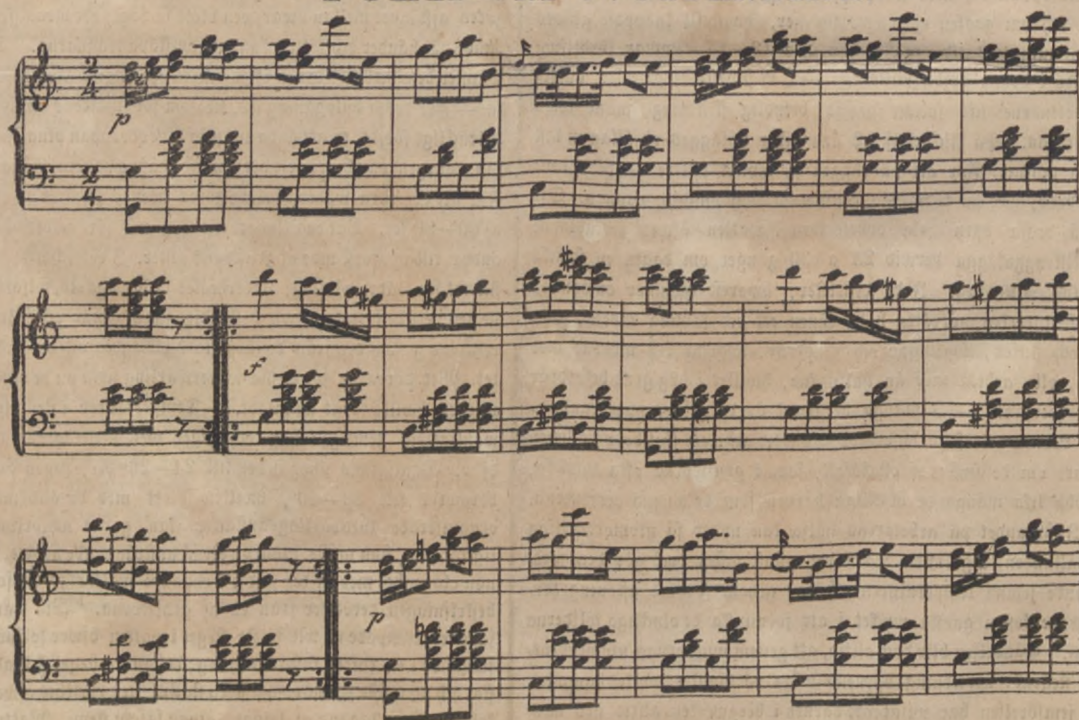
Inflytandet på arbetarens hälsa kan under så utomordentliga förhållanden ingalunda wara det gunstigaste; dock gör den fortfarande jemna temperaturen och den genom förhöjd aflöning förbättrade kosten ganska mycket i att förminska de olyckliga följderna deraf. Händelsen blir dock alltid, att genom musklernas utomordentligt stegrade utbildning barnens wärt på längden mycket hämmas, och jemförelsen har wisat att barnen i bergwerken alltid äro mindre än bondbarn af samma ålder; skilnaden är gemenligen wid tolf år 3 tum och wid femton år ej mindre än 6 tum. Dessutom förorsakar det ansträngande arbetet en knuten wärt, krokig ryggrad, en mängd oordningar i lifsfunktionerne, såsom hjertklappning, bräck, rheumatism. Redan en månads arbete werkar så ofördelaktigt på barnens konstitution, att grund derigenom ej allenast lägges till många sjukdomar, utan ock barnens hela kroppsliga och andeliga utweckling hämmas. De fullwuxna arbetarne se alla ut att wara tio år äldre, än hwad de äro. Beskaffenheten af dessa arbetares andeliga utweckling ådagalägger klart, att, om möjligt, själen står mer tillbaka än kroppen. Så är åtminstone fallet med de religiösa begreppen. Af 219 barn, som arbetade i en och samma grufwa i Hallifar, woro knappast 30, som kunde läsa en lätt bok, och blott 15 som läsligt kunde skrifwa sitt namn; detta hade de lärt före sitt inträde i bergwerken: de öfriga woro ej i stånd att sammansätta twå stafwelser.

En kort beskrifning öfwer stället för arbetet skall bidraga att fullända wår bild af dessa barns tröstlösa läge. Wi hafwa i förbigående widrört den ringa höjden och sluttningen af bjelkbottnarne. Denna höjd och sluttning beror af stenkolsstreckets mägtighet. Går detta på djupet till något betydligare omfång, så arbetar grufegarens intresse hand i hand med arbetarens; denne får då så mycket swängrum, att han kan gå och stå upprätt. Men der detta ej är fallet, der göres afståndet mellan hwarfwen blott så högt, att menniskorna, krypande på händer och fötter, kunna framsläpa wagnarna. Detta tillkommer de olyckliga barnen efter hwilka bjelklagren äro likasom afmätta.— För dessa anläggningars, likasom för schaktens upplysning, är tillräckligt förjdt, ty att ända till sista blodsdroppan pina sina arbetare kan wäl egendomsherren ej; att rent af quäfwa honom, wågar han icke. För att befordra wäderwäxling göres twenne schakter på ett afstånd af 60—80 fot. Det ena tjenar till öppning för wäderwäxling, det andra till uppforslande af grufwans alster. I det schackt, som är bestämdt för wäderwäxling, underhålles beständigt eld, följaktligen måste den deri befintliga luften beständigt stiga uppåt och sålunda alltid ersättas genom den från de särskilta bjelklagren och det andra schacktet. Wid dörrarne för denna wäderwäxling sitta nu de olyckliga barnen, om hwilka förut är taladt. — Temperaturen i stenkolswerken är wanligtwis temligen hög och stiger med bjelklagrens tilltagande djup. Wanligtwis uppgår den till 24—26° R., stiger åter i andra bergwerk till 36—40°, hwilken blott med de ändamålsenligast organiserade luftwäxlingsanstalter kan göras någorlunda dräglig för dem, som måste uthärda ett så ansträngande arbete. — En annan olägenhet medför det ständiga dryppande wattnet; wi bifoga härhos beskrifningen deröfwer från en af grufworna. "Wid wårt inträde i schaktet trampade wi wid första steget i watten öfwer fotknölen och befunno oss i en fuktig kolutdunstning; det andra steget liknade det första, och wi måste framåt. På flera ställen steg wattnet öfwer knäet och kolwagnarne, dragna af hästar, gingo såsom skepp. Wattnet droppade beständigt såsom ett störtregn. Hästarne woro beklädda med warduktäcken; menniskorna gingo nakna."

———o∂o———

POLKA AF J. OFFENBACH.

Fine
Da capo

Om Kometerna*).

Man har många gånger framkastat det påståendet, att Kometerna skulle utöfwa något inflytande på årstiderna, så tillwida åtminstone, att de alltid anses medföra stark sommarwärma. Man har i detta fall åberopat exemplet af den praktfulla kometen 1811, som utmärkte sig genom en warm sommar och följaktligen genom en förträfflig winskörd. Ett noggrannare sammanställande af äldre och nyare förhållanden wisar origtigheten af detta påstående. Af 28 kometer 1632—1785, som utmärkte sig genom en owanlig temperatur för sommaren och wintern, hade nio het sommar, ser warm winter, tolf sträng winter; till de senare hör året 1680, hwars komet räknas till de mest glänsande, som någonsin wisat sig. Efter dessa iakttagelser skulle man snarare wara berättigad till antagandet, att kometernas framträdande wore förenadt med stark köld.

Wid förklaringen öfwer jordrevolutioner har man ej sällan tagit sin tillflygt till kometerna. Engelsmannen Whiston sökte bewisa, att syndafloden war förorsakad af en komet, nemligen den, som war synlig 43 före Chr., och hwilken han antog wara densamme, som sedan warit synlig 531, 1106, 1680, med en omloppstid af 575 år. Tager man denna tidrymd 4 gånger och lägger 43 dertill, så får man året 2343, hwilket i det närmaste öfwerensstämmer med bibelns uppgift. Efter Whiston är jordens kärna ingenting annat än den fordna kärnan af denna komet. Hans theori är dock byggd på särdeles swag grund; ty antag, att kometen af 1680 är densamma som den wid tiden för syndafloden, så kom han då bestämdt jorden ej närmare än år 1680, det är på ett afstånd af 112 gånger jordens diameter. — Whistons berömde landsman, Halley, förklarar den omständigheten, att hafwet fordom betäckte de nu torra delarne af jorden, äfwenledes såsom en följd af jordens sammanstötande med en komet; men de möjliga följderna af en sådan sammanstötning öfwerensstämma ej med de omständigheter, som petrifikaterna förete. Äfwen på samma sätt förhåller det sig med de öfriga spåren af en dylik sammanstötning. Från de fossila elefanterna, som man påträffat i Siberien, har man welat sluta, att detta land en gång haft ett warmare klimat. Den stränga kölden i polarländerna af Norra Amerika förklarar Halley derigenom, att sammanstötningen med en komet skall hafwa ändrat jordarelens ställning och försatt nordpolen, som förut hade sitt läge omkring Hudsons bay, längre öster ut och att de länder, som en gång närmast omgifwit polen, måste i längre tider bewara spåren efter polarkölden. Detta påstående wederlägges derigenom, att Asiens östliga kust utmärker sig framför den westliga genom sin köld, ett förhållande, som ur den uppgifna grunden ej kan förklaras. I öfrigt förefinnes ingen metheorologisk reson, hwarefter man skulle kunna antaga en polarförändring genom sammanstötning med någon komet.

Wi gå nu att tillse de astronomers och filosofers mening, som påstå, att kometerna hafwa åminstone någon andel i planeternas uppkomst. Buffon antog, att en komet i sned riktning störtat emot solen, att den derunder skrapat emot deß yta eller åtminstone ej mycket djupt inträngt i deß massa. Han säger, att i strömmen af den flytande materia, som denna komet slungat framför sig, de lättaste delarne erfarit den starkaste impulsen, längst aflägsnat sig från solen, och att genom kondensering bildats utomordentligt stora planeter, nemligen Jupiter och Saturnus, men att de lättaste delarne samlat sig ej långt ifrån deras utgångspunkt och sålunda bildat Mercurius, Venus, Jorden; att planeterna på detta sätt i början woro warma och i fullkomligt flytande tillstånd, men att de derefter antagit regelmässiga former. Att antaga ett sådant gemensamt ursprung för planeterna föranleddes Buffon genom den märkwärdiga omständighet, att alla rörelser i solsystemet, så widt wi genom iakttagelser känna dem, gå ifrån öster till wester, och, då efter all sannolik beräkning man kan hålla 4000 millioner mot 1, att denna öfwerensstämmelse ej är werkan af en tillfällighet, så måste man antaga, att en ursprunglig fysisk kraft gifwit åt alla planeterna deras rigtning just i ögonblicket af dessas tillkomst. Emellertid motswarar Buffons hypothes ingalunda alla omständigheter wid det anförda fenomenet; ty alla himmelskroppar, som tillkommit enligt Buffons antagande, skulle då beständigt under sina rörelser wisa den i wårt planetsystem obserwerade öfwerensstämmelsen. Härtill komma ock många andra inkast. Hade Buffons komet genom sitt sammanstötande med solen afsöndrat stycken af densamma och af dessa fragmenter bildat planeterna, så måste dessa wid sitt kretsande omkring solen stöta mot deß yta, hwilket de ej göra. Buffon antog, att solens materia är i flytande form, men efter nyare iakttagelser tyckes man berättigad till det påstående, att den yttre glödande delen af solen är ett gasformigt ämne. Och dermed faller hela Buffons hypothes. En annan fråga är den: kan en komet störta in i solen? Detta måste beswaras med ja; kometen af 1680, som närmade sig till solen på ett afstånd af ⅙ af deß diameter, och hwars centrifugalkraft utan twifwel mer och mer förminskas, skall säkerligen någon gång störta in i densamma, utan att det är oß möjligt beräkna, efter huru många årtusenden.

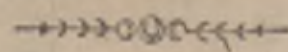
Med mycket sannolikhet har man antagit en komet såsom werkande orsak till uppkomsten af de först i wårt århundrade upptäckta planeterna Ceres, Pallas, Juno och Vesta. Rimligheten af detta påstående tycks bekräftas genom den widsträckta atmosfer, som deßa planeter anses hafwa, och som kan härröra från hufwudet af någon komet.

Newton betjenar sig af kometerna för att förklara den peri-

(* Forts. och slut fr. N:o 3.

odiska glansen hos wissa stjernor. Det finnes nemligen sådana, som en kort tid warit synbara, men sedan spårlöst förswunnit. En sådan war den som syntes 125 f. Chr. Den af 1604 war i början liten, men tillwärte och öfwerträffade i storlek och glans sjelfwa Jupiter, och förswann efter ett år. Newton antog nu, att sådana stjernor blifwa åter lysande, om en komet störtar in i desamma och sålunda skänker dem nytt brännämne.

Man har ock satt i fråga, om ej månen kunde ursprungligen wara en komet, som på sin elliptiska bana omkring solen kommit jorden förnära och sedan nödgats att swinga i ewig dans omkring densamma. Såsom bewis för denna sats har man anfört dess förbrända utseende och deß brist på atmosfer. Om det förra talar om en beröring med solen, talar det sednare åtminstone ej om deß förra egenskap af komet, hwars wäsentliga kännemärke är atmosfer och töckenmassor i sin omgifning.

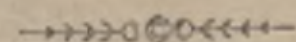

Haydns första Opera.

Haydn började redan i sin tidigaste ungdom att komponera sonater. Han sålde dem för ett ringa pris till sina skolkamrater. Sedan började han skrifwa valser, menuetter o. s. w. beställda för baler. En gång skref han för ro skull en serenad, som han sjelf, jemte twå wänner, uppförde i särskilta qwarter i Wien. Kärntnerthor-theatern hade då för tiden en Direktör wid namn Kurtz, en berömd komiker, som mycket anslog publiken genom infall och lekfrligheter. Hans talang och förtjenst om komiska operan hade förwärfwat honom Wienerboarnes bewågenhet. Hans fru war ung och wacker, en tillräcklig anledning att uppföra serenaden under hennes fönster. Det originella i musiken satte Kurtz så i förwåning, att han sprang ned på gatan, för att underrätta sig om kompositören. — "Kompositören, det är jag," swarade Haydn. — "Hwad, du? wid din ålder?" — "Man måste wäl en gång börja." — "Sannt, det är möjligt nog; kom med mig!"

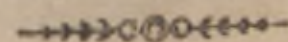
Haydn följde komikern. Han presenterades för den wackra frun och återwände efter en stund med texten till operan: "Der hinkende Teufel." Musiken, som war satt inom ett par dagar, hade den bästa framgång och betaltes wäl. Haydn berättade sedan, att han haft mer möda att finna, huru han skulle uttrycka owädret, som i denna opera förekommer, än det war att skapa sina största mästerwerk. Kurtz hade snille och smak och det war ej lätt att tillfredsställa honom. En omständighet gjorde i synnerhet stort förhinder. Ingen af författarne hade ännu sett ett haf i storm. Huru då framställa hwad man ej kände? Kurtz lopp, utom sig, fram och tillbaka i rummet; kompunisten satt wid klaveret. "Tänk dig, sade han till denne, ett berg, som sänker sig, och en dal, som höjer sig, och så widare ett berg och en dal. Bergen och dalarne aflösa hwarandra, i hwarje ögonblick följer en afgrund på ett berg, på en kulle." Den sköna beskrifningen förde ej till något resultat, ehuru direktören gjorde alla försök att härma blixt och dunder, för att göra målningen fullständig.

"Måla då för mig fort och wäl dessa naturens förskräckelser," sade han. Haydn lät fingrarne löpa i ohejdad fart fram och tillbaka öfwer tangenterna, och sökte på alla wis framställa den önskade tonmålningen. Ändtligen lade den unga konstnären otåligt sina båda händer på klaviaturen, och lät dem öfwerspringa instrumentets tonområde, under utropet: "må fan besitta hela stormen". — "Der har du honom, der har du honom," ropade nu Kurtz, "du har funnit honom." Med dessa ord föll han konstnären om halsen. — När Haydn sedan kom att tala om denna lilla historia, tillade han alltid: "när jag sedan reste öfwer hafsbugten wid Calais, skrattade jag under hela öfwerfarten hjertligen öfwer stormen i operan: "Der hinkende Teufel."

En ny Kaspar Hauser.

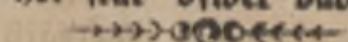
För ett par år tillbaka fann man på Ohlauergatan i Breslau en ung man, med utseende af ett af skogarnes wilda barn. Hans enda klädesplagg utgjordes af ett ylletäcke, hwarmed han från hufwudet till fötterna omhölst sig. Polisen höll den tjuguåriga menniskan för en wagabond eller en urwiskad skurk. Då man likwäl med all ansträngning ej kunde få honom att bekänna något annat, än att han war uppfostrad långt, långt borta hos en swart man (en kolare?); att han af denne om natten blifwit bortförd och lemnad på den punkt, der de träffat honom, så fann man att man hade att göra med offret för en omensklig behandling. Wälwilliga menniskor upptogo den olycklige. Han erhöll namnet Levinsky, emedan hans uttal war halft judiskt, halft polskt. Man skickade honom till skolan, der han gjorde märkwärdigt hastiga framsteg. Bland dem, som togo wård om honom, war ock Heckscher, då för tiden den mest omtyckta skådespelaren i Breslau. Levinsky swärmade för denne sin beskyddare och i följd deraf äfwen för skådespelarkonsten. När Heckscher blef direktör för theatern, engagerade han äfwen sin unga skyddling, dertill föranledd af hans enträgna böner. Han har sedan deß lefwat för theatern och deß konst. I fjol, då theatern i Sondershausen upplöstes, har Levinsky begifwit sig till Berlin, hwarest han studerar hofteaterns förträffliga förebilder och gifwer gästroler.

Anekdot.

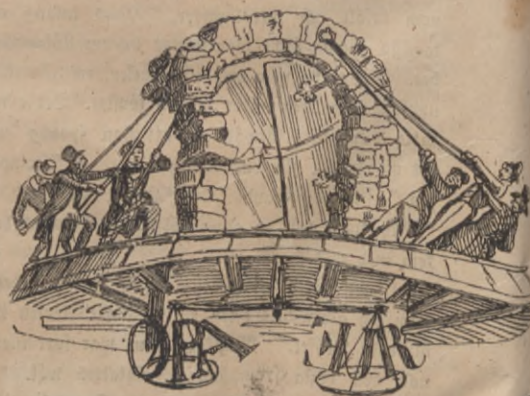
En landtman war en gång bjuden till en af sina wänner i staden tillsammans med flera andra gäster. En af dessa frågade honom: "hwad nytt från landet?" Det nyaste jag wet, swarade han, är fönsterrutorna, som blifwit insatta i stället för dem, som haglet utslagit.

Upplösning af Rebus N:o 3.

Tadel är lättare än beröm. Beskedlighet förbunden med skicklighet står öfwer båda.

Rebus N:o 4.

Götheborg, C. Petersens Officin, 1847.

Nästa Nummer utkommer Söndagen den 9 May 1847

Tidningen utlemnas om Söndagar endast från kl. 7 till 10 f. m.

ILLUSTRERADT
Utkommer hvarje Söndag. Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co
Enkla. N:r 8 sk. B:co
SÖNDAGS MAGASIN.
N:r 6 Götheborg, Söndag d. 9 Maj 1847. 1 Qvar.

Ön Vavao.

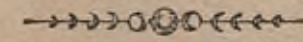
En Höfdings Bostad på Ön Vavao.

Oceanien, eller som den af andra benämnes, Australien', Polynesien, Sydindien, den femte och sista werldsdelen, om man förkastar tillwaron af en stor sydpolarisk werldsdel, — denna omätliga ökedja, som sammanbinder de båda hufwuddelarne af gamla och nya werlden, menniskoslägtets båda stamtaflor, Asien och Afrika; Oceanien är ännu den minst bekanta werldsdel, på samma gång, som den är genom mångfalden af naturföreteelser den rikaste och märkwärdigaste. Här är hemmet för de mest olika menniskoracer; här lefwer dwärgen bredwid jätten, den hwite bredwid den swarte; bredwid en patriarkalisk stam en nation af menniskoätare; här bo, icke långt skiljda ifrån horder och de råaste wildar, folkslag, hwilka, genom konstens mest storartade skapelser, mera glänsande än Persiens och Mexikos monumenter, jemförliga med Indiens och Egyptens mästerwerk, i sirlighet och behag täflande med dylika arbeten i China och Österlandet, wisa, att de warit delaktiga af mensklig kultur kanske långt innan denna nått till Europa.

En af de intressantaste bland de många grupper, som bilda den ännu ouppmätta, utomordentliga mängden af öar i denna werldsdel, är Tonga- eller Wänskapsöarne. I en utsträckning af 200 mil ifrån Norr till Söder och i en bredd af 60 mil omsluter denna grupp ungefär hundra större och mindre öar, med en areal af 80 quadratmil och en befolkning af 50—80,000 indiwider af malayisk race. De flesta af de mindre öarne äro omgifna af korallbankar och obebodda. I det hela äro innewånarne af en mild, wälwillig karakter; det på så många andra öar allmänna barnamordet utöfwas här ej; äktenskapet hålles i helgd; man har wördnad för ålderdomen; konster, synnerligast musik, odlas med framgång och ciwilisationen står i allmänhet högre, än hos de flesta indianstammar. Wäl påträffar man äfwen här quarlefwor af barbarismens kulturgrad, t. ex. de i folkets religion påbudna menniskooffren, att uppäta krigsfångar och att genom sonens död rädda en dödligt sjuk fader; men de rötter, som Christendomen och den europeiska bildningen slagit äfwen här, skola snart utplåna dessa grymhetens quarlefwor. Men då skall ock hela den ursprungliga bilden af folket tillintetgöras, en bild, som sedan en lång följd af århundraden ej har qwarlemnat andra spår, än ett och annat blekt minne och halfförgätet namn af några höfdingar.

Vavao, den största ön af denna grupp, upptäcktes 1781 af Manrelle, som kallade densamma Mayorga. Den är 20 mil lång, har öfwer 6000 innewånare och erbjuder genom en djupt inskjutande hafswik goda landstigningsplatser. De herrligaste landskaper omgifwa kusterna, men det inre företer blott wilda, ödsliga och obebodda nejder. Öns grundlager är en korallbank, som här och der wisar spår efter wulkanisk werksamhet. Förr hade Vavao en öfwerhöfding; i början af detta århundrade blef ön af Finau I eröfrad och förenad med hans konungadöme Hapai. Hans son, Finau II, afstod från all widare besittning och åtnöjde sig med suweräniteten öfwer Vavao. År 1830 fann Waldegrave samma ö regerad af en oinskränkt öfwerherre, wid namn Finau, en ung man om 30 år.

Den afbildning af höfdingens eller konungens boning, som wi härhos meddelat, gifwer tydligen att förstå, det med wärdigheten af regent i detta land ej är förbunden någon särdeles hög grad af lefnadsbequämlighet efter europeiska fordringar.

Blomsterflickan på Pont Neuf.

För ett par år sedan hörde jag af en wän, som hade haft den lyckan, att under någon tid uppehålla sig i det herrliga Paris, följande älskliga historia. — Det war tidigt på morgonen, då åtta tiondelar af Paris' befolkning ännu lågo försänkta i djupaste sömn. Ett ärende förde min wän öfwer Pont neuf, den märkwärdigaste och lifligaste bro af alla de twå och tjugu, som gå öfwer Seinen. På trottoiren möter honom en bärare med en tung packa på ryggen. Denne stöder sig mot barrikaden på sidan af bron, för att hwila ut ett ögonblick. Knapt hade min wän aflägsnat sig 30 steg, förrän han bakom sig får höra jämmer och klagan. Den arme bäraren springer upp och ner, i förtwiflan wridande händerna. Packan, som han, för att hwila ut, hade stält på kanten af bron, hade slintat undan hans händer och fallit i Seinen. Den innehöll 9000 Francs i silfwer, hwilka tillhörde banken.

Några förbigående trängde sig omkring mannen, som med wåld wille kasta sig i Seinen. Lemna mig, lemna mig, ropade han under snyftningar; jag är en olycklig menniska. Hwad skall blifwa af min hustru och mina barn!

Under det den arme så jämrade sig, kommer en ung flicka om 15 år; och hwilket älskwärdt, skönt barn! Hennes klädsel war enkel, men snygg och ren. Hennes mörkbruna hår war flätadt med omsorg; hennes ögon, himmelsblåa såsom violblomman, som hon bar i korgen, blickade så mildt, så tröstrikt på den stackars mannen. Det war en blomsterflicka från le marché aux fleurs.

Lugna Er, goda man, sade hon: ni har ju ingen ting förlorat.

Ingen ting förlorat, säger Du, ropade han häftigt.

Er tunga penningpåse, sade flickan, ligger stilla på flodens botten och jag will genast springa efter dykare, som skola upptaga den.

Den arme mannen såg flickan länge i de sköna ögonen, liksom hade för honom uppgått en stråle af förhoppning. Spring, spring, goda barn, sade han med darrande röst.

Minst ett halft dussin menniskor skyndade åstad, att hämta dykare. De quarblifwande trängde sig hjelpsamma och deltagande omkring mannen; den ene räckte honom Eau de Cologne, den andre ett glas bränwin; den älskliga blomsterflickan deremot gaf ho-

nom med glädjestrålande min ett glas krystallklart watten, som hon hämtat ur en brunn i grannskapet. Tag detta, goda man, sade hon; det skall göra Er godt.

Deltagandets ljuswa blick, med hwilken hon räckte honom styrkedrycken måste hafwa werkat wälgörande på den arme; han blef ganska nöjd och lugn och tryckte tacksamt den goda flickans hand.

På en gång ropade folket: der komma redan dykarne! De kommo ock werkligen i hela sin utstyrsel, bestego genast en båt och började sitt arbete.

Efter kortare tid än 20 minuter kommo de upp. Hwad de medförde, war ej säcken med de 9000 fr. — det war en tung låda af jernbläck. Då man öppnade den, war hon — skall läsaren kunna föreställa sig det — full med guldmynt. Det war i sanning en oförmodad lycka för de fattiga dykarna. Twå tredjedelar af det funna — detta besteg sig till 12,000 fr. — tillhörde ju dem, och sista tredjedelen statskassan. Nu bäste wän, sade de till bäraren, skola wi ock upphämta hwad Du förlorat. De nedstego således ännu en gång i floden och kommo lyckligt åter upp med de 9000 fr.

Hwem kan skildra den stackars mannens fröjd? Han snyftade i glädjetårar. Gud wälsigne Er tusen gånger för hwad I gjort, sade han. Jag war förr i bättre omständigheter, men olyckan har ruinerat mig. Jag blef derföre ej litet glad, att få en ringa tjenst wid Banken. Hwad skulle det nu blifwit af min hustru och mina barn, om jag ej återfunnit penningarne. Barmhertige Gud, jag skulle ej öfwerlefwat denna sorg.

Dykarne woro ärligt folk; de skickade genast efter en notarie och gåfwo honom friwilligt till förwaring de funna penningarne. Den lycklige bäraren sökte i alla fickor. Sedan han genomsökt dem sade han, något nedslagen, älskade wänner, min hela förmögenhet består af dessa trettio sous. Tag dem; jag will sedan hopspara en hel weckopenning, för att löna Er för edert beswär.

De ärlige dykarne hade emellertid talat tyst med hwarandra; nu framträdde den älste till bäraren. Wän, sade han, Ni är orsaken till wår lycka. Utan Er hade wi ej funnit guldet; det är billigt att ni delar det med oß.

Bäraren wille knappast tro sina öron. Han såg förwånad på den ene efter den andre. Det blifwer derwid, sade dykaren; kom i eftermiddag hem till mig, och den här herrn — pekande på notarien — är wittne att wi friwilligt afstå till Er fjerdedelen af den skatt, wi upphittat. Ären I ej dermed tillfreds, medborgare?

Ja, ja, wi äro nöjda dermed, ropade dykarne, såsom med en mun.

Mängden delade sig emellertid, fortfor min wän; jag kunde ej skilja mig från åskådandet af den lyckliga menniskan, som af glädje gjorde höga luftsprång och knappast wisste hwad han gjorde. På en gång föll nu hans blick på den wackra blomsterflickan. Hon stod på trottoiren och stödde sin korg på kanten af bryggan; hennes stora klara ögon lyste af fröjd och med den snöhwita handen aftorkade hon glädjetårar.

Och Du goda ängel, sade bäraren, i det han gick fram till flickan, hwad skall jag gifwa Dig? det är Du som räddat mig. Din blick war det, ditt första ord, din kärlek, ditt glas watten . . . . Hade jag ej skådat ditt glada ansigte, då Du så medlidsamt såg på mig och då Du gret af deltagande —— hwem wet hwad jag gjort? Mitt goda barn, huru skall jag löna Dig? —

Köp ett par blomsterquastar, swarade flickan, i det hon leende genom tårarne, framräckte blomsterkorgen åt min wän och åt bäraren. Dessa sköna blommor äro allt wärda twå sous.

Flickan teg och bäraren teg. Hwad som nu inträffade — fortfor min wän — aldrig har jag sett något skönare och mer enkelt rörande. Bäraren grep flickans hand; den blick, med hwilken han såg på henne, war obeskriflig.

Har Du din moder i lifwet, frågade han barnet med rörd stämma.

Ja wäl, min Herre, och fem syskon, blef swaret.

Wälan, sade mannen, jag skänker Dig, din mor och dina fem syskon hälften af den summa, som de redliga dykarne lofwat mig. Denne Herre här — antydande min wän — är wittne till mitt löfte, och nekar Du att emottaga det, så störtar jag mig ögonblickligen i floden.

Gud, sade flickan, och hennes hand darrade i bärarens grofwa hand; jag säger hwarken ja eller nej: min moder är wisserligen mycket fattig — — —

Min wän — jag menar berättaren af denna lilla historia — är något blödig till sinnes. En ljuf känsla afpressar honom lätt tårar. Snabbt trädde han till det goda barnet. Will Du gifwa mig fyra blomsterquastar och twå auriklar, kära barn? —

Ja, ja snälle Herre — och hennes ögon blickade mildt som englaögon på den frågande, under det hon sammanband blommorna. De fyra blomsterbuketterna och de twå auriklerna äro wäl för längesedan förwißnade, men minnet af dessa fattiga och ädla menniskor förwißnar aldrig i hans hjerta.

En filosof, som till full ewidens bewisat, att hwarken tid eller rum existera i werkligheten, beställde hos en skräddare ett par byxor. Skräddaren lät först den lärde wänta utöfwer den utsatta tiden, och då plagget slutligen kom, befanns det wara förlitet. Oförskämde, utropade Filosofen i fullt raseri, ni låter mig först wänta en hel månad och har sedan gjort byxorna så smala, att jag ej kan röra mig i dem. — Bästa Hr Professor, swarade skräddaren: allt detta är blott praktiska resultater af edra egna ideer. Jag har på grund af edra bewis låtit hwarken tid eller rum genera mig; de äro ju blott en chimère.

Ur "Emelis Hjertklappning".

Tempo di Marcia.

Sång

Guit.

Fort flicka kläd mig på mi-nu-ten jag som du vet skall på ba-len gå skyn-da hvar stund bör blifva nju-ten hvar stund jag en dans ka[n] få. Hör nu på! hör nu på! Tral la la la la la la la la la la la, hör nu på! hör nu på! Ack! re'n det be-gyn-ner. Tral-la la la la la la la la skynda skyn-da hur skall jag hin-na Tral-la la la la la la la la la la Ack hu[r] ro...ligt jag skall få.

Erik Gustaf Geijer.

Erik Gustaf Geijer.*)

Född på Ransäters Bruk i Wermland den 12 Jan. 1783, af Brukspatron Bengt Gust. G. och Ulrika Magd. Geisler.

Om sin barndom yttrar sig G. sjelf sålunda: "Der jag är född woro wid en liten å, som från en skogssjö faller i Klara elf, tre jernbruk inom en fjerdingswäg. Der war ett friskt lefwerne om wintren. Jernbruk och nordisk winter höra tillsamman. Det är deras årstid. Midt i sommaren äro Vulkans söner, pustande wid härden, en bedröflig anblick. Men om wintren bjuda de och deras omgifning ett skådespel af det hårdaste arbetes munterhet. Dessa lågor utur djup af snö, det under hwalf och pelare af is framforsande wattnet; de tunga, widt skallande hammarslagen, som i en natur, frusen till hwila, wisa att menniskan är waken; senkraft och swett i köld och drifwor; kol- och tackjernskörare i långa rader, med rimfrost i skägget; hästarne gnäggande med warma skyar ur näsborrarne; hwimlet af folk och bestyr; det är en tafla att se, det är en tafla att lefwa .... Likwäl är jag uppfödd i en wrå af werlden .... Knapt en half fjerdingswäg från mina föräldrars bostad war wägen slut! — Min fader hade wäl ej öfwerflöd, men wälstånd, och ett sådant herrskade i allmänhet i landet. Om Julen for en talrik ungdom, stundom i kolskrindor, omkring i granngårdarne. Jag är uppfödd wid dans och musik. Wäl kunde det ofta kallas att gå på i ullstrumporna. Ty jag minnes rätt wäl, att jag wisade mig i dansskolan med sådana — hwita, stickade af min mors hand, — wända skor, swarta satinsbyxor, omgjorda efter att hafwa tillhört ett annat slägte, och grön walmarströja med stålknappar. Likwäl blef jag ingen dålig dansare; och litet bättre utrustad gjorde jag ett par år derefter uppseende i Fastings marknad. Också saknades ingalunda öfning. Så snart ungdomen kom tillsammans, stälde min fader till dans, om höstarne nästan hwar qwäll, emellan sina barn, med informatorn som fördansare; och hans egen stora wördnadswärda gestalt, stundom deltagande i ungdomens nöje, står ännu för min själs öga." — Geijer började wid sex års ålder att spela klawer, "ehuru det i början ej smakade bättre, än att jag wid speltimman tog min tillflykt ut genom fönstret." Sedermera wäcktes, på ett för lifstiden afgörande sätt, hans håg för denna konst genom en man (sedermera hans Swärfar), som med sällsynt skicklighet spelade Violoncell, och hwars glädje det war, att inrätta större musikstycken så, att de af få händer kunde utföras

G. blef student i Upsala höstterminen 1799, disputerade pro exercitio under D:r Boethius 1802, samt erhöll följ. året Swenska Akademiens stora pris i Wältalighet. Han berättar derom följande.

"Jag war tjugu år och hemkom från Akademien. Det bestöts att jag skulle försöka mig i hwad man kallar en kondition, en lärareplats, och, om så ske kunde, i ett förnämt hus .... En min faders wän skref till en af sina ungdomswänner och anbefallte mig till det bästa. Den högt uppsatte mannens swar blef mig wisadt. Det innehöll att man gjort sig underrättad om mig på annat håll. Denna forskning wid Uniwersitetet hade ej utfallit till min fördel. Jag wore en yngling utan stadga. — Det war min första erfarenhet om hwad namn och rykte wille säga. Jag tyckte mig utpekad för werlden. Mitt hela wäsen kom i uppror, för att afskudda den oförtänkta namnkunnigheten genom förwärfwandet af en bättre. Så grep jag till pennan; och skref äreminnet öfwer Sten Sture d. äldre, till täfling i Sw. Akademien 1803. — Rädd och med största hemlighet gick jag till werket. — Jag wisste ej ens, då tankan uppstod, hwilket prisämne war utsatt för året. Det skulle stå i Post- och Inrikestidningarne, hwilka efter att ha gjort sin rund i socknen stannade i Prestgården. En Augusti-afton wandrade jag, med mitt bekymmer, åstad dit, och begärde, under någon förewänning, af komministern, att få se hwad som kunde wara öfrigt af tidningarne för året. — Han drog fram en gammal bordslåda, der bland ostskalkar och brödbitar, en bundt mer och mindre fullständiga numror war instucken, och lyckligtwis ibland dem, den jag sökte. På wägen hem erfor jag först hwad det will säga, att gå hafwande med ett wittert foster. Tidningsbladet blef mig ordentligen tungt i fickan. Mina tankar woro alla likasom på flygt. Mig tycktes jag sökte dem, medan fötterna, under en sent på qwällen fortsatt wandring, stötte emot stock och sten. Jag kunde ej sofwa. Följande dagen slog jag upp och läste, under ångest och suckande, i Dalins Sw. Historia, som (defekt) fanns i huset, hwad som rörde min hjelte. Det war alla mina källor. Jag wet mig aldrig läst någonting så swårsmält; och likwäl skulle deraf utdragas den aldrafinaste saften af en doftande wältalighet. Det war ett arbete! Lycka att den gamle riksföreståndaren ej kännt det ännu i sin graf. — Sedan man någorlunda kommit tillrätta med ämnet, war en ej ringa swårighet att få det på papperet. Min far war en sträng hushållare med sådant. Jag måste erkänna att jag hemligen och olofligen tillgrep hwad jag behöfde. — Jag gömde mitt rof i ett gammalt tomt wäggursfodral, dit ock Sten Sture, allt eftersom det skrefs, ark för ark, nedsteg. Att bibehålla hemligheten, war ej lätt i ett hus, der alla woro wane att weta om hwarandras göromål. Likwäl lyckades det mig utan förtrogen; och en wacker afton sänkte jag med darrande hand och klappande hjerta mitt arbete, renskrifwet och häftadt, omslaget och försegladt, för sista gången i den dunkla gömma, hwarur det med nästa morgonrodnad skulle afgå per posto till Parnassens höjder. — Det kunde hemma ej skrifwas i postboken, utan att wäcka uppmärksamhet. Jag bemägtigade mig derföre, sedan postgumman om qwällen bortgått, hemli-

(* I brist på särskildta närmare upplysningar hafwa wi wid denna biografi i det närmaste hållit oß till den aflidnes "Minnen" och hans lefnadsteckning i Biografiskt Lexicon.

gen nyckeln till postwäskan, rodde ensam tidigt följande morgon, öfwer Klara elf till nästa postgård och fick sålunda mitt paket inskrifwet och afsändt. — Hösten tillbragte jag hemma. — I början af December månad slår mina ögon en uppmaning i Tidningarne till Författaren af Äreminnet öfwer Sten Sture den äldre med walspråket: "Non civium ardor etc," att gifwa sig hos Akademiens Sekreterare tillkänna. Min syster frågade mig, hwarföre jag blef så blodröd i ansigtet af awisorna. Obekant med de akademiska formerna, wisste jag knapt, om denna uppmaning betydde godt eller ondt. Emellan bäfwan och hopp besvarade jag den. Följande postdag underrättade mig ett bref från Landshöfdingen von Rosenstein, i uttryck, hwilkas uppriktighet och wärma hela hans uppförande emot mig sedermera besannade, att Sw. Akademien tilldelat mig sitt stora pris. Jag störtade med det öppna brefwet i hand i mina föräldrars rum. Deras öfwerraskning war stor och i början stum. Min goda mor slöt mig till sitt hjerta, mina syskon omfamnade mig. Alla husets wänner jubilerade. Om min åldrige wän och wälgörare berättade man mig, att han, wid emottagandet af underrättelsen, tidigt en morgon, genast gick in till sina bröder (gamla ogifta officerare såsom han sjelf), satte en stol på bordet, sig sjelf derpå och med hög röst förkunnade min ära. Min far mins jag aldrig ha smekt mig. Wårt förhållande till honom, ehuru kärleksfullt, war dock allt för genomträngdt af den djupaste wördnad, för att wara förtroligt. Denna dag, då wi tillfälligtwis möttes, sträckte han ut sin hand, och tryckte den emot mitt bröst. Af alla kärleksbetygelser, likasom af alla belöningar, har ingen så rört mig."

År 1806 tog G. Phil. Candidat-examen och promowerades till magister. "Under denna tid — yttrar han — war jag fullkomligt ofruktbar och på Sånggudinnornas gunst war ej att tänka. Lagerkransen, hwilken jag wederbörligen erhöll såsom Magister, föreföll mig såsom en grym ironi. Grep jag till pennan, så korsade sig för mig alla möjliga manér och stilar, ur förrådet af en widsträckt läsning. Drager jag facit af denna i afseende på hwad jag inhämtat i Witterhet och Konst, så stannar jag i synnerhet wid fyra författare, som på mig öfwat en stor och ewärdelig inflytelse: Rousseau och Schiller, — Shakespeare och Goethe: de förra under den tidigare perioden af mina läroår, de sista under den sednare — det will säga till min dödsdag. I synnerhet har den sistnämndes werkan på mig warit omätlig, och med skäl kan jag säga, att jag af ingen menniska lärt mer . . . ." Philosofien studerade S. af behof: "allt annat af föresats eller nöje. Kants, Fichtes, Schellings skrifter ha under åratal ej kommit af mitt bord." Locke och Condillac woro ofta hans följeslagare i gröngräset, "ty de woro för torra att njutas, utan frisk luft."

Som följeslagare åt en ung man (nu mera Herr Kammarherren v. Schinkel) fick G. tillfälle att 1809 företaga en resa till England, der han wistades något öfwer ett år. Ganska intressanta bref, skrifna under detta wistande, läsas i hans "minnen." Efter hemkomsten blef han Historiæ universalis Docens i Upsala 1810; erhöll åter Sw. Akademiens stora pris i Wältalighet samma år. Speciminerade för Adjunkturen i Theoret. och Praktiska Philos. 1814. Bestridde de offentliga föreläsningarne i Historien Wårterminen 1815; E. O. Adjunkt i Phil. Facult. samt wicarierande Hist. Prof. s. å. Ledamot i Committén för utgifwande af Script. Rerum Svecic. medii ævi 1816. Ord. Hist. Professor 1817, sedan prof. D:r Fant tagit afsked. Höll i Akademiens namn swenska Tal wid Jubelfesten s. å. samt i anledning af då warande H. K. H. Kronprinsens emottagande af cancellariatet 1818. Historiograf wid K. Maj:ts Orden 1822—1828. En af de aderton i Sw. Akademien 1824.

I sällskap med Öfwerstinnan Silfwerstolpe, Professor Atterbom och nuwarande Musikdirektör Ad. Lindblad företog G. sommaren 1825 en utrikes resa först till Köpenhamn, der Atterbom af dem tog afsked och återwände, och widare genom en stor del af Tyskland. Resultaterna af denna resa äro äfwenledes meddelade i hans "Minnen." Följande året blef han Ledamot af kommitén till öfwerseende af Rikets underwisningswerk, i hwars Protokoller han afgaf ett särskildt betänkande. Riddare af Nordstjernan 1828. Bewistade Riksdagen 1828—30 såsom Uniwersitets Fullmäktig. Uppförd på Linköpings Stifts Biskopsförslag 1833. År 1834 uppförd på förslag till Biskop i Carlstad, men undanbad sig hos Konungen, att dertill komma i åtanka. Talare wid Swenska Bibel-Sällskapets allmänna sammankomst d. 29 Mars 1836. Erhöll Nordstjerne-orden i juweler 1837. Kommendör af Nordstjerneorden 1844. War Akademiens Rektor 1822, 1830 och 1836, samt promotor detta år.

Ledamot af K. Wet. och Witt. Samh. i Götheborg 1818; Corresp. Ledam. af K. Samf. för utgif. af Handl. i Skandin. Hist. 1817, och arbetande Ledamot 1831: Ledamot af K. Wet. Soc. i Upsala 1820; K. Wet. Sällsk. i Trondhiem 1822; K. Witt. Hist. och Ant. Akad. i Stockh. 1824; K. Nord. Fornskrifts-Sällskap. i Köpenh. 1825; K. Wet. Soc. derst. 1826; K. Musik. Akad. i Stockholm 1830; Sällskap. pro Fide & Christianismo s. å.; Hedersled. af Isländska Litt. Selsk. i Köpenh s. å.; Ledamot af Hist. Sällsk. i Leipsig s. å.

Gift 1816 med Anna Elisabeth Liljebjörn. Har med henne tre söner och en dotter, af hwilka den äldre, Mag. Knut Geijer röjer lyckliga poetiska gåfwor och har med förkärlek och framgång gjort Historien till sitt studium.

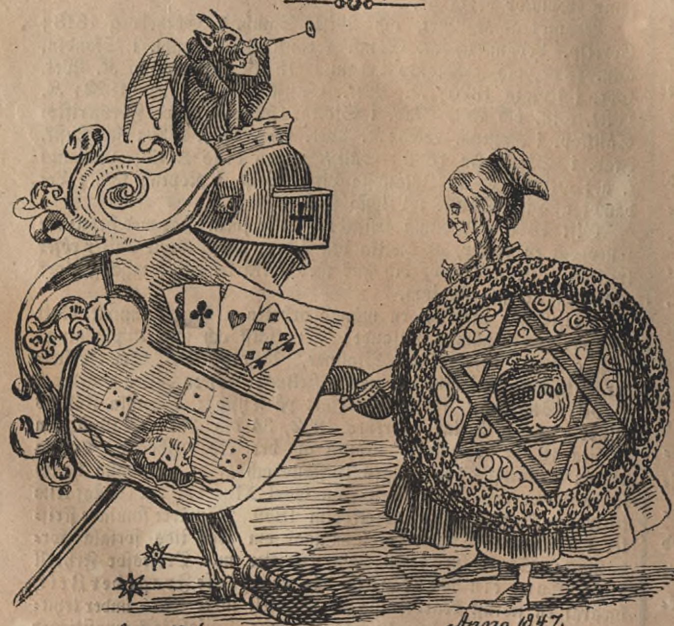
Geijer har utgifwit en mängd arbeten, af hwilka rummet blott tillåter oß att nämna följande: "Om falsk och sann Upplysning" Upsala 1810; "Försök till Psalmer," Upsala 1812, Sw. Folkwisor, utgifna tillsammans med Afzelius; "Swea Rikes Häfder," 1 Del, Stockholm 1825 (öfwersatt på Tyska); Swenska Folkets Historia 1—3 Delar, Örebro 1832, 34 och 36. Skaldestycken Upsala 1834; "Minnen," utdrag ur bref och dagböcker, Upsala 1834; Teckning af Sweriges tillstånd och af de förnämsta handlande personerna under tiden från Carl XII:s död till Gustaf III:s tillträde till regeringen, Stockholm 1839. "Smärre samlade skrifter i 2 Band;" Trenne föreläsningar om wår tids sociala förhållande, Stockholm 1849; Stridskrifter mot Professor Fryxell 1846. Auch ein Wort über die religiöse Frage der Zeit, hwaraf en swensk bearbetning af G. sjelf lärer wara under tryckning. Deßutom har han lemnat en mängd musikaliska kompositioner för sång och Fortepiano, för Fortepiano ensamt och för Violin.

Efter ett års wacklande hälsa insjuknade G. i början af April månad, och afled stilla d. 23 i samma månad, kl. 7 e. m.

———

Giftermål för anors skull.

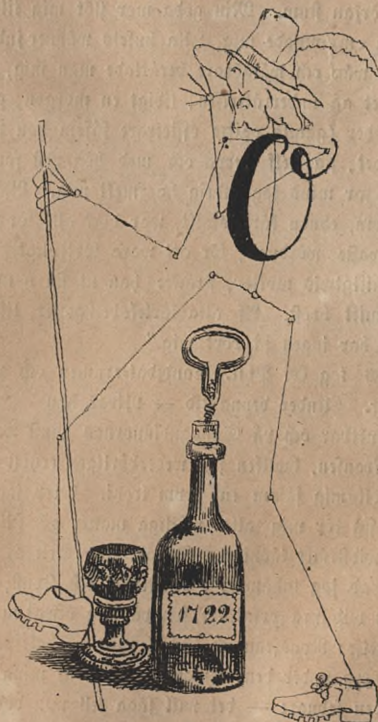
Giftermål för penningars skull.

Anekdot.

En soldat bad sin kapten att låta honom i några familjangelägenheter resa hem på ett par dar. När Kaptenen frågade honom, af hwad natur dessa familjangelägenheter woro, swarade han: Mina föräldrar skola slagta ett swin och jag äter gerna färskt fläsk och korf.

Rebus N:o 5.

Upplösning af Rebus N:o 4.

Portens upprätthållande skyddar jemnwigten af Europa.

Götheborg, C. Petersens Officin, 1847.

Nästa Nummer utkommer Söndagen den 16 May 1847.

Tidningen utlemnas om Söndagar endast från kl. 7 till 10 f. m.

ILLUSTRERADT

Utkommer hvarje Söndag. Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co

Enkla. N:o 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 7 Götheborg, Söndag d. 16 Maj 1847. 1 Qvar.

En begrafning i Skibbereen (Irland).

Hungersnöden i Irland.

Redan sedan flera år tillbaka är ett bland de skönaste och fruktbaraste land på jorden, Irland, det wågomswallade Erin, såsom Irerna på sitt språk kalla sin fädernesö, hemsökt af det djupaste elände, af hungersnöd och den bittraste fattigdom, med alla deß gruSliga följder. Men i år trotsar denna nöd engelska regeringens alla mått och steg, hwilka till en del stranda mot de irländska godsegarnes barbari; i år har detta elände öfwerstigit all föreställning, och tidningarne hwimla af förfärande berättelser om Irlands närwarande belägenhet. Der, hwarest Glandalough, hufwudstaden i det gamla irländska riket, för fjorton århundraden sedan, war den mägtigaste stad och hufwudsätet för en egendomlig kultur, der leka nu halfnakna barn, betäckta med wämjeliga trasor, i de med slingerwärter och mossa öfwerwurna ruinerna efter sju kyrkor, sista tillflyktsorten för de från fädernetorfwan fördrifna föräldrarne. Hyttor af ler, med 9 fot höga wäggar, täckta med groswa ohyflade bjälkar och halfruten halm, hägna med ett utrymme af 10—12 quadratfot de lyckligaste bland de många tusen olyckliga, dem, som genom ihärdigt arbete kunna wärna sig med familj emot den tärande hungersnöden. Twå hål i wäggen, hwardera en fot hög och en half fot bred, ersätta fönster; i stället för skorsten har man gjort en öppning i ena hörnet af taket. Hela familjen, som är sammanträngd i det eländiga kyffet, sofwer i ett hörn på förmultnad halm, öfwer hwilken man kastat ett gammalt sönderrifwet linnelakan. Husgerådet utgöres af en jernpanna, ett trädblock, som passerar för bord, ett par bänkar, bestående af groswa bräder, som man lagt öfwer twå stenar. Men kokkärlet är tomt, ty potatisen, som skulle kokas deruti, är genom förra årets mißwärt så sällsynt, att den som kan anskaffas, slukas såsom en läckerhet; tom är ock det andra hörnet af den arma stugan, der förut smågrisarne hade sin plats. Dessa, som under wanliga förhållanden aldrig felas i en irländsk familj, emedan man endast genom deras afyttring kan erhålla medel till jordräntans betalning, äro nu försålda för en spottpenning. O'Connel lade nyligen i ett rörande tal engelska parlamentet på hjertat sitt olyckliga fäderneslands öde; ty, sade han, om man ej skyndar med rask och energisk hjelp, skall under loppet af denna winter icke mindre än 25 procent af det irländska folket duka under för hungren och en säkerligen deraf uppkommande pest.

Ty såsom ett elände aldrig uppträder ensamt, utan att följas i spåren af olyckor, som födas och näras af detsamma, så har ock hungren i Irland framkallat en swår, förhärjande sjukdom, synnerligen i grefskapet Cork, hwilken bland landtfolket dagligen skördar offer till hundradetal. Dessa lik wräkas utan likkista, blott skylda af de eländiga trasor, som de burit i lifstiden, i stora gropar. Till begrafningsplatserna transporteras de på stegar, dörrar eller eländiga kärrer.

Wi framställa i den bifogade planschen en sådan likbegängelse, efter en på ort och ställe utkastad teckning, hwilken utan twifwel skall gifwa wåra läsare en åskådlig, karakteristisk bild af dessa i lumpor höljda jämmerliga gestalter, och om sättet, hwarpå de lik jordas, hwilka ofta legat 9—10 dagar, innan de beforbras till närmaste kyrkogård; ty dödgräfwarne blifwa wanligtwis sjelfwa angripna af sjukdom, förorsakad af den förfärliga lukt, som utgår från de halft förmultnade liken.

Ormtjusaren.

Jag tillstår att jag blef glad, då jag hörde, att en ormtjusare kommit till wårt grannskap. Med föresats, att se ett prof på hans magt, begaf jag mig tidigt till kommendanten, till hwilken jag war inbjuden på frukost, för att derefter blifwa wittne till försöket, att genom tjusning bringa en orm till lydnad och hörsamhet. Öfwerste C. hade redan lång tid mißtänkt, att i hans trädgård uppehölle sig flera af dessa fruktanswärda djur. Wi begåfwo oß derföre dit och funno ormtjusaren redan der i wäntan på oß. Mannen hade i sitt yttre ingenting utomordentligt, ingenting förtrollande i sina ögon eller i sitt uppförande i allmänhet. Han war en inföding, likt tusende, som jag förut och efteråt sett. Till hwilken kast dessa menniskor höra, wet jag ej, jag fruktar till den lägsta.

När wi inträdde i det tillslutna rummet, befalte wi honom att börja beswärjelsen, och han gjorde det på följande sätt: Han stälde sig framför det hål, der man trodde att en af ormarne måtte uppehålla sig, och stälde bredwid sig ett lerkrus (kedgeru) och befalte sin tjenare att dermed betäcka ormen, så fort han gaf honom tecken. Derpå tog han ur sin gördel en liten pipa och begynte blåsa i den. Det war den mest skärande ton, jag någonsin hört, och melodien enformig och ingalunda retande.

Redan hade han under swängningar med kroppen blåst på detta sätt tio minuter, utan att någon orm wisade sig, och wi woro färdiga att gå wår wäg, då mannens blick, som war strängt rigtad mot hålet, sade oß, att han såg sitt offer nalkas; plötsligen wisade sig ock hufwudet af en stor Cobra Capella. Wi trädde förskräckta tillbaka; men tjusaren blef stående och syntes erfara mera fröjd än förskräckelse, då odjuret slutligen utweckade hela sin längd. Långsamt trädde han då några steg tillbaka och ormen följde honom, som hade den ej kunnat göra annorlunda, rörde sig, när tjusaren drog sig tillbaka, men blef stilla, då denne stannade. Ormens ögon syntes magnetiskt fängslade wid mannen och betraktade hwarje hans rörelse; dock försäkrade denne oß sedan, hade han blott ett ögonblick upphört att blåsa, skulle ormen hafwa störtat sig mot honom och owillkorligen gifwit honom dödsstynget.

När mannen, på ett afstånd af fem steg efterföljd af ormen, hade kommit till en gräsplan i trädgården, kastade han sig hastigt till marken och spelade högre och starkare. Djuret dröjde ett ögonblick, sedan höjde det sig på stjerten i samma ställning, som ormar intaga, då de anfalla. De bland åskådarne, som ej förut sett något sådant, trodde att detta werkligen skulle ske och darrade, då ormen plötsligt började hoppa upp och ner, med ögonen förskräckligt rigtade mot mannen, och med rörelser, fullkomligt afmätta efter musikens takt. Under detta smög sig beswärjarens tjenare bakom ormen och lät på ett tecken af sin herre lerkärlet nedfalla öfwer honom; under detsamma drog han en stark wardug, som sedan uppbands på sidorna af krukan. Den uttröttade tjusaren stod upp, hälsade sällskapet och bar den fångna ormen hem, hwarest han hade flera af samma slag, fångslade på enahanda sätt. Efter en half timma förnyade han samma manöwer med lika följd, och af fyra ormar, som uppehöllo sig i trädgården undkom blott en, hwilket han tillskref närwaron af onda ögon bland någon af wårt sällskap.

Derpå lät han oß se en strid emellan en Cobra capella och en Mungooze (ett slags Ichneumon af en rottas storlek). Jag war aldrig wittne till en efter utseendet mera olika strid. Så snart ormen warseblef sin motståndare, reste han sig på stjerten, såsom då han dansade efter tjusarens pipa; den köttiga kammen på hans hufwud swällde upp, ringarne kring hans ögon fingo utseende af ett par glasögon, och ögonen sjelfwa glödde såsom eldkol. Mungoozen angrep först och bet ormen; denne i sin ordning gjorde ett rasande anfall och gaf, som wi tyckte, ett dödligt hugg. Det lilla djuret syntes afmattadt, ja nästan döende; dock efter kort uppehåll reste det sig åter, raglade några minuter omkring och letade så med nosen i gräset. Hwad det åt, kunde wi ej upptäcka, men werkan af den funna örten war i sanning underbar; ty knapt hade det njutit den, förrän kraften war återstäld och kampen ånyo börjad. Detta uppträde förnyades sju gånger. Efter hwarje nytt anfall blef ormen swagare och swagare, tills deß slutligen Mungoozen fattade honom öfwer nacken och dödade honom.

Efter dessa uppträden förewisade ormtjusaren oß något, som han sjelf ansåg för sitt mästerstycke. Han upptäckte en tjuf, som hittills hade undgått hwarje efterspaning. För detta ändamål begärde han en liten quantitet torkadt ris, öfwer hwilket han med sällsamma ceremonier läste åtskilliga böner. Sedan lät han öfwerstens tjenare framträda och gaf åt hwardera en handfull ris, med befallning att tugga detsamma, under det han med owanlig och högtidlig stämma förkunnade dem: Wischnu skall förtaga förmågan att tugga från den som är skyldig. Wi skrattade naturligtwis åt mannens enfald; dock, hur stor war ej wår förwåning, då wi sågo ormtjusaren träda fram till en Palanquinbärare och uppmana honom att utspotta riset, alldenstund han ej kunnat tugga det. Mannen dröjde, men hans ansigte war dödsblekt; och inom några minuter tillstod han sitt brott. Riset war ej rördt af hans tänder. Jag känner ej något exempel, att detta experiment mißlyckats under ormtjusarens behandling.

Olika sätt att hälsa.

Papuasnegrerna i det inre af Borneo springa, då de mötas, likt twenne uppretade gumsar, emot hwarandra med hufwudet. Denna sköna och heroiska hälsning blir så länge förnyad, tills den ene ligger wanmägtig på marken; då går den andre stolt förbi. — Lapparne, då de möta hwarandra, ställa sig hop med ryggarne och söka att med tryckningar och mottryckningar bringa hwarandra ur jemnwigt. Den som längst bortskuffar den andre, är den artigaste. — Grönländarne stöta tillsammans näsorna. — Eskimåerna kasta rocken öfwer hufwudet, som om de skämdes att se hwarandra i ögonen. — Niphaneserne falla på knä, då de mötas. Då de möta sin höfding, slå de pannan emot marken, tills han är förbi. — Bequämligast hälsar man på hwarandra i Jesso. Der sätter man sig ner för den ankommande, hwilken i sin ordning gör precist detsamma. Den höfligaste sitter längst. Emedan dessa ceremonier wara länge, så har året der 80 weckor, af hwilka man utrymmer 28 åt bara höfligheter.

Ett theaterbesök på befallning.

Theologiska fakulteten i Halle inlemnade 1744 en skrifwelse till General-direktorium i Berlin, hwaruti de lärda fäderna i en särdeles passionerad ton yrkade derpå, att alla skådespelare skulle förwisas ur staden, alldenstund de blott drogo timlig och ewig ofärd öfwer studenterna. Fredrik den Store, då warande konungen i Preussen, en wän af konsten och ogunstigt stämd emot de fromma i Halle och särskildt emot Professor Franke, för dennes förföljelse emot den djupsinniga filosofen Wolf, skref i kanten af de honom förelagda handlingarne: "H:r Franke skall bewista en representation, för att genom sin närwaro godtgöra studenterne för den till regeringen inlemnade ansökan, och skall af Kommendanten bewis företes, att H:r Franke werkligen öfwerwarat en föreställning." Sedermera lät han dock blidka sig, så tillwida, att Fr. fick med en summa penningar lösa sig från förbindelsen att besöka det af honom för så oheligt ansedda stället.

En werksam dagdrifwares Morgon.

Herr v. Flatte låter hwarje morgon kl. 8 wäcka sig af sin stöfwelputsare.

Lemnar kl. 9 sängen och kommer icke utan all swårighet efter en stund till medwetande.

Kl. 10 börjar han att kamma håret, hwarwid han plägar anställa betraktelser öfwer sin konstitution.

Omkring kl ½ 11 har han kommit temligen långt i anordningen af sitt hår.

De swarta slafwarnes brännmärkning.

Swarta Slafwar.

Den hosföljande planschen förtydligar en af de sorgliga scener, hwilka allt för ofta förekomma i de länder af Afrika, hwarest den afskywärda slafhandeln ännu bedrifwes. De olycklige negrerne släpas wåldsamt af de grymma menniskotjufwarne från sina hytter, gripas midt på fältet, eller hwarest de för öfrigt uppehålla sig, hopkopplas, efter att hafwa blifwit brännmärkta — en handling, hwarigenom de helt och hållet hemfalla åt slafweriet, och sändas sedan till slaf-depoten, för att derifrån afgå till deras bestämmelseort. Brännmärkningen är en ganska kort, men smärtsam operation. Gruppen i förgrunden af bilden skall gifwa läsaren en föreställning derom. Det glödande jernet intränger med sjudande och fräsande i köttet och inwiger det arma offret åt sitt olyckliga öde. På skeppen blifwa de uppfångade och brännmärkta negrerne, ofta ännu temligen unga barn, gossar och flickor, sammanpackade, som sill, i ett rum under däck, hwilket ofta ej är mer än twå alnar högt, och utstå här, synnerligast under längre resor, namnlösa eländen. Naturligtwis dö många under wägen, men deras plågare taga derom ingen notis, eller åtminstone ej mer, än hwad deras egen fördel fordrar. Högst ofta förekommer sjelfmord, synnerligast bland de qwinliga slafwarne, hwilka man beröfwat deras barn. Till förekommande af allt för stor dödlighet, föras de tid efter annan upp på däck och blifwa här med pisksmällar twingade att dansa. Men brist på lifsmedel och frisk luft kan ej ersättas genom denna twungna rörelse, likasom derigenom ingalunda hämmas deras olycka och förtwiflan; de luckor, som döden gör bland de olyckliga under öfwerfarten, äro fruktanswärda.

Slafwarnes ställning i plantagerna är i allmänhet sorglig, dock ej så fruktanswärd, som man föreställer sig den. Så t. ex. berättas följande af en resande, som tagit notis om slafwarnes tillstånd på Martinique: "Äro slafwarne wäl anstälda wid plantagerna, så föra de ett temligen lugnt lif. Besitta ej deras herrar en enda mensklig känsla, så råder dock hos dem egennyttan i att skona ett ting, som blifwit deras egendom. Sålunda hemsökes slafwen sällan af egentlig brist på lifwets nödwändiga. På sina fristunder odlar han små jordstycken för egen räkning och samlar sig sålunda en liten sparpenning. Arbetssamma och ordentliga individer ibland dem hafwa sålunda på temligen kort tid förtjent så mycket, att de friköpt sig. — Wid plantagerne har hwarje negerfamilj sin mer eller mindre utsirade hytta, efter som slafwen är mer eller mindre rik, mer eller mindre flitig. Jag besökte fem eller sex sådana boningar, af hwilka de nyaste woro mera wärda, än flera europeiska bondgårdar. Höns och swin spatserade framför dörrarne och till husen hörde trädgårdstäppor, planterade med grönsaker. Men ett sådant wälstånd kommer sällan på den wanlige arbetarens lott; det är snart sagdt omöjligt för andra än dem, som förstå ett handtwerk, såsom timmermän, murare, snickare o. s. w. likasom för hwar och en, hwars utseende och förstånd kan bestämma honom för någon tjenst inom huset, såsom kammartjenare, kock, kusk och dylikt. Så lemnar sjelfwa slafweriet tillfälle till skiljaktighet i wilkor och företräden. Massan af negrer kallas om morgonen kl. sex genom en ringklocka till arbete. Hwarje arbetare tar då sin långa hacka och begifwer sig ut på fältet, der kommandot beständigt innehafwes af ett par Europeer eller Kreoler. När alla negrerna ankommit till stället, uppställa de sig i långa rader, hacka liksom efter takt och sjunga dertill en af de så melankoliska sångerna från Congo. Uppsyningsmännen betrakta dem, stödda på skaftet af sina långa piskor, af hwilka de tid efter annan betjena sig, för att drifwa slafwarne till arbete. Kl. 11 kallar klockan till middagsmaten, som består af Maniok och Bananas, ibland af fisk och köttwaror. Denna måltid räcker en timma, hwarefter arbetet åter begynnar och fortsättes till kl. 6 om aftonen. Negrerna äro i allmänhet godmodiga och tåliga, men hämdgiriga, baksluga och fallna för lättja. Ehuru alla äro af afrikansk race, så delas de dock i infödda swarta och sådana, som först nyligen kommit från kusten af Guiana. De senare wärderas wida mindre än de öfriga, och till ock med negrerne sjelfwa kalla dem Saltwattensnegrer. De gifta sig wanligen och hålla rätt ofta den trohet, de lofwa. Dessa menniskors största och förderfligaste fel är en omåttlig begärelse efter starka drycker. — De förbitågande negrerna, säger samma resande på ett annat ställe, hade ett öppet, redbart ansigte, lifliga ögon och en stark kropp. Utom märkena på ryggen efter piskan och bambukäppen skulle man ansett dessa menniskor lyckligare än wårt tjenstfolk i Europa; men dessa blodiga märken efter slafweriet kunde ej annat än uppröra sinnet. — Slafweriet skulle, med undantag af piskans bruk, kunna betraktas som en wanlig tjenst; nu deremot får det ofta utseende af ett martyrskap. Några plantageegare hafwa för sina underhafwande afskaffat dessa straff och inom några år torde de wara helt och hållet ur bruk. — Ganska ofördelaktigt talar samma berättare om en ordentlig slafauction, under ledning af en edswuren Auctionator. Denna auction förekom i anledning af en plantageegares bankerott. Man sålde husets slafwar, hwilka såsom aktivförmögenhet woro upptagne i hans böcker. Trehundra Piaster för negrinnan, ropade auctionsmästaren. Den till försäljning utstälda undersöktes på det noggrannaste; man hade wid en hästhandel ej bättre kunnat undersöka sin wara. En öppnade hennes mun, för att räkna tänderna en annan böjde sig ner, för att undersöka fötterna, benen, bröstet o. s. w. allt för att öfwertyga sig, om ej något undandoldt fel skulle kunna upptäckas. Äfwen fruar sysselsatte sig med denna undersökning, och de små barnen till och med hade infunnit sig, för att lära sig att bedömma wärdet af negerslafwar på marknader.

—⟫⟫⟫○○○⟪⟪⟪—

Zar Peter den Stores besök i Berlin 1717 *).

Zar Peter, den store, som gerna reste, anlände en gång från Holland till Berlin. Han hade warit nödsakad att några dagar uppehålla sig i Cleve, emedan Kejsarinnan der blifwit sjuk. Som han hwarken älskade den stora werlden eller ceremonier, begärde han af konungen att blifwa inlogerad i ett drottningen tillhörigt lusthus, som låg wid wägen. Drottningen blef deröfwer högst förtretad. Hon hade nämligen kort förut låtit uppföra detta hus med högsta omsorg och förse det med konstens alla medel. Porcellains-galleriet derstädes war högst dyrbart; alla rummen woro försedda med speglar. Som detta hus sålunda war en werklig klenod, hade det ock fått namnet Monbijou. Trädgården war i förhållande till allt det andra och gränsade till floden, hwilket ej litet bidrog att förhöja deß behag.

För att förekomma de oordningar, hwilka Ryssarne på alla andra ställen, der de uppehållit sig, hade låtit komma sig till last, lät drottningen röja ur huset allt, som kunde anses lätt att förstöra. — Zaren, hans gemål och deras hela hof kommo några dagar derefter seglande till Monbijou. Konungen och Drottningen mottogo dem wid stranden. Konungen gaf Zarinnan handen, för att hjelpa henne ur båten. Så snart Zaren stigit i land, räckte han konungen handen, sägande: "det fröjdar mig att se er, min broder Fredrik." Sedan wände han sig till drottningen och wille famntaga henne, hwilket hon dock afböjde. Zarinnan begynte med att kyssa drottningens hand, hwilket hon förnyade flera gånger. Sedan presenterade hon hertigen och hertiginnan af Meklenburg, hwilka hade beledsagat dem, derefter ej mindre än 400 så kallade damer, som alla woro i den kejserliga switen. Dessa woro till största delen tyska qwinliga tjensthjon, hwilka blifwit anstälda såsom kammarfrunar, kokerskor och twätterskor. Drottningen wille aldeles ej hälsa på dessa "damer." Derföre hämnades Zarinnan på det sättet, att hon med mycket högmod bemötte princessorna af blodet och swårligen bequämde sig att hälsa på dem. Följande dagen såg jag hela detta hof, då Zaren och hans gemål gjorde sitt besök hos Konungen. Drottningen mottog dem i slottets stora wåning och gick dem till mötes ända till waktsalen. Der gaf hon Zarinnan handen, lemnande henne högra sidan och förde henne in i audiensrummen.

Konungen följde efter med Zaren. Så snart den senare såg mig, kände han genast igen mig, oaktadt han ej sett mig mer än en gång och detta för fem år sedan. Han lyfte mig upp och kysste mig så wåldsamt, att hela mitt ansigte blossade. Jag gaf honom örfilar och försökte att förswara mig så godt jag kunde, sägande, att jag ej wille weta af dylika förtroligheter. Jag talade sedan med honom om hans flotta och hans eröfringar, hwilket så förtjuste honom, att han flera gånger upprepade för sin gemål att om hon kunde skänka honom ett barn, så snällt som jag, skulle han gerna derföre bortgifwa en af sina wackraste prowinser. Äfwen Zarinnan smekade mig. Drottningen satte sig bredwid henne under en thronhimmel, hwardera i sin särskildta stol; jag befann mig bredwid drottningen, och princessorna af blodet togo plats midt emot.

Zarinnan war liten och undersätsig, ganska brun och utan ädelhet och behag. Efter hennes utstyrsel skulle man kunna hafwa tagit henne för en skådespelerska. Hennes drägt war köpt för tillfället i något gammalt klädesstånd. Den war urmodig och öfwerhängd med silfwer och annat smaklöst prål. Framdelen af hennes lif war smyckadt med ädelstenar. Anordningen af dessa juweler war högst egen. De föreställde en örn, hwars wingar woro garnerade med små, illa infattade ädelstenar. Hon bar ett dussin ordnar och lika så många helgonbilder och reliker, så att när hon gick, trodde man sig höra en med klockor behängd mulåsna.

Zaren deremot war stor och wäl wuxen, ansigtet war wackert, men hans fysionomie utmärkte någonting rått, som wäckte fruktan. Han war klädd som matros, i en högst enkel kostym. Zarinnan, som talade särdeles illa tyska och ej rätt förstod hwad drottningen sade, lät framkalla en quinlig hofnarr ur sin swit och underhöll sig med denna på ryska. Den stackars warelse war en furstinna från Galizien, som hade antagit denna tjenst, för att rädda sitt lif. Hon hade twå gånger warit inwecklad i sammanswärjning mot Zaren och hade derföre twenne gånger lidit knutstraffet. — Jag wet ej hwad hon talade med Zarinnan, men denna skrattade af full hals.

Man satte sig ändtligen till bords, och Zaren bredwid drottningen. Det är bekant, att denna furste war förgiftad. I sin ungdom hade han nämligen fått ett slags fint gift, som ofta förorsakade honom krampanfall, mot hwilka han ej kunde medelst läkareåtgärd wärja sig. Ett anfall grep honom wid bordet hos preussiska konungafamiljen. Han fick ryckningar, och som han just höll knifwen i hand och gestikulerade med densamma bredwid drottningen, blef denna förskräckt och wille flera gånger gå upp. Men Zaren blef lugnare och bad henne wara utan fruktan, försäkrande, att han ej skulle tillfoga henne något ondt. Tillika tog han hennes hand i sin och tryckte den så hårdt, att drottningen började skrika derwid, då han skrattande förklarade, att hon hade mycket mjukare händer än hans Catharina. Efter supeen war allt färdigt till bal, men så snart Zaren uppstigit från bordet, gick han sin wäg till fots tillbaka till Monbijou. Följande dagen lät man honom se Berlins märkwärdigheter, bland annat myntkabinettet och de antika statyerne. Bland dessa befann sig en, som föreställde en hednisk gudomlighet. Denna staty ansågs wara en af de wackraste i hela galleriet. Zaren beundrade den mycket och befalde Zarinnan att kyssa den. Då hon ej gerna gick in derpå, blef han wred och utropade: "hufwudet af," hwilket wille säga: efterkommer du ej min önskan, så låter jag afhugga ditt hufwud. Han begärde nu både denna staty och flera andra af konungen, hwilket denne ej kunde afslå, likasom ett bord af oändligt fint och dyrbart arbete, hwilket konungen sjelf till skänks erhållit.

Ändtligen afreste detta barbariska hof efter twå dagar. Drottningen begaf sig genast till Monbijou. Der rådde Jerusalems förstörelse. Jag har aldrig sett någon ting dylikt. Allt war så ruineradt, att drottningen måste så godt som uppbygga huset för andra gången.

---

*) Utur: "Memoiren von Friederike Sophie Markgräfin von Baireuth."

Spanmålshandlaren.

Tulltjenstmannen: Will ni från denna dag utföra spanmål, så måste ni i tull erlägga 25 procent af warans wärde.

Spanmålshandlanden: Ja, hwad betyder det? Hela mitt förråd är redan utfördt; som ni ser, är det redan öfwer gränsen.

Anekdot.

En bonde framförde ett laß wed för häradshöfdingen i orten och fordrade en riksdaler derför. Detta syntes häradshöfdingen för dyrt. Bonden inwände då: "Ni tar ju ock en riksd. för ett utslag, oaktadt ni ej har någon möda derwid." — "Ja, min wän, swarade denne, men märk, det är arbete, som förrättas med hufwudet." — "Sannt, sade bonden; men det arbete jag uträttat för Er, är ock arbete med hufwudet. Mina oxar hafwa framskaffat weden med hufwudet, ej med munnen."

Rebus N:o 6.

Upplösning af Rebus N:o 5.

Intet öfwergår en flaska gammalt win.

Götheborg, C. Petersens Officin, 1847.

Nästa Nummer utkommer Söndagen den 23 May 1847.

Utkommer hvarje Söndag. ILLUSTRERADT Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co

Enkla. N:o 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 8 Götheborg. Söndag d. 23 Maj 1847. 1 Qvar.

Neros Tiger.

Nero, hwilken historien med full rätt brännmärkt med namnet odjur; Nero, fadermördaren, han som dödade sin dygdiga gemål Octawia, sin broder Britannicus, sina lärare Burrhus och Seneka; Nero, som hyste den förskräckliga önskan, att hela werlden måtte uppgå i eld och lågor, på det han kunde få fröjda sig åt detta skådespel; denna omenniska älskade dock med ömhet ett wäsen — en tigrinna, med namnet Phoebe.

Phoebe war ett af Africas barn, ankommen till Rom med en sändning af fem hundra lejon och lika så många tigrar. Nero bemärkte henne en dag i Circus; hon war wildare än tre andra tigrar tillsammantagna, som alla utmärkte sig för sin grymhet och sin styrka. Från detta ögonblick war och blef hon Neros gunstling. På hans befallning byggdes åt henne en gyldene bur i trädgården till det präktiga palats, som han låtit uppföra, och hwars beskrifning Suetonius åt oß öfwerlemnat. För att gifwa en föreställning om deß storhet och pragt, behöfwa wi blott anmärka, att förfalen, som glänste af brons, elfenben och guld, war så stor, att den innefattade en tredubbel rad af pelare och att den i midten höjde sig så kolosalt, att en jättebild af hundra-tjugu fots höjd, föreställande kejsaren sjelf, der kunde rymmas.

När Phoebe war bragt i sin nya boning, uppdrog Nero åt en man, hwars göromål war att tämja lejon och tigrar, att dressera denna tigrinna. Mannen liksom djuret härstammade från Africa

En tid derefter fick man se Nero, sittande på sin thron med djuret wid sina fötter, under smekningar hwilande sitt förfärliga hufwud mot hans knän, med ögon gnistrande såsom glödande kol. Kejsaren strök då wanligen deß glänsande hud och djuret brummade då sakta, fullt af tillfredsställelse. We den, som hade förolämpat henne. Detta hade warit en förbrytelse, mot hwilken Nero

skulle ansett alla möjliga qval otillräkliga. Heldre hade han welat förlora den skönaste prowins af sitt stora rike än sin Phoebe. Och man kan ej neka, Phoebe war wärdig en sådan Monarks gunst. —

Ofta inböd han de utmärktaste af senatorerna till sina måltider, hwilka woro af en egen märkwärdighet. Gästerna sutto, klädda i hwit toga, bekransade med blommor, wid klangen af en yppig musik, som fortsattes hela måltiden, d. w. s. från middagen till midnatten. Hwarje gäst hade wid sina fötter en slaf, som måste uppfylla hans minsta önskningar och infall, under det att i bakgrunden af matsalen på ett slags skådebana skådespelare och gycklare uppförde föreställningar af alla slag, hwilka det är oß omöjligt att här återgifwa. Emellertid bjödo slafwarne omkring win i de gyldene pokalerna, och måltiden urartade wanligtwis till de ohyggligaste orgier. På en gång tystnade musiken och skådespelarne, Nero fattade sjelf zittran och söng till den, under de löjligaste åtbörder, sånger, som han sjelf författat, allt under det mest stormande bifall; tyrannen wille så. — Åter förändrades skådespelet; Nero gaf tecken med en pipa, och Lybicus wisade sig med Tigrinnan. Med ett språng satte denna öfwer både bord och gäster till Kejsarens fötter, kröp upp mellan hans knän, slekade honom, och likasom läste i hans blick. Då winkade Nero och betecknade med fingret en af gästerna. Några ögonblick derefter och man såg ett lik tumlande på golfwet af matsalen, under det tigrinnan lekte med ett menniskohufwud, rullande det för fötterna af tyrannen, som på detta sätt utöfwade sin magt öfwer den stora romerska nationen.

När Nero begaf sig till Grekland, för att täfla om priset i olympiska spelen, tog han sin Phoebe med, och han skall på det med purpursegel försedda gyldene fartyget, som bar honom öfwer hafwet, för att afbryta enslígheten, dagligen hafwa såsom föda åt sin tigrinna offrat en kristen.

Under wistandet i Grekland fattade han kärlek till en flicka, wid namn Acte, lät bringa henne på sitt skepp, för att taga henne med sig till Rom. Den unga grekinnan wann det krönta odjurets gunst i så hög grad, att han lät henne deltaga i triumfen, som han för sig som segerwinnare lät anställa, ty man wet att segerkronan tillföll honom, oaktadt hans wagn, som emot all wana wid spelen war förespänd med tio hästar, ej hann banan ut, utan wälte på halfwa wägen. När hans skepp syntes wid Neapel, lät Nero pryda masterna med lagerkransar — ett öfwerenskommet tecken till hans segrande återkomst. Det förslafwade folket ilade honom till mötes och han uppträdde på land under instrumenters klang och mängdens jubel.

Nero besteg en med fyra hwita hästar bespänd wagn, hwarefter följde en annan, sirad med guld och ädelstenar, och som drogs af Phoebe. I denna wagn åkte grekinnan, klädd, liksom Nero sjelf, i en med silfwerstjernor öfwersådd mantel och lagerkrans på hufwudet. Man hade brutit en öppning i muren, hwarigenom triumfatorn intågade såsom eröfrare plägade.

I Rom tågade han in i samma wagn, som Augustus begagnat wid sitt triumftåg. Han bar då en purpurmantel, beströdd med gyldene stjernor, på hufwudet hade han en olympisk krans af oljequistar, i högra handen en annan krans af lager. Wid hans fötter låg Phoebe och Acte. Hon war klädd som gudinnan Diana och höll i handen en sidenfana, wid hwilken Phoebe war bunden. Framför wagnen gingo liktorer, hwilkas spöknippor woro bekransade med lager. Efter dem följde en oräknelig mängd af musikanter och dansare, klädda som satyrer, och med gyldene kronor. Derefter komma Konsuler och Senatorer, Krigstribuner och en afdelning ryttare, hwilkas hästar woro skodda med silfwer. Tåget gick förbi stora cirkus, öfwer forum direkte till palatset och Apollos tempel. Öfwer allt, der tåget framskred, slagtade man offer, beströddes gatorna med blommor och saffran, lät man foglar uppflyga, som woro utstyrda med guldstickade purpurremsor. När Nero kom till palatset, nedlade han segerkransen, besteg thronen, bredwid hwilken tigrinnan lade sig, och mottog mängdens tillbedjande wördnadsbetygelser, som underdånigt erbödo honom upptagning bland gudarne.

I gården till det palats, der Nero firade sina orgier, tät inwid den gyldene buren, som man uppbygt åt Phoebe, befunno sig underjordiska fängelser, utur hwilka, tid efter annan, sorgliga klagorop och jämmerskri läto höra sig: detta war de fängelser, i hwilka man inspärrat de kristna, dessa olyckliga, som man till näringsmedel kastade för tigrarne och lejonen. Acte, som såg deras qval, wille weta, hwad för slags förbrytelser de begått; hon frågade några af de olyckliga offren och derwid öppnades hennes eget sinne för de nya sanningarne. Hon undfick i hemlighet det heliga dopet och offrade sig från detta ögonblick åt sina nya bröders räddning. En dag, efter en lika omåttlig som afskywärd middagsmåltid, wille Nero hafwa nöjet att uppoffra en kristen åt sin tigrinna. Det war en gubbe, hwars långa skägg i silfwerwågor rullade ner öfwer hans bröst. Nero winkade, och tigrinnan gjorde sitt förfärliga språng. Acte war närwarande och utstötte ett hjertskärande skri, ty i gubben hade hon igenkänt presten, som uptagit henne i de kristnas antal. Med högljudd gråt föll hon, bönfallande om nåd för den gamle, tyrannen till fota. Han stötte henne tillbaka, brinnande af wrede. Då utropade den unga grekinnan: äfwen jag är kristen! Wid dessa ord greps hon, på en wink af Nero, och fördes till de underjordiska fängelserna.

Någon tid derefter lät Nero förkunna, det han ämnade gifwa en stor jagt i cirkus, till firande af årsdagen efter Julius Cæsars död. Han anwände wid detta tillfälle en owanlig grad af prakt, för att öfwerbjuda de af hans föregångare för samma än-

damål anstälda fester. Utur skogen wid Albano lät han till Rom bringa hela träd med rötter och grenar, uti hwilka sutto påfoglar och fasaner med sina glänsande fjädrar. Kejsaren wisade sig som den pythiske Apollo. Knapt hade han intagit sin plats, förr än ett enstämmigt jubel skallade. Gladiatorerne hade snart fullgjort sitt åliggande och folkmassan klappade händer. Men när de wilda djuren syntes, öfwersteg jublet all föreställning. Redan hade flera kristne fallit; slafwarne bortdrogo liken med långa hakar och upputsade platsen; då öppnades en dörr. Allas ögon wändes efter offret, som skulle framhafwas; det war en quinna, höljd i en hwit mantel och en hwit slöja. Man förde henne till en pelare, som stod i midten af cirkus och en slaf bortref slöjan. Då kunde åskådarne igenkänna ansigtet af en fulländad skönhet, på hwilken dock döden redan bredt sina skuggor. Det uppstod ett lågt sorl, ty flickan, ehuru kristen, hade dock rört de närwarandes hjerta.

I detta ögonblick öppnades ett galler omedelbart under den loge, som kejsaren innehade och tigrinnan rusade fram.

Genast lade hon sig ner och skådade wildt omkring; derefter kröp hon på buken, såsom en orm, och när hon fick känna lukten af det ännu warma blodet, som flöt i sanden, slekade hon läpparne och började tjuta. Acte tillslöt ögonen och hennes bleka läppar stammade en bön till Gud.

Tigrinnan gick nu direkte mot pelaren, mot hwilken flickan war bunden, men lade sig ner gång efter annan, förfärligt fixerande sitt offer. På en gång reste hon sig åter, gjorde ett wåldsamt språng och kröp ned wid den unga flickans fötter. Ett skri af förskräckelse från alla de närwarande beledsagade detta språng; derefter följde en dödstystnad, ty mängden war stum af förwåning, då tigrinnan sakta smög sig intill flickans fötter. Acte uppslog ögonen och igenkände Phoebe, Neros faworit.

Åskådarne ropade: nåd, nåd! Lybicius, tigrinnans wäktare, lösgjorde flickan, hwilken nedföll på knä. Man förde henne sedan ut och hon flygtade till ett Dianas tempel, hwarest hon quarstannade öfwer natten. Om aftonen, under det att Nero på det sätt slutade skådespelet, att han lät binda tolf kristna wid pålar, som woro bestrukna med swafwel och beck, och sedan omgifwa dem med eld, flydde flickan till Katakomberna, stora öfwergifna stenbrott, uti hwilka alla förföljda funno en säker tillflygt.

Den skändlige Nero öfwerlefde ej länge denna händelse. Flera sammanswärjningar utbröto i den sista war af Galba, hwilken snart hela riket erkände som kejsare. Wid underrättelsen att alla prowinserna woro i rörelse, förklarade senaten Nero för en statens fiende, och dömde honom att afklädd och bunden wid en pelare piskas med ris och sedan störtas utför tarpeiska klippan. Tyrannen undkom och dödade sig sjelf år 68 efter Christum, 32 år gammal. Hans lik blef liggande obegrafwet en hel dag, tills slutligen hans amma och Acte erhöllo tillstånd, att jorda honom. De höljde hans lik i en hwit guldstickad mantel och lade honom i Domitiani graf, hwarest Nero redan förut öfwer sig låtit uppresa en wård med ett marmoraltare.

Tigrinnan Phobe fick sedan lemna sin guldbur och släpptes sannolikt bland de öfriga djuren.

Ett märkwärdigt Kriminalfall.

För några år sedan hände, att man en morgon på en landswäg wid staden A. i Schwaben fann den döda kroppen efter en landtbrukare. Den mördade hade dagen förut bewistat en marknad i samma ort och om aftonen begifwit sig på wäg hem. Wid besigtningen af liket upplystes, att den olyckliges död förorsakats af en kula, som inträngt från högra sidan. Då hans penningar och öfriga effekter woro bortröfwade, twiflade man ej, att han ju war mördad af penninglystnad. Som den förmodade banemannen utpekades en yngling, bekant som en elak och liderlig sälle, och hwilken dessutom hela dagen warit synlig i den mördades sällskap. Domstolen, som kommit i besittning af dessa upplysningar, dröjde ej att inkalla den misstänkte, hwilken ock wid första förhöret tillstod det föröfwade mordet, men nekade owilkorligen att hafwa utplundrat sitt offer. Hans bekännelse gick nemligen derpå, ut att han hade haft för afsigt att plundra landtmannen. Mänskenet hade gynnat företaget. Mannen hade störtat till jorden af skottet. Men nu angrep honom sådan ånger att han ej kunde fullborda mordet, utan tog i det stället till flygten. — Wid den härpå skeende obduktionen af liket, yppade sig ett nytt twifwel. Det upplystes nemligen, att såsom ofwan är anfördt, den mördande kulan inträngt från högra sidan, under det delinqventen påstod, att hans skott kommit ifrån den wenstra. Ware sig nu att man ej skänkte gehör åt dessa omständigheter eller ansåg dem såsom tomma undanflygter; allt nog, den skyldige blef, i kraft af den gjorda bekännelsen, afrättad. Några år woro efter dessa händelser förflutna, då Würtenbergska öfwerdomstolen infordrade af Bayerska appellationsstolen handlingarne rörande det omnämda mordet. Hos dem war nemligen för mord anklagad en person, som tillstod, utom det brott, hwarföre han war tilltalad, äfwen mordet på landtmannen i grannskapet af A. De uppgifna biomständigheterna lemnade intet twifwel öfrigt, att ju den mördade fallit för denna bofs hand. Men wid en närmare undersökning befanns att de båda bofwarne, utan att den ene wisste något af den andre, på hwar sin sida om wägen lurat på den olycklige, att de båda skjutit på samma gång och att den senast anklagade war just den, som föröfwat både mordet och ranet. Den bekännelse han gjorde lydde i det wäsendtliga så här: I ögonblicket då han sköt på den olycklige, hörde han en annan knall, och såg strart derpå på andra sidan af wägen en menniska ila bort. Landtmannen sönk ögonblickligen till marken, hwarefter bofwen, sedan allt blifwit tyst, störtade fram och plundrade liket. Döden måste hafwa förorsakats af hans kula, alldenstund han tagit plats på högra sidan af wägen. Den omständigheten att den andre anfallande ej hört hans skott, härledde han dels från winden, som blåste häftigt från dennes sida, dels af den omständigheten, att båda skotten aflossats nästan liktidigt. Detta sammanträffande af omständigheter är i sanning så märkwärdigt, att man knappast skulle kunna tro det, om ej de säkraste handlingar försäkrade oss om dess tillförlitlighet. I alla fall lemnar det bewis, huru lätt en dommare kan bedragas, om han ej underkastar alla omständigheter, äfwen de till utseende ringaste, all möjlig pröfning.

En werksam dagdrifwares Morgon.

(Forts. fr. föreg. N:o.)

Kl. 11 lägger han sista hand wid det lyckade werket.

Kl. ½ 12 lemnar han såsom ett fullständigt lejon sina rum.

Den motsträfviga Draglådan.

Tornväktarens Sång ur Krönings-dagen.

Andante

Sång.
Guit.

Tup-pen der med fjä - drar ra - ra högt står öfver jor-dens mull
gär - na man ett höns må va - ra blott man är, som han, af gull.

Lugn står han der båd i vått och torrt, al - drig han gal eller fly
ger han bort från tor - net

Jag får stulta här och skrufva,
Utaf gikt och bröstvärk klen.
Aldrig får den tuppen snufva
Eller gikt i sina ben.
Kom derför ner - blif tornväktare här -
Gerna som tupp jag skall ställa mig der
På tornet.

Eweline.

(ett werkligt åfwentyr i Schweitz).

På Sanktgothardswägen wid Wasen ser den resande ett wäl beläget landthus, wid randen af en liten å, öfwer hwilken går en brygga af träd. Detta landthus, halft hytta, halft willa, framblickar mellan grupper af skuggiga almar; det ler emot er, det winkar er, det lockar, det fängslar er. Ni stannar försjunken i ljufwa drömmar: det är en uppehållsort, skapad för kärlek och ljufwa fantasier. Uttröttad af werldsbullret längtar man till denna hyddas frid. Här finnas ensamhet och ro!

Fördjupad i betraktandet af denna förtrollande willa stod jag tät utmed ån, då en ros, som någon kastat från en nära belägen bosquet i den klara wattenspegeln, samm emot mig Jag såg upp och warseblef i grannskapet af samma bosquet en hwit klädning och ett ögonblick senare en blomstrande flicka, som skänkte mig en wänlig hälsning och sedan, snabb som en fogel, flydde tillbaka till trädens skuggor. — Jag uppfiskade blomman och begaf mig till Wasen, ör att der tillbringa natten.

Strart efter min ankomst dit frågade jag wärden, om han kunde upplysa hwem som bebodde detta retande landthus. — En ung dam, som för tre weckor sedan kommit dit i sin broders sällskap, swarade mannen. Hon är ung och underbart skön — Detta war allt hwad han wisste.

Före solens nedgång drog mig en obekant känsla tillbaka till hyttan, för att der uppsöka spåren af min obekanta. Den retande warelsen lustwandrade bland träden. Hennes arm stödde sig mot en ung mans, på hwars bleka ansigte låg ett uttryck af det djupaste wemod. Han war omkring trettio år; hon knappast aderton. Hennes ögon woro blåa och beskuggade af långa ögonhår. Långa blonda lockar kringflöto hennes ansigte. Lutad som hon war mot sin broders skuldra, syntes hennes drag än glada, än sorgliga, förströdda och drömmande. Ankommen till bryggan, blef hon mig warse; ett lätt leende flög öfwer hennes ansigte. Hon hälsade på mig och wände om.

———

Följande morgon befann jag mig före solens uppgång åter i det lilla husets grannskap och dröjde der en god timma. Äntligen syntes hon, skön som en engel. Den friska morgonwinden lekte med hennes hår och med den silkeduk, som betäckte hennes hals. När hon såg mig, böd hon, med fingret på läppen, tystnad, och dolde en biljet i en bukett af reseda. I samma ögonblick syntes hennes bror. Hon wäckte till af förskräckelse och aflägsnade sig med honom. — Ett par sekunder derefter hastade jag öfwer bäcken till planen, der hon stått, och hämtade biljetten. Den innehöll blott tre ord:

"I afton!

Eweline"

I afton, utropade jag. Detta åfwentyr är i sanning besynnerligt. Wäl wet jag att uti Italien, synnerligast i Venedig, kärleken går raskt till wäga; men här, i Schwitz, synes mig detta åfwentyr nog eget. Dock jag är en gång bestämd för romantiska åfwentyr, sade jag till mig sjelf: det må nu wara dröm eller sanning, jag skall infinna mig.

Och när solen begynte sjunka, befann jag mig åter i hennes grannskap. Hon stod stödd mot en alm.

Wälkommen, min wän: mitt hjerta har wäntat Dig otåligt, sade hon, och förde mig, utan att afwakta ett swar, till bosqueten. Der satte jag mig bredwid henne på en gräsbänk och ansåg mig, mer än föregående dagen, såsom lekboll för en skämtande dröm; och likwäl war detta allt ej något bedrägeri. Eweline, med oskuldens leende på sina läppar, satt bredwid mig och den barnsliga naiwetetens förtrollande makt gjorde mig lika berusad som förwånad.

Hwad jag gjort, sade hon, förwånar Dig. Är det icke så? frågade hon blygsamt. Men kan jag annorlunda! Kärleken kommer ofta, likasom af sig sjelf. Sedan första gången jag sett Dig, är jag ej mäktig mina känslor. Du skall finna denna bekännelse förhastad, lättsinnig . . . . förlåt mig, min wän; men jag rår ej derför.

Månen, som emellertid war uppgången, belyste de retande dragen af hennes jungfruliga ansigte. Rundt omkring mig herrskade en af dessa melankoliskt ljufwa stjernenätter, som tyckas skapade enkom för älskande och diktande. Bäcken flöt sorlande fram mellan klipporna; en swal nattwind darrade i de med månens ljus begjutna löfwen och förde på sina wingar doftet af rosor och löfkojor, som rundt omkring stodo i yppig blomma. Med obeskriflig hänryckning öfwerlemnade jag mig åt intrycket af denna feeartade dröm; jag trodde mig såsom genom en trollkraft försatt under Italiens glödande himmel, till balkonen hos någon kärleksdrucken Giulietta: det war samma timma, samma himmel, samma ord.

Du ser, min Romeo, sade hon till mig; natten kastar sin mask för mitt ansigte och döljer för Dig min blygsamhets rodnad. Gerna wille jag tiga -- och dock kan jag det ej. Bort, bort med bojan af falsk blygsel. Wet, att jag älskar Dig, med den första kärlekens hela wärma, sade Giulietta, och sönk med tårar i ögonen till mitt högt klappande bröst.

Schalen, som genom denna rörelse glidit ner från hennes hals, aftäckte de wackra skuldrornas kyska snö, hwari månens strålar speglade sig. Hwilken underbar dröm! Min själ frossade i njutningen af en namnlös wällust; allt hwad hon sade mig, war oskuld, war poesie, war kärlek, kärlek i ordets renaste mening.

De säga att jag är sjuk, sade hon, och att bergsluften skall beta mig. Det är sannt, mitt arma hjerta har lidit mycket;

men nu i trollkretsen af din närwaro känner jag mig styrkt och frisk.

Ett ögonblick trodde jag, att dessa ord ej woro rigtade till mig; att den unga flickan, förledd af den möjliga likheten mellan mig och någon annan person, wore offer för något mißtag. Men snart förswann mitt twifwel. I ett fönster i det lilla huset warseblef jag ett ljus. Jag började frukta, att Ewelines broder, förskräckt öfwer systrens frånwaro, här kunde öfwerraska oß. Eweline anade tankan, som oroade mig.

Du har rätt, min ljufwa wän! Snart kommer han .... skynda, skynda. I morgon se wi hwarandra åter.

Jag grep Ewelines hand och tryckte den till mina läppar.

Fatta mod, min wän, fortfor hon. Du har ännu ej sagt, om Du älskar mig. Tala, min själs älskling, tala!

Jag sade, att jag älskade henne af hela mitt hjerta, och att detta war werkligen ej någon osanning; ty wid en ålder af tjugu år slumrar i någon förborgad winkel af wår själ ett frö, som blott behöfwer den minsta solstråle, för att utweckla sig till blomma. I denna sköna ålder, då man älskar allt som är skönt, tror man sig i hwarje qwinligt wäsen, som ler emot oß, hafwa funnit sitt ideal. En afton ser man en ung, blond, drömmande flicka .... man blir sorgsen, orolig, ett föremål för en obestämd längtan. Det är hon, som man redan skådat i drömmen; det är samma blick, samma leende, samma stämma, samma gång, samma gestalt! Man tackar sin gud och älskar! Och hwarföre skulle man ej göra det wid tjugu år.

———

Då jag återwände till Wasen, med den stjernbeströdda himmelen öfwer mitt hufwud och glädjen i hjertat, förwånades jag ej ett ögonblick öfwer den owäntade lycka, som fallit på min lott. Min uppjagade fantasi kryssade för fulla segel på kärlekens oändliga ocean, men ännu feladese det mig wißhet, ännu ansåg jag mig såsom föremål för en ljuf willa. Det föreföll mig, som lefde jag fem århundraden tidigare, under Italiens ljufwa himmel, i Verona, som bure jag Romeos sammetsbarett och korta mantel, och som hade jag hört den werkliga Giuliettas kärleksbikt. Jag war ej mer i Schweitz, jag war i det skönaste af jordens alla paradis. Och denna dröm warade natten öfwer; först med dagbräckningen flydde den. När jag uppwaknade, klädde jag mig, såsom en turist från det nittonde århundradet, i lätt mössa och luftig blus och skyndade ut.

———

På bestämd timma infann jag mig, såsom man lätt kan tänka sig. Eweline war ännu enklare, ännu skönare, ännu älskwärdare än dagen förut.

Om tre dygn, sade hon, är min födelsedag. Anhåll då hos min bror om min hand. När han erfar att jag älskar Dig, att jag will blifwa din hustru, skall han säkerligen ej afslå din bön.

Wid dessa ord trodde jag mig åter wara föremål för en besynnerlig mystifikation.

Min hustru, utropade jag förwånad.

Eweline betraktade mig med sina stora blåa ögon, och blygsamt nedslående ögonlocken sade hon:

Jag är färdig att följa Dig öfwer allt, hwarthän Du sjelf will. Ett ord af Dig och jag lemnar i ögonblicket detta hus. — Men min bror, skulle han ej blifwa otröstlig, om han ej återfunne mig! Han som så ömt wårdat mig, som bewakat mig med så faderlig omsorg! Ack jag älskar honom; men blif Du ej derföre swartsjuk. Begär min hand af honom. Han skall ej fråga, om Du är rik .... jag har en stor förmögenhet .... från detta ögonblick tillhör den Dig.

Din bror, swarade jag, känner mig ej, och äfwen han, äfwen han, älskar Dig.

Du irrar Dig; han känner Dig redan och äfwen han älskar Dig.

Denna historia blir mer och mer inwecklad, tänkte jag wid mig sjelf. Skall jag tänka på giftermål! ... Men hon är skön, hon är rik, hon älskar mig — tre egenskaper, som så sällan finnas förenade. Kan man åstunda mer af en tillfällighet, som under några timmar spelat oß en lycka i händerna.

Om tre dagar, återtog jag, will jag besöka din bror och göra det som Du tillstyrkt.

Ännu ett! ropade hon med glädjestrålande ansigte och afbröt en ros; den som jag i går gaf Dig, är i dag wißt förbleknad. Tag derföre emot denna friska blomma, såsom ett tecken till min aldrig förwißnande kärlek.

Hon uppdrog en liten sax och afklippte dermed en stor lock af sitt sköna hår och gaf mig den med orden:

Jag har ditt ord! I morgon!

Sedan förde jag henne till bosqueten. Hon lutade sitt hufwud emot mitt bröst; Jag andades en kyß på hennes panna. Hon log. "God natt, god natt!" Hon aflägsnade sig sorgsen och nedslagen.

———

Äfwen jag återwände, full af funderingar, till Wasen och kunde under hela natten ej få en blund i mina ögon; beständigt ljudade ordet äktenskap för mina öron. Först emot morgonen sönk jag i en halfslummer, till hwilken Ewelines stämma, lik den harmoniska refrängen af en i ecko upprepad sång, inwigde mig. I den flygtiga morgondrömmen såg jag mig såsom innewånare i detta landthus, stilla, utan äregirighet, i almarnes skugga, wid sidan af det älskwärda garnet, som så naivt förklarat mig sin kärlek och skänkt mig sitt hjerta. Hela min önskan war uppfylld. Men snart såg jag mig åter omgifwen af mina böcker, i all skönas maklighet fullbordande en roman .... jag befann mig åter i den bullrande staden, bland konster och wetenskaper, i sällskap med mina wänner — och hwad som war det mest lockande af allt — med mina wäninnor. Jag sof jag drömde tills middagen. När jag waknade, kastade jag mig i kläderna och ilade ut till Ewelines möte.

(Slut härnäst.)

Anekdoter.

Då en soldat i theoretiska examen tillfrågades, hwad han hade att göra, när han kom till en officer för att rapportera något, om denna skulle tillbjuda honom ett glas win, swarade han hastigt: "Det förekommer aldrig."

En skolmästare, som märkte, att några lärjungar woro borta under timman, utropade förargad deröfwer: "Der borta på tredje bänken ser jag åter twå slynglar, som alldeles icke äro der."

Rebus N:o 7.

Upplösning af Rebus N:o 6.

Så många hufwuden — så många sinnen.

Götheborg. C. Petersens Officin, 1847.

Nästa Nummer utkommer Söndagen den 30 May.

ILLUSTRERADT

Utkommer hvarje Söndag. | Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co

Enkla. N:o | 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 9 | Götheborg, Söndag d. 30 Maj 1847. | 1 Qvar.

Sjöormen.

Man har redan sedan lång tid tillbaka hört mycket talas om sjöormen; synnerligast har det berättats från Amerika och Norrige att sådana varelser, företrädeswis under fiskrika år, skola hafwa wisat sig utan för deßa kuster. Men som detta är oändligen sällsyntare, än att få se walfiskar, och som man ännu ej lyckats fånga någon sjöorm, så är man i allmänhet wäl mycket benägen att anse alla dessa berättelser såsom fabelaktiga, eller såsom foster af widskepelse. Naturen är wäl undrens egentliga gebit — dock, såsom ofta blifwit anmärkt, är det utan twifwel det underbaraste, att de, som ej synnerligen gifwa akt på densamma, likwäl kunna förundra sig och på samma gång draga i twifwelsmål en mängd förhållanden, när uppgifter förekomma, hwilka dock ej stå i strid med wanliga företeelser. Hwad som talar för beskrifningen öfwer sjöormens gestalt är, att den ej är i strid med mera bekanta djurslägters natur, äfwen om här och der måste afräknas några tillsatser, som framkallats af ögonblickets förskräckelse. Detta undantaget, är öfwerensstämmelsen i dessa djurs utseende märkwärdig nog. — Uti ingen berättelse hafwa wi funnit mer enkelhet och på samma gång efter alla kriterier, mer sanningsenlighet, än hwad en norsk tidning förmäler d. 10 Sept. f. å.

"I Lördags sågo flera personer emellan Sartorö, Loerö och Tosö ett widunder, hwilket, efter hwad man antager, war en sjöorm. Tidigt samma dag, just som ångfartyget Björgwin for genom Ragnefjord, såg en man, wid namn Daniel Salmonsen, hwilken bor wid stranden, ett underbart sjödjur, hwars make han aldrig skådat, oaktadt han, sedan sin ungdom förtrolig med hafwet, sett många af deß innewånare. Djuret kom simmande från Rognefjord, i westlig rigtning emot stället, der han stod. Hufwudet war till formen, som en upp- och nedwänd färjemansbåt, bakom detsamma höjde sig flera fenor, hwardera 5 a 6 alnar lång. Djurets fart liknade hastigheten af en båt, som sättes i rörelse af fyra starka roddare. När det kommit tämligen nära invå skären, wände det sig med ett ganska högljudt buller norr ut emot Lunde-Spets.

Sednare pådagen, då Salmonsen war frånwarande, hörde hans hustru ett ganska häftigt dån ute på sjön. Hon sjelf och barnen warseblefwo då ett owanligt sjödjur, af ofwanbeskrifna utseende, hwilket strök stranden utefter förbi deras hytta, och det med sådan häftighet, att wågorna slogo mot stranden, som om ett ångfartyg passerat. Ingen af dem obserwerade någotj, som liknade ögon; men de förklarade, att djurets färg war swartbrun, och att det i sina slingringar än höjde sig till en tämlig höjd, än sänkte sig, så att endast fåran i wattnet wittnade om hela längden af den fortskridande jättekroppen.

Samma föremiddag war gossen Abraham Hagenäs wid Rognefjord icke långt från Lunde-Spets ute på fiske och just i beredskap att utkasta linan, då han, såsom han sjelf försäkrar, på ett afstånd af 100 famnar får se ett underdjur, med hufwud som en båt och med en oerhörd kropp, som i långa slingringar höjde och sänkte sig öfwer hafwet, ila emot hans båt. Intagen af den största förskräckelse ansträngde han alla sina krafter att nå land, och när djuret, som tycktes förfölja honom, war kommet på ett afstånd af 40 fot, sprang han inwid stranden i sjön, drog båten efter, belade den i en hast och skyndade så upp på en kulle, hwarifrån han kunde betrakta djuret, som nu nalkats stranden på 2 famnars afstånd. Det hade hufwudet tjugu alnar öfwer wattnet; med öppna käftar och ögon, så stora som tallrikar (?), betraktade det honom. Denna blick kunde han ej fördraga, utan kastade sig ner till marken och wågade sig ej hem, förr än djuret förswunnit för hans ögon. I öfrigt förklarar han, att den del af kroppen, som han kunde se, tycktes åtminstone wara 30 famnar, att djurets sätt att fortskaffa sig liknade ålens, att färgen på ryggen war swartaktig och starkt glimmande, men på buken ljusaktigare.

Det må anmärkas, säger berättaren, att jag ej har orsak att betwifla sannfärdigheten hos den ofwan anförda mannen och hustrun, likalitet som trowärdigheten hos gossen Abraham, undantagande så wida som dennes förskräckelse har låtit honom skåda ett och annat likasom i förstoringsglas och med fantasiens öga."

* * *

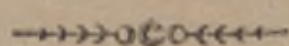
Till ofwanstående berättelse foga wi afteckningen af skelettet till en antedeluwiansk sjöorm. Djuret kallas Hydrarchos och beskrifningen öfwer detsamma låter sålunda.

Länge har man twiflat på tillwaron af sjöormar, och om man äfwen hört berättelser af matroser, som sett sjöormar, så kan man dock med skäl twifla på sanningen af sådana företeelser, då ända tills denna stund en sådan tillwaro af wetenskapsmän ej är afgjord. Annorlunda förhåller sig med skapelsen före syndafloden; efter allt hwad man kan finna, måste det då hafwa gifwits flera slag af oerhörda sjöormar. Professor Kock säger om öfwerresten af ett sådant, i Alabama i Nordamerika funnet sjömonster:

Detta skelett är 114 fot långt, wäger 7500 skålp. och är det fullständigaste skelett af ett det underbaraste djur af animaliska skapelsen, som man någonsin påträffat. Dessa oerhörda lemningar från antedeluwianska tiden funnos af honom på en forskningsresa i Alabama. Knotorna i ryggraden äro 15—18 tum långa och hafwa 20—30 tum i omkrets. Hydrarchas är att anse såsom ett obekant hafsmonster; för årtusenden tillbaka war det hafwets beherrskare. Det har warit ett köttätande djur; och åskådaren fördjupar sig i förwåning, då han betänker, att denna oerhörda massa en gång, snabbt som en pil, ilade från kust och till kust, dref walfiskar framför sig såsom strö, och kanske förjagade Mammouth och Missourian från stränderna af de stora ström-

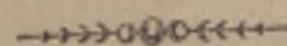
marne. Skelettet skiljer sig wäsendtligen från alla nu existerande ormar eller fossila ormskeletter, som hittills upptäckts, och det må wäl ursäktas folktron, att det ännu i hafwet gifwas widunder, hwilka man tillaggt namnet sjöormar.

Skelettet, om hwilket här är fråga, wisas i Dresden.

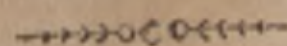
En märkwärdig Dom.

En dag, strax efter sin förmälning med Katarina, skickade Peter den Store sin gunstling Villebois till Strelannitz, hwarest kejsarinnan uppehöll sig, med en depesch, af hwars innehåll hon ensam skulle hafwa del. Villebois war en häftig dyrkare af Bachi håfwor, och som det war mycket kallt, drack han betydligt under wägen Kejsarinnan låg på en soffa, när han inträdde. Den hastiga öfwergången från köld till wärma gjorde Villebois snart berusad; han glömde ändamålet med sin sändning, stället, der han befann sig, den dams rang, inför hwilken han wisade sig, och wågade kyssa henne. Förwånad öfwer denna oerhörda frihet, ropade kejsarinnan på hjelp. V. blef genast gripen och insatt i fängelse. Han somnade så lugnt, som hade han ingenting att frukta, ingenting att ångra. Kejsaren erfor snart, hwad som passerat, skyndade till sin gemål, för att trösta henne, och ursäktade sin gunstlings oförskämdhet med hans rusiga tillstånd. Kejsarinnan fordrade en hastig och förskräcklig hämnd. Peter, som ej alltid war i lynne att straffa, öfwerlemnade åt kejsarinnan sjelf att bestämma domen. Hon beslöt sig för hundra slag af knutpiskan. Kejsaren gaf härtill sitt samtycke. Han lät hämta V. och frågade honom, huru han fullgjort sitt uppdrag. V. som ännu war halfdrucken, swarade, att han ganska rigtigt uträttat sitt ärende, men wisste ej sjelf, huru eller när; han erinrade sig blott, att han i drömmen sett en så skön gudinna, att han ej förmådde motstå begäret att för henne falla på knä, för att tillbedja henne, och att han fått en kyß, för hwilken han glad welat gifwa lifwet. Kejsaren skrattade; kejsarinnans stränga blick erhöll genast ett mildare uttryck och hon betraktade den skyldige med ett wisst medlidande, som begynte sätta Peter i en wiß förlägenhet, hwarföre han i sin råaste ton sade: "den dom, som ni fällt, måste fullgöras. Det gör mig ondt, min kära Villebois; men wid ryska hofwet straffas drömmar af detta slag med hundra knut." — "Huru Sir!" — "Kejsarinnan har beslutat det och Du måste foga Dig derefter. Blotta alltså dina skuldror, ty af kejsarinnans egen hand skall Du hafwa rappen." V. war helt och hållet bedöfwad af hwad han hörde och lagade sig tigande i ordning att lyda beslutet. Man lät alla kejsarinnans uppwaktande fruntimmer inträda. Katarina, som sjelf skulle exequera domen, grep till piskan, swängde den hundra gånger efter hwarandra, utan att röra V. och lemnade derefter piskan till en af hofbetjeningen, med de orden: "H:r Villebois borde blott skenbart bestraffas, alldenstund han endast förbrutit sig i drömmen." Kejsaren hade ingenting häremot, och kejsarinnan förmälde en kort tid derefter V med dottren till en Bojar.

Den dyra Måltiden.

En af de berömdaste bankirerne i Paris befann sig nyligen på börsen i den bästa sinnesstämning och gjorde stora affärer. De små spekulanterna sökte att med möjligaste skarpsinnighet gissa, hwad som war egentliga rigtningen af hans operationer; om han köpte eller sålde. Midt under dessa göromål kom ett bref till honom. Han öppnade det, läste, och bankirens annars oföränderliga min blef ytterst altererad. Hwad månde detta bref innehålla, hwiskade de små spekulanterna till hwarandra. På bankirens panna lägrade sig ett moln. Han kallade en af sina kontorsskrifware och sade honom några ord i örat. Denne ilade pilsnabbt derifrån. Ah! Utan twifwel ett uppdrag af wigt! Den som wisste det, hans lycka wore gjord. Dock H:r N:s skrifware äro obestickliga, ty han lönar dem furstligt. Han kallar en annan skrifware och gifwer honom ett annat uppdrag. Man ser denne aflägsna sig och på samma gang bestiga en kabriolet, som i galopp jagade bort Ack, den som kände brefwets innehall, den kunde winna millioner! Hwad — han har ej inlagt detta bref i portfeljen; han har blott lösligen instucket det mellan rocken. Den som nu hade en ficktjufs fingrar! Man behöfde blott ega brefwet tre sekunder. — Affärsmännen nalkas bankiren och tala om spanska paperen. Han skakar hufwudet: de tala om neapolitanska — han lyßnar ej dertill; om ryska lånet — han wänder sig om; han är orolig, fortretad, han will inga affärer göra. Ack den som hade brefwet, brefwet, brefwet! Då griper penningkonungen i bröstfickan, for att uttaga plånboken; brefwet faller i detsamma. En af dem, som betraktade honom med argusblickar, sätter foten på detsamma. En annan, som äfwen obserwerat det, hwiskar den forre i örat: jag har sett hwad ni gjort; jag förråder er, om ni ej opererar i forening med mig. En tredje deltagare tillkommer på samma sätt. Den forste lyckliga sjuder af wrede öfwer detta kompanjskap Han will göra ackord; han bjuder 1000, 2000, 3000 fr. i afstrade; de gå ej in derpå; — 10,000 fr. for besittningen af affärshemligheten; antages ej. 20,000 da? Ma ga, säger den ene; men kontanter eller säkerhet, innan ni wänder ryggen! Jag går in på samma ackord, säger den andre. Affären är uppgjord i ett ögonblick. — Man griper sa efter paperet. Egaren läser och bleknar. Brefwet lyder så: "Bästa wän! Här finnas pa alla restaurationer ej att få en enda portion kalkon med tryffel. Forst nästk. fredag wäntas några exemplar. Du forlorar således wadet." H:r N. hade nämligen lofw... att på bestämd tid bjuda en af sina wänner på kalkon med tryffel, hwilken skulle wara lika god, som den han nyß ätit hos honom. — I ögonblicket framtränger en af H:r N:s kontorister med gladjestrålande blickar. Han talar tyst till sin Herre, hwilken med tillfredsställd mine följer honom till kabrioleten. Uti åkdonet ligger en kalkon, rund såsom jordkretsen, hwit såsom gletschernas snö. H:r N. som såg den bedragne spekulanten stå der med stirrande ögon och gapande mun, sade: icke sannt, ett kostbart djur! Will ni hjelpa mig att förtära det? Den bjudne bugade sig och antog inbjudningen. I sanning, tänkte han, et kostbart djur; hwarje tugga kommer att kosta mig 1000 fr.

JERNBAN-ÅNG-GALLOP

af

JOS. GUNG'L.

Introduction

Klocka. Pipa

Locomotiv

pp

Allegro

a poco cres - - - cen - - - - do

strin - - - gen - - - do

f

Locomotiv

Gallop.

Locomotiv - - -

Trio.

Fine

Gallop da capo, sedan ritarderas till andante.

Eweline*).

Under wägen träffade jag i ett skänkrum, dit jag ingått, för att uppfriska mig med ett glas watten, en gammal skolkamrat. Wår ömsesidiga öfwerraskning war stor. I främmande länder är hwarje landsman wår wän. Wi woro lyckliga att så oförwäntadt här se hwarandra. Alfred, en glad, lefnadsfrisk ungdom, wan att se all ting från den komiska sidan, berättade mig i ett enda andedrag tjogtals roliga historier, hundrade lustiga äfwentyr. Han steg upp för att gå. Jag skyndade mig att tillönska honom en lycklig resa.

Lycklig resa, utropade han. Hwart ämnar Du dig? Jag stannar här.

Du stannar här, upprepade jag. Och hwarföre?

Emedan jag här i grannskapet upptäckt ett par sköna landthus, som jag will aftekna i mitt resalbum. För detta ändamål har jag beslutat att stanna här sex a åtta dagar.

Hwilket slöseri med tiden! En himmel utan horizont; ingenting annat än ewiga granitklippor, enformiga nejder, som hwar och en kan utantill! Wän, hwad menar Du?

Och Du, hwarföre wandrar Du omkring i detta näste?

Med mig är det ett helt annat förhållande. Jag genomswärmar landet, jag drömmer, jag diktar, jag fulländar här en roman.

Godt, det will jag ock försöka. Äfwen jag will genomswärma nejden och, om ej något bättre erbjuder sig, drömma och dikta såsom Du. Eller tilltror Du mig ej skicklighet nog att äfwen kunna sammandrömma en roman? . . . Anchio, mon ami, sade Alfred, stolt uppwridande spetsarne af sina mustascher.

Alla mina föreställningar förmådde ej öfwertyga honom. Han blef quar och jag måste sålunda bereda mig, att genom hans närwaro se mig störd i fortsättningen af mitt äfwentyr. Snart tröstade jag mig dock med den tankan, att han ej komme att sysselsätta sig uteslutande med afteckningen af det i frågawarande landthuset, utan kasta sina konstnärsblickar längre omkring.

Men jag olycklige såg mig snart bedragen.

Följande dagen, just på den för wårt rendevouz utsatta timman, tog Alfred wägen till det lockande landthuset. Morgonen derpå war han ock der. Det war den af Eweline utsatta dagen, då jag skulle begära hennes hand. Hwad skulle hon tänka om mig, då jag föregående dagen ej parerat. Hända hwad som hända will, måste jag i dag tala med henne, för att för henne tillstå orsaken till mitt uteblifwande.

Jag skyndar snabbt till hennes boning. Alfred är ej der. Jag går in i trädgården. Ifrån bosqueten, det tysta wittnet till wår snabba kärlek, trängde twenne röster till mitt öra. Det är utan twifwel hennes broder; utan twifwel berättar hon för honom sin sorg och kallar mig otacksam, emedan hon i går wäntade mig förgäfwes. Jag går närmare, jag lyssnar. Mitt hjerta klappar af oro; Mitt blod swallar i stormande fart; min blick förbystras. — Död och förtwiflan! Wid Ewelines sida sitter Alfred, hjertligen hållande hennes hand i sin. Jag dröjer ett ögonblick, för att öfwerraska, förskräcka, tillintetgöra de förrädiska! Jag wet ej, hwilken tanke, som höll mig tillbaka.

Jag will bespara henne känslan af förödmjukelsel, tänkte jag, och beslöt att wänta min riwal wid utgången från trädgården.

Har Du här målat en månskens-scene, frågade jag honom, full af bitter ironi.

Han swarade med största lugn: träffadt, min wän.

Utom mig af förtrytelse tillstår jag för honom att jag älskar Eweline. Wåra swar begynna att korsa hwarandra, såsom skarpa klingor, och hwarje ord lemnar ett sår efter sig. Wi besluta att följande morgon med wapen i hand afgöra twisten.

Hwem är då denna gåtlika qwinna, frågade jag mig, under det jag natten igenom sömnlös kringströfwade i min kammare. Hwem är denna unga, naiwa flicka, som först friwilligt hängifwer sig åt mig och sedan twå dagar derefter swärmar wid sidan af en annan? Här är fråga om ett bedrägeri eller en hemlighetsfull plan, som jag ej kan genomskåda. Men straffbarare än han, är dock hon. Icke honom, utan henne will jag först bestraffa för den oärlighet, hon mot mig utöfwat.

Och under det jag lugnt utkastade planen till min hämnd, för att så mycket säkrare och förskräckligare slunga den på de skyldigas hufwuden, uppstego morgonrodnadens första strålar på bergen i bakgrunden. I det ögonblick jag lemnade min kammare, för att hämta frisk luft, trädde Alfred mig till mötes, lika glad som wanligt.

Hör på, wän Horace, sade han; jag har mycket funderat på wåra angelägenheter. En duell mellan dessa berg, i åsynen af St. Gotthard, hade utan twifwel — jag tillstår det, — kunnat hafwa sin pittoreska sida, framför allt med afseende på twenne kontrahenter af wår beskaffenhet. Men detta allt oaktadt, är det omöjligt.

Och hwarföre omöjligt? En man af ära lemnar aldrig en förolämpning ostraffad.

Detta allt är sannt och rätt; men för tusan, wi hafwa här hwarken pistoler eller wärjor och kunna wäl ej genomborra hwarandra med bordsknifwar, eller med lott afgöra, hwem af oß, som skall störta sig i Reuß. Detta dödssätt, Du måste tillstå det, wore mer än afskywärdt, wore äkta engelskt.

I denna ton fortsatte han och slöt med den försäkran, att han ej lägger särdeles wigt på sin flyktiga kärlek; att mina anspråk på Ewelinas hand wore fyra och tjugu timmar äldre än hans; att han sålunda wille gifwa wika, och om det roade mig, kunde wi ju wänta med duellen tills återkomsten till Paris.

Det oaktadt upprepar jag ännu en gång, hwad jag sagt i går afton: hon älskar mig werkligen.

---

*) Forts. och slut fr. föreg. N:o.

Men — Gud och månen äro mina wittnen, att hon älskar mig, att hon will gifta sig med mig och att hon äfwen uppmanat mig att begära hennes hand hos brodren.

Det går för långt. Antingen är Eweline en lättsinnig kokett eller en farlig äfwentyrerska.

I samma ögonblick anmälde man för mig ett besök. Då jag inträdde i min kammare fann jag der hennes broder. Han war blek och syntes nedtryckt af ett långt lidande. Han räckte mig sin hand och sade:

Min herre, ni ser för er en man, som är olycklig i hög grad.

Denna början gjorde mig något bestört. Jag trodde att Ewelines broder war kommen för att fordra upprättelse. Men utan twifwel wille han först appelera till min redlighet.

Han gör rätt deri, tänkte jag för mig sjelf, och kände mig djupare griven af det sorgsna uttrycket i hans min, än af alla de förebråelser, hwartill han utan twifwel kände sig berättigad.

Mitt beslut war hastigt taget. Jag wille, för att återställa hans lugn, genast lemna Wasen: ty med hwad rätt tillintetgjorde jag en mans lycka, som så öppet och hjertligen räckt mig handen? Eweline skall för mig blifwa en retande drömbild, en påbörjad, ej fulländad kärlek, ack ej den första eller den sista kärlek af detta slag i mitt lif. Efter det som föregått, war allt blott ett ögonblicks infall, en förbigående hägring, en poetisk wision.

Min syster har sett Er, hon har kastat blommor till Er; — är det ej så?

Jo, min herre!

Utan twifwel har hon ock sagt till Er, att hon älskar Er.

Det har hon sagt.

Hon har funnit er trohet och lofwat att gifta sig med Er.

Det har hon gjort.

Ack min herre, beklaga mig och henne — —

Och hwarför?

Min arma syster, swarade brodren med djupt rörd stämma, är wansinnig.

Wansinnig, upprepade jag förskräckt.

Ja, min Herre, wansinnig, sedan ett år tillbaka. En ung, aktningswärd mans död, som war min wän, och som hon älskade med hela kraften af sina ädla själ, har beröfwat henne förståndet. Läkarne hade hoppats, att en resa skulle förströ henne och slutligen återställa hennes själs- och kroppskrafter. Derföre har jag fört henne hit, till Schweitz. Det hus, som wi bebo, behagade henne; hon hade bett mig blifwa qwar, här och lycklig nog att uppfylla hwarje hennes önskan will jag så länge förblifwa här, tills hon säger: "Wi skola resa!" Hennes wilja, min Herre, är för mig en helig lag. Jag har i werlden ingenting dyrare än henne. Jag är hennes broder och fader. Begriper ni nu min herre, huru olycklig jag är?

Jag war för djupt rörd, för att kunna swara honom någonting derpå.

Hennes wansinne, fortsatte han, är likaså besynnerligt som rörande. Öfwer allt och alltid tror hon sig i hwarje ung man, som kommer i hennes wäg, igenkänna sin döde älskare. Så ofta jag lemnar henne ett ögonblick, kastar hon blommor till förbigående manspersoner och talar med dem om kärlek. Men hennes tal har ingenting, hwarpå man kan igenkänna wansinnet, och derföre begriper jag, hwarföre ni har låtit er bedragas. Wid er ålder, min herre, är man, så snart det är fråga om kärlek, gerna lättrogen. Har jag ej rätt, min herre?

Djupt rörd räckte jag honom handen.

Lef wäl, fortfor han; fullfölj er resa och blif lyckligare än Eweline. Glöm det arma, swaga barnet, och har ni en syster, hwars skönhet erinrar er om henne, så bed Gud, att han bewarar er för dylikt wansinne och att han strör tröstande balsam i den olyckligas af smärtor sönderslitna sinne, som ej kan förgäta sin själs älskling. Adjö, adjö, för att aldrig se hwarandra åter! sade han, tryckte än en gång min hand och återwände till sin sjuka syster.

Resten af dagen tillbragte jag i Alfreds sällskap i wärdshuset. Den redliga ynglingen, för hwilken jag berättade, hwad jag erfarit, förlorade sin munterhet och blef förstämd och sorgsen, såsom jag sjelf. En ungdomsblomstrande, underskön flicka hade skänkt honom sitt hjerta, och denna engel, denna fee war — en wansinnig! — Endast en ond ande kan blifwa glad wid en sådan händelse.

Följande morgon, wid solens uppgång, wille jag ännu en gång före min afresa kasta den sista afskedsblicken på det lilla landthuset. Jag bad Alfred följa mig.

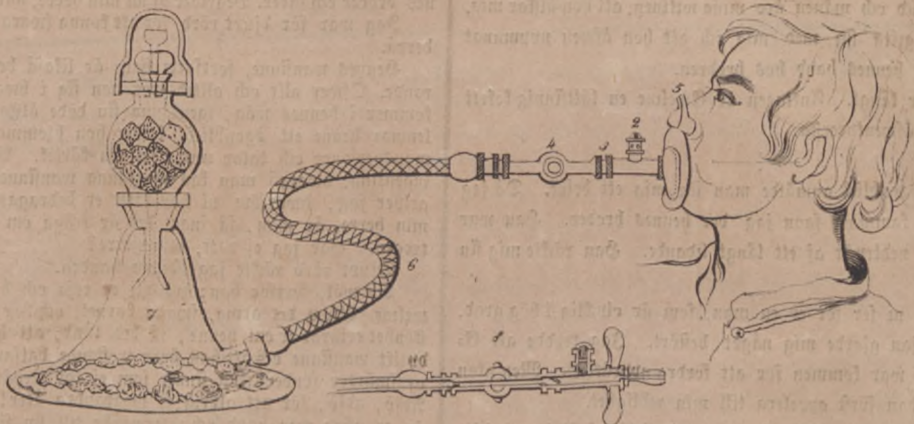
Eweline satt på kanten af ån; hennes små fötter berörde dess sakta krusade yta. Grenarne af en sorgepil höljde hennes gestalt i sin medlidsamma skugga. Hennes hår war smyckadt med en krans. I båda händerna höll hon törnrosor, violblommor och förgätmigej, hwilka hon med ett uttryck af obeskrifligt wemod sammanfogade till en krans. — Denna gång war det ej mer Veronas Giulietta, suckande efter det ögonblick, som under den månbelysta nattens brudhimmel skulle förena henne med sin Romeo, räknande timmar, minuter och sekunder med ett barns hela otålighet; denna gång war det Ophelia, Ophelia, den arma, med blomsterkransen prydda wansinniga. Tät bakom henne satt den trogne brodren, med ansigtet tärdt af djup smärta, med ögonen gråtande höjda emot himlen. Eweline såg oß ej, men brodren gaf oß, då han warseblef oß, med handen en sorglig, men mild afskedshälsning.

Den unga morgonsolen öfwerströmmade denna scen med sitt blonda, friska, glada ljus. En swal wind öppnade den af daggdroppar pärlande blommans kalk. De stora almarne bildade bakgrunden till denna tafla, som skulle blifwa oß ewigt oförgätlig. Wi beswarade brodrens hälsning och wille med förtyngt hjerta gå derifrån; då blef Eweline oß warse; hon gjorde en rörelse, hennes fötter slintade på den fuktiga åbrädden. Men brodren fattade henne i armarne och höll henne uppe. Skrattande kastade hon till oß båda en buket af rosmarin och förgät-mig-ej, med orden:

Tänk på mig, tänk på mig.

Det är nu ett år, sedan en af mina wänner hemkom från en resa i Schweitz. Han berättade att i närheten af Wasen en ung flicka hade kastat en blomsterbuket till honom.

Arma Eweline! Ditt hjerta och din kärlek hade förtjent ett annat öde, än att på detta sätt fåfängt utsända sina suckar i ett tomt fjerran, der någon werklighet aldrig möter den spejande blicken, det klappande hjertat.

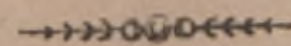
Kirurgiska operationer utan smärta.

En af de nyaste uppfinningar på den medicinska wetenskapens gebit är den, att försätta en sjuk, som skall undergå en operation, i ett tillstånd, hwaruti han ej af samma operation lider någon smärta. Af hwilken oändlig nytta ett sådant medel måste wara, ligger så i öppen dag, att wi ej behöfwa derpå offra ett ord. — Likwäl kunna wi ej undertrycka den anmärkningen, att detta medel bör både sparsamt och försigtigt anwändas. I annat fall kan det medföra oberäkneligt ondt, ja sjelfwa döden. Wi anse derföre såsom en wis regerings omsorg, att wår konung, genom ett beslut för några weckor sedan, satt en gräns för deß möjligen öfwerdrifna bruk och belägger med wite deß begagnande i oträngda mål och utan läkares förordnande. — Wi meddela emellertid härhos en beskrifning öfwer apparaten, med hwilken etherberusningen werkställes.

Det ifrågawarande medlet är swafwelether, som måste af patienten inandas. Det war först twå tandläkare i Boston, Jackson och Morton, hwilka först begagnade sig af detta medel wid tänders utdragning. Från Boston blef det bekant i London och derefter anwändt af många läkare. Man har gjort försök dermed hos oß, både i Stockholm och Götheborg, alla med lyckliga följder.

Werkningarne af den inandade swafwelethern är ej lika hos alla. Hos somliga inträder en fullkomlig känslolöshet, så att de ingenting förnimma af hwad som föregår, under det att hos andra ett wißt medwetande qwarblir, till följe hwaraf de förnimma hwad läkaren med dem företager, men utan att känna någon smärta. Hwad wälbefinnandet efter operationen angår, inträffar oftast ingen olägenhet; i andra fall förekomma sådana af fullkomligt oskadlig natur, såsom hufwudwerk, mattighet, hjertklappning. Dock bör ej förtigas, att fall inträffat, då patienten blifwit angripen af konwulsioner, nerfskakningar o. s. w. som slutat med döden.

För att tydliggöra apparatens beskaffenhet, medelst hwilken inandningen sker, meddelas följande upplysning. 1) är en liten dyna, som hwilar emot läpparne; 2) en horizontelt liggande ventil, för afförande af den utandade luften; 3) en wertikal klaff-ventil; 4) en kran; 5) en fjäder, som tillklämmer näsan, för att hindra den yttre luftens inträngande; 6) ett elastiskt rör; 7) ett glaskärl, uti hwilket med swafwelether indruckna swampar äro placerade; 8) genomskäringen af hela röret. Will man anwända apparaten, så öppnar man den genomborrade föreningen mellan båda kärlen; hwaremot när patienten will hämta frisk luft, denna tilldrages, fjädern på näsan borttages och klaff-ventilen öppnas.

Upplösning af Rebus N:o 7.

Den som icke älskar win, flickor och sång, är en narr hela lifwet igenom.

Götheborg, C. Petersens Officin, 1847.

Nästa Nummer utkommer Söndagen den 6 Juny 1847.

ILLUSTRERADT

Utkommer hvarje Söndag. Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co

Enkla N:o 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 10 Götheborg, Söndag d. 6 Juni 1847. 1 Qvar.

Den hwita Elefanten.

Konungariket Siam är det land i Indien, hwarest de flesta elefanter finnas. Skall man tro resandes berättelser, så äger konungen derstädes ensamt öfwer tusen af dessa djur, hwilka äro en werklig plåga för egarne af de omkringliggande egendomarne, ty denna mägtiga hjord får beta på alla fält och marker, och we den, som skulle wilja hindra de konungsliga elefanterna eller försöka att bortjaga dem.

I öfrigt är elefanten ett föremål för wördnad hos Hinduerna och förekommer i alla deras sagor, sånger och skrifter. Wid alla högtidliga tillfällen utgör han hufwudprydnaden. Konungar, damer och statens högsta tjenstemän rida på elefanter. Äfwen konstnärerna hafwa mycket sysselsatt sig med detta djur, och öfwerallt ser man elefanten än huggen i sten wid ingången till tempel och palatser, än målad eller utskuren på wäggarne i pagoder, slott och på grafmonumenter. Elefanten bär widare wid religiösa ceremonier afgudabilderna och beledsagar, på det dyrbaraste utsmyckad, Brahmas och Wischnus processioner.

Efter Hinduernas föreställning uppbäres jorden på ryggen af 8 elefanter, hwilka wända sig med hufwudena åt rymdens åtta punkter; genom denna föreställning komma de till öfwertygelse, så wäl om werldens fasthet och waraktighet, som om det ädla djurets kraft och styrka.

Oaktadt Hinduerna i allmänhet hafwa en så hög tanka om elefanten, så kommer dock ej något af dessa djur i jemförelse med dem, hwilka, till följd af naturens lek, äro hwita. I konungariket Siam finner man oftast dessa eljest så sällsynta djur. Man tror nu mera, att denna färg är en följd af någon slags sjukdom och att den sålunda icke betecknar någon särskild ras. Hinduerna åter dömma annorlunda. De tro nämligen på själawandringen och äro öfwertygade, att elefanten innehar den högsta rangen i naturen efter menniskan. Då de widare anse hudens hwithet såsom en sinnebild af renheten i själen, såsom en utmärkelse, hwilken gudarne meddela endast åt fullkomliga wäsen, så är den hwita elefanten för dem ett företrädeswis wördadt djur, hwars kropp ej kan wara boning för någon simplare själ, än en konungs, en öfwersteprests, en hjeltes. Besittningen af ett sådant djur gäller derföre såsom en underpant på himmelens gunst.

Konungen af Siam och Birmanernas kejsare räknar derföre bland sina lysande titlar: "egare af hwita elefanter."

Allt hwad asiatisk prakt har glänsande och kostbart uppbjudes, för att ära detta djur. Ministrar och embetsmän af hög rang sörja för alla hans behof. Guld, perlor och ädelstenar blixtra på det kärl, hwarmed han betjenas, och aldrig wisar han sig offentligen, utan att wara åtföljd af en hederswakt och musikanter. Utom deß bär man en solskärm framför honom och en baldakin öfwer honom. Sitt foder erhåller han i kärl af guld och hans boning är ett präktigt palats med förgylda wäggar.

Hwar och en af dessa elefanter, säger en nyare resande, har ett särskildt stall, i fall man så får benämna dessa dyrbara palatser, hwaruti tjugu tjenstemän fungera. De framstående långa tänderna på hannarne äro behängda med klockar af guld; omkring halsen hänger en tung guldkedja, och på ryggen ligger ett täcke af sammet, stickadt med guld och öfwerströdt med äkta stenar. Alla hafwa konunganamn och man skiljer dem åt genom tillnamn, hwilka de få efter skönheten i sitt utseende eller efter wissa egendomliga drag i sin karakter.

Historien nämner bittra krig, som furstarne på andra sidan Ganges fört för besittningen af en hwit elefant, och i dessa strider, hwilkas grund och orsak förekommer oß så obetydlig, hafwa icke sällan konungar förlorat sin thron och sitt lif och rika länder blifwit ödelagda med eld och swärd.

Redan Aelianus berättar att en herre i Indien hade funnit en ung, hwit elefant och uppfödt densamma med ytterlig sorgfällighet. Han red wanligen på honom och wisade honom städse sin ömma wänskap. När konungen hörde talas om djurets saktmod och klokhet, önskade han detsamma inför sig; men elefantens egare kunde ej skilja sig ifrån honom, utan flydde, för att undgå följderna af sitt afslag, till bergstrakten, dit han förföljdes af konungens folk. Högt uppå ett berg måste han nu utstå en hård belägring och förswarade sig med stenkastning, hwaruti elefanten kraftigt skall hafwa understödt honom. Trots detta modiga motstånd kommo soldaterna dock ändtligen upp. Då störtade sig djuret i fullt raseri öfwer dem, nedslog flera med sin snabel, dref de andra på flykten, satte sedan sin sårade herre på sin rygg och drog sig med honom tillbaka.

Kosroës II, konung af Persien hade omgifwit staden Dassagered med jagtparker och underhöll der djur af alla slag. Efter Arabers och Persers berättelser hade denna furste i sina palatser, gårdar och harems utwecklat en i sanning underbar prakt; han skall bland andra djur hafwa haft 1000 elefanter och ibland dem en af utomordentlig styrka och prakt.

Muhamed Ghaznewide, sin tids mest krigiska regent och grundläggare af sultanernas af Ghazne mägtiga furstendöme, hade ock en älsklingselefant, hwilken kallades "Den af gudarne skänkte." Den war hwit och af otrolig kroppskraft. Fursten drog en gång mot sina fiender, Turkarne, med en här, hwari 500 elefanter befunno sig, och segrade genom den förskräckelse, som dessa djur ådagalade. Synnerligen utmärkte sig den omförmälta hwita, som söndertrampade många turkar. Andra nedstötte ryttare ur deras sadlar och genomborrade dem med sina långa tänder.

Wid Kejsar Augusti tid fanns i Rom en hwit elefant; en an-

nan, kanske den ende af detta slag, som i nyare tider kommit till Europa, war den som Holländarne hemförde från Indien 1633.

Långa skägg.

I en gammal beskrifning öfwer hertigdömet Kärnten talas om ett särdeles märkwärdigt skägg, som prydde den tyska riddaren och Kejsar Maximilian II:s Krigsråd Andreas v. Talbergs haka. Denne herre har blifwit odödlig, ej blott för sin utomordentliga styrka och sin stora wärt, utan synnerligen för sitt skägg, som war ett werkligt under, och af så ansenlig längd, att det räckte till fötterna och derifrån tillbaka till weklifwet. Han wisade sig aldrig i någon stadswagn eller ridande, utan städse till fots, för att så mycket bättre kunna paradera med skägget. Han utslog det stundom öfwer sin käpp och lät det, såsom en utbredd fana, swaja för winden. Han härstammade från huset Rauber i Hertigdömet Kärnten, hwilket Maximilian II upphöjt i friherrligt stånd. Han war så stark, att han med blotta händerna uträttade den groswaste hästsko. En gång då denne herre uppehöll sig i Grätz wid ärkehertig Carls hof, bad hertigen honom, att han skulle försöka sin styrka på en nydöpt Jude, som genom sitt utseende och sin styrka liknade en werklig jätte. De kommo öfwerens att slåß med knytnäfwarne och man drog lott om, hwem som skulle göra början. Talberg erhöll första stöten af sin motståndare. Denna knuff war så eftertrycklig, att han för åtta dagar måste intaga sängen. Ändtligen blefwo hans krafter nog återstälda, för att utöfwa wedergällningsrätten. Han fattade då Juden i skägget, som ocksa war tämligen långt, och lindade det twå gånger om sin högra hand. Härpå gaf han honom med andra handen ett så hårdt slag, att skägget och en del af nedra käften stannade i hans hand; juden förlorade i samma ögonblick både skägg och lif. — Denna Talberg dog, efter många äfwentyr, år 1575, 60 år gammal. Han ligger begrafwen på sitt slott wid Petronel.

I Braunau i Baiern ser man på wenstra sidan af ingången till Pastorskyrkan, utan på muren, i upphöjdt arbete och kroppsstorlek, figuren af en borgmästare i dena stad. Man ser skägget räcka mer än en fot nedom fotknölarne. Man har försäkrat att denne man brukade, då han gick ut, med båda händerna upplyfta skägget, af fruktan att trampa på detsamma. Detta så underbara skägg blef hans olycka. När han en dag wille gå ut, glömde han att upplyfta detsamma, och då han steg ner för sin trappa, råkade han att trampa der på, störtade så utföre och bröt halsen af sig.

Det war fordomdags i bruk, att wid afslutande af fredstraktater fästa några hårstrån i lacket, som utgjorde urkundens insegel. Man läser en sådan af år 1121, hwarest detta bruk uttryckligen tillkännagifwes: "På det att wåra förhandlingar må hafwa mer fasthet och styrka, har jag bekräftat detta med mitt insegel och tre strån ur mitt skägg." Detsamma finner man i ett donations bref, som 1181 gjordes till den heliga Florent de Sauneur: "och på det att dessa gåfwor må oantastadt komma munkarne tillgodo, har jag bekräftat detta jemte påtryckandet af mitt signet med tre hår, såsom ögonwittnen kunna intyga." Man läser i ett gammalt fragment af Frankrikes historia, att det war i traktaten emellan Alrik, Göthernas konung, och Cladowig, konung i Franken, beslutadt, att den förre skulle beröra den sednares skägg, för att så betraktas såsom hans frände. Ärkehertig Fredrik af Österrike öfwersände sitt skägg, sedan han låtit afskära det, till konung Karl af Ungern, såsom en underpant på det förbund och den wänskap, han wille med honom ingå.

En Böhmisk Horatius Cocles. Hwarje Böhmare, som reser genom Marburg i Steiermark, må besöka hufwudkyrkan derstädes. Han skall då anträffa en minneswärd, hwarpå en hjelm och ett swärd äro inhuggna, De tacksamma Steiermarkarne hafwa upprest densamma åt Böhmaren **Karlik**, en simpel ryttare, hwilken, i likhet med Etrusternas hjelte, i sista kriget förswarade öfwergången öfwer Drau emot Fransmännen. Han ensam uppehöll dem en lång stund på Draubryggan. Fransyska skarorna wågade ej framtränga utan med största försigtighet, ty de höllo det för omöjligt, att en enda person, utan några i bakhåll liggande hjelptrupper, skulle wilja bestrida dem öfwergången. Hwarje steg framåt måste fienderna tillkämpa sig med blod, till deß hjelten dukade under, betäckt med oräkneliga sår.

Elephanten, Barnpiga. I Ostindien begagnar man de mest storartade wårdare af sina barn. Föräldrarne anförtro nämligen, då de aflägsna sig från sitt hem, wården om sina små åt en elephant. Man fastgör till detta ändamål djuret medelst en kedja wid en i marken nedslagen påle och nedlägger barnet på gräs framför detsamma. Är nu barnet insomnadt och börjar blifwa oroligt, så wänder elephanten detsamma sakta på andra sidan; hjelper ej detta, så waggar han det tills deß det upphört att gråta. Will barnet åter wid sitt uppwaknande krypa bort, så bringas det af elephanten på det saktmodigaste sätt åter i deß närhet. Alla faror, som kunde hota barnets lif, wet han med den största försigtighet afböja. — I sanning en god moral för wåra rätt ofta liknöjda och slarfaktiga barnpiger!

MARGARETHA-POLKA

AF

JOSEPH CZAPEK.

pp

pp

Trio

pp

ff

p

cres . . . . cen . . . . do . . . .

do - - - - - - - - - - f

Finale

p

1mo

2o

cres - - - - - - - - - - - - - f

Fine.

Robespierre,

skildrad af Lamartine.

Robespierres husliga lif war det mest talande bewis och det tillförlitligaste wittne för hans tankars oegennytta. Hade mäster Jean Jacques Rousseau (Robespierres förebild) lemnat eremitaget wid Ermenonwille, för att uppträda såsom menskligehetens lagstiftare, han skulle ej kunnat lefwa i större försakelse än Robespierre. Och denna war hos R. så mycket ärerikare, som den war frivillig. Föremål för bestickningsförsök, ej mindre från hofwets sida, än från Mirabeau-, Lameth- och Gironde-partiets, såg han dagligen guld och rikdomar i hopar wid sina fötter; men han försmådde att böja sig, för att upptaga dem. Genom allmänt wal kallad till besättningen af offentlig anklagare och domare i Paris hade han beslutat att göra allt, för att lefwa i obefläckad, fri, stolt tarslighet. Hela hans förmögenhet, likasom hans broders och systers *), bestod i några bortarenderade egendomar i Artois. Men arendatorerna, fattiga anförwandter af hans familj, plägade oregelbundet betala sin arendesumma. Hans dagliga underhåll såsom medlem af Konwentet måste således förse dessa tre personers behof, och när detta ej war tillräckligt, såg han sig nödsakad att anlita sin wärds och sina wänners börs. Och likwäl uppgingo skulderna wid hans död, efter ett femårigt wistande i Paris, knappast till den obetydliga summan af 4000 fr., hwilket mer än någonting annat ådagalägger måttligheten af hans njutningar och af hans utgifter.

Robespierres lefnadswanor woro desamma som en tarflig handtwerkares. Han bebodde på Rue St. Honoré ett hus, som war beläget midt emot Assomptionskyrkan. Detta obetydliga hus, med en gård, omgifwen af wagnbodar, hade ett ganska landtligt utseende. Det bestod af ett kök, som förde ut till gården, och af ett gemensamt matrum, som genom en korridor war skildt ifrån köket. Från midten af korridoren förde en trädtrappa till en i form af ryggåsstuga uppbygd halfwåning, hwilken höjde sig ofwanpå wagnslidret. Fönsterna till dessa rum gåfwo utsigt öfwer taken och hade ej annat perspectiw, än det inre af en snickarewerkstad, hwarifrån bullret af yxan och sågen återskallade beständigt.

Detta lilla hus tillhörde en snickare wid namn Duplay, en landsman till Robespierre, med hwars familj han stod i affärsförhållanden. Den fleråriga samwaron och ett gemensamt bord hade förwandlat Duplays gästwänlighet till ömsesidig tillgifwenhet. Denna familj blef för Robespierre såsom hans egen. Småningom hade han i densamma inpräglat sina tänkesätt, utan att beröfwa den dess enkelhet i seder och dess religiösa tro. Denna familj bestod af fadren, modren, en son, som ännu war barn, och twå unga flickor, af hwilka den ena räknade aderton, den andra tjugu år. Fadren, hela dagen sysselsatt med arbete, besökte alla aftnar jakobinerklubben, blott för att höra Robespierre. Och när han återwände, war han upptänd af beundran för den stora folktalaren och af glödande hat emot denne unge, ärlige fäderneslandsförswarares fiender. Madame Duplay delade sin mans enthusiasm för den unge bordsgästen. Dens rykte, som bodde under samma tak med henne, gaf åt de små tjenster Robespierre kunde göra henne, så mycket större wärde, synnerligen som han betraktade henne ej såsom wärdinna, utan såsom mor. Robespierre återgäldade denna wänskap med innerlig tillgifwenhet. Förtrolig med fadren, modren barnsligt tillgifwen, omfattande sonen med faderlig kärlek, i familjärt och broderligt förhållande till flickorna, ingaf han i denna krets, som han bildat omkring sig, alla de känslor, hwaraf hans ädla själ war uppwärmd. Men ej blott wänskap, äfwen kärlek fängslade hans hjerta wid detta hus. Eleonore, Dyplays äldsta dotter, hade wäckt hos honom hans första kärlek. Hwarken han eller hon kunde säga, när denna böjelse begynt. Robespierres kärlek, mera öfwerlagd och lugn, än Eleonores glödande passion, skaffade honom blott fröjd men inga qwal, blott lycka, inga bekymmer. Denna kärlek, å ömse sidor erkänd och gillad af föräldrarne, wårdade sig sjelf genom glansen af sin renhet. Robespierre hade af föräldrarne begärt deras dotters hand; den war honom lofwad. Men owißheten om framtiden hade hos honom alstrat det beslut, att wänta med sin förbindelse tills Frankrikes öde deciderat sig. Han för sin del, sade han ofta, önskade ingenting uppriktigare, än att, efter slutad rewolution, draga sig tillbaka utur politikens hwirfwel, gifta sig med Eleonore och med henne återwända till Artois, för att der, i skötet af sina små familjgods förena sin egen lycka med det pånyttfödda, stora, fria Frankrikes.

I familjen Duplay lefde ock en syster till konwentsmedlemmen Pierre Lebas: Sofi, förlofwad med Saint-Just, en af Robespierres ifrigaste anhängare. Mademoiselle Lebas, skönare, men mindre beherrskande sig sjelf, än Duplays dotter, oroade ofta lugnet inom denna familj, genom de stormar, hennes fåfänga och lättsinniga karakter framlockade i Saint-Justs swartsjuka själ. Mer än en gång förestälde Robespierre henne hennes hjertas obeständighet, och sålunda mißhagade hon honom i samma mån, som den yngre systern till hans käraste behagade honom; snart hade han glädjen att se denna såsom maka åt sin landsman, och kollega Lebas. Denna unga fru, som redan en dag efter bröllopet förlorade sin man, *) öfwerlefde honom mer än ett halft århundrade, utan att

(* Marie Marguerite Charlotte Robespierre dog 1834, sju år före Marats syster. Under det antagna namnet af Mademoiselle Delaroche lefde hon af en liten pension, som staten bekostade, på gatan Gracieuse, hwarest ock Marats syster bodde.

*) Lebas, gripen såsom anhängare af Robespierre d. 9 Thermidor, dödade sig i Hotel de Ville genom ett pistolskott, när han såg Robispierres sak förlorad.

en enda gång tadla hans tillgifwenhet för Robesp., oaktadt detta kostat honom lifwet; ty äfwen hon älskade sin ungdomswän, honom, som för hennes erinring stod så mild, så ren, så dygdig.

Wärlingarne i lycka, inflytande och folkgunst ändrade icke enkelheten i Robespierres enskildta lif. Folket strömmade till, för att wid dörren af detta lilla obetydliga hus bedja om nåd och om lifwet. Robespierres wåning bestod af ett lågt rum öfwer den omtalade snickarewerkstaden. Denna kammare war skiljd från H:r Duplays blott genom ett litet gemensamt kabinett, hwilket tillika begagnades såsom de unga flickornas garderobe. Robespierres kammare, hwars fönster wette åt taket, innehöll ingenting annat än en säng med blått och hwitt omhänge, ett bord och fyra stolar, flätade med halm. Detta kyffe, snart sagdt, war tillräckligt för hans hwila och arbete. Hans papper, hans berättelser och manuskripterna till hans egenhändigt nedskrifna tal woro sorgfälligt inlagda i små hyller af gran. Bredwid dem låge några utwalda böcker. På hans arbetsbord låg beständigt något häfte af Jean Jacques Rousseau och Racine, för att tjena såsom wittne om den filosofiska och litterära förkärlek, som han hade för dessa båda skriftställare.

Här i detta torftiga gemak wår det, som han tillbringade största delen af dagen, sysselsatt med utarbetande af sina tal. Han gick ut blott twenne gånger om dagen, om morgonen, för att begifwa sig till konwentet, om aftonen, för att infinna sig i Jakobinernas klubb. Till och med under den tid, då demagogerna sökte smickra pöbeln dermed, att de härmade armodets cynisism och osnygghet, woro Robespierres kläder rena, ja till och med eleganta. Den ytterst sorgfälliga omsorg, som han anwände på en wärdig hållning, likasom på stylen i sina tal, war märkbar äfwen i hans yttre. Han war hwitpudrad och med håret upplagdt wid tinningarne, nästan i form af wingar; en blå, om lifwet hopknäppt, men i bröstet öppen rock; korta benkläder af gul färg; bländande hwita strumpor och skor med silfwerspännen bildade hans oföränderliga kostym. Man skulle kunnat säga, att han, genom att wärla hwarken form eller färg på sina kläder, städse wille hos folket af sig inprägla en och samma bild.

Hans ansigtsdrag förrådde den beständiga spänningen i hans oroliga själ. Dock äfwen dessa drag, som i den yttre werlden ej sällan uttryckte något dystert och mystiskt, uppmjukades i hans enskildta husliga lif, wid bordet eller om aftonen wid brasan af hyfwelspån, nere i salen hos den beskedliga handtwerkaren. I kretsen af Duplays familj tillbringade han sina aftnar, språkande om dagens tilldragelser, om planer för den kommande morgonen, om aristokraternas sammangaddningar, om patrioternas faror, om de aflägsna utsigterna för det tillkommande. Denna familjekrets war folket i smått, med sina enkla seder, med sina mißtankar, med sina hwiskningar, sina demonstrationer, sina fördommar emot de rika, med sin brinnande passion, men och med sin kristlighet och sin warma hängifwenhet åt folkets sak.

Till denna förtrolighet hade blott ett litet antal af Robespierres wänner och Duplays familj ömsom tillträde; då och då komme de båda bröderna Lameth; Lebas och Saint-Just woro de, som aldrig felades; ofta infunno sig Panis, Caffinabl och Fouché von Nantes, hwilken älskade Robespierres syster, i samma grad som hennes broder hatade honom; till detta sällskap hörde, utom andra, Desmoulins, Nicolas, som utgaf tidningen "Den obestickelige" och ändtligen fru von Chalabre, en rik, adlig och enthusiastisk beundrarinna af Robespierre böjande sig i stoftet för hans rykte, såsom enkorna från Korint och Rom för den nya religionens apostel, erbjudande åt honom sin hela förmögenhet, för att med hans tillhjelp genomdrifwa popularisationen af sina ideer: ifrigt bemödande sig, att till hwad pris som helst, winna huset Duplays wänskap och sämedelst uppsnappa en wälwillig blick af Robespierre.

Alla dessa personer diskuterade beständigt frågan om rewolutionens gång. Då och då följde på den allwarsamma konwersationen oskyldigt gladt skämt med de unga flickorna. Stundom hände ock att Robesp. för att bilda sin unga bruds själ, för familjen föreläste något: oftast blef detta ett kapitel ur Rousseaus "Bekännelser" eller ett lustspel af Racine. Han tyckte om att deklamera dessa sköna werser, dels för att upphöja åhörarnes okunslade, för allt skönt mottagliga sinnen till den punkt af förartade tänkesätt, som ålderdomen innhaft. Om aftonen gick han ganska sällan ut. Twå eller tre gånger om året förde han Madam Duplay och hennes döttrar på theatern, men då alltid till theater francais och för att åskåda klassiska saker. De öfriga aftnarne drog han sig tidigt tillbaka till sitt rum, gick snart till sängs, men uppstod ofta midt i natten, för att arbeta. De oräkneliga tal, som han wid denna tid höll i de båda nationalförsamlingarne och i Jakobinernas klubb, artiklarne, som han skref för sin journal, den sorgfällighet i språkets och stylens behandling, som upptäckes i alla hans arbeten, de outtröttliga korrigeringarne af hans manuskripter bewisa nogsamt hans nattwaker och hans flit. Han sträfwade lika så ifrigt för konsten, som för magten: ty han wisste att massan älskar åtminstone lika mycket det sköna, som det sanna.

Hans enda förströelser woro ensliga spatserfärder, i likhet med hans förebild, Rousseau, till Champs elysées och i trakten kring Paris. Hans enda ledsagare war en stor hund af doggras, ett klokt, troget djur, som sof alla nätter framför hans dörr och ledsagade sin herre, såsom hans skugga, då han utgick. Denna kolossala hund, som war känd af hela staden, kallades Blount. Robespierre älskade honom mycket och lekte beständigt med detta djur, som förstod hwarje hans blick. Denna hund war enda eskorten åt den man, som störtade liljornas thron och dref hela sitt lands aristokrati till främmande länder.

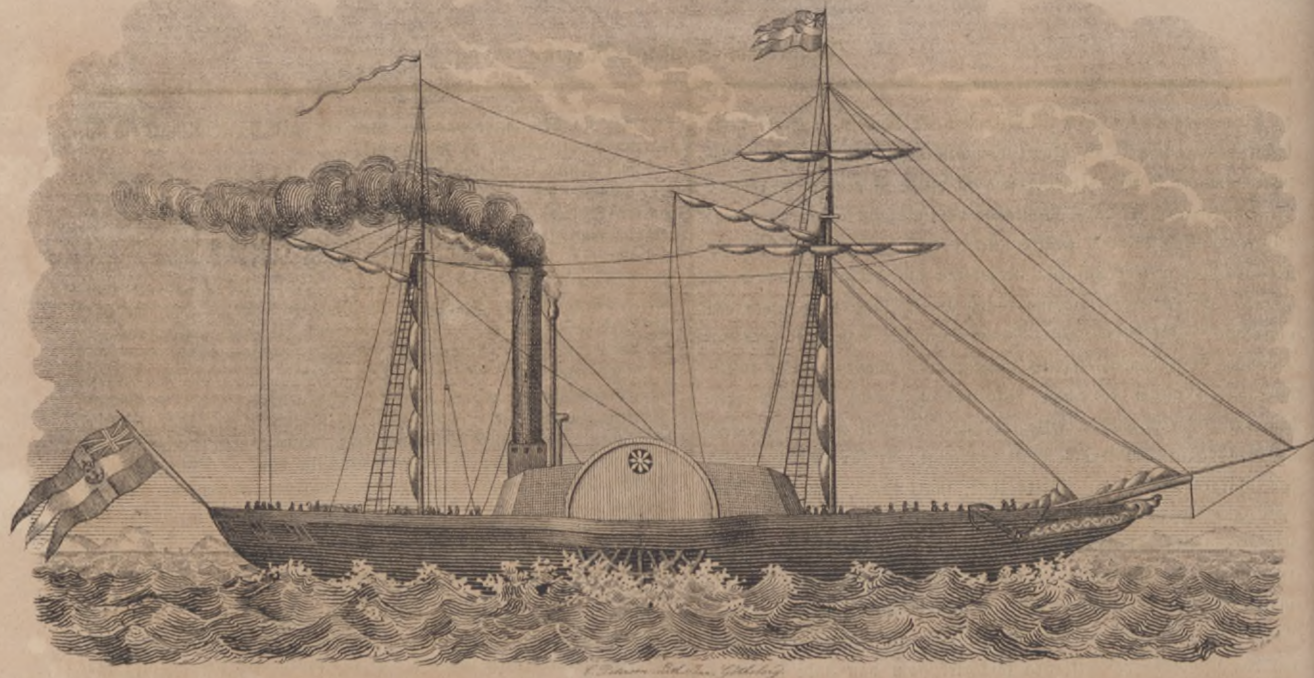
Blott i ögonblick af yttre orolighet och då man hade anledning att frukta för demokratens lif, brukade några af hans wänner, bewäpnade, följa honom på afstånd. Robesp. oangenämt öfwerraskad af dessa försigtighetsmått, sade ofta till sin wärd.

— Låt mig flytta ut från Er och öfwerlemna mig åt mitt öde; jag komprometterar er familj och mina fiender skola tillräkna edra barn såsom en förbrytelse, att de haft med att älska mig.

— Nej, nej, swarade den gamle ärlige Duplay; wi wilja segra eller dö med Er.

Ofta om söndagarne lemnade hela familjen med Robespierre stadens hwimmel, för att söka landets enslighet. Folktribunen, som på sådana dagar afkastat alla sina planer och då war helt och hållet menniska, förlorade sig, arm i arm med sin fästmö, åtföljd af hennes familj, i skogarne wid Versailles och Issy. — Så lefde den man, hwars magt wärte med hwarje dag. Denna magt war blott ett namn, med detta namn beherrskade hela Frankrike.

———

Kongliga Svenska Post-Ångfartyget **NORDSTJERNAN**, Capt.-Lieutn. CARL v. DIEDERICHS.

GÖTHEBORG	**ELSENEUR**	**KÖPENHAMN**	**KIEL**	**HAMBURG**
Agenter	**Agenter**	**Agenter**	**Agent**	**Agenter**
F. & H. G. Wessberg.	**Van Aller & C:o.**	**A. T. Möller & C:o.** Dronningens Tvergade N:o 276.		**Ullberg & Cramér.** Neue Gröninger Strasse N:o 9.

Götheborg — Elseneur — Köpenhamn — Kiel.

Kongl. Post-Ångfartyget Nordstjernan, om 160 hästars kraft, med 4 Salonger, 10 Hytter och tillsammans 56 Sofplatser, fördt af en officerare i Kongl. Maj:ts Flotta, seglar i år med Kongl. Posten, Passagerare och Fraktgods emellan Götheborg, Elseneur, Köpenhamn och Kiel. Afgångstiden är tills vidare bestämd som följer:

från Götheborg: Söndag klockan 4 Eftermiddagen.
» Elseneur: Måndag » 5 Morgonen.
» Köpenhamn: Måndag » 10 Förmiddagen.

från Kiel: Onsdag klockan 8 Aftonen.
» Köpenhamn: Thorsdag » 6 Eftermiddagen.
» Elseneur: Thorsdag » 8 Aftonen.

PASSAGE-AFGIFT.	Första plats.	Andra plats.	Däcksplats.
emellan Götheborg—Elseneur	R:gs R:dr 18 Rbd 9	R:gs R:dr 12 Rbd 6	R:gs R:dr 6 Rbd 3
» Götheborg—Köpenhamn	» » 21 » 10 1-2	» » 14 » 7	» » 7 » 3 1-2
» Götheborg—Kiel	» » 45 » 22 1-2	» » 30 » 15	» » 15 » 7 1-2
» Elseneur—Köpenhamn	» » 4 » 2	» » 3 » 1 1-2	» » 2 » 1
» Elseneur—Kiel	» » 28 » 14	» » 18 2-3 » 9 1-3	» » 9 1-3 » 4 2-3
» Köpenhamn—Kiel	» » 24 » 12	» » 16 » 8	» » 8 » 4

NB. Passagerare från Götheborg till Köpenhamn och tvärtom, hvilka taga Biljett för Tour och Retour under en och samma veckas förlopp, betala 1-4 mindre än förestående Taxa.

NB. Familier, som resa på ett pass, betala, när de bestå af 2 personer, 1:4:del, och när de bestå af flere, 1-3:del mindre; Barn under 12 år hälften af den fulla Taxan. Dock eger denna moderation icke rum när Privat Cajut (hvaraf 2:ne à 4 personer finnes) tages. Passagerare befordras i Köpenhamn fritt till och från Bord. Hvarje Passagerare har 100 skålpund Bagage och Barn 50 skålpund fritt. — För öfvervigt betalas R:gs R:dr 2 Rbd 1 per 100 skålpund emellan Götheborg och Köpenhamn eller Köpenhamn och Kiel samt R:gs R:dr 4 Rbd 2 per 100 skålpund emellan Götheborg och Kiel.

FRAKT: för ett 4 hjuls åkdon 1 1-2 gång, för ett 2 hjuls d:o 1 gång, för en Häst 1 1-2 gång Passagerare-afgift för första platsen; för en Hund R:gs R:dr 4 Rbd 2; för Gods och Contanter efter Taxan.

Kiel — Altona — Hamburg.

JERNBAN-TRAINEN

afgår från KIEL hvarje Morgon kl. 7 och hvarje Eftermiddag kl. 2 1-2. — Från ALTONA hvarje Morgon kl. 8 och hvarje Eftermiddag kl. 3 1-2.
PASSAGE-AFGIFT: 1:sta plats C:t M:k 7: 8 sk. 2:dra plats d:o d:o 5. — 3:dje plats d:o d:o 2: 8 sk.

Götheborg, C. Petersens Officin, 1847.

ILLUSTRERADT

Utkommer hvarje Söndag. Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co

Enkla. N:o 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 11 — Götheborg, Söndag d. 13 Juni 1847. — 1 Qvar.

Drottningens af England Släda.

Drottningens af England Släda.

Den unga drottningen af England är stor älskarinna af slädfart. Synnerligen brukar hon under sitt wistande på Windsor under wintertiden göra utfarter på släda i omgifningarne kring lustslottet. Den släda, hon för detta ändamål begagnar är ganska elegant och begämt inrättad; gjord efter kanadiskt konstruktion, och dessutom ganska enkel. Sjelfwa korgen är djup; bakstycket är högt och försedt med en gaffel, uti hwilken tömmarne hwila. Medarne löpa framtill tillsammans i en spets, hwilken, likasom seldynorna, är försedd med en fjäderbuske. Hästarne äro enkom dresserade för släda och begagnas ej för annat åkdon. Drottningen gör wanligtwis sina utflygter i sällskap med en hofdam och med sin höga gemål, placerad på hundswotten som kusk. — Den bifogade planschen gifwer läsaren en föreställning om ett sådant anspråkslöst och enkelt slädparti.

—∞—

Besök på Japan.

Öriket Japan, med namn af kejsardöme, beläget på östliga kusten af Asien, består af öarne Nipon, Nifu, Sikolf och Kjussju, Jeso, Tarrakai, Arzotisbo och de kuriliskt japanska öarne, innefattar 12,569 quadratmil och räknar 30 millioner innewånare. Japanesarne äro en blandning af Mongoler och Malajer och fördelade i 8 klasser, dock utan kastindelning. De äro icke stora, men wälbygda och kraftiga, stolta och tappra, måttliga, arbetssamma, ganska renliga, wettgirriga, men derjemte hårda och hämdgiriga. De hafwa ett eget språk och skrift och twå herrskande religioner, sinto- eller sjusju-religionen, hwilken bjuder dyrkan af gudarne och lär själens fortfarande efter döden. Till den bekänner sig kejsaren. Den andra religionen är Buddas. Christendomen, som i 16 århundradet gjorde stora framsteg i Japan, förföljdes i det följande med mycken hårdhet, efter hwilken tid Japan är ett helt och hållet otillgängligt rike. Alla Europeer, med undantag af Holländarne, hwilka med afseende på handeln hafwa några företrädesrättigheter, äro fullkomligt uteslängda från att besöka landet. Holländarne drifwa handel med tre skepp, som de årligen afsända, och denna handel drifwes nu uteslutande öfwer Nangasaki.

I spetsen för staten står kejsaren, hwars slägt regerat sedan 660 före Christus, men som nu knappast har skuggan quar af sin förra magt och strängt bewakas i sitt residens Miaka. Den egentliga magten har sedan 12 århundradet öfwerfältherren, Seogan eller Kubo.

Japan sönderfaller i twå hufwudafdelningar, det egentliga kejsaredömet Japan och guwernementet Matsmai. Riket har en stående här af 120,000 man, men ingen flotta. Landets hufwudstad är Jeddo.

Det är naturligt, att detta sköna och fruktbara rike är föremål för främlingars uppmärksamhet och att man med detsamma gerna will ingå handelsrelationer. Hitintills hafwa dock alla försök slagit felt; så det nyligen af Fransmännen gjorda och det, som blifwit försökt i April 1845 af en fredlig hwalfiskfångare, under befäl af den amerikanska sjökaptenen Cooper. Öfwer detta besök berättar en amerikanskt tidskrift följande. "I början af April 1845 seglade Kapten Cooper med skeppet Manhattan till hafwet norr ifrån Japan, hwarest man plägar fånga hwalfiskar, och kom i sigte af St. Peters, en liten ö, sydost från Nipon. Den är tämligen ofruktbar och anses såsom obebodd, men Cooper beslöt att undersöka den och insamla sköldpaddor för sitt manskap. Under det han seglade stranden uppefter, träffade han ett skepp af sällsynt konstruktion och som liknade en chines. Han landade och gick inåt, hwarest han helt oförmodadt i en dal warseblef menniskor med oformlig klädbonad: de flydde wid hans annalkande af förskräckelse djupt inåt landet. Han förföljde dem och kom till en hytta, der han träffade 11 menniskor tillsamman, hwilka, såsom han sedan erfor, woro skeppsbrutna Japanesare. Då de fingo se honom, utströmmade de från hyttan, nedkastade sig till jorden för honom och blefwo en stund liggande i denna ställning. De fruktade för sina lif, men han uppmuntrade dem genom sin wänlighet och sade genom tecken, att han skulle bringa dem till deras land, om de wille anförtro sig åt honom. Detta antogo de med stor glädje, lemnade allt, hwad de hade fört med sig, på ön och inskeppade sig genast.

Han beslöt då att oförtöfwadt afsegla med dem till Jeddo, ehuru han wäl kände den Japanska regeringens förbud. Hans afsigt war, dels att fortskaffa de stackars skeppsbrutna till deras hem, dels att derigenom ingifwa Japanesarne ett fördelaktigt begrepp om den amerikanska ciwilisationen. Han seglade några dagar i rigtningen af Nipon och warseblef derunder en oformlig massa, simmande på wattnet, hwilken wid närmare påseende war ingenting annat än wraket af ett förolyckadt japanskt skepp, som war nära att sjunka. Cooper upptog äfwen här 11 Japanesare, hwilka annars efter några timmar skulle hafwa omkommit. Han fann på skeppet några böcker och en wacker karta öfwer Japan, fyra fot lång och likaså bred.

När han uppnådde Nipon, fann han sig wara betydligt norr om Jeddo; han nalkades kusten och landade med sin båt, beledsagad af några af sina Japanesare. Han fann en stor del af befolkningen sysselsatt med fiske; alla dem han träffade, idkade samma handtering, men syntes förståndiga och lyckliga och hindrade ingalunda hans landstigning. Härifrån skickade han sina skeppsbrutna till Jeddo, hwarest kejsaren uppehöll sig; underrättade om sin ankomst, med anhållan att få inlöpa i hamnen, för att landsätta Japanesarne och för egen del förse sig med watten och andra lifsförnödenheter. Härpå seglade han åter ut efter kusten, jem-

förande sin karta med den Japanska, men winden dref honom ut på sjön; först efter en wecka kunde han åter nalkas kusten. Han landade då ånyo, skickade twå andra skeppsbrutne till hufwudstaden och förnyade sin begäran, att få inlöpa i hamn. Sedan styrde han kosan mot Jeddo och kastade ankar i den djupa wik, hwarwid Jeddo är belägen. Under det han seglade in i wiken, kom en båt ut från staden, hwarpå befann sig en embetsman, hwilken, för att dömma efter rikdomen i hans utstyrsel, war af högre rang. Han underrättade Cooper, att hans beskickningar ankommit till kejsaren och att han gåfwe honom tillstånd att inlöpa i hamnen. Dock erhöll han befallning, att för denna afton kasta ankar under en udde i grannskapet.

Följande morgon bogserades han med båtar ända upp till staden. Skeppet besöktes i ögonblicket af en mängd menniskor af alla stånd. En tolk, som talade holländska och engelska, förklarade för Cooper, att hwarken han sjelf eller hans folk wid lifsstraff finge lemna skeppet, hwilken befallning han ganska tydligt derigenom utmärkte, att han med en sabel widrörde sin strupe. Cooper war höflig emot alla, tillwann sig snart deras förtroende och försäkrade dem, att han ingalunda hade för afsigt, att öfwerträda deras lagar, utan blott önskade att wisa kejsaren och regeringen sin och sina landsmäns wänliga tänkesätt. De skeppsbrutne, som han räddat från ön och från skeppswraket, wisade wid afskedet de warmaste känslor af tacksamhet och omfamnade honom under många tårar. Denna scen, de skeppsbrutnas berättelse om all den godhet, hwarmed de blifwit omfattade, och amerikanarnes wänliga bemötande gjorde ett stort intryck på Guvernören af Jeddo, som bemötte Cooper med all aktning under hans wistande derstädes.

Men hwarken kaptenen eller besättningen på Manhattan erhöllo tillstånd att lemna fartyget. Om bord woro ständigt beordrade några Japanska officerare, som skulle tillse, att denna befallning ej öfwerträddes, och för att ännu mer försäkra sig härom och afskära hwarje förbindelse med stranden, omgafs skeppet med tre kretsformiga rader af båtar, af hwilka den första på ett afstånd af 100 fot, de andra båda på ungefär lika afstånd från hwarandra. Den första raden war sammanbunden med ett skeppståg och båtarne så tätt fastgjorda, att de berörde hwarandra, utan allt mellanstånd. Akterdelen af båtarne war rigtad emot skeppet, och på dem woro uppstälda lansar och wapen af sällsamma former, sådana som man ej ser bland europeerna. De woro till största delen blanka och till hälften instuckna i lackerade skidor, för att wisa främlingarne, att man wore beredd att begagna sig deraf emot dem; emellan dem woro uppställda fanor af olika färgor och utsirade med olika wapen. Framför den första linien mellan Manhattan och staden låg ett större skepp, på hwilket de officerare af wakten, som skulle bewaka främlingarne, uppehöllo sig. Båtarne, som utgjorde andra linien woro ej så tätt sammanträngda, och de, som bildade fjerde linien, lågo på ännu större afstånd; dock war hela mängden af båtar otroligt stor och uppgick åtminstone till tusen. Så förunderlig ock denna anblick war för Amerikanarne, af hwilka de flesta aldrig hört ett ord om denna nations seder och bruk, och så praktfull denna massa af båtar förekom, så förswann dock intrycket deraf emot det, som åstadkoms genom det oräkneliga antal lanternor, som i besynnerliga former och brokiga färgor brunno under natten; detta war en scen, wärd jemförelsen med mången trollsaga. — En dag stäldes Japanesarnes waksamhet händelsewis på prof. Cooper wille reparera en af sina båtar och befalde sina matroser att för detta ändamål fira den i sjön; i ögonblicket drogo Japanesarne, som woro om bord, sina wapen; officeren, som hade befälet, blef högst orolig och protesterade höfligt, men allwarsamt, emot förehafwandet, med förklaring att alla Japanesare om bord skulle blifwa afrättade, om något skedde, han sjelf deruti inberäknad. Cooper försäkrade, att han ej hade för afsigt att gå i land och tillkännagaf, hwad ändamålet war. Så snart Japanesaren uppfattat detta, betygade han sin tillfredsställelse, men befalde matroserna att fastgöra båten wid skeppets långsida och skickade sina egna landsmän, hwilka upplyfte den på förbäck, utan att densamma berört wattenytan.

Manhattan låg fyra dygn i hamn wid Jeddo och blef under denna tid på kejsarens befallning wäl försedt med wed, watten, ris, korn och grönsaker af alla slag; allt hwad fartyget behöfde, lemnades willigt, och all betalning tillbakawisades; men man förklarade ock, att fartyget ej widare finge komma till Japan, så widt kaptenen wille undwika kejsarens onåd. H:r Cooper talade dagligen med guvernören och andra höga embetsmän. Den förre försäkrade honom, att enda orsaken, hwarföre man tillstadde honom detta wistande i hamnen, wore öfwertygelsen, att han ej wore någon elak menniska, då han gjort en så lång omwäg, för att hemskaffa de arme skeppsbrutne, som han i öfrigt allsicke kände. Derföre hade ock kejsaren fattat en gunstig tanka om hans hjerta och befallt sina underhafwande, att med all uppmärksamhet behandla honom och hans folk och sörja för allas deras behof. På dagen för hans afresa skickade Kejsaren honom sin namnteckning, såsom ett särdeles prof på sin nåd och bewågenhet. Underskriften ser ut, som om en höna trämpat i bläck, och sedan några gånger springer fram och tillbaka öfwer ett blad groft paper.

Bland böckerna, hwilka Cooper tagit från wraket, war en liten, i hwilken funnos underliga figurer, föreställande kastspjut och stridsyxor, försedda med förklaring i text under hwarje figur. Så wäl figurerna, som texten, woro skönt och prydligt utförda och sågo ut, som om de warit stuckna i koppar och sedan aftryckta. Boken intresserade H:r Cooper och då han på embetsmännens rockar såg samma figurer, stickade i guld, frågade han, hwad

de hade att betyda, och fick till swar, att de utgjorde de familjers wapen, af hwilka personerna woro. Dessa wapen äro hos Japanesarne alltid stickade på ryggen af kläderna; de stridswapen, som tillhörde hwarje persons rang, återfunnos alltid i boken under det heraldiska märket. Hwarje offiser hade folk under sig, som alla woro försedda med wapen af en särskild form, motswarande arten af deras militäriska wärdighet

När guwernören öfwer Jeddo, yttrade att Cooper ej widare finge komma till Japan, så frågade denne, huru han skulle handla under dylika omständigheter. Guwernören war i förlägenhet, ryckte på axlarne och förnyade sin tillsägelse. Cooper frågade då, om han skulle låta sina landsmän dö af hunger eller törsta ihjäl, när han kunde rädda dem? Guvernören swarade, att han kunde bringa dem till någon holländsk hamn, men ingalunda åter besöka Japan. Han sade detta på ett mildt sätt, men med så mycken fasthet, som om han uttryckt kejsarens mening. Han war en allwarsam, något tillsigkommen man, med grått hår, ett reguliert ansigte och ett mildt och behagligt uppförande. Han wisade mycket intresse wid underrättelserna om Amerika och deß handel. Samma dag, som Amerikanarne afreste, öfwerräckte denne genom en tolk åt H:r Cooper ett på holländska skrifwet dokument utan underskrift, men affattadt i särdeles wacker piktyr, hwaruti intygades, att Kapten Cooper hade räddat några skeppsbrutna Japanesare och öfwerfört dem till deras hem; deruti anbefalldes alla Holländare, som möjligen kunde finna H:r Cooper i samma nödstälda belägenhet, att göra honom enahanda tjenst; widare förständigades Holländare och Chinesare, såsom de enda nationer, hwilka få drifwa handel med Japan och som hafwa tillträde till de japanska farwattnen, att de ej skulle tillåta besättningen på det främmande skeppet någon möjlig förbindelse med land, utan för densamma affära allt tillfälle att blifwa bekant med rikets handel och waror; slutligen, att skeppet warit länge på sjön och derföre behöft wed, watten och matwaror, hwilket allt blifwit på regeringens befallning åt dem utlemnadt.

Cooper gör en retande beskrifning på landet och klimatet. Öfwerallt, der han nalkats intill kusten, såg han jorden betäckt med rik grönska, dalar och kullar sorgfälligt odlade. Hwarest bergen woro allt för kala, hade man anlagt terrasser, så att de på afstånd liknade hängande trädgårdar. Landet war öfwersålladt med snygga hwita boningar, och somliga woro af ettså tjusande läge, uppförda på kullar midt i den yppigaste grönska, att främlingarne icke kunde tillbakahålla den önskan, att få derstädes förlägga sina hem; så fredligt, solbeglänst och inbjudande war här allt. Allt utwisade en talrik och flitig befolkning, så wäl i grannskapet af hufwudstaden, som på öns nordligare delar. Jeddo war så tät omgifwen af trän, att man ej ifrån skeppet såg nog hus, för att öfwertyga sig, att här wore en stad, ännu mindre, för att bestämma deß omfång. Husen woro hwitmålade och temligen låga; äfwen såg man små tempel eller torn framskjuta öfwer de öfriga husen. Redden war uppfyld af en likaså talrik och flitig befolkning, som landet; hwart man wände sina blickar, stötte ögat på en mängd fartyg af olika storlek, ifrån den minsta båt till det största krigsskepp, hwilka alla woro under segel eller för ankare, och staden såg ut att wara medelpunkt för en oerhörd handel.

Den lägre befolkningens klädsel består af wida byxor och rock af blått bommullstyg; de förnäma äro klädda i rikt siden, som är stickadt med guld och färgor, efter hwarje persons rang. Några ibland dem woro så praktfullt utstyrda, att de tilldrogo sig skeppsfolkets förwåning, men ingen del af deras kläder war af ull, och de wisade alla den största nyfikenhet att se och undersöka wårt kläde; det syntes för dem wara en fullkomlig nyhet och de bådo derföre om lappar deraf, hwilka de ock förde med sig i land. De wisade sig alltid beredda att skänka H:r Cooper hwad han begärde, men försäkrade, att det skulle kosta dem lifwet, om de gåfwo honom tillfälle att lära känna landet. De woro deröfwer i beständig oro, och då skeppet nalkades intill Jeddo, sönderrefwo de många saker, som woro till hands. Kartan, om hwilken förut är taladt, undgick deras skarpsynthet,

Sedan nu Cooper war försedd med allt, förklarade han sig beredd till afresa, men att winden hindrade honom att löpa ut. Japanesarne hade ingalunda wisat någon afsigt att fördrifwa honom, men han hade dock ingen lust att längre stanna, så snart det war sörjdt för hans behof; och guvernören fann att flod och wind ej woro tillräckliga skäl för resans uppskjutande Man lyftade då ankar och en rad af båtar fastgjordes wid fartyget. Dessa bundos fyra i bredd och till ett antal af 1000; anblicken deraf satte skeppsfolket i förwåning. Ordningen inom denna flotta war fullkomlig; hwarje båt sattes i rörelse genom en åra, wid hwilken flera menniskor arbetade. På detta sätt utbogserades Manhattan ungefär 20 engelska mil i sjön, och offiseren, som kommenderade Japanesarne, skulle gått än längre, om Coopers artighet sådant tillåtit. Japanesarne togo då höfligt afsked af Europeerna, hwilka nu hissade segel, under det den långa raden af båtar i en långsam och sirlig swängning återwände till Jeddo.

Nangasaki är förnämsta handelsstaden på Japan, belägen på ön Kjussju, med en hamn, som bildas af twenne landtuddar. Det inre af staden, hwars innewånares antal uppgår till 50,000, består af trånga, skefwa och ojemna gator. Den räknar 52 tempel, hwaribland såsom det förnämsta Suvatemplet; äfwen höjderna i grannskapet äro höljda med tempel. Nangasaki är den enda hamn på Japan, som är tillgänglig för främlingar. d. w. s. Chinesare, Koreaner och Holländare: Chinesarne få besöka Jakuijn, södra delen af staden, Holländarne den lilla ön Disima, der de behandlas fullkomligt såsom fångar. Något större friheter hafwa Chinesare och Koreaner; dock få de blott uppehålla sig i förstäderna.

Isberg i Södra Oceanen.

"Sedan wi," berättar den berömde resanden Dumont d'Urwille, "lemnat Sumatra, styrde wi till Tasmanien (Vandiemens land). Resan warade twenne månader. Den 12 December landade de båda af mig kommenderade Korvetterna l'Astrolabe och la Zélée wid Habart-Town. Då jag i öfrigt hade mitt ögonmärke rigtadt på södra kalla Zonen, denna ofantliga yta mellan 120—160 grader östlig längd, för att lära känna de sydliga isbergen och, om möjligt, upptäcka magnetpolen, gingo wi åter d. 1 Januari 1840 under segel och hade werkligen den lyckan, att redan d. 16 få i sigte det första isberget. Dock hade detsamma ej något betydligt omfång, också befunno wi oß ej mer än under d. 60 gr. Redan d. 18 förkunnade åtskilliga otwetydiga kännetecken en sjökust, och d. 21, under 66° sydlig bredd, upptäckte wi werkligen land.

Detta war Adelie, en landsträcka, som gick från sydost till nordwest, utan att wi kunde närmare bestämma deß gränsor. Detta land war helt och hållet betäckt med snö och deß berg höjde sig, efter hwad wi kunde finna, till 3000—4000 fot, men ingenstädes syntes spår, som antydde någon säker landstigningsplats. Med spänd uppmärksamhet och nyfikenhet betraktade wi närmare det hemlighetsfulla landet, hwars existens nu syntes oß utom allt twifwel.

Wi fortsatte wåra obserwationer. Wädret war herrligt och solen, märkwärdigt nog, fri från moln. Wi betraktade Gletscherbergens sällsamma formationer, men kunde ej, så mycket wi än togo wåra tuber till hjelp, bland massor af snö och is upptäcka någon solidare jord- eller landmassa. Ändtligen wisade sig dock, ju närmare wi kommo, tydligare spår, bestående i rödbruna strimmor, hwilka wi ansågo nödwändigt måste antyda underlag af berg; så regelmässiga woro de, så otwetydigt syntes de oß wara den första kärnan till denna isskorpa.

Genast gaf jag befallning att sätta en båt i sjön; man utrustade densamma med ser starka karlar, ty afståndet från skeppet war tämligen stort, försåg dem med en kompaß, facklor och allt nödwändigt tillbehör, i fall manskapet skulle öfwerfallas af dimma. Skeppslöjtnanten Duroch fick befälet öfwer densamma; honom skulle äran tillkomma att först bestiga det land, som förr aldrig blifwit trampadt af mensklig fot.

Jag reste, säger Duroch sjelf, beledsagad af Dumontier och Lebreton; manskapet, idel folk af mod och kraft, gaf åt båten pilens snabbhet. Snart började de båda korvetterna att förswinna under wår synkrets, och knapt bemärkte wi mer deras master; men så mycket närmare rycka wi fram emot kusten; intet twifwel mer: det är land! Matroserna fördubblade sin ansträngning och snart äro wi i en labyrint af isklippor, hwilka wi måste genomtränga för att nå wårt mål.

I mitt lif glömmer jag ej det praktfulla skådespel, som nu erböd sig för wåra blickar.

Hade här ej förekommit det grandiosa i anblicken, så skulle wi ansett oß försatta midt ibland ruiner af dessa stora städer från gamla orienten, hwilka af en jordbäfning i ett ögonblick blifwit förwandlade till grushögar.

Wi lade till under ruiner af jättelika byggnader af de sällsammaste former. Här war det tempel, palatser med sönderkrossade pelargångar, med praktfulla bågar; der minareter och moskeer, spetsiga tak af romerska basiliker; på ett annat håll ett citadell med talrika murar och tinnar, som syntes krossade af blixten. En dödsstillhet, en ewig tystnad rådde bland dessa ruiner; aldrig hade en menniskostämma, ej ens med ett enda ljud, afbrutit det ödsliga lugnet i denna förisade enslighet. Lugnt och stolt inlöper wår farkost med swajande flagga i den stora hamnen, men wåra hjertan slå af glädje och ett högt: "lefwe konungen," hälsade det nya landet.

Wi hade ej bidragit oß; under glada hurrarop seglar wår flotta mot polarisen och wi landa på en granitklippa, som betäckes af en 1200 fot hög ispall.

Genast sättes hammar och mejsel i rörelse; klippan måste förarbetas, ty wi wilja quarlemna ett minne i det land, som ännu ej warit beträdt af mensklig fot. Snart fylles wår båt af ett tungt byte af allahanda stensorter. Några Pinguins — foglar som ej kunna flyga, emedan de sakna fjädrar i wingarne — de enda innewånarne i denna trakt, måste medfölja såsom lefwande troféer af wår upptäckt. En af wåra matroser planterade den trefärgade fanan på en af isklipporna och tog, i likhet med de gamla Engelsmännen, i Frankrikes namn i besittning denna kust och den näst liggande, der wi för is skull ej kunnat landa. Wår förtjusning war så stor, som om wi werkligen, genom denna fredliga eröfring, förskaffat en ny prowins åt wårt älskade fädernesland.

På en gång uppkommer en frisk kylande wind: wi begagna oß deraf, sticka igen ut i sjön och hälsa ännu en gång med ett trefaldigt: "lefwe konungen," landet, som snart förswann undan wåra blickar.

Den friska brisen bär oß lätt på sina wingar och redan kl. half tolf uppnå wi korvetterna. Här står hela manskapet på däck; alla wänta oß med tålamod Anblicken af wåra troféer uppwäcker en allmän förundran och glädje. Wårt besittningstagande godkännes och landet erhåller namnet Adelie.

Detsamma är beläget under 66° 29' sydlig bredd och 139° 21, östlig längd.

Drottning Isabellas af Spanien Lefnadswishet.

Oaktadt, eller snarare, emedan drottningen af Spanien är en wäldig regentinna, är hon ock en werklig lejoninna, d. ä. icke i den wanliga meningen, såsom man t. er. i Paris kallar en extrawagerande windbeutel ett lejon för dagen, seller såsom man i sällskapslifwets annaler benämner den dam för en lejoninna, som spelar en hastigt förgående rol, — utan i ordets egentliga mening; en lejoninna, gemål åt skogarnes konung; icke såsom om hennes gemål wore ett lejon — twärtom, — utan emedan hon wisar sig modig såsom en lejoninna. Om Isabella förlorar sin krona, sker det icke, utan att hon sjunkande med lansen i hand förswarar densamma intill sista ögonblicket; ty hon fäktar och parerar såsom en fäktmästare. Hör blott, huru hon anwänder sin tid. Kl. 3, ej om morgonen, utan om eftermiddagen, står hon upp ur sängen; detta göra wäl många förnäma i likhet med henne. Knapt är hon klädd — åt sin toilett egnar hon öfwerhufwud den ringaste delen af sin tid — förr än hon låter förespänna sin ytterst lätta och eleganta wagn, en skänk af drottningen af England, bestiger densamma wid sidan af sin ädla gemål, till ej ringa förskräckelse för denne sednare, som tror på underwerk, då han återkommer helskinnad till sitt palats; ty hans konungsliga gemål låter alltid hästarne gå i galopp. Kl. 5 spisas det på hofwet; men knapt är måltiden slutad, förrän Isabella griper till wapen, med hwilka hon efter omständigheterna warierar, och stiger till häst. Sedan hon slutat dessa ridderliga öfningar, spelar hon, sjunger eller dansar till kl. 1 på morgonen. Nu hålles ministerråd, hwarwid hon alltid för ordet. Sedan herrar ministrar rigtigt uttröttat henne och sjelfwa äro i behof att gå till sängs, aflägsnar hon dem och arbetar ensam, ofta till kl. 7 på morgonen, då prinsen, hennes gemål, lemnar ejderdunsbäddarne. — Wi kunna ej sluta dessa utur trowärdiga källor tagna notiser, utan att bifoga ett drag af denna furstinnas ridderliga karakter. En officer af hennes omgifning störtade för en tid sedan från hästen och dog på stället. Hästen war orsaken dertill. Drottningen gaf befallning, att man skulle lägga fruntimmers sadel på densamma och framföra den till henne. Oaktadt de mest trängande böner af hennes förskräckta hofherrar, besteg hon honom, galopperade omkring gården twå a tre gånger och styrde det rasande djuret efter sin wilja, såsom blott den utmärktaste stallmästare skulle kunnat göra det. Sedan hon lugnt nedstigit, sade hon med största kallblodighet till sin omgifning: "Nu har ni wäl lärt inse, att blott de oskicklige slå sig till döds."

Swar på en Utmaning.

I franska deputerade kammaren hade H:r Mallewille gjort regeringen förebråelser för det densamma ställt ett kronans ångfartyg till Alexander Dumas disposition förliden sommar. Detta gaf anledning till följande korrespondens:

"Min Herre," skref den produktiwe Romanförfattaren, "ni har i går förolämpat mig i deputerade kammaren. Jag sänder derföre till Er min wän, H:r Binnet, pär af Frankrike och president i sällskapet för de sköna konsterna. Ni må efter behag inför honom bestämma ställe, dag och stund, för oß att skjuta hwarandra för pannan, i fall ni behagar wälja pistoler.

A. Dumas.

Marquis de la Pailleterie"

Swar: Min Herre! För det nöje och den ära jag haft, att genom Er göra H:r Binnets bekantskap, tackar jag Er förbindligast och af hjertat. Men det gör mig ondt, att jag ej i detta ögonblick kan gå in på det herrliga förslag, hwilket ni haft godheten göra mig genom denna Herre, alldenstund jag anser det stå i strid med de pligter, hwilka jag ålagt mig såsom medlem af "sällskapet emot djurs plågande." Jag har således ej den äran att wara en "gentleman."

Mallewille.

Motsägelser på jorden.

Det gifwes ingen olyckligare, än mången lycklig; ingen fattigare satan, än mången rik; ingen oförskämdare bof, än mången helig; ingen större dåre, än mången wis; ingen fegare stackare, än mången hjelte; intet afgjordare dumhufwud, än mången lärd; ingen plattare prosaist, än mången poët; ingen mer opolitisk menniska, än mången politikus; ingen äckligare aristokrat, än mången liberal; ingen lägre karakter, än mången hög person; intet större oråd, än månget råd; ingen större girigbuk, än mången slösare; ingen förtjenstlösare, än mången ordens-riddare och intet fulare kräk, än mången skönhet.

Underwerk i Språkkunskap.

Många menniskor hafwa wissa underbara anlag. Så lefwer för närwarande i Amerika en smed, wid namn Buwit, hwilken som sextonårig yngling inträdde i sitt handtwerk och sedan deß deruti unan gjort stora framsteg. Hwad som egentligen gjort honom märkwärdig är, att han med en utomordentlig fallenhet studerat alla nya och gamla språk, till och med de österländska. År 1838 talade han allaredan öfwer 50 språk. Dertill är han skriftställare, och hwad han skrifwer är så uppskattadt, att hans arbeten öfwergå från ena tidningen till den andra. Detta oaktadt lefwer Buwit anspråkslöst och tänker ej på att öfwergifwa sin profession I år tänker han besöka England.

En Grönländsk By uppförd af Snö.

Enklare och för billigare pris bor wäl ingen, än den grönländska Eskimåen, som i snö och af snö bygger det hus, som skall skydda honom emot det kalla klimatets stormar och owäder. Är han då beklaganswärd för det att han ej bor i wälbygda och starka hus af träd eller af sten? Sätta wi en sådan fråga på honom, så skall han ej begripa, huru man kan anmärka något emot den hytta, uti hwilken han bor lika warmt och lugnt, som wi i wåra palatser. Lika litet som wi hafwa lust att byta med Eskimåen, har han någon böjelse att utbyta sina lefnadsförhållanden mot wåra.

ANMÄLAN.

Den uppmuntran från resp. publikens sida, som Illustreradt Söndagsmagasin rönt under de nu snart tilländalupna 3:ne första månaderna af dess tillvaro, sätter Redaktionen i tillfälle, att, med lika hopp om framgång, våga anmäla Tidningen till prenumeration för de återstående tvenne qvartalen af innevarande år.

Prenumerations-afgiften för 1/4 år blir 1 R:dr B:co
d:o d:o för 1/2 d:o 2 „ „
dock med den skilnad, att de prenumeranter, som taga Tidningen för båda qvartalen, erhålla vid årets slut ett vackert och värdefullt Stentryck som premie.

Redaktionen, som väl inser, hvad den läsande publiken af en så beskaffad tidskrift, som denna, har rätt att fordra, skall städse bemöda sig, att, genom omväxling af ämnen och smak i urval deraf, gå bildade läsares billiga önskningar till mötes.

Redaktionen.

Götheborg, C. Petersens Officin, 1847.

Utkommer hvarje Söndag. ILLUSTRERADT Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co

Enkla N:r 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:r 12 Götheborg, Söndag d. 20 Juni 1847. 1 Qvar.

Modren och Barnet.

(en sann historia)

En fattig hustru bodde i en stor stad och försörjde sig der med bekymmer, men dock ärligt. Med sin man inflyttad till denna stad fann hon sig snart öfwergifwen af den lättsinnige. Han flydde ut i wida werlden och ingenting blef henne öfrigt mer än ett barn, en liten wacker flicka, wid namn Louise, och en hund. När dottren skådade dagens ljus, war modren redan ensam, ensam i den oerhörda staden. Blott en ädel landsman wårdade sig om den arma hustrun; hans penningar och, hwad mer war, hans råd och deltagande utgjorde hennes hjelp och tröst. Nu war hon åter frisk — hon måste då åter arbeta. Men hon kunde blott arbeta utom hus — hwad skulle emellertid blifwa af barnet? Hon måste således, så swårt det än war, besluta att skilja sig från flickan. Ändtligen fann hon en hustru på landet, långt, långt bort från staden, hwilken för den ringa penning, modren kunde gifwa, åtog sig wård om den spåda. En söndag bar den fattiga modren sitt barn hemifrån; hon gret och äfwen den kjutande hunden tycktes medlidsamt uttrycka sin smärta. Det war en swår dag — hennes kyssar, hennes tårar, hennes suckar kunde ingalunda ändra det oundwikliga. Ensam, utan sitt barn, måste hon gå tillbaka till staden. Sin sista skärf hade hon gifwit amman, att derför köpa skorpor åt sitt barn, sin Louise. Hon hade blott en sorg, att hustrun ej werkligen anwände den för ett sådant ändamål.

År woro förgångna under arbete, sorger och ensamhet; hunden war det enda deltagande wäsen, som omgaf den öfwergifna och som om aftonen med glädje mottog henne, då hon wände hem till sin stuga. Sällan hade modren haft tillfälle se sin Louise, men hon arbetade dock för henne. Och — om hon blott wore stor nog, för att springa omkring och beledsaga modren genom stadens gator, — då kunde hon ju taga henne till sig, då kunde hon ju dagligen få se henne.

Under förhoppning och wäntan woro dessa år förgångna; Louise war fyra år och modren reste nu för sista gången ut på landet, för att taga sitt barn med sig till staden — för alltid — för alltid! Nu war den långa wägen öfwerstånden; der låg bondhuset, hwarest amman bodde, och jublande kom Louise henne till mötes. I tyst hänryckning, gråtande, gråtande af glädje, tryckte modren barnet till sitt hjerta. "Nu har jag dig; nu blir du hos mig — för ewigt — för ewigt!"

Med sitt barn kom modren om aftonen åter till staden. Öfwerlycklig bar hon den trötta flickan på armen genom den för hennes glädje känslolösa mängden, som trängde sig kring theatrarne, kring kaffehusen och på promenaderna. Tusende af dem gingo på dyra glädjefester eller kommo från stormande njutningar; — men modren kände sig gladare än alla. Stolt höll hon barnet emellan sina armar; hon skulle ej häfwa bytt med någon. Hon hade ju hwad hon önskade — sitt barn och det dagliga brödet för sig och sin dotter.

Snart war hon hemma. Raskt skyndade hon de ljust upplysta trapporna uppföre — till deß det blef allt mörkare och mörkare och hon uppletat ingången till sin lilla stuga. Med högt skällande emottog hunden de lyckliga; det war, som om han förstått att dela modrens glädje! Snart brände den klara lampan och belyste modrens lyckliga ansigte, då hon lutade sig öfwer det sofwande barnet, under det tårar, glädjetårar strömmade från hennes ögon.

Det war en aftonbön! Det war en natt, en salig natt! Wäl tio gånger waknade hon och tryckte till sitt hjerta den kära, söta, glada engelen, som med henne låg i samma säng, och insomnade åter med tacksamt hjerta.

När morgonljusningen genom husmassan äfwen inträngde i hennes kammare och Louise uppslog de stora blå ögonen, då blef modren till sinnes, som om en himmel upplåtit sig för henne. Hwad hon först gjorde, war att pådraga flickan den röda klädningen, hon fått af sin fadder, hustrun till en beskedlig landtman, och att sedan med Louise besöka dem i deras nöd." De skulle se barnet och fröjda sig med deß mor. Sedan wille hon gå till sitt arbete.

Så gick modren med barnet dag ut och dag in, beledsagad af den trogna hunden, genom den stora stadens gator till sitt arbete. Det felades dem intet, intet; — de woro tillfreds, ty de hade hwarandra. Blott en önskan hade Louise; — en — en docka. På den gata, som de dagligen gingo, war en bod, full med dockor; der såg hon ju dagligen de wackraste dockor med röda kinder, och dagligen blef hon stående deruttanför, begärligt betraktande de sköna föremålen. Hon wågade ej bedja modren — den arma modren hade ju knappast penningar tillräckligt till mat och kläder. Men en moders ögon se skarpt, och en dag, då Louise åter med längtansfulla blickar står wid fönstret, tager modren sitt parti, går in i boden och frågar efter priset. — En riksdaler för en docka? — Omöjligt! Bedröfwad går den arma modren tillbaka. — Det är ej möjligt, säger hon till den wäntande flickan. Men Louise märkte tårarne, som krossades i modrens ögon.

"Låt wara mamma — sade hon genast — jag går här alla dagar och ser på dockorna; det kostar ingenting!"

Hon lofwade detta, och barnet, som, när båda gingo hem om aftnarne, uttröttadt genom wandringen öfwer de ändlösa gatorna, hängde wid modrens arm och knapt war i stånd att medtaga de små fötterna, blef åter muntert, då de kommo till grannskapet af dockboden. Hon drog modren dit; all sorg war förglömd och alltid med ny glädje glänste hennes ögon wid anblicken af de älskade dockorna.

Nu blef Louise sjuk. Modren måste då stanna hemma. Sjukdomen började antaga en farlig karakter; den bedröfwade modren måste hämta en läkare — ack en dyrbetalt läkare. Han kom dagligen. Hwarje besök af honom uppslukade en hel weckas arbetsförtjenst; — men modren aktade detta ej, det skedde ju för Louises bästa. Hon wek ej från hennes sida; hon sjöng för henne, hon berättade historier, hon beskref, huru roligt det skulle wara, om de åter kunde utgå tillsamman och bese de sköna sakerna på gatan.

"Ack ja — sade Louise — dockorna!"

Då kunde ej modren längre hålla sig, hon gick åstad och köpte en docka. Det war hennes sista penning.

Men Louise fröjdade sig; hon log åter; hon tackade modren med ord, blick och handtryckningar. Och modren glömde att det war hennes sista styrk; hon satte sig och sydde kläder åt dockan. — Det fattiga barnets sista önskan war uppfylld; den sjuka, bleka flickan satte sig upprät i bädden, på- och afklädde sjelf dockan. Hon blef då werkligen wacker — modren sade detsamma; till och med hunden skulle beundra henne.

Detta war den sista glädjen. Febren blef häftigare; feberfantasierna, i hwilka det sjuka barnet blott sysselsatte sig med sin mor och sin docka, förtogo hennes medwetande och om aftonen war Louise död.

Modren hade förlorat sitt enda barn, sin enda glädje. Man drog den förtwiflade bort från liket — hon fick ej åter se det! — På kyrkogården nära wid staden ligger barnet begrafwet. Modren war för fattig att köpa ett eget grafställe; hon måste lägga sitt barn i samma graf, der sju andra fattiga menniskor nedmyllade sina. En man beledsagar mot betalning — så är bruket bland fattiga föräldrar, som tillika äro ömma mot minnet af sina aflidna — den rikt pålastade likwagnen till hwilostaden och utmärker med ett litet staket af träd, platsen, der barnet begrafwes. Efter twå år blifwa staketerna bortrifna, grafwarne öppnade och liken af andra nedgräfda på samma ställe. — Snart skall ingen weta mer, hwarest den fattiga fruns barn ligger begrafwet, — ingen tänker på den fattiges barn! Men hustrun till denna familjs ädla beskyddare, som för författaren berättat denna historia, skall länge bewara de torkade eternellerna på Louises graf, banden af Louises docka och de blonda lockarne af det snälla barnets hår, hwilket allt hon af den sörjande modren mottagit såsom ett minne. Ännu är paperet, som innesluter dessa heliga erinringar af den lilla flickan, tecknadt med de darrande dragen af den arma modrens osäkra hand, — betecknadt med de synliga spåren af tårar, hwilka en moder grätit, som förlorat allt.

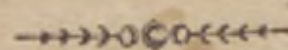
Twå år derefter kommer en främling på stadens kyrkogård och frågar efter dödgräfwaren, som just gör i ordning en ny graf.

"Hwem tillhör hunden?"

"Frun som jag här begrafwer. För tu år sedan dog hennes barn, nu har hon sjelf gått efter. Hon har fått samma grift; det är så hennes egen önskan."

Och den främmande war make till hustrun och fader till barnet. Han återkom nu, för att med ånger uppsöka dem han så ständligt öfwergifwit.

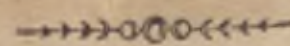
Men moder och barn woro döda! Blott hunden war qwar och betraktade wänligt sin förra herre; men det war för denne ej möjligt att få hunden att följa sig. Han blef sittande sorgsen på grafwen och den medlidsamme dödgräfwaren försåg honom dagligen med mat och dryck. Efter några weckor låg han död på grafwen!

Ludwig XIV:s Korp. När denne berömde konung af Frankrike blifwit gammal och förtretlig, hade man, för att roa honom, lärt en korp i Meudon att säga: "God dag, H:r Konung! Lefwe konungen! Der är den store konungen! o. s. w." Deråt gladde sig den gamle monarken och lät såsom prof på sin bewågenhet göra korpen en halsring af guld, med inskrift: Ludwig XIV:s förste Öfwer-hofkorp. — Nyligen war nu warande konungen af Frankrike på besök i Meudon och gick efter sin wana ensam, med sin paraply under armen, ut i trädgården. Då höres plötsligt en röst: "god dag, H:r Konung! Se den store monarken! Lefwe konungen!" Förwånad ser sig Ludwig Filip om, bemärkte ändtligen en gammal korp, som satt på taket af ett stall och oupphörligt upprepade samma lära. Detta roar medborgarkonungen. Han tillkallar den gamle kastellanen och får då weta, att denna gubbe såsom barn lekt med den gamla korpen, för hwilken hans fader, som lefwat under Ludwig XIV städse haft en synnerlig aktning, emedan han bar namnet Öfwerhofkorp. Nu undersökte man den gamla korpen och fann då werkligen den ofwan omtalta ringen, men så öfwerwuxen af fjädrar, att han ej mer war synlig. Ludwig Filip fann för godt, att i embetet bekräfta den gamle trotjenaren.

Oförwißnelig Lager.

Fadren till den berömde Felix Mendelsohn (Bartholdy), och son till Moses Mendelsohn sade en gång: "Då jag war ung, kallade man mig den berömde Mendelsohns son och nu kallar man mig den berömde Mendelsohns far."

ÅNGBÅTSFÄRDEN

af O. Lindblad.

Allegro moderato. — *Guitarre-accompagn.t af*

Sätt ma-chi-nen i gång Herr kapten sätt machinen i gång Herr kapten

sätt ma-chi-nen i gång Hällsning vi sän...da från

sätt i gång

ton...ner..nas verld vän..ner på stran-den de vin..ka med

han-den far-väl far-väl på den gungan-de

våg far-väl far-väl på den gun-gan-de

Fine

färd Hör hur böljan i fören den bru-sar

hör hur vinden i seglena su-sar. Jag re-sar bort från min

älsk-ling der men dess bild jag i mitt hjert--ta bär.

un poco andante

Kanske fäller hon en sak-nans tår men dess mening jag väl för-

står tro-get som böljan kysser stranden så vill jag älska

ja så vill jag älska jag ju älska får. D.C. al Fine.

Herr Greens Luftsegling.

Öfwer de twå af den bekante engelske luftseglaren H:r G. i Leipsig företagna luftfärderna meddela wi nedanstående berättelse, afgifwen af Doktor Greütz, som åtföljde luftseglaren på hans första resa d. 5 Oktober förlidet år.

H:r Greens luftbalong är förfärdigad i England och har hittills gjort 160 resor. Den håller 40 fot i diameter, är, såsom wanligt, bygd i form af ett päron, dock utan att betydligt afwika från formen af en boll. Pjesen är sammansatt af 32 längder starkt sidentyg af röd och gul färg och öfwerdragen med fernissa. Denna beredning, utan hwilken tyget ej skulle wara lufttät, håller sidenet smidigt och hindrar deß sammanklibbning. I balongens öfra hwalf är anbragt en trädring af 30 tums diameter, omkring hwilken tyget ansluter sig. Ringens öppning innefattar en ventil, bestående af twå halfmånformiga skifwor, som hållas tillslutna genom en fjäder och genom gasens tryckning. Ifrån båda skifvorna går ett tåg, medelst hwilket man inåt uppdrar ventilens klaffar och sålunda låter gasen utströmma. I balongens nedra pol är en dylik trädring fastgjord, hwarwid de nedra ändarne af tyget äro fästade. Fortsättningen af dem fortlöper i en spets, genom hwilken linorna till ventilen gå. Då balongen uppställes, är nedra öppningen dels tillsluten med en glasskifwa, för att man må kunna skåda in uti densamma, dels med ett ledningsrör, genom hwilket en ventilator med centrifugalkraft indrifwer atmosferisk luft. Twå timmar äro tillräckliga att fylla den oerhörda pjesen.

Hela balongen är öfwerdragen med ett nät, bundet af hampsnören, och som börjar ofwantill med maskor af 4 tums widd. De förstora sig smånigom, tills de blifwa 30 tum, och löpa sedan tillsamman twå och twå. I de sista maskorna äro 26 linor af dubbel tjocklek fastgjorda, hwilka sträcka sig nedom balongen och fasthålla gondolen, hwaruti luftseglarne befinna sig.

Den 5 Oktober på morgonen, sedan man uttömt balongens atmosferiska luft, fördes han till stadens gasberedningsanstalt. Här woro ordnade en mängd sittplatser, i hwilkas medelpunkt rustningarne till uppstigandet gjordes. En stor linneduk, utbredd på marken, bildade underlaget till den sammanwecklade balongen. Hans öfra pol upphöjdes med tillhjelp af linor och uppresta maststrån, 11 alnar höga, under det att den öfriga massan, tät hopwecklad, war wänd mot fyllningsröret. Detta rör öfwerför gasen från den stora gasometern till balongen. Densamma bär, då den är rigtigt fyld, utom sin egen wigt, som, med gondel och tillbehör, stiger till 340 skålp., och den nödiga barlasten, minst fyra menniskor. I närwarande fall utgjordes sällskapet blott af twå personer.

Emot kl. 11 war gasen, som skulle begagnas, färdig. Man fastgjorde en slang af siden emellan balongen och jernröret och öppnade försigtigt det sednare. Gasen strömmade under häftigt dån in i balongen, hwars medelpunkt smånigom började höja sig. Uti balongen uppstod nu ett brusande och ett buller, som om ett lefwande odjur warit deruti innestängdt. De första 25000 kubikfoten gas utwecklade blott några weck. Nya gasmassor fortsatte att inströmma i längre pauser, till deß det behöfliga quantum, ungefär 25000 kubikfot, war intaget. H:r Green har obserwerat att 1000 kubikfot gas utur gasometern i balongen utwecklar sig till 1200 kubikfot, då den af solen uppwärmes.

Efter som balongen mer och mer rundade sig och deß stigkraft i samma mån tilltog, anwändes rundt omkring tunga wigter af jern för att fasthålla honom. Dessa massor hängde med hakar wid linorna. Sexton man upphöjde wigterna och förminskade, efter kommando, smånigom, omkretsen, ända till deß ögonblicket för uppfarten war inne och man besteg gondolen. Då blefwo wigterna borttagna och med detsamma all förbindelse med jorden upphäfd.

De tjugoåtta nätlinorna woro fästade wid gondolen. H:r Green knöt sjelf hwarje knut och undersökte ännu en gång tågwerkets styrka och säkerhet. Derefter upplyftades ankaret. Det wäger 40 skålp., består af poleradt jern, har trettio tums längd och är i ena ändan utböjdt i hakar. Öfra delen af detsamma, liksom hakarne, kunna, för lättare transports skull, afskrufwas.

I ankarets ring är fästadt ett tåg, 1 ½ tum tjockt och 90 fot långt, spunnet af hampa och kautschukstrådar. Det förenar således stor styrka och töjbarhet med lätthet i wigt.

Bredwid ankartåget lade min förare ännu ett annat, som war spunnet af hampa, fingertjockt och 500 fot långt. Man kan kalla det fånglina, ty det är bestämdt att, då balongen sjunker, fastgöra densamma. Kl. ½ 4 e. m. intogs barlasten, bestående af tolf med wåt sand fyllda säckar, hwilka tillsammans wägde 140 skålp. Säckarne placerades under sätena i gondolen. De woro ej tillbundna, för att wara fullt tillgängliga för ögonblicklig uttömning. De resande intogo sina platser, hwarigenom gondolens bärkraft pröfwades och genom förnyade försök gondolens jemnwigt fanns.

I balongens nät upphängdes en fallskärm, en profskärm efter H:r Greens method, denna gång försedd med en katt.

Till utrustningen hörde widare en barometer med termometer, en kompaß, twå kartor öfwer den kringliggande orten och en gaffel för uppspänningen af ventilklaffarne wid resans slut. Ändtligen war allt i ordning. Klockan slog 4. Min förare swingade sig lätt upp i gondolen och sade lugnt: and God will! och lyfte af den sista haken. Det sista föreningsbandet med jorden war sålunda upplöst.

Balongen höjde sig makligt, under skall af musik. Jubelskriet af tusen och åter tusen röster brusade omkring gondolen. Balongens swängning omkring sin axel lät oß öfwerskåda platsens alla sidor. Blicken på menniskomassan under oß, med de runda, mot himlen rigtade ansigtena, de upphöjda armarne och de strålande näsdukarne — hwem finner ord, för att tillfredsställande teckna detta skådespel? Raskt gick balongen uppåt och blicken fick mer och mer fogelperspektiw. Wi sågo in på stadens gator, ja till och med i husens gårdar, oaktadt farkosten mer och mer aflägsnade sig från Leipsig.

Hade jag förut ej warit utan spänning, så inträdde nu lugn

och förnöjelse. En blick på balongens glob öfwer mig och på farkostens tågwerk omkring mig tillbakadref hwarje känsla af ångest. Ännu mera säkerhet ingaf min formans hållning. Jag stadgades mer och mer i den öfwertygelsen, att resan skulle gå så lyckligt, som jag, efter pröfning af formedlets soliditet, hade dömt.

Wi suto i wår gondol så bequämt, som i en ländstol. Intet rullande åt någondera sidan, såsom på segelbåtar, ingen darrning såsom på ångfartyg! Man förnam knappast någon rörelse. En sådan förmärktes endast, då någon af oß ändrade plats eller lutade sig utöfwer och sålunda rubbade jemnwigten. Då sänkte sig gondolen något i den kant, der tryckningen skett, såsom när man stiger i en wagn, hwilken hänger på mjuka fjädrar. Med intagningen af det behöriga läget war allt detta öfwer.

Utsigten widgade sig. Emot öster och söder syntes starka moln; men horisonten mot wester och norr war så mycket klarare. Under oß förswunno fullkomligt jordens ojemnheter. Owanan wid en blick i lodrät rigtning förswårade något åskådandet. Alla föremål woro starkt förkortade eller erbödo för blicken i stället för siderna blott den öfre ytan, så att byggnader fingo utseende af kuber, ängar och fält af rhomber, bekanta minnesmärken snart sagdt förswunno för wåra blickar. Dock gaf Leipsig den säkraste hållpunkten för en närmare rekognosering af terrängen. Jag utwecklade kartan öfwer den omgifwande trakten. Leipsig låg der prydlig och ren i hautrelief. De kringliggande trakterna ifrån Markranstädt till Taucha, från Liebertwolkwitz till Lützschena syntes kring staden fördelade i gröna och bruna ängar och fält. Byarnes förhållande till staden kunde ifrån höjden, der jag befann mig, förträffligt obserweras. Alla watten blänkte som spegelglas och dammarne när och fjärran smyckade den gråa jorden såsom silfwerpaljetter. Skön, öfwer all beskrifning skön, war anblicken af rosendalen. De gamla ekarne utbredde sina yfwiga kronor såsom mossa på heden. Der emellan smög sig floden med sina armar och grenar, såsom en smal bord, men utan afbrott, från Zwenkau till Schkenditz.

Wi togo på en höjd af 2000 fot rigtningen öfwer Gohlis. Slottets torn framstack, innefattadt i den omgifwande grönskan. Nu erinrade jag H:r Green om den medförda katten. Fallskärmen hängde i ett segelgarn wid en maska af nätet öfwer oß. Katten tycktes sofwa lugnt. Min ledsagare uppdrog trådens knut; fallskärmen sjönk genom luften, öppnande sig på ögonblicket. Så länge jag kunde, följde jag den med ögonen. Det brokiga halfklotet blef allt mindre och mindre. När skärmen förswann undan ögonen, syntes den liten som en oblat. Twå ryttare jagade åt trakten, der fallskärmen nedsjunkit.

Såsom en god skeppare tänkte H:r Green i tid på att söka hamn. Han utkastade tåget med ankaret och deßutom det andra till en längd af 400 alnar. Sedan löstog han från gondolen den garnering af siden, hwarmed densamma war prydd. Efter dessa beredelser gick det åter uppåt. Genom utkastande af något sand uppnådde wi en höjd af 4000 fot. Panoraman fördubblades. Wi sågo hundrade och åter hundrade orter. Ännu war blicken ned öfwer jorden temligen säker. Ängarne sågo ut, som om de warit lätt öfwerdragna med sepia, sädesfälten förekommo oß ljusgröna, skogarne grå. Jag kunde se landswägarne och ångwagnslinierna. Jernbanståget till Magdeburg höll steg med oß. Wi hörde dundret af lokomotiwer och gnißlingen af signaler wid stationerna.

Tid efter annan utkastades en papersremsa, för att angifwa winden. Wid Lützschena möttes balongen af en westlig luftström, hwilken förde oß emot Radefeld. Barometern utwisade 5000 fot.

H:r Green utkastade mer sand och snart sågo wi oß omgifna af molnmassor. Ännu sågo wi jorden, men den förekom oß såsom öfwerdragen med ett flor. Ännu en gång widgade sig utsigten, men åter kringslötos wi af moln, som alldeles bortskymde utsigten öfwer jorden. Wi sågo nu blott oß sjelfwa och balongen. Absolut tyst rundt omkring! Tigande suto wi der, med ögonen wända mot molnen, med mägtiga känslor i wåra bröst.

Ännu blefwo molnen tätare. Wi swäfwade i en höjd af 8000 fot. Kölden blef här kännbar; ocksä wisade thermometern 4 gr. under noll. Det kändes, som när man i decemberdimma färdas i öppen wagn. På papersremsorna sågo wi, att wi gingo fortare, på kompassen att wi drefwo öster ut. Underbar war werkan af luftspeglingen på föremålen omkring oß. Balongen i zenith syntes större, syntes wara ett jordklot. Det förekom oß, som om den med sin attraktion droge oß till sig. Den nedhängande fånglinan syntes oß desto tjockare, ju längre ned man såg den; den liknade ett ankartåg af en arms tjocklek. Nedåt syntes den sträcka sig i det oändliga.

Ända hittills hade jag befunnit mig lätt och wäl. Ingen swindel, intet sus för öronen, ingen tryckning öfwer bröstet hade förmärkts. Nu kände jag att mina ögon blefwo blodsprängda. På den gråa grund, som bildades af molnen, tyckte jag mig se swarta punkter, en följd af blodets strömmande åt hufwudet. Detta fortfor en god stund, utan att förorsaka mig särdeles olägenhet. Mera generades jag af gasens utströmning från balongens öppning nertill. Genom densamma kunde jag skåda in i balongen ända upp till ventilen. Blicken genom en 40 fot hög pelare af gas gaf bland molnen ett präktigt skådespel. Balongen liknade en laterna magica af färgadt glas. Deß wärmande innehåll utströmmade i molnen. Öppningen war just inwid mig och jag inandades ett par lungor fulla af gas. Smärta i ögonen, kittling i näsan, hostande och susning för öronen blefwo följden deraf.

För sista gången utkastade H;r Green sand och balongen uppnådde ett molnlager, hwarest ljusstrålar genomträngde molnen. Wi woro nu wid den yttersta höjden af dunstwerlden. Ännu följde wi med molnen, då H:r Green frågade mig, om jag önskade nedstiga. Han sade det wara rådligt att söka jorden; natten war ej långt borta och mörkret farligt. Kl. war öfwer 5.

H:r Green öppnade ventilen och wi sjönko omärkbart genom molnen. När jorden åter begynte synas, upptäckte jag Schkenditz i wester. I norr upptäckte jag Halle och ännu tydligare Petersburg, som starkt afstack mot den klara horisonten. Anblicken af trakten under oß war efter seglingen i molnen, dubbelt färkommen. Då jag lodrät betraktade föremålen, förekom det mig, som om jag skådat genom klart watten. En hjord af betande får förekom mig, som om man på ett grönt paper utbreder myrägg.

Widare drefwo wi mot sydost åt Landsberg. Kapellet Zum heiligen Kreutz war i sigte. Under oß woro byar och ängar, goda landstigningsplatser, såsom H:r Green anmärkte. Ännu en gång skådade han skarpt ner på jorden och ropade: "håll sig fast;" sjelf grep han i ett af tågen. Balongen sjönk med pilens hastighet. Wi woro då på ett afstånd från jorden af 1000 fot. Här gick luftskeppet några minuter horisontalt. Man igenkände tydligt marken: åker, äng och dal. Åter sjönk balongen, och denna gång swängde han om sin axel såsom en magnetnål. Såsom det första lefwande föremål wisade sig en hare, hwilken lopp omkring, som om han warit kollrig; troligen tog han balongen för någon farlig roffogel. Nu igenkände jag en menniska, som med ansigtet rigtadt uppåt gick öfwer en åker. Fånglinan hängde ner emot honom. Wi ropade: "håll fast! håll fast!" dock, wandraren förstod oß ej, eller war rädd: han lät då tåget släpa på jorden. Nu sprungo andra menniskor till och 20 händer fattade i ett ögonblick af alla krafter i fånglinan. Nu berörde ock ankaret jorden. Twå gossar sprungo fram och tryckte deß ena klo i marken. Likt en såpbubbla sänkte sig balongen till jorden. Gondolen berörde den utan spår till stöt. Kl. war då öfwer 5."

Omkring kl. 10 kommo de båda luftseglarne åter till Leipsig.

Krigaren i Fredstider.

Till blodig kamp må stridens kämpe ut.

Stormning af en skans med fredlig Manöver.
Hurra! Segeren är wår!

ANMÄLAN.

Den uppmuntran från resp. publikens sida, som Illustreradt Söndagsmagasin rönt under de nu snart tilländalupna 3:ne första månaderna af dess tillvaro, sätter Redaktionen i tillfälle, att, med lika hopp om framgång, våga anmäla Tidningen till prenumeration för de återstående tvenne qvartalen af innevarande år.

Prenumerations-afgiften för ¼ år blir 1 R:dr B:co
d:o d:o för ½ d:o 2 „ „

dock med den skilnad, att de prenumeranter, som taga Tidningen för båda qvartalen, erhålla vid årets slut ett vackert och värdefullt Stentryck som premie.

Redaktionen, som väl inser, hvad den läsande publiken af en så beskaffad tidskrift, som denna, har rätt att fordra, skall städse bemöda sig, att, genom omväxling af ämnen och smak i urval deraf, gå bildade läsares billiga önskningar till mötes.

Redaktoinen.

Nästa Nummer utkommer Söndagen den 27 Juni.

Götheborg, C. Petersens Officin, 1847.

ILLUSTRERADT

Utkommer hvarje Söndag. Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co

Enkla. N:o 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 13. Götheborg, Söndag d. 27 Juli 1847. 1 Qvar.

Lejonjagten.

Lejonjagten.

(ur en resandes dagbok)

Rouwière, en bagare i staden Kap, öfwer allt bekant såsom äfwentyrare och en lustig sälle, gick en morgon från Tafelbay utefter kusten. Han war såsom wanligt, bewäpnad med ett godt gewär, som han laddat med twenne kulor. Deßutom förde han i gördelen twenne pistoler och i ett skärp af läder en treudbig pik med långt skaft. Sålunda bewäpnad skulle Rowière hafwa wågat anträda en resa kring jorden. Han hade wandrat ett par timmar, då plötsligt ett doft, uthållande ljud wäckte hans uppmärksamhet. Detta ljud kom närmare och närmare; det war rytandet af ett lejon. Då lejonet will bedraga sin motståndare i affeende på orten, der det lagt sig i försåt, så gör det med sina starka tassar ett hål i jorden, nedsticker nosen deruti och ryter. Detta ljud fortplantar sig då widt omkring genom ecko, och den resande wet då ej, ifrån hwad sida fienden hotar. Rouwière pröfwade knallhatten på sitt gewär och fortsatte sin wäg med öppet öga och öra. Men han war öfwertygad att han i nästa ögonblick skulle komma att bestå en kamp.

Och werkligen genljudade redan klipporna, doft af rytandet af öknens fruktanswärda konung. Ett oerhördt stort lejon trädde plötsligen i hans wäg och liksom utmanade honom till kamp.

"Sannerligen! säger wår wän sakta för sig sjelf — det är tämligen stort .... här blifwer ett muntert arbete." Han går långsamt tillbaka, strängt betraktande lejonet. Lejonet följer honom med afmätta steg. Rouwière stannar, lejonet ock .... Plötsligen ryter wilddjuret å nyo, piskar sidorna med swansen, gör ett språng och förswinner bland de slingrande klippmassorna.

"Det är beskedligare än jag trodde, mumlar R.; men wi wilja dock försöka att komma detsamma på spåren; det skall wäl lyckas."

— Så talar han, och åter står lejonet framför honom och tillstänger wägen.

"Aha! wi leka kurra gömma, fortfor han; det ser ej just roligt ut." Han går åter baklänges; lejonet har nu blifwit otåligt och rycker honom närmare på lifwet. Det tycktes ordentligen utmana honom till strid, såsom småhundar göra, då de leka med sin herre. Rowière blir i denna lek allt hetare och hetare; redan har han aflöst remmen, wid hwilken wapnet war fästadt, men han will ej wara den anfallande. Lejonet ryter för tredje gången, rusar åter tillbaka till bergen och ställer sig sedan för tredje gången i Rouwières wäg.

"Nå denna gång wilja wi se till."

Med desfa ord lutar sig Rouwière med ryggen emot en klippa, sänker sig ner på knä och betraktar, med fingret på hanen, sin motståndare. Denne reser upp mahnen, sparkar upp jorden, öppnar käftarne, går åt ena sidan och åt den andra, lägger sig ned och stiger åter upp. I allt detta syntes wara menadt: börja mans du; nog skall jag fortsätta.

Rouwière sänkte sin lugna blick i sin fiendes glödande ögon; de äro nu från hwarandra aflägsnade sem eller ser steg.

"War så artig, mumlar Rouwiere; jag börjar ej."

Hwem kunde säga, hwad som i detta ögonblick föregick i lejonets inre. Uttröttadt af den långa täflan röt det förfärliga djuret förskräckligare än någonsin, flög derifrån såsom en pil och förswann i öknen.

Med samma Rouwière foro wi ut en morgon, beledsagade af några oförskräckta och trogna slafwar. Resan skedde på en af starka bufflar dragen wagn. Wi lemnade Kap i dagbräckningen, ett ståtligt sällskap, bestående af 14 Europeer och 17 Kaffrer och Hottentotter.

Wi foro hela dagen genom obanade nejder. Öfwerallt hörde wi af inwånarne, att i desfa trakter sedan weckor tillbaka ej syntes någon tiger, lejon eller rhinozeros.

"Då gå wi widare; tills wi träffa en," sade nu den outtröttlige Rouwière.

Om aftonen lägrade wi oß, utan att hafwa sett något lejon, i grannskapet af ett större stillastående watten, och inwäntade lugnt nästa dagens inbrott. Emot morgonen sattes wi alla i förskräckelse af ett plötsligt dån; men Rouwière kastade en pröfwande blick på wåra bufflar, som lågo der orörliga. Detta lugnade oß.

"Hwarken tiger eller lejon är här i grannskapet, sade han till oß; bufflarne förstå det nog. Det buller wi hört, härrör från något jordskalf eller något träd, som störtat omkull i skogen. Framåt; görom oß färdiga till uppbrott.

På tredje dagen — wi woro just då inbjudna till en Hr Andersen — instörtade en hottentottsk slaf med underrättelsen, att han hört ett lejon ryta.

"Det är wälkommet! ropade Rouwière leende. Till wapen, mina wänner! Spännom hanen! Lyden mitt befäl till punkt och pricka."

Andra slafwar kommo, som bekräftade hwad den förre sagt. Trots alla böner af wår wärd, som ingalunda wille göra oß sällskap, gåfwo wi oß i wäg åt en skogsdunge, i hwilken Rouwière förmodade, att wi skulle träffa besten. Flera slafwar hos Hr Andersen slöto sig till wår lilla karawan, och då de kände trakten, så anbefaldes de att kringgå skogsdungen och, om möjligt, utdrifwa fienden på öppna fältet. Wi gjorde halt i ett paß, som på ena sidan war innestutet af skogen och på den andra af obanade klippor, så att wi på wisst sätt befunno oß i ett slags Cirkus.

"I hafwen hört, mina wänner, att jag ensam har att befalla, att jag ensam måste lydas; sker detta ej, så ser utan twif-

wel ingen af eder widare Kapstaden, sade R, som tid efter annan bet sig i läppen och strök sitt långa hår tillbaka. Fienden är ej långt borta. Ditåt med bufflarne och wagnen! I måsten i sluttet led träda hitåt. Bakom Er skola Hottentottarna med sina bössor och med ammunitionen taga plats. Jag sjelf ställer mig i spetsen. Men för Guds skull, kommen mig ej till hjelp, om I sen mig i lifsfara; stannen qwar, den ene sluten intill den andre, eljest ären wi förlorade. Stilla! . . . jag hör något. Kasten en blick på wåra arma bufflar.

Werkligen hade ock dessa djur förskräckta öfwer det aflägsna rytandet, krupit tillsamman med hufwudet inåt, som om de ej wågade se den fara, som hotade.

"Ack, ack," ropade Rouwière klappande med händerna, "äfwentyret utwecklar sig. Wi måste gifwa lejonet, såsom en wärd granne, wår wälkomsthälsning."

Ett annat tjutande lät förnimma sig på ett ännu närmare håll.

"Det har brådt om," ropade wår oförskräckte R., "det hinner snart hit. — sade jag ej det? Ödmjuka tjenare! —"

Lejonet hade nu framkommit ur buskarne. När det fick se oß stannade det. Derefter nalkades det med långsamma steg, syntes öfwerlägga och lade sig ner.

"Det förstår sin sak;" sade wår tappre bagare. "Det har bestått mer än en kamp. Låtom oß gå på, utan dröjsmål, wår fiende till mötes. I följen mig, man wid man."

Genast höjde sig lejonet och kom några steg emot oß.

"Rigtom rätt, kamrater,". förmanade Rouwière, i det han sänkte sig på knä; "ännu en gång rigten säkert och gifwen eld, då jag säger till — ett, twå, tre! . . ."

Wi utförde punktligt wår anförares befallning. En allmän salfwa följde derpå och wi grepo efter andra wapen, som wåra slafwar höllo i beredskap. Lejonet hade gjort ett förfärligt språng i luften och hårtofssarne flögo omkring detsamma.

"Hwilket segt lif," sade R. "Det stupar ej, det trollet."

Djuret utstötte, tid efter annan, ett med långa suckar blandadt tjut, piskade sidorna med swansen; den blodröda tungan halkade oupphörligt öfwer det silkeslena håret, som omgaf hufwudet och twå ljusgula, glödande ögon rullade wildt om i deras hålor. Ingen af oß sade ett ord; men ingen bortwände heller ögat från den fruktanswarda fienden.

"Intet sannt," sade Rouwière, i det han hastigt wände hufwudet emot oß, för att döma öfwer wår fattning, "intet sannt, man får ett slags hjertklappning; blott mod; wi skola snart expediera det."

Emellertid flöt blodet från lejonet i strömmar och färgade marken röd rundt omkring.

"Friskt! Upp!" fortfor den oförskräckte Rouwière, helt kallblodigt;" ännu en salfwa; på en gång och, om möjligt, i hufwudet eller nära derintill."

Wi willa gifwa eld, då geväret föll ifrån en af jägarne. Han böjde sig ned, för att upptaga det och lät sålunda bakom sig det nakna bröstet af en Hottentott blifwa synligt. Wid denna anblick uppspringer lejonet, som om det warit besatt. Näsborrarne röra sig hastigt upp och ner, det sträcker på sig, hukar sig ner och wänder sitt oerhörda hufwud åt höger och wenster, för att ännu en gång se ett byte, som det söker, som det måste hafwa.

"Med en är det förbi," mumlade Rouwière.

"Jag är förlorad," sade Hottentotten.

Werkligen gjorde ock lejonet ett skutt, skjuter, omsloddrad af sin tjocka mahn, öfwer Rouwière, som hukat sig ner, kastar öfwer ända sju eller åtta jägare, griper den olycklige Hottentotten, höjer honom upp i luften, bär honom tio steg längre bort, pressar honom under sina wäldiga tassar och synes öfwerlägga, om han bör ha nåd eller om han bör sönderslitas.

Wi hade emellertid wändt oß om och ånyo gjort front.

"Ären I färdiga?" frågade Rouwière, som åter intagit sin plats framför manskapet.

"Nå då, mina wänner! — Eld! . . ."

Lejonet störtade till marken, men höjde sig åter i ett nu. Det gick omkring den olyckliga Hottentotten, såsom katten omkring en råtta. Rouwière nalkades honom och sade: "rör dig ej!"

R. trädde närmare och affyrade på en gång sina båda pistoler mot lejonets hufwud. Lejonet uppgaf ett fruktanswardt tjut, öppnade sina blödande käftar och sönderslet med sina tänder Hottentottens bröst.

Efter några minuter lågo twå lik öfwer hwarandra.

"I synens mig ej wara nog kallblodiga," sade R. i otwungen ton till oß. "Det är ej heller någon barnlek att slåß emot sådana motståndare. Jag är glad att wi ej ha mer än ett menniskolif att beklaga."

Det är med kampen emot lejon, såsom med kampen emot stormen; man skulle wara otillfredsställd att ej hafwa warit med om den samma; men man önskar det knappast för andra gången.

Wi återwände utan widare äfwentyr till Kap och redan andra morgonen stod R. wid hamnen, för att söka en plats, hwarifrån han skulle kunna bispringa något strandadt skepp. Han hade ej sofwit på hela natten, ty hans barometer hade förkunnat storm. Emellertid inträffade intet olycksfall; stormen gick öfwer och den ädelmodige Rouwière kunde då lugnt lägga sig att sofwa.

———ooo———

En Minis

Supplikanten. Ers excellens! En ny morgonrodnad går upp, förföljelsen för trons skull upphörer och alla religioners bekännare skola älska hwarandra som bröder. Äfwen jag hyllar dessa nya ideer, har sedan flera år, som skriftställare kämpat och stridt för dem, hwarföre jag blifwit förtryckt och förföljd; nu, då detta frisinnade framåtskridande äfwen billigas och önskas å högsta ort, på det att statsborgaren måtte erhålla en nödig säkerhet, så wågar jag hos Ers excellens anhålla om den ledigwarande uppbördsmanstjensten.

Ministern. Min ärade wän! Klokheten fordrar wisserligen, att man icke wåldsamt undertrycker de öfwer allt uppdykande frisinnade ideerna, men staten finner sin bästa säkerhet deruti, att de sedan århundraden bestående plägseder icke blifwa omstörtade. Föröfrigt önskar man å högsta ort icke, att embetsmännen hylla dessa nya ideer, och jag har befallning att alldraminst antaga några litteratörer i statens tjenst; likwäl — på mitt förord kan ni räkna, jag skall se till, hwad som låter göra sig för er!

Supplikanten. Ers excellens, herr minister! Aldrig har jag bekymrat mig, om den så kallade framåtskridande tidsandan, utan hänger med lif och själ fast wid den gamla bestående tingens ordning, följer strängt alla mig af mina förmän tilldelade befallningar, utan att fråga hwarföre och utan att bekymra mig om följderna; korteligen jag är i ordets sanna betydelse en trogen undersåte; och så ställer jag till Ers excellens min ödmjuka ansökan, om allranådigaste befordran till den just ledigwarande uppbördsmans-beställningen.

Ministern. Min ärade wän! Klokheten fordrar wisserligen, att man icke wåldsamt omstörtar den gamla bestående ordningen, men staten finner sin säkraste borgen deruti, att ett frisinnadt och sjelfständigt folk blir thronens stöd. Föröfrigt önskar man å högsta ort icke att embetsmännen hålla fast wid den gamla slentrianen, och jag har befallning att allraminst antaga några hycklare i statens tjenst, dock — på mitt förord kan ni räkna, och jag will se till, hwad som låter göra sig för er!

(Forts. följer.)

Missionären Carl Gützlaff.

Bland män, hwilka uppfylla den lika sköna, som swåra kallelsen, att bland hedniska folkslag sprida kristendomens wälsignelse och förädling, är den chinesiska missionären Gützlaff en bland de äldra utmärktaste. Han är född 1803 i den preussisktpommerska staden Pyritz och är son af en skräddare. Förberedd på gymnasiet i sin födelseort kunde han, sedan han uppgifwit sin plan att lära ett handtwerk, egna sig åt sin själs käraste sträfwan, nemligen att blifwa missionär. Hans önskan i detta hänseende underlättades genom den bekantskap han gjort med konungen, då högst densamma, på en resa genom Pyritz af G. uppwaktades med ett poem, hwilket så behagade monarken, att han anslog de för missionärskallet nödiga medlen. Nu afgick han 1821, wid en ålder af 18 år till predikanten Jänickes missionsinstitut i Berlin, hwarest han studerade med en sådan framgång, att han redan efter twå år kunde rekommenderas åt nederländska missionssällskapet. År 1823 ankom han med twå missionselewer till Rotterdam. Sedan han här widare utbildat sig, sändes han 1826 till Batawia, dit han anlände 1827. Här sysselsatte han sig med studium af kinesiska språket, hwilket dock föreföll honom så swårt, att han twiflade att någonsin kunna meddela sig åt Kineserna på annat sätt än skriftligt. Men hans ifwer werkte med swårigheterna och sedan han besegrat dem, stadgades hos honom planen, att uteslutande egna sig såsom missionär i Kina. Han lärde sig för detta ändamål de twenne allmännaste dialekterna af detta språk, lät upptaga sig bland den kinesiska stammen Koë och antade kinesisk drägt. Hans första större werksamhet war i Singapur, hwarest han predikade ewangelium på kinesiska språket och utbredde talrikt bibleu och smärre kristliga skrifter. I Augusti 1828 reste han till Siam och uppträdde der såsom folkets wälgörare, i det han utan betalning meddelade läkemedel och gafda medicinska föreskrifter, hwarigenom han skaffade sig den bäste ingång för sin blifwande werksamhet såsom religionslärare. Kinesernas begär efter den heliga skrift (Sung Tscheet) war så stor, att G. flera gånger måste med flygten rädda sig undan deras allt för häftiga påtränganbe.

Han återwände till Malakka, för att samla nya krafter för sitt werk. Han gifte sig här med en qwinna, som lifwades af lika så sällsamma gåfwor som brinnande ifwer för missionssaken. Sedan reste han åter till Siam, för att der fortsätta sin påbörjade werksamhet. I Febr. 1831 dog hans hustru. Ehuru djupt böjd reste sig dock den själsstarke mannen åter wid det mägtiga stödet af förtröstan till Gud och af ifwer för den heliga sakens framgång. Efter treårigt arbete i Siam, hwarest han lagt säker grund för kristna religionens sanningar, lemnade han detta land och gick till Tientsin i Kina. Skeppsfolket, som Gützlaff, eller såsom han nu kallade sig, Chile Lae, träffade, war det mest förderfwade i werlden. Hans hälsa blef dagligen swagare; om natten låg han halfdöd utsträckt i sin kajut, wäntande sitt slut, öfwergifwen som han war af alla, då Kineserna wanligen uppgifwa allt hopp om den, som ej widare kan förtära ris. Med ansträngning af alla sina krafter kröp G. upp på däck, der en häftig uppkastning hindrade honom ifrån att qwäfwas. På ön Namöh, hwarest fartyget ankrade, hotades G. af en ny dödsfara i helt annan gestalt. Skeppsbesättningen tillegnade sig här de flesta af hans saker och wille äfwen döda honom, emedan de trodde att han hade sin koffert full med guld och silfwer. Blott den förklaringen af en gammal man, som nyß förut sett honom öppna sin kappsäck, att intet annat än böcker funnes deruti, räddade honom från undergång, hwaraf han deßutom wid flera tillfällen war hotad, t. ex. en gång när åskan nedslog i skeppet och krossade masten, utan att såra någon. Från detta ögonblick betraktade matroserna G. såsom en himlens gunstling.

I Makao inträdde G. såsom tolk i engelska regeringens tjenst. År 1832 besökte han prowinserna Kanton, Johan och Korea, öfwer allt predikande och utdelande biblar, äfwen åt Japanesare, som han här träffade. Om wåren 1835, sedan han i Kanton stiftat en förening för utbredande af nyttiga kunskaper, reste han till Weinbergen, der han upptogs med lifligaste glädje. En resa till Japan mißlyckades; infödingarne förhindrade landstigningen.

Det krig, som England förde med Kina, åstadkom slutligen en stor förändring i Gutzlaffs öde och ewangelii sak. Ju segerrikare engelska wapnen framträngde, desto längre framryckte G. med ewangelii tweäggade swärd. Han blef utnämnd till wice-guwernör af Tschusan, i hwilken höga ställning han likwäl blef för sina underhafwande mer en kär wän än en sträng öfwerherre. Åt öns inuewånare skänkte han biblen, höllo offentliga lärestunder, besökte familjerna, och af Kineserna hafwa sedan deß många tusend öfwergått till kristendomen.

——∘◊∘——

Döda Hafwet.

En från Orienten återwändande resande gifwer öfwer Döda Hafwet följande beskrifning:

Omet kl. 4 om aftonen såg jag ändtligen den dystra bilden af döda hafwet. Jag nalkades detta förintelsens watten; det sträcker sig söder ut djupt inåt öknarne. Rundt omkring och framför mig, så långt ögat kunde nå, woro hopade klippor på klippor, nakna, dystra och hwitaktiga. Ej en mygga surrade i den qwafwa luften, intet grässtrå uppstack ur jordens sköte, ingenstädes ett witttne om den ewigt skapande naturen! Några af Jordan uppkastade trädstammar lågo på stranden och uppräckte spöklikt sina förtorkade, under en lång följd af tysta år under den flammande himlen förkolnade grenar; dessa skeletter äro en passande bild af hela detta landskap. Wi wandrade hafwet utefter; med hwarje

minut blef utsigten sorgligare och sorgligare. Natten öfwerraska de oß. Wi måste biwuakera inwid en sandkulle. Knappast kunde wi hopskrapa något torrt gräs, för att nödtorftigt stilla wåra hästars hunger. Wi sjelfwa måste wara nöjda med ett stycke ost och getmjölk. Hela natten måste wi tillbringa utan eld och likwäl blåste winden ganska kallt. Tidigt följande morgon gjorde wi oß resfärdiga och kommo till Jordans utlopp i Döda Hafwet. Wi måste öfwer floden och detta war ingalunda lätt, ty aldrig har man på denna fläck af jorden sett något, som liknar en brygga eller en farkost. Till deß wi alltså fattat ett beslut öfwer detta huru, wille jag begagna tiden att bada mig i Döda Hafwet. Grunden sänker sig från stranden så långsamt och småningom, att man måste gå en god sträcka, tills deß det räcker till hakan. I öfrigt är det klart och genomskinligt och har en fruktanswärdt widrig smak. Simma kan man ej deruti. Armar och ben blifwa beständigt på ytan; man bemödar sig förgäfwes att dyka under och gör man försök att simma, så far man omkring i luften, i stället för i wattnet. Denna öfning utröttade mig genast. När jag åter trädde i land, war jag öfwerdragen med en saltskorpa, i det att den brännande solen i ett ögonblick lät wattnet afdunsta från kroppen.

Ett lik såsom pant.

För kort tid sedan inträffade den bekanta franska juweleraren Bishop från Paris i Berlin. Han hade på resan blifwit illamående och måtte taga läkarehjelp i anspråk. En herr Bishops landsman, som war bosatt i Berlin, tog den sjuke till sig och lät genom en af stadens läkare besörja wården om honom. Allt blef dock fruktlöst och d. 16 Mars dog B. Den ifrågawarande läkaren hade flitigt och dagligen besökt den sjuke, och Madame B., som wid underrättelsen om sin mans sjukdom, skyndat från Paris, hade att honorera honom derföre. Läkaren hade gjort 46 besök och begärde derföre 690 fr. Enkan fann summan wäl stor, men swarade, att, om summan wore uppgifwen efter den i staden gällande taxan wille hon betala, hwilket och skedde. — Tillika önskade hon att se sin mans lik balsameradt, för att kunna transportera detsamma till Paris. Den dyrbetalte läkaren åtog sig detta för den lilla summan af 1000 fr. och enkan uppdrog wid sin afresa åt en af sina kontorister wid namn Becker, att öfwerföra liket och gaf ordres åt sin bankir i Berlin att uppgöra betalningen. Denne, en man af gammal redlighet förwånades öfwer den höga fordran af 1000 fr. Men läkaren förklarade liket för sitt konstwerk (!) och wille på intet wis afstå från sin fordran. Bankiren gjorde sig närmare underrättad om förhållandet och fann då, att liket i intet hänseende kunde anses såsom läkarens konstwerk, alldenstund denne öfwerlemnat inbalsameringen åt professorn och prosektorn Schlemm, hwilken åtagit sig dett för 100 fr. Bankiren ansåg nu ej öfwerenstämmande med si pligt, att låta enkan B. i Paris betala 1000 fr. för en förrätning, som blott kostade tiondelen. Han ansåg 500 wara det högst man borde betala. Dermed war dock ej läkaren tillfreds, u tan qwarhåll liket i ett rum, dit han låtit transportera det samma. Nyckeln till kistan, hwaruti liket är inpackadt, är åter Hrr Beckers hand. Det är nu fråga om, huruwida den senare som om ett par dar önskar afresa med liket öfwer Hamburg och Havre, kan erhålla handräckning af polisen för likets utbekommande. Bankiren har redan förklarat sig beredd till depositionen af de 1000. fr Det kommer nu an på huru högt, utan affeende på den muntliga öfwerenskommelsen med M:me B., arbetet såsom konstwerk kommer att uppskattas. Obemärkt bör ej blifwa, att läkaren, efter hans egen uppgift, i stadsrätten utwerkat quarstad på liket.

Albinas i Siberien.

Wi funno i Tomsk, hufwudstaden i westsiberiska guvernement af samma namn, berättar Engländaren Cottrell, en sällsam menniska, en engelsk landtman, som här inrättat en liten skänk me ett biljardrum, det första af detta slag i hela staden. Hans nam är Crawley och han hör till Albinasfamiljen, som för några år sedan lät se sig i London och sedan gick genom hela Europa, till Grekland och Turkiet. Han trodde sig då göra en god affär med att fara till Kina. Hans fader blef, som ung man, af en resande förd från Abyssinien och gifte sig i England med en qwinna hwars namn han antog. Af detta äktenskap föddes fem barn, tre söner, som alla liknade wärdshuswärden i Siberien, och twå döttrar med modrens utseende. Den, om hwilken här är fråga, räknar 39 år, och bär långt här såsom ett fruntimmer. Han har en skön ansigtsbildning och nästan intet skägg. Hans ögonhår äro af samma utseende och hans ögon rosenröda, något ljusare än en lekatts. Han har för längesedan upphört att låta se sig för penningar, oaktadt han härpå i Petersburg och Moskwa gjorde goda affärer. Efter denna tid fann han, på sin resa österut till Siberien, ej så många nyfiriga, och då hans penningpung sammansmälte, så höll han det för bättre att anwända resten på något säkert företag. Han köpte sig i Tomsk ett stycke jord, och befinner sig wäl, såsom han sjelf säger, och skulle finna sig ännu bättre, om han ej måste gifwa en wiß klaß af gäster längre kredit, än hwad skäligt är. Han bor här sedan tre år tillbaka och har nyligen inköpt ett hus för en betydlig summa. Han talar fer eller sex språk.

ANMÄLAN.

Den uppmuntran från resp. publikens sida, som Illustreradt Söndagsmagasin rönt under de nu snart tilländalupna 3:ne första månaderna af dess tillvaro, sätter Redaktionen i tillfälle, att, med lika hopp om framgång, våga anmäla Tidningen till prenumeration för de återstående tvenne qvartalen af innevarande år.

Prenumerations-afgiften för ¼ år blir 1 R:dr B:co
d:o d:o för ½ d:o 2 „ „
dock med den skilnad, att de prenumeranter, som taga Tidningen för båda qvartalen, erhålla vid årets slut ett vackert och värdefullt Stentryck som premie.

Redaktionen, som väl inser, hvad den läsande publiken af en så beskaffad tidskrift, som denna, har rätt att fordra, skall städse bemöda sig, att, genom omväxling af ämnen och smak i urval deraf, gå bildade läsares billiga önskningar till mötes.

Obs. Allt Tidningsutbyte upphör med nästa qvartals början. ***Redaktoincn.***

Götheborg, C. Petersens Officin, 1847.

ILLUSTRERADT

Utkommer hvarje Söndag. Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co

Enkla N:o 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 1 Götheborg, Söndag d. 4 Juli 1847. 2 Q.var.

RICHARD LEJONHJERTA.

Richard Lejonhjerta.

Richard d. I, konung af England, war född 1157 i Oxford och son till Henrik d. II. Den bedrift, hwarmed han började sin krigiska bana, war ett uppror mot sin egen fader, hwilken han sedan följde på thronen, då denne dog 1189. Nu först fann han tillfälle, att uppfylla ett heligt löfte, som han gjort under kampen mot fadren, men alltid dröjt med deß fullgörande, hwarföre han äfwen blifwit bannlyst. Richard drog nu till Palästina, såsom en af anförarne för det tredje korståget; sedan han i Rom undergått penitens för den mot fadren begångna synden, for han öfwer till Palästina och bekämpade der Sultan Saladin i många och häftiga drabbningar, samt eröfrade Ptolemais. Wid den tiden war det man gaf honom tillnamnet Lejonhjerta. Rangstridigheter med konung Philip af Frankrike, och andra twister med hertig Leopold af Österrike, gåfwo honom afsmak för widare deltagande i det heliga kriget, och när slutligen den underrättelsen kom, att hans broder Johan i England, under Richards frånwaro, traktade efter kronan, bröt han upp och återwände 1192 till Europa. Men först tre år sednare skulle han uppnå hemmet; ty han föll i händerna på sin dödsfiende Leopold, som tre år höll honom fången i Mains, Worms, Durrenstein och Trifels, och endast mot en betydande lösepenning frigaf honom. Hemkommen till England, fördref Richard sin broder Johan från den af honom orättmätigt inkräktade thronen, kämpade sedan segerrikt mot Fransoserna, hwilka han i grund slog wid Gisors, men fann sin död, under en enskildt fejd med en grefwe af Limoges, framför dennes slott Chalus, som han belägrade.

Guds Dom.

En af wåra förfäders förderfligaste mißbruk af religionen war den så kallade Guds dom. Ofta hände, då såsom nu, att inför rätten sanningen eller falskheten af en angifwelse ej så noga kunde afgöras. När då en anklagad ej kunde bewisa sin oskuld, så underkastade man honom ett mer eller mindre förfärligt oskuldsprof, hwarwid man förutsatte, att Gud hwarje gång omedelbarligen skulle åtaga sig den anklagade oskulden och rädda densamma från faran.

Man hade flera slag af dessa oskuldsprof. De förnämsta woro: twekampen, eldprofwet, wattenprofwet, den inwigde biten, och nattwardsprofwet.

Twekampen.

Bland män, som ej hörde till andliga ståndet, war twekampen det wanligaste profwet. Den war förordnad redan i folkets äldsta lagar och i 10—13 århundradet gälde den för en så helig sak, att ej allenast wigtiga processer, utan ock stora statsangelägenheter sålunda afgjordes. Den, som i twetydiga fall inför allt folket besegrade sin motståndare, ansågs såsom den oskyldige eller på hwars sida rätten war. Himlen trodde man, skulle stärka hans arm, äfwen om han wore swagare och mindre öfwad än den andre. Man beredde sig genom fastande och böner till en sådan kamp. Natten förut tillbringades framför altaret i någon kyrka; alla helgon, i synnerhet St. Göran, anropades såsom beskyddare. Man hörde messan, man biktade, man tog sakramentet. Till kämpaplats waldes ett fritt fält, hwaraf 24 fot i qwadrat afskiftades för de kämpande och omgafs med tåg. Wanligen bestämdes för kampen tjugufjerde dagen sedan anklagelsen inkommit. Domare och prester infunno sig derwid, äfwensom en stor mängd af åskådare, hwilka genom rop och uppmuntringar sökte wäcka mod och kraft hos de kämpande.

Blott de kämpande fingo wisa sig till häst. Wisade sig någon annan ryttare, så förlorade han hästen om han war adelsman; i annat fall kostade det hans ena öra. Ingen af åskådarne wågade sätta sig, wid risk att förlora sin tumme eller något annat finger.

War nu den afgörande stunden kommen, så uppropade herolden först anklagaren, sedan den anklagade. Båda måste kämpa med lika wapen och företräden. War den ene wänsterhändt, så måste den andre ock föra swärdet i samma hand; war den ene enögd, så måste den andre låta tillbinda samma öga. War striden wid solens nedgång icke afgjord, ägde den utfordrande rättighet begära fortsättning deraf den följande dagen. Blef den ene besegrad eller liggande död på marken, så förlorade han hufwudet eller handen. Stundom öfwerlemnades han såsom lifegen åt segraren, som ofta brukade honom till de smutsigaste göromål.

Eldprofwet.

Träffade anklagelsen en qwinna eller en andlig, så föranstaltades ett annat oskuldsprof, ty qwinnor kunde icke, och de andliga fingo ej slåss, oaktadt de ofta handlade emot förbudet. Wanligen föreskrefs i sådana fall eld- eller wattenprofwet. Dock war det äfwen förunnadt qwinnor och prester, att ställa, en som skulle strida å deras wägnar och med sitt swärd förswara deras sak.

Den som skulle bestå eldprofwet måste med blottade fötter gå öfwer glödande plogbillar och öfwer glödande kol eller i en med war öfwerdragen påtänd skjorta eller låta lägga sig eld på bröstet. Blef han oskadad, så förklarades han af hela folket för oskyldig; brändes han åter, så war detta ett prof emot honom och han dömdes då till det i lagen bestämda straffet. Man skulle wara frestad att tro, att ej ens den oskyldigaste skulle oskadad kunnat bestå ett sådant prof; men erfarenheten har lärt motsatsen. En mängd skyldiga och och oskyldiga gick igenom. Huru war detta möjligt! Det war möjligt, emedan man då för tiden, likaså-wäl som nu, kände hemliga medel att under några ögonblick för

säkra sig mot elden. Och man winlade sig om en dylik hemlighet, så mycket mer, som derwid war allt att winna eller allt att förlora. Men den som ej hade andra medel mot brännsåren än sin oskuld, den stod sig utan twifwel ganska däligt, om han ej, såsom den grekiska kejsaren Paleologus wisste att hjelpa sig sjelf. Denne kejsare, som lefde omkring 1260, skulle en gång före sitt uppträdande på thronen, jag wet ej af hwad orsak, undergå eldprofwet. Han sträfwade på det högsta deremot, förorsakande att han wore helt och hållet oerfaren i konsten, att i bara händerna bära ett glödadt jern, utan att afbränna fingrarne. Men när Ärkebiskop Rhobes häftigt yrkade, att gifwa Gud äran och förlita på honom såsom oskuldens beskyddare, blef han otålig och sade: Herr Erkebiskop, Ni är en from och helig man, gif ock ni derföre Gud, oskuldens räddare äran, och tag det glödande jernet, och lägg det i min hand, så skall jag bära det, hwarthän ni önskar. Den fromme biskopen wågade det icke och profwet uteblef.

Skulle någon pröfwas genom glödande jern, så måste han förut inwigas för detta mål genom några böner.

Wattenprofwet.

Äfwen genom kallt eller sjudande watten pröfwades oskulden. Med kallt watten war profwet ej så farligt, som med sjudande, ty den som sönk under i kallt watten, den förklarades för oskyldig, och hwar och en som förbrände armen i det sjudande, den ansågs wara skyldig.

War det nu fråga om profwet med kallt watten, så blef den anklagade afklädd, och bunden till händer och fötter, kastad i en damm. Förut lät man läsa en formelig messa öfwer honom och gifwa honom nattwarden. Presten uppmanade honom i den heliga treenighetens namn, at wäl pröfwa sitt samwete och ej fräckt framträda till altaret, om han kände sig skyldig. Hade han med dertill, så trädde han fram och den andlige böd honom sakramentet med dessa ord: "Kristi lekamen och blod ware dig till prof, Gud till ära och hans kyrka till uppbyggelse." Efter nattwarden wälsignades ock wigwatten, som gafs honom att dricka. Nu förde man honom i procession till kyrkan lät afkläda honom; lät honom kyssa ewangelium: band sedan händer och fötter och kastade honom i dammen. Men förut war det beswuret af presten, att i sitt djup ej uppsluka den anklagade, i händelse han war oskyldig, utan, såsom prof på hans oskuld, för alla närwarandes ögon åter låta honom flyta upp. Det är att förmoda att genom dessa högtidligheter mången syndares samwete blifwit uppskrämdt, och att han genom en friwillig bekännelse försökte afwända profwet. Flera andra stodo sig godt, och blefwo, om de gingo under, hwilket och wanligen skedde, frigjorda. Men mången arm oskyldig war dock lättare än wattnet, som derföre tryckte honom tillbaka; han samm då ofwan och led missgerningsmannens död.

Wid profwet med warmt watten måste den anklagade med blottad arm från botten af en kittel, fylld med kokande watten, upptaga en inwigd ring. Wattnet hade förut blifwit wälsignadt. War utslaget afgifwet, så drogs en säck öfwer den skyldige och förseglades, på det att intet medel skulle hjelpa att afwända såren. Efter tre dagar besigtade man armen inför wittnen. War han blott litet eller alldeles ej sårad, så förklarades den anklagade för fri. I annat fall dömdes han såsom öfwerbewisad.

Den inwigde brödbiten och Nattwards-profwet.

För ej ringare fara war man utsatt wid njutningen af den inwigda brödbiten. En andlig uttalade först wälsignelse deröfwer, och instack sedan i den anklagades mun under de strängaste hotelser t. ex. att Gud skulle straffa honom, att han skulle qwäfwas, att sjukdomar, smärtor och döden skulle träffa honom, om han werkligen begått den gerning hwarför han war anklagad. Gick brödstycket werkligen ner, så war den anklagades oskuld klar som dagen och han frigafs genast. Då nu brödstycket kunde wara större eller mindre och som swalget hos en menniska är högst olika mot det hos en annan, så blir intet twifwel öfrigt, att ju många oskyldiga qwäfdes. Man saknar ej exempel, att rättwisans tjenare stundom förgiftade brödet. i hwilket fall smärtor och döden blefwo den owillkorliga följden.

Äfwen så förhöll sig med nattwardsprofwet. Man war öfwertygad, att den brottsling, som wågade anamma sakramentet, deraf skulle qwäfwas och dö.

Gemenligen träffade detta prof de andliga, hwilka ej hade lust att förbränna sina armar och fötter eller att qwäfwas af bröd.

Korsdomen och Bårdomen.

Wid korsdomen waldes af de båda twistande, då de ej sjelfwa wågade profwet, twenne representanter. De stälde sig med utsträckta armar, framför ett kors, helst i en kyrka, och sökte att så länge som möjligt bibehålla denna ställning. Den hwars armar först började att darra och att sjunka, erkändes såsom skyldig och måste underkasta sig det straff, som bestämdes.

War någon misstänkt för mord, så kom bårdomen i fråga. Man utsträckte den dödades kropp på en bår och lät den misstänkte widröra såret under uttalande af sin oskuld. Allas ögon woro då rigtade på den anklagade och liket. Det hände att ur munnen på den dödade framflöt skum; i sådana fall ansågs han såsom ohjelpligen skyldig.

Dessa dumheter, detta missförstånd om wärdigheten af Guds egenskaper, fortfor till 14 seklet. Bårdommen qwarstod dock i Tyskland ända fram i förlidet århundrade. — Upplysningen går framåt, fast med tuppsjät. Man ser det af emförmälta förhållanden.

—»»»○«««—

Jenny Lind såsom Alice i London.

(Utur en fransmans bref af d. 5 Maj)

Klockan är 2 på morgonen; jag skrifwer i samma ögonblick, jag hemkommer från theatern, för att ej förlora en atom af det intryck, som jag under denna långa och underbara afton erfarit. Jenny Lind har för första gången uppträdt såsom Alice i Robert le Diable, på ett sätt, hwarom man ej kan göra sig föreställning, om man ej förut sett henne i Berlin, i Wien eller i Hamburg. Aldrig förr hade nyfikenheten i en stor stad warit stegrad till den grad, som här, aldrig har en konstnär före sitt uppträdande till den grad warit folkets älskling. På kaffeerna, på gatan, wid hofwet, på börsen talades om ingenting annat än Jenny Lind. H:r Bunn, som stämt henne för kontraktsbrytande sedan han afslagit ett skadestånd af 14,000 thaler och som uppfyllde tidningarne med skriftwärlingar dem emellan, har dermed gjort konstnärinnan en stor tjenst, och detta just då han argast arbetade för att hindra hennes uppträdande. Jenny Lind kunde aldrig finna en bättre sakförare och man måste hafwa mycken lycka, för att ur mängden kunna framdraga en sådan fiende.

Redan sedan 4 a 5 dagar färkunnades af oerhörda annonser, tryckta med röda bokstäfwer och uppklistrade på alla wäggar, Jenny Linds första uppträdande i detta land.

Biljetterna uppstegrades till oerhörda priser; en sluten plats på parkett kostade 40 thaler; första radens loger utsåldes till 20 guineer, och blott för att gifwa en wink om hwad det will säga, att såsom konstnär wara eftersökt i London, will jag nämna, att drottningens theater första aftonen inbringade 16000 thaler, den andra 18000 och den tredje 21000. Direktionen har naturligtwis förhöjt priserna efter omständigheterna. Man har det oaktadt utsålt huset för fem aftnar

Meijerbeer, hwars ankomst med mycket eftertryck war af tidningarne tillkännagifwen och som, wid detta högtidliga tillfälle, skulle dirigera orchestern, blef helt lugnt hemma och åtnöjde sig med att hwarje wecka skrifwa ser bref till Jenny Lind, hwilka alla den berömde maestron, såsom wanligt, underskref på ett egendomligt sätt, d. w. s. med ett slags bomärke i stället för sitt namn.

Orkestern anfördes, såsom wanligt af Balfe, som högeligen bemödade sig, att göra det wäl, och för hwilken detta, oaktadt hans skicklighet, hans kunskaper och hans ifwer, blott lyckades till hälften. Robert le Diable instuderades på tio dagar.

Salen war besatt på ett glänsande sätt. Drottningen, Prins Albert, Enkedrottningen, Hertiginnan af Kent, Hertigen och Hertiginnan af Cambridge, samtliga ministrarne och gesandterna och en tallös mängd af den högsta adeln, som i de engelska tidningarne med ängslig sorgfällighet finnes antecknad efter titlar och namn, bewistade föreställningen Anblicken war praktfull; men man måste då glömma de förfärligt fula gula förhängena.

Drottningen mottogs wid sitt inträde i logen med ett trefaldigt bifallsrop och omedelbarligen derpå började ouverturen. Ridåen gick upp under den djupaste tystnad och en obeskriflig spänning. Rolerna, efter som jag fann dem på de grant utstyrda affischerna, woro fördelade på följande sätt. Alice, Jenny Lind; Isabella, Madame Castellan; Robert, Fraschini; Raimbaut, Gardoni o. s. w. Jag tillstår att Öfwerprestens role i Robert le Diable mycket öfwerraskade mig; detta war för öfrigt icke det enda nya, hwarom jag har att berätta. Texten är redan längesedan med stor trohet öfwersatt på italienska; och hade man åtnöjt sig att blott sjunga denna öfwersättning, så skulle Meijerbeer likalitet som Scribe haft att beklaga sig; men i stall få se, hwilken besynnerlig Roberto il diavolo man denna afton förewisat oß.

Wid ridåens uppgång suto Fraschini och Staudigl, såsom bekant är, wid ett bord, till wenster. Fraschini är en rätt wacker ung man af medelmåttig storlek, senig och kraftigt bygd; han har en herrlig stämma, och sjöng ur fullt bröst med en lätthet och kraft utan like. Och likwäl är Roberts role den, som minst passar honom, och han hade deßutom inom tio dagar måst inlära och spela den. Fraschini är ingen skådespelare; han kommer och går, såsom en menniska, som med sin person är i stor förlägenhet, och denna afton stegrade sig hans förlägenhet ända till ängslighet. Han hade aldrig sett denna pies spelas; han är ej i besittning, hwarken af det snille, som denna rol kräfwer, eller af deß historiska detalj; dock utweckladе han i åtskilliga partier hela rikdomen af sin beundranswärda tenor.

Efter dryckeschören, som sjöngs så falskt, att den kunde förwandla win i galla, höjde sig Fraschini, höll sin bägare emot publiken och utropade: "Er ädla riddersmän, hälsar jag." Men publiken swarade ej med förtjusning härpå och klappade blott med fingerspetsarne; detta blott af höflighet.

Ett ögonblick derefter säger Bertram med djup stämma till Robert: "ditt otacksamma fädernesland". Hela huset tycktes blott wänta detta swar, för att hälsa Staudigl, den berömda baritonen. Applådißmanger och uthållande bravorop skallade från alla sidor. Staudigl höjde sig, lade handen på hjertat och gjorde twå steg mot rampen; hans drägt war enkel och allwarsam, hans hår ligger ej alldeles utan egendomlighet. På hjessan, som framtill är nära kal, höjde sig en swart hårbuske, mefistofeliskt mot himlen, såsom tecken till mod och stolthet; stätliga, spetsiga mustacher, och ett lansformigt pipskägg fulländа på ett dystert wis hans drägt och gifwa åt underdelen af hans ansigte ett uttryck af hårdhet och diabolisk skadeglädje. Staudigl har en röst af sällsynt omfång. Han sjunger det djupa E och stiger till G med förwånande lätthet; han har twå och en half oktav af fullkomlig jemnhet och metallisk klang. Men han synes öfwerhufwud så generad af

GJÖRUM

att sjunga italienska, att det synes orätt att bedömma honom efter denna första representation: hans uttal är i sanning löjligt och Engelsmännen sjelfwa, så litet de än hafwa anledning att i detta fall berömma sig, tycktes ha roligt af hans dåliga prononsiation.

Gordoni, hwilken publiken och synnerligen damerna tagit under sitt alsmägtiga beskydd, hälsades wid sitt inträde både lifligt och länge och sjöng sin ballad och sin duo på ett utmärkt sätt; men de tre tusen åskådarne, som woro i logerna, på parketten, på galleriet och parterren sysselsattes uteslutande med en tanka och en önskan, att få se och höra Jenny Lind.

Att beskrifwa det sätt, hwarpå hon mottogs och hälsades, är omöjligt; bifallstormen warade tjugu minuter och förminskades blott några ögonblick, för att åter utbryta med förnyad styrka. Sångerskan wisste ej mer, huru hon skulle uttrycka sin tacksamhet; hon böjde sig djupt, sammanknäpte händerna, höjde ögonen mot himlen, trädde fram mot åskådarne, wände sig mot logerna med ett obeskrifligt uttryck af blygsamhet, af tacksamhet och lycka, som stod i skönaste samklang med hela hennes ljufwa och rena personlighet. Jenny Linds drag äro ej regelmässiga, men hon har ett ganska skönt hår, af en guldgult blondt, och blå ögon med den ljufwaste strålglans. Hennes röst fyller fullkomligt hela huset; man går ej miste om de finaste öfwergångar. Hela den högre oktawen är hos henne af en öfwerraskande skönhet, renhet och styrka. Medeltonerna, i början något swagare, blifwa under fortsättningen, när rösten hunnit få sin fulla wärma, lika sköna och rena, som de högre. Det fordras en beundranswärd talang för sången att sjunga såsom J. L. sjöng, denna afton, då rörelsen och förtjusningen wore större, än de någonsin kunna blifwa det under en konstnärs lif.

Kunde jag beskrifwa, huru hon utförde sin första romans: hwilken smak, hwilket behag, hwilken ljufhet i de minsta detaljer, hwilken säkerhet, hwilken renhet i anslaget war ej dermed förbunden; hwilken passion, hwilken eld, hwilken själ, ty Jenny Lind är en skådespelerska, sådan som Madame Falcon blott war det i sina lyckligaste inspirationer. Twiflarne, som före hennes uppträdande hade sagt: man måste se henne, höra henne; hennes röst är förtjusande i en liten sal, men den fyller ej theatern; hon skall lika litet i London, som i Paris, hafwa den framgång, som hon haft i Tyskland: — nu är profwet aflagdt; hon har bestått det. I London, så wäl som i Paris och Italien, ja i hela werlden skall Jenny Lind hänrycka massorna och förtjusa konstkännare. Hon, som förut ej kunde italienskan har på tre weckor lärt densamma och talar den förträffligt. Hon är en af de rikast begåfwade naturer, som någonsin prydt en theater; himlen har slösat på detta barn af den kalla norden; konsten har blott utbildat och förfullkomnat, hwad naturen i så oändligt hög grad skänkt.

Efter första aftens triumfer och framropningar wäntade jag med en wiß farhåga Mad. Castellan. Att sjunga Isabellas aria bredwid Jenny Lind måste wara en swår uppgift äfwen för en stor och eminent talang. Tänk då min förwåning, när ridåen går upp för tredje akten. Man hade undertryckt hela andra akten och ingen enda röst i hela salongen gjorde någon inwändning emot detta stympande. O, Meyerbeer, huru wäl, att du hade stannat i Berlin!

Icke desto mindre war Jenny Lind, öfwer allt uttryck, beundranswärd i den stora scenen, i duon och trion; man måste se henne, huru hon med uttryck af oändlig smärta omfamnar korset; huru hon höjer sig i mod och kraft och med sin upphöjda tro krossar den fördömde. Tre gånger måste hon omsjunga arian "När jag lemnade Normandie", ett mästerstycke af ömhet och behag, och man skulle hafwa fordrat den ännu en gång, om ej en del af åskådarne ropat: nej, nej, det är oförskämdt, det är afskywärdt att så pläga en sångerska.

Nunnescenen war, på föranstaltande af lordkammarherren, förändrad på ett helt eget sätt. Först och främst förekomma inga nunnor mer, utan flickor, i förbigående sagdt, ganska retande; balletkorpsen är förträffligt sammansatt och man ser på theatern ingen af de figurer, som man förr, i brist på bättre namn, kallade rotter. Dernäst woro grafwarne förswunna, då den engelska publiken ej kunde tåla ett sådant wanhelgande; nunnorna gå helt bestedligt på båda sidor åt afgrunden och abedissan och Robert äro derefter nödsakade sittande på golfwet utföra sin rol, som synes den arme Fraschini ganska obeqwämt.

Abedissans rol utfördes af Dem. Rosati, en ung dansös från Mailand, med utmärkt talang. Hon besitter en ganska wacker figur, känner konsten och har i sitt spel mycket uttryck; hon dansar med mycken lätthet, liflighet och kroppens öfra del är otomordentligt skön och full af behag, hon har för sina steg tempo af en förundranswärd noggrannhet och kraft.

Fjerde akten war betydligen förändrad och förökad, jag wet ej genom hwilken Vandal, ty wisste jag att angifwa hans namn, jag skulle gifwa honom till pris åt Meyerbeers hämd. Wi möter här en gammal bekantskap, som förirrat sig, Isabellas aria, och på det sätt, som Madame Castellan utförde den, är det mig tydligt hwarföre den är utesluten ur andra akten, utan att jag likwäl kan begripa, hwarföre man instuckit den i fjerde akten. För öfrigt täfla i denna olycksaliga akt Madame Castellan och Fraschini, orkestern och körerna från början till slut om hwem som kan djupast instöta dolken i Meyerbeers sårade hjerta, och jag är, landet till ära, öfwertygad, att lordkammarherren wid en ny framställning kommer att utstryka hela akten, som nu kan betraktas såsom högt förräderi.

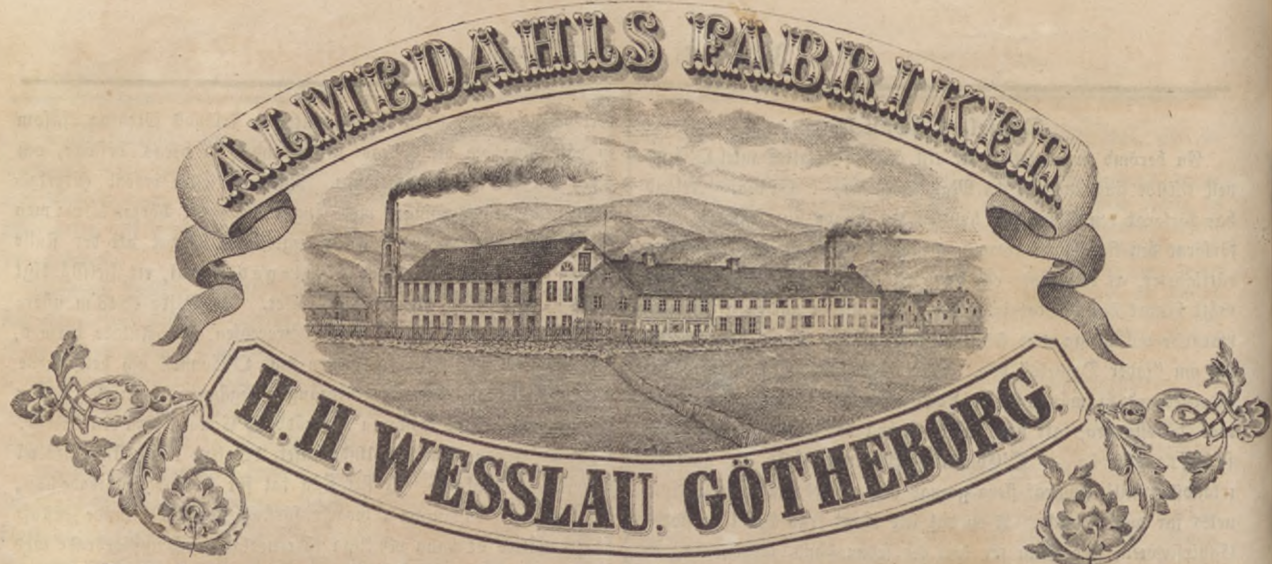
Jenny Lind wisade sig ånyo under åskådarnes bifallsyttringar och den fördystrade himlen klarnade åter, hon spelade och sjöng sluttrion, denna dödskamp emellan det ondas genius och det godas engel, med en magt af förtrollning, en utgjutelse af ömhet, ett uttryck, så öfwertalande och hänryckande, att publiken följde Roberts exempel och kastade sig för hennes fötter. Meyerbeer sjelf skulle i detta ögonblick af högsta förtjusning förlåtit hela werlden. Ridåen föll och engelska hänryckningen wisade sig nu i hela sin besegrande magt; stampningar, framropningar, blomsterregn, flägtande näsdukar, hattar kastade i luften; man wisste ej mer hwad man skulle göra, för att fira den stora sångerskan; jag har sällan sett en sådan utomordentlig förtjusning.

Med ett ord: Jenny Linds triumf war likaså afgjord, som förtjent. Den öfriga delen af utförandet war erbarmlig; ingen war inne i sin rol och Staudigl, i strid med sin italienska war långt bakom Lewasseur; Fraschini, som genom detta afgrundswerk, utförde sin rol med en förwånande rättframhet, hade ej ens den aflägsnaste idé om sin rol; Gordoni är en förträfflig Raimbaut, men har blott en ballad och en duo att sjunga; körerna kunna jemföras med de sämsta man hört, orkestern icke mycket bättre. Öfwerpresten, jag hade nära glömt honom, wisade sig i slutscenen och Bouché sjunger med kören bakom kolissen: "Ära ware Gud," och det war hela hans uppgift.

—⊶⊶○○○⊷⊷—

Daniel O'Connell.

En berömd mans lefnad är till ända, i det att Daniel O'Connell tillslöt sina ögon d. 15 Maj, detta år, i Genua. Irland har förlorat den klippa, på hwilken det bygde sin framtid, har förlorat den store förswararen af deß borgerliga och menskliga rättigheter, af deß arma och betryckta. Det är ett i dubbelt mått bittert öde för det irländska folket, att se natten af sin närwarande outsägliga nöd ännu mer förmörkas genom underrättelsen om "fader Daniels" död. Men äfwen honom, som beredt sitt fädernesland så många högtidsdagar, skall den tankan förbittrat dödsstunden, att han måste lemna det nu i en tid af den största olycka. — O'Connell härstammar från en gammal irländsk familj, hwaraf flera grenar äro mycket rika; men O'Connells far war det icke. I en dal icke långt från den lilla staden Cahirsirween, stod ännu för kort tid sedan hans fäderneshus, en liten förfallen byggnad, der han föddes 1774. Hans farbror, som då war ägare af Derrynane-Abbey, åtog sig omsorgen om Daniels och hans yngre broder Maurices uppfostran. Med denne blef han i sitt 13:de år skickad till Redington på Longisland i den första skola, som offentligen hölls af katholska andlige, allt sedan strafflagarnes införande i Irland. Sedermera woro de båda bröderne ett år hos Jesuiterna i St. Omer. Presidenten för derwarande collegium D:r Stapylton skref då öfwer Daniel, att han aldrig befunnit sig i större willfarelse, än om denne icke kom att spela en utmärkt rol i werlden. Efter att bröderna ännu några månader besökt engelska collegiet i Douai, anträdde de d. 21 Jan. 1793 hemresan, och anlände till England med samma paketbåt, som öfwer kanalen, medbragte den första underrättelsen om Ludwig d. 14:des olyckliga ändalyckt. Derpå studerade Daniel juridik i Lincoln's Inn, en rätts-skola i London och blef sedan advokat i Dublin, der han snart ernådde ett stort rykte. Men hans offentliga lif har för alltid försäkrat honom om en plats bland sin tids mest utmärkta män. Den af O'Connell och Sheil 1823 förnyade stora förening till ernående af katholikernas emancipation genom lagliga och constitutionella medel, och den 1835 efter dennas upphäfwande af regeringen, åstadkomna nya förening, utwerkade ändtligen katholikernas emancipation i alla 3 konungarikena. Nu intog äfwen, den förut, som katholik en gång afwisade, men för andra gången för grefskapet Clare walde O'Connell, sitt säte i underhuset. År 1834 kom upphäfwandet af unionen till tals i parlamentet, då ännu mot hans wilja, som O'Connell flera gånger försäkrat. Närmaste följden häraf war blott ministrarnes högtidliga försäkran, att Irlands beswär skulle blifwa afhjelpta. O'Connell medgaf dem dertill 5 år. Under denna tid hade han fullt upp att göra med att organisera; i parlamentet angrep han Orangelogerna, och erhöll först en commission nedsatt mot dem, och sedan deras fullkomliga undertryckande. År 1839 stiftades åter en irländsk förening, såsom en påmaning om det lofwade afhjelpandet, af deras beswär, och 1840 började repealagetationen. Rättwisa eller repeal (återkallelse, neml. af föreningen med England) war i början lösen; men 1842 uppsade O'Connel engelska regeringen hoppet att det skulle stanna wid den förra och en obetingad repeal, ett sjelfständigt irländskt parlament, blef nu walspråket. Nu följde 1843 monster-meetingen (möten) och så monster-processen, som slutade dermed, att peerernas hus upphäfde domen mot O'Connell och deltagarne i hans agitation, för wid rättegången begångna formfel. Under den närwarande sessionen uppträdde O'Connell först den 1 Febr. detta år, redan lidande i Underhuset, der han intog sin plats på oppositions bänkarne. I sitt sista tal för Irland förklarade han, det han wille instämma i hwarje förslag som blott kunde förskaffa en måltid åt hans olyckliga fädernesland, och uppfordrade med redan mattad stämma England ännu en gång att eftertryckligen hjelpa eller belasta sig med answaret för att en fjerdedel af Irlands befolkning försmäktade. — Nu är den wältaliga tunga som förstod tilltwinga sig lika uppmärksamhet, midt ibland hundradetusende, som bland brittiska rikets utwalda representanter, för alltid förstummad. Huru mycket han bidragit att utrota roflystnaden och dryckesbegäret hos de lägre klasserna i Irland, att höja ett genom ärftligt elände trögt och förslöadt slägte till ett manligare sträfwande och medborgerlig samfundsanda, att befordra det allmänna lugnet och religiös fördragsamhet, i det han lärde det katholska folket i protestanterna se sina bröder, hwem förmår wäl fullkomligt fatta detta och huru mycket det är O'Connells förtjenst att Irland i dag styres utan twångsbill. Man har mycket stridt deröfwer, om repealen för honom blott war ett medel eller om han hade allwar dermed. Det gifwes ingen bättre upplysning härom än hans egna ord till sina landsmän: "Emottagen allt hwad ni kunnen bekomma, men gifwen ingenting efter." Har han i många hänseenden utsträckt sitt mål för långt; så bewisar det dock ingenting emot honom; ty hwarföre skulle han icke angifwa ett mål äfwen för dem, som komma efter honom. O'Connells-skatten och repealräntan, som det irländska folket frivilligt sammanskött till betäckande af kostnaderna för den stora national-processen för rättwisas erhållande af England, har äfwenledes ofta på ett lågt sätt förebråtts honom. Men huru skulle han utan så stora medel kunnat fullfölja sin stora uppgift lagligt och författningsenligt, då han sjelf ej ägde dessa medel. Man har kallat honom en regular robber (laglig röfware), fadren för all galenskap m. m., så att han sjelf utmärkte sig såsom samtidens mest smädade man. Äfwen han skonade icke sina motståndare. Men har han icke hållit ord med genomdrifwandet af repealen, har han ej upplefwat att se sig i presidentstolen af ett irländskt parlament, så har deremot hans ord wid det stora meetinget i Hara blifwit sannt: "Det skall förr eller sednare komma till utbrett, säger jag, dock jag wågar försäkra, att så länge jag lefwer, intet sådant skall äga rum." Deri har han redligt, som en man, hållit ord, som högt förklarade, att det gifwes ingen omöjlighet för den, som ej känner någon annan sträfwan på jorden än sitt fäderneslands bästa, som war besluten, att genom öppna, ärliga och constitutionella medel werka till deß pånyttfödelse, och från tröskeln till hwarje irländsk hydda, som han gick förbi, ljöd det till honom: "Guds wälsignelse ware med honom."

Dessa fabriker, som väl icke synas vara i någon utomordentlig stor skala, lära dock komma att snart nog leverera åtskilliga för nutiden passande fabrikater, hvaraf man redan sett ett och annat, såsom de vidt beryktade Linne-Byxtygen. — Ett der anlagt Natur-Linneblekeri lärer vara mycket lofvande för vår Linnetillverkning; dessutom finnes stort Färgeri samt Bomullsblekeri; sedermera lärer komma att tillverkas rätt vackra Bomullsfoder-Lärfter, samt annat dylikt.

Probat medel mot tandwärk.

Man tager kallt watten i munnen, sätter sig warligt på en glödhet jernugn, och när wattnet begynnar att koka i munnen är tandwärken borta.

Maskerad-scen.

Damen: Men nu får Herren ock bestämt demaskera sig.

Herren: Ja, men bästa fröken! jag har ju ingen mask.

Götheborg, C. Petersens Officin, 1847.

Nästa Nummer utkommer Söndagen den 11 July 184

ILLUSTRERADT

Utkommer hvarje Söndag. Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co

Enkla. N:o 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 2 Götheborg, Söndag d. 11 Juli 1847. 2 Qvar.

Björnjagten.

Skogslifwet i Amerika.

Björnjagten.

— — — När Curt waknade följande morgon, förgylde redan solen trädens friskt doftande kronor och Wolfgang war sysselsatt att wid elden bereda den landtliga frukosten Gossen åter hade föregående dagen sprungit sig så trött, att han nu sof bort den sköna morgonstunden. Men i ett ögonblick kastade han täcket af sig, sprang upp och ropade:

"Men Wolfgang, hwarföre har Du låtit mig sofwa så länge och ensam beskyrt om allt? Det är ej rätt gjordt af Dig."

"Betyder ingenting." sade den gamle jägaren leende, "det kommer wäl tillfälle, då du får göra mig enahanda tjenst. Ansträngningen i går war för häftig för Dig; derföre är det ej mer än billigt, att jag i dag sparat dig. När du blir äldre, kommer det naturligtwis ej i fråga. Men se; det går Papping på samma sätt som Dig. Han är så lat, att han ej ens förmår gapa."

Papping war ock werkligen lat eller fastmer så uttröttad, att det såg ut, som om alla benknotor wärkte i hans kropp. Hela föregående dagen hade han jagat omkring på det ifrigaste. Elden i lägret och den behagliga hwilan kunde ej undgå att göra honom godt; dock skulle han ej länge fröjda sig deråt.

De båda jägarne hade snart slutat frukosten och Wolfgang yrkade så mycket mer på en hastig fortsättning af marschen, synnerligen som' de woro blott en kort sträcka från Missisippi, hwilken de wille wid aftonens inbrytande uppnå, för att följande morgon kunna passera densamma.

Täckena blefwo emellertid snart hopwecklade, hundarne fingo mat och gewären försågos med friskt krut. Då Wolfgang upplyfte sin bössa, sade han:

Nå Curt, göra wi ej före aftonen några wackra skott, så måste wi gå hungriga till sängs; hela wår prowision består af ett halft skålp. kött och ungefär lika mycket bröd, och deraf skola fyra lefwande warelser hafwa nog Dock wi skola wäl se till. Det finnes ett gammalt, godt ordspråk, som många gånger gjort mig godt i widriga omständigheter: när nöden är störst, är hjelpen närmast. Wi behöfwa nu denna sanning.

Papping, sedan han förtärt sin tarfliga spis, wille åter intaga sin plats, men fann sig högst oangenämt öfwerraskad af det hastiga uppbrottet, följde dock med, som hade han warit nödd och twungen.

"Aha —" sade Wolfgang, pekande på hunden, "trodde jag ej, att han i dag skulle blifwa något försumlig. Så är det i all ting; den som i början allt för hett griper en sak an, förslappas lätt; hans krafter räcka ej till att så genomföra en sak, som den, hwilken lugnt och säkert går sitt mål till mötes, och, som när han ändtligen framkommer, ännu ej är trött eller modfälld. Se blott huru Holly förnuftigt och säkert söker sin wäg; han har ej hälften af den andres krafter, men är dock lika munter som i går."

"Holly söker owanligt ifrigt," sade Curt, som började se sig om efter willebråd; "skulle något sådant wara i grannskapet."

"Jag tror det knappast," menade den gamle jägaren; "denna årstid gömma sig hjortarne gerna i den tjockaste skogen, för att slippa muskitos och stingflugor."

"Kan ej en björn hafwa passerat här," frågade gossen.

"Möjligt wore det; men ej sannolikt; jag tror ej att här finnes mycket björnar. Om wi redan hade passerat träsket, skulle jag tro att det wore ständskall på fogel. — Dock — det faller mig underligt före," afbröt han sig sjelf, i det han blef stående; "det är ej fogel; här har warit en björn — se blott Curt, huru han sönderklöst den der murkna trädstammen."

"Holly wisste alltså hwad han wille" — stammade gossen, som fruktade att störa willebrådet, i fall något sådant wore i grannskapet, ock undersökte försigtigt sin bössa.

"Wißt wet han det," sade den gamle lika sakta, "men kom Curt; Holly kan werkligen hafwa rätt och wi wilja undersöka kastanieskogen, som ligger framför oß, wid foten af kullen. Hunden rigtar nosen just ditåt och winden blåser derifrån. Är en björn werkligen i grannskapet, så kan han swårligen uppehålla sig på något annat ställe, än mellan de torkade grenarne, mellan hwilka en karl knappast kan framtränga. Hundarne må ensamma krypa derigenom och wi wilja gå omkring; sannolikt är nalle der och blir mat för min eller din bössa."

"Ack om jag finge sigte på honom" — suckade Curt med undertryckt stämma, — "och om jag nu ändtligen komme att skjuta en björn."

"Tag dig för Guds skull tillwara, warnade jägaren, och skjut alldeles ej, om du ej är fullkomligt säker på handen. Betänk att det just nu är den tid, då björnhonorna föra sina ungar omkring ock då de ej sällan äro wid högst dåligt lynne. Dertill kunna wi ej med nog säkerhet räkna på hundarne, ty äfwen om Holly är ett wackert och starkt djur, tror jag ej att han duger för björnjagt, och Papping flyr utan twifwel wid första blicken af det fruktanswärda djuret."

"Men Holly will sannolikt in bland träden — han ser på mig och fnyser, det är ett säkert kännetecken; antingen är björnen werkligen der, eller något annat wildt, kanske en wildkatt eller panthern från i går."

"Alltså går jag omkring," frågade Curt otålig.

"Ja wäl — men ännu en gång, tag dig till wara, och skulle du då få skjuta och björnen störtar, så spring ej till. Du förstår ej att behandla sådana bestar och ett enda slag af hans jerntass är tillräckligt, att till intet göra ett starkare lif än ditt.

"Inga betänkligheter för min skull — sade gossen skämtande. Nog träffar jag och i wärsta fall kan jag ju springa."

"Jag skulle ej önska att det komme derhän, sade den gamle, skakande på hufwudet. Att springa undan för en björn, har miß-lyckats för mången; men wi måste fort, annars förekommer han oß. — Men ännu en gång; jag wet ej, om jag skall släppa dig ensam."

"Dumheter," swarade goßen, och sprang med lätta steg till kullens wackra sluttning, lemnande de omtalta träden på sin wenstra sida, under det att Wolfgang eftertänksam och owiß såg efter honom. Men hans egen jagtifwer tillintetgjorde snart hwarje betänklighet. "Han skall nog sigta rigtigt," war hans lugnande tanke, "och deßutom skjuter han ju lika wäl som jag sjelf."

I nästa ögonblick hade han kastat bößan på skuldran och tog af åt wenster en wäg, som sträckte sig i sluttning från den omförmälta kullen och kringgick således trädgruppen i rigtning från den sida, der Curt stod.

Denne smög emellertid sakta och utan att gifwa något ljud ifrån sig fram emot den tätaste delen af skogsdungen, som till någon del war kullblåst af de häftiga orkanerna, eller såsom de här kallas Huricanes, och undwek derwid med omsorg att trampa på torra qwistar och grenar, för att ej åstadkomma något onödigt buller, hwilket skulle hafwa förderfwat hela jagten. Framför allt sökte han att gå raskt framåt, i den förmodan, att björnen, om han uppjagades af hundarne, skulle störta emot kullen, hwarest han wille försöka att genskjuta honom.

Han hade ännu ej tillryggalagt halfwa afståndet till detta ställe, då han hörde ett lätt skri, såsom han tyckte, från Papping. Denne hade nemligen först långsamt följt den äldre Holly, sedan med mera ifwer. Ögonblicket derefter utstötte Holly ett kort, skarpt tjutande, och nu blef det på en gång, som om hela skogen råkat i uppror. Buskar och grenar brakade, hundarne tjöto, det torra löfwet rasslade på alla sidor; närmare och närmare nalkades owäsendet den unge jägaren, hwars af feberhetta klappande hjerta hotade att spränga bröstet.

Han spände sin bößa och stod orörligt stilla, hwarje ögonblick wäntande inom skotthåll det annalkande odjuret; spanande såg han omkring sig — han lyßnade — der — bredwid honom prasslade det, som om en tung gren fallit till marken; buskarne gåfwo wika; han kunde tydligen höra, huru ett par stora slingerwärter wåldsamt sletos från hwarandra och i samma ögonblick sprang ock det uppjagade willebrådet — en oerhörd björn — fram utur det sammantraßlade buskaget af winranker, krypwärter och småskog, på ett afstånd af fem steg ifrån honom.

Curt hade nära af förskräckelse släppt bößan, ty så nära hade han aldrig sett den lurwige nallen. Denne war antingen ej sinnad för något meddelande eller märkte han ej jägaren, utan trafwade af i sin wanliga lunk fram ur skogen i rigtning åt kullen.

Emellertid hade wår unge wän åter samlat sig och kastade nästan krampagtigt sin bößa till ögat. Knappast blefwo några sekunder öfriga att rigta geväret, ty nalle stannade framför ett stort träd, som låg omkullstörtadt på kullen, och som skulle hafwa bortskymt honom för Curts snabbfotade kula. I samma ögonblick gick skottet löst; allt förrådde att björnen fått skottet; han tumlade om förfärligt tjutande och färgande det torra löfwet med sitt blod.

"Hurrah," ropade Curt, och framstörtade i högsta jubel mot sitt offer, hurrah, jag har honom, jag har honom. Holly gjorde derwid föga omständigheter, fattade björnen i halsen och skakade af alla krafter. Papping kom efter och när han plötsligen såg sig i sällskap med ett sådant odjur, gjorde han ett pantherlikt språng och började sedan att på anständigt afstånd skälla och tjuta.

Björnen syntes för öfrigt hwarken gifwa akt på skällandet eller bitandet, utar låg wemodigt klagande på ryggen; men Curt, som i sin jagtifwer och sin glädje att hafwa nedlagt ett sådant djur, förglömde alla warningar, kastade bössan från sig, drog den långa jagtknifwen ur skidan och sprang på den fallna fienden, för att stöta honom knifwen i hjertat. Då slungade djuret på en gång hundarne ifrån sig, sprang upp och stormade löst på ynglingen, innan denne ännu hast tid att fatta sig.

Det hade nu warit förbi med honom; det till yttersta raseri retade djuret hade dragit öronen tillbaka, öppnat käftarne och de glödande ögonen hotade honom med död och undergång. Wäl kastade sig Holly i ett nu mot besten, till och med Papping sprang fram och wisade sig hjeltemodig; men nalle aktade hwarken det ena eller det andra; med ett slag af sin taß banade han sig wäg och nästa ögonblick måste afgöra godsens öde. — Då hördes ett skott — björnen for upp, wände sig om i språnget och föll ned wid Curts fötter, utan att denne ännu kunde förstå sin räddning eller ens tänka sig, hwarifrån den kom.

———○○○———

De Kristnas antal på Jorden.

Första århundradet efter Kristi födelse steg de kristna trosbekännarnes antal till en half million. I andra uppgick det till twå millioner, i tredje till fem, i fjerde till tio, i femte århundradet till femton och i samma proportion till åttonde, då antalet af Kristna war trettio millioner. I tolfte århundradet omfattade kristendomen åttio millioner, hwilka under det trettonde förminskades med fem millioner, så att först det fjortonde åter räknades åttio. För närwarande räknar man de Kristnas antal till 260 millioner själar.

———○○○———

Tredje Audiensen.

Supplikanten. Ers excellens! Sedan flera år tillbaka har Ers excellens warit så nådig och lofwat, att tänka på mig wid besättandet af någon passande plats; min ringa förmögenhet har jag redan tillsatt i förlitande på Ers excellens's löfte, jag är fattig — men en ärlig och redlig man, och i det jag blott tar mig friheten erinra mig Ers nåds löfte, beder jag underdånigast att nådigast komma i åtanka wid besättandet af den lediga uppbördsmans-beställningen.

Ministern. Min ärade wän! Ehuruwäl jag gerna skulle uppfylla er önskan wid något annat tillfälle, beklagar jag, att det denna gången icke lätt blir möjligt, att förskaffa er den ifrågawarande platsen, ty jag har erhållit befallning från högsta ort, att wid dylika tjensters besättande blott göra afseende på sådane sökande, som kunna ställa borgen; dock på mitt förord kan ni räkna och, jag will se hwad, som låter göra sig för eder!

Fjerde Audiensen.

Supplikanten. Ers excellens, herr minister! Pekuniera omständigheter föranleda mig ingalunda, att beswära Ers excellens, jag är en wälmåendd, ja rik man, men jag önskar äfwen intaga en wärdig ställning i staten: jag är gerna färdig, att gifwa hwarje åstundad säkerhet; och anhåller derföre, att nådigast bli ihågkommen wid besättandet af den ledigwarande uppbördsmans-tjensten.

Ministern. Min ärade wän! Staten kan icke wara tjent dermed, att man wäljer ämbetsmannen bland dem, hwilka lyckan redan deßutom öfwerhopat med sin ynnest i fullt mått. Det finnas fattiga, men rättskaffens personer, hwilka sedan flera år ha löfte om befordran, och jag har äfwen från högsta ort erhållit befallning att wid besättandet af lediga tjenster blott föra sådane sökande å förslag, som äro förtjenta om befordran, de må sjelfwa wara cautionsmässiga eller ej; dock — på mitt förord kan ni räkna, och jag will se till hwad som låter göra sig för eder.

Napoleon och Hafwet.

Hos en man som Napoleon war det ofta en enda rörelse, ett enda ord, genom hwilka man måste fatta hans stora tankar, då han sällan gaf sig möda att närmare utweckla sig. Man har ofta uppkastat den frågan: hwarföre kejsaren uppgifwit sin plan till en landstigning i England. Skulle det wäl wara en för klyftigt uttänkt gißning öfwer en af Napoleons ofriwilliga rörelser, om jag söker första anledningen till detta beslut i följande händelse, hwartill jag war wittne wid Boulogne?

Jag war en afton jemte några officerare hos kejsaren, då en adjutant temligen häftigt inträdde och anmälde, att en storm uppstått och att en af wåra kanonslupar war nära att förgås. Napoleon tar sin hatt, och utan att säga ett ord till oß skyndar han ur rummet i det han wredgad mumlade: ännu en gång stormar!

Wi följde honom och kommo snart till stranden. Natten war mörk och winden tjöt förfärligt; man hörde matrosernas skri, då de ropade åt hwarandra, samt då och då nödsignalerna från den olyckliga slupen.

Fort, hjelpen edra kamrater! ropade kejsaren.

Man swarade icke; men i ett ögonblick, då månan blef fri från molnen, som öfwerskylde den, kunde Napoleon obserwera, att ännu knapt ett par båtar lagt ut från stranden. Wid denna anblick blef han mißnöjd; han ropade åter, att man skulle skynda, och då han märkte obeslutsamheten omkring sig, sade han med bestämdhet: Ja så, matroserna hysa fruktan för hafwet! Nå godt, jag will låta hämta grenadiererna.

Wid dessa ord skyndar man till hjelp. Kejsaren uppeldar med ord och åthäfwor dertill, och snart blir han nästan ensam qwar på stranden. En stund följde han båtarne med ögonen, och genom ett ansträngt roende aflägsnade sig dessa hastigt från stranden, och snart förswunno de i mörkret och mellan de höga böljorna. Emellertid uppfylldes den sandiga stranden med nyfikna af alla klasser. Man hör det dofwa mumlet af deras samtal jemte hafwets dystra brusande.

Endast nödsignalerna från slupen afbröto, likt högljudda nödrop, detta monotona buller. Wid hwarje skott kastade kejsaren en orolig blick öfwer wågorna; derpå wände han sig åt folkmassan och tycktes lyßna till deß omdömen. Flera gånger trodde han sig höra dessa ord temligen högt upprepade: hwilken dårskap! De skola alla omkomma! Man borde hellre lemnat slupen i sticket. Sådan är följden, när man blandar sig i saker, som man ej förstår!

Nödsignalerna dånade emellertid utan uppehåll. Kejsaren stadnade plötsligen; hans blick tycktes wilja försänka sig i det ändlösa hafwet, som utsträckte sig framför honom. Snart derpå uppblänkte på afstånd ett sken; det war åter ett kanonskott.

De äro nu drifna mer än en mil! ropade han; de skola stranda mot klipporna på kusten. Hwar äro båtarne?

Märker ni ingenting?

Ingenting, Ers Majestät! swarade jag.

Wi måste bege oß dit . . . . en båt! fort en båt!

En marin-officer trodde sig böra göra anmärkning öfwer hafwets tillstånd; Napoleon såg på honom och sade med skarp ton: Ni har alltså inga öron? Ni hör icke skeppet, som ligger der i dödskampen? Ett nytt skott låt höra sig. Det är kanske deß sista suck!

Strart war båten framförd; kejsaren sprang deri och jag följde honom; wi hade fyra roddare med oß och den omnämnde marin-officeren.

Styr efter kanon-dundret, min herre, sade genast kejsaren.

Roddarne grepo sig an och kämpade kraftigt mot wågorna. Kejsaren stod uppråt i fören af båten med ena foten på kanten deraf; så att wågorna, som stundom öfwerspolade oß, bröto sig mot hans knä. Han blickade skarpt framför sig.

Komma wi fram? frågade han flera gånger med sakta stämma

Knapt Ers majestät! swarade officeren.

Det felas edra roddare styrka och mod, sade Napoleon.

Man kan icke begära mer af dem, än hwad de göra, men hafwet är förmycket stormande.

Hafwet, hafwet! sade kejsaren, i det han blickade i wågorna, som lyftade oß uppåt. Det är upproriskt, men kan man icke besegra det?

I detta ögonblick blefwo wi tillbakakastade af en störtwåg, som förde oß tillbaka hela den sträcka wi tillryggalagt. Den tycktes liksom wara ett swar af oceanen. Kejsaren stampade med foten, roddarne begynte på nytt, och wi kommo åter något framåt. Månen skymtade fram och upplyste scenen; wid deß sken blefwo wi warse några af de utsända båtarna.

De hedra sig! ropade kejsaren. Slupen är dernere åt wenster. De olyckliga, de råka in bland de engelska kryssarne. Man måste warna dem; hastigt ditåt! Säg dem. . . .

Han wände sig om och märkte, att hans wana att utdela befallningar hade fört honom för långt. Han hade hwarken generalstab eller adjutanter hos sig, hans wilja och befallningar kunde icke sträcka sig utom denna båten och woro fängslade af hafwet. Man hade kunnat tro, att han wille beswärja stormen. Men detta hindrade icke hafwet, att oupphörligen slå öfwer oß. Båten fylldes nästan af watten, faran war öfwerhängande. Marin-officeraren wågade framställa en anmärkning häröfwer.

Hafwet är fruktanswärdt, Ers majestät! sade han; snart skola wi icke wara i stånd att styra båten.

Wi skola således låta dessa olyckliga förgås?

Ers majestät, swarade officeraren, wår undergång skall icke rädda dem.

Kejsaren swarade icke och jag gaf officeren ett tecken att wända tillbaka till land. Napoleon satte sig ned i aktern af båten och försönk i betraktelser.

Ändtligen uppnåddes åter stranden. Wi stego ur. Kejsaren, i det han sprang ur båten, tryckte min arm och sade:

Landet, hör ni, landet, det glider icke undan soldatens fötter; det förlorar sig ej i en afgrund; det öppnar sig ej under ens steg. Det är lydigt; det har alltid ett slagfält beredt till seger. O, landet, landet! Och i det han sade dessa ord, steg han med foten hastigt mot marken.

Natten war förbi och man anmälde, att slupen blifwit räddad af de först utsända båtarna.

Kejsaren trädde in, jag följde honom. Han satte sig att skrifwa och lemnade mig brefwet. Det war till Josephine. Jag förutsade, att han utan twifwel deruti uttryckt och afslöjat de tankar, som jag trott mig gissa till af de få ord, han sagt till mig. Andra dagen afreste jag och aflemnade sjelf brefwet till kejsarinnan. Hon läste det i min närwaro och sade derpå:

Ni har haft en förskräcklig natt!

Kejsaren har kanske skildrat den, swarade jag, nyfiken att erfara, hwad han kunnat skrifwa; en storm, beskrifwen af kejsarens hand, måste wara en storartad målning!

Han har nästan blifwit poet derwid; se sjelf! hon räckte mig brefwet och jag läste följande:

Boulogne d. 2 Thermidor . . . Då winden denna natt blåste ännu starkare, blef en af wåra kanonslupar, som låg på redden, drifwen ut och kom i fara för klipporna en mil från Boulogne. Jag höll redan allt, manskap och laddning, för förloradt; men det lyckades oß, att rädda allt. Det war ett storartadt skådespel; skotten af larmkanonerna, stranden betäckt med eld, hafwet i raseri och brusande, wi sjelfwa hela natten i full ångest för att rädda de olycklige eller se dem förgås; själen war belad mellan ewigheten, oceanen och natten. Kl. 7 om morgonen klarnade allt upp, allt war räddadt och jag lade mig till hwila med intrycket af en romantisk eller episk dröm.

Jag bewarade detta bref, som kejsarinnan hade godheten att gifwa mig. Det fanns intet ord i detsamma om hwad jag anat. Likwäl hade jag kunnat swara, jag som såg hans otålighet, när han kämpade mot wågorna, och hörde den tillitsfulla tonen af hans röst, när han berömde landet, att han från denna dag twiflade på utgången af en expedition, wid hwilken hans wilja ej förmådde allt.

Perukernas Seger.

Engelsmännen hänga, såsom bekant är, enwist wid gamla inrättningar. Så t. ex. är det ett bruk från uråldriga tider, att embetsmännen wid skattkammare-domstolen i cessionsrummet alltid wisa sig i en särskild ålderdomlig kostym, likasom adwokaterna, som här hafwa någon sak att förswara, bära stora pudrade peruker. På enträgen begäran har det ändtligen lyckats dem att utbyta denna tunga och löjliga hufwudbetäckning mot en mindre peruk, men detta blott för de wanliga cessionerna. På högtidsdagar deremot är det oundgängligen nödigt att återtaga de stora perukerne. Förgäfwes förestälde adwokaterna, att dessa oformliga pjeser förorsakade ögonsjukdomar och hufwudwerk; domstolen blef obeweklig. Wid en högtidsdag i fjol försökte adwokaterna att sjelfwa afhjelpa det onda; de gjorde nämligen den öfwerenskommelsen att allesamman wisa sig i små peruker. Men, hast Du mir's gesehen, då den förste uppträdde för att tala, afbröt honom presidenten och förklarade, att han ej kunde höra honom, då han ej wore klädd i den lagliga skruden. Adwokaten afträdde och en annan wisade sig. Det gick denne ej bättre än den förre; och på samma sätt tillbakawisades alla. Nu fogade sig ändtligen adwokaterna i sitt öde och satte de stora perukerna på. Detta hjelpte. Perukerna hade segrat.

Bosko i Egypten.

Den berömde taskspelaren Bosko har under sitt wistande i Egypten gjort ett oerhördt uppseende. I Kairo och Alexandria trodde folket att han kunde uppwäcka döda. Ryktet härrörde från ett taskspelarekonststycke, som han gjort inför wicekonungen Mehmed Ali. Han dödade nemligen med ett skott en gul papegoja, wicekonungens favorit. Den gamle wicekonungen war förtwiflad. Då skjöt Bosko ännu en gång och papegojan hoppade åter glad omkring i sin bur. Huru Bosko åstadkom detta, är ej lätt att säga; men då wicekonungen proponerade, att konstnären skulle skjuta en neger och göra honom lefwande igen, afslogs detta artigt af den förmenta trollkarlen. Han ursägtade sig dermed, att han ej hade någon magt öfwer negrerna, emedan deßa tillhörde afgrunden sjelf. De goda Egyptierne trodde härpå och afstodo från sitt anspråk.

De unga Konstnärinnorna.

Syster Melanollo ha på deras resor genom Europa öfwerallt firat de största triumfer. Det skall alltså wist wara intressant, att höra något om deras första anspråkslösa uppträdande. En resande berättar oß derom följande:

I London besökte jag en morgon min wän, Walskonungen från Wien, Strauß. Han war ifrigt sysselsatt med arrangementet af en concert, som han skulle gifwa samma afton. Det klappade sakta på dörren. På wårt "stig in!" inträdde en nedböjd och dåligt klädd man, förande wid handen en liten blek 7—8 årig flicka.

Har jag den äran att tala med H:r Strauß? frågade han på bruten franska.

Der är han, sade jag, wisande på min wän.

Jag har en begäran fortfor han skyggt. Jag önskade, det ni wille tillåta min lilla dotter, att spela på er concert denna afton, så att det en gång måtte gifwas henne tillfälle, att offentligen låta höra sig.

Det är icke möjligt; sade Strauß, för hwilken jag öfwersatt hans ord; jag har redan för många nummer.

Ja så, ja så! fortsatte den gamle långsamt och sorgset. Har ni icke någon violin här, den må wara hurudan som helst?

Ja, inföll Strauß obestämd — naturligtwis har jag min violin här. Han lade dröjande det utmärkta instrumentet i händerna på den lilla, som begärligt utsträckte sig derefter.

Hon tryckte det raskt till hakan, riktade de dunkla ögonen mot höjden och började sitt spel, utan att länge stämma violinen.

Strauß och jag betraktade hwarandra med stora ögon, den gamle smålog. När hon slutat klappade wi båda händerna af förtjusning.

Ni kan spela i afton! utropade Strauß enthusiastiskt, och alltid, hwarje gång jag ger concerter på jorden. Huru heter du mitt barn?

Jag lutade mig ned mot den lilla, tog hennes magra händer mellan mina och frågade smekande. Huru heter du, lilla?

Teresa Melanollo, sade hon sagta.

Nästa N:o utgifwes den 18:de Juli, kl. 7 f. m.

Götheborg, C. Petersens officin 1847.

ILLUSTRERADT

Utkommer hvarje Söndag. Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co

Enkla. N:o 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 3 Götheborg, Söndag d. 18 Juli 1847. 2 Qvar.

ELFKUNGEN.

Elfkungen.

Hwem rider så sent i storm och natt?
En far, med sonen, sin högsta skatt.
Han trycker honom fast i sin arm;
Der sitter gossen så trygg och warm.

Mitt barn, hwi gömmer du ansigtet så? —
Min far, ser du ej Elfkungen då?
Han har en krona, och swans han bär! —
Min son, en dimma blott det är. —

"Du sköna barn, kom följ med mig!
Rätt muntra lekar jag lofwar dig.
Mång fager blomma på stranden gror;
Och så granna kläder äger min mor!"

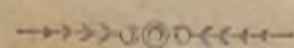
Min fader, min fader! ack hör du ej då,
Hwad trollet hwiskar och lofwar mig få? —
Blif stilla, war ej ängslig, min son!
Bland torra löf hörs stormwindens dån. —

"Min täcka gosse, följ mig likwäl!
Du hos mina döttrar skall må så wäl:
De sjunga och dansa hwar endaste stund,
Och wagga dig in i den sötaste blund."

Min fader, min fader! du ser ej ändå
Hur trollets döttrar wid stranden stå? —
Min son, min son! jag märker det nog,
En widbuske du för Elfkungen tog.

"Jag älskar dig, kom! följ mig, som jag sagt!
Om icke, jag nyttjar emot dig min makt." —
Min fader, min fader, förswara mig du!
Trollet har gjort mig så illa nu! —

Då ryser fadren och skyndar framåt,
Och hör af gossen blott jämmer och gråt.
Han hinner hem med ångest och nöd;
Men i hans armar hans son war död.

Vesuwius och deß Åskådare.

Hwem af oß känner ej längtan till det paradisiska land, hwarest guldorangerna glöda bland de dunkla löfwen? Bland tusende uppnå nio hundra nittio nio detta land blott i föreställningen! Huru lycklig den, hwilken det är förunnadt att se det i werkligheten! Se Neapel och dö, säger ett gammalt ordspråk. Wi arma swenskar måste trösta oß med tankan: icke alla är det beskärdt att skåda Italiens underbara land, som, oaktadt alla skildringar och allt hwad diktkonsten derom uttalat, förekommer oß såsom ett förtrolladt land; icke alla få se det ewiga Rom, hwarest tiggaren wid Engelsporten lefwer lyckligare än wi i wår nord: icke alla få skåda Neapels herrlighet, den hänryckande prakten af deß dunkelblåa wik och det storartade Vesuwius, som i nattens mörker purpurströr hafwet med sina eldströmmar.

Kära läsare, det synes, som om du och jag hörde till de icke-utwalda, hwilka, att börja med, måste åtnöja sig med bilden. Dock, hwem wet, hwad hända kan?

Den som warit i Neapel och ej sett Vesuwius, han är wärre der an, än den, som warit i Rom och ej sett påfwen. Det är ju blott en liten dagsresa från lazaronstaden till brodren Eremiten, som thronar i sin mångbesökta Casa midt på bergets höjd, som wore han en bergets son. Han bjuder — den gode Eremiten — sitt Lacryme-Christi-win, som, i förtroende sagdt, är något surt, och ingen resande försmår detsamma.

Se här en exkursion i modern stil, sådan som den förekommer bland wåra turister! Dagen är skön, blott något warm. Man har, med undantag af skärmytslingar mot mygg och dylikt, sofwit godt; man har gnuggat sig i ögonen och med appetit intagit sin frukost. Kl. är nu nio, således hög tid att tänka på Vesuwius. Man församlar sig då i Portici. Snart är hela denna stad i rörelse; för hwarje främling komma här wanligen tio tokiga Italienare, som prata och larma. Kabrioleter, mulåsnor, hästar, åsnor, menniskor, allt skrikande och jublande, pratande och stojande, i brokigt chariwari! Man wet ej, hwem som dammar mest, djuren eller förarne med deras manshöga knölpåkar af olivträd. Ändtligen har man larmat och pratat ut, förarne sätta sig i rörelse, och den som will, måste nu följa med.

Man har kommit till foten af Vesuwius. På afstånd winkar den hetblodiga, kegelformiga bergjätten och utblåser ljusblåa rökmoln upp mot de werkliga molnen. Fruktbara fält, windrufkullar, oliwgårdar och dalar ligga redan bakom oß. Ett par trasiga karlar, med lika så många mulåsnor hafwa förenat sig med sällskapet. Himmel, hwilken profkarta på alla nationer, åldrar och stånd! Wi kunna ej räkna dem, men glömma icke den blonda swenska ynglingen, som med sina blåa ögon frossar rätt lyckligt i födrens rika werld.

Längesedan har trakten blifwit mer och mer ödslig. Wärtligheten har småningom upphört på wår wäg. Swarta förwittrade lavamassor betäcka det kala berget. Man har lemnat den fyrfotade delen af sällskapet nedanför och inskränkt sig till sig sjelf. Nu bär det uppåt, på den naturliga wäg, som lavan bildat. Man klättrar och kommer ett stycke uppför, man rullar åter tillbaka i den lösa lavan; man hwilar ut och går på med ny enthusiasm.

Man wänder sig om; der ligger Neapel, långsträckt, ljus och majestätisk, marmorglänsande, som wore den bildad af hafwets renaste skum; der skimrar och blirtrar wiken, der framstå frukträden och oliwskogarne såsom dunkla slagskuggor, der uppstiga ur det blåa hafwet, djupt wid horizonten, bergmassor, halft glänsande, halft försjunkna i skuggor. Huru yttrar sig ej en gång den snillrike Chataubriand om denna wy? Här, säger han, blickar man från afgrunden ut öfwer sjelfwa paradiset.

Hwad hwita segel, som simma på den dunkelblåa wikens swällande barm! Allt swäfwar bort i det warma blirtrande fjärran. Hwilken glad, swällande wandringslust! Wore blott ej marken för warm, säger en, och Siroccen ej så qwäfwande, säger en annan.

Äntligen, äntligen är man uppe. De djerfwaste äro redan wid kanten af kratern. Det är ej nog, att man här på kanten af vulkanen experimenterar med käppar, som blifwa swarta af röken, med papersremsor, som man antänder wid den heta ångan; sjelfwa den heroiska tankan, att koka ägg i den heta askan, är ej tillräcklig. Man måste störta sig i gapet och djerft åter uppstå ur det heta djupet.

En dag hade twå wandrare, i likhet med wårt sällskap, bestigit Vesuwen. Det är kl. 3 på morgonen. Morgonrodnadens purpur swäfwar öfwer Neapels wik och förgyller hwarje af deß milliarder droppar. De twå ensamma wandrarne stå wid randen af kratern. De närma sig mer och mer bergets underjordiska mysterium. Men det gapande swalget, af 5000 fots widd och 200 fots lodräta djup synes uppställa oöfwerwinliga hinder. Derinom blott glödande aska, slagg och eldbesprängd rök! Högre stiger solen och lägger en del af det swartglödande djupet i dagen. Då rullar det och dånar på en gång under wandrarnes fötter. Massor efter massor sprängas. En stor del af kratern sjunker in och förswinner. Förfärligare blir dånet. Det är, som wille hela berget störta tillsamman och begrafwa dem under sina heta ruiner. Wåra wandrare skynda hastigt till en annan del af kraterranden. Samma fara, samma förskräckelse! Ciceronen skyndar undan förut, de resande följa honom. Öfwer aska och lavablock går deras wäg, tills en ny afgrund af åtminstone 100 fot öppnar sig för dem! Här studsar föraren sjelf. Men den modigaste af de resande går djerft förut. De här och der framskjutande lavablocken måste tjena som stegar; ett felsteg — och han är förlorad. Till höger och wenster flyta lavaströmmar, dundra och braka klippstycken. Dock komma de lyckligen igenom. Huru andades ej deras bröst åter fritt i det rosenskimrande ljuset! — Men af hundratusen ser knappast en Vesuwen i hans förskräckliga, förhärjande werksamhet och underbara skönhet!

År 1805 d. 12 Augusti började Vesuwius att uppkasta eldröda flammor. Med den inbrytande natten blef den rödaktiga rökpelaren allt rödare och rödare, förwandlades slutligen till en lysande flamma, som, än höjande än sänkande sig, åt alla håll utkastade strålande eldmassor. Plötsligen blef det, som om hela luften kommit i dwala; en obelisk af eld uppstod, sträckande sig ifrån wulkanens krater upp till skyarne. Widare kastade den sin förtrollande glans öfwer Campaniens paradisiska fält. Tusende röda moln seglade såsom skepp på den dunkla natthimlen och speglade sig i det dunkla hafwet. Plötsligen sänkte sig eldpelaren åter i bergets swalg. Det blir åter natt, men ej af lång waraktighet. Nya eldpelare uppstå och kasta omkring sig milliarder gnistor. Horisonten, hafwet, klipporna och den aflägsna staden simma i ljusglans. Såsom kämpande härmassor strida flammorna emot hwarandra och gå under. Då höres ett jordskakande dån. Vulkanen öppnar sig på sidan; i eldströmmar utgjuter sig lavan, alltid bredare och oemotståndligare och förstör hyddor, wingårdar och allt hwad den träffar i sin wäg. Ett blodigt eldsken omsluter hela himlen och i östern uppstiger fullmånan blek, som om han sörjde öfwer detta förödelsens skådespel. Nu rör sig äfwen hafwet och börjar att brusa. Otaliga gondoler med åskådare simma och wagga på det rödlysande elementet. Alltid närmare och närmare hafwet kommer den eldiga kaskaden. Nu är den wid stranden, nu störtar den med rasande dån i hafwet. Det skummar och wågar, såsom i högsta wrede. Wågor och lågor blanda sig till rasande strid. Lågorna med sina eldröda tungor dricka till en början det wåta elementet. Äntligen förkunnar en lätt hwäsning dettas slutliga seger. Den glödande massan stelnar och förwandlas till ett swart i hafwet utskjutande berg.

Ja, bästa läsare, det är dock skönt, att, friskt till själ och kropp, kunna wandra ut i den herrliga öppna werlden, se främmande nejder och med egna ögon beundra Guds under i naturen, och derefter, återkommen till det kära hemmet, blifwa en wälkommen berättare under nordens långa winteraftnar. Af hjertat tillönskar jag dig denna sköna lott; — för allt, glöm ej det land, der Vesuwen med eldbrag skrifwer naturens största drama, under Italiens himmel och på den ewigt grönskande jorden. —

—————

Också ett medel till wägförbättring.

När Presidenten i nordamerikaska fristaterna, H:r von Buren, en gång på en resa i de westliga staterna fick wagnen stjelpt och stod i smutsen högt upp på benen, frågade han kusken, huru det kom sig, att han ej körde bättre. Djerft swarade denne: "Jag har hittills stjelpt blott med elfwa kongressmedlemmar och derigenom bestämt dem, att afgifwa sin röst för bewillning af medel till landswägarnes iståndsättning, och som jag ännu ej haft förmånen att kuska en president, så har jag tagit mig friheten begagna detta tillfälle, för att uppfylla min pligt emot folket, och försäkra mig, att H:r Presidenten ej widare inlägger något weto emot förslaget till wägarnes upphjelpande."

—————

Galopp utan namn.

Louis Hah

ff Ped. fz Ped. fz p p

8va loco poco cresc. p

cresc. Ped. 8va p Ped.

loco mf

dolc. mf

p dolc

f

cresc.

1. 2.

Fine

f

fz

Ped.

f

p dolce

cresc.

f e marcato

dim.

D.C. s. al F.

Madame Odonois Äfwentyr på en resa.

År 1735 uppdrog konungen af Frankrike åt tre universitets-lärare att företaga en resa till Amerika, för att genomwandra och noga beskrifwa länderna närmast omkring Eqvatorn. De kommo lyckligen till de aflägsna, då för tiden tämligen obekanta länderna, hwarest de oafbrutet fortsatte sina undersökningar till 1765. Särskildt fästade de afseende på Columbia, Peru och Guyana.

En ibland dem, H:r Odonois, hade så mycket heldre efterkommit sin hustrus begäran, att få följa honom, som hon war stor wän ej mindre af naturskönheter än af naturkunskaper. Tillika hade han medtagit hennes båda bröder, en hennes systerson och ett par tjenare.

Ty wärr insjuknade hon i Columbia 1745, några år efter deras ankomst och H:r Odonois såg sig nödsakad att resa förut, från den ena hufwudorten för hans forskningar till den andra, i afsigt, att ordna de för henne nödwändiga beqwämligheter. Från Cayenne, hufwudstaden för en fransysk besittning i Guyana, tänkte han wända sig till fransyska eller portugisiska regeringen, med anhållan, att ett skepp måtte ställas till hans disposition, för att dermed afhämta sin sjuka hustru från Riombamba, en wid sydliga foten af jätteberget Chimborazo belägen stad, och derifrån på Amazonfloden föra henne till Cayenne, för att sedan från detta ställe företaga afresa till fäderneslandet, der trängande familjangelägenheter fordrade hans närwaro. Först sent fann hans begäran gehör. Det är knappast troligt, om man säger, att först femton år derefter ett skepp kunde bestämmas för detta ändamål. Ändtligen infann detta sig med det uppdrag, att först föra honom till högra stranden af Amazonfloden, särskildt till landet Para; derefter anlöpa Columbia, för att upptaga H:r Odonois maka, att sedan återwända samma wäg och taga kosan åt Frankrike.

De sista dagarne af Nowember år 1765 afreste H:r O. från Cayenne. Strart efter sin afresa insjuknade han, och det inställde sig sådana sjukdomssymptomer, att ett snart tillfrisknande ej war att hoppas. Han bad skeppets befälhafware begifwa sig på wäg honom förutan och blott medtaga någon, åt hwilken han kunde öfwerlemna bref till sin familj. Det för detta ändamål utsedda budskap motswarade så litet hans förtroende, att madame Odonois först den 1 Okt. 1769 kunde afresa från Riobamba. Det afsända skeppet wäntade henne i Tabagatinga.

Madame Odonois resa från Riobamba till Tabagatinga war så märkwärdig och äfwentyrlig, att wi nästan skulle kä[illegible] frestade att twifla på sanningen af deß beskrifning, om w[illegible] flera skäl wore öfwertygade om deß sannfärdighet. [illegible] gagna oß för wår framställning af ett bref, som H:r O. till en af sina reskamrater, H:r Condamine.

"Min swärfar — så skrifwer H:r Odonois — sedan och tjugu år min hustrus trogne wårdare, hade afrest från Riobamba några weckor före min goda maka, för att på förhand beställa en wåning och ett godt mottagande. Han wisste att hon war beledsagad af sina bröder, sin läkare, af en neger och tjugu indianer, och fruktade sålunda ingen fara för hennes fortkomst. Intet under då, att han, då han ombesörjt allt, alltid reste widare, för att träffa nya anstalter, som kunde underhålla och påskynda resan.

Emellertid utbröto kopporna inom en ort, hwarest han redan träffat de nödiga anstalterna. Alla innewånarne lemnade byn och flydde till skogarne.

Min hustru hade efter landets sed, på förhand betalt Indianerna, som skulle beledsaga henne och transportera hennes saker. Knapt hade de uppnått orten, der kopporna härjade, förr än de bröto sitt ord och wände trolöst nog tillbaka.

Hwad skulle den arma qwinnan göra under sådana omständigheter? Dels war den tillryggalagda wägen för lång, för att återwända, dels slog hennes hjerta allt för häftigt för den trogna maken, från hwilken hon warit skild i tjugu år. Hon wisste att skeppet wäntade, och så beslöt hon wåga det swåraste och bjuda farorna trots.

Med sina anförwandter uppnådde hon den öfwergifna byn. Twå Indianer, som undgått smittan, woro de enda innebyggarne i den tämligen stora byn. Man tog dessa i anspråk. De lofwade ombesörja en båt, som skulle fortskaffa de resande tolf dagsresor. Efter några dagar woro de färdiga; resan anträddes; hwar och en af Indianerna hade fått betalning förut; redan hade man gjort några dagsresor. Man beslöt att hwila ut en natt. Följande morgon woro Indianerne förswunna.

Man war nu i den största förlägenhet. Det war för de bedragna ingenting annat att göra, än att anförtro sig åt wattnet utan någon ledare.

Den första dagen gick wäl öfwer utan något olycksfall.

Andra dagen träffade de i grannskapet af en indiankoloni en båt och på densamma en Indian, hwilken åtog sig att beledsaga dem och föra båten. Resan gick i öfrigt wäl.

Tredje dagen wille denne Indian uppfånga doktorns hatt, som af winden blifwit kastad i floden, men tog öfwerwigt och drunknade.

Båten, numera utan styrman och förd af folk, som ej det ringaste förstodo skeppsfart, kunde ej längre hålla sig på wattnet. Den blef fylld af wågorna. Man måste lemna den och på stranden uppförg en boning.

De resande hade ännu fem eller sex dagsresor till Hudeas. Läkaren erböd sig att gå dit och hämta hjelp. Han afreste werkligen, åtföljd af den trogne negern såsom sällskap. Enligt hans löfte kunde de qwarlemnade först efter fjorton dagar wänta någon

hjelp. De wäntade förgäfwes en månad. När de olyckliga ej längre här kunde qwarstanna, bygde de en flotte, på hwilken de lastade sina tillhörigheter och gjorde försök att bestiga den. Denna flotte, lika illa styrd som den war bygd, stötte till deras olycka emot en trädstam och kantrade. Med alla sina tillhörigheter föllo de i floden, hwilken till all lycka ej här war djup. Min hustru gick under twenne gånger, men upptogs af sina bröder. Nu war de resandes belägenhet förskräcklig. Matta och uttröttade, hungriga och genomwåta, i den wildaste ödemark och utan förare eller wägwisare! De hade ej annan tillflygt, än att gå till fots längs efter floden.

O hwilken tortyr! Du må weta, bästa wän, att stränderna af denna flod äro helt och hållet bewurna med de aldra tätaste slingerwärter och buskager, genom hwilka hinder man i wanliga fall blott med yxa eller såg kan bana sig en oändligen beswärlig wäg. Man återwände till den uppresta boningen, tog de lifsmedel, som man der lemnat, och begaf sig i wäg. Snart märkte de olyckliga wandrarne att, om de skulle följa flodens strand, de då måste passera oerhörda böjningar af densamma. De försökte att taga en ginare wäg, wandrade genom skogar, men gingo wilse under flera dagar. Förfärligt utmattade af en sådan skogsresa, af törnen rysligt sårade i fötterna, utan alla lifsmedel, plågade af en förskräcklig törst, hade de ej annan wederqwickelse än några bär och wilda frukter. Hunger, törst och mattighet öfwerwäldigade dem helt och hållet. Deras krafter sweko fullkomligt; de störtade till jorden, utan att kunna åter uppstiga. Så afwaktade man hjelplös den sista stunden. Under tre a fyra dagar uppgaf den ene efter den andre andan.

Min arma hustru låg längre än 48 timmar bredwid liken af sina bröder och af de andra reskamraterna. Hon war i ett tillstånd af sinnesförwirring; men kände dock törstens brännande qwal. Dock låg det ej i försynens plan, att låta henne gå under i sin nöd. Hennes krafter stärktes åter så paß, att hon kunde krypa ett stycke derifrån och plocka några bär. Hennes fötter woro nu fullkomligt utan skor och hennes kläder genom törnbuskarne helt och hållet slitna från kroppen. Ett uselt linne war det enda, som betäckte hennes nakenhet. Hon skar skorna af sina döda bröders fötter och fäste dem på sina egna, så godt hon förmådde.

Tänk er, dyre wän, att min arma hjelplösa hustru tillbringade tio fulla dagar i dessa skogar. Twå dagar qwarblef hon wid liken efter sina kamrater, sjelf ifrigt bedjande om en snar befrielse. De öfriga dagarne kröp hon omkring här och der, för att, om möjligt, rädda sig från hungersdöden. Ack, ännu har minnet af dessa förfärliga dagar någon ting ryslig; minnet af det förskräckliga ödet, hwartill hon så länge warit wittne; minnet af den förfärliga ensligheten i de mörka, graflika skogarne. Förskräckelse och fruktan gjorde ett sådant intryck på min arma hustru, att hennes hår blef snöhwitt.

På elfte dagen fann hon en wattenkälla och följande dagen några wilda frukter och fogelägg; men swalget war, till följe af det långa umbärandet, så sammandraget, att hon med swår möda kunde njuta något. De få ägg, hon fann, woro emellertid tillräckliga att underhålla henne; det war dock hög tid, att den hjelp uppenbarade sig, som den gudomliga försynen beslutat.

På elfte dagen kom min mer döda än lefwande pilgrim till stranden af en betydlig flod, som faller ut i Amazonfloden. Men hon fann sig utan räddning; spår kunde ej upptäckas, hwarken till någon lefwande warelse eller till någon båt. Redan började den mörka natten bryta in. Då hörde hon på något afstånd ljud såsom af menniskoröster. I början intogs hon af förskräckelse och hade så när kastat sig in i den djupa skogen; dock bemannade hon sig wid den tanken, att måttet af hennes olyckor knappast kunde blifwa swårare. Hon släpar sig då ned mot kanten af floden och ser twå Indianer, som äro i begrepp att med sin båt lägga ut från stranden. Hon gaf tecken; de warseblefwo henne. Ack, så hon bad och beswor dem, att med henne återwända till Andoas! Tillfälligtwis wille båda Indianerna, som återkommo från en jagt, landstiga just här. De upptogo henne på sin båt och wårdade henne efter bästa förmåga. Lyckligen anländ till Andoas träffade hon en missionär, som uppböd allt, för att gifwa henne något stärkande medel; men ett dåligt bemötande af flera bland landets inneware ingaf henne det beslut, att påskynda sin resa. Följande dag lejde hon en båt och ankom lyckligt till Leguna. Här emottogs hon med all möjlig wänskap af priorn för missionärerna i orten. Hon blef sex weckor i denna trakt, för att återställa sin ytterligt förswagade helsa. Emellertid utrustades en båt, för att öfwerföra henne till det portugisiska skepp, som wäntade henne sedan lång tid. Då skeppskommendanten hörde underrättelsen, att min hustru nalkades, lät han en däckad farkost, försedd med nödiga förråder och beledsagad af twå tillförlitliga soldater, gå min hustru till mötes. Det mötte henne i den spanska hamnen de Lorento.

Min hustru njöt nu, under den tusen mil långa farten, alla beqwämligheter. I Oyapak firade wi återseendets högtid, med tacksam rörelse mot honom, som förer i stor nöd, men ock förstår, att rädda på ett underbart sätt.

Under det min hustru irrade omkring i skogarne, hade den trogne negern med några Indianer, som han kallat till hjelp, åter gått tillbaka upp efter floden. Han fann spår efter de qwarlemnade och följde dessa, tills han kom till den ort, der kropparne lågo. De hade redan öfwergått till förmultning och woro således oigenkänliga. Han kunde då ej annat tro, än att hela sällskapet omkommit. Emellertid hade han gjort sin pligt och wände med förkrossadt hjerta tillbaka.

Så handlade en neger!

Hwad åter läkaren beträffar, som afrest med negern, för att hämta hjelp, så hade han knappast undgått farorna, förr än han trolöst glömde de olyckliga och med sin packning reste widare, utan att göra något, för att uppfylla den heliga pligt, som han åtagit sig.

Judith.

Den assyriske konungen Nebukadnezar hade just besegrat den mediska konungen Arfarad och hans hjerta war fullt af stolthet, så att han utsände budskap widt och bredt omkring, med befallning, att folken skulle gifwa sig. Men budskapen komma åter, utan att hafwa uträttat något. Deröfwer förgrymmade sig Assyriern och swor att hämnas. Och han lät utrusta en stor här, 100,000 man till fots och 12,000 ryttare, och förordnade Holofernes till anförare öfwer dem. Holofernes drog ut och bekrigade de främmande konungarne. När Israeliterna hörde detta, blefwo de förskräckta och gjorde rustningar. Emellertid kom Holofernes och belägrade Bethulien. Staden förswarade sig tappert; men när Holofernes lät förstöra wattenledningarne, råkade de i swår nöd och woro nära att försmägta. De gingo då till de älsta och yrkade att staden skulle uppgifwas. Osias föreslog att de skulle wänta ännu i fem dagar; hade då ingen hjelp blifwit gifwen, skulle han göra såsom de yrkade. — I Bethulien bodde en enka, Judith. Hon war ung, rik och skön, hade godt rykte om sig och fruktade Gud. När Judith hörde talas om nöden bemannade hon sig, intalade folket mod och sade, att hon wille rädda det; dock skulle de ej forska efter hennes planer. Men Judith gick hem i sin kammare, bad till herran, att han wille rädda henne, bad om kraft och mod för det hon ämnade utföra. När hon hade bedit, smyckade hon sig herrligt och gick med sin piga ut genom stadsporten till Holofernis läger. Soldaterna frågade, hwad hon wille; hon swarade, att hon wille för Holofernes angifwa det ställe, der han utan fara kunde angripa och eröfra staden. De följde henne till honom. Han fattade kärlek till henne och hon måste blifwa hos honom. Om aftonen gaf han en stor fest och berusade sig i öfwermåttet af sällhet, så att han förlorade all besinning och måste bäras till sitt läger. Om natten grep Judith Holofernis swärd, afhögg dermed hans hufwud, stoppade det i en säck och lät sin piga utbära det ur lägret. När hon återkommit till Bethulien och uppwisade Holofernis hufwud, prisade folket den käcka qwinnan och bekom nytt mod, så att det följde Judiths råd och gjorde ett anfall på fiendens läger; när dessa sågo sin fältherre mördad, blefwo de rådlösa och flydde, lemnande hela sitt läger såsom byte åt Judarnes plundringslust. — Men Judith, folkets räddarinna, blef högt ärad, och öfwerstepresten från Jerusalem med alla presterna komma till Bethulien, för att se Judith. När hon dog, anlade folket sorg i sju dagar.

Nästa N:o utgifwes den 25:te Juli, kl. 7 f. m.

Götheborg, C. Petersens officin 1847

Utkommer hvarje Söndag. ILLUSTRERADT Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co.

Enkla N:o 8 sk. B:co.

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 4 Götheborg, Söndag d. 25 Juli 1847. 2 Qvar.

ALLIGATORN.

Alligatorn.

På kusten af Stilla hafwet, nära inwid Kalifornien, flyter strömmen Rio-San-Miguel. Om sommaren en smal wattenränna, som obemärkt framrinner i en bred bädd, blir den under regntiden ett stort haf, som stiger öfwer sina gränser och med sitt gyttjiga watten bildar på slätlandet deromkring oerhörda sumpar. Ett dunstmoln står ständigt öfwer deßa sumpar, öfwer den höga waßen och säfwen, som är i beständig rörelse, än af den fuktiga windens rörelse, än af Alligatorernas språng, hwilka här tumla om i dyen. Så länge det är dag, är allt tyst och stilla; men då solen lutar mot sin nedgång och de låga kullarne, som framskjuta öfwer wattenytan, inhöljas i mörker och dimma, då framkomma skogens djur. En wild häst springer omkring i gräset; en jaguar smyger sig fram, för att gripa sitt rof; en dofhjort, drifwen af törst, wågar sig skyggt till kanten af det öfwerswämmade gräsfältet och släcker, med lyßnande öra och öga, sin törst, i det han wid minsta rörelse drager sig tillbaka, låtande de i solens strålar glänsande dropparne helt ogeneradt flyta ur munnen. Men wid nattens inbrott komma främmande gestalter fram utur wattnet, eller höja de och genombryta deßa flammiga sjöars gröna betäckning, under det att afskräckande ljud framtränga från wormaßan. Det är Alligatorerna, som frambringa deßa ljud, hwilka än likna små barns qwidande, än wilda oxars wrålande. Ja, efter som deßa afskywärda odjur dermed wilja uttrycka sin kärlek eller sitt hat, swara de och utfordra hwarandra, och sammanstäendet af deras oerhörda käftar ljuder förskräckligt genom den stilla natten.

Wi beledsaga ett antal resande till deßa sumpar. På något afstånd ifrån oß wid kanten af en sump höjer sig ett litet säffält. Säfwen rör sig och de resande bland infödingarne märka wäl att det ej är winden, som åstadkommer denna rörelse, utan att en alligator der är förborgad och höjer sig ur denna gyttjebening.

Den infödde kan ej motstå lusten att jaga odjuret. Han ilar mot stället, då det skri, han utstöter, beswaras med ett doft wrålande och en oerhörd Alligator wänder sig med all möjlig snabbhet, som deß klumpiga och owiga kropp tillåter, emot Lagunen, till hwilken hans fiende wille afskära honom wägen. Det reptila djurets fjälliga och swartaktiga rygg war nästan helt och hållet öfwerdragen med tjock gyttja, utur hwilken kärrwärter här och der uppdykade. När nu djuret kom den modige jägaren på tolf steg nära, stegrade sig hans häst af förskräckelse och wille kasta åt sidan; men infödingen twingade honom med sporrarne att gå rakt emot Alligatorn, swängde med öfwad hand en af remmar sammanflätad snara och lät den skickligt nedfalla på Alligatorn. Denne uppspärrade sitt oerhörda gap, som snarare syntes beväpnadt med jernstänger än med tänder, och det förskräckliga rytande, som han utstötte, kom de resandes hästar att darra. Men nu tillslöt snaran detta öppna gap och trängde rytandet såsom ett doft rosslande tillbaka i djurets swalg. Ett ögonblick tycktes det hiskliga djuret öfwerlägga, om det skulle gå löst på sin fiende eller wända tillbaka till wattnet. Ångesten dref detsamma till det sednare; men infödingen hade kastat ändan af snaran tre gånger omkring sadelknappen och hästens styrka höll jemnwigt mot alligatorns. Under några ögonblick gjorde de båda djuren, hwart och ett på sin sida, de oerhördaste ansträngningar. Alligatorn trängde rasande med sina fötter in i sumpens wåta rike, der den motsträfwiga hästens hofwar ock intrycktes. Det war ett ögonblick af spänd wäntan, under hwilken de resande blott förnummo skrället af ryttarens sporrar mot hästens sidor och dånet af fjällen på Alligatorns swans, hwarmed han widt och bredt omkring nedslog säfwen och gräset. Twå gånger steg hästen under oerhörda ansträngningar med framfötterna i luften och twå gånger fick man se alligatorns buk, som af förskräckelse och raseri war violettfärgad. Andtligen höjde sig hästen för tredje gången i luften och skulle owillkorligen baklänges hafwa fallit öfwer ryttaren; odjuret skulle medelst den i sadelknappen fastgjorda snaran kunnat släpa honom med sig, utan att de resande hade förmått göra honom den ringaste handräckning. Men snabb som tanken, fattade den djerfwe ryttaren, så snart sadeln gaf wika under honom, hästen i mahnen, höjde sig sålunda upp och swingade sig genom ett under af kraft och wighet på ryggen af sin afsadlade häst.

Alligatorn, som trodde sin fiende nedkastad, wände sig om, för att störta sig på honom, sedan han befriat sig från snaran, som hotade att qwäfwa honom; men hästen war med en sats på fast mark, och wrålande af glädje, när luften åter inströmmade i hans lungor, störtade sig odjuret i wattnet, som högt sprutade öfwer honom. Den oförwägne ryttaren steg då lugn från hästen, hopknästade, så godt han kunde, den söndersprängda sadelgjorden och satte sig åter upp.

Ett chinesiskt Bröllop.

Hos Chinesarne se de båda kontrahenterna hwarandra först då, när det oupplösliga förbundet är afslutadt. Detta är dock ej så underligt, som att de ofta förlofwa sina barn, innan deßa ännu äro födda. Twå mödrar, som äro i wälsignadt tillstånd, besluta nämligen redan före barnens födelse, att gifta dem med hwarandra, och denna, såsom oupplöslig betraktade, öfwerenskommelse kan blott ändras, om barnen blifwa af samma kön, om ett af dem dör eller anfalles af spetälska. Likwäl händer ej alltid, att mödrarne på detta sätt bekymra sig så tidigt om sina barns äktenskapliga lycka. För den händelse, att deßa ej sjelfwa lägga hand wid bedrifwandet af barnens äktenskapshandel, öfwerlemna de detsamma åt underhandlare, som i China utöfwa ett stort och wigtigt inflytande. Haf-

tra deßa underhandlare funnit de personer, som de anse passa för hwarandra, och hafwa kontrahenternes föräldrar gått in på de ömsesidiga förslagen, så skrider man till den af bruden utsatta dagen för förlofning, hwilken högtidlighet sålunda beskrifwes af en resande;

Förlofningen består i ett ömsesidigt utbyte af skänker, hwilka underhandlarne låta bära i korgar till de förlofwade. I den första äro frukter och ett antal piaster, som äro instoppade i korgens fyra hörn; i den andra korgen är en färsk skinka, i den tredje en wiß quantitet nålar. Så snart raketer förkunna deras ankomst, som bära skänkerna, wisar sig bruden i dörren till en af röda warljus upplyst kammare; hon emottager skänkerna och utdelar tunna skifwor af skinkan till alla närwarande. Under denna tid bringar man äfwen skänker till brudgummen; dessa bestå förnämligast af frukter, som äro fördelade i 16 särskildta små packor. Deßutom erhåller han skänker äfwen af sin tillkommande swärmor, förnämligast bestående af kurbiskärnor. Deßa kärnor blifwa honom dyra: ty såsom skänk tillbaka måste han gifwa brudens moder en summa penningar, hwilka man betraktar såsom pris för den tilltänkta hustrun. Detta bruk följes så strängt, att intet bröllop hålles, förr än summan är punktligen betalt.

Sedan deßa förberedelser äro undangjorda, rådgöra underhandlarne med de stjernkunniga öfwer den för bröllopet gynnsamma dagen; de försumma ej, att för hwarje förekommande fall förse sig med ett stycke färskt fläsk, på det att djefwulen, som de alltid framställa under form af en tiger, fördjupad i njutningen af denna läckerhet, skall glömma brudparet och ej tillfoga detsamma något ondt.

Redan tidigt på bröllopsdagen begynnar bruden sin toilett. Hufwudprydnaden i bruddrägten är en perhörd hatt, som i form af en korg betäcker hela hufwudet, döljer ansigtet och faller ner till wecklifwet. Sedan sätter man henne i en palankin, som på alla sidor är sorgfälligt tillsluten, så mycket mer, som afsigten är, att hon hwarken skall ses eller se. Härefter rör sig tåget mot brudgummens hus, långsamt och sorgligt, som förde man ett lik till grafwen. Bruket fordrar, att brudens sällskap, samt och synnerligen, uppgifwer höga klagolåt och suckar.

När tåget är nära brudgummens boning, springer en af sällskapet förut, att förkunna brudens ankomst och ropar ur full hals: hon är här, hon är här! Genast uppstämmes medelst pukor och trumpeter den wid alla chinesiska högtidligheter wanliga infernaliska musiken, och brudgummen skyndar i all hast att — innesluta sig i sin kammare.

Underhandlarne, hwilka han måste mottaga med köld och likgiltighet, som wißte han ej hwad de wilja, uppsöka honom snart och föra honom till palankinen. Här måste han wisa stor rörelse: darrande öppnar han den, lyfter derutur sin feta brud, för henne till ett bord och intager sjelf plats midt emot. Efter måltiden, wid hwilken i sjelfwa werket endast brudgummen kan njuta något, under det bruden af sin stora hatt nästan är helt och hållet förhindrad att få en smula i munnen, draga sig gästerna tillbaka till en sal. Der inträffar för den unge mannen det högtidliga ögonblick, då han för första gången ser sin bruds anletsdrag, i det att den stora hatten nu aftages. Hwad slags intryck som denna anblick gör på honom, wisar han dock alltid den största tillfredsställelse. Denna pröfning är dock för den unga frun blott en förberedelse till en annan wida grymmare; ty nu tillåtes det från mannens sida alla gästerna att uttala sitt omdöme öfwer hans wal, hwilket ofta sker med den aldra största öppenhjertighet. Etiketten, som ålägger mannen den swåra förställningen, berättigar gästerna till den största frimodighet, och blott sällsynta äro de fall, då denna tillåtelse ej mißbrukas och då ej den ena eller andra af fruarne begagna sig af tillfället, att gifwa luft åt sin förargelse, för det att kritiken en gång höjde sin stämma emot dem sjelfwa. Under hela denna förhandling är det stackars offret dömdt till den strängaste tystnad och en fullkomlig passiwitet, gycklet och skämtet, för hwilka hon är utsatt, må wara huru skarpa som helst. I denna smärtans stund wäckes ofta det häftigaste hat, och den unga hustrun minnes mången hård dom, för att en gång wedergälla den på samma grymma sätt.

De öfriga bröllopshögtidligheterna erbjuda, trots det fortfarande skallet af musiken och de af gycklare framstälda råa förlustelserna, blott ett sorgligt allwar och i öfrigt ingenting anmärkningswärdt. Bland löjligheter måste man anföra den ängsliga sorgfällighet, med hwilken de unga makarne gömma sina kläder. Bruket tillåter nämligen gästerna att anwända hwarje medel att stjäla de samma, och lyckas detta, så måste det unga brudparet återlösa dem med penningar. Detta är nämligen det enda medel, som är de unga tu medgifwet för att tillbakafå sina effekter. En oeftergiflig lag bjuder i detta fall, att de aldra simplaste småsaker, som man tagit ifrån dem, måste återköpas med en summa, som är mångdubbelt öfwer piesens wärde. Huru kråkigt ett så beskaffadt bröllop än måste wara äfwen för gästerna, anses dock såsom en stor ära att dertill inbjudas, en ära, som är mer än någon annan eftersökt. Ingen wågar wisa sig i bröllopshuset, som ej har fått invitation. Denna meddelas medelst ett blad rödt papper, hwars kanter bilda i sammanwikningen tolf bokstäfwer, ett mystiskt tal, som uttrycker på något wis chinesiska åsigter om äktenskapets wigt och helgd.

—⊶⊷—

Femte Audiensen.

Den Bönfallande. Excellens H:r Minister? När fäderneslandet suckade under främmande tyranners ok, kallade det på sina förswarare; äfwen jag utbytte pennan mot swärdet, kämpade troget för deß befrielse och detta hederstecken hängdes efter en wunnen slagtning på mitt bröst! — Den lilla pensionen räcker ej till, att på gamla dar skydda mig mot brist, jag ställer derföre till Ers Excellens den ödmjuka bön, att wid tillsättande af den lediga kronobefallningsmanstjensten nådigast ihågkomma mig och mina förtjenster.

Ministern. Bästa wän! Ingen fosterlandswän skall någonsin förgäta, hwad fäderneslandet är skyldigt sina tappra söner, som kämpat för deß frihet, men man kan ej åt gamla och bräckliga händer anförtro den tunga statsmaschinen och man önskar på högsta ort, att alla lediga tjenster besättas blott med unga och kraftfulla män — dock på mitt förord kan ni räkna och jag will tillse, hwad som kan göras för er.

Sjette Audiensen.

Den Bönfallande. Excellens H:r Minister! I wederbörlig ordning har jag genomgått uniwersitetet, samt derefter praktiserat i tio år, hwaröfwer jag kan prestera de bästa betyg. Jag är ännu ung, frisk och kraftfull och har ingen annan önskan, än att erhålla en post, hwarest jag genom flit och kunskaper kan gagna fäderneslandet. Derföre wågar jag hos Ers Excell. ödmjukligen anhålla, att wid besättandet af den lediga kronobefallningsmanssysslan nådigast wara ihågkommen.

Ministern. Bästa wän! Det gifwes så många gamla förtjenta soldater, hwilka, när fäderneslandet kallade på sina förswarare, utbytte pennan mot swärdet och med sitt blod återköpte deß frihet; är det rätt att lemna dessa utan afseende och anförtro statsmaschinen åt ungt folk, för hwilkas duglighet ej en sådan borgen gifwes? Man önskar på högsta ort, att lediga tjenster anförtros åt personer, som hemburit så många offer åt fäderneslandet, dock — på mitt förord kan ni räkna, och jag will tillse, hwad som kan göras för er.

Bilder från Java.

Java är en lång smal ö i sydhafwet, af 2,300 quadratmils yta och fem millioner innebyggare, af chinesisk och europeisk stam. Ungefär en fjerdedel af ön står under inhemska furstar, under kejsaren af Solo och sultanen Djocjorcarta.

Java är rik på naturmärkwärdigheter och egendomliga förhållanden i folkets privatlif; wi wisa derför wåra läsare en tjenst, om wi göra några meddelanden ur de intreßanta brefwen från en resande i nederländska Indien.

Solo, skrifwer han, är kejsarens residens. Med sin glänsande hofstat bebor han en med flera murar omgifwen, wäl af 30,000 menniskor bebodd byggnad, den så kallade Kraton, egentligen en oerhörd by, i hwilken alla de talrika prinsarne af kejserliga blodet, jemte deras hofstat och anhang, slagit sig ned. Kejsaren sjelf är en syratio års man af godmodig karakter, fina manér och utsökt artighet emot Europeerna. Wi woro på bestämd timma inbjudna till honom och af särskilt gunst tillät man oß att förut bestiga ett torn, hwarifrån man kan öfwerskåda hela Kraton med deß fem ringmurar, likasom hela den fruktbara slätten, som hör till Solos kejsardömme. I denna byggnad, som bär mångfaldiga spår af europeisk civilisation, och som särskildt innehåller en mängd bilder af Napoleon, befann sig ett stort antal javanesiskt hoffolk till wår mottagning.

Kejsaren satt i det så kallade europeiska huset, i en ländstol ensam framför ett litet bord; hans swit låg utan för huset, framför de tre ingångarne till detsamma, med sammanslagna ben och framböjdt öfwerlif, nästan i tillbedjande ställning. En annan gång sågo wi kejsaren i ett aftonsällskap. Han kom i en fyrspänd wagn, åtföljd af sin bror och fyra utmärkt wackra dwärgar. När han steg ur, närmade sig prinsarne — så will etiketten — och kastade sig på knä. Man placerade kejsaren på en soffa. Europeerna suto i twå rader, bakom dem på den ena sidan woro prinsarne, på den andra dwärgarne tät bakom damerna, försedda med kejsarens beteldosa.

Sednare gaf man stora kämpaspel. Ända till den inre gården af Kraton war en spalier af faner, lansbärare och musik, som oupphörligt frambringade ett klocklikt ljud. Framför en stor, af träd och bambus förfärdigad bur, begynte det första af spelen, nämligen striden mellan en tiger och en buffel. Den till kampplats utsedda planen war 15 fot i diameter och 15 fot hög. I densamma befann sig en buffelore — en af deßa oformliga skogens innewånare, hwilka i tama tillståndet äro så nyttiga genom sin styrka, och i allmänhet mera farliga genom sina krafter än genom sina horn, som äro långt tillbakaböjde och ligga i samma plan med pannan. Ett fruktanswärdt morrande, för hwilket ock de modigaste skulle hafwa darrat, förkunnade att tigern war utsläppt ur sin bur och hade sammanträffat med sin fiende. Kampen började under döfwande musik; tigern sökte medelst oerhörda språng bedraga sin motståndares waksamhet; än wäntade han anfallet, liggande såsom en katt hopkrupen, än liggande på ryggen; flera gånger lyckades det honom att anfalla buffeln på halsen och derwid tillfoga honom fruktanswärda sår; men i det hela felades det lif och rörlighet i denna strid, om wi blott kunde skåda genom gallrets stänger. Buffeln angrep blott i yttersta nöd en fiende, som till och med i sin wanmakt kunde gifwa honom så swåra sår; tigern hade ej fritt utrymme för språng, och äfwen då han gjorde ett lyckligt anfall på sin fiende, kunde denne preßa honom emot wäggen, så att han nödgades gifwa wika. Javanesaren, som i buffeln ser sin egen person, i tigern åter de europeiska främlingarne, will att den förre skall behålla fältet; derföre är buren så liten, att den ej lemnar tigern tillräckligt utrymme. Widrig blef fäktningen genom de grymma medel, som man anwände, för att reta de båda kämparne. Brännässlor, pikar och sjudande watten, ja eld tjenade för detta ändamål.

Sedan af en och samma buffel en tiger blifwit dödad och en annan illa tilltygad, begaf man sig upp på en ställning, hwarifrån man kunde öfwerskåda hela Kraton. Här hade man bildat en fyrkant af 150 steg i quadrat, omkring hwilken 3—4000 lansbärare stodo i enkla linier. I midten woro uppstälda fem burar, hwardera innehållande en tiger, och på gifwet tecken framträdde tre karlar, för att öppna den första buren. Den förste ibland karlarne steg upp på buren och salulerade kejsaren med sin dolk, derpå lade man på buren lätt brännbara ämnen, antände dem och öppnade buren. Blott ett swagt tåg höll nu locket quar. Detta kunde tigern sjelf afslita eller förtärdes det lätteligen af elden. Nu hördes en långsam högtidlig musik, efter hwars takt de tre karlarne med grawitetiska steg rörde sig i en långsam dans. Oaktadt tigern är bakom dem, så de ej se sig tillbaka eller påskynda sina steg. Deßa karlar, af hwilka tre woro bestämda för hwarje bur, erhålla aftonen före spelen en religiös inwigelse, som uppfyller dem med fatalismens blinda mod. Nu är ej heller deras ställning mycket farlig, ty tigern, som en hel natt igenom hållits fången i en bur, twå fot hög och twå fot bred, och som deßutom blifwit tam genom lång fångenskap och dålig föda, wisar ringa lust att lemna sitt förwaringsrum. Mängden wäntar detta ögonblick med yttersta spänning; karlarne nalkas, för att genom bortrödjande af de brinnande spånorna underlätta hans utträdande. Ändtligen blifwer hettan af de kring buren antända ämnena allt för kännbar, och han framkommer, sällan med ett språng, dock skyndsamt rusande mot winkeln af fyrkanten, för att der söka en utwäg.

Knappt har han nalkats gränsen för den utstakade banan, så utsträckas lansarne emot honom; han stannar obeslutsam, springer widare och sätter slutligen med flera språng emot skogen af de höjda lansarne. Ändtligen utwäljer han sig en swag punkt, rusar

på och — faller död, genomborrad af lansarne. Så slutade de fem tigrarne, som wi sågo uppträda, alla inom twå a tre minuter. Twå af desamma föllo just framför platsen, som wi innehade, och wi kunde ej nog beundra skönheten af de jättelika, i sanning konungsliga djuren. Men ofta händer det, att tigern i ett enda språng kastar sig öfwer lansarne ut på fria fältet, eller att han sönderbryter dem så om halmstrån. Då inträffar wanligtwis mångfaldiga olyckor. Ofta är han så uppskrämd, att han söker skydd på bästa plats, än under en bänk, som intages af det täcka könet, än under en wagn, full af nygiriga åskådare. Kejsaren sjelf är skyddad genom ett så ringa antal menniskor, att det låter förutsätta den möjliga storheten af hans fara; men folktron antager, att hans heliga person är upphöjd öfwer alla så beskaffade olycksomständigheter.

Sedan beskrifwer den resande en javanesiskt balet, kallad Sirimpi. Der war inrättad en liten bana, belaggd med mattor, framför hwilken man intog plats. Snart wisade sig fyra danserskor. Musiken, kallad Gamalan, d. ä. en orchester, sammansatt af gongs, violiner, trummor och beledsagad af entoniga mans- och barnsröster, började nu sin werksamhet. Sången består af balladar, som hafwa till föremål den mythiska forntiden och beledsagas af danserskornas rörelse. En krage betäckte kroppens öfra del; armar och skuldror blifwa obetäckta. En trång rock och ett långt om länderna slingadt skärp fullända klädseln. Ingen ting kan jemföras med sättet, på hwilket de fyra danserskorna göra hwarje rörelse med armen hufwudet, handen, ja till och med fingrarne. Pantomimen, som åtföljer balladens hela innehåll, behandlas på samma sätt, sällan antager den något dramatiskt, i det att twå af danserskorna kasta sig emot hwarandra i olika rigtningar. De afslutade det hela med ett slags lek, i det att de på ett gifwet tecken af musiken afskjöto fyra pistoler med högsta precision.

Fyra andra danserskor uppträdde på samma ställe och skådespelet förnyades. Denna dans war det skönaste, man kan se: rent jungfruligt och himmelswidt skiljd både från wåra dansar och Chinesarnes frimla Singsongs. Wi woro helt förtjusta och betraktade länge dansens grasiösa rörelser.

Om den javanesiska klädseln yttrar den resande, att denna war bland de smakfullaste, han någonsin sett. Hufwudbeståndsdelarne af en Javanesares klädsel, han må tillhöra hwad stånd som helst, är en fruntimmersrock och en jacka; wanligen bära de en gördel, som mycket framhåller kroppens former, och i denna insticker det af alla fria bland folket begagnade wapnet, en dolk af wanligt utseende. Oaktadt sällan brukadt, betraktas dock detta wapen såsom en nödwändig pres för kostymen. De rika bära sköna damascerade klingor, hwilkas wärde stiger till flera tusen riksdaler i wårt mynt; det i träd skurna fästet, likasom skidan, är ofta prydt med kostbara diamanter. På hufwudet bär Javanesaren en schal, hopwecklad såsom turban, hwilken betäcker hans långa swarta hår; ofta fäster han deröfwer en skärm till skydd emot solen. I allmänhet är drägten ganska enkel; detta måste så wara, i anledning af det beständiga nedbuktandet för de förnämare. Till och med kejsarens drägt kostar ej så mycket som en wacker rock hos oß; deremot strålar han så mycket mer af diamanter, och Javanesaren tror, att deßa taga sig wäl ut, hwar de än placeras. En särskildt hofdrägt lemnar hela öfra delen af kroppen bar. Wid högtidliga tillfällen påtager kejsaren och de förnäma en konisk mössa, som kläder ganska mycket. Fruntimrens drägt är föga utmärkt; och så synas sällan damer af bättre klasserna.

Javanesaren bereder sjelf tyget till sina kläder och färgar det i wißa ganska wackra monster på ett oändligen mödosamt wis. Ty på ett stycke tyg målas med flytande war alla de ställen, som ej böra mottaga någon färg. När flera färger anbringas, fördubblas naturligtwis arbetet. Qwinnorna sysselsätta sig med detta arbete och hwarje hushåll förfärdigar sina egna tyger. Man ser wäl tyska och engelska bomullswaror, men till kläder anwändas deßa ej.

I allmänhet är Javanesarens hållning stolt och ädel, likasom hans maner äro fina, wärdiga och af medfödd artighet. Öfwer hufwud inger han mer aktning, än hwad som är händelsen med halfciwiliserade; glänsande står han bredwid den nedrige, krypande, men på samma gång uppblåste Chinesen.

Javanesarnes folkkarakter tecknas såsom godmodig, förnöjsam och religiös. En djupt förborgad, men i sitt utbrott fruktanswärd hastighet slumrar likwäl hos honom.

Till slut ett par ord om några Kratons märkwärdigheter. Dertill hör förnämligast de tre grofwa kanonerna, gamla pjeser från okända tider. Den ene är 18 ½ fot lång, har en diameter af 2 ½ fot och skjuter en kula af 80 skålp. tyngd; den är af messing. De andra twå äro af jern och mindre. Deßa pjeser begagnas hwart åttonde år på Mohammeds födelsedag. Deßutom har man heliga kanoner, som ej få beskådas, och med hwilka absurda legender äro förenade: en man och en qwinna skola blifwit förwandlade i kanoner.

Den största märkwärdigheten är tigerburen. I denna, 20 fot lång och 15 fot bred, har jag sett elfwa stora tigrar tillsamman, — en storartad anblick! Ingen, ej en gång den djerfwaste, nalkas denna konungstiger, utan att rysa tillbaka wid åskan af deß rytande. När jag nu i fullkomlig säkerhet för första gången såg denna scen, gjorde den samma intryck på mig, som man känner wid betraktandet af en ångmaschin. Samma oerhörda kraft, kufwad och tjutande emot det dominerande oket. För att göra bilden fullständig, liknar en tigers morrande snarare rasslet af ett lokomotiv, än ljudet af ett lefwande wäsen. Och hurudana tigrar är detta ej! Sådana ser man i sanning ej i wåra menagerier. En som låg så, att jag utifrån kunde mäta honom, war sex fot utom swansen. En gång kom jag, då de fodrades: den första tigern höll en död hund mellan sina tassar; han låg makligt i midten, wisande tänderna; de andra, morrande och begärliga, wågade ej ens röra hundens fötter. Såsom deßa djur till sin natur äro onda, så lefwa de ock fortfarande i ofred med hwarandra. Den besökande gör sig ett nöje att reta dem och betrakta deras rasande åtbörder. Ensamt för anbliden af denna tigerbur förtjenar det att göra resan till Solo.

—»»»○«««—

Märkwärdigt Naturfenomen.

Man har mycket talat om naturljud, utan att derföre hafwa kommit orsaken till de samma närmare på spåren. Det berömdaste af sådana är det klagande ljud, som man stundom hör på Ceylon. Emellertid äro ock andra orter kända, hwarest man förnimmer dylika ljud; så t. ex. i det engelska grefskapet Cornwallis det så kallade "Sjöropet," hwilket ögonskenligen står i förbindelse med wäderlekens förändring, oaktadt man i denna stund ej kan säga, på hwad sätt detsamma bildas. En nyligen från polytekniska sällskapet i Cornwallis gjord berättelse innehåller deröfwer följande:

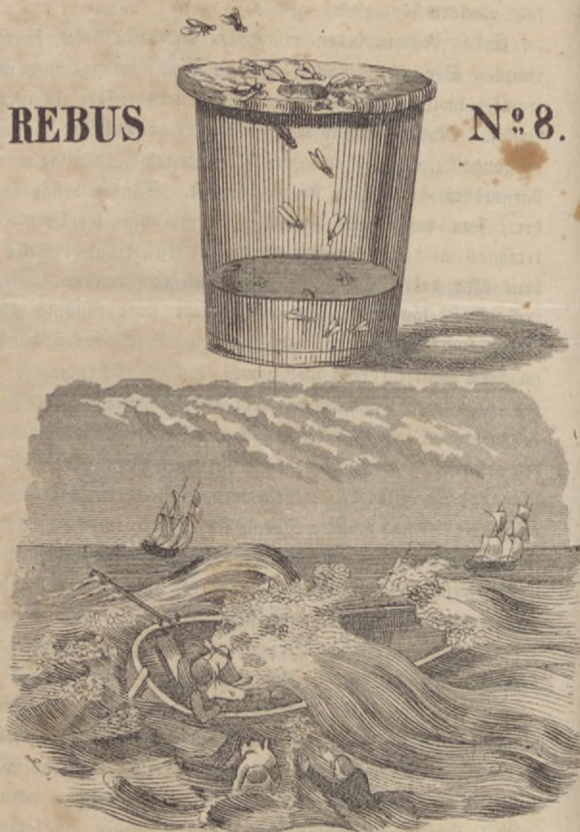
Då kännedomen af hastiga förändringar i temperaturen är af wigt, särdeles för fiskare och landtmän, så will jag leda uppmärksamheten på en ganska wanlig, men icke allmänt bekant antydning af sådana företeelser. Wid Mountsbar och sannolikt på alla med den lika belägna orter hör man understundom in åt landet på något afstånd från stranden ett egendomligt, ihåligt, mumlande ljud, som man i land brukar kalla "Sjörop;" om detsamma kommer ifrån motsatt rigtning mot blåsten, inträffar wanligen inom 12, oftast inom 24 timmar omkastning i winden. Man hör ofta detta ljud på ett afstånd af flera mil, oaktadt wid stranden, derifrån ljudet utgår, sjön ej är oroligare än wanligt, under det att wid andra tillfällen, då detta är fallet och lika gynstiga atmosferiska förhållanden inträffa, samma ljud ej förnimmes öfwer en mil. Kommer ljudet wid fullkomligt lugnt och skönt wäder ifrån klippstränderna i wester och söder, så följer alltid wind från ettdera af dessa hållen, wanligen i förening med regn. Kommer åter ljudet från öster eller norr, så inträder landtwind från något af deßa wäderstreck, om sommaren med godt wäder, om wintren med frost. Alla iakttagelser under senare åren bekräfta deßa uppgifter och af alla, som jag tillfrågat, erinrar sig ingen någon afwikelse från denna regeln. Man må ej förwäxla detta ljud med det, som härrör från wanliga fenomener på sjön; ty deßas orsak är sjöns rörelser mot stranden, som uppkomma, genom aflägsen storm, och detta ljud fortplantar sig i hwad rigtning som helst, hufwudsakligen med winden, under det att sjöropet blott går i en rigtning och det wanligen i motsatt håll mot winden. Deßutom, när sjöropet kommer från nordostliga eller innersta delen af wiken och winden sednare blåser från denna rigtning, så kan ljudet omöjligen wara en följd af så kallad dödsjö, som förorsakas af en aflägsen storm i denna rigtning. Häraf följer, att sjöropet ej har sammanhang med hafwets förhållanden, utan med atmosferens. Äfwen har man berättat, att före en förändring i winden alla aflägsna ljud starkast förnimmas i den rigtning, som winden sedermera tager. Fiskarne i Portleven, som ganska noga betrakta alla antydningar till atmosferiska förändringar, anse såsom ett ofelbart tecken, att winden kastar om åt sydost, när en morgondimma uppstiger i denna rigtning åt wiken. Denna sednare antydning kan möjligen föra derhän, att komma orsakerna till sjöropet på spåren.

—oOo—

Den lycklige bestulne.

En fransysk prest i departementet Loire red för någon tid sedan ut, för att uppbära sin lön. På hemresan träffade han på ett ödsligt ställe i en skog twå manspersoner, som redo en gammal usel häst. Först plundrade de honom på hans penningar och ur, befallte honom stiga af hästen, togo denna och lemnade i stället deras egen usla kamp. Pastorn måste hålla god min i dåligt spel, besteg sin nya häst och reste hemåt. Han hade ej ännu ridit långt, då folk ur hans egen församling wisade sig. Deßa berättade, att de sett twenne ryttare på hans häst; men att denne, sedan han afslagit båda, hade galopperat hem. Detta befanns wara rigtigt, då hästen wid prestens hemkomst stod honom till mötes. Men ej nog dermed, att presten återfått sin häst; i sadeln, som rånarne pålagt, befanns instucken en summa af 10,000 fr. Som ingen egare, efter gjordt tillkännagifwande infann sig, ansåg presten penningarne såsom sin egendom och skänkte dem åt församlingens fattiga.

REBUS №8.

Nästa N:o utgifwes den 2:dre Aug., kl. 7 f. m.

Götheborg, E. Petersens officin 1847.

ILLUSTRERADT

Utkommer hvarje Söndag.

Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co

Enkla N:o 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 5 Götheborg, Söndag d. 1 Aug. 1847. 2 Q:var.

Alderdomslemningar från Niniwe, uppstälda i Musée de Ninive i Paris.

Utländska journaler hafwa gjort många af wåra läsare bekanta med de wigtiga uppgräfningarne af niniwitiska ålderdoms lemningar i Khorsabad, som franska regeringen till förmån för hela den bildade werlden låtit anställa. Wi wilja, sedan deßa dyrbara skatter lyckligen anländt till Paris, i dagens nummer föra tankarne tillbaka till desamma, i det wi i wår illustrerade tidning härmed intaga i afbildning några af deßa framställningar från den gråa ålderdomen, äldre än all säker historia.

Med begärlighet motsåg man i Paris ankomsten af deßa minneswärdar af det gamla assyriska rikets bildande konst; och hela werlden strömmade till Louwerns salar, hwarest de äro uppstälda i jordwåningen, bredwid konstalster från Grekland, Mindre Asien och Egypten.

Det är redan bekant, huru deßa fornlemningar upptäcktes af Botta, fransk konsul i gebitet Masul wid Tigris källor, der det gamla Niniwe skall hafwa stått; huru han i förening med den berömda Orientalisten och Archeologen Flandin låtit uppgräfwa desamma och att en för detta ändamål utrustad fransk korvett afgått till uppgräfningsorten, för att mottaga och till Frankrike öfwerföra de funna minnesmärkena. Innan wi skrida till beskrifning öfwer deßa, wilja wi förutskicka några korta notiser öfwer resan dit.

Medan det för detta ändamål utrustade skepp i Aug. 1845 gjorde sig segelfärdigt, passerade Goda Hopps udden, anlöpte Bourbon, helsade på Madagascar, inträngde genom sundet wid Ormutz i persiska wiken, genomseglade densamma ända till Eufrats utlopp, nalkades till lands den rika laddningen inskeppningsorten. Fragmenterna efter Niniwe blefwo dragna på handkärror till Masul och derifrån förda på flottar, sammansatta af träd, äf och rör och öfwerdragna med getskinn.

Anförtrodda åt arabiska skeppares omsorg, lupo de här alla faror, för hwilka afgrundar och wattenfall, likasom röfwarhorder af Beduiner på flodens båda stränder utsatte dem: de anlände dock lyckligt, utan ringaste olycksfall till udden af Bagdad. Harun-el-Raschids stad helsade ruinerna af Ninus, och sultaninnan Scheherazade skulle, om hon lefwat ännu, berättat för sin kalif Bagdads inwånares förwåning, wid anblicken af de stora stenmassorna, som en gång småningom gestaltat sig till menskliga figurer, till gestalter med oxfötter och ormhufwuden. Från Bagdad skeppades skulpturarbetena på små barker till Bassorah, hwarest de inwäntades af den franska korvetten wid Eufrats och Tigris sammanlopp. — I början af innewarande år steg Nabucodonosar, Sardanapal, ja kanske Ninus sjelf, fortligen hela assyriska monarkien i land wid Paris, och arkitekten Lafontaine, som uppfört så många palatser efter ideer, som gifwits af lefwande potentater, skapade ock i Louvern en sådan för konungarne af Niniwe.

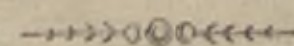
Öppnandet af dessa gallerier skall gifwa tillfälle till uppskattande af den archeologiska wigten af deßa upptäckter och afgöra den ståndpunkt, på hwilken konst och wetenskap befunno sig hos ett folk, hwilket gud förlänade så mycken kraft och storhet, tills han en gång krossade dem i sin wrede och begrof dem under askan af deras palatser, såsom warnande påminnelser om bräckligheten af all mensklig magt.

Antalet af de i det nya Musée de Ninive uppstälda minnesmärkena af fornassyrisk konst reducerade sig betydligt i förhållande till den mängd, som förefunnits i Khorsabad, då dels transportens swårighet, dels arbetenas beskaffenhet, såsom till största delen förwittrade och bräckliga, lade oöfwerwinliga hinder i wägen för öfwerförandet af dem alla och nödgade till ett sorgfälligt urwal af dem, som med en waraktig matier förenade föremålets wigt, karakterens skönhet och stylens renhet.

Wi gå nu öfwer till beskrifning af deßa öfwerlemningar från den gråa ålderdomen.

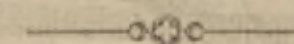
Såsom bekant är, råkade det assyriska riket i förfall omkring 700 före Christi födelse. Denna konst tillhör alltså en period af ciwilisation, som utslocknat för 2500 år sedan. Assyriska riket hade således genomlupit sin bildnings-bana under den tid, då de tyska folken ännu slumrade i djupt barbari; den bana af bildning, såga wi, hwars beskaffenhet genom de upptäckta monumenterna ligger framför oß. Aßyriens konst är derföre lika så gammal som Egyptens, men dock märkwärdigare. Den står öfwer denna, särdeles i utförandet. Hwad man på de egyptiska silhuetterna beundrar i formens skönhet och karakteristikens finhet, finner man i lika fullkomlighet i deßa utkast till aßyrisk skulptur; men dessa äro dock ännu renare till formen, rundare och af mer modell och förutsätta en högre konstnärlig ståndpunkt.

(Forts.)

Engelsk gudsfruktan.

Den 24 Jan. detta år råkade ett engelskt fartyg, som war lastadt med spanmål, genom storm och owäder att stöta mot en sandbank i östliga England. En stor del af lasten skulle kunnat räddas; men folket wägrade enständigt, af det skäl att det war — söndag.

Efterföljande verser, som förut varit tryckta och utdelade, och hvilka, efter vårt omdöme, äro af den stora poëtiska märkvärdighet, att de böra komma till en allmännare kännedom, intagas derföre här med orthografisk noggrannhet, så lydande:

MINNESORD
PÅ
KYRKOHERDEN
P. A. SJÖHOLMS
OCH DESS FRU
A. F. BILLQISTS
SONS
FREDRIK ANDREAS
GRAF,

(född den 17 Januari 1843, död den 15 Januari 1847 uti Ölmevalla Prestgård.)

Är det ej hårdt
Att se dö bort
Gång efter gång nyss knoppad hoppets blomma,
Som det mig sker
Då nu jag ser
Rum efter tvenne späda plantor tomma?

Dock, tyst mitt bröst!
Din klagoröst
Låt ej besinningslöst i knot utbryta;
Jag trott ju förr
Att hvad Gud gör
Är väl: skall nu din tro i sorg förflyta?

Är sorgen störst,
Känn's den rätt först
När den med sorgsen moders tårar gråter;
Så vet jag ock
Att fadren dock
Som tagit, hvad han gaf, min sorg förlåter.

Ehvar jag går,
Ack för mig står
Den sista blick, som mötte från ditt öga,
Du mitt lifs son,
Som härifrån
Blott längtande såg städs emot det höga.

Du mitt lifs son! —
Ja blott ett lån
Du var, mig sänd från högre regioner:
Der sjunger du
Om glädje nu
Men lemnar oss att sjunga klagotoner.

Hvad gjorde dig
Så gladelig,
Så nöjd att flyttas hän från denna jorden?
Att till hans död,
Som lifvet bjöd,
I dopet nyss du var inplantad vorden.

I jorden blott
Ett korn blir sådt
Som en gång skall stå upp med himmelsk fägring:
Der är ett hopp
Som skimrar opp
Uppå din graf med oförgänglig hägring.

Ja, — och ju mer
I den du ser
Dess mer o moder! stillas skall din smärta;
Din klagans ljud
I sorgeskrud
Vi hört, och önska frid ditt sorgsna hjerta.

Vid griften dröj,
Men blicken höj,
Vid skriftens ljus, dit FREDRIK har gått före!
På frid nu rik,
Guds englar lik,
Om frid han sjunger; det ditt hjerta röre!

Och ensam du
Ej sörjer ju,
Din maka lika sorgen med dig delar,
Gif sorgen luft
Och delen ljuft
Den fröjd, som alla sår och smärtor helar.

C. W. S—t.

Sjunde Audiensen.

Den Bönfallande. Excellens, H:r Minister! Blott den största nöd ger mig mod att falla Ers Excellens beswärlig. Min hustru och mina barn lida brist på det nödwändiga, och under den nu herrskande allmänna nöden wet jag ej widare, hwar jag skall taga bröd. Min enda förhoppning och tillförsigt beror på Ers Excellens' kända menniskokärlek, och sålunda wågar jag den underdåniga bön, att bli anstäld wid den i kammarkollegium lediga tjensten. Ers Excellens gör mig då till den lyckligaste af alla dödliga.

Ministern. Min ärade wän! Huru mångfaldigt få wi ej uthärda afund på wår glänsande plats i samhället; men aldrig gör man sig beswär att tänka, huru ofta wi känna oß olyckliga, huru wi ej alltid kunna följa wårt hjertas böjelse, ej alltid aftorka hwarje tår. War försäkrad att jag af hjertat beklagar edra ogynsamma förhållanden — men jag har befallning från allerhögsta ort, att wid tillsättande af tjenster göra afseende på ungdom och att de sökande äro ogifta; — dock på mitt förord kan ni räkna, och jag will se hwad jag kan göra för Er.

Åttonde Audiensen.

Ministern. Min kära fru! Hwilken bättre förespråkare hade wäl Er man kunnat wälja? Det fröjdar mig af hjertat, att hafwa funnit lägenhet, att kunna bewisa Er mina wänliga tänkesätt, och jag förbehåller mig att sjelf få till honom öfwerbringa fullmagten, och jag skall, om ni så tillåter, oftare göra mig den förnöjelsen att i Edert hus finna en wederqwickelse från mödan, som min swåra ställning medför. Alltså au revoir, Madame!

En episod utur den första revolutionen.

Deportail war en af de första på revolutionsmännens lista af 1793, häktad såsom mißtänkt och betraktad såsom hemfallen åt guillotinen. Han war en rik, ärlig man, af utmärkt förstånd, och hade en ung, skön och rik spanjorska till hustru — egenskaper tillräckliga, för att på denna tid göra personer mißtänkta. I tid underrättad om de revolutionäres beslut, hade han flytt från sin bening till en gammal tro-tjenare, som bodde i en aflägsen stad.

Några dagar derefter följde honom hans fru, som, långt skiljd ifrån att genom fruktan och förskräckelse låta beröfwa sig sin själs-närwaro, redan höll en wagn i beredskap, för att ögonblickligen med sin gemål och sina twenne barn fly till Bordeaux, hwarest hennes föräldrar uppehöllo sig. Hon hade med sällsynt mod gjort förberedelser för anskaffande af paß, för ordnande af husets affärer, för undanskaffande af sitt guld, silfwer och andra kostbar-heter, med ett ord för afresan följande dagen. Förgäfwes före-ställer henne hennes man, att den närwarande stormen blott wore öfwergående och att utan twifwel tingens läge inom kort skulle förändra sig och antaga en för dem angenämare karakter; hans fru bad, beswor honom i hans barns namn, och det lyckades slut-ligen att aftwinga honom löftet att afresa med henne.

Om aftonen samma dag erfor dock Duportail af folk, som be-bodde samma hus som han, att man wid portarne på det noga-ste undersökte dem, som lemnade Paris, och att redan en mängd adliga familjer på detta sätt blifwit ertappade. Trots de båda paßen oroade honom den erhållna underrättelsen. Hela natten öf-wertänkte han de faror, för hwilka på detta sätt han och hans fru komme att blottställa sig. Huru lätt skulle ej en dylik befall-ning om bewakning wid portarne öfwergå till alla andra stä-der i Frankrike, och då blefwe för honom hela resan ingenting annat än en ständigt öfwer honom swäfwande dödsdom. Han fattade derföre snabbt ett annat beslut.

På bestämd timma förfogade han sig till wagnen, i hwilken hans hustru redan wäntade honom, framställde för henne sina wigtiga grunder och bad henne afresa ensam. Han wille — sade han — genast följa henne till fots, och förklädd skulle han myc-ket lättare undgå faran, sedan taga posthästar och åter samman-träffa med henne i Bordeaux; ja kanske upphinna henne under wägen. Madam D. utbrister i tårar, men gifwer slutligen med sig och låter sin man tusen gånger försäkra, att han skulle taga sig till wara och följa strart efter. Nu afreste hon.

Wid porten öppnas wagnen werkligen utan förskoning. Till höger och wenster står ett par wilda karlar med jakobinermössor på hufwudet.

"En fru," sade den ene.

"Hwem är ni?" frågade den andre.

Madame Duportail wisar sitt paß.

"Får fara!"

Wagnen gick och den goda hustruns bröst andades åter friare. Det första äfwentyret war sålunda öfwerstådet; för sin man hop-pades hon ett dylikt. Hwarje ögonblick trodde hon sig få se ho-nom galloperande bakom wagnen. Hela hennes sysselsättning un-der resan blef nu att se om sina barn och att genom fönstret på wagnen söka uppsporra sin man.

I Tours inga underrättelser från hennes man, i Chatellera-ult inga! Kanske är han redan förut! Hon gör sig derom förwißad på wärdshuset. Man har sett en så och så klädd man fara för-bi. Hon stiger i wagnen.

"Till Bordeaux, till Bordeaux, utan widare uppehåll," ropar hon till kusken.

Hon anländer slutligen dit och ilar till sin fader, som måste hålla sig dold; med öppna armar störtar hon emot honom.

"Min make! min make!"

"Din make? olyckliga barn, wet du då ingenting om honom? Han är ju fången."

"Fången? Hwarest? När?"

"I Paris den 9:de Oktober."

Det war just den dag, på hwilken hon hade lemnat hufwud-staden. Hon sjunker nästan tillsamman, krossad af detta fruktans-wärda slag; men snart hämtar hon sig åter.

"Säg mig, bäste fader, han är wäl fången, men . . . . han lefwer wäl ännu?"

"Utan twifwel, men hwarje dag falla nya offer under deßa odjurs händer. . . . ."

"Spänn åter för, utropade hon. Ögonblickligen afreser jag; jag måste rädda honom; jag skall rädda honom."

Hennes familj försöker att qwarhålla henne, att uppskjuta ut-förandet af det plötsligt fattade beslutet; hon bör först skaffa sig några underrättelser. Men den unga fru kan ej rubbas i sitt beslut. Hennes fader will nu sjelf följa med på resan; hon för-kastar emellertid hans anbud, medtager endast ett rekommenda-tionsbref ifrån honom till en inflytelserik medlem af konventet, en wän till Danton, och afreser, sedan hon tagit ett hjertligt afsked af make och barn.

Åtta dagar hade redan förflutit, sedan hennes mans tillfån-gatagande, då hon åter ankom till Paris. Ännu hade ej nam-net Duportail synts på de förfärliga listorna, som alla dagar lästes på gatorna; ännu war ej hans proceß afgjord, efter hwad hon genom underrättelser inhämtat — alltså måste han lefwa. Men wid samma tid förnimmer hon, att afrättningarne följa fruktanswärdt snabbt på hwarandra och att mordinstrumentet knap-past hinner fullgöra sitt blodiga åliggande. Utan att förlora någon tid, springer hon med sin rekommendationsskrifwelse till deputeraden.

Han war ej hemma; åtminstone påstod flickan, som öppnade, detta. Rask beslutsam blir hon stående nere på gårdsrummet, för att inwänta honom. Redan länge hade hon här stått i ett gruflig regn, som gjort henne wät ända inpå kroppen och som på det afskywärdaste nedsmutsat hennes kläder, då dörren öppnades och en man wisade sig, med en packa paper under armen. Han war lätt klädd och sorgfälligt friserad. Pigan hade ljugit. Det war ombudet sjelf, till hwilken brefwet war adresseradt.

Madam Duportail hälsade den deputerade aktningsfullt och öfwerräckte honom skrifwelsen. Flygtigt genomilade hans blick handskriften; mindre flygtigt hwilade hans blick på den sköna obekanta.

"Ursäkta, madam," sade han, sedan han läst brefwet; "jag ämnar mig just nu till cessionen och har ingen tid att förlora. Men detta bref kommer ifrån en wän, och för att efterkomma hans wilja, måste jag göra allt, som står i mina krafter."

Han inböd henne att följa sig upp på hans rum, ett gemak, som bar prägeln af ett godt hus; böd henne här en stol och satte sig sjelf framför sitt med paper, journaler och brochyrer af wärlande format öfwerfyllda skrifbord.

"Madame, jag tror att borgaren Danton för närwarande är på landet. Jag will skrifwa ett bref till honom, som ni sjelf skall framlemna."

"Men min herre, ännu ytterligare uppskof!"

"Blott på några dar."

"Ack, min herre" — fortfor den bedröfwade damen — men suckar och klagan förstummade hennes röst.

"Kanske wänder han redan i morgon tillbaka," tröstade den deputerade, i det han proberade pennan på sin fingernagel.

Han började skrifwa och Madam Duportail följde med ängslig, tåromgjuten blick pennans drag, under det hon wåldsamt qwäfde i sitt bröst de suckar, som wille frambryta öfwer hennes läppar.

"Det är gjordt," utropade den deputerade och bortkastade pennan.

"Min wän skall wara tillfreds med mig," sade han, i det han sandade det skrifna och med artighet bugade sig för damen. "Jag är allt för lycklig att derigenom kunna wisa er en artighet, Madame."

Nu lagade hon sig i ordning att gå.

"Tror ni wäl, min herre, att borgaren Danton låter beweka sig, att hysa något medlidande för mig."

Den deputerade betraktade henne och dröjde med swar. . .

"Jag twiflar ej, madame, sade han ändtligen med twetydigt leende, "förgät ej att sjelf öfwerlemna brefwet."

Madam Duportail insåg, att hon ej längre kunde uppehålla Konventsmedlemmen och följde honom derföre stillatigande. På sista steget af trapporna hälsade han åter höfligt och sade ytterligare:

"Glöm ej, madam, att egenhändigt öfwerlemna brefwet till ministern."

Bestört öfwer deputeradens sista sällsamma ord, kom hon ner på gatan, utan att weta, hwarthän hennes steg skulle föra. Plötsligen uppskrämdes hon genom det högljudda skriet af en i trasor klädd man ur hopen:

. . . . äro såsom nedriga missdådare och sammansworna genom national-domstolen dömda till döden och skola i dag försona sin förbrytelse med lifwet.

Den arma frun kände detta rop; hon for tillsamman, fattade sig åter och nalkades intill mannen, som för en slant sålde henne en tryckt sedel med de till döden dömdes namn, och under fortsättning af sin fördömda dödssång gick widare sin wäg.

Med förstenad blick, med slappt nedhängande armar stod hon der och wågade ej höja sin blick till det ödesbådande paperbladet. Ändtligen bemannar hon sig. Det är en lista med namn, alfabetiskt ordnade efter rang, ålder och föregifwen förbrytelse. Hon flyger igenom bladet; — ingenting på den första sidan! Krampaktigt wänder hon det på den andra; der står ej heller namnet på hennes älskling. Hon andas lättare; i dag lefwer han, men hwem answarar för morgondagen?

Under hwilka qwal den olyckliga frun tillbringade denna dag, kan man tänka sig. Hon anwände hela sin tid på undersökningar öfwer domstolens procedur och öfwer möjligheten och medlet att besöka den fångne.

Andra dagen begaf hon sig tidigt till Danton. Det war för tidigt; borgarministern sof ännu. Med gäckeri afwisades hon af tjenarne. Hon försökte att besöka sin man; fångknektarne tillbakastötte henne med hånskratt Några timmar derefter war ministern utfaren och hela dagen förgick, utan att man kunde få se honom. Afgrundsqual! Dock, namnet Duportail har ju i dag ej synts till på listan.

Följande dagen bytte hon kläder, så godt hon kunde, för att ej igenkännas af Dantons tjenare. Samma swar, åtminstone samma resultat! ministern arbetade och wille ej blifwa störd. Hon wäntade wäl fyra timmar i en midt emot belägen bagarebod, men förgäfwes. Slutligen blir det natt. Då fattar hon allt sitt mod och nalkas ännu en gång huset. Betjenterna wilja ännu en gång tillbakawisa henne, då drar hon i förtwiflan fram brefwet.

"Jag har här en skrifwelse från medborgaren R. deputerad i konwentet. Det är ganska angeläget och jag måste öfwerlemna det till medborgaren-ministern sjelf."

Forts.

Bortlofwadt är det.

Innewånaren i den lilla staden, herren, som är engagerad wid posten, kommer till sin gudfar, rika wärdshuswärden på "röda oxen." Man talar om wäder och om wind, om den dyra tiden o. s. w.

"Hör — sade ändtligen gästen till wärden — jag har en affär att afgöra med Er."

En affär? Godt, sätt Dig bredwid mig; wi wilja i lugn öfwerlägga."

"Huru står det till med edra förråder? Har ni potatis, säd och rofwor att afyttra?"

"Så mycket ni will. Jag har fått mer potäter än wanligt; den käre guden har rätt wäl wälsignat mig. Ingen sjukdom har jag förmärkt ibland dem — — Ännu will jag ej sälja något; priset måste stiga, då ingen säljer. — Äfwen med säden hade det lyckats oß till en wiß grad; wi hade drifwit upp den till det högsta! Men slutligen får man alla fina förråder på halsen, när alla sälja och priserna åter falla. — Du har alltså uppdrag? Till hwad pris, om jag får fråga?"

"Ni wet dock, kära gudfar," sade den unge mannen, i det han förtroligt ryckte in på den gamle karge gubben, "huru dyr tiden är och huru tiden trycker fattigt folk. Det är ett werkligt elände, då man kommer i husen; intet bröd, inga potäter, ingen wed, för att uppwärma den kalla stugan. Och dessutom ingen förtjenst! Farbror, ni wet ej, huru man swälter och fryser."

"Gud ware lof, — men hwad will det säga?"

"Ser ni," fortfatte den unga mannen, i staden finnes ett antal wälmående män, som öfwerenskommit, att förskaffa säd åt de fattiga. För detta ändamål uppköpa de spanmål och potatis till billigare priser och hafwa i detta fall räknat äfwen på er. Jag har åtagit mig att härom underrätta Er. Ni är rik och i goda willkor. . ."

"Ja — sade wärden förlägen, ja — och hans runda ansigte blef längre och längre, ögonbrynen drogo sig ständse högre och högre, pannan inswepte sig i många weck och ögonen antogo ett besynnerligen ängsligt utseende. — Ja det är bra gjordt, ganska bra. Wet du hwad som gjordes 1842 för de fattiga under den stora hungersnöden? Ja du wet det, du wet det. — En, twå, tre skäppor korn — fyra till fem skäppor potatis, utdelade till de fattiga! — Naturligtwis till torgpriset. Wet Du, huru mycket jag betalar i fattigskatt? Ja, detta är en utgift, som mitt hjerta yrkar — men denna gång är det mig omöjligt. — Jag har werkligen glömt det — det är märkwärdigt så minnet aftar, — jag har redan sålt min säd och mina potatis — bortlofwat, wille jag säga — och det till den rika patron."

"Åh" swarade den unga wännen — det är just han, som skickat mig till Er."

"Han? — Ja — håll — Med honom blef ingen ting utaf, — jag har lofwat det åt Herr N. N." —

"Men han war ju närwarande, då förtroendet gafs mig att medla hos min goda onkel."

"Nå så war det en annan" utropade wärden otåligt, i det han sprang upp och i hastigheten kastade stolen öfwer ända. — Mitt löfte är uttaladt — ingen ting kan jag gifwa. Adjö, min kära gudson, adjö!"

Upplösning af Rebus N:o 8.

I glaset drunkna flera än i hafwet.

Nästa N:o utgifwes den 8:de Aug., kl. 7 f. m.

Götheborg, C. Petersens officin 1847

ILLUSTRERADT

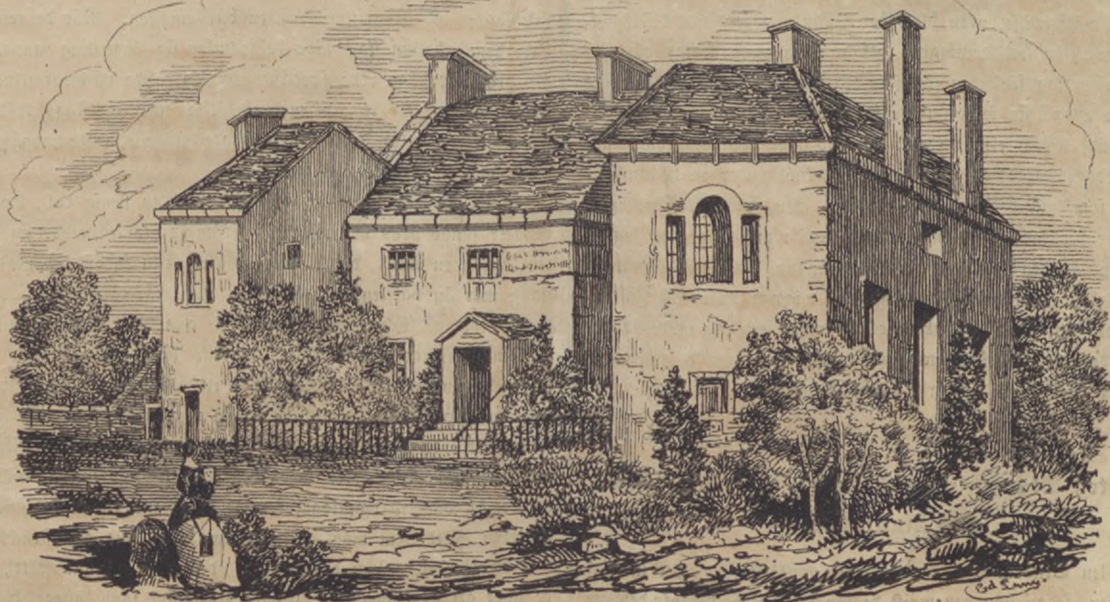
Utkommer hvarje Söndag.

Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co

Enkla. N:o 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 6 Götheborg, Söndag d. 8 Aug. 1847. 2 Qvar.

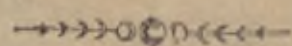
SMEDENS HUS i GRETNA GREEN.

Smedjan i Gretna-Green.

Hela werlden känner Gretna-Green, denna asyl för olyckligt älskande, hwilkas äktenskap stöter på hinder i det fria England, emedan en Harpagon till fader och en Xantippa till moder står i wägen för det unga parets önskningar; Gretna-Green, detta trolofningsaltare för warma äktenskapskandidater, för hwilka kyrkan tillsluter sina portar, emedan deras känslofulla hjertans önskningar ej erkännas af de mindre finkänsliga lagarne. Här bodde i fordna dagar grofsmeden Bonifacius, som i sanning såg flera flammor brinna än i sin smedjehärd, som lade äktenskapets kedjor på mer än en Ariadne från det stolta Albion och som återförde mången trogen Ulysses i armarne af sin Penelope och sammanband dem emellan hammaren och städet till äktenskapligt förbund.

Först för kort tid sedan har ett likaartadt fall, då twå älskande, mot sina föräldrars tillåtelse, der läto sammanwiga sig, med mycket uppseende gjort sin rund i offentliga bladen, hwarwid dock de egendomliga omständigheter företedde sig, att brudens mormoder sjelf en gång gjort sig skyldig till samma slags förakt för sina föräldrars önskan. Wi hoppas således förwärfwa oß wåra sköna läsarinnors tacksamhet, om wi meddela dem en bild af sjelfwa den intressanta smedjan.

Gretna-Green är en by i skottska grefskapet Dumfries inwid engelska gränsen, och då i fordna dagar det i Skottland ej behöfts för ingående af äktenskap hwarken föräldrars tillåtelse eller prestlig wälsignelse, utan blott det älskande parets eget tillkännagifwande inför fredsdommaren, att de båda woro lediga och ej i någon efter lag förbuden skyldskap, så skyndade hwar och en, som ej kunde uppnå sin önskan i England, der andra lagar gälla, till Skottland, till Gretna-Green. En grofsmed derstädes, som tillika war fredsdommare, och som dog 1827 knöt under en tidrymd af 40 år, som han bodde i Gretna-Green, flera tusen äktenskaper; ja man har beräknat att under århundraden i medeltal omkring 70 äktenskap årligen derstädes blifwit ingångna. Nu har den wänliga wärden inom orten öfwertagit det wigtiga kallet och skall utöfwa det, will Gud, till nytta och fromma för alla moderna Hero och Leander, hwilkas ömma önskningar motsägas af en oresonlig fader eller andra hinderliga förhållanden.

Kapten Stuarts upptäcktsresa i de inre delarne af Australien.

Kapten Stuart, som företagit en ny upptäcktsresa i det inre af Australien, sedan han genomrest de för Europeerna bekanta delarne och äfwen framträngt en betydlig sträcka i de mindre bekanta, hade på något ställe anlagt en depot; men det började felas watten och lifsmedel, derföre bortsände han en tredjedel af manskapet. Anföraren för denna afdelning dog genast samma dag, han lemnat Kaptenen, genom ett blodkärl, som sprang i bröstet. Folket gingo tillbaka till Adelaide, under det Kapten Stuart och hans afdelning fortsatte sin wäg in åt landet. Stationen, från hwilken de utgingo, befann sig på östra sidan af bergskedjan Eis-Darling i en floddal emellan twå rader af kullar. Wattendraget gick åt öster och trots det stora afståndet från stranden, uppgick ej höjden till mer, än 300 fot öfwer hafwet. Kapten Stuart drog nu först 62 mil in åt nordwest och kom, sedan han wandrat 70 mil öfwer ett flackt land, till den breda, torra, sandiga bädden af en temligen betydlig sjö. Denna tycktes wara tolf mil bred, och gå i längden till en betydlig sträcka. Sjöns bädd war sand och salt, med streck af lera och gips; oaktadt till utseendet uttorkad, war dock botten så lös, att man ej skulle wågat öfwergången; ocksä innehöll den några sumpar med dunkelblått saltwatten. Då landet war ytterst torrt och utan annat watten, än några efter regnet qwarstannade wattensamlingar, gick Kapten Stuart tillbaka, satte sin station i förswarstillstånd och uppbröt åter d. 14 Aug. Hettan war odräglig, landet en död yta, betäckt med sandåsar, rullsten och kalk; på 86 mils wäg intet annat watten än twå stinkande pölar! På detta afstånd kom han till ett med watten fyllt hål i en fördjupning af landet, som alltid sluttade mot söder. När han gick widare i denna rigtning, fann han fördjupningar med ganska dåligt watten; marken war här och der betäckt med saltplantor och genomskuren af en burbumskog. När de resande hade denna bakom sig, sågo de framför sig ingenting annat än 40—100 fot höga röda sandåsar, hwilka följde på hwarandra såsom wågor på ett haf; de woro betäckta med ett slags trådformiga slingerwärter, hwilka så tröttade hästarne, att de uppgåfwos, sedan de tillryggalagt 10 mil.

Nästa morgon drogo de igenom en liten stenig dal, hwarest de åter funno gräs och watten. Framför dem utbredde sig slätten, såsom en mörk, dunkel sjö, hwilken från sydost till nordwest intog mer än hälften af gränsorten; den war tät betäckt med sten, som bestod af fragmenter af hårdaste quarts; den låg temligen likformigt spridd öfwer ytan och war starkt öfwerdragen med jernoxid, hwilket gaf åt hela nejden ett rödbrunt, purpurfärgadt utseende. Hästarne lemnade på denna mark intet spår, icke heller syntes ett enda föremål, hwarpå blicken kunde hwila. Likasom på sjön, måste kompassen wara den enda ledsagaren. Sedan denna sträcka war tillryggalagd, kommo de resande till en med småskog bewuxen slätt, som war omkring twå mil bred och sträckte sig som en gjördel genom den steniga ödemarken. Nästa slätt, som de hade att genomwandra, liknade ett plöjdt land, öfwer hwilket watten strömmat fram, men sedan satt sig. Det war såsom en sjö af jord, hwars sammanpackade och till en del remnade yta ej ens uppwisade ett grässtrå, ej en sten. Äntligen upptäckte man

några träd och backar långt fjerran mot norden; wid träden war en sumpig damm. Men kullarne, som blott genom ljusbrytningen syntes oß närmare, försworro och rundt omkring såg man en oafbruten ren horisont. Följande dagen uppnådde man kullarne; de woro ingenting annat än ett upprepande af de redan ofta anträffade sandryggarne. De lupo i nordlig rigtning inåt landet.

De resande kommo nu till en öppen burbomsskog och till en stor uttorkad flodbädd, hwarest dock upptäcktes en 24 fot djup brunn, tydligen ett werk efter någon wild stam; den innehöll litet watten; trampade gångstigar förde dit från flera håll, men inga innewånare syntes till. Papegojor, kakadoror och andra foglar woro der i stor mängd. På andra sidan om denna skog kommo de resande till en slätt, som af solen war så söndersprucken, att hästarne hade swårt att komma öfwer remnorna. Tåget gick fram i nordwestlig rigtning. Nu blefwo flera hästar sjuka och swällde upp; en dagsrast återstälde dem dock. Wägen förde nu öfwer wida fält utan alla dalfördjupningar, och landet blef allt kalare och kulare; det bestod af höga, brutna sandryggar med sumpiga wattenpußar emellan; likwäl hade de resande på twå dagar ej haft något watten. På en sträcka af 50 mil befunno sig blott dypölar, hwilkas lera enwist fastklibbade wid hästarne och mulåsnorna. Ändtligen uppnådde de en till utseendet bättre dal, med stora och djupa wattendrag, mellan hwilka framlyste den friskaste grönska.

Napoleons fromhet.

De nyaste franska bladen berätta följande rörande drag af den store kejsaren, som gifwer ett nytt bewis på de religiösa tänkesätt, som lifwade Napoleon under de sista åren af hans lif.

I Augusti månad år 18.. uppehöll sig Erkebiskopen af B. för sin helsas skull wid baden i Aix. Under denna tid kallades han till en ung dam, som kämpade med döden. Det war fröken * * *, dottern af en berömd general och en flicka af utomordentlig skönhet. Under loppet af den wärdige prestens samtal med henne ådagalade den sjuka en djup religiös känsla, en upphöjdhet i tankar, som i sanning förwånade Erkebiskopen.

”Huru länge” — frågade hon bland annat — ”skall min landsförwisning wara? . . . Huru önskar jag ej att undfly detta främlingsland och ewigt förena mig med min fader! . . . Jag fröjdar mig innerligen att sjukdomen undergräfwer resten af min skönhet, som under mina friska dagar gaf beständiga anledningar till fara.”

Den grånade erkebiskopen rördes till tårar.

”Min dotter — sade han till henne — din fromhet griper mig djupt. Hwem har ingifwit dig deßa religiösa känslor?”

”Ärewördige Herre,” swarade fröken * * *, näst Gud är det Kejsaren. Jag war med min familj på St Helena. En dag — jag war då tio år — sade kejsaren till mig: ”Mitt barn, du är skön; om några år skall du blifwa det i än högre grad. Med deßa yttre företräden wänta dig stora faror i lifwet. Gud, hwad kan ej blifwa af dig, om religionen förlänar dig krafter att skydda dig mot frestelser? . . . Men hwem skall derutinnan wara din lärare? . . . Din fader har ej känsla för religionen . . . ej heller din moder — nå så will jag då ersätta dem båda; kom i morgon till mig; jag will meddela dig den första underwisningen.” Flera gånger i weckan, twå år igenom, begaf jag mig med min katekes till kejsaren. Han lät mig läsa upp språken och förklarade dem för mig. Efter förloppet af denna tid — jag gick då in i mitt trettonde år — sade Napoleon till mig: ”nu mitt barn, är du så långt framskriden i religionsunderwisningen, att wi kunna skynda till din första kommunion. Jag will låta en prest komma från Frankrike, som skall bereda dig till denna stora handling och mig sjelf till döden.”

Wi hafwa ingenting att bifoga till denna sköna anekdot. Hwarje kommentar, hwarje dom bleknar bredwid werkligheten.

Minne hos en Papegoja.

En papegoja war fångad såsom ung och uppfödd af en spansk dam, som sedan sålde den till en engelsk sjökapten, hwilken förde henne till sitt land. En tid syntes fogeln sorgsen bland Englands dimmor, hwarest foglar och menniskor talade ett för henne främmande språk. Småningom lärde hon sig dock språket, glömde sina spanska fraser och syntes känna sig helt och hållet hemmastadd. År förgingo och fogeln blef samtliga familjens älskling. Ändtligen började deß glänsande fjädrar att blifwa gråa af ålder; hon förmådde blott njuta mjukt bröd såsom näringsmedel och hade ej krafter nog att widare klättra på sin stång. Men ingen kunde tänka på att låta döda den gamla trotjenarinnan, som war nästan fastwuren i husets alla förhållanden. En tid bortåt hade hon befunnit sig illa, då hennes herre en dag besöktes af en herre från Spanien. För första gången sedan flera år hörde nu papegojan spanska språket åter. Detta erinrade henne om hennes ungdomslif i winets och solskenets sköna länder. Med wild fröjd utbredde hon sina wingar, upprepade gång efter annan de på många år ej yttrade spanska fraserna och nedsjönk död till jorden.

Ålderdomslemningar från Niniwe, uppstälda i Musée de Ninive i Paris. *)

Men äfwen utan afseende på frågan om konstwärdet, wisar sig wid den egyptiska, så wäl som wid den assyriska konsten, en utomordentlig likhet i afseende på motiverna. Den religiösa principen spelar hos båda hufwudrolen, den mystiska karakteren är påtryckt den ena så wäl som den andra. Sjelfwa föremålen äro ofta desamma. Konungawärdigheten, så mycket den än måste wara underordnad den religiösa magten, synes i Niniwe, likasom i Thebe, i högprestlig drägt, och krigsscenerna, äfwen som framställningarne af privatlifwet tjena i Egypten likasom i Syrien till monarkens förhärligande. I deßa gamla tider rörde sig de menskliga ideerna i en ytterst liten, trång krets, hwars medelpunkt bildades af en tämligen förwirrad och sammanblandad känsla för religionen och monarkens majestät. Sålunda är antingen en gud eller en konung det bildande stoffet: guden, som wakar öfwer menniskorna och beskyddar dem, konungen, som herrskar öfwer dem. I krigsscenen är konungen alltid segrare; ifrån sin wagn angriper han fästningarne och krossar dem; med krigsguden wid sin sida winner han alla slagtningar.

En Assyrisk konung.

En Assyrisk krigare.

I det wi sålunda anställa en jemförelse emellan quarlefworna af gammal assyrisk konst och Egyptiernas, finna wi lika så många utgångspunkter för jemförelse mellan den etruskiska och den grekiska. Studerar man noga alla deras enskildtheter, så framställer sig för oß en frappant likhet och förwandtskap, hwilket ej skall synas oß så underligt, om wi skrida till en närmare utweckling af denna företeelse. Fenisierna stodo i beständig beröring med Etruskerna, deßa åter med Grekerna, och sålunda kan wäl antagas, att Fenisierna haft bildningens prioritet, att de utöfwat detta inflytande först på det näststgränsande landet och på detta sätt blifwit för de båda nämnda länderna den första föresynen.

*) Forts. fr. föreg. N:r.

Största likheten wisa deßa ålderdomslemningar med den gamla persiska bildthuggarekonsten, som en gång smyckade Darii och Xerxis praktfulla palatser i Persepolis. Deßa persiska reliefer hafwa så helt och hållet en assyrisk karakter, äro deßa så till alla delar lika, att det förblifwer otwifwelaktigt, att ju Perserna till förebilder tagit monumenterna i Ninive, som i hela sin glans funnits till ända till femte århundradet f. Ch.

Hwad nu beträffar de förefunna monumenterna: Eunukerna, hållande solskärmen eller myggsmällan öfwer hufwudet, följa honom; praktfullt klädda krigare ansluta sig till det glänsande tåget. Medan detta passerar, erbjudas monarken skänker: husgerådssaker, hästar, säckar af läder, fyllda med guld och win, små bilder, festningar, sinnebildligen framställande dem, som han eröfrat. Öfwer allt afslöjar sig för wår blick den stolta, öfwermodiga prakten af ett asiatiskt hof.

Der ser man konungen på sin krigswagn färdas öfwer slagna fiender, hans pil når ända till högsta spetsen af hans fiendes torn, murbräckor, facklor och alla krigsmaschiner äro i werksamhet, för att kullstöta murarne. På deßa förstörelsens scener, på förtwiflan och blodbadet följer triumfen med sina fester och deßa äro icke mindre märkwärdiga På bord, som äro utsirade med oxhufwuden och lejonklor, äro framställda de utmärktaste rätter. Gästerna wid konungsfesten sitta omkring desamma, på stolar af snidwerk och dricka ur sirliga glas, hwilkas fötter hafwa form af lejonkäftar. Eunuker stå tjenstwilligt bakom de inbjudna, fylla åter de tomma glasen eller afhålla de näswisa insekterna. Alla deßa scener erinra fullkomligt om hwad den heliga skrift säger om den festmåltid, hwilken Asswerus gaf åt de stora i sitt rike, och som räckte i 40 dagar.

Men midt ibland deßa bilder af palatsets inre lif framträda gudar, allwarsamma och imponerande, i hela den stränga stelheten af konventionella former. Än hafwa de gestalten af en jättelik, bewingad tjur med menniskohufwud, än af en man med fyra wingar och horn på hufwudet; än förena de örnhufwud och wingar med den menskliga figuren och hafwa såsom attribut en korg, fruktbarhetens symbol. De äro oföränderligen anbragta wid hwarje in- och utgång af de särskildta salarne, likasom för att skydda helgedomarne och att waka öfwer monarkens uppehållsort.

Olikheten och mångfalden af samlingen i Musée de Ninive gifwa en fullständig idee om alla skulpturarbeten, som en gång prydt wäggarne i det upptäckta palatset i Khorsabad. De äro samtligen wäl bibehållna och just detta tillstånd lofwar oß så mycket mer, att kunna fälla en rigtig dom öfwer en konst, som hade uppnått en så hög grad af fullkomlighet, på en tid, som wi äro nu att förklara antingen för fabelaktig eller barbarisk.

———∘◊∘———

Till en Poët,

i anledning af några på tryck utgifne verser.

Fast Filosofie-Magister du blef,
all verldenes visdom, med ånger
du bortlaggt. Det syns i de verser du skref,
och synes der tusende gånger,
ty fötter och rythm finnas icke deri
och rimsluten stundom ej ens stått dig bi
i dessa eländiga sånger.

Nej! blif hvad du är: en prosaisk fanat,
och styr blott, med signande tassen,
din Belials-grålle: der passar slikt prat, —
men oskära aldrig Parnassen! — — —
"Att vara en skald är dessutom ju synd"? (!) — —
Att Känna med honom blef icke ditt fynd
och skärs ej, som "pipor ur vassen". — —

Med Nektergalstungan, från bokarnes sus,
han sjunger ej, trångbröstad Stare:
Låt bli, du, att peta i Skaldernes ljus
med sudd af din osande Skare!
Från dumheten nånsin, att mer komma fram
med stil som är bunden — i egen skam,
ditt andliga högmod bevare!

———∘◊∘———

Hertiginnan af Orleans och Bokhandlaren.

I Paris war en bokhandlare nära att göra bankrutt, emedan det fattades honom en måttlig summa för att tillfredsställa sina obarmhertiga björnar. Förgäfwes hade han klappat på alla dörrar och wisste ej mera råd, då det föll honom in att wända sig till hertiginnan af Orleans. Han skref till henne, att han hade behof af den och den summan, hwilken han nu toge sig friheten begära af hennes höghet, såsom ett lån. Kl. 8 om aftonen ankom brefwet. Följande morgon kom en af Hertiginnans betjening till samma mans boklåda, uttog 4 a 5 större arbeten hwilka han å hertiginnans wägnar betalade med den af bokhandlaren begärda summa, under förklarande, att Hertiginnan tänkte utwidga sitt bibliotek och derföre deponerade denna summa. — Man ser att Helena af Orleans är lika ädelmodig, som delikat i sättet att ådagalägga detta ädelmod.

———∘◊∘———

En episod utur den första revolutionen *).

"Denna skruf tyckes ta;" man öppnar för henne och hon stiger på god lycka trappan uppför. Ett fruktanswärdt larm möter henne; betjenterna springa af och an, skrikande hwarandra wid namn. Gynnad af tumultet går hon widare; först genom ett mindre, sedan genom ett större rum, wid hwars andra ända hon ser en tillstötande, klart upplyst sal. På alla sidor omgifwes hon af ett antal betjenter, som bära tallrikar, skedar, mat och dryck.

"Hwarthän? Hwem är ni?"

Den modiga frun skyndar framåt, utan att swara, och anländer slutligen till ingången af salen, i hwars midt står ett bord, rundtomkring fullsatt med en talrik mängd gäster; skimrande ljuskronor med otaliga ljus hänga ner ifrån taket. Denna anblick bländar henne; hon blir stående.

Betjenterna swärma omkring henne och söka tränga henne tillbaka.

"Har man någonsin sett en sådan djerfhet! Medborgarinna, kan ni ej först angifwa ert namn och låta anmäla er och sedan wänta till deß det faller ministern lägligt att lemna er företräde.

Då synes i dörren, framlockad af det wärande larmet, en man med hög wärt och breda skuldror; hans hår war i oordning och hoptraßladt. Han hade en serwett i knapphålet.

"Hwad står på?"

"Medborgare-Minister, denna här frun . . . ."

"Nå wäl denna fru . . .; hwad will ni med henne? Weten I ej att mot damer måste man wara artig och förekommande.

Trots den talandes råa röst, war en wiß godmodig ton deruti omißkänlig. Madam Duportail lemnade honom brefwet med nedsänkta blickar; han tog det och for hastigt med blicken genom detsamma.

"Madame Duportail! . . . Ack ja, min wärde H:r College har redan talat med mig om er . . . . Wi skola tänka på er fråga."

"Men ni wet, min herre, huru trängande den är?" sade fru D. med darrande stämma.

"Ja, ja, Madame, jag wet."

Danton betraktade henne skrattande med sina små ögon, som halft tillslutna snart sagdt förlorade sig i det oerhördt breda ansigtet.

"Min Herre, ett enda drag af er hand . . "

"Wißerligen, wißerligen, wi wilja se till . . . Men huru! Jag kan ej låta er stå så der ensam. Ser ni, jag har i dag inbudit mina bästa wänner till en måttlig supé. Jag ber er, träd in. En skön fru är alltid wälkommen."

Med deßa ord tog han henne i handen och förde henne in i salen. Ett moln af sorg omswäfwade hennes panna, då hon såg tio herrar omkring bordet, hwilka alla rigtade sina blickar mot henne; emellertid uppböd hon allt sitt mod och sin själsnärwaro.

"Jag föreställer er här," sade Danton, "mina redligaste wänner, med hwilka jag redan talat om er; de skola blifwa förtjusta öfwer att göra er bekantskap."

Han böd madam D. en stol, som hon dock lemnade obegagnad.

"Törs jag fråga er, om ni gör oß äran af ert sällskap wid bordet?"

Den unga frun uttryckte sin wägran genom en skakning på hufwudet. Några af gästerna syntes ej särdeles uppbyggda öfwer damens närwaro och sökte ådagalägga sin owilja för hennes quardröjande genom rå likgiltighet; andra betraktade henne med lystra ögon och spotska läppar, i det de sågo än på Danton, än på henne; alla woro emellertid otåliga att fortsätta det afbrutna samtalet, som wändt sig omkring politiken. Danton ensam wände sig som kawaljer gång efter annan till Madame Duportail.

"Jag ber om förlåtelse, madam; men jag hade trott, att ni skulle skänka oß det nöjet att deltaga i wår måltid? Ni behagar ej sitta ner?

Wid hwarje sådant tilltal, som delade sig mellan galanteri och ett önskadt tillfälle att dricka, fyllde han alltid glasen, med utomordentlig färdighet tömmande den ena flaskan efter den andra, och blandade sig åter med sin skrällande stämma i samtalet. Blott en af hans gäster, som mest motsade honom, wisste ensamt att bibehålla sin högtidliga hållning och min; men slutligen hade winet och striden så upphetsat allas hufwuden, att larmet blef i sanning fruktanswärdt och ordwärlingen alltid häftigare och häftigare.

"Huru det ock må gå," ropade en af de häftigaste, under det han, för att bjuda tystnad, slog med glaset mot bordet, "huru det ock må gå, det wigtigaste är nu att wi hålla tillsammans såsom en man — och dricka en skål såsom goda wänner och tappra medborgare för fäderneslandets wälgång, hwilket måste wara allas wår gemensamma önskan."

"Derpå igenkänner jag dig, fördömda mäklare och måttlighetsjägtare!" swarade Danton under skallande skratt. Du skulle wilja, såsom Moliere säger, förmäla storsultanen med republiken Wenedig. — Men fyllom glasen; det torde wara anledning att tömma dem."

Glasen fyllas; alla stå upp.

"Lefwe Danton," ropade nu alla och glasen klingade.

"Lefwe republiken," ropade en man wid öfra ändan af bordet.

"Du ha rätt Levasseur," swarade Danton; "lefwe republiken!"

Glasen stötte mot hwarandra och den lilla eleganta mannen wisste att behändigt bakom sitt glas dölja en mun, hwars bleka

---

*) Forts. fr. föreg. N:r.

läppar ryckte krampaktigt och bittert. Plötsligen wände sig Danton om med yttersta galanteri:

"Madam, denna gång kan ni ej undgå att förena edra önskningar med deßa redliga mäns; deßutom är winet helt simpelt oskyldigt spanskt."

Alla ögon woro rigtade på Madam Duportail, som i detta ögonblick nästan skulle sammansjunkit af ängest, hade hon ej stödt sig mot en stolkarm.

"Jag förmodar," sade en af gästerna wresigt, "medborgarinnan hyser fruktan, icke för winet, utan för skålen, som wi dricka."

Den arma hustrun darrade; men just deßa ord förlänade henne styrka.

"Jag håller wad, hon dricker ej gerna nationens wälgång."

"Wederlägg, madame, denna otidiga anmärkning," sade Danton häftigt; wisa att ni är en god patriot och wärd äran att sitta wid samma bord, som de första medlemmarne af konventet."

"Det skall ej felas, min Herre, för nationens wäl dricker jag med förtjusning."

Hon tog glaset och drack, öfwerhöljd af de druckna revolutionsmännens skallande bifallsyttringar.

"Lemna wi det, mina herrar?" sade en ung man, mer som det syntes, för att göra slut på denna scen, än för att afbryta det föregående samtalet; "tror ni ej att då man genomläst några hundra tidningar, i nationalkonventet fullgjort sin pligt, då man hört ord för ord hwarje talares föredrag på klubben och då man dertill, såsom jag, nedskrifwit några ark öfwer werldshändelser, tror ni ej då, mina herrar, frågar jag, att man tillräckligen för en dag arbetat för allmänt wäl? I denna hwirfwel af händelser flyr lifwet och ungdomen återkommer ej. Derföre, hin i wåld för i dag med alla allwarsamma göromål. Hwem wet, kanske hafwa wi ej mycken tid öfrig att förlora. Wi må derföre tala om förnöjelser, njutningar, theater o. s. w. Jag tycker t. ex. att öfwer Maillards triumfer i går i den stora operan måtte wi wäl alla wara af samma mening. Har Du hört den Danton?"

"Ja, ännu står håret på ända på mitt hufwud; det är märkwärdigt, hwilket intryck musiken gjort på mig. Jag älskar den utomordentligt och känner ej ens tre noter. I min ungdom sysselsatte jag mig wißerligen med sång, men . . .

"Af min stämmas gälla ton darrade skogarne."

Under det man skrattade öfwer detta citerade ställe, som till lika skulle wara en anspelning, wände sig Danton med uppmärksamhet mot madam Duportail:

"Man skulle wäl ej tro att mitt råa utseende kunde dölja så mjuka nerwer och ett så känslofullt hjerta; icke sannt, madam?" frågade han, i det han blinkade med ögonen . . . . "kan ni sjunga, madam?"

"Jag kunde något litet," stammade Madam Duportail, som under hela tiden satt såsom på kol, "jag lärde det i min tidigare ungdom . . . ."

"Ni sjunger! Herrligt! Ni med edert englalika ansigte måste ock hafwa en himmelskt skön röst. Jag ber er, låt höra er. I alla fall, bespara oß Levasseurs werser, med hwilka han wanligen mißhandlar oß efter bordet. Allons, hit med en harpa."

Förgäfwes ursäktade sig den olyckliga frun; hon kom sig ej före: Dantons björnstämma öfwerröstade henne. I sitt innersta upprörd öfwer de råa anspelningarne, blef som döden, skulle hon ofta önskat att jorden måtte öppna sig och uppsluka henne; men hon hade swurit för sig sjelf, att ur detta hus borttaga med sig det wärdefulla paperet, som skulle rädda hennes makas lif.

Slutligen framförde man harpan. Danton förnyade sin begäran: "och wore det blott för att gifwa oß en föreställning om de romerska bakanalierna." Madam D. wägrade.

"Ni wägrar?"

"Jag kan ej."

"Madam," swarade Danton, ironiskt skrattande, "tag er i akt; det är det första, hwarom jag beder er; jag . . . ."

Madam Duportail grep harpan, preludierade först något litet och söng sedan med temligen säker röst en af de romanser, som då för tiden ansågos något wärda. De fleste af åhörarne kunde ej undertrycka sitt mißhag deröfwer; blott Danton, som under hela tiden låtsade bifall, gapade och syntes, i det han stödde sig mot sin stol, solla i allt större och större extas, ju mer han drack. Äfwen hans gäster, som i sin mån dyrkat winets gud, öfwerlemnade sig ändtligen åt några bifallsyttringar, som snart urartade till de gemenaste anspelningar, och konversationen antog från denna stund en uteslutande slipprig ton, som öfwersteg all måtta.

Den dödsbleka frun trädde till fönstret, såsom för att hämta friskt luft.

"Ja så," sade Danton med affigtlig likgöjdhet, "jag hade så när förgätit det förnämsta, man må föra damen in i nästgränsande rum, för att der afwakta mig."

Genast framträdde en tjenare till den af krampaktig ångest darrande frun och förde henne till en dunkel sal, hwarest hon hade tillfälle att lemna fritt lopp åt sina tårar. Alla wäggar ifrån taket till golfwet woro beklädda med hyllor, som innehöllo böcker med olika utanskrifter; i midten stod en pulpet, som war öfwerfylld med skrifter, bref, tryckta och skrifna paper. Här war ögonskenligen borgar-ministerns arbetskabinet; der låg ju hans dosa och näsduk. Utan twifwel — tänkte fru Duportail — är detta samma pulpet, på hwilken Danton undertecknat så många dödsdomar; "sannolikt finnas bland paperen äfwen min mans — men dem skulle jag ej kunna leta ut här." Med förskräckelse såg hon sig om i salen. Plötsligen hörde hon ett förfärligt tumult i ett nästgränsande rum: wildt skri; wilda sånger, högljudt skratt eller snarare wrålande; flaskor och glas, som slogos i stycken! Länge warade det fruktanswärda larmet, men småningom blef det stilla. Luften, som madam Duportail inandades, tryckte henne såsom åskluft; hon drog sin rosenkrans utur fickan och bad warmt och innerligt.

(Slut härnäst.)

En fatal Gästfrihet.

För kort tid sedan — berättade någon i ett sällskap — träffade jag tillfälligtwis på en resa genom en liten prowinsstad en gammal uniwersitetskamrat. Återseendets glädje war så mycket större, som wi warit intima ungdomswänner och i unga dar delat ljuft och ledt med hwarandra. Oaktadt jag hade brådt om, twang mig dock min wän till det löfte att stanna hos honom några dagar. Då jag kommit till hans boning, skyndade aftonen hastigt under förtroliga samtal och medan wi tömde ett och annat glas till minne af wåra glada burschenår. Emellertid hade wi till en del glömt den ädla konsten att dricka, ty sömnen begynte omkring kl. 1 att fordra ut sin rätt, då min wän utrymde sin säng åt mig, under det han sjelf klädd kastade sig på en soffa, då ock drängen tumlande sökte sitt läger. Knapt hade jag sofwit en half timma, då jag wäcktes genom ett buller, och genom skimret af nattlampan märkte jag, att min goda wärd, för hwilken nattlägret wäl hade blifwit för kallt, allt för häftigt anlitat rumflaskan och derwid meddelat sin öfwerwigt åt flera stolar. Jag förhöll mig stilla och wille åter insomna, då jag märkte ett raspande och rifwande på min säng. Min wän måtte hafwa glömt, att han aftonen förut erhållit ett besök, och fordrade med otålighet sitt läger tillbaka. Upplysningar hjelpte ej. Utsagon af den grekiska wise för 2200 år sedan, att dryckenskap är ett kort wansinne, bekräftar sig ock nu. "Nu ropade wäktaren kl. 2. Då sprang min wärd till fönstret, sönderslog fönsterskifworna och ropade: "nattwäktare, nattwäktare, en skurk har inträngt i mitt hus." Nattwäktaren anwände sin pipa, för att sammankalla sina kolleger, och tog posto framför husets dörr. Denna wändning gjorde mig fullkomligt nykter. Under det min wän i sitt eralterade tillstånd stötte omkull bordet med glas och bålar, sökte jag att kläda mig i all hast och öppnade fönstret, för att lugna wäktarne, men förgäfwes. De trängde in i kammaren; den ene fattade mig i armen under hotelser, att, i händelse af motstånd, anwända saren. Förgäfwes sökte jag att med ord muntra min wärd, som snarkande låg på sin bädd. Emellertid hade den andra wäktaren uppwäckt borgargardet och det uppstod larm framför huset, man sökte spränga dörrarne, då de öppnades af den nu waknade betjenten, som ej wißte, hwad som förefallit Jag fasthölls ännu mellan wäktarnes knytnäfwar, när gardisterna inträngde i den ostängda kammaren och wid skenet af lanternornas skimmer sågo de sönderslagna glasen och fönsterrutorna och min wän ligga på sängen med blödande händer, som han utan twifwel fått wid sönderkrossandet af glasskifworna. Deßutom fasthölls ju jag af nattwäktarne. Hwad war att göra? Jag måste anses för rånare och mördare, ty föreställningar af den halfdruckna betjenten, som med lallande stämma wille göra sig till medlare, förkastades fullkomligt. Man förde mig i fängelset, der jag tillbringade en ingalunda angenäm natt. Ändtligen inbröt den klara morgonen genom jerngallret i mitt fängelse, det rasslade på låset, och under förwåning och skämtsamma lyckönskningar omarmade mig min wän, som ingalunda kunnat förutsätta ett sådant slut på den glada aftonen; blott dunkelt hade han erinrat sig några händelser från den förflutna natten, och först genom wäktarnes utsago och betjentens upplysning syntes honom saken tydlig. Det lyckades honom utan möda att uttaga mig från fängelset. Jag åter föresatte mig att akta mig för en sådan gästfrihet.

Nästa N:o utgifwes den 15:de Aug., kl. 7 f. m.

Götheborg, C. Petersens officin 1847

ILLUSTRERADT

Utkommer hvarje Söndag. Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co

Enkla. N:o 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 7 Götheborg, Söndag d. 15 Aug. 1847. 2 Qvar.

Såsom man bedrifwer en sak, så går den.

En gång satt wärden på "Röda Oxen" till bords med sin hustru och klagade öfwer de dåliga konjunkturerna. Steken war uppäten, ölet urdrucket; det hade ej felats något annat än gäster.

"Ser du," sade wärden till sin hustru, der går åter en in på "Gyllene Solen!" Det är precist, som om detta kyffe hade attraktionsförmåga."

"Bah," swarade frun, hwarför gör annars wärden der sina ödmjuka krumsprång, när en främling inträder? Är der ej ett springande och ett löpande, som är oerhördt, blott för det att de kära gästerna skola genast få hwad de begära? Kunna de ej wänta en smula? Skola ej wi stackare ock hafwa wåra bequämligheter och i ro förtära wåra smulor? Äro wi wärdshuswärdar hela werldens ödmjuka tjenare? Derför will jag ödmjukast betacka mig. Men af afundsjuka bringa de alla gästerna till affall ifrån oß; af afundsjuka gifwa de allting för bättre pris; af afundsjuka hafwa de alltid friskt öl; af afundsjuka skölja de och skura hwarenda gudomlig wecka, så att man kan spricka af förtret."

"Jag skall låta måla en ny skylt, en wacker röd oxe och låta sätta mitt namn derunder; kanske drar detta" — sade wärden och fattade tag i den sjette flaskan öl. — "Detta öl är werkligen klart som win; underligt, att du ej ger gästerna det bästa! Gästen i [illegible] sant är dock att det sura måste ock tömmas! Skola wi sjelfwa dricka ur det?"

"Wäl an, sade frun," under det gubben fylde i glasen. "Det är dock angenämt, när man har allting i huset, så att man slipper att sända efter det. Men, apropos, wet du, att bryggaren ej will gifwa oß mer kredit?"

"Huru, hwad, werkligen? Det har ingen annan ställt till än wärden der midt emot; han will ruinera oß, ja ruinera oß i botten!"

"Det är tydligt; men wi låta ej kasta oß ur sadeln. Det gifwas andra bryggerier, der wi få på kredit, så mycket wi någonsin önska."

"Då måste wi hämta det ett par timmars wäg härifrån; i grannskapet ha wi ingenting att hoppas; wi hafwa ju gått genom hela raden! Det felas blott hästar."

"Ja, ty wärr," sade frun; "man har förtalat oß i hela staden, sedan wåra hästar ramlade omkull på gatan och drängen, den lymmeln, utspridde, att de ej bekomma tillräckligt att äta."

"Du har rätt; wi hafwa många fiender — bara af afund; men tiderna hafwa ock börjat att bli usla; med redbarhet och ärlighet slår man sig ej igenom. Man måste då hjelpa sig så godt man kan. Här måste man öppna ett hål, der tilltäppa ett annat. Det får gå, som det kan!"

"Men hwarföre går det så illa för oß? ropade frun uppbragt. Hwarföre skola just wi hafwa ingenting?"

Wärden suckade, tömde det sista glaset och begaf sig, skakande på hufwudet, till stugan, lade sig på en soffa och drog mössan öfwer öronen, för att i lugn taga sin middagslur. "Må ingen störa mig," sade han till drängen; "menniskan måste ju hafwa sin hwila."

Frun följde efter och öfwerlemnade åt pigan att ställa i ordning. "Laga att kaffet blir färdigt i rättan tid," sade hon i bortgående; "detta är den enda stund, man kan skaffa sig en liten trefnad. Ack så tiderna blifwa wärre och wärre, och menniskorna ändå allra wärst! Hade man ej sin lilla middagsömn att trösta sig med, så skulle man gå under.

Under det wärdfolket sof måste pigan afwisa en sädes-handlare, som skulle hafwa köpt wärdens spanmål till ett enormt pris, och en bonde, som hade ett par swin till salu för ett röfwarepris, kunde ej wänta tills wärden waknade. Följande dagen hade sädespriserna fallit betydligt och ingen swinhandlare blef sedan synlig på en hel wecka. Tiderna woro i sanning mißgynnande, och märkwärdigt nog, ju mer wärden och hans fru tilltogo i omfång, desto mer aftog deras wälstånd. Slutligen blefwo tiderna alldeles besatta; den "röda oxen" måste säljas och den fordna wärden och wärdinnan fingo under arbete och försakelse filosofera öfwer all tings föränderlighet.

En episod utur den första revolutionen *).

Redan har hon i dödlig ångest tillbringat twå timmar i Dantons kammare, redan såg hon med förskräckelse det enda warljuset småningom slockna, då en betjent inträdde med en stor lykta i handen. Hon stod upp.

"Ministern? . . . frågade hon förskräckt.

"Skall genast komma," swarade han med twetydigt leende, satte lyktan på bordet och gick.

I samma ögonblick öppnade sig genom en stöt den andra dörren och i den samma syntes en swart, tjock kropp, som höll sig fast i dörrposten och, nedtryckt af sin egen tyngd, mer syntes krypa än gå. Madam D. igenkände på stället medborgar-ministern, som nalkades med wacklande steg och osäker fot. Han hade ej mera kläder på sig, än byxorna och skjortan, hwilken war som wore den doppad i win och hängde i trasor kring hans kropp. Än gäspade han, än suckade han djupt, än utsträckte han armarne och lät dem åter sjunka, tills han med hela sin längd kastade sig i en ländstol.

"Ja så, du är der, medborgarinna?"

Denna ton trängde den stackars frun genom märg och ben. Hon hade hela aftonen haft tid nog att tänka på deputeradens

*) Forts. och slut fr. föreg. N:r.

ord och gissa deras twetydiga innehåll. Stapplande fortfor Ministern efter ett ögonblick.

"Jag dör wißt af slag, det är säkert . . . om man lemnar mig tid dertill. Dessa orgier bekomma mig ej wäl, och huru tungt är ej hufwudet följande dagen. . . O we!"

Efter detta samspråk ansåg sig madam Dupertail säker för en farhåga; men hwad war att göra, om hans druckna tillstånd war så ohjelpligt, att han ej mer wore i stånd att skrifwa?

Hon närmade sig Danton.

Medborgare-Minister, ni har wäl ej glömt ert löfte till mig?"

Han wände sig i sin ländstol.

"Ha, hwad säger du?"

"Jag talar om det bref ni skulle skrifwa för mig, om den nåd ni skulle bewilja. Jag ber, jag ber för min mans lif!"

"Ja så . . . ja, då är widare ingen ting att göra, än att stryka hans namn från listan . . . det är att uttaga honom från anklagelseakterne."

"Hwar finnas", ropade madam Dupertail, emellan fruktan och hopp, hwar finnas dessa akter?"

"Herre Gud, jag qwäfwes!"

Madam Dupertail sprang till fönstret och släppte in frisk luft, men wågade ej träda närmare det druckna odjuret.

"Denne Robespierre är en fullkomlig stackare . . . . han dricker ingenting annat än blod, ja . . . . Baptist, kläd af mig!"

"Min herre, min herre, bad Madam Dupertail, med upphöjda händer, o gif mig den bunt paper, der den dyra akten finnes; för jord och himmel, gif mig den!"

Danton kastade sig otålig åt den andra sidan af sin ländstol och sade förtretad:

"Så tag den sjelf . . . . kalla Fouguet, att han uppsöker den åt dig!"

Med deßa ord höjde han med swårighet sin arm och wisade på en hylla, som war så öfwerfylld med böcker och skrifter, att man omöjligen der kunde få reda på ett enskildt paper. Den modiga frun tog då en liten trappa, satte denna emot den höga hyllan, uppsteg och genomsåg en rad, efter alfabetisk ordning, märkta papersbuntar.

"Bunten A?" frågade hon sakta.

"Jag ber dig om ursägt, mitt wackra barn, att du ser mig i denna belägenhet, uti hwilken den trötta kroppen ej widare kan lyda hjertats kraf . . . . I hwad fall som helst, är jag dock medborgaren N. mycket förbunden, för det att han skickat dig till mig . . . . Han är ock en girondist, denne N. . . . Du sjunger gudomligt och är så skön, mitt hjerta. . . ."

Madam Dupertail, som darrade i alla lemmar, förhöll sig ett ögonblick stilla och frågade först, när ministern åter försjunkit i sin druckna själsfrånwaro:

"Bunten B?"

"Hwad heter du då?"

"Dupertail!"

"Dupertail? Bunten A, bunten B! . . . Så sök då i stället för ditt A och B efter bunten D! . . . Så dum du är, din lilla toßa? Han heter Dupertail och du söker på A . . . Du gör mig nöje med ditt sökande, ha, ha, ha!"

Den skakning, hwari detta skratt försatte honom, tycktes bekomma honom wäl.

Bunten D war nu i hennes hand. Det war omslag på en maßa af på hwarandra hopade paper, anklagelser och dödsdomar, lagda blad för blad, efter som de af den offentliga anklagaren eller på Kommitteens befallning woro ordnade. Den unga frun griper i paperen och kastar blicken på det första, hon fick i handen. Dupertail war det andra namnet, som war upptaget på listan — det war listan på de till döden dömda offren, som fallit under hennes ögon —; följande dagen skulle afrättningen ske. Hon griper i paperet, sönderkramar det i sin hand, gömmer det sedan snabbt i barmen och ser ner på Danton från trappan, der hon står.

Medborgar-Ministern hwilar lugnt i sin ländstol; hon säger ingenting. Hon stiger ner från trappan och will skynda emot honom; men hans ögon woro tillslutna. Plötsligt fattar hon ett annat beslut, springer till dörren och förswinner. En tjenare lyser henne utför trapporna.

Danton, som war ensam qwar, quicknar wid af den friska luften och waknar; han öppnar ögonen och utbreder armarne.

"Medborgarinna, sköna barn . . . kom då till mig!"

Han står upp.

"Hwar är du då? . . . Lilla troll, har du gömt dig?"

Han söker med stapplande steg.

"För tusan, är hon ej här? Baptist!"

Baptist war just återwänd, efter att hafwa beledsagat den unga damen.

Han lyßnar till sin husbondes befallning.

"Lägg mig i sängen!"

Betjenten fullföljde befallningen.

Andra dagen blef det henne lätt att medelst framwisande af paperet öppna sin mans fängelse. Samma afton woro båda på wägen till Bordeaux. De utflyttade från Frankrike, men återwände under restaurationsperioden. Madam Dupertail lefwer ännu i Blois, i en ålder af 73 år.

Antonine.

För några dagar sedan besökte jag en af mina wänner på Rue de Quest, denna republik af konstatelierer i Paris. Efter några timmars hjertligt samtal skildes wi åt. Min wän följde mig tillbaka. Under det wi gingo samma gata uppefter, blef han stående framför ett stort wackert hus och sade med sänkt blick till mig: "detta hus war för längesedan skådeplats för ett intressant drama."

"För ett drama," utropade jag; "du skämtar: ett drama i wårt enformiga århundrade! Det skulle just wara angenämt att höra!"

"Tala ej så lättsinnigt öfwer ett allwarsamt thema. Ett drama i wår tid hör ty wärr ej till sällsyntheterna; men det spelas nu sällan, såsom förr, på offentliga torget, utan innesluts och åskådas blott af de deruti handlande personerna sjelfwa, emellan fyra kalla wäggar eller framför den husliga härden. Den tid är ej mer, då swärden krosade hwarandra på öppen gata, då ädlingarne drogo ut stolta och unga och återwände bleka och lifslösa. Deßa skådespel på gatorna hafwa upphört och lemnat plats för tragedierna inom hus. Lyft af taken på husen och hyttorna och blicka in i priwatlifwets bekymmer och omak; der skall du höra denna werldens beprisade herrlighet förebrå sig en obesegrelig tråkighet, der skall du förnimma eländets suckar och den yttre och inre olyckans tårar. Och jag frågar då ännu en gång, kan ej ett drama spelas i wåra dagar?"

"Jag förstår dig wäl, och om jag gycklade, så skedde det blott, för att framlocka din berättelse om det intressanta dramat. Se här, wi hafwa anländt till palatset Luxenburgs trädgård, denna utwalda plats för förtroliga meddelanden, detta blomsterrike, i hwars stilla fred gubben under solens strålar lugnt wäntar döden. Här äro wi ostörda. Jag ber; meddela mig det märkwärdiga äfwentyret från Rue de Quest."

"Rätt gerna, min wän."

"Det är knappast twå år, sedan en ung man af omkring trettio år inflyttade i det hus, som jag wisade dig. Då han kom utan en swärm betjenter, utan hästar, utan möbler, med ett ord, utan detta lysande glittergull, som annars drager den gapande mängdens ögon på sig, så gjorde hans inflyttning ej något stort uppseende; deßutom syntes han undwika allt, som kunde fästa uppmärksamheten på honom. Dock, trots all enkelhet i den nya hyresgästens toilett, kunde lätt upptäckas, att han hörde till någon af de högre klaßerna och att han befann sig i en wiß grad af wälstånd. Hela hans husliga anordning wittnade, om ej om yppighet och lyx, dock om smak och wana wid lifwets högre be

hof. En enda betjent war tillräcklig för den unga mannens måttliga anspråk på uppaßning. Ingen kunde berömma sig af att känna honom, och det anspråkslösa namnet Lucian förborgade, såsom det syntes, ett strängt inkognito. Han mottog ej heller något besök, som skulle kunna hafwa förrådt en hemlighet, som han sjelf tycktes sorgfälligt wilja dölja. Förgäfwes sökte en dagdrifwande granne ,wid namn Richard, en köpman, som dragit sig tillbaka från affärerna, att genomtränga denna; men det lyckades ej det ringaste att få reda på den obekantes angelägenheter. Ofta upprepade han derföre förtretad: aldrig skall jag kunna gißa, hwem denne kuriöse främling, denne Lucian är. "Lucian! . . . ingen menniska wet annat, än att han heter Lucian; . . . "men snart bråkade han åter sin tomma, sysslolösa hjerna med snillrika kombinationer öfwer främlingen och hans öde. Än war han då en landsförwist flygting, än en en polsk general. Knapt hade han om aftonen beslutat, att mannen nödwändigt måste wara en hemlig polisagent, förr än om morgonen den ljusa idee föll honom in, att den främmande bestämdt wore en jesuit Så bråkade den enfaldige köpmannen med grubblerier öfwer den obekantes stånd, för att på den swaga stegen af förwirrade begreppsbildningar höja sig ifrån willfarelse till willfarelse, ifrån twifwel till twifwel.

Lucian lefde emellertid ytterst tillbakadraget och sysselsatte sig, obekymrad om grannens nyfiriga efterfrågningar, med musik, måleri och lektyr; men till och med deßa kära sysselsättningar sökte han dölja med en ogenomtränglig slöja. Blott få komma i tillfälle att njuta af de himmelska tonerna af hans med sällsynt färdighet trakterade violoncell; sina målningar gömde han sorgfälligt och sin lektyr werkstälde han wanligtwis i någon af de romantiska gångarne i Luxenburgs trädgård. Aldrig gick ett lif lugnare, mera tillbakadraget och hemlighetsfullare. Den obekantes yttre företeelse motswarade fullkomligt hans klosterlika lefnadssätt. Ett melankoliskt allwar satte prägeln på hans sköna anletsdrag, utan att dock gifwa dem uttrycket af någon mörk dysterhet; stilla och fåordig war han dock ej stum och beswarade åtminstone med artighet och behag de frågor, som då och då af grannen rigtades till honom. Ingenting afhöll den osmakliga pratmakaren från onyttiga och nyfiriga frågor: hwarken den lakoniska kortheten i swaren eller den sarkastiska tydningen af orden. Hwarje ord, som han uppsnappade från den obekante, lade han på den kritiska wågskålen af sitt swaga förstånd och gjorde, med tillhjelp af en gammal hushållerska, deraf de djerfwaste kombinationer, och då det ej lyckades honom att lösa de swåra knutarne, d. w. s. att göra en lycklig upptäckt i fråga om Lucians förhållanden, icke war det åt ::stone den hedersmannens skull.

Detta war förloppet af händelserna, när en oförutsedd omständighet förändrade ställningen för hufwudpersonen i wårt drama, utwecklade och blottade hans belägenhet mer och mer.

Det war winter, en kall winterafton. Nordostwinden blåste häftigt och afklädde med detsamma lindarne', kastanierna och akasierna i Luxenburgs trädgård mer och mer deras sista prydnad: deß sorgliga klagotoner fördystrade quarteret rundt omkring. En likduk af snö betäckte jorden. Ju dystrare intrycket af denna årstid är på själen, desto gladare måste denna wara stämd, för att låta sig bedragas i fråga om den långsamma gången af de enformigt förswinnande timmarne.

På en gång skallade i fjerde wåningen af det angifna huset wid Rue de Ouest ett genomträngande skri. "Hjelp, hjelp! Min moder dör!" ropade en darrande quinnoröst, och plötsligt öppnades alla dörrar i granskapet, de flesta, för att efter frågan: "hwad står på," utan deltagande åter stängas. Herr Richard war naturligtwis :en af de första på platsen, men äfwen Lucian hade hört ropet och ilade med största snabbhet, med ungdomlig kraft uppför trappan, som skiljde honom från det rum, hwarifrån de klagande tonerna kommit. Förgäfwes hade pratmakaren Richard trädt i hans wäg med deßa ord: "min kära herr granne, hwarthän skyndar ni? Hela detta larm är ingenting annat än ett owärdigt gyckel af deßa menniskor, som äro så stolta och som dock ej hafwa ett rundstycke för att köpa bröd!" — Lucian stötte i förtret pladdrarens arm tillbaka och befann sig snart i granskapet af en ung flicka, hwars stämma rört honom så djupt. — "Hwad felas Er, min fröken?" frågade han med lifligt intresse.

"Ack, min Herre," suckade hon, "Gud sänder Er till oß. Haf medlidande, hjelp oß; min arma mor har fallit i dåning och sedan en half timma anstränger jag mig att återkalla henne till lifwet."

"Så widt det står i mina krafter," swarade Lucian rörd. Han följde henne till en kammare, som ej såg så alldeles fattig ut, men dock förrådde en wis grad af torftighet; renlighet war deß enda lyx, en liten stol öfwerdragen med gult sammet, ett litet wäggur och ett par porcellänswaser med förtorkade blommor deß enda prydnad. Bredwid spisen, uti hwilken en brasa flämtade i wemodsfulla lågor, låg en äldre fru liflös utsträckt på en säng.

Den unga flickan föll wid sin moders sida under dystert wemod på knä, under det Lucian höll den wanmägtigas hufwud upprät, och sålunda bisprang henne, så godt han kunde. Richard, då han ej lyckades att tillbakahålla Lucian från denna handling af fromhet, hade följt honom i hamn och hål; med nyfiken efterhängsenhet genomilade hans blick alla föremål i kammaren och hans pratsjuka mun förirrade sig i stötande anmärkningar. Lucian hörde hans ord; föraktligt och förtretad höjde han ögonbrynen och befalde honom att hämta en läkare, och detta med en stämma, som Richard ej wågade stå emot, utan under frammumlande af: "jag skyndar att fullgöra er önskan," hastade att uppfylla.

Ändtligen hade det lyckats den unga mannens ansträngda be

mödanden, att återbringa den sjuka till sig sjelf och flickan höjde till honom en blick af den mest wältaliga tacksamhet. Nu bemärkte han först, huru skön hon war, som stod der rodnande framför honom, skön som en engel, med en himmelsk gloria kring sitt hufwud. Uttrycket i hennes anlete, som återspeglade den skönaste själ, förlänade hela hennes wäsen en egendomlig retelse; det war omöjligt att se denna ädla skönhet, utan att beundra och ewigt minnas den. Man war werkligen frestad, att hålla henne för en af dessa ljusomgjutna wäsen, som förirra sig till den arma jorden, men synas hafwa förgätit att aflägga sitt hemlands strålklädnad, och som hwarje minut låta frukta att de återtaga flygten mot det skönare fjerran på andra sidan de materiella tingen.

Lucian förnyade sina besök, först på längre mellantider, sedan oftare, slutligen alla dagar. Han, hwars själ förut war omgifwen af menniskofiendtligt swärmod, syntes numera blott beklämd och begrundande. Bekantskapen med madam Delamarche och hennes dotter hade återgifwit nytt behag åt den mans lif, som förut tycktes åldras till gubbe. Ett ömsesidigt förtroende emellan Lucian och Antonine närde den unga flamman. — Kanske skall man här swara mig, att detta ömsesidiga förtroende är ingenting annat än kärlek, eller åtminstone en början dertill. Det må så wara. Wisst är dock, att hwarken Lucian eller Antonine någonsin tänkt att denna hjertskakande olycka skulle blifwa grunden till det hjertligaste utbyte af tankar, och att denna förhärjande låga skulle gifwa rum för en atmosfer, så ljuf och ren, som luften på de lycksaligas öar. De sågo af behof, de talade med hwarandra, för att ömsesidigt höra wälljudet af hwarandras stämma; att hafwa hört hwarandra, war för dem att hafwa förstått hwarandra. Blicken sökte blicken, ej för att i hängifwenhetens nät snärja hwarandra, utan af naturligt behof af ömsesidigt meddelande och tillgifwenhet. Med hwilken otålighet inwäntade ej deras hjertan de sköna aftnarna af en lycklig samwaro, omdostade af den unga wårens milda wind under Luxenburgerträdgårdens kronor. I skuggan af blommande plataner spatserade de, alltid wäljande de gångstigar, som utgjorde en fridfull asyl för deras klappande hjertan. Ofta satte de sig, af fruktan att uttrötta modren, wid foten af Minerwas gamla staty, som tycktes tillropa dem: "barn, waren wisa!" — Lucian swärmade för sin lycka, såsom den kalla nordens son för södrens orangeskogar, och sade ofta, i det han med handen for öfwer pannan: "Gud, hwilken lycka wore det ej, att alltid kunna lefwa så!" Antonine lade då alltid arbetet på sitt knä och försönk i åskådning af Lucian; hennes blick war wältaligare än hennes mun.

Men hwarest finnes ett enda wäsen, hwars lif framflyter i stilla lopp, oförändradt och obekymradt? Stöter ej den minsta och obemärktaste flod på sina små hinder; huru mycket mer menniskan, hwars lugn och ro sjelfwa slipa dolken, som genomborrar hennes eget hjerta?

Under den långa och swåra period, då madam Delamarche och hennes dotter sågo hwarje förhoppning förswinna, hade ingenstädes wisat sig något medlidande för hennes bekymmerfulla ställning, ingen hand hade höjt sig, för att understödja. Förgäfwes hade Antonine bemödat sig att erhålla en plats såsom lärarinna wid något institut. Hon blef alltid tillbakawisad med den anmärkning, att hennes kunskaper ej hade uppnått den höjd af utbildning, som stadgarne för läroanstalten föreskrefwo. Nu, då hon ej kände något behof mer att ändra sina förhållanden, wisade sig hastigt en lärarinna från samma anstalt, med de fördelaktigaste förslag till en anständig försörjning i hennes hus.

"Mitt barn," sade pensionsfrun, "jag har all aktning för edra ädla egenskaper, hyser allt möjligt förtroende för edra grundliga kunskaper. Ni har blott en examen att genomgå, som ni, jag är derom fullt förwissad, skall bestå med heder; — sedan är er lycka gjord. Jag börjar blifwa gammal; mina krafter aftaga, och derföre behöfwer jag en insigtsfull medhjelparinna. Tag derföre emot den plats, som jag härmed erbjuder er, förutsatt att ni derpå offrar all möjlig sorgfällighet. Mitt hus har ett betydande namn; hela ert lifs lycka kan således anses hwila i min hand. Härmed erbjuder jag er den."

Antonine blef ytterst förwirrad och bestört och kastade en frågande blick på sin moder.

"Jag förstår er," fortfor pensionsfrun, "jag högaktar edra känslor. Ni fruktar, att jag skall aflägsna er från er fru moder. Gud beware mig derifrån! Ni skall bekomma en rymlig kammare, stor nog att rymma er båda, och sålunda blifwer genom närwaron af en wärdig moder, genom besittningen af en aktningswärd plats, genom förhoppningen, att se er kommande lycka försäkrad, allt förenadt, att för er göra lifwet angenämt. Men jag will dock ej taga skulden på mig, att hafwa genom glänsande löften lagt band på eder fria wilja. Öfwerlägg derföre allwarsamt om mitt förslag och gif mig swar efter tre dagar.

Sedan damen wänligt aflägsnat sig, öfwerlemnade sig Antonines moder åt det fria utbrottet af en obeskriflig fröjd. Med snabba steg sprang hon upp och ner i rummet och kunde knappast fatta sig för bara glädje. War det hennes enda älskade dotters lycka, som lifwade hennes hjerta med lifligare slag och bragte hennes annars så pröfwande förstånd utur jemnwigt! "Ser du nu, min goda Antonine," ropade hon, "nu är du på en gång fri från alla sorger, all swår belägenhet, all owiss framtid! . . Nu skola ej de rika wåga att gäcka ditt armod . . . . Ej skall du nu gifwas till pris åt förakt af högmodiga menniskor. . . . Och si, jag skall nu dö lugnt, med den tröstande tankan: din lycka, din framtid är grundlagd; ingen brist skall nu drabba dig."

En djup suck afbröt ordens bewingade swall. Madame Delamarche wände sig förwånad om och såg med förwåning på sin dotter, som knapt war i stånd att återhålla sina tårar, ilade emot henne och lade sitt hufwud wemodigt på den goda modrens skuldra.

"Hwad går åt dig, kära barn," frågade madame Delamarche, och gjorde sig med en behaglig wändning fri ifrån den dyra lasten. "Hwad, du smälter i tårar, i stället för att du skulle fröjda dig! Gode Gud, har du då en hemlighet för mig? . . . Jag ber, älskade barn, upptäck mig anledningen till ditt bekymmer."

"Mitt bekymmer, bästa moder? . . . Det är ej bekymmer, som trycker mig."

"Men hwartill då dessa tårar, denna wemodiga rörelse i din själ?"

"Det skulle kosta mig möda att uttala mig . . . jag wet det sjelf icke. Utsigten till en förändring i mitt läge har förorsakat mig någon förskräckelse. Wi äro lyckliga i wåra inskränkta förhållanden, lyckligare kanske, än om öfwerflöd och lyx omgåfwe oß.

"Goda barn, huru gör jag dig ej orätt! Du har förskräckt mig . . . . jag gjorde dig sorg. Numera förstår jag ditt twifwel, din sorg; . . . . wi wilja dock taga wår bästa wän till råds i detta ämne."

"Hr Lucian!" utropade den unga flickan.

"Naturligtwis Hr Lucian. Ty hwilken annan kunde gifwa oß bättre råd? Han wet så mycket, tar så stor del i wårt öde och skall wisst fröjda sig öfwer denna lyckliga förändring."

"Bästa mamma, säg honom ingenting derom," swarade Antonine nästan med förskräckelse, men tillade genast, när hon märkte sin moders förwåning.

"Nå . . . . så låt åtminstone mig tala med honom derom."

"Men hwartill alla dessa försigtighetsmått? Är herr Lucian werkligen en sann wän till oß, huru kan han då wara likgiltig för den glada förändringen i wårt öde?"

Antonine teg och för första gången i hennes lif fördunklade ett moln förhållandet emellan moder och dotter. Dock begåfwo sig båda, när aftonen war kommen, i Luxenburgsträdgården till det wanliga stället för sammanträffandet. Lucian kom leende henne till mötes, han war owanligt glad och böd henne en blomsterbukett. Den unga flickan bemödade sig att undertrycka sin sinnesrörelse, dock lyckades det henne ej, att fullkomligt blifwa mästare öfwer sin häftiga rörelse. Lucian frågade henne först listigt, sedan yrkade han med mera häftighet, att få weta hennes hemlighet, tills hon ändtligen meddelade honom det förslag man gjort henne."

En graslik blekhet betäckte wid detta meddelande den unga mannens ansigte. Förgäfwes försökte han framstamma några ord; de dogo på hans tunga, och blott hans öga war wältaligt, omgjutet som det war af tårar. Han wände sig något från Antonine och, försjunken i funderingar, tecknade han figurer i sanden. Men då han snart insåg, att hans stämning kunde gifwa madam Delamarche anledning till tillfredsställelse, sammanfattade han hela sin kraft och sade:

"Jag tillstår för Er, min fröken, att jag ej utan en wiß fruktan ser Er åtaga Er ett så tungt åliggande. För ledningen af ett så stort institut är ni dock ännu för ung. . . . Likwäl, jag medgifwer det, är förslaget lockande. . . . Er framtid wore försäkrad. . . Man måste tänka med allwar på saken. . ."

"Ni råder mig alltså dertill? utropade flickan med en ton, i hwilken darrade smärta, förwåning, ångest och förebråelse.

"Huru kan jag, min Gud! . . ." swarade den unga mannen.

Lyckligtwis för båda blef underhandlingen afbruten genom en dam af deras bekantskap. Under det denna samtalade med madam Delamarche, lyckades det Lucian att hwiska ett par ord till Antonine.

"Huru grym är ej hwarje skilsmessa. . . Man hesiterar att gå in derpå, då man älskar."

Antonine darrade, hennes pulsor slogo häftigare och hennes arm darrade nästan krampaktigt i den unga mannens, under hela tiden, de långsamt återwände hem. Wid afskedet sade hon sakta till Lucian:

"Jag skall afslå anbudet."

Lucian wände öfwerlycklig tillbaka till sin wåning. O den som lidit werldens orättwisa dom, huru skön är ej för honom öfwertygelsen att weta sig älskad! Icke mer wandrar han då ensam i den öfwerbefolkade öknen af en stor stad; pånyttfödd börjar han ett skönare, härligare lif. Älskande och älskad tillbaka!

Wi wilja nu gå öfwer en tidrymd af några under angenäma samtal och behagliga drömmar framlefda dagar. Den goda modren blef inwigd i de ungas hemlighet, med hwilken hon aningsfullt sysselsatte sig, ehuru hennes förstånd då och då ej kunde för hjertat tillbakahålla denna fråga, hwarföre en så ren kärlek icke kröntes genom en formlig begäran om hennes dotters hand.

Hr Richard wisade sig ånyo på scenen.

En afton då Antonine war frånwarande, för att gifwa en lection i staden, smög sig den pratsamma grannen in i madam Delamarches wåning. Mer än någonsin hade han nu antagit en wigtig, betydelsefull min.

"Jag kommer," sade han, "att wisa er en stor tjenst, madam."

(Forts. följer.)

Förtalets Wälling.

En Häx-Scen, på fri hand "afritad" från en någonstädes inom Fäderneslandet upptäckt Fjellristning.

*Den yngsta af Systrarne *).*

I stället för Förtalets Trio
man kunde tro oss vara (från
de nio Museis Helikon)
Eutherpe, Polymnia eller Clio,
så hvar en snillrik syns och from. —
Men skyndom oss att röra om
på det vår välling snart blir färdig
och helga afsceendet fullt värdig:
att stärka alla våra krafter
med mörksens sammanförda safter;
med mycken lögn, men låttsad sanning
och lömskhets glatta vänskapsgryn,
förträfflig blifva skall den blandning. — — —

Den äldre.

Du rynkar doch på ögonbryn,
Min kära syster! ja! jag vet,
på något blir vår välling bet:

Det har ej kommit i vår gryta
en fortsatt makt, att andras bref uppbryta,
Så att, af mångens hemlighet,
hvar en af oss det mesta vet.
förutan att det syns på brefvet
hvad konst dervid man genomdrifvit.
Men denna tid, i hugkomst stor,
nu är förbi, vi bo ej mera,
som förr, på ortens Postkontor. — — —

Den äldsta.

Stor sak! vi lefva dock i flor,
rättfärdigt rena jemt oss tvaga.
och hafva, på vår ålderdom,
om Han, som vi förstå behaga,
blott vill förblifva blind ock from,
ej något fog, att oss beklaga,
och vällingen skall styrka ge,
att ljuga ner hvem helst vi se.

*) *Man har ännu icke förmått dechiffrera runorne till den ädla Trions namn.*

Nästa N:o utgifwes den 22:dre Aug., kl. 7 f. m.

Götheborg, C. Petersens officin 1847

ILLUSTRERADT
Utkommer hvarje Söndag. Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co
Enkla. N:o 8 sk. B:co
SÖNDAGS MAGASIN.
N:o 8 Götheborg. Söndag d. 22 Aug. 1847. 2 Qvar.

Julidagarne 1847.

Sjutton år äro förflutna, sedan Paris uppstod för Frankrikes och sina rättigheter och satte kartan i ordonnansernas ställe; efter så lång tidrymd kan man wäl fråga, hwad fransyska folket wunnit genom sakernas nya ordning och huru wida de önskningar och förhoppningar gått i fullbordan, för hwilka de hafwa fäktat på Paris' gator, och hwilkas åminnelsefest firas de sista dagarne i Juli. Lamartine säger i sitt nyaste tal: Frankrike är nederslaget eller det har ondt i hjertat; det är i sanning ett dåligt tecken för förwerkligandet af deß förhoppningar; men om man betraktar de sista årens historia, så förstår man denna nedslagenhet, såsom man i början af detta årtionde begrep den långsamhet, som karakteriserade fransmännen, då de sågo att blott deras dynastiska intressen blifwit andra, men att deras egna omständigheter blifwit desamma, eller i flera fall ännu sämre.

Frankrikes inre och yttre rör sig sedan 17 år blott omkring sin konungs framstående personlighet och hans kloka oböjliga wilja. Såwäl hans ställning till det oroliga rewolutionswana franska folket, som till de utländska, för legitimiteten ifrande magterna har bestämt hans afsigt, att uppehålla och för sin familj försäkra den genom en folkrevolution wunna thronen. Men det gäller att lemna det swåra bewis, att Frankrike under familjen Orleans konstitutionella regering kan beforbra sina egna intressen och tillika komma till ett lugn, som aflägsnar det öfriga Europas rättmätiga farhågor. Men emedan mißtankan ej är långt aflägsen, att denna åsigt och den derur härflytande politik ej i alla afseenden kan winna nationens bifall och skickliga statsmäns godkännande, så behandlar konungen så ledningen af offentliga angelägenheter, att derigenom författningens grundtanka synes förnärmad. De eftertänksamare bland wännerna af franska konstitutionen åstunda, att folk- och statslifwet skall wara något, under inflytande af kraftiga sträfwanden å partiernas sida, från mål till mål sig rörande, som ur sig bildar sin historia, sina medel och ändamål; de påstå att för folkelementets utweckling en bestämd gång kunde wara utstakad; de fordra en af hofwet oafhängig kammare, de önska en ministère, som är bildad af förswararne till de grundsatser, som uttalas af folkets organer, kamrarne. I konungen wilja de blott se det högsta förwerkligandet af den sista och högsta statsideen. Deßa grundsatser sammanfattas i det så ofta upprepade uttrycket: "konungen herrskar, men regerar ej." Men Ludwig Filip åtnöjer sig ej med rolen af den hwilande statsideen, ty hos honom är ej fråga om Frankrikes wäl, utan om dynastien inom hans familj, derföre stöter man ock öfwer allt mot hans personliga åsigter och planer. En utårgående rigtning måste inskränka de andra och i det att owäsendtliga medgifwanden göras åt hwarje parti, förswagas det ena genom det andra: blott det wälmående borgerskapet — les epi ciers— och pen-

ningfarlarne kunna glädja sig åt ett obestridt företräde, ty hos dem gäller den guizotska satsen: rien pour rien. Alla dessa förenade omständigheter kunna blott existera genom en sammansättning af kamrarne, som tillförsäkrar hofwet inflytande på dessa korporationer. Ännu är i det närmaste bibehållen den wallag, som under restaurationen gjorde den lagstiftande korporationens beroende af Burbonerna.

Sådana omständigheter kunna ej bära sig i längden. De gå i rigtningen af en skarpt utpräglad personlighet; denna åter har småningom af den allmänna bristen på sann och werklig sedlighet blifwit på ett så fruktanswärdt sätt förgiftad, att sjukdomsämnet griper omkring sig hos flera, som ej bära etterbölden på sin panna. Det onda, hwaraf Frankrike framför allt lider är denna brist på moraliskt halt: egennytta, embetsmannakorpsens benägenhet att anwända folkets förmögenhet till egen fördel, brist på fosterlandskärlek, som icke allenast wet att göra sig gällande i utlandet, utan ock bör wilja allt för folkets bästa, i stället för att tjena den egna fördelen: detta är de kräftskador, af hwilka Frankrike lider, och som först då kunna botas, när man ej blott känner det onda, utan ock gör allt för att sätta yxan till roten af detta onda, och framför allt att låta Kartan blifwa något annat än en chimère. I detta ögonblick är den, trots Ludwig Filips ord på sin namnsdag, en för framlös efanning, och tjenar blott att undertrycka och demoralisera det folk, som den skulle upphöja och förädla. Wi få emellertid se, om Ludwig Filips efterträdare hafwa kraft och wilja att fortsätta på samma bana, eller om de måste störda hwad deras grundläggare sått. Det hänger ett dystert moln öfwer Frankrike i närwarande stund, och mißstämningen mellan regenten och folket är så stor, att under Julifesten den ene fruktade ett folkuppror, det andra en regeringskupp. Folket har emellertid lärt sig att, ehuru knotande, fördraga sin mißhandling, och regeringen eger så mycken klokhet, att den wißt ej på wåldsam wäg försöker winna, hwad de under täckmantel af laglighet wet att tillkämpa sig. Sålunda hafwa Julidagarne gått öfwer utan något buller, såsom ett wackert minne af tider, som ej nu äro, och som, efter en kanske allt för glödande morgonrodnad, hafwa ändat med en ästlust, hwars slut kan blifwa ett nytt, fruktanswärdt utbrott: ty förbrytelser kunna försonas blott med ånger, ej med nya förbrytelser.

Bestigande af Adams pik på Ceylon.

Den 14 December 1846 bröto wi upp från den af några nyss uttor uppstående byn Palebadulla. Den tropiska wegetationen hade upphört, af palmerna hade wi längesedan tagit afsked och blott den tjocka, dunkla skogen med sitt swartgröna löf skänkte skugga åt de uppklättrande. Det gällde nu att krypa uppåt öfwer de kala, wåta klipporna och slippriga rötterne, och detta utom allt uppehåll eller hwilopunkt. Då wägen till Adams pik årligen besökes af många tusen pilgrimer, Muhamedaner, såwäl som Brahmaner och Buddhister, skulle man wänta att här finna en bequäm gångstig; det aldra nödwändigaste är gjordt: här och der underlåtas uppstigandet af stegar, som äro sammanflätade af grenar, och på de kalaste klipporna är gjord en och annan inhuggning. Annars wisa de knotiga rötterna af ek och lager, att menniskor beträdt denna fotstig, och detta sedan århundraden tillbaka; ty innan nakna fötter hafwa efterlemnat spår i detta hårda träd, huru mången fot måste ej hafwa berört detsamma, synnerligast som deßa nötningar på många ställen likna urholkade trappsteg.

Efter en beswärlig marsch på halfannan timma funno wi ruiner af ett litet hus. Strart derpå paßerade wi den sista, breda flodbädden, en belägenhet, som nämligen nära liknade Roßtrappan i Hartz; men här, hwilken rikdom af blommor! Fram utur springorna i de nakna klipporna framspirade flera slags balsaminer, af hwilka hwar och en skulle wara en prydnad för wåra drifhus; der bredwid woro de swarta bergwäggarne betäckta med den aldra täckaste matta af örter och moßa, de förra ofta af så sköna bladformationer, att man här kunde tro sig finna bilder af en wår ares yppigaste fantasi. I stället för en tropisk flora har här inträdt en retande, kraftig, frisk wegetation; mycket erinrar om sydliga Europas bergsdalar, blomman Förgätmig-ej såg helt och hållet europeiskt ut; men färgerna äro rikare och yppigare, de behålla något quar af sin tropiska glans och sjelfwa konturerna äro mera sirartade.

Öfwer några glatta klippwäggar, i hwilka buddhafigurer och urgamla inskrifter woro inhuggna klättrade wi widare, med tillhjelp af stegar och inhuggna trappsteg. Ofta slintade wi tillbaka, då wi nära hunnit till spetsen af en klippa; än måste wi hela fjerdedelstimmar wada i forsande watten, hwilket war så mycket wådligare, som klipporna här woro så hala, som om de warit polerade.

Med uttömda krafter uppnådde wi efter fyra timmar en öppen bergsplatå; den kala spetsen, eller piken, uppsteg nu i hela sin majestätiska storhet för wåra ögon. Det war första gången wi sågo den helt och hållet; men huru komma dit upp! En flugas klor eller en katts fötter tycktes wara de nödwändiga willkoren härför. Ett stort hus låg på midten af den lilla platån. Inwändigt fanns ingenting annat än de kala, gråa wäggarne; ljuset föll in genom dörren. Det war en Lady Brownriggs hwiloställe, som hon under sitt wistande här för några år sedan låtit uppföra.

Ännu låg en dal mellan oß och piken. Anlända till fåglans egentliga bas, funno wi en betydlig förändring i wegetationen;

löfskogen trädde tillbaka och här borde således, efter den wanliga erfarenheten, barrskogen börja. Men af sådan fanns ej ringaste spår; ej en gång de sköna alpwärterna woro här synliga. Men hwilken präktig ersättning för dem! Den kala klippan kunde ej widare frambringa så högstammiga träd; löfskogen upphör helt och hållet och lemnar plats för en skog af höga Rhododendronträd, som här taga öfwerhand. Buskaget deremellan består af myrtenartade wäxter, till en del herrligt doftande. Tid efter annan hade wi redan skön utsigt öfwer de under oß liggande bergen och bergsdalarne, och ej långt från wåra fötter glimmade en strimma såsom af haf, om hwars omedelbara grannskap det war swårt att öfwertyga sig. Berget är ej högre än de som i Schweitz wanligen bestigas af resande; men ingenstädes har man der någon slätt, som skådad från höjden så får utseende af haf. Ungefär 600 fot under bergets högsta spets upphör på den sida, der wägen går upp, all wärlighet, icke för höjdens skull, men emedan spetsen af Adams pik är en enda klippmaßa, utan all betäckning af jord på sidorna. Här kan man lätt gripas af swindel, om man har anlag dertill. På ett egendomligt sätt har man här underlåtit wägen för pilgrimerna. Att inbugga steg i klippan skulle hafwa warit för mycket beswär; i deß ställe finner man oräkneliga kedjor fastsmidda deruti. De hänga i dußintals till höger och wenster, gamla, rostiga och äfwen af nyare pregel; det är ett förtjenstfullt werk att anlägga sådana kedjor, så att man för händelsen af ett fall alltid må kunna haka sig fast i detta jernnät. Har man äntrat sig upp 50 fot, så kommer åter en afsättning, på hwilken man kan få fotfäste, dock blott för att till sin förskräckelse se framför sig en öfwergång, till hwilken man blott på en ganska lustig wäg kan ankomma med tillhjelp af de belagda kedjorna. Den yttersta spetsen är synnerligen obeqwäm; en jerntrappa swäfwar här i luften och har så wikit ur sitt ursprungliga läge, att stegen gå i lodrät sänkning. Är äfwen detta lyckligt öfwerstådet, då heter det slutligen; land! pilgrimsfärden är fulländad.

Ofwantill för en trappa till ingången af den mur, som omfattar den högsta spetsen. Ytan der ofwan är ej större än 40—50 fot. Hela sydsidan prunkar i Rhododendrons praktfulla skarlakansfärg och en blomsterrikdom frodas här emellan det täta gräset. Allt war nytt och sällsynt. Underligast såg ett litet tempel ut, som war uppfört af jernek och prydt med allahanda snidwerk. Det war åtta fot högt och inneh tiello fot i quadrat. Här befinner sig den helgedom, som drager alla pilgrimerna hit, det namnkunniga fotsteget, som efter de Kristnas och Muhamedanernas tro är gjort af Adam, efter Buddhisternes af Buddha, efter Brahmaner as af Wischnu. Klippbladet, hwilket bär spår efter foten, bildar grundlaget för det lilla trädhuset. Man ser här werkligen något, som liknar ett fotspår, af omkring tre tums längd, hwartill spåren efter tårna äro ganska klumpigt gjorda i gips; men hwilka stackare skulle wi ej wara, om wår stamfader gått på sådana fötter! Omfattningen af spåret är en ram af guld med många ädelstenar och af betydligt omfång.

Här på detta torftiga ställe förrätta årligen tusen sin tregna bön. Föreskriften för de wallfärdande är, att i ett andedrag krypa berget uppföre och att, sedan bönen är förrättad, wända tillbaka utan att se sig om. I sanning, en temligen påkostande strapas. Under helgedomens tak satt en smutsig prest, som insamlade offerpenningar.

Blott ett ögonblick, sedan wi uppkommit, njöto wi af en witsträckt utsigt, som i det hela war för enformig, för att kallas skön. Rundt omkring ingenting annat än bergstoppar, betäckta med grön skog: men denna skog intar och allt, som kunde gifwa åt nejden omwärlingens behag.

Knapt hade wi betraktat utsigten, f r än en frisk nordwestwind inhöljde i täta moln först de aflägsna, så de närmare bergsspetsarne, slutligen sjelfwa piken. Wi togo således afsked af den omgifwande werlden, inwecklade oß i wåra kappor och uppsökte wåra hattar, som war flätade af bambus- och palmblad, och togo plats, för att hwila ut, på tre af stockar sammanslagna bänkar. Winden pep så listigt genom de lustiga wäggarne och war så kall, att wi omwärlande måste stå upp om natten och genom rörelse upplifwa de stela lemmarne.

———

Ett pariseräfwentyr.

I Paris tilldraga sig händelser, som man skulle hålla för alldeles omöjliga, om de ej ofta bekräftades af domstolarne. Man må blott höra följande, för ett par dagar sedan inför korrektionspolisen förewarande fall. En ganska elegant herre och en efter sednaste medjournal klädd dam hyra en kabriolet, göra en spatserfart, taga in på en af de förnämsta restaurationerna kl. 2 och förtära der en ypperlig frukost. Den unga herren för damen hem, lemnar kabrioleten och begifwer sig till sin egen wåning. Här aftager han de eleganta kläderna, kastar på sig de uslaste trasor, gifwer sitt ansigte, medelst konstgjorda medel, dödens färg, smyger sig sakta ur huset genom en bakport och nedsjunker halfdöd på gatan. Snart gruppera sig nyfikna omkring honom, och likasom under häftigaste ansträngning sträcker han båda händerna mot dem och utstöter orden: "medlidande, medlidande! jag dör af hunger." Förbarmandet öppnar händer och penningbörsar öfwer allt; silfwerslantar flyga i hatten, ifrån de näftgränsande husen skickar man honom bröd och win, som han slukar såsom en warg. Ekipascher hålla stilt; betjenterna måste springa bort till den olyckliga med en gåfwa. Efter det wederquickande winet reser sig den döende upp och skäkar sig hem. Der återfår han utan widare omständigheter sin helsa, återtager sitt förra utseende och sin moderna beklädnad, ilar ut ifrån den eleganta wåningen, blandar sig bland promenadernas beskfning, besöker theatrarne, der han träffar wänner och bekanta, som ej ana hans ständliga bedrägeri. Följande dag börjar han samma handtering. — Man skulle ej kunna tro på möjligheten af något sådant, om ej domstolen sjelf konstaterat detta fall.

———

Antonine*).

"En tjenst! Ni wisa mig en tjenst?" frågade enkan, med ett leende fullt af twifwel, hwari äfwen inblandade sig ett uttryck af förakt; ty denna man, med sitt torftiga, inskränkta förstånd och sitt förtorkade hjerta, ingaf henne städse afsmak, för att ej säga fruktan.

"Den känsla af medlidande, som man naturligtwis alltid känner för en årbar familj, är hwad som bestämt det steg, hwiket fört mig till Er."

"Jag förstår er ej, min herre."

"Ni skall då framdeles bättre begripa mig. . . . Hwilken är er dyrbaraste skatt på jorden? . . . Er dotter, icke sant?"

"Jag behöfwer wäl ej med ja beswara denna fråga."

"Jag tror det. Och öfwer denna skatt skall ni waka med så mycket mer klokhet, ju kostbarare den är, och ju lättare den flygtigaste wind kan afskaka deß blad, ja till och med döda den."

Madam Delamarche såg med förwåning på herr Richard, hwars slamrande tunga i detta ögonblick tycktes uppstiga på styltor, för att höja sig mot sitt föremål. Grannen fortfar:

"H:r Lucian står i er gunst?"

"Han är wår wän, och wi känna oß lyckliga att wara wißa om hans wänskap tillbaka. Han är den aktningswärdaste man jag känner."

"Så må det förekomma Er. Men om han blott skulle hafwa innästlat sig hos Er, för att så förföra er dotter! . . ."

"Min herre, jag undanber mig detta språk; jag will ej höra det."

"Tålamod, madam; jag kommer till saken: Men om denne herr Lucian under helgonskenet af uppriktighet döljer en trolös själ? Om han ingifwit er dotter förhoppningar, hwilka han ej är i stånd att förwerkliga? . . ."

"Store Gud!"

"Om han i er dotters bröst uppkallat en kärlek, hwilken blott kan blifwa olycklig?"

"Hwad säger ni?

"Sanning, ren sanning. Fråga bara H:r Lucian likgiltigt, om han känner grefwe von Lorsy, och ni skall blifwa wittne till hans förlägenhet."

"Till hans förlägenhet . . . . Hwarföre?"

*) Forts. fr. föreg. N:r.

"Emedan," anmärkte Hr Richard, i det han hemlighetsfullt sänkte sin röst, "emedan herr Lucian och grefwe Lorsy är samma person."

"Werkligen? utropade madam Delamarche i en ton, som tillkännagaf modrens stolthet, sårad af småaktiga nedswärtningsförsök, . . . "det gläder mig. . . . Herr Lucian har alltid förekommit mig såsom en man af stånd."

"Det må så wara, olyckliga moder; men så må ni ock weta, att det i werlden gifwes en grefwinna von Lorsy, att herr Lucian är gift."

Madame Delamarche bleknade och sönk nästan sanslös tillbaka i sin ländstol. Intet ack eller we undföll hennes läppar, ty all kraft hade öfwergifwit henne, och hennes krampaktiga rörelser woro förgäfwes, för att framstamma ett enda ljud. Richard begagnade sig af detta stillatigande, för att med sin tungas wanliga snabbhet meddela widare upplysningar i de antydningar han gjort.

"Ja, gift! . . . Är det ej afskywärdt, att under sådana förhållanden drilla sig in i en ärbar familj och för unga oerfarna personer ljuga kärlek; en kärlek, hwars ändamål ej kan wara annat än wanära, hwars slut måste blifwa förtwiflan? Han wisste wäl, hwarthän detta allt skulle leda och hade således wid sitt första besök bort göra Er bekant med werkliga förhållandet. Detta är just hwad jag ej förlåter honom. Att han i känslan af sitt wärde drog sig tillbaka för mig och för de öfriga grannarne, det må så wara, sast det, när allt kommer till stycket, är ingenting annat, än ett löjligt begär att göra sig intressant; men att för Er, madam, för Er, dölja en sådan hemlighet, är förskräckligt, är afskywärdt! . . . att så bedraga en stackars flicka, som i sitt hjertas oskuld sluter sig till hans arm, för att lustwandra med honom hwarje afton i Luxenburgs trädgård. . . ."

"Men! min Herre, hwem säger Er, att min dotter älskar Lucian? och hwarmed will ni öfwerhufwud bewisa edra förskräckliga påståenden?"

"Denna fråga wille jag först afwakta, för att på en gång störa de illusioner, åt hwilka ni så gerna öfwerlemnar Er. Först sedan jag inhämtat de säkraste underrättelser, tog jag mig friheten, att deraf meddela Er resultatet. Och ser ni, huru försigtigt jag derwid gått tillwäga. En af mina gamla bekantskaper, en god, ärlig menniska, besökte mig i förgår. Just som wi gå tillsamman, möter oss Herr Lucian, fördjupad i tankar och utan att gifwa akt på oss. Jag stötte min wän i sidan. Hwad, bästa wän, frågade denne, skulle detta wara den hemlighetsfulla grannen, om hwilken du berättat mig så mycket?" — Ja wisst. — Honom känner jag. — Du känner honom? — Som mig sjelf, snart sagdt. Han kallar sig hos Er Herr Lucian? — Något annat namn har jag ej hört. — Jaså; det är en stor, förnäm herre, grefwen af Lorsy. Förlidet år bodde han i ett praktfullt hotell på gatan Neuve des Muturins; jag sålde till honom nödwändiga saker för målning, såsom stift, färger, penslar etc. O, jag har haft mycket affärer med dem, med honom och hans fru. — Med hans fru, utropade jag, lika bestört, som ni, madam. —

Ja, swarade min wän, med hans fru, en stor, stolt brunett, en dam af omåtligt högmod och intagen af en herrsklystnad, som ej tål någon motsägelse. Som det synes, har det goda förståndet mellan de båda makarne ej warat länge. Men grefwen wille ej yrka på skiljsmässa; dertill är han för wek, för godsinnad, och så fruktade han uppseende och folkets förtal. . . Kortligen, han lemnade sin fru i besittning af det glänsande hotellet och en stor del af sin förmögenhet och — aflägsnade sig. . . . Det förundrar mig ej att finna honom här; han har alltid funnit smak i ensamheten." — "Ser ni, förträffliga fru, på detta sätt gjorde jag den lyckliga upptäckten, för hwilken ni måste wara oändligt tacksam. Men nu kanske börjar mitt besök att falla er beswärligt. Jag har derföre den äran att till det bästa rekommendera mig."

Min wän, du skall lätt kunna föreställa dig det fruktanswärda slag, som denna underrättelse utöfwade på den goda moderns själ, då hon nu plötsligt såg sin tillbedda dotter wid randen af den djupaste afgrund. Under Antonines frånwaro fattade hon de fälaste föresatser, att för sin dotter dölja den osaliga hemligheten och smånigom förbereda en brytning med grefwen; men det gick med dessa föresatser, såsom med bladen, som först skakas af winden och sedan bortföras på dess wingar. Hwarifrån taga kraft, att motstå frågor, hwilka göras af en innerligt älskad dotter, som smeker oss och aftorkar wåra tårar, som lider för wår skull och gråter med oss? Smärtan måste slutligen brista lös, själen wisa sig afslöjad, och sålunda skulle ock Antonines bröst träffas af det dödliga slag, som nödwändigt måste genomborra hennes känsliga hjerta.

Då Lucian war borta, begagnade madam Delamarche denna omständighet, att låta underrätta honom genom sin betjent, det Antonine wore sjuk och att de således måste afstå från nöjet af den wanliga aftonpromenaden. Knapt hade den unga mannen förnummit denna underrättelse, innan han skyndade till sina wäninnors boning. Madam Delamarche mottog honom med owanlig, något kall artighet i det yttre rummet. Antonine blef osynlig. Likaledes följande dagen.

Lucian war otröstlig och sökte förgäfwes att utgrunda orsakerna till denna oförklarliga köld; äfwen omsorgen om Antonines hälsa bekymrade honom. Då hörde han, när han steg trappan nedföre, sin grannes wälbekanta röst, som med bittert, giftigt leende sade till portwaktaren: "ja, ja, kära wän, det är grefwe von Lorsy, en stor, förnäm herre, ingenting widare; ha, ha!" Dessa ord, hwilkas gnisslande ljud berörde mannens öra, träffade djupet af hans själ och slog ned öfwer honom såsom ett åskslag.

(Slut härnäst.)

Något om China.

Kusten, wid hwilken ligga de fem för Europeerna öppna hamnarne, är en fortlöpande bergskedja, som höjer sig till 1000 — 3000 fot och endast är afbruten wid mynningen af Jang-tse-Kiang, hwarest finnes ett alluwialland af betydlig utsträckning, som innesluter den fruktbara slätten Schanghai. I dessa fem hamnar äro europeiska handelswaror ganska eftersökta, och europeiska handeln skulle kunna winna en obegränsad utsträckning, om den ej hämmades genom utgåendet af det redbara myntet, en följd af införandet af opium, som fortfar trots kejsarens förbud, gynnadt af de underordnade tjenstmännen. Opiihandlare finnas öfwer allt i städerna. Hos dem ser man alltid anslaget på en upphängd tafla: "här är tre års gammalt opium till salu." Tolf gran af denna wara frambringar hos nybegynnarne ett rus, under det att den som är wan derwid kan taga till och med sextio gran. Innewånarne wända sig ofta till europeiska läkare, för erhållande af medel emot den återkommande passionen för detta fruktanswärda gift och emot förslappningen af alla krafter, när denna passion ej tillfredsställes.

Att endast flickbarn synes wara ganska allmänt i prowinsen Fokien, och en resande hörde innewånare sjelfwa omtala, huru många flickbarn, som af dem woro ombragta. Det jemförelsewis ringa antalet af qwinnor faller ock lätt i ögat. I andra delar af riket är barnamord mindre allmänt, emedan man motarbetar detta medelst hittebarnshus, der flickor blifwa upptagna och uppfostrade.

Rättwisan köpes ej sällan för penningar, dock inträffar ej detta så ofta, som man tror. Ett motståndsmedel mot detta ofskick ligger i seden att uppslå anonyma plakater, på hwilka parternas twist till punkt och pricka upptages. I byarne är till största delen sjelfförwaltnings-systemet gällande; en föreståndare, som, efter hwad som synes, wäljes af innewånarne sjelfwa, är answarig för det allmänna lugnet: sällsynta, wigtigare fall undantagna, wädjas icke till högre domstol.

Underwisningen är ej så allmän, som man tror. Ungefär hälften af den manliga befolkningen erhåller sådan; uti byarne och på landet kan af 30 knappast en läsa. Ett register från missionsanstalten i Ningpo utwisade en af 25; dessa woro alla af lägsta klasserna. Religiöst bigotteri känner man ej. Kristliga böcker och lärer blifwa öppet upptagna af alla klasser och diskuterade i en frisinnad anda. Den inhemska widskepelsen synes hafwa litet inflytande, och oaktadt Buddhisternas sekt och Taos utöfwa ett wisst inflytande, så höra dock få till hans förklarade och afgjorda anhängare. Smak för främmande kunskaper finner öfwer allt gehör; ur, barometrar, matematiska werktyg, karter o. s. w. ser man nu i mången Chinesers händer.

En tår.

(berättelse ur allmänna lifwet.)

En fattig, men skicklig snickare i staden * * * erhöll från ett rikt hus beställning af möbler för 1000 R:dr till utstyrsel för dottren af en rik köpman. Glad skyndade handtwerkaren hem, för att berätta sin lycka.

Knapt war det första glädjeruset öfwer, förr än den bittra sorgen åter följde honom i hälarne. Hwar taga penningar till materialier och arbetslöner, war hans första fråga. Att begära något i förskott af den rika kunden gick ej an; han kunde då blifwa förtretad och låta hela affären gå tillbaka. Rika wänner ägde han ej; och sålunda blef intet annat öfrigt, än att taga sin tillflygt till en procentare, som af menniskokärlek, mot afdrag af 25 p. c. lånade honom några hundra riksdaler på twå månader.

Flitigt arbetade mannen och innan kort stod ett möblemang färdigt, så wackert som man kunde önska det.

Snyggt klädd i sin helgedagsrock gick snickaren bredwid bären, på hwilken möblerna transporterades till huset, der sakerna skulle aflemnas. Hurn klappade ej hans hjerta, då någon förbigående berömde de sköna pjeserna.

"Han skall framdeles blifwa min snickare," sade köpmannen, då han såg sin beställning. "Han arbetar wäl och ser ut att wara en hederlig man."

"Ni har erhållit en god kund, mäster," sade gesällerna när snickaren hemkommit. "Han är dessutom rik och gör rättwisa åt ert arbete."

"Ja, ja," sade snickaren; jag är ock rätt glad deröfwer." Men i mannens ansigte läste man ej en oblandad glädje. Om åtta dagar war terminen uti för betalning till procentaren, och den rika herren hade ju ej sagt ett ord om betalning. Bekymrad rådgjorde handtwerkaren med sin hustru häröfwer Nu war ett godt råd dyrt.

"Kära man," sade hustrun, "fatta mod och bed anständigt wår kund om liqvid. Han är beskedlig och wredgas ej deröfwer."

Och snickaren lät öfwertala sig.

Hans hjerta slog hårda slag och hans knän darrade, då han stod wid kontorets dörr. Rundt omkring, till höger och wenster högar af böcker och wid pulpeterna mer än ett dussin tysta skrifware.

Blyg helsade han: god dag! Ingen swarade.

Han wände sig till den närmaste. Denne sade: "Hwad will ni," i det han betraktade honom ifrån topp till tå.

"Jag wille tala med kommerserådet."

"Gå in der genom glasdörrarne," sade bokhållaren, wisande med fingret.

Långsamt och med tunga steg gick mannen dit. Det war, som om han haft bly wid fötterna.

Der satt den rike herren, med den mulna pannan stödd mot handen.

Barskt utropade han, då han såg arbetaren: "hwad will han?" — Förskräckt glömde nu den beskedlige snickaren alla de granna fraser, som hans hustru inpreglat. Han hade ingenting att säga.

"Nå hwad will ni då," ropade ännu en gång köpmannen, som ej igenkände handtwerkaren.

"Förlåt Herr Kommerseråd, jag war . . . jag är . . . jag kommer — snickaren, som gjort några möbler åt er."

"Så, så, ja! — Jag will göra mig underrättad, om wi för närwarande behöfwa något arbete af er. Jag skall då underrätta er. Adjö.!"

"Ack," sade den stackars fattige mannen, "jag torde wäl ej begära betalning för det jag redan gjort. Jag är fattig —, har inga kapitaler."

"Jag betalar mina räkningar hwarje halfår," blef swaret. "Sådana småsaker göra mig bara beswär." Derpå wände han sig till kassören. "Utbetala 1000 Rdr till denna man." —"Ni gör mig omak med er anfordran; jag får för framtiden wända mig till en annan snickare, som krediterar mig anständigt."

Stum tog mannen penningarne, tackade, bugade sig och war färdig att gå. En förtwiflans tår glänste i hans öga.

Köpmannen märkte det. Han anade orsaken. Rörd sade han då: "Mäster, jag har, om jag rätt erinrar mig, behof af lika så mycket möbler, som dem ni nyligen åt mig förfärdigat. Men för att ej göra både er och mig sjelf någon olägenhet, will jag betala er summan på förhand."

Stum af glädje och förwåning stod snickaren der, skakad i sitt innersta. Hans djupa tacksamhet kunde ej finna ord. Han wille trycka köpmannens hand till sina läppar.

"Ej så, bästa wän! Här är ej plats för hjertats utgjutelser. Lycka till. Jag will besöka er och bese er werkstad. Farwäl!

Snickaren gick hem, arbetade flitigt, wann genom sin rika wän flera kunder och blef en wälmående man.

Den rika, ädelmodiga köpmannen kände en egen rörelse i sitt hjerta. Men en tå pres sade sig ur hans öga, då han besinnade, att han bidragit till en hederlig mans lycka.

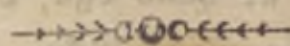
Charade.

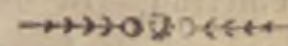
Mitt första är ett nyttigt djur,
som skaffar tionde åt Presten,
och fyller bondens fatabur
med mycken wälfägnad åt gästen.

Mitt andra, ökadt med ett T,
kan både vilt och yngling ge,
ja, mannen sjelf — en glad motion,
ty mången tycker om den ro'n.

Mitt hela, en metall i smått,
begagnas wid porslins-fabriker,
då man will färga uti blått,
och har gjort fattig köpman riker.

Nu skulle man dock, kanske grina,
åtminstone med undran se,
om man, som förr, utkeppade
mitt helas mörka gryn på — China.

Nästa N:o utgifwes den 29:de Aug., kl. 7 f. m.

Götheberg, C. Petersens officin 1847

ILLUSTRERADT
Utkommer hvarje Söndag. Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co
Enkla. N:o 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 9 Götheborg. Söndag d. 29 Aug. 1847. 2 Qvar.

Chinesen i Paris.

Paris den 16 i månmånaden.

Jag, I-Siang-hang, mandarin af 7 klassen.

När du bekommer detta bref, så gå till Huang-Tsu, Fos gula tempel, och offra ett tacksamhetsoffer, ty jag är lyckligen, ja lefwande anländ till Paris. Jag har från mynningen af Hoang-ho räknat 5320 Li; jag har för hwarje Li trotsat en dödsfara, och Gud har derwid städse uppehållit mig.

Måtte wåra Gudar i detta ögonblick mer än någonsin beskydda mig! Paris är en walplats, på hwilken kanonkulorna ersättas genom wagnar och hästar. De som ej ega wagnar och hästar, omkomma ohjelpligt i blomman af deras ålder. Här finnas 17 hospitaler för sårade. Jag har sett ett hospital med följande inskription i oerhörda bokstäfwer: Hospital för obotliga. De sårade, som hitföras, weta alltså, när de se sin tillflygtsort, att de ej förr än såsom döda skola lemna den. De äro wäl underrättade. Det är ju älskwärdt gjordt af doktorerna. Så uppfattas hos barbarerna i Europa åsigten om finhet i själen.

Oaktadt wår wisa lära Li-Ki har jag hyrt mig ett fyrhjuligt åkdon, redan på förhand gråtande öfwer de många olyckliga, som jag skall sända till hospitalet såsom obotliga. Men det gifwes i Paris blott twå sätt att lefwa, antingen att sönderkrossa andra eller att sjelf sönderkrossas. Jag har walt det klokare.

Jag har låtit föra mig till floden, för att bada. Jag war på punkten att fullgöra denna heliga handling, då en polistjensteman hotade mig med sin käpp. Då jag närmare beskådade floden, tröstade jag mig lätt. Seinen har ej det genomskinliga, ej den ljusgröna färg, som wår herrliga Yu-Ho, som i Peking flyter under marmorbryggan. Den är smutsig och gulaktig; den går ock åt hafwet, för att der taga sig ett bad. Jag wäntar på deß återkomst.

Man har sagt mig, att de kristna bada i sina hus, och att detta sker i pieser, som likna likkistorna på Ming-tan-y. Man lägger sig deruti med händerna på bröstet, såsom ett dödt lik i Fos troslära.

Jag hade en gång hyrt mig ett sådant badkärl, men skickade det tillbaka, af fruktan att dermed besudla mig.

I Paris bewakas hwarje hus af en tyran, som kallas Portier eller portwaktare. Här finnas 20,000 sådana, som göra lifwet tråkigt för en och en half million menniskor. Tid efter annan gör man statshwälfningar i Paris, för att störta en man, som man kallar konung; men man har ännu ej warit betänkt på att störta de 20,000 portiererna.

Se här saker, som gjort mig förwånad wid mitt inträde i Paris.

Min första pligt i egenskap af elev af Ming-tang, det första lärda sällskap i werldsaltet, har warit att besöka det kungliga biblioteket, som här ock kallas: "vaste depôt de toutes con-

naissances humaines." Denna tillflyktsort för betraktelsen, tankarne och forskningen är belägen wid den mest bullrande af Paris'gator; de millioner böcker, som här äro inneslutna barra likasom hyllorna, hwarpå de äro uppstälda, Det är ungefär, som om man i det himmelska riket ställer sig på bryggan Tschung-Kiang-mi-Kiang, hwarest man både dag och natt afbränner fyrwerkeri.

En wid biblioteket anstäld lärd mottog mig med utmärkt artighet och erböd mig en ländstol.

"Min herre," sade jag på tämligen begriplig fransyska, "jag wore Er mycket förbunden, om ni hade godheten att på ett par ögonblick låna mig dynastien Lungs historia. Ni wet, att denna ärofulla regering började omedelbarligen sedan tredje stammen af de första kejsarne utgått.

Den lärde såg ej ut, som om han wetat detta. Han stoppade i sin näsa korn af swart opium och sade efter något twekande:

"Lao-ye, detta arbete hafwa wi ej."

Han syntes förtjust öfwer att weta,det Lao-ye är detsamma som monsieur på deras barbariska språk.

"Ni wet min herre," fortfor jag, "att efter Hurtuns-Mes årorika dynasti komma en och sjuttio regentfamiljer, men att de allesamman äro fördunklade genom kejsare Ki, den största musikus i werlden och uppfinnare af artigheten och belefwenheten. I denna samling af alla menskliga wetenskaper söker jag förmodligen ej förgäfwes efter underrättelser om den odödlige Ki."

Den lärdes näsa blef dubbelt så lång; härpå framdrog han och utweckl ade en oerhörd näsduk af Madras och gjorde, i det han skakade hufwudet, handen och armbogen, ett förfärligt dån, liknande ett förlängdt akkord af instrumentet Nie. När denna storm i hufwudet gått öfwer, hopweckl ade han åter sin madras, gned den wäl fem gånger under näsan och sade:

"Wi hafwa ej historien om er odödlige Kejsare Ki."

"Ni har alltså ingenting," sade jag med det lugn, som kommer af wår wishet och som de barbariska folken ej känna, då de ej läst Menu.

Den lärde wred händerna och skakade på hufwudet, i det han tillslöt ögonen, hwilket på werldens språk skall betyda så mycket som ett: nej. Jag fortsatte att fråga:

"Då ni i deßa oerhörda samlingar af alla menskliga wetenskaper ej har några böcker, så har ni wäl åtminstone landtkartor?"

"O kartor!" utropade han med stolthet; "wi hafwa alla möjliga kartor, ifrån kartan öfwer det romerska riket under kejsar Theodosius intill sednaste dato."

"Will ni då," sade jag "wisa mig en karta öfwer det himmelska riket, kallad Tai-tsching-i-thung-tchi!"

Mannens näsduk fann åter wäg till hans ansigte; dosan med det swarta opium kom åter i gång och af skakningarne på hufwudet såg jag att kartan ej war att finna.

"Wänta litet," ropade han med tillfredsställelse, "jag kan wisa er en hylla kinesiska böcker, med hwilka ni skall blifwa nöjd. Följ mig Lao-ye."

Jag följde honom.

Wi gingo ner i underjordiska gallerier, som liknade de indiska elefanttemplen; luften war förpestad genom kamfert och sistran; till höger och wenster såg man på ställningar ett stort antal gipsbyster, föreställande stora män från detta land, allesamman döda, ty man hor sagt mig, att för närwarande finnas inga lefwande sådana.

"Här är," sade den lärde till mig, "hyllan för de chinesiska böckerna."

Deßa chinesiska böcker woro persiska; här fanns en ordbok på språket Hoei-Hoei och sjutton bref från fursten af Turfan.

Jag tackade den lärde med den enkla höflighet, som är uppfunnen af den odödlige Ki, och lemnade biblioteket.

När jag for genom nästa gata, bemärkte jag flera grupper af nyfikna wid en trång gata. Der fanns ett stort segel af linne, och en ställning, som utan twifwel dolde någonting särdeles sällsynt, ty alla menniskor gapade, oaktadt man ej såg något.

Jag frågade min kusk; detta war en ganska instruerad man, som gaf mig en hög tanka om själsbildningen hos folk af hans handtering.

Man war i begrepp, att wid detta gathörn, en berömd skald till ära, uppresa ett monument. Min kusk berättade i få ord den store mannens historia. Hans namn war Molière; han skref mästerwerk, som uthwisslades, han förföljdes af hofwets anhängare, plågades af sin hustru och dog olycklig på theatern emellan twå talgljus. Man bewärdigade ej hans lik med en begrafning. Hans landsmäns erkänsla uppreste nu, 200 år efter hans död, en minneswård, för att hålla honom skadeslös för hans lidanden under lifwet. I denna angelägenhet är fransmannen warm och passionerad, men hwad erkännandet af en storhet beträffar, behöfwer den twå århundraden.

Jag har besökt konungens kejserliga palats. Wårt kejserliga palats i Peking blifwer alltid det märkwärdigaste under på jorden. De kristna barbarernas kejserliga slott är ganska trångt och swart, men det har talrika skorstenar, öfwermåttan höga, och försedda med strålande spetsar, en högmodig efterhärmning af solens bild. Jag har frågat de förbigående, hwad denna solbild på skorstenarne betyder, och de hafwa så godt som ej gifwit något swar:

"Ja, i sanning, "hafwa de sagt, "det är en sol," och hafwa sedan fortsatt sin wäg.

Gården till detta palats är så liten och så noga afmätt, att man i ett ögonblick kan genomwandra och beskåda den. Man saknar der, hwad som utgör det största och mest poetiska i det himmelska rikets slott, som har ser Li i omfång och en werld af hwalfbågar, gallerier, källor, stolta träd, bryggor, blommor, kanaler, småbäckar, wattenfall, springwatten, tempel med gyldene tak, torn af elfenben och med silfwerklockor, tigrar med fruntimmershufwuden, allwarsamma lejon. I Paris gifwes det ingenting angenämt utom språket och umgänget, ingenting, som kan lifwa inbillningskraften: allt öfrigt är kallt, punktligt, uppdraget efter mätsnöre, beräknadt med cirkel.

På andra sidan Seinen har jag begifwit mig till ett palats, bebodt af 470 kejsare, som regera öfwer Paris, Frankrike och Afrika, och som man här kallar Deputerade. Man behöfwer små, tämligen snyggt tryckta paper, för att få inträde i detta palats. De 470 kejsarne äro alla sammanfösta i ett mörkt hål, som synes upplyst endast af månans sista quarter. En kejsare med ett godt, faderligt utseende, Sot-é benämd, regerar öfwer de 469 andra, i det han spelar för dem små stycken med en ringklocka. Detta skådespel är tämligen tokroligt. Alla kejsarne äro simpelt klädda och ännu sämre friserade. De prata mycket, löpa omkring, spela hwarandra spratt, skrifwa bref till sina hustrur, under det att en kejsare, som stigit upp på en pall, med djup stämma föredrager något hemlighetsfullt, på ett entonigt wis, som påminner om wåra låtsånger till förfäderna. Hwarje kejsare eger rätt att uppträda på samma pall, för att föredraga sitt älsklingsstycke, hwarwid han wänder ryggen åt Sot-é. Jag riktade följande fråga till en granne:

"Min herre, huru benämner ni denna lek?"

"Den representativa regeringen," blef swaret.

Hwarje afton går jag några timmar på operan. Det är en theater, hwarest man aflönar offentliga skrikhalsar med 50,000 Tschafhi för året. När en sådan med sitt skrik bringar sina åhörare till förtwiflan, sätter man honom i en musikalisk underwisningsanstalt, hwarest en professor i konsten att skrika gifwer honom 24 månaders lektioner. Eleven uppträder sedan på operan och gör sin sak bättre, beledsagad af femtio instrumenter af koppar, hwilka skrika tusen gånger wärre än han. De begripa wäl att ingen ärlig Chines, som är wan wid wåra sångers rena wälljud, kan twå gånger uthärda allt detta owäsen; äfwen jag hade föresatt mig att med den första gången säga operan farwäl. Men jag fick höra, att man skulle spela derstädes helt och hållet utan ord; derföre förnyade jag besöket. Styckena spelades ocksa utan ord, helt och hållet af danserskor. Jag tillstår min smak för detta slags skådespel; detta är förwånande i Paris, man glömmer derwid Peking. Föreställ dig 50 unga qwinnor, som ej säga ett ord, utan blott dansa, med fötter, sköna som wåra damers. Jag har tagit en loge särskildt för detta sorts spel.

Det finnes här en danserska, wid namn Alexandrine, wanligen "danserskan" kallad. Hon har präktigt hår och nästan inga fötter: det lilla som man deraf förnimmer, förswinner i en hwirfwel af luftsprång och swängningar, som blända ögat. Tio aftnar efter hwarandra — skulle du kunna tro det? — hade jag med ögonen slukat denna danserska och hade nästan förgätit den höga sändning, som är mig uppdragen, och de 40 månwärlingar, som ligga mig om hjertat.

En afton öppnade sig dörren till min loge och en herre inträdde ganska artigt; han tilltalade mig under de artigaste komplimanger.

"Stråle från det himmelska riket, Tians stjerna, jag kommer att bedja Er om en nåd."

"Jag gjorde honom det allmänna tecknet, hwilket will säga så mycket som: tala!"

"Jag är operans dekorationsmålare," sade han, "jag lägger i detta ögonblick sista hand wid ett chinesiskt tempel, som skall figurera i balleten: "**Det afslöjade China eller fru Flambeaus i China kärleksgudar:**" skulle ni wäl hafwa godheten att under en mellanakt skänka mitt arbete en blick, för att angifwa de nödiga förbättringarne?"

"Min herre, swarade jag, er bön är mig angenäm; wisa mig wägen, jag will följa Er."

"Himmel," utropade han, "jag är på höjden af mina önskningar."

"Wi gingo en lång stund i fugtiga, underjordiska gångar och kommo ändtligen till operans kulisser. Dekorationsmålaren wisade mig sitt werk, och i sanning, jag hade blott loford att gifwa honom deröfwer. Templet war af bästa chinesiska smak.

Bakom oß hördes ett hwiskande af weka qwinliga röster. Jag wände mig owillkorligen efter desamma. Det war en grupp af unga danserskor, som under mellanakten snackade med hwarandra om rendevouer och kärlekshistorier.

En blixt bländade mitt öga: mamsell Alexandrine war närwarande!

Jag sökte dekorationsmålaren med mina ögon; han war förswunnen.

Mamsell Alexandrine förde sig som en drottning; hennes smärta och mjuka kropp hwilade på wenstra foten, på hwilken hon waggade sig med stolt hållning, under det den högra gjorde grasiösa böjningar, med tån swängd som ett örnnäbb. Mina ögon fästade sig wid denna förundranswärda fot och kunde ej se sig mätt på densamma. (Fortsättning.

—⊷⊷CO⊶⊶—

Antonine*).

"Olycklige!" utropade han och slog sig för pannan; "upptäckt! . . Alltså ingenstädes någon odelad lycka! . . ." Försjunken i djupa tankar stod han en stund med sänkt hufwud; men plötsligt bemannade han sig åter, likasom gripen af en ögonblicklig ingifwelse, ilade trappan uppför och ringde wid madam Delamarches dörr. Denna, som ej wäntat ett så hastigt förnyande af detta besök, öppnade genast. Antonine war i yttre rummet; hon utstötte wid anblicken af Lucian ett smärtsamt skri och nedsönk utmattad på en stol. Lucian sprang till henne, ögonblickligen ledd af ingen annan tanka, än att skynda till hennes hjelp. Men, store Gud, hwilken förändring hade ej inom twå dagar föregått med den arma flickan? Huru många tårar måste ej hafwa runnit utför deß bleka kinder? Ej ålder, ej sjukdom, ej olyckliga omständigheter kunna åstadkomma sådana förhärjningar som en bedragen kärlek. Antonine tillslöt ögonen och stödde pannan mot händerna, som om hon derigenom welat skydda sig emot Lucians blickar. Denne war nära förtwiflad.

"Jag wet allt," sade han slutligen.

"Wi ock, min herre," swarade modren bittert.

"Nå wäl, så hör mig," utropade Lucian; "om ni förut har egnat mig något förtroende, om jag förut har ansets wärdig er wänskap, er aktning, så hör mig och döm sedan. En usling, som gör sig ett nöje, att störa familjernas stilla fred, har för Er upptäckt en hemlighet, som endast en tillfällighet kunde för honom uppenbara. Denna grufliga, gnagande hemlighet! Jag förborgade den djupt i mitt bröst, som deraf sönderslets. Denna menniska har sagt, att jag är . . . gift."

"Är detta sant, min herre?" frågade madam Delamarche.

"Sant!"

Antonine betäckte sitt ansigte med sin näsduk, Lucian gjorde en rörelse, som uppenbarade den djupaste förtwiflan i hans inre och fortfor:

"Allt sken är emot mig och likwäl är jag ej straffbar. Gud är mitt wittne, att jag ej wille erbjuda Antonine ett falskt, på lifwets njutningar öfwermättadt hjerta; Gud wet, huru helig denna engels ära och oskuld war för mig. Men det war så ljuft, att finna en själ, som hyste känslor för mig . . . jag har ju warit så olycklig! Werlden tryckte ju med jernwigt på mig, huru hade jag då skolat kunna motstå wänskapens känsla, och då af wän-

*) Forts. och slut fr. föreg. N:r

skapen blef kärlek, huru hade jag då skolat kunna quäfwa denna, som war hela min tröst, och som med hela innehållet af sin salighet godtgjorde mig för all min föregående olycka. Min Gud! wille jag då älska Antonine? Och då jag älskade henne, wisste jag det? Jag olycklige, wansinnige, som bort ega styrka för twå själar, och som ej hade nog för en! Man har sagt dem, att jag är gift . . . Ja, min familj har uppoffrat mig. Min fader, den gamla aristokratiska stoltheten, den oböjliga strängheten har befallt mig att gifta mig med den, jag nu kallar min hustru, att göra detta stora parti. Min egen böjelse togs derwid ej till råds; jag war slafwiskt hörsam, owerksamt undergifwen mina föräldrars wilja! . . . Ack allt för snart skulle jag bittert erfara, att man förbundit twenne motsatta naturer, som måste hata hwarandra, som woro förenade till sin ömsesidiga olycka. . . . Jag war ingen af deßa utswäfwande ynglingar; ingen af deßa lefnadsmätta gubbar, som man träffar öfwer allt och som man afskyr. Å hennes sida upptäcker jag ingen af de egenskaper, som jag så högt wärderar hos quinnan, mildhet i lynne, renhet i seder och ett fullt quinligt wäsen. När de, som hopsmidt detta olyckliga äktenskap, lemnat det jordiska, sönderslet jag, så godt jag kunde, de förhatliga bojorna . . . . Men de fortfara, ehuru slitna, och en enda, ännu quarblifwen länk binder mig. Min hand är ej fri, men mitt hjerta. Må menniskor fördömma, mitt hjerta frisäger mig, ty smärtsamt har jag med min olycka köpt mig rättigheten att wara herre öfwer mina känslor. Säg nu, om jag är förrädare emot Antonine, om jag ej nu är dubbelt olycklig, jag, som wille åt henne offra hälften af min warelse, jag, som wille tänka och andas, endast för henne och genom henne. O säg, Antonine, säg ut, att du ej föraktar mig, att du ej beskyllar mig för bedrägeri. Säg mig, att du i min ställning, i mitt hela förhållande blott erkänner ett oblidt öde, att du ej förlorat öfwertygelsen om min redlighet! . . . Ett ord, jag ber; blott ett ord, eller jag förgås."

Antonine kastade på Lucian en blick, full af den innerligaste rörelse, omslöjad af den förklarade glansen af ett oändligt wemod, och sade med en ömhet, som kunnat utpreßa tårar ur det härdaste hjerta:

"Jag förlåter Er, herr . . , Lucian; wi woro ej bestämda att blifwa lyckliga med hwarandra. Wi må betrakta den korta lyckan af wår kärlek såsom en skön dröm, hwilken erinringen hädanefter får utsträcka. . . . Men från detta ögonblick må wi ej se hwarandra. Hwad namn skulle wäl er hustru gifwa mig, . . . om hon wißte . . . Lef wäl Lucian, lef wäl! . . ."

Och snyftande drog sig flickan under tårar tillbaka till ett inre rum.

"Gå nu," fortfor min wän i sin berättelse, "gå nu i tankarna öfwer en tidrymd af ser månader. . . En ung flicka ligger i sin säng, blek och swag, mer tillhörande himlen än jorden. Hon trycker den trogna modren till sitt bröst och säger till henne med ett himmelskt leende:

"Jag skall snart upphöra att lida. Torka dina tårar. Mitt enda bekymmer är att quarlemna dig; men wi skola återse hwarandra. Säg honom, om du återser honom. . . . Dock nej; han skall ej weta, att jag är död. . . . Arma moder, olycka och elände hafwa wi fördragit, men eländet dödar ej så hastigt som sorgen . . . . ja, det förskräckligaste af allt är sorgen."

Husets dörr blef behängd med hwitt, likaså portalen till den närbelägna kyrkan. Ett tåg af jungfrur, hwar och en med ett warljus i handen, beledsagar Antonine till templet. Här ligger på en af sidogångarne en man knäfallande på de den hårda stenen; han gråter och beder, hans hufwud hwilar mot den kalla pelaren. Äfwen på kyrkogården finna wi honom åter; och när processionen bortgått, kastar han sig bedjande och klagande ner på den friska grafwen och begjuter kullen med sina warma tårar.

. I abbotsdömet La Meilleraie kan du ännu se honom. Det är ej mer Lucian, icke mer grefwen af Lorsy. . . . Det är en fattig munk."

Några drag af det närwarande tillståndet i Irland.

(en bild ur lifwet.)

En dyster ande wandrar genom Europas länder; elände och nöd komma i hans spår; ett wildt werop genombäfwar folken, ett rop af förwåning, ett rop af jämmer. Efter bröd ropa de, de arma; föda wilja de hafwa, deßa warelser, hwilka äro menniskor så wäl som wi, som måste werka och arbeta liksom wi, som hafwa rätt att fröjda sig och njuta så wäl som wi, men som pinas af hunger, af köld, af brist på allt, hwad lifwet eger gladt och tillfredsställande, och som wore färdiga att afundas hunden, hwilken afgnager benet, som faller från hans herres bord, och som i sin koja åtminstone skyddas mot storm och snö. Man skåde omkring sig nära och fjärran och man skall få se, huru armodet i förening med sedeslösheten dricker blod öfwer allt liksom wampyren, kroßande och sönderslitande hjertats helgedom. Italien, Tyskland, Frankrike och Begien äro namn, som annars prydas med poesiens blommor, men nöden blåser äfwen på deßa sin kalla anda och de falla förwißnade till jorden. Synnerligast är det Irland, det i så många fall herrliga Irland, som både nyligen har lidit och i denna stund lider mer än de öfriga.

Den "gröna ön" hos engelska poeterna och talarne är ett olyckans land. Midt i den rikaste och skönaste natur, bredwid gröna höjder och retande sjöar, präktigare än annorstädes i Europa, framskymta halfnakna gestalter; på de fiskrikaste kusterna, i de rikaste städerna — armod och elände; bredwid den yppiga aristokratens bord den hungrande slafwen; bredwid de rikaste naturanlag — den förskräckligaste förwildning — — det är Irland. Ty det irländska folket är till twå tredjedelar gifwet till pris åt eländet och lefwer i ett tillstånd af den smutsigaste barbarism. Det glada lynnet, det poetiska sinnet, som annars utmärkte Irländarne, är till största delen förswunnet och i deß ställe har inträdt ett slafwiskt wäsen och fanatism. Likwäl synes råheten i Irland ej wara fastwuren wid ett tidsmoment; den framskrider med hwarje dag, från generation till generation, hotande att till slut spränga all borgelig ordning och i stycket tusenfaldigt sönderkroßa förmögenhetens innehafware. Wi behöfwa ej nämna att derwid finnas hedrande undantag; ej allenast bland de bättre lottade, utan ock bland de lägre klaßerna, finnas lemningar af gammalt ädelt sinnelag och genklang af den älskwärdhet, som fordom karakteriserade den irländska folkstammen. Äfwen tiggaren har stundom ett furstehjerta; den trasa, som betäcker en af hunger och elände utmärglad kropp, är ej alltid tecken till brist på upphöjdhet i själen och det tårfyllda ögat talar ofta tydligare om ädelt sinnelag, än hwad de klingande fraserna förmå i den bildade wältalarens mun.

Men wi gå att i några karakteristiska drag widare utföra bilden af detta elände i Irland. Det gifwes intet säkrare bewis för den oerhörda jämmer, som slagit sina klor i Irlands hjerta, än de erbarmliga boningar, som äro anwisade den arme landtmannen och arbetaren. Deßa hyttor äro till största delen uppförda af lera, betäckta med halm eller potatishalm, utan fönster och skorsten; blott de mera wälmående, af hwilka det finnes ett högst obetydligt antal, hafwa hus med fönsteröppningar, i hwilka oljadt paper företräder glasets ställe. Husgerådet är snart nämndt, en gryta, ett fat, en kruka, några usla stolar eller en bänk, se der allt. Samma stuga är boningsrum, kök, stall och förrådshus, den är skådeplatsen för lifwets alla wärf, för Irländarens både sorger och njutningar. Han arbetar, äter, dricker och sofwer der; han har der skådat dagens ljus och skall der tillsluta ögonen för den ewiga hwilan. Sjukdomar och smittor finna här lätt inträde, då orenligheten efter kreaturen, samlad i hopar, förpestar hyttan, då regn och wind intränga genom wäggarnes öppningar och springor och då röken från eldstaden för menniskorna förswårar andedrägten och förswagar synkraften. Många af deßa hyttor, säger en engelsk resande, ha ej en gång fast golf. Golfwet, på hwilket den olyckliga irländska familjen står, är moder jorden sjelf, den dunstiga, fuktiga, kalla jorden, som blandar sina utdunstningar med den från orenligheten inom huset och med röken från härden. Det är ett under att menniskolifwet i en sådan omgifning kan fortfara årslångt, i en stank, som man knappast ett ögonblick tror sig kunna uthärda. Och dock existera på detta sätt tusen och åter tusen. Att ett sådant läge ej kan sporra Irländaren till renlighet, är ganska tydligt. Han är förnedrad till djur och lefwer derföre som djur.

Barnet uppwäxer bredwid kon, fadren lefwer med swinen; båda måste då slutligen få i hela sitt wäsen en wiß djuriskhet. De wälta sig såsom djuren i smutsen, beswärade såsom de af maskar och insekter. — Icke mindre afskywärd är födan, som de flesta af deßa olyckliga måste förtära. Det gifwas många, som kanske knappast en gång i sin lifstid förtärt en smula kött. Detta är föda för de förmögna och godsbesittarne, som af de arma taga deras enda ko, deras enda swin i arrende för den jämmerliga åkertege, som åt dem är upplåten. Den fattigas wederqwickelse är watten, eller på sin höjd kärnmjölk, hans enda föda potatis, som han ofta måste anwända för stillandet af sin hunger, ehuru den är både halfruten och stinkande. Bröd får han äta i särdeles fruktbara år. För detta medel till existens mödar han sig hela lifwet igenom; dermed mättas han blott såsom dibarn, dermed spisas han på dödsbädden. — Kläderna, som Irländarne bära, stå på samma linie som näringsmedlen. Kläderna, som skulle omsluta hans kropp, kunna lika så litet kallas kläder, som man i ordets egentliga betydelse kan kalla det näringsmedel, som han njuter, för att uppehålla sin eländiga warelse. Bland hun-

brade får man ej se tio, som äro fullständigt beklädda; de öfriga äro höljda i trasor, som ej äro i stånd att betäcka deras nakenhet. För den, som ej warit i Irland, säger Barran, i sitt werk öfwer armodet i Irland, är det omöjligt att göra sig ett begrepp om de trasor, med hwilka männer, quinnor och barn äro behängda. På hela jorden gifwes det ej något härmed jemförligt. Smutsiga och utstyrda med lappar af alla slag och färgor, i gamla, eckliga rockar, i strumpor, som ofta ej betäcka mer än det ena benet emot regn och köld, sitta de framför husen eller belägra gatorna. Man förstår ej, huru desza menniskor kunna på detta sätt framsläpa sitt lif och motstå elementernas raseri. — Hwad trasorna beträffar, säger en annan resande, så äro ej deszsa en mindre märkwärdig företeelse. Likasom Irländaren begagnar ett hus, så länge det ske kan, utan att bekymra sig om desz underhåll, så går han ock så länge i en klädning, som någon tråd ännu håller, utan att låta skräddaren derwid förtjena en enda penning. De irländska trasorna hafwa någonting egendomligt. Ty så söndermalda, så ända till de ursprungliga ullträdarne, ja till och med till stoft upplösta klädespersedlar ser man ej på något annat ställe. Kanten af rocken hänger wanligen hela wägen nerefter i fransar. Ofta kan man ej urskilja, hwilket som är det yttre eller inre stycket, det öfra eller nedra, ärm eller lifstycke. Benen och armarne finna ej mer sin wanliga wäg. Hwarje morgon draperas kostymen på ett annat sätt, och det synes märkwärdigt, huru de kunna draga på sig en sådan hop af särskilda, blott genom trådar förenade lappar, om det ej woro tämligen likgiltigt, om de begagna byrorna som strumpor eller strumporna som byror.

Dock lycklig den, som har en sådan hytta till uppehållsort, som kan förwärfwa sig sitt uppehälle, ehuru uselt, och som kan betäcka sin kropp med söndriga och trasiga kläder. Huru mycket olyckligare ställning hafwa ej de, som icke kunna anse hwarken en sådan hytta eller sådana kläder såsom sin egendom, utan äro twungna att söka sig tak och näring. Alla delar af Irland hwimla af sådana tiggare. Desza utgöras af utlefwade eller sjuka personer. De ligga om dagarne på ängarne i skuggan af träden och häckarne, belägra landswägen, för att bestorma de förbifarande med böner, eller wandra de i bättre kläder, som de här och der stulit tillsamman, till de heliga källorna, af hwilka det gifwes ett stort antal, för att här förrätta sin bön och bedja de ankommande pilgrimerna om almosor. Om aftonen tränga de sig kring sina olyckskamraters usla boningar, för att bedja om nattherberge, hwilket i sjelfwa werket sällan förnekas dem. Den irländska bonden betraktar tiggaren såsom sin like, då han ej wet, om icke under fortsättningen af lifwet samma rol tilldelas honom. Tiggaren har derföre ett särskildt hörn, i hwilket han får hwila öfwer natten, han bekommer sin lilla andel af familjens måltid, kanske till och med en dryck kärnmjölk, för att fukta sina läppar. Barmhertigheten är den enda dygd, som ännu finnes quar i Irländarens hjerta och en tiggares förbannelse är ett föremål för hwars och ens förskräckelse. Tiggaren är nyhetsfrämare och tillika werktyg för himlens wälsignelse. Han undwiker de wälmåendes boning, der han motser ett kallare mottagande.

Tiggarne hafwa för öfrigt, efter de olika städerna och distrikterna, i hwilka de stryka omkring, karakteristiska olikheter. Tiggarne i Dublin äro stolta och öfwermodiga, i Cork lustiga, upprymda, men oförskämda, i Waterford försynta, i Cloumel nedslagna, i Killarney fåfänga, i Wicklow poetiska och höghjertade. Wi bilägga denna till utseendet besynnerliga karakteristik, som en Irländare sjelf nedskrifwit, med några få exempel, som skola ådagalägga, att hos en tiggare kan finnas heder, höghjertenhet och stolthet. — I Cork, hwarest tiggarne, som sagdt är, skola wara lustiga och upprymda, men oförskämda, förföljdes ofwannämde Irländare af en tiggare nära en hel mil. Denne trädde sedan fram till honom, önskade honom en lycklig resa och bad om fyra groschen. "Hwarföre?" frågade Irländaren. "Hwad har du gjort för mig?" — "Har jag ej hållit Er sällskap och underhållit Er," swarade tiggaren. — "I Wicklow, uppehållsorten för de poetiska och höghjertade tiggarne," berättar samma Irländare, "wäckte ett bettlande fruntimmer min uppmärksamhet och jag gaf henne något litet. Sedan fick jag höra, att denna quinna war enka och hade fem barn att försörja medelst tiggande, men att hon icke desto mindre upptagit en fattig flicka, som hon funnit på gatan, och då en resande familj begärt att få taga denna, för att uppfostra henne, hade enkan ingalunda welat gå in härpå, alldenstund hon kände sig hafwa krafter nog att sjelf utöfwa "modersplígten" mot den olyckliga." — I Dublin, stamhället för de stolta tiggarne, tilldrog sig, efter H:r Ritchies berättelse följande egna fall. "Jag war," berättar densamme, "ej beswärad af någon tiggare. Men en man, som satt på marken, med ryggen stödd emot en mur, tilldrog sig för sitt owanligt smutsiga utseendes skull min uppmärksamhet Hans kläder woro sönderrifna och hans ansigte blått. Han tilltalade mig ej och jag gick förbi. Sedan jag gått några steg, manade mig mitt hjerta till barmhertighetens pligt och jag wände tillbaka. "Om du är i behof — sade jag — hwarföre tigger du ej?" — "Jag tigger ju," swarade han. — "Men du säger ju ej ett ord." — Ni skämtar, min herre." "Se här!" och han reste sig upp. Talar ej min hud genom hålen? Skrika ej benknoterna genom huden? Se på mina ihåliga, uthungrade kinder, stirrar ej nöden ur ögonhålen? Store Gud och jag tigger ej! Tigger jag ej med hundra tusen tungor?"

(Fortsättning.)

—›››oo‹‹‹—

Engelskt slöseri.

Hertigen af Dewonschire har på sitt landtgods Chatsworth anlagt en springbrunn, hwars wattenstråle stiger 260 fot högt, och sålunda öfwerträffar de förnämsta wattenkonster i Europa, dem wid Saint Cloud, Petershof och Versailles, då ingen af deßa öfwerstiger 200 fots höjd. Springbrunnen i Chatsworth erhåller sitt watten genom en twå mils lang kanal, som utfaller i en reserwoir, som hor tjugu fots djup. För uppförande af kanalen och reserwoiren, måste bortgräfwas 290 kubikfot jord. Metallrören, som förse springbrunnen med watten, wäga 21,700 centner. Hertigen här gifwit denna jättebrunn namnet kejsarfontänen.

Charade.

Sätt "T," på Brittens språk, intill mitt första,
så blir det ju Latin, som Läkarn brukar
uppå Receptet teckna till bewis
att patientens sjukdomsfall är farligt,
Och att Aptekarn måste skynda sig.

Om Tyskens "jag" du till mitt andra fogar,
så får du weta, hur den största hette
bland skådespelare, som werlden skådat.

Mitt hela, rätt och slätt, förutan tillägg,
är någonting, hwaraf en hwar nu njuter,
från Kungen ned till hamnbusen, från gubben
allt ned till 10-åringen i trasor:
ja, skulle bruket af mitt hela jemnt
och pregressift i framtiden tilltaga,
så är det säkert, att, om hundra år,
hwar gosse födes hit till snöda werlden
med en mitt första i sin lilla mund,
som jordegumman tända må, på stund.

Upplösningen af Charaden i föreg. N:r är: Kobollt.

ILLUSTRERADT

Utkommer hvarje Söndag. Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co

Enkla N:o 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 10 Götheborg, Söndag d. 5 Sept. 1847. 2 Qvar.

Några drag af det närwarande tillståndet i Irland *).

(en bild ur lifwet.)

Will man nu till hwad wi ofwan nämnt foga några allmänna anmärkningar öfwer Irlands nödställda belägenhet, så möta wi tusentals beskrifningar, af hwilka en af den berömde resanden Kohl. "Ruin, förfall, tiggare och elände ser man i Irland öfwer allt, ej blott i de wildaste trakterna, der de naturligtwis synas i superlativ grad, utan de wisa sig öfwer allt, på de skönaste och fruktbaraste fält, emedan icke naturens armod, utan menniskorna sjelfwa dertill äro skuld. Jag erinrar mig wäl, att jag en gång beklagade de arma Letterna i Lifland, emedan de hade boningshus, som woro uppförda af ohuggna stockar, i hwilkas springor man stoppat mossa. Jag beklagade dem för deras låga dörrar och små fönster Äfwen skulle jag wilja hafwa bättre inrättat deras skorstenar. Men sedan jag sett Irland, finner jag, att till och med de fattigaste af Letterna bo kungligt i jemförelse med de stackars Irländarne. För den som har sett Irland, är intet tillstånd i Europa widare förwånanswärdt. Ja, sjelfwa wildens tillstånd måste då förefalla honom drägligt. Ett af träd uppfördt, med mossa stoppadt hus, hwilken lyx! Irländaren har wanligtwis sitt hus uppfördt af jord, och huru? En skoffa ... ofwanpå den andra! Några kullerstenar deremellan, tills muren är hög tillräckligt. Således i rummet små fönster, ordentligt försedda med glasskifwor eller med djurblåsor? Himmel, hwilken lyx! Nej, kära läsare, Irländarne ha hus nog, i hwilka ej finnes spår till fönster; blott ett enda fyrkantigt hål i jordkulans främre del! Detta är på samma gång fönster, skorsten, husdörr, stalldörr; allting, ljus och rök, menniskor och swin spatsera ut och in genom samma öppning. — Ryssen har wäl råkat i händerna på strängare beherrskare än Irländarne. Men han bor och äter ej sämre, än hwad han önskar sig, och hos honom finnes ej tecken till irländskt tiggeri Äfwen känner han sig i sitt förtryck lyckligare, då han ej såsom Irländaren, som ständigt biter i sina kedjor och söker att slita dem, längtar efter friheten. — Ungrarne höra wäl ej till de lyckligast lottade folk, men hwilket hwitt bröd äter ej der till och med den fattigaste och hwilket win dricka de ej? Skall Ungraren wäl kunna föreställa sig, att det i ett kristligt samfund finnas många nog, som ej hafwa potatis att stilla sin hunger med? — Serwier och Bosnier räknas till Europas beklaganswärda folk, och i sanning deras byar tyckas tala härför. Men huru wäl äro de ej klädda! Om en Irländare en enda gång kunde blicka in i en sådan boning och då finge se ett heroiskt fruntimmer i dess ornat, jag är öfwertygad, att han sedan skulle berätta för sina landsmän, det han sett ett land, der alla fruntimmer woro klädda som drottningar. — Hos Tartarerna på Krim förekommer wisserligen e mycken lyx, rikdom och komfort, och de synas ock anse saken så, då de som oftast utwandra till Mindre Asien. Man beklagar dem såsom arma, man skildrar dem såsom barbariska. Men min Gud! menniskorna här se dock ut som menniskor. De hafwa dock en form och fason och regelmässig nationalklädnad, nätta och rena hyttor. Bland Irländarne finnes ej någon bestämd form. Lika som han kläder sig än så och än så, med lumpor, som han hopsamlat från många håll, så begagnar han ock som stol än en werklig sådan, än ett trädblock, än ett kullwältadt fat, och såsom sked ofta stycken af ett sönderslaget lerkärl. — Negrerna i Afrika äro nakna; men derföre hafwa de den heta solen. Irländarne deremot äro oklädda och hafwa ett fuktigt och kyligt klimat. — Indianerna i Amerika lefwa wäl stundom eländigt nog, men de känna ej något bättre lif, och äro dessutom jägare, jaga och skaffa sig mången god stek om året. Irländarne känna ingen sådan stek, men wäl känna de ett bättre lif, ty de äro ej några i brutalitet nedsjunkna slafwar; de hafwa djup känsla för friheten och förnimma således så mycket mer det tryckande oket. Dertill hafwa de ej någon seg hottentotsnatur. Och är det hunger i landet, så dö de af den eller lida hundrafallt nöd — och ändtligen hafwa de beständigt för ögonen, på det att de så mycket bättre må känna allt sitt elände och sin nöd, den största lyx, det högsta wälstånd, som werlden än såg, de engelska egendomsherrarnes.

Det är det närwarande Irland, eller snarare en ringa idee om det oerhörda irländska eländet, som ingen penna förmår teckna i dess rätta storhet. I sanning, Irländarne stå, ej blott i Europa, utan på hela jordens rund, såsom den nation, som är underkastad de största fysiska umbäranden, och hwarthän man än må kasta blicken, der wisar sig Irländarens olycka utan like, der har man för sig ett folk af tiggare, som man annars aldrig återfinner.

Och nu, hwarthän detta elände? Hwarthän denna oerhörda jämmer? Så lyder wisst den fråga, som påtränger sig hwarje läsare. Swaret derpå är ej lätt. Dock försöka wi att efter wåra krafter lösa gåtan.

Betrakta wi med oförwillad blick Irlands läge, så skall landets naturliga beskaffenhet träda oss till mötes såsom orsak till olyckan. Irland består till en stor del af moraser, som med få afbrott äro till finnandes i alla distrikter af detsamma och som gripa omkring sig såsom en sjukdom Klippor, hedar, moras, sumpiga trakter, deremellan en oas af kultiweradt land, detta är i allmänhet och med få undantag Irlands fysiognomi. Dertill kommer det fuktiga, hwarken kalla eller warma klimatet, en blandning af ljumt solsken och kallt regn, hwilket icke gifwer åt plant-

*) Fortf. och slut fr. föreg. N:r.

lifwet den behöriga retelsen till wärtlighet och blott ganska lång-samt werkar mognad af säden, så att den i November utsådda wintersäden och det i Februari i jorden nedlagda sommarutsädet först i September, men i wåta år ej förr än i Oktober och November månader, är färdigt till skörd. Hwad kan wid den alltid stigande befolkningen blifwa följden, om ej otillräcklig skörd, som i mißwärtår medför den största hungersnöd, såsom t. ex. förlidet år.

Dock, om än klimatet blefwe oförändradt detsamma, så skulle den olägenhet, som härrör från markens ofruktbarhet, till någon grad kunna afhjelpas genom landets upparbetning, hwilket ingalunda ligger utom gränsen för den menskliga kraften. Det är Irländarens egen skull, att hittills ingenting i detta fall är gjordt. Han är således sjelf en orsak till det irländska eländet. Irland är utan twifwel ej så öfwerbefolkadt, som man tror; men befolkningen arbetar ej för winningen af ny jord, för beforderande af bättre åkerbruk. Jordens afkastning står derföre ej i öfwerensstämmelse med innewånarnes tillwärt. Irländaren är till sin karakter lat och slapp. Hans elände är honom wißerligen en swår börda, som han wille afkasta, dock har det så blifwit hans wana, att han ej känner det till den grad, som man skulle förmoda, och att han swårligen tager ett steg, som skulle föra honom till bättre ställning. Derifrån hans hat mot alla nyheter och förbättringar och det ohjelpliga fasthållandet wid gamla fördomar, seder och bruk; derifrån hans ännu ofullkomliga sätt att bruka sin jord; derifrån hans usla åkerredskaper, hans olust att odla moraser och aftappa sumpiga trakter o. s. w. Den irländska nöden är en förskräcklig nöd, som måste werka medlidande i hwarje menniskobröst. Detta skulle wara händelsen i än högre grad, om man ej wißte, att Irländaren, den fattige, så wäl som den rike, kunde hafwa det bättre, om han så wille, men att han ej allwarligen will det.

Denna slapphet och indolens i den irländska karakteren härrör åter från det egna förhållande, hwari den irländska bonden står till godsbesittaren, en art af slafweri och lifegenskap. Detta förhållande war det, som å ena sidan måste frambringa en despotisk, å andra en slafwisk anda och å båda en likgiltig karakter, och som sålunda i och för sig bildar en hufwudorsak till den irländska olyckan, med så många andra beklaganswärda följder. Godsherren är egaren, förpaktaren den besittningslöse, godsherren den penningdragande, förpaktaren den penningbetalande, godsherren despoten, förpaktaren slafwen. Den arma bonden måste gå in på allt, för att få ett stycke jord, som kan skydda honom mot hungersnöden, och en hytta, som kan wärna honom mot regnet. Egaren söker att af sitt gods taga så mycket som möjligt och att uppdrifwa arrendatorns usla wilkor till det högsta. Auktioner föranstaltas, der de olyckliga öfwerbjuda hwarandra; kan den stackars bonden sedan ej komma sig ut med sitt kontrakt, drifwes han obarmhertigt från gård och grund. Landet delas i så små portioner som möjligt, för att deraf draga den högsta möjliga revenu. Ofta äro egendomsherrarne sjelfwa ej i landet, utan låta genom agenter utföra förtryckningssystemet. Deßa äro naturligtwis ännu omenskligare, för att kunna med kraft bewaka ej allenast patronens utan ock sitt eget intreße. Stundom öfwerlemna de hela egendomen till en öfwerförpaktare, hwilken i sin ordning utarenderar de särskildta lotterna till underarrendatorn. Man ser på detta sätt en kedja, ett utbildadt system af förtryck. Derifrån alla deßa utpantningar, konfiskationer och hjertlösa processer. Den arma bondens lott är derföre förskräcklig: han hungrar, han törstar, han fryser, för att betala sin arrendesumma; swinet, som han uppfödt, kon, med hwilken han delat sitt läger, hyttan, redskapen, allt tillhör godsherren. En mankerad betalning, ett obetänksamt ord kan kasta honom ut under Guds fria himmel, ett rof för fattigdomens alla faror; ty kontrakterna äro ej bindande för egaren, blott för den stackars bonden. Att denne under sådana förhållanden måste nedsjunka till slafwiskt sinne, som ej synnerligen drifwer honom till förbättring af en jord, som ej är hans, att godsbesittaren ej har någon drift att ändra sitt tyranniska sinne och förskaffa underhafwanden bättre boning, bättre läge, bättre åkerbruksredskap, ligger i öppen dag. Så suckar i Irland landtbruket, denna den mägtigaste häfkraften till en stats lycka, under den gruftigaste tyngd och befinner sig i ett tillstånd af förwildning, som gör heder åt sjelfwa Siberien. — Emellertid är det att önska, att de mest förstockade af egendomsherrarne någon gång måtte komma till besinning och gifwa landet, hwad det är berättigadt att fordra, en ändamålsenlig uppodling och åt folket åtminstone en smula frihet. Det nittonde århundradet, som arbetar för slafwarnes emancipation och att göra slut på den skändligaste af all handel, som någonsin funnits till på jorden, skall wäl ock sätta en gräns för Irlands slafweri.

Den engelska regeringen borde för längesedan hafwa gripit werket an, men den har ej welat det. Irland är från gammalt en styfdotter till England, hwars regering har mesta skulden i Irlands olycka. Det skall tänka att afhjelpa den, då det är försent. Irland har för England warit ingenting annat än en eröfrad besittning, uti hwilken allt egendomligt nationellt lif och wälstånd måste undertryckas, och man måste gifwa England det ingalunda hedrande wittnesbörd, att det gjort sitt bästa. Anmärkningen träffar egentligen ej den engelska regeringen i detta århundrade, utan den i forndna tider. Det är wår tid förbehållet att hela de sår, som den förflutna har gifwit. Irland blef förslafwadt, brandskattadt, Irländarne delwis utrotade. De irländska besittningarne gingo öfwer till Engelsmän, hwilka försoro såsom herrar öfwer landet, förtryckte det arma folket och införde ett

system, sådant som det wi ofwan omnämnt. Höga skatter blefwo pålagda, katolikerna med eld och swärd beröfwade sina rättigheter, fabrikerna quäfda och ullmanufakturerna tillintetgjorda o. s. w.

Så mycket är säkert, efter hwad wi ofwanför nämnt, att det irländska eländet, sådant som det för närwarande wisar sig, icke är något nytt, utan urgammalt, genom olyckliga år bragt till sin högsta punkt. Hjelp för ögonblicket är detsamma som ingen hjelp. Det är att blott läka såret utanpå. **Förbättring af jorden, afskaffande af förpaktningsslafweriet, upphörande af allt förtryck från den engelska regeringens sida** — så lyder det enda möjliga receptet mot Irlands sjukdom. När den engelska regeringen begynte att tänka med mera tålamod och mindre egennytta, då werkade den för höjningen af de irländska fabrikerna, gaf åt Irländaren säte och stämma i Parlamentet, lät utgå emancipationsbillen för katolikerna, upprättade arbetshus för fattiga i Irland, skapade korporationsreformen, gaf understöd till skollärares och presters bildning, eftergaf skatter. Allt wisserligen wäl gjordt! Men först i nyare tid synes den hafwa mera praktiskt fattat den oerhörda wigten af den irländska frågan. Den har således anslagit 8 mill. P. St. till förbättring af fiskerierna, till understöd åt de fattigaste af bönderna, till uttappning af sumpiga trakter, till öppnande af hamnarne för införsel af korn och hafra. Äfwen parlamentet egnar mer än någonsin sin uppmärksamhet åt Irland, och dess medlemmar täfla i förslag till nödens afhjelpande. Landswägar och jernbanor skola anläggas, för att sysselsätta de arbetslösa, förhållandet emellan egendomsherrar och förpaktare bestämmas, den engelska fattiglagen på Irland tillämpas o. s. w. Wi hoppas att detta allt skall hafwa lyckliga följder. Men i alla fall återstår oändligt mycket. Mycket wigtigt är gjordt; det swåraste återstår att göra. En droppa honung i ett haf af bitter olycka! När skall tiden komma, då honungens sötma skall öfwerbjuda olyckans bitterhet.

———o◊o———

Bråsta-gubben.

Inwid Sala grufwa bodde en wälmående bergsman, Bråsta-gubben kallad, hwilken efter Salbergswis alltid hade godt öl. Hertig Carl (sedermera Carl IX) kom en gång resande till honom med något följe, och kom öfwerens med gubben att blifwa qwar tills hans gossar (drabanter) druckit ut en wiss tunna öl i källaren, hwilken då man slog på den, gaf ett sådant ljud ifrån sig, som skulle den snart wara tom. "De drucko i dagar, de drucko i twå;" men tunnan blef hwarken fullare eller tomare, och alltid gaf hon nytt förråd. Ändtligen upptäcktes gubbens list bestå deruti, att han hade en annan källare bredwid, från hwilken en pipa gick igenom muren ur andra städse påspädda tunnor, som på ett wisst afstånd alltid höllo den andra lika full. Hertigen upptog det nådigt och yttrade: "Innan din tunna blir tömd, få wi se både jul och påsk."

———o◊o———

Ballet af Perrot, uppförd på drottningens theater i London.

En af de mest hänförande prestationer, som under denna glänsande saison gifwits i werldstaden af Jenny Lind, Pischek, Standigl, Superchi, Colletti etc. etc. war uppförandet af en ny Pas d'ensemble, hwilken wann lika så mycket bifall och är lika så snillrikt uttänkt, som de nya balleter, som gifwits de twenne sist förflutna åren. Det är knappast möjligt att se trenne dansöser bredwid hwarandra, hwilkas stil bildar en sådan beundranswärd motsats, som det sköna klöfwerbladet i denna Pas d'ensemble: Fanny Cerrito, Charlotta Grisi och Rosati.

Tankan som genomgår balleten "Elementerna," likasom dess utförande, äro i hög grad poëtiska; några af föreställningarne i denna personifikation af elementerna äro i sanning beundranswärda. Så t. ex. framställningen af elden. Wulkanens plötsliga sönderspringande och framträdandet af eldens dotter, Charlotta Grisi, i sina eldfärgade kläder, gör en gripande effekt, som ännu mera förhöjes, i det att hon i rask, rastlös rörelse framgår, likt eldflammans luftiga skimmer. — Rosati, som föreställer wattnet, framträder först med en dans, som liknar hafwets wågformiga rörelse och sedan öfwergår till ett simmande, som är oändligen graciöst och blott har det felet att sluta för tidigt. — Fanny Cerito, i en klädning, som i sitt lätta, luftiga flor, sin hwithet och fyllighet, liknar ett sommarmoln, indansar med sin kända lätthet och luftighet och härmar på ett förwånande wis detta element. Härpå följer ett Pas, uti hwilket wattnet och elden, de båda fiendtliga elementerna, skiljas, tills luften werkar harmoni emellan dem. Sedan följa flera särskildta dansar, men den största proberstenen på deras konst och kraft är en pas seul, hwilken alla tre uppföra efter hwarandra, och hwari alltid den ena öfwerträffar den andra, tills de förenas i den skönaste samklang. De tre berömda dansöserne skördade ett exempellöst bifall och förtjente det i rikt mått, likasom Perrots förtjenst måste tacksamt erkännas.

—»»»o◊o«««—

Chinesen i Paris *).

Gör dig en föreställning om min förwåning, då mamsell Alexandrine lät mig höra sin silfwerstämma och tilltalade mig med tigerkattens hela stolthet.

"Min herre, will ni wisa oß den äran att bewista wår första chinesiska ballet?"

Jag såg upp från henns fot och lät mina blickar smyga öfwer danserskans former, i det jag med temligen lycklig härmning af pariserdialekten tilltalade henne.

"Jag will af hjertat gerna der insinna mig, för att fästa mina blickar på edra fötter."

Fröken Alexandrine fattade mig utan widare omständigheter i armen och drog mig med sig bakom en kuliß.

"Min herre," sade hon, "mig förekommer det, som om China werkligen wore för handen och som om Gula floden ej wore blott en saga. Gifwes det hos er någon opera?"

"Nej, Madam!"

Ack, hwilket tråkigt land, der det ej finnes någon opera! Hwad gör man då hos er?"

"Man längtar der, emedan man ej har Er!"

"Ser man på; han är galant... Dock det må så wara. Ni har sköna solfjädrar hos Er. Sonen till en pär från Frankrike har förärat mig en skön chinesisk solfjäder; en skön smak! På sidorna war elfenben, med fina guldinkrusteringar och på tyget woro twå gula katter, som lekte med en tupp. Jag har förlorat den hos Musard."

"En sådan solfjäder är lätt att ersätta, madam; jag har medtagit tre och trettio från Zhe-Hol."

"Ack min Gud! och hwad skall ni göra med denna samling?"

"De äro bestämda till små skänker för ministrarnes och gesandternas fruar."

Bah! Ministrarens fruar göra sig lustiga öfwer edra solfjädrar."

"Madame, de skola i morgon stå er till tjenst."

"Ingen är mer Fransman, än ni, min herre. . . . Likwäl finnes här folk, som wi kalla Chineser! . . . Jag skyndar att gifwa er min adreß; behåll den: Mademoiselle Alexandrine de S. Phar, Rue de Provence, första wåningen. Min betjent tar emot mina skänker efter kl. 7 på morgonen och lemnar dem punktligt åt min kammarfru, efter middagen." Hon gjorde en swängning och förswann.

Följande dagen kl. 8 öfwerlemnade jag de 33 solfjädrarne jemte en låda saturan-the.

Efter middagen klädde jag mig på hofmaner; jag påsatte min skönaste mößa, som är smyckad med en fjäder från Leut-ze, och walde en månskensfärgad mandarinklädning med ärmar af citronfärgadt flor.

Jag presenterade mig för mademoiselle Alexandrine och blef emottagen med öfwerraskande artighet. Det syntes, som om hennes hwardagsklädning gjorde henne större; hennes fot ensam blef densamma. Denna fot befann sig i samma ständiga rörelse; man skulle kunna sagt, att han utgjorde danserskans själ och att den unga flickan tänkte med tårna.

"Min herre" sade hon, förtroligt fattande mig i handen; "jag är den lyckligaste af qwinnor; er skänk är i sanning kunglig. Sätt er ner i denna ländstol och språka litet. Jag föreställer Er här min lilla syster; en engel, såsom ni ser"

En flickunge om 12 år störtade sig öfwer mig, såsom ap a, och bragte min mößa i oordning.

"Hurudan finner ni min lilla syster," frågade danserskan mig.

"Jag känner igen Er i eder syster," swarade jag med uttrycksfull blick.

"Ack detta ord är mig kärt, Dyra doktor!"

"Hwad heter detta sköna barn, madam?

"Hon har ej ännu namn, kära doktor; hon wäntar på sitt dop; det är så wid balleten. Will ni stå fadder?"

"Ganska gerna, madame."

"Se till, kära doktor, och sök ut ett hyggligt namn, ett namn från ebert land."

"Nå wäl, jag will kalla henne Deleri . . . det är ett mongoliskt namn. . . ."

"Hwad betyder det? . . ."

"Ögonens förtjusning. Är det wäl waldt, Madame?"

"Namnet är retande. Mongolerna hafwa så ljufwa namn! Dileri, gå ock tacka din gudfar."

"Skall ni offra detta sköna barn åt konsten?"

"Er guddotter åt theatern! Fy då, herr Doktor. Hundra gånger heldre skulle jag då skicka henne i kloster! En skådespelerskas lif är en afgrund. Blotta talangen gör ingen lycka. Afundsjukan quäfwer henne, list och ränker tära hennes lefnadskrafter. Man måste ligga på knä för författarne, annars gifwa de oß ej någon roll. Man har lofwat mig ett solostycke i Gisella, men man wågar ej. Emellertid utan att berömma mig sjelf, publiken tillbeder mig, men jag trampas under fötterna af Fatime, som blifwit framhållen af twå eller tre dagblad. Jag hatar intrigen och jag har aldrig helsat på en journalists eller en författares portwaktare. Mitt kontrakt är slut, jag tager mitt afsked och drager mig tillbaka till priwatlifwet. Så går det till."

Med den underbara finhet, som Fos anda inlagt i sina trognas hjerna och som gör oß så öfwerlägsna öfwer jordens alla menniskor, frågade jag helt likgiltigt mamsell Alexandrine, om hon ej hade lust att gifta sig?

---

*) Forts. fr. föreg. N:r.

"Min Gud," ropade hon, korsande sina små fötter öfwer en liten sammetspall, "det är ej äktenskapet, som jag fruktar, utan mannen. Ni känner ej de franska äkta männerna, min kära doktor? Ack, hwilka egoister! Äro Chinesarne goda äkta män?"

"De äro just de, som uppfunnit äktenskaplig lycka."

"Jag hade just förmodat detta. Hwilken skada, att Chinesarne hafwa sådana ögon!"

"Hädanefter komma wi att söka hustrur i Paris."

"Är det möjligt, kära doktor? Ni är tillbedjanswärd. Er godhet gör mig förbryllad. Jag wet ej, huru jag skall kunna återgälda edra artigheter och edra skänker. . . . Kan jag erbjuda Er en loge? Man ger i morgon Gisella. Min kusin har skrifwit ett skådespel, "den twetydige," jag skall bedja honom om en loge för Er. Will ni antaga ett abonnemang på jernwägen till Rouen för en månad, så har jag den äran att erbjuda Er det."

"Tack, min dyra, jag är Er så förbunden för edra anbud, som om jag redan gjort bruk af dem. . . . Jag har något att bedja Er om."

"Jag är tusenfaldigt till er tjenst; tala!"

"Jag har medtagit ett blad paper och tusch och ber er om tillåtelse att få aftekna er högra fot."

"Ack hwilken chinesisk tanka," utropade danserskan med omätligt skratt. Tag man ert stift, kära doktor, jag lemnar foten till ert åskådande. Will ni tekna honom efter naturen eller i odalisk-tofflor?"

"Jag will måla honom, sådan som han är i detta ögonblick."

"Som ni will. Jag will emellertid med min lilla syster tillbringa tiden med betraktandet af bilderna på alla solfjädrarne."

"Wid tredje solfjädern hade jag foten på paperet emellan mina händer. Danserskan, som kastade en blick på afbildningen utstötte ett skri af förwåning och sade: dyre doktor, ni har teknat min fot i ett penndrag!"

"Madame, man har sagt mig, att jag skulle kunna tekna winden, om jag blott kunde se den blåsa. Jag har ju teknat er fot och den är snabbare än winden."

"Om ni fortfar på detta sätt, H:r Doktor, så måste jag älska Er, jag som tillslutit min dörr för en prins och twå bankierer." Den rena oskulden war teknad på danserskans panna; jag böjde mig aktningsfullt för denna öppenhjertade skönhet, som så utan omswep öppnade sitt hjerta för mig.

Med hennes tillstånd hade jag lyckan att beröra hennes fingerspetsar med yttersta randen af mina läppar; fingrar, lika herrliga, som hennes fötter!

Om aftonen efter slutad måltid gaf man mig ett af wällukt doftande bref, i form af twå fjärilswingar. Jag läste följande:

"Dyre Doktor! Man säger, att ni från ert fädernesland medbragt en mängd präktiga chinesiska saker. Deleri, er aldra käraste guddotter, fröjdar sig så öfwer edra solfjädrar, att hon åstundar lära känna alla edra rikedomar; barnsliga griller! . . . Jag har emellertid lofwat att i morgon föra henne till Er. Er guddotter bjuder Er sin panna att kyssa och jag lägger Er till — mina fötter."

Alexandrine de S. Pahr.

"Du wet, min kära Tching-bit-Ke-ki, jag hade ej medbragt just så litet småsaker. Men detta alltwar bestämdt till skänker åt Kalaas och Agas. Lyckligtwis hade, då jag emottog Alexandrines bref, ingenting af mina chinesiska saker lemnat rummet. Icke desto mindre fann jag mina båliga effekter wärda, att tagas i ögonsigte af den gudomliga danserskan, och beslöt derföre att förse mig med ett så godt förråd, som för penningar stod att få.

Sedan jag från god källa inhämtat underrättelser, begaf jag mig till Darbo, Rue Richelieu, berömd för sina chinesiska saker. Jag köpte hos honom ett tämligen ansenligt förråd af chinesiska effekter, af hwilka en god hälft här stammade från Paris, men efterapningen war i det hela lyckad, så att blott en mandarins ögon kunde urskilja det sanna från det falska. Jag såg ej heller på penningen och betalte så den oerhörda summan af 37,000 Lan.

Den kommande natten öfwerlemnade jag mig åt drömmar om min lycka och insomnade med den sköna̓s fot i min hand.

Morgonstunderna egnades åt uppställande af mitt inköp, för att gifwa det ett tillfredsställande utseende.

"Hwilken lycka, sade jag till mig sjelf, om hon bara wille med sin fot utmärka den kostbaraste af dessa småsaker och säga mig: Kära doktor, gif mig detta för mitt kabinett!"

Ändtligen slog klockan 12 och dörren öppnade sig. Den gudomliga danserskan förde sin lilla syster wid handen. Hon kastade sin schal och hatt på första stolen, tryckte min hand och sprang omkring i hela salen, görande en piruett framför hwarje pjes, med utrop af förwåning, som gingo mig till hjertat.

När hon uttömt sig i förtjusningens alla formler, sade hon till mig:

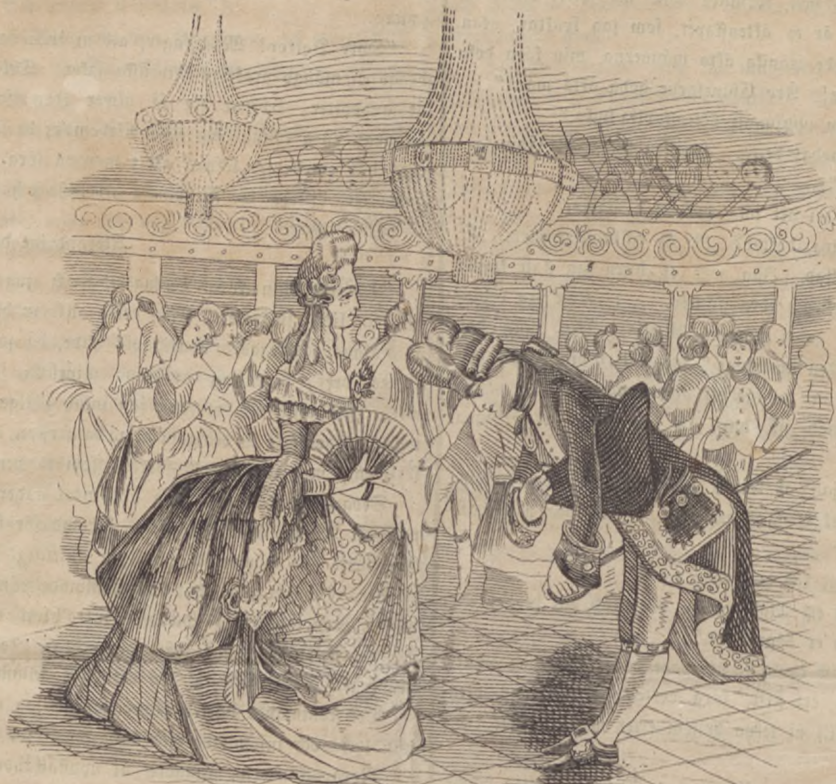
"Herr Doktor, det gör mig i sanning ondt, att i detta ögonblick hafwa fört er guddotter till Er; hon åstundar allt hwad hon ser. Ack de barnen! Man borde aldrig wisa dem någonting. H:r Doktor, jag, jag wågar ingenting begära, för att ej komma i wal och qual."

(Slut nästa.)

Upplösningen af Charaden i föreg. N:r är Cigarr.

Uppbjudning till dans år 1847.

Han: "Kan jag hafwa den smickrande äran, min nådiga fröken — — —?"

Courage sökes bäst bakom fronten.

En främmande militär-korps tågade genom B. Efter truppena följde en stor packwagn, eskorterad af flere kawallerister. En ung flicka yttrade: "På den der wagnen är fältbageriet." — "Jo, wisst också," swarade en annan, "på den föra de courage (bagaget?)"

Hushållerska.

En enkling märkte att hans hushållerska bestal honom. "Kära Beata," sade han, "jag skall ge dig twå riksdaler mer i månaden, men då får du inte bedraga mig." — "Åh!" ropade hon öfwerraskad, "då får det heldre wara som det är."

Nästa N:o utgifwes den 11:te Sept., kl. 7 f. m.

Götheborg, C. Petersens officin 1847

ILLUSTRERADT

Utkommer hvarje Söndag. Pris för 3 Månader 1 Rdr. Bco.

Enkla. No. 8 sk. Bco.

SÖNDAGS MAGASIN.

No. 11 Götheborg, Söndag d. 12 Sept. 1847. 2 Qvar.

En Nyholländares kamp med en swart orm.

I Nyhollands urskogar lurar bland rötterna af det wäldiga Enkalyptenträdet den förskräckliga swarta ormen, som alltid är waken, alltid beredd att gifwa döden åt allt som andas, tusen gånger farligare än Afrikas lejon och hyenor, ja farligare än Bengalens hungriga tiger. Hwarje bett af honom medför owillkorligen döden. Och likwäl wåga innewånarne en kamp med honom. Jag war så lycklig att en dag wara wittne till ett sådant uppträde och anser detta äfwentyr wäl wärdt att här anföras.

Wi hade företagit en utflygt från Port Jackson till det inre af landet, till de ensamma, i imponerande tystnad hwilande skogarne, uti hwilka man kunde tro sig wara försatt till skapelsens första dag. Om middagen lägrade wi oß under en skön Enkalyptus, sedan wi kringströfwat det närmaste granskapet, för att ej helt plötsligen få en swart orm till gäst wid wår torftiga middag. En kort halftimmas wäg från denna plats inbröt ljuset lifligare och gladare genom det höga löfhwalfwet.

Genom denna öppning der ser man de blå bergen, sade wår ledsagare från Port Jackson H:r Oarley.

Genast sprang jag upp, för att gå dit. Jag måste åtminstone helsa deßa hemlighetfulla berg, mot hwilka så många resandes mod och tålamod har strandat.

Akta Er, tag Er wäl i akt, swarade Hr Darley; wildarne komma ofta hit, och fruktar ni ej deras assagair, så fruktar ni åtminstone den swarta ormen. Ni wet, hwad hans bett har att betyda.

Jag hade försett benen och wadorna med ett slags temligen plumpa yllestrumpor; men detta gjorde mig dock ej fullkomligt säker emot denna orms bett. Jag bewäpnade mig dessutom med en pistol och en laddstock, ett förfärligt wapen, alldenstund ett enda slag af densamma delar ormen i tu. Jag begaf mig så i wäg. Knapt hade jag gått hundra steg, förr än en helt och hållet naken wilde kom emot mig med klagande och fruktande min. Han höll i handen ett dussin assagaier och en plump klubba. Jag drog min sabel och gaf honom ett tecken att ej nalkas. Men han gaf mig genom tydliga åtbörder tillkänna, att han war nära att omkomma af hunger och blott åstundade några näringsmedel af mig. Jag befallde honom att ej röra sig från stället och gick tillbaka till mina kamrater. Der inwecklade jag i en serwiette resten af något fogel, twå kotletter och ett stort stycke bröd och begaf mig åter i wäg.

Dessa olyckliga innewånare, den mest wanstaltade och fulaste menniskorace i werlden, lemna stundom sina djupa ödemarker, dit de dragit sig undan, och komma till Port Jackson, der ciwilisationen på dem kastar sina strålar, utan att derföre utöfwa det minsta inflytande. Engelsmännen bry sig ej om dem, utan låta dem ströfwa omkring gatorna och palatserna.

Denna menniskorace utdör smånigom; efter några år skall östsidan af nya Holland wara helt och hållet fri från sina ursprungliga innewånare.

Jag war efter några ögonblick tillbaka hos min olyckliga wilde och wisade honom de rikedomar, som jag medförde åt honom; men han stod der med gnistrande ögon och ryckande muskler, winkade till mig att ej röra mig från stället, att ej göra något buller och behålla den plats i ögonsigte, på hwilken han wisade med spetsen af en af sina assagaier.

Hisso, hisso, sade han, ganska sakta. Härwid gnisslade han med tänderna, så att man skulle kunnat hålla honom för en stridslysten fiende. Jag hade redan förut hört att Hisso på infödingarnes språk betydde den swarta ormen. Jag rigtade min blick till det anwisade stället och såg werkligen på den kullstörtade stammen af en präktig Eukalyptus, som dessutom war krossad af blixten, en oerhörd swart orm, hwars kropp till en del war höljd under upphöjningen af barken. Jag drog min sabel och, för att wara rätt säker, släppte jag en liten kula i min pistol. Men wilden, som anade min afsigt, gaf mig tecken, att alla mina anstalter woro fruktlösa och att han, om jag tillstadde det, wille döda ormen. Ingenting war mig angenämare, ty för att bekänna sanningen, jag wille blåsa till reträtt. Jag blef emellertid qwar, lugnad som jag war genom ormens stillhet, och dessutom retad af nyfikenhet att få se utgången. Wilden gaf tecken att han åstundade något af mig, trampande fram och tillbaka, som om marken bränt under honom. Jag wisade honom min jagtknif, min pennknif, min laddstock, min pistol, som jag dock ej hade för afsigt att utlemna .... ingenting af allt detta war honom i lag. Ändtligen wisade han med fingret på min halsduk; jag gaf honom då min näsduk och han gjorde mig begripligt, att det war denna, som han åstundade. Han grep den hastigt, winkade till mig, att ännu aflägsna mig ett par steg, hwarmed jag war nöjd af hela mitt hjerta. Jag stod nu på något afstånd, med tillbakahållen andedrägt, klappande hjerta och laddstocken i hand, under det wilden wecklade sina fingrar och en del af handlofwen i näsduken. Han försökte sedan, om han fritt kunde röra fingrarne och knytnäfwen, wred sig omkring på hälarne, hukade sig ned till hälften och nalkades ormen i denna ställning. Jag trodde ett ögonblick att det wore gjordt med honom; hans djerfhet och kallblodighet satte mig i darrning. Ankommen till trädstammen lägger sig Nyholländaren ned, utsträcker sig, nalkas sin fiende, med hwilken han will hafwa en strid på lif och död, hugger till honom öfwer stjerten och rusar sedan upp. Ormen skjuter likaledes å sin sida i höjden, men fasthållen genom barken, hwaraf han till en del betäcktes, böjer och wrider han sig åt al[illegible]. Wilden hade förutsett alla dessa rörelser, han går då långsamt baklänges, lockande på detta sätt ormen efter sig, tills den fullkomligt utkrupit ur barken. När nu ormen gör ett språng, för att gifwa det afgörande bettet, framsträcker wilden sin arm och låter honom rulla sig såsom en slunga omkring densamma. Jag stod stilla, såsom hade jag warit bedöfwad. Wilden dansade nu rundt omkring, alltid på samma punkt, och utstötte ett tjut såsom en hyena, hwilken will störta på sitt byte. Sedan han slungat ormen kring, åtminstone twå eller tre minuter och derunder bemärkt, att hans motstånd emot den kretsformiga rörelsen upphört, nalkades han det kullfallna trädet och krossade med en wåldsam swängning mot detsamma ormens hufwud, så att han blef liggande utan att röra sig.

Är han död, sade jag med en frågande rörelse. Wilden skakade på hufwudet och gjorde genom teken begripligt, att fienden ej skulle dröja att åter uppresa sig, om han ej skyndade att afskära hans hufwud. Härpå begärde han min sabel eller min jagtknif. Jag gaf honom knifwen. Han närmade sig ormen, som nu begynte röra sig ånyo, trampade med hälen på hans hufwud och skiljde det med tre skärande från kroppen.

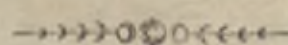
Jag war i hög grad förwånad öfwer en djerfhet, hwilken föreföll mig såsom otrolig, om man betänker, att det ringaste bett af detta slags orm dödar ögonblickligen.

Stolt öfwer sin seger, kanske ännu stoltare öfwer min förwå-

ning, begynte wilden att dansa, att springa fram och tillbaka, att skratta och att tjuta. Han gjorde äfwentyrliga språng omkring sitt offer, stötte med foten efter honom och mißhandlade honom, i det han ställde sig, som om han warit biten, under det att jag stödd mot ett träd sökte afteckna denna modiga och djerfwa warelses groteska ställningar. Denna så sällsamma, så dramatiska scen warade nästan en halftimma, men tog ett oförwäntadt slut.

Wilden fortsatte sina fröjdesprång, sprang åter till ormen, fattade den med båda händer, slängde den såsom ett kläde omkring sin hals, hoppade emot mig, skrattade med förfärliga grimaser, swängde sina assagair, upptog serwietten med lifsmedlen, tog jagtknifwen, med hwilken han fulländat sitt werk, kastade den i luften, uppfångade den i fallet, tjöt ånyo, sprang med häftigare språng från träd till träd, kom åter, tills han slutligen satte af i fyrsprång och förswann i skogen. Såsom erkänsla för min frikostighet lemnade han ormens hufwud, som han ej kunde anwända till något.

Jag wände tillbaka till mina kamrater, som just woro beredda att gå mig till mötes. Jag berättade dem mitt äfwentyr. De rådde mig till mera klokhet för framtiden och prisade mig lycklig att min oförsigtighet blott kostat mig förlusten af en näsduk och en knif. Jag skrattade och swarade, att ett sådant skådespel ej wore för dyrt betalt, hwarken med de småsaker, jag förlorat, eller med den fara, för hwilken jag warit utsatt.

Fruktan för Skrifkonstens werkningar.

Ju wissare det är, att alla folk genom språket meddela sina tankar och känslor, och att till och med de råaste nationer, som bilda öfwergångssteget från djur till menniska, ej känna något annat medel för utbyte af ömsesidiga ideer, desto mer blir man benägen att biträda Herders sats, att språket i sitt ursprung är en omedelbar utströmning af gudomligheten, alltså werk af en naturlig ingifwelse. Och med lika mycket skäl måste man antaga skrifkonsten såsom werk af kulturen och civilisationen, då wilda folkslag, när de först lära känna denna konst, ej hafwa det ringaste begrepp om skriftecken.

Följande intressanta fall, som tilldrog sig på ön Tonga, kan tjena såsom bewis för ofwanstående åsigter.

Herr Mariner, en Engelsman, hade såsom fånge fallit i händerna på konungen af Tonga och tänkte på medel till sin befrielse. Den enda utwäg till ernående af frihet syntes honom, efter många fruktlösa försök, wara, att till Europa befordra underrättelse om sitt öde. Då intet bläck war att tillgå, så upplöste han krut i watten och skref dermed några ord om sitt läge, på ett blad, hwilket han sedan hemligen lemnade till en anförare för wildarne, som stod på hans sida, med begäran att han skulle fortskaffa det till den första skeppskapten, som kom till Tonga. Finno, konung på ön, blef likwäl härom underrättad; dunkla aningar ingaf honom mißtanka, och han lät genast kalla mannen, som fått uppdraget, begärde bladet, men då han ej kunde utreda innehållet, befalde han en annan Engelsman, som war hos honom, att uttyda det. Mariner war ej tillstädes. Hans landsman förklarade emellertid, att brefwet wore ställdt till den förste europeiska sjökapten, som anlände, med begäran att hos konungen utwerka befrielse för honom och hans landsmän. Äfwen anmärktes i biljetten, att, ehuru de behandlades wäl, fäderneslandet wore oändligt mycket kärare. — Detta sätt att meddela sina tankar war obegripligt för konungen, han tog brefwet, pröfwade hwarje drag, men kunde ej finna någon likhet mellan karaktererna och deras betydelse. Härpå kallade han Mariner och bad honom skrifwa något. Denne frågade, hwad han skulle skrifwa. Skrif mig sjelf, blef swaret. Engelsmannen skref Finno; konungen lät en tredje Engelsman komma och frågade, huru han läste det skrifna. Då denne uppläste namnet, blef konungen förwånad, ryckte paperet tillbaka, wände det på alla sidor och sade slutligen: "det är ej jag; hwar äro mina ben, hwar mina armar, hwar mitt hufwud? Huru wet ni att denna figur föreställer mig? Så tekna mig då några andra personer och omständigheter!" Mariner skref namnet på flera omkringstående personer och gaf det slutligen åt en af sina landsmän, som genast uttalade namnen. Så fortfor detta skådespel flera timmar och konungens och hans chefers förwåning blef allt större med hwarje nytt fall. "Tyst," ropade slutligen konungen, "jag har funnit det," och gaf att förstå, det han höll bokstäfwerna för ett slags förkortade tekningar. Mariner sade då, för att taga honom ur denna willfarelse, att han ej behöfde se en person, för att skrifwa hans namn. Härpå hwiskade konungen honom i örat namnet Toogoo-Ahoo. (Så hette en af honom nyligen slagen konung). Namnet skrefs och lästes. "Något så underbart har jag ännu aldrig sett," ropade konungen högt. Slutligen lät han honom ock skrifwa namnet Tarky. (Så hette en chef, som Engelsmännen ej sett). När någon uppläst namnet, frågade konungen: "är Torky enögd eller ej?" Han wille genom denna fråga göra skrifkonsten en anmärkning för otillförlitlighet. Mariner swarade, att han ej åtagit sig att skrifwa detta. Då hwiskade Finno honom i örat: "Tarky, han har ej mer än ett öga." En annan Engelsman läste det och förwåningen blef högljudd. Nu berättade Mariner honom, att man i andra länder skickade underrättelser om händelser många hundra mil, utan att budet wisste det ringaste af paperets innehåll. Han meddelade honom mycket om postwäsendet, om försegling o. s. w. Man har der, tillade han, historier om hela nationer, man har medel att i tusenfaldiga exemplar aftrycka sådana skrifter. Bestört och förwånad sade konungen slutligen: **"Er konst är förwånande, utomordentlig, men ingen fordriste sig att införa den i wårt rike; ty om så skulle gå, bleswe ej annan följd, än förräderi, komplotter, uppror och blodsutgjutelse och mitt lif woro åtminstone ej i säkerhet."**

———o˘o———

Bisonoxen.

Detta wäldsamma djur, som wida öfwerträffar den allmänna oxen i storlek, och som, när den är fullwuxen, tämligen mycket liknar den gamla werldens uroxe, bebor de stora fälten wester om Missisippi i Norra Amerika, hwarest de ströfwa omkring i stora hjordar, ofta till ett antal af 10000. Fordom woro de under namn af Bufflar inhemska i de gamla prowinserna af Förenade Staterna, men de hafwa blifwit mer och mer tillbakaträngda, i samma mån som den hwita befolkningen utwidgat sig.

Bifogade bild är så wäl lyckad, att wi ej anse nödwändigt att närmare beskrifwa bisonoxens utseende. Hans natur är wild och obändig; att tämja honom har hittills ej lyckats. Dock fortplanta de sig i fångna tillståndet, och det är ej osannolikt, att de efter några generationer blifwa tama.

Nyttan af dessa djur är betydlig: af hornen förfärdigas åtskilliga konstsaker; af huden göra Indianerna starka sköldar och förträffligt läder. Håret och ullen bearbetas till tyger, handskar och strumpor. Köttet, synnerligast efter de unga och efter korna, smakar ganska godt; äfwen talgen är förträfflig och en ung oxe gifwer ofta 150 skålp.

Ehuru tjurarne och korna största delen af året lefwa i skiljda hjordar, så befinna sig dock wanligen wid hwarje hjord af kor en

stark tjur, som anför densamma. Under det de beta, äro de wanligen kringströdda på de stora fälten, men samla sig igen och framtåga ånyo i tät slutna kolonner, då, de antingen af fruktan eller för att söka nytt bete, ändra boningsplatser. Har tåget en gång ordnat sig, så tränga de oemotståndligt framåt och låta sig ej en gång genom breda strömmar bringas ur den kurs, de följa. Det wore ock för den anförande oxen omöjligt att hämma tåget eller att taga en annan rigtning. Det måste gå framåt; utan fruktan och utan dröjsmål störta de sig i de djupaste strömmar, skulle det ock kosta dem lifwet.

Jagten efter deßa djur war fordom Indianernas största förnöjelse. Jägaren rider mot det fetaste djuret i hjorden, sigtande efter deß bringa, för att genast fälla det till marken, så mycket mer, som det wore för honom ganska farligt att blott hafwa sårat detsamma. Ty så skygg och rädd som Bisonoren än är, så modigt går han dock mot sin fiende, då han af denne blifwit lätt sårad. En Skotte for en gång i en båt en flod uppefter och när han om aftonen uppslagit sitt tält, gick han stranden utefter för att uppspåra något wildt. Det war redan temligen mörkt, då han fyrade af sitt gewär på en bisonore, som gick öfwer en backe. Han wille se efter, om han träffat djuret, men detta anföll honom med raseri. Skotten hade själsnärwaro nog att fatta tjuren i de långa håren, som betäcka hans hals, och som han war en owanligt stor och stark karl, följde nu en kamp, som warade tills han olyckligtwis kom att wrida handen ur led. Då Skotten härigenom blifwit kraftlös, störtade han ner och blef liggande wanmägtig, sedan han erhållit flera stötar. Strax härefter funno honom hans kamrater badande i blod och illa sårad. Oxen hade lagt sig bredwid och wäntade, om han gåfwe något tecken till lif, för att åter begynna striden. Den arme jägaren återställdes wäl skenbart, men dog några månader derefter. — Amerikanarne jaga bisonoren helst till häst och med pilar. När flera jägare på detta sätt äro sysselsatta på ett fält, har man en intreßant anblick, och ynglingarne hafwa derwid förträffligt tillfälle att wisa sin konst och skicklighet. Hästarne äro härwid så dresserade, att de weta att undwika stötarne, lika så wäl som jägarne sjelfwa. Det bästa sättet att skjuta bisonoren består deri att man går löst på honom emot winden. Ofta fångar man honom i gropar. — Indianerna begagna sig ock ofta af ett alldeles egendomligt sätt att döda deßa djur i stor mängd. Hafwa de nämligen beslutat att göra jagt på en hjord af bisonorar, så kläder sig en Indian i huden af en sådan oxe och söker att i möjligaste mån efterapa deß hållning och rörelse. Deruppå intar han en plats emellan hjorden och någon brant klippa, helst en sådan, som skjuter ut i hafwet. Häruppå omringa Indianerna hjorden och störta på gifwet tecken med förfärlig skri emot sitt byte. Då de uppskrämda djuren ej se någon annan utwäg, än den, der den förklädda Indianen fattat posto, störta de dit i wildt språng. Indianen skyndar då förut till klippans brant, men gömmer sig ögonblickligen i någon förut utsedd klyfta. De arma djuren äro nu framkomna; de första ibland dem studsa wäl wid anblicken af det förfärliga djupet, men påträngda af de efterföljande, hwilkas förskräckelse allt jemt är underhållen af de förföljande jägarne, wåga de ett språng, som kostar dem lifwet. De andra följa dem efter,

Anwändes denna method allt för ofta, så wore det säkraste medel gifwet, att utrota deßa så nyttiga djur.

Ett par bisonorar, som war i menageriet i Paris, gaf anledning till mången intreßant iakttagelse öfwer detta djurs naturell. Tjuren war fångad helt ung och kom under en Negers ledning till Europa. Denne sin förste ledare, och ingen annan, lydde han. Hwarje annan person, som kom honom nära, retade honom till wrede. Dock war hans raseri ej blindt; han tycktes erinra sig, att han fick stryk, då han wille göra anfall. Han sökte derföre att angripa bakifrån; såg man deremot rätt skarpt på honom, så skyggade han tillbaka. War han fastbunden, så slog han upp med bakbenen. Ett sådant fastgörande tycktes wara honom beswärligt, dock sträckte sig ej hans klokhet derhän, att han sökte undwika snaran, som man kastade öfwer honom, då han skulle fasttagas. Han lät djurtämjaren nalkas och märkte faran först, när det war försent. Dock tycktes han lätt urskilja, om en menniska war bewäpnad, för att förswara sig emot honom. Han war ännu ung och ej helt och hållet utwuxen, men hans plumpa form, hans tjocka, långa mahn, hans små lifliga ögon, den grofwa bogen och halsen, den dunkla färgen på kroppen gaf honom et wildt och fruktanswärdt utseende, hwilket gjorde mången betänklig att se honom.

Chinesen i Paris *).

Under det hon sade detta, framsträckte hon högra foten: hon skulle hafwa förfört den dygdigaste Lama.

"Madam," swarade jag, "tillåt mig att begagna ett medel, som befriar Er ifrån all swårighet att bestämma Er."

"Wälan, wi wilja se till; nämn detta medel."

"Och ni begagnar Er deraf, madame; swär det"

"Jag swär."

"Håller ni ock er ed?"

"Jag håller den."

"Wälan, madam, tag då allt."

Danserskan höjde glad sina armar i höjden, kastade hufwudet

*) Forts. och slut fr. föreg. N:r.

tillbaka, och jag såg hennes hals, hwit som elfenben, wibrera under draguingarne af ett högljudt skratt, såsom halsen på en fogel, då han sjunger sin mest försmägtande sång."

"Det är en sällsam man," utropade hon, "efter sin död borde han uppstoppas! . . Hurn, älskade doktor! Ni känner ej qwinnorna. Ni wet ej, för hwilka faror ni utsätter Er. Hwad skulle ni säga, om jag toge Er på orden?"

"Att ni är en qwinna, som håller sitt ord och ej bryter en ed."

"Nej, nej! skämta wi ej? . . . Denna kära doktorn will endast sätta mig på prof."

"Ingalunda," swarade jag allwarsamt "Alla dessa chinesiska saker tillhöra mig ej widare; de äro edra."

"Då är ni kejsaren af China, förklädd som priwat man. Lefwe Kejsaren!"

"Jag är," utropade jag, fallande till hennes fötter, "en arm dödlig, som för er skönhet har förlorat hufwudet."

"Stå upp, bästa doktor! Stå upp!" sade danserskan med allwarsam min; "ingen dårskap i närwaro af er guddotter! Hwad skall detta barn tänka? Det blir alarm i familjen. Ni har ännu ej sett de förskräckliga barnen af Gavarin? De äro spioner, dessa oskyldiga."

"Jag uppstod bestört och ursäktade mig, så godt jag kunde; hennes wrede tycktes stilla sig; hon räckte mig sin hand, i det hon utstötte en djup suck. Hon fortfor:

"I sanning, hade jag alla dessa sköna sakerna i min salong, jag skulle prisa mig lyckligare än sultaninnan Walide!"

"Denna afton, madame, skall min chinesiska salong wara hos Er."

"Wälan kära doktor, jag går att förbereda deß inqvartering. För sällsynthetens skull af denna händelse önskar jag att allt wore sant; det skulle förödmjuka Parisarne. För öfrigt will ni låta mig stå på wenstra foten? Gör Er intet beswär. . . . Hwad will ni göra med en fot? Det fattas er ett motstycke."

"Madam, jag är ädelmodig; jag gör ingenting till hälften."

"Hurn mycken godhet! Jag skulle ej wilja erbjuda Er denna usla salong. Stode det i min magt, jag skänkte Er templet i förstaden Bai-lo-tsching, med sina murar af porcelän och sitt tak af massiwt guld."

"Der skulle takteglet synnerligast anstå mig! . . . Är min fot wäl ställd så? . . . . Fatta ni honom man, det är ingen relik. . . ."

"Min tekning är ändad, madame, men min tacksamhet kan alldrig upphöra. Får jag i morgon erbjuda Er min hyllning derför?"

"I morgon, kära doktor! . . . Wänta . . . . det är en illa wald dag! jag måste då göra battemanger i fem timmar. . . ."

"I öfwermorgon? . . .

"I öfwermorgon är lördag; alla lördagar äter jag hos mamma. Men till söndag är jag fri såsom luften. Will ni komma till Versailles till söndag; Wi äta der stekt hare hos skogswaktaren och dricka mjölk. . . . Antar ni detta?" Godt, afgjordt! Ack jag känner behofwet att något litet få njuta landtluften! Alltså till söndag, dyra doktor. Min wagn skall wid middagstiden wara utan för er dörr. Jag är punktlig såsom ett ur af Brequet; Adjö!"

Fröken Alexandrine quarlemnade hos mig wid sin bortgång ett nedslaget sinne, som angrep mina nerwer. Jag kände behofwet att sysselsätta mig med denna dam, för att ej råka i ledsnadens snara. Mina befallningar flögo ut i werldens alla fyra wäderstreck. Jag öste ut penningar som stoft och inom en timma hade jag bortsändt hela min chinesiska garderob till den sköna danserskan.

Med hwilken otålighet inwäntade jag ej söndagen, som lofwade mig så mycken lycka! Trots tidens illwilja, måste den dock gå sin jemna gång. Andtligen på den besagda söndagen, efter ett århundrade af 11 timmar, hörde jag klockan slå tolf. Jag war på min altan och mina ögon slukade alla wagnar . . . Kl. slog 6; jag hade uttömt alla fiakrar och kabrioleter i Paris och war dock ensam. Ensam, när man har wäntat att sjelf wara den andre! Wid ett sådant mißtag inställer sig lätt all slags förtwiflan. Jag hade mod att afwakta den följande dagen. Den tidigaste stund, som tillät ett besök, skyndade jag till fröken de S. Phars boning. Portwaktaren sade mig med kallt hånlöje:

"Fröken St. Phar är faren på landet."

"Och när kommer hon tillbaka?" frågade jag med halfdöende röst.

"Till Päsk, möjligtwis," swarade han.

När jag drog mig tillbaka, hörde jag ett långt uthållande hånskratt, uti hwilket hela portiersfamiljen instämde. Jag skulle således ej höra mer af den älskwärda Mademoiselle Alexandrine! Hwarje operaafton gick jag till baletten; hon dansade ej mer; såsom hon sjelf war förswunnen från Paris, så war hennes namn förswunnet från affischen. Kunde jag wäl nedsätta min wärdighet såsom representant för det himmelska riket ända derhän, att tigga om underrättelser om den trolösa, såsom man tigger en allmosa? Hwad skulle wäl Stor-Kalaa i sitt palats wid Bouleward des Capucins hafwa tänkt och sagt derom? Jag måste tåla och tiga. Jag tålte och teg.

Fjorton dagar efter denna bedröfliga söndag paßerade jag en lång och bred gata, hwars namn jag har förglömt. Jag har wanan att läsa uthängda skyltar. Följande kom mig att studsa.

Staden Peking,
Chinesiska Saker,
till bestämda priser.

En blick genom bodfönstret och jag igenkände genast en del af mina fordna skänker utstälda. Jag inträdde i butiken, för att lära känna de bestämda priserna på mina waror och återköpa dem, i händelse säljaren wore billig. Ett owillkorligt skri undföll mig: köpmansfrun war mademoiselle de St. Phar. Jag war uppretad, förstenad, såsom min landsman af porcelän, som jag köpt i egen person. Men danserskan skrattade gladt emot mig och, utan att afbryta sitt nätta stickarbete, sade hon till mig med högtrafwande kallblodighet.

Nå se man på! God dag, kära doktor. Det är allt för artigt af Er att ni besöker oß. Se till, om wi ej hafwa några småsaker efter er smak. Er gudbotter har kopporna; hon frågar beständigt efter Er.

Jag korsade mina armar öfwer bröstet och skakade hufwudet: en mimik, som jag lärt mig i ett skådespel och som betyder: "afskywärdt." Danserskan såg på mig på sne, ryckte på axlarne, sönderbet en röd tråd mellan sina tänder och fortfor:

"Det är sant; det har fallit mig in, kära doktor, att gifta mig, sedan jag såg Er sist. Ni ser i mig en ung fru, sedan 14 dagar: fru Telamone. Jag will presentera min man för Er. Ni skall få se en förträfflig karl. Edert hufwud räcker ej längre än till hans bröst, äfwen om ni höjer Er på fotspetsarne . . . Ser ni, der är han!"

Jag rekommenderade mig och gick hastigt derifrån, med ett raseri, som jag hade högsta möda att bekämpa. En blick på denna werkliga eller föregifna man war tillräcklig att öfwertyga mig om hans identitet med den, hwilken såsom dekorationsmålare budit mig bakom kulisserna. Jag hade warit offer för en afskywärd spekulation, ingenting war tydligare. Fjorton dagar derefter tog jag en underordnad klädnad och hade den oförlåtliga swagheten att i skymningen gå upp och ned framför boden med mina chinesiska saker, för att ännu en gång, för sista gången, se min kärleks afgud. Den jättelika mannen sönderslog i raseri en mandarin af porcelän och sade: "den apan till doktor; kommer han än en gång tillbaka, så slår jag honom förderfwad, stoppar sen upp honom och säljer honom för femton luidorer."

Nej, jag wille ej återse detta oting till skönhet. Jag hade det mod, som tillhör en man och en wis. Jag uträttade snart ändamålet med min höga sändning till barbarernas hufwudstad. Du återfinner mig snart i staden, som utgör jordens medelpunkt, wärdig att wara en son af det himmelska riket.

Min ande är lugn och mitt hjerta lätt, såsom ett tomt käril. Jag går i dag till wår gesandt och will der godtgöra alla de fel, som Alexandrines förtjusande fot fört öfwer mig.

—•••»ooo«••—

Tanka på hemmet, från Södern, 1846.

Hur gerna minnet flyger till mina fäders land,
Högt upp bland swenska sjöarne och fjällen,
Der polens stjerna flammar, hwart hjerta står i brand,
Och äran hwiskar ifrån runohällen,
Der nordan slår sin drapa i djupan furulund
Och wakan sjunger kärlek så mången aftonstund;
Dithän, dithän står ynglingshjertats längtan.

Dit längtar jag tillbaka från södrens blomsterwår,
Från solbelysta, rika drufwokullar;
Wäl genom glada länder lugnt Seinens bölja går,
Men djerft och fritt den swenska floden rullar.
Der himmelshöga fjällar kring kumlen hålla wakt
Och flitens dwergar smida sitt jern i djupa schakt,
Der är det skönsta land, som Gud har skapat.

Nog minnes jag de glada, de hastigt flydda år,
Med hugkomst, som till hjertat ewigt talar,
Ej glömmer jag min trogna, min ljufwa kärleks wår,
En blygsam blomma lik i wåra dalar.
Jag gaf ett heligt löfte, allt åt min ljufwa wän,
Och för att icke swika, nog kommer jag igen
Med hopp och längtan till mitt land tillbaka.

En skål för Dig, du gamla, Du tappra hjeltars land,
För fosterlandets frihet, kraft och ära;
Gud signe dina möder på haf och sjö och strand!
Må dina strider rika frukter bära!
Må än en gång ditt rykte kring werlden flyga ut,
Och såsom Du war fruktad, du älskad bli till slut,
Du, trogna söners warma, hulda moder!

W.

—•••»ooo«••—

Huru Daniel O'Connell lärde att läsa.

Den berömde, nyligen aflidne Daniel O'Connell war, såsom bekant är, född i Carhen. En gång kom en gammal skolmästare på sin wandring till stället, der Daniels föräldrar bodde; här fann han den lille, då fyraårige "Dan", sysselsatt med lek; han tog goßen i sitt knä och började leka med honom. Då hans långa, lockiga hår syntes gubben en smula oredt, tog han sin kam ur fickan och ordnade det, utan att göra den lille något ondt dermed, såsom pigorna, hwilka, då de skulle kamma honom, refwo och slito förskräckligt. Såsom tacksamhet för det att den gamle befriat honom åtminstone för en gång från de wanliga marterna wid kamningen, war han, på gubbens uppmaning beredwillig, att lära bokstäfwerna, hwarmed han war färdig inom en timma.

——oOo——

Uppbjudning till dans år 1847.

Han: Jag tackar så mycket; men jag dansar ej mer.

Heroism hos en warg.

En warg hade nyligen wid Imphy fastnat med ena foten i en snara. Han hade dock lyckats att frigöra denna från den plats, der den war fastgjord. Sedan hade han med snaran kring foten simmat öfwer Loire, som flyter i granskapet. Då han kommit öfwer, förföljdes han listigt af några bönder. Han skulle owilkorligen blifwit deras rof, om han ej befriat sig från sin beswärliga fotboja. Detta tillgick på deta sätt, att han afbet benet ofwan för det ställe, der snaran satt, lemnande på detta sätt åt bönderna sin fot, då de tre woro tillräkliga, för att fortskaffa honom.

Rättelse.

I några exemplar af föreg. N:r står: Uppbjudning till dans 1847, läs: Uppbjudning till dans 1747.

Godt medel att snart blifwa friskt! En engelsk läkare hade för någon tid sedan en audiens hos Kejsaren af China. Kejsaren frågade honom bland annat, huru man betalte läkare i Europa, och den tillfrågade swarade honom, huru man gjorde detta i hans fädernesland. Kejsaren skrattade och sade: "Omöjligt kunna edra landsmän befinna sig wäl derwid. Jag gör helt annorlunda. Jag har fyra läkare och betalar dem hwarje wecka ett ansenligt honorarium. Blir jag sjuk, så inställer jag betalningen, tills jag återigen blir frisk; derföre hafwa mina sjukdomar alltid warit af kort waraktighet!" Detta är ändock ett godt medel, att blifwa frisk.

Nästa N:o utgifwes den 19:de Sept., kl. 7 f. m.

Götheborg, C. Petersens officin 1847

ILLUSTRERADT
Utkommer hvarje Söndag. Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co
Enkla. N:o 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 12 Götheborg. Söndag d. 19 Sept. 1847. 2 Qvar.

M. G. Saphir.

En af de egendomligaste företeelser i samtidens litterära werld bildar den outtröttlige och outtömlige ord-wirtuosen och kalamburgisten, den bekante jurnalisten Saphir, redaktör af tidningen: "Der Humorist," i Wien. Inskränker sig ock denna hans werksamhet, från högre synpunkt betraktad, egentligast till konsten, att af ett i hast framkastadt ämne och ur en enda tanke kunna hopsätta en artikel, så måste man dock tillstå, att i denna lek med etymologien, i deßa jurnalistiska saltomortaler finnas många sköna perlor, och att förmågan af ordquickhet och ordlekar hos ingen af Tysklands alla skriftställare är så medfödd och utöfwad med en så owedersäglig talang i ideer och ord, som hos Saphir. Medgifwas måste, att denna egendomliga art af skriftställeri ganska ofta kan urarta till ordrytteri och ordförwrängning och att den i sina afarter stundom helst trifwes i dräggen af skön litteratur; men Saphirs slående quickheter, hans förwånanswärdt rika ordspel, hans humoristiska bilder och skalkaktiga wändningar och en wiß harmlös österrikisk godmodighet betäcka det mesta af de odygder, som hos hans efterföljare och efterapare framträda i så mycket mer tillbakastötande gestalt. — Saphir är född 1794 i Pesth

af judiska föräldrar. Han hade lefwat i Wien en längre tid, då han 1825 fick regeringens befallning att lemna denna stad, hwarpå han begaf sig till Berlin.

Här träffade han just rätta stället för sin quicka och skoningslösa talang. Han grundlade der: "Berliner Schnellpost für Literatur, Theater und Geselligkeit," och blef under den tråkiga restaurations-perioden, då politik och litteratur lågo under och intresset för theatern uppslukade alla andra sträfwanden, genom sina pikanta "wits"- och ordlekar rätta hjelten för dagen. Det war nytt att indraga personligheter inom polemikens gebit och han blef snart en för många förhatlig och fruktad, men af alla läsen notabilitet. Men på den omåttliga ansträngningen att synas pikant och quick följde naturligtwis förslappning; man började att ej mer skänka någon uppmärksamhet åt Saphirs litterära företag, då han 1829—30 utom "der Schnellpost" utgaf Berliner Courier af samma tendens; hans strider med flera utmärkta skriftställare — med tretton dramatiska författare på en gång — hwilka oklokt nog hade inlåtit sig i strid med honom, inwecklade honom i en mängd obehagligheter och gjorde, att han fann sig föranlåten att lemna Berlin. Härifrån flyttade han till München, hwarest han grundlade twå tidskrifter: "Der deutsche Horizont" (1831—33) och "Bazar für München und Baiern" (1830—33), blef theater-intendentur-råd, men måste i anledning af en skarp kritik öfwer ett häfte dikter åter lemna staden. Under denna tid lät han trycka sina Samlade Arbeten (4 band, Stuttgard 1832), Nyaste Skrifter (3 band, München 1832) och "Dumme Briefe, Bilder und Chargen, Cypressen, Litteratur- och Humoralbriefe" och wände sig sedan till Wien, hwarest han grundade "Humoristen," en tidskrift, som han ännu fortfar att utgifwa. 1838 utkom af honom en samling af blandade uppsatser, noveller och dikter under titel: "Humoristische Damenbibliothek," och för kort tid sedan har man af honom mottagit "Fliegendes Album für Scherz, Ernst und Humor."

Småningom återwändande från de af ungdomsyra härflytande öfwerdrifter och wanarter, hwartill Österrike, detta glättighetens land, wäl mycket bidragit, har Saphir i Wien skaffat sig ett talrikt publicum och är der för närwarande en aktad och wärderad Journalist, om ock beskaffenheten af hans litterära werksamhet gör det swårt, om ej omöjligt, att undwika hwarje anstöt. Han har äfwen försökt sig som lyriker och mången ljuf, hjertlig dikt öfwerraskar oss i hans samlingar; men hela hans talang ligger åt det yttre af lifwets företeelser; den tyckes ej passa för föremål af större, gripande beskaffenhet. Om Saphir, efter hwad flera af hans nyare skrifter gifwa anledning att hoppas, befriade sig från sig sjelf och om han gåfwe sin komik en ädlare, wärdigare hållning, än ord och meningar kunna gifwa, hwilket stort och skönt fält låge ej då för honom, hwilken waraktig minnesstod skulle han ej kunna åt sig uppresa!

Ormarnes tjusningskraft.

Det herrskar en temligen allmän mening, till och med bland naturforskare, att det skulle finnas flera slags ormar, som besitta kraft att tjusa foglar och små fyrfota djur, sålunda, att de rikta sina ögon på de arma djuren, tills dessa blifwa ett byte för deras roflystnad. I sydliga Afrika, hwarest det gifwes ormar af alla slag i stor mängd, är, efter Barrauds påstående, denna omständighet så allmänt bekant, att knappast någon menniska twiflar derpå. Wissa ormsorter, t. ex. skallerormen, hafwa en högst oangenäm utdunstning, och menniskor, som länge uppehålla sig i deras granskap, så hufwudwärk, swindel o. s. w. Om nu denna utdunstning, ormens blick eller någon annan orsak så drager de djur till sig, som komma ormarne nära, att de ej kunna undfly, utan blifwa deras byte, eller om, då ormarne wanligtwis uppehålla sig i träd, der foglarne hafwa sina nästen, dessa quarstanna, för att skydda sina ungar, eller om någon annan orsak bidrager till hwad man kallar dessa djurs tjusning, är ännu ej afgjordt. Tjusningens trollkraft skall ej blott kunna utöfwas på djur, utan äfwen på menniskor, efter hwad trowärdiga ögonwittnen försäkra.

När Levaillant reste i sydliga Afrika, märkte han en gång, att grenarne rörde sig i ett närstående träd. Strax derpå förnam han det genomträngande skriet af en Lanius, som syntes wara i ett slags febertillstånd, i fall detta uttryck wore tillämpligt på fogelslägtet; när han närmare undersökte orsaken härtill, såg han till sin förwåning på en nära belägen gren en ganska stor orm, som, utan att det aldraminsta röra sig, med utsträckt hals och flammande ögon såg på fogeln. Fogeln slog krampaktigt med wingarne; det war, som om förskräckelsen beröfwat honom alla krafter; han kunde ej flyga; wittnet till detta uppträde hämtade en bössa, men när han återkom, war fogeln redan död och blott ormen skjöts. Fogeln och ormen wore nära twå alnar från hwarandra.

En annan gång märkte Levaillant i ett säfbuskage ett genomträngande skri af smärta; han trädde sakta till, för att efterse, hwad orsaken kunde wara. Här såg han en rotta, som syntes wara i konwulsioner; twå steg ifrån henne låg en orm, som blott med ögonen fixerade det arma djuret. Så snart ormen warseblef H:r Levaillant, flydde han. Men rottan dog icke dess mindre emellan hans händer, utan att han med aldra noggrannaste undersökning kunde obserwera, att hon war sårad eller skadad.

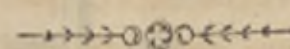
Doktor Michaelis har i Nordamerika talat med många ganska

trowärdiga personer, som warit ögonwittnen till tjusningskraft hos ormar, hwilka genom sitt blotta stirrande med ögonen tjusat foglar, råttor, ekorrar o. s. w. En af hans wänner hörde en gång på en spatserfärd ett klagande skri, af en fogel, som fladdrade i allt trångare och trångare kretsar omkring kronan af ett träd. Ungefär i midten af trädet låg en stor swart orm, som hade rigtat hufwudet i höjden och hwilket han afskröt. Genast flög fogeln. Kanske war densamma ej kommen ormen nog nära. Ett annat ögonsynligt wittne såg en rotta nalkas allt närmare och närmare intill en stor orm, hwarwid hon ängsligt böjde och kröfte sig, tills hon sprang direkte in i ormens gap.

Samma naturforskare berättar, att utdunstningen af en skallerorm, öfwer hwilken han anställde iakttagelser, en gång för en temligen lång stund beröfwat honom sansen; han war likasom rusig, kastade sig på sin säng och hämtade sig ej förr än efter en halftimma. Flera menniskor på ön Ceylon och på Goda Hopps Udden hafwa på sig förmärkt samma werkan.

Den amerikanska naturforskaren i Philadelphia, Hr Barton, nekar deremot denna tjusningskraft och anför en annan orsak till deß förklaring. Han undersökte t. ex. hwilka slags foglar, som förnämligast äro utsatta för ormarnes tjusningskraft, och under hwilken årstid detta egentligen kommer i fråga. Foglar, som hafwa sina nästen nere i buskagen, skola synnerligen wara utsatta för tjusning, af skallerormar emedan deßa ej uppstiga i träd; men detta göra de swarta ormarne och andra ormarter. I träden träffa de fogelnästen, hwilkas ungar de förtära; de gamla foglarne flyga då till och söka under ett klagande skri att försware dem. Modren sätter sig på en gren i grannskapet af ormen, slår så löst ner på honom, men fruktan och sjelfuppehållelsedriften twinga henne ofta till reträtt. Stundom lyckas förswaret, då hon anfaller ormen med näbbet, wingarne och klorna. Uppäter ormen ungarne, så är ej modren utsatt för samma fara, som när detta ej sker, emedan ormen då ej har appetit att göra ett anfall äfwen på henne; men emedan han af naturen är synnerdeles glupsk och har en mycket wid mage, så blir ofta modren, som fortsätter kampen, hans rof. Detta är, efter Hr Bartons förmenande, orsaken till historien om ormarnes tjusningskraft.

När en annan uppmärksam naturbetraktare, Hr Rittenhouse, förnam ett klagande skri af den rödwingade maisrottan, slöt han deraf, att en orm wore i grannskapet och att hon wore utsatt för fara från ett sådant håll. Han tog då upp en sten och kastade den åt den sida hwarifrån skriet kom. Fogeln flög bort, men kom åter. Hr Rittenhouse gick till stället, dit fogeln flög, och såg då, att han satt på ryggen af en stor swart orm, som han hackade med sitt näbb. Ormen slukade just i detsamma en ung fogel och af den uppswälda buken kunde man döma, att han redan slukat twå eller tre ungar. Han dödade ormen och fogeln flydde derifrån. Hr Rittenhouse påstår; att maisrottans förfarande och skri liknade en fogels, som af en orm är försatt i ett tillstånd af tjusning.

Den stora Chinesiska muren.

Detta fästningswerk är obestridligen det största, som af menniskor blifwit uppfördt. Höga berg, afbrutna af dalar, utgöra den nordliga gränsen af det chinesiska riket. Öfwer topparne af de i moln inhöljda bergen slingrar sig, likt en fruktanswärd drake, denna mur. Detta ewiga monument af mensklig werksamhet och — mensklig despotism, som stolt höjer sig på de obestigliga bergen, slår mägtigt främlingens öga, hämmar hans steg och försätter honom owillkorligen i eftertanka öfwer det utomordentliga, som af menniskohand kan frambringas. I forntiden, då hwarken krigskonst eller befästningssystem woro utbildade, war tankan, att genom en hög, stark mur skydda landet mot råa folkslags infall, ganska naturlig. Äfwen i Europa hafwa wi exempel på samma förhållande i den mur, som under kejsar Severus byggdes af Britterna emot Skoternas infall. Den sträcker sig ungefär 16 tyska mil, har tolf fot i höjd och 9 i bredd. Dock är denna mur ett lekwerk i jemförelse med den chinesiska, som sträcker sig 700 mil. Den byggdes af Chineserna 213 år före Kristi födelse och består egentligen af twå murar, hwilkas mellanrum är fylldt med jord och grus. Grunden är lagd af huggen granit, öfra delen deremot består af ett slags tegel Den är 26 fot hög och fjorton fot bred. För hwart hundrade steg är uppfördt ett torn, i hwilket kanoner af jern äro uppstälda. Hufwudtornet och hufwudingången äro nedramlade, och i öfrigt äro många bristfälliga ställen, som numera ej upphjelpas. Engelska resanden Barrard, som 1793 war i China, gör följande beräkning: denna mur innehåller tillräckliga materialier, för att uppföra en mur, en fot tjock och 23 fot hög, som skulle räcka twå gånger omkring jordklotet.

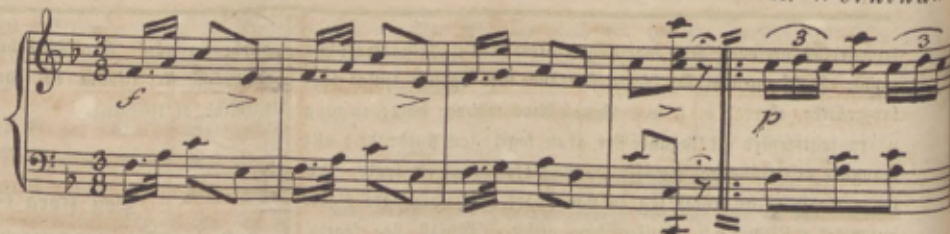
För uppförandet af denna mur anwände kejsaren hela sin magt och lät en tredjedel af hela befolkningen sysselsättas dermed, så att arbetet kunde werkställas på alla punkter. Swårigheterna woro otaliga, men man besegrade dem alla genom en utomordentlig ståndaktighet. Hela berg måste undansprängas eller öfwerstigas, morasser igenfyllas, djerfwa bågar slås öfwer floderna. Man trodde sig således säker; men landets odling war under detta arbete försummadt, många millioner menniskor hade derwid omkommit. Flera generationer förgingo, innan landet åter kunde repa sig. Och slutligen blef det likwäl eröfradt, såsom wi weta, af Mongolerna och en ny dynasti uppsatt på thronen.

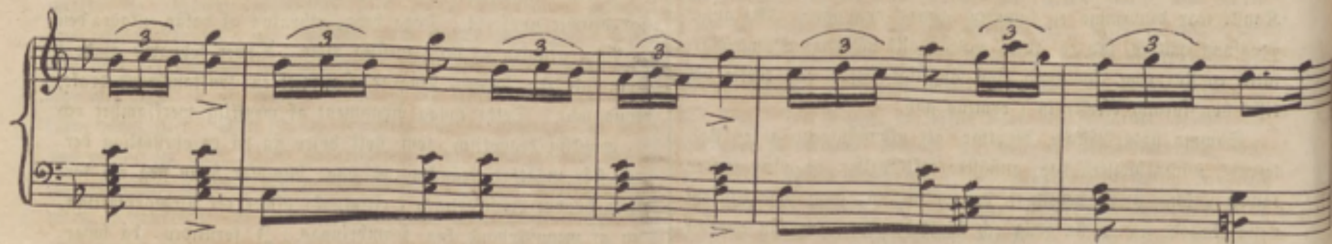
———◦❧◦———

MASURKA.

A. Wernthal.

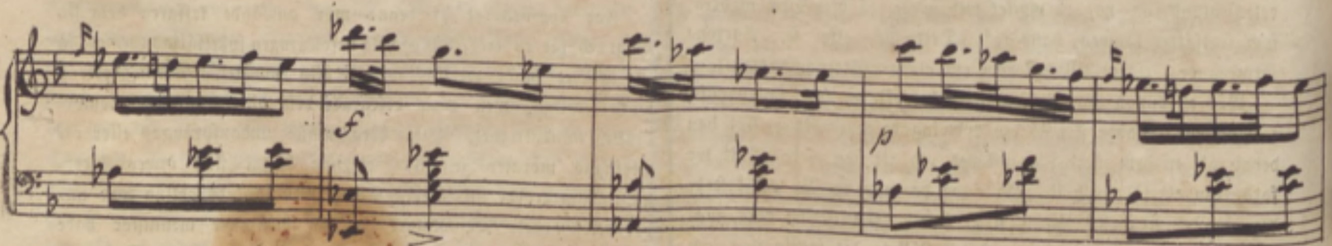
Pianoforte

Fine

D. C.

En dom af Peter den Grymme.

Det är obestridligt lika intressant som nyttigt, att betrakta, huru lagstiftningen hos de olika folkslagen småningom fortskridit. Under det att man i forntiden ser så mycket onyttigt utgjutet blod, så många grymheter, som strida mot alla humanitetens och förnuftets lagar, måste man göra wår tid rättwisa för dess åsigter om sannt och rätt, och ej för strängt dömma öfwer de ofullkomligheter, som ännu widlåda dess former.

Till dessa tankar foga wi följande berättelse, som återkallar i wårt minne en sorglig händelse och en märkwärdig dom.

Wid ändan af de ensligaste och dunklaste gatorna i förstaden Triana, hwarest inquisitionen ännu ej uppslagit sitt blodiga bål, i ett eländigt och förfallet hus, som syntes färdigt att instörta wid den minsta windstöt, war en ung man natten den 17 Now. år 1352 sysselsatt, att på en bred sten slipa en af dessa knifwar, som Andalusiens innewånare, under denna tid af feodalismens anarki och beständiga strider, brukade hålla i beredskap bredwid sina madonnabilder.

Denna unga man, som i Sewilla dref skomakarehandtwerket, bar tåliga, men karakteristiska kläder, sådana, som då woro på modet i den kristliga delen af Spanien och som ända till wåra dagar undergått föga förändring. En hustru af omkring 50 års ålder, med blek ansigtsfärg, utmärglad kropp och djupa fåror i det hopfallna ansigtet, sof på en grof halmmatta, höljd i ett sönderrifwet täcke, hwilket på samma gång tjenade till omhänge och täcke. Denna hustrus anletsdrag förrådde en wiss stränghet och beslutsamhet och buro stämpel af denna ädla smärta, som ett tåligt förbraget lidande medför.

När den unge Spanjoren Antonio Perez slipat sin knif, stack han den försigtigt i dess läderskida och stod der några ögonblick med korslagda armar och orörligt sänkt hufwud; plötsligt fattade han sig, nalkades lägret och betraktade quinnan med ett egendomligt uttryck af förebråelse, ångest och kärlek, satte sig sedan och återföll i sin förra tankfullhet.

Liksom alla menniskor, som beherrskas af en olycklig passion eller hotas af en stor fara, så fördrog ock den unge Antonio med feberaktigt tålamod de ensliga timmarnes sakta gång. Hans öga slöts ej på hela natten; men när den waknande morgenrodnadens första strålar genombröto det dunkel, hwari han warit inswept, då blefwo hans drag tydligare och förrådde en wild feber. Med största försigtighet nalkades han ånyo halmmattan, berörde flygtigt med läpparne den sofwande quinnans gulaktiga, swettiga panna, öppnade dörren, stannade på tröskeln under inflytande af någon twehågsenhet, någon swaghet, och aflägsnade sig sedan.

När Antonio skulle swänga om gatans hörn, stannade han plötsligen, klappade ett par gånger med händerna och blickade uppåt mot ett fönster. Detta hemlighetsfulla tecken blef förstådt. Fönstret öppnades och en ung flicka wisade sig i detsamma. Antonio gjorde en wink till henne och sade sakta och med darrande stämma:

— Maria Dolores, mitt hjertas jungfru, bed för din älskling!

Och utan att hwarken afwakta någon fråga eller gifwa något tecken till afsked eller ens att åstunda en blick, fortsatte Antonio sin oregelmässiga, flygtiga och osäkra gång mot de större gatorna af Sewilla.

Denna stad, som ännu i dag genom sitt herrliga läge wid stranden af Guadalquiwir och genom sina fruktbara omgifningar, genom sina mauriska ruiner och sina romantiska minnen hör till de märkwärdigaste på hela halfön, war i fjortonde århundradet så rik genom handel, konster och industri, så stolt genom sina kyrkor och minnesmärken, att Spanjorerna med stolthet sade: "Quien no a vista Sevilla, no a vista meravilla! (Den som ej har sett Sewilla, har ej sett något under)."

När Antonio framkommit till Hertigarnes af Medina Celi präktiga palats, till hwilket sagan förlägger Pontii Pilati wagga, och moskeen Alcasar, höljde han sig än djupare i sin kappa, nedbrog hatten öfwer ansigtet och kastade en genomborrade blick omkring sig. Ännu syntes ingen på platserna och gatorna, med undantag af wattenbärare, hwilkas långsamma, tunga gång återskallade från gatstenarne, och mulåsnedrifware, hwilkas djur läto sina klockor klinga på wägarne från San-Lucar, Xeres och Carmona.

Antonio, som tydligen lurade på någon förbigående, gömde sig i fördjupningen af moskeens pelarrad. Af hans stela blick och hans orörliga ställning skulle man kunna hafwa förmodat, att han wille dechiffrera de poëtiska inskrifterna, som Araberna quarlemnat på den gamla moskeens wäggar. Småningom skingrades den täta dimman, som ännu låg öfwer Sewilla, himlen uppklarnade och kupolerna på den arabiska akademiens hus och kyrkornas förgylda spetsar återkastade solens glänsande strålar. Plötsligen rusade Antonio upp, lade owillkorligen handen på knifwen och mumlade sakta: "Ändtligen."

En munk kom med afmätta steg emot Moskeen. För att dömma efter stoltheten i hans gång, rikdomen af hans kläder och den aristokratiska skönheten i hans drag, måste han tillhöra en hög rang. En talar af violetfärgad Atlas, sammanhållen med en gördel af siden, omgaf hans kraftiga figur och betäckte till hälften sammetssandalerna, hwari han war klädd.

När munken befann sig på ringa afstånd från Antonio, trädde denne, som med spänd uppmärksamhet betraktat alla hans rörelser, fram ur dunklet och ställde sig framför honom. Munken bleknade och wek åt sidan, träffad af den påfallande lik-

heten, som måtte warit emellan en man, hwars hugkomst han ej kunde förjaga från sitt minne, och Antonios glödande ansigte; men denne gaf honom ej tid hwarken att ropa eller att fly. Med bleka läppar och gnißlande tänder kastade han sig öfwer honom i ursinnigt raseri och der började en fruktanswärd, en olika strid.

Innan ännu ett ord war uttaladt, såg här munken, att det war fråga om lif och död. Oaktadt sårad i ansigtet och blödande på alla sidor, hade han dock i sin förskräckelse styrka nog, att med sina starka armar trycka Antonio fast emot sig och derigenom göra för mördaren omöjligt att begagna sitt wapen. Under några ögonblick bildade de båda blott en oformlig maßa och wältrade sig på jorden med hesa röster och quäfd andedrägt; ändtligen lyckades det Antonio att undandraga sig munkens quäfwande omarmning, han kastade sig bakåt, måttade med knifwen på munken och stötte den med så förfärlig kraft i hans bröst, att denne med ett djupt, darrande, förfärligt andedrag störtade skälfwande till marken, bemödande sig i fallet att ur såret utdraga det blanka, mordiska stålet.

Med blodiga händer, förwirrad blick och pannan dryppande af swett, nalkades Antonio sitt offer och sade med ett wildt uttryck, under det munken kastade på lönmördaren den sista blicken af förskräckelse: "Jose Perez war min far."

Den nu utförda hämden war i sjelfwa werket förberedd sedan elfwa år tillbaka — den hade mognat under denna långa tid; den war en af deßa mörka, lidelsefulla och förfärliga yttringar af hämdbegär, som man ej så sällan träffar i Spanien, i detta heta Afrikanska klimat, som blott genom ett geografiskt mißtag räknas till Europa, hwars bildning och åsigter om lifwets mångfaldiga förhållanden, det sedan urminnestider tillbaka stöter ifrån sig.

Den mördade war domherre wid Katedralen i Sewilla och en anförwandt till den namnkunniga grefwen af Albuquerque. Hans namn war Wincente Quesada.

För att förstå denna berättelse, som wi ej dragit från deß historiska sanning, måste wi kasta en blick på mannens tidigare ungdom.

Wincente tillhörde en af landets första och älsta familjer. Hans rikdom war omätlig, han ägde ofantliga domäner och herregods, och trots allt detta hade han ej en minut känt den sanna lyckan. Ett kroppsfel war källan till hans mißbelåtenhet: han haltade. För att afhjelpa detta fel, hade Wincente gjort allt hwad konsten i sina ofanningar, hwad sinrika hjelpmedel, hwad slösade rikedomar kunna erbjuda. En skomakare wid namn Jose Perez gällde i Sewilla för ganska skicklig. Den andlige lät honom komma och lofwade honom en betydlig summa, i händelse han lyckades.

Perez war fattig och winlade sig med outtröttlig ifwer att winna sitt ändamål; han gjorde uppfinningar och prof på prof: men allt förgäfwes. Då han såg att alla hans försök woro utan följd, tillstod han för Wincente sin oförmåga; denne uppjagad ur den fåfänga förhoppning, åt hwilken han hemligen hängifwit sig, råkade i anfall af wansinnig wrede. Rasande öfwer handtwerkarens förolämpande köld, mer och mer uppbragt genom känslan, att i detta allt hafwa orätt, grep han sin Maro, ett förfärligt wapen, som under det fjortonde århundradet munken hade i sin cell, så wäl som soldaten i sitt tält, swängde det öfwer hufwudet på skomakaren och stötte dermed så wildt, att hufwudskålen brast såsom ett sönderslaget käril.

Don Wincente stod förfärad framför offret för sitt raseri; men han kände hwarken samwetsångest eller fruktan. Den han dödat, war en fattig satan, utan skydd, utan namn, utan familj, mindre än intet; en simpel skomakare.

Den spanska lagstiftningen hade ännu ej helgat den upphöjda grundsatsen af politisk och borgelig likhet, som den nu uppställt. Domherrens förbrytelse blef på Juanas trängande anklagelse underkastad den andliga domstolen, och efter skedd undersökning och en högtidlig dom förklarades, att Domherren Don Wincente Quesada skulle under ett år förlora sin plats i korkans kor.

När Juana hörde denna hädelse mot rättwisan, uttalad från deß tjenares egen mun, blef hon slagen af förskräckelse och billig owilja, dock öfwerlemnade hon sig ej åt wanmägtiga utbrott af sin rättwisa wrede; hon förde sin son Antonio, som då war barn, till sin mans blodbefläckade hufwudskål, hwilken hon såsom en helig relik upphängt på wäggen, och sade till honom: "Mitt barn, kyß detta heliga minne; men din mor skall Du ej förr omfamna, än ett annat blod har aftwått deßa blodiga fläckar!" Barnet förstod sin fruktanswärda pligt, som deßa ord ålade detsamma; mannen uppfylde den troget.

Ryktet om Don Wincentes tragiska död utbredde sig snart i Sewilla, och oaktadt händelser af denna art ej woro sällsynta i denna Andalusiens hufwudstad, hwilken sedan ser århundraden med Malaga och Walenzia delat den sorgliga äran, att förse den spanska polisens protokoller med de afskywärdaste mordgerningar, så kunde dock mördaren ej undandraga sig den waksama polisens efterspaningar, som Peter den Grymme infört och skärpt. I öfrigt, antingen af fruktan för tortyr, om han nekade, eller emedan han betraktade sin gerning såsom ett förtjent försoningsoffer, wille han hwarken med flygt eller med en lögn betäcka helighetens af sin hämd och äran af sin förbrytelse. Sonen till den mördade skomakaren ilade tillbaka till sitt quarter, nedtog sin faders hufwudskål från wäggen, wäckte den sofwande gamla, böjde knä wid hennes säng och sade:

— Moder omfamna mig, jag har aftwått deßa blodfläckar

(Slut i nästa N:r.)

——ooo——

Rit. af C. Brusevitz — C. Petersen's Lith. Inr. i Götheborg. — Lith. af. Ed. Lang.

På N. J. Gumperts förlag har utkommit och säljas i härvarande boklådor samt hos de flesta Bokhandlare och Bokhandels-Commissionairer i Sverige och Finland, häftad i kulört omslag à 1 r:dr 24 sk. b:ko:

NYBYGGARNE I CANADA.

Läsning för Ungdom

af

Kapten MARRYAT.

Öfversättning från Engelskan af *N. Kullberg*, Rector. Med 3 utmärkt vackra lithografier och flera trädsnitt i texten.

ILLUSTRERADT
Utkommer hvarje Söndag. Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co
Enkla. N:o 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 13 Götheborg. Söndag d. 26 Sept. 1847. 2 Qvar.

Baron Lionel v. Rothschild.

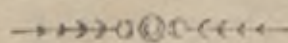
Såsom ett glädjande tecken till en tidsenlig framgång af Judemancipationens idée gåfwo för kort tid sedan de politiska tidningarne den underrättelse, att City i London bland sina fyra kandidater för underhuset äfwen walt Baron Lionel v. Rothschild, alltså en representant af judiska nationen, för att bewaka deß intreße. Man må betrakta detta wal från hwad synpunkt som helst, det är i alla fall en händelse, som wäcker intreße, och såsom sådan hafwa wi ansett den wärd en plats i wårt illustrerade blad.

Baron Lionel v. Rothschild härstammar från den stora wälbekanta bankirsfamiljen och är älsta sonen till Natan Meijer v. Rothschild i London; han tillbragte sina första år i Frankfurt, hwarest han gifte sig med en af sina kusiner, dotter till Baron Anselm v. Rothschild. Han är för närwarande i blomman af sina år, är en bildad man och förenar alla de dygder af mennilskokärlek och godhjertighet, som utmärker denna slägt.

Stiftaren af det närwarande stora handelshuset, som genom insigtsfullt begagnande af konjunkturer, genom klok företagsamhet, genom rigtigt uppskattande af menniskorna och tingen blifwit stort och blomstrande, war Mayer Anselm Rothschild, hwilken med ett ganska litet, genom flit och sparsamhet förwärfwadt kapital bör-

jade egna affärer, hwaruti hans kunskaper, hans outtröttliga werksamhet och bepröfwade redlighet kommo honom att göra oerhördt lyckliga framsteg. Han dog 1812 och efterlemnade fem söner: Anselm, chef för stamhuset i Frankfurt; Salomon i Wien; Natan, fader till representanten för City; Karl i Neapel och Jacob i Paris.

Rothschildska huset står för närwarande på en höjd, som sätter detsamma i stånd att kunna till en del bestämma de europeiska kommers- och finansoperationerna. De europeiska hofwen hafwa genom offentliga bewis af sin aktning erkänt deßa förtjenster; af kejsaren af Österrike upphöjda i friherrligt stånd blefwo de sedan utnämnda till kurhessiska finansråder, i Preußen till kommerseråder och ifrån alla håll dekorerade med en mängd af de högsta ordnar.

Magnetismen och Magnetnålen.

Hänger man en magnetnål i en fin silkes-tråd, likt en wågbalans, så att den kan röra sig fritt i alla rigtningar, så skall hon ögonblickligen lemna det ursprungligen gifna läget och antaga ett bestämdt, från hwilket hon ej wiker, utan genom yttre inwerkan. Den rörelse hon gör, för att intaga sin naturliga ställning, är ej blott horisontal, utan ock vertikal. Magnetnålen faller hos oß i sin wågräta ställning wester ut från nordpunkten och i sin lodräta ställning lutar den i en winkel nedåt, likt en wågbalans, som genom en tyngd är förd från sin horisontala ställning. Ju närmare man kommer åt norr, desto större blir nålens lutning nedåt. Reser man med magnetnålen åt wester, så afwiker nålen småningom från sin westliga rigtning, tills hon slutligen pekar rakt i norr; reser man mot equatorn, så antar nålen på många ställen ej denna nedåt lutande ställning, utan ligger jemt såsom en wågbalans, som är i fullkomlig jemnwigt. Med annalkande norrut blir dock den vertikala lutningen småningom större. Äfwen den horisontala afwikelsen är underkastad förändringar. Ju längre mot öster, desto större blir afwikelsen från norr; ju längre åt wester, desto mer tilltar böjningen mot norr. Ända till en stor del af jorden finner man, med afseende på den af werldstrakterna betingade deklinationen eller horisontala afwikelsen, en temligen konsequent regelmässighet, så att man synes berättigad till det antagande, att magnetnålen hänwisar till någon fast punkt; likwäl måste erkännas att rätt betydliga afwikelser förekomma. Wi hafwa nämnt att den friswäfwande magnetnålens fullkomligt horisontala läge inträffar blott omkring equatorn. Wi hafwa att tacka observationer af talrika resande tills sjös och lands för möjligheten att kunna till en linje samla alla de på och omkring equatorn liggande punkter af jorden, på hwilka nålen ej gör någon lutning neråt. Denna mathematiskt oregelmässiga eller fastmer osymetriska linje går genom equatorn. Wi wilja följa hennes lopp. Wi begynna med den sydliga punkten på andra jordhalfwan. Den ligger wid 14 a 15 grader sydlig bredd, alltså norr ut från ön Trinidad, emellan Sydamerika och Afrika; sedan går linjen twärs öfwer Sydamerika, går ofwan om Lima ut i stora oceanen och nalkas småningom equatorn, tills deß hon under den hundrade breddgraden, räknadt från ön Ferro, tangerar densamma, utan att dock skära den; sedan går den tillbaka till sydliga halfklotet, gör en smal läge, afskär equatorn ofwanom Kingsmills ögrupp och kommer derefter upp i den nordliga jordhalfwan, löper twärs öfwer Mulgrawes-öarne, genomskär Karolinerna och går till Ceylon paralelt med equatorn; nu stiger hon till wester om ögruppen Lakediwerna, böjer sig sedan söder mot equatorn, skär honom åtta grader öster från kusten af Nedra Guinea, tager åter sin rigtning till södra hemisferen och kommer slutligen till den punkt, från hwilken hon utgick. Denna oregelbundna kroкiga linje kallar man jordmagnetismens equator. Hwad nu de punkter beträffar, på hwilka magnetnålens rigtning är nordlig, har man genom talrika, så wäl i sydliga som nordliga jordhalfwan anstälda iakttagelser funnit en linje af följande gång genom de punkter, hwarest ej finnes någon afwikelse åt öster eller wester. Den yttersta hittills betraktade punkt på sydliga halfklotet, hwarest hon begynnar, är der, hwarest meridianen, som går öfwer Paris skär den sydliga Zonen; den löper sedan i nordwestlig rigtning emellan gamla och nya werlden, likwäl i flera krökningar, och är sålunda ej att förlikna med meridianernas sträckning. Plötsligt lemnar hon denna rigtning wid mynningen af Plataströmmen, der hon blir nordlig, och återtar den nordwestliga rigtningen 5 grader norr om Equatorn. Härifrån genomskär hon de förenade staterna ända till på andra sidan af Anderna och går fort i nordwestlig rigtning. Det är tydligt, att när en sådan linia finnes på westra jordhalfwan, en motswarande skall finnas på den östliga, motsatta sidan, hwilket ock werkligen har befunnits så wara, efter hwad forskningar gifwit wid handen. Denna är temligen motsatt den andra; den tager sin början wid stora Oceanen, emellan Ny-Seland och Ishafwet, genomskär westliga spetsen af Ny-Holland, ingår i Indiska Oceanen, delar sig wid Sumatra i twå delar, går östligt mot China, westligt mot Persien. Likaså oregelmässigt som loppet af denna längd är, likaså oregelmässiga har man funnit den andras böjningar; likwäl warseblifwer man i det hela en paralellism, likasom hos längdgraderna, d. w. s. de magnetiska middagslinierna synas rigtade mot en bestämd, westligt från Amerika belägen punkt, uti hwilken de förena sig. Hwarest denna punkt, som man kallar den magnetiska nordpolen ligger, är ej med bestämdhet utrönt. Utaf alla de anbragna företeelserna har man dragit den slutsats, att jordens kärna gömmer en stor magnet, hwars pol ligger mellan Nordamerika och Nordasien. Då likwäl, såsom bekant är, hos magneten twå punkter, nord- och sydpolen förena i sig den magnetiska kraften, så måste deklinationens och inklinationens företeelser såwäl bilda

en regelmässig equator, såsom ock en regelmässig meridian, om ofwan gjorda antagande motswarar werkliga förhållandet. Några hafwa dock stannat i den öfwertygelsen, att en mängd, för enskilda länder, egendomliga förhållanden hade dessa afwikelser till följd. Till de orter, hwarest oregelmässigheten i inklination och deklination framträder på ett slående wis, hör ön Elba, som har fyra jerngrufwor och ett magnetberg; något dylikt märker man på det med jernmalm och magnetsten rika Island.

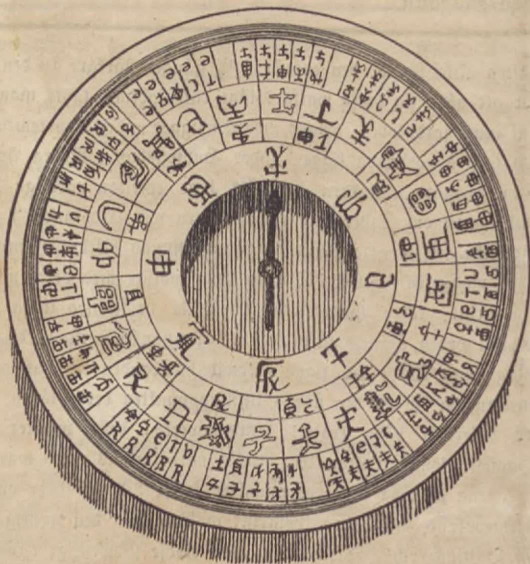
Till dessa lokala, på magnetnålens rörelse inflytande utöfwande orsaker kan man ock räkna följande naturföreteelse. Det finnes nämligen klippmassor, som hafwa den egenskapen gemensam med magneten, att deras ena sida tillbakastöter magnetens sydpol, men drager till sig deß nordpol, och att den andra sidan werkar i alldeles motsatt förhållande. Men de afwika åter från magneten derigenom, att de ej såsom han draga jern. Man har derföre kallat dem polariserande klippor. Den sten, wid hwilken Humboldt gjort denna märkwärdiga upptäckt, är en Serpentinklippa, wid namn Heidberg wid Zelle i Baireuthiska landet. Twå stora pyramidaliska klippor på Hartzberget wisa samma egenskaper, likasom Ilsenstein dersammastädes, och utan twifwel skulle fortsatta forskningar på flera ställen gifwa samma resultat. Massan hos den sednare granitklippan blef kemiskt undersökt af Herr Jordan i Clausthal. Werkligen befanns ock att stenen war förmängd med magnetisk jernsten, som koncentrerade sin magnetiska kraft i twå punkter eller poler. Sedan han från ett stort stycke granit frånskildt jernet och magnetstenen, wisade stenen intet inflytande på magnetnålen, då de närmades till hwarandra.

Samma forskare will hafwa funnit, att om man glödgar polariserande granit, denna förlorar sin tillbakastötande eller tilldragande kraft, men att den deremot då sjelf drages af magneten. Glödgade han granit i öppen eld, utan tillsats af kolstybbe, så förlorade den all magnetisk egenskap och drogs ej mer af magneten, men återtog denna egenskap, om man under upphettningen smorde den med fett.

För förklaring öfwer oregelmässigheten i magnetnålens rörelser och dragning wore antagandet af förborgade lokala orsaker ganska beqwämt, men det tillfredsställer ej naturlärans fordringar, att till möjligast enkla, all erfarenhet motswarande lagar återföra alla naturens företeelser. Naturlagen, om den skall hafwa giltighet, måste wara så beskaffad, att man genom densamma redan förut kan bestämma arten af en företeelse, efter de omständigheter, i hwilka man försätter den. Wi wilja medelst ett exempel förtydliga detta. Utaf alla antaganden öfwer jordmagnetismen inrymmer man ett högt anseende åt norrmannen Hansteens. Denne skarpsinnige forskare har antagit twå korswis öfwer hwarandra i jordens innandöme liggande magnetiska walsar, af hwilka dock ingen går genom wår jord. Båda magneterna hafwa olika styrka, den ene är 1 $\frac{1}{3}$ gånger starkare än den andra. För att göra sig dessa walsars läge rätt tydligt, tänke man sig en nål inuti jordgloben, hwars sydända ligger under Vandiemens land och hwars nordända ligger under Hudsonsbay i Norra Amerika. Den swagare cylindern har sitt läge emellan nordliga Ishafwet ofwan om Siberien och Cap Horn wid Eldslandet i Södra Amerika. Efter Hansteens antagande finnas således ej twå, utan fyra magnetiska poler. Om nu deßa walsar med deras magnetiska axlar, korsa hwarandra, så skulle de sjelfwa ligga på den punkt i jorden, öfwer hwilken magnetnålen har sin största vertikala lutning; men då de nu ligga bredwid hwarandra och hafwa något mellanrum, så är den största lutningspunkten der belägen, hwarest polernas båda krafter sammanwerka; deßa punkter kallade Hansteen konvergenspunkter, hwilka naturligtwis måste wara fyra. Den ena af deßa konvergenspunkter faller 30 gr. söder om Vandiemensland, den andra, polariskt motsatt wid den westliga sidan af Baffins- och Hudsons Bay; den tredje sydwestligt ifrån de nyupptäckta isfälten i södra Ishafwet; den fjerde 11 grader norr om kusten af Nya Siberien. — En annan märkwärdig företeelse hos magnetnålen är, att så wäl hennes inklination som deklination med tiden ändrar sig för hwarje ort på jorden. Till förklaring af denna naturföreteelse ligger den hypothes bra nära, att magneterna inom jorden rota sig; werkligen har ock Hansteen för deßa rörelser uppgifwit sannolika lagar. Är nu denna hypothes af den nordiska naturforskaren den rigtiga, så måste mathematikern, efter styrkan och läget af de antagna cylindriska jordmagneterna, kunna beräkna magnetnålens horisontala och vertikala ställning för hwarje punkt af jorden. Märkwärdigt är det, att redan för 150 år sedan den berömde fysikern Halley uppställde en hypothes, som i det hela liknade den hansteenska.

Knapt wågar jag göra mina läsare uppmärksamma derpå, att kompaßens inrättning beror på den fritt swängande magnetnålens ofwan angifna naturföreteelse. Hufwudwäderstrecken äro betecknade med N., O., S., W., (norr, öster, söder och wester); hwarje emellan twå af deßa wäderstreck liggande punkt är betecknad genom förbindelse med de deßa hufwudstreck utwisande begynnelsebokstäfwer, N. O. Nordost, S. W. Sydwest, o. s. w. Men så speciel och noga denna beteckning än är, så är den dock ej tillräcklig för skepparen, då han will styra sitt fartyg efter windarnes rigtning. Derföre har man infört gradindelning

Uppfinningen af kompaßen tillskrifwes gemenligen Neapolitanaren Flavio de Melfi eller Flavio Gioja, och man daterar denna uppfinning till 1302. Det historiska twiflet, om Chineserna äro kompaßens egentliga uppfinnare, är ej ännu fullkomligen löst. Efter gamla berättelser bragte Missionären Markus Paulus år 1260 en kompaß från China. Han skall hafwa berättat att Chinesarne wid denna tid ej, såsom wi, satte magnetnålens tyngdpunkt

Chinesisk Kompass.

på en spets, utan att de försågo den med ett stycke kork, så pass som war tillräckligt att hålla densamma flytande på watinet.

Den rigtning, åt hwilken den wisade, war deras magnetiska meridian. Denna inrättning är siurik, i det att wattnet alltid bildar en åt alla sidor wågrät yta. Den uppgifna resanden säger, att man försäkrat honom, det redan kejsare Chiningus, en berömd astronom på sin tid, och som regerade 1120 år före Christi födelse, skall hafwa begagnat sig af kompassen, — men dessutom tillägga sig twå andra nationer äran af kompassens uppfinning. Flera fransyska lärda åberopa sig på en gammal dikt af Guoyat af Provence, som lefde 1200 eft. Chr. och som nämner kompassen under namn af marinette. Lika mycken wigt lägga de på den omständighet, att nordpunkten af kompassens stjerna wanligen är försedd med den fransyska liljan. — Engelsmännen deremot anse den wara en uppfinning från deras land; såsom skäl för påståendet andraga de, att namnet kompass är ursprungligen engelskt.

——o0o——

Äreskänk till Madem. Jenny Lind.

Denna syperba äreskänk presenterades Jenny Lind af H:r Lumley, direktör för Drottningens theater, "såsom ett prof på aktning för hennes snille och ädla egenskaper, hwilka wäckt Englands enthusiastiska beundran." Piedestalen, som innehåller denna inskription, erinrar om sångerskans an- Den meddelade piesen är af rent silwer, dels matt, dels poleradt, och håller nära tre fot i höjd. Den består af en kolonn, omwirad med lager, wid hwars fot sitta trenne draperade figurer, föreställande Tragedien, Komedien och Musiken; ofwanpå pelaren står en figur, föreställande snillet. Piesen är utförd med mycken skicklighet och figurerna äro utmärkt wäl modellerade. Den är gjord hos Storr och Mortimer. Priset för denna äreskänk har warit betydligt; det är en frikostig gåfwa: men sitt största wärde eger den deruti, att ututtrycka, huru man uppskattat Jenny Linds aktningswärda karakter, ädla moraliska wärde och höga snille. "Hon skall," tillägger den tidning, hwarur wi hemtat dessa rader, "lemna wårt land med känslor af mer än wanlig aktning och tillgifwenhet; sättet, på hwilket hon mottogs, har gjort ett djupt intryck på hennes hjerta — så mycket mer, som det kanske öfwerträffade hennes warmaste förwäntan; och ehuru hennes närwarande föresats är att ej widare beträda theatern, undantagande i Stockholm, så hoppas wi likwäl, att den hjertlighet, hwarmed hon af engelska folket blifwit emottagen, och den uppmärksamma frikostighet, hwarmed Drottningens theater mött henne, skall beweka henne att åter besöka ett land, wid hwilket hon sjelf säger sig wärmt och tacksamt fästad." — "Wi äro lyckliga att kunna underrätta det, sedan ofwanstående rader skrefwos, mademoiselle Jenny Linds engagement wid Drottningens theater är definitift bestämdt."

—⋙○◎○⋘—

En dom af Peter den Grymme *).

Hastigt reste sig Juana vid dessa sällsamma ord, betraktade sonen med wild stolthet och förwåning, drog honom till sig, betäckte honom med wansinniga kyssar och brännande tårar; sedan slöt hon honom fast i sina armar, som om hon welat undandraga honom werldens ögon, och ropade med darrande stämma:

— Min Gud, min Gud! komme straffet öfwer mig ensam; Du wet att det är jag, som för honom har betecknat offret, Du wet att det är jag, som har fört hans mordiska hand.

Ännu samma dag blef Antonio gripen och stannade ej länge i fängelset, uti hwilket hans dommare läto kasta honom. Hans bekännelse förkortade undersökningen och lättade hans dommares uppgifter. Efter långa och sorgliga förberedelser, som då woro förbundna med en afrättning, dömdes han att hängas. Redan war galgen i ordning, när konung Don Pedro, som efter belägringen af Guardamar dröjde i Sewilla, hörde talas om domherrens död och de märkwärdiga omständigheterna derwid. Han lät uppskjuta afrättningen och föra Antonio Perez inför sig.

Don Pedro war då tjugu sex år gammal, af hög wärt och ett intagande yttre, ingenting i anletsdragen hos den otrogna mannen till Blanche af Bourbon och Jeanne de Castro förrådde de wilda lidelser, som historien förekastar honom. Född i ett blodtörstigt århundrade, satt på en wacklande och stridig thron, oaflåtligt hotad af sin broders hat och dolk, såg sig denne furste nödsakad antingen att afstå från sin krona eller att förswara den med förskräckelse. Hans grymhet war, för att så säga, systematisk; han kunde någon gång wara rättwis, aldrig mild.

Antonio Perez stod för konungen blek men lugn, utan öfwermod, men ock utan swaghet. Don Pedro satt på ett säte af sten under en baldakin, som uppbars af fyra starka pelare. Denna thron stod, efter de förhanden warande ruinernas intyg, wid ingången till Moskeen Alhassar. Här brukade konungen sitta, en Ludwig den Helige under trädet wid Vincennes, då han afhörde anklagade, pröfwade rättsärender, bekräftade eller upphäfde domsslut.

Med det uttryck af uppriktighet, som gjorde hwarje bekräftelse onödig, hwarje twifwel omöjligt, upprepade Antonio i korthet orsakerna, som wäckt honom till hämnd; han talade om sin långa wäntan, sin hemska förskräckelse, sina sömnlösa nätter, sina ensamma tårar, om sin ungdom, som han stört genom det outplånliga medwetandet af sitt blifwande brott. Han yttrade sig enkelt, wältaligt, öfwertygande och sannt. Konungen gaf ej tecken till rörelse eller medlidande. Dock när han fick weta, att Jose Perez mördares hela straff inskränkt sig till förbud att sitta i kyrkokoret ett år, glödde hans ögon och han sade till öfweranklagaren:

— Sennor, rättwisans swärd, som wår fader Alfonso döende lemnat oss, torde ej billiga denna fördömda olikhet inför lag. Den fattiges blod gäller lika så mycket som den rikes. Wi förklara den andliga domstolens utslag för orättwist och dömma Antonio Perez att ej på ett år få sköta skomakarehandtwerket.

För denna likaså owäntade, som rättwisa dom, förtjenar Don Pedro att i stället för den Grymme kallas den Rättsälskande.

Samwetsgrannt har traditionen bewarat minnet af denna händelse och ännu i dag wisa Sewillanerne stället, der denna dom blifwit fäld, och de mossiga ruinerna af den förfallna byggnad, der Antonio Perez en gång bodde.

*) Forts. och slut fr. föreg. N:r.

Äfwentyret i Fiskarhyttan.

Tre år äro förflutna — berättade en ung officer för en krets af sina wänner — sedan jag i Nowember månad befann mig i Bretagne. Ett wigtigt ärende fordrade min närwaro i N., och jag beslöt mig en afton, att lemna mitt quarter och rida dit; en föresats, ur hwilken man försökte taga mig, i det man gjorde mig uppmärksam på faran och ansträngningen af en sådan ridt midt igenom en skog och wid den snart inbrytande höstnatten.

Trots alla inwändningar red jag af. Djup snö betäckte marken, winden tjöt ängsligt i de aflöfwade träden och på afstånd suckade hafwets swall emot stranden. Men wädret afskräckte mig ej, ty jag räknade på skydd af min wida kappa, och hade för många gånger på slagfältet skådat döden i ögonen, för att frukta anfall af ett röfwareband. I öfrigt war jag försedd med förträffliga pistoler, min häst ansågs såsom en af de bästa i hela squadronen och som beskyddare hade jag dessutom min newfoundländska hund, hwars mod, styrka och trohet jag warit i tillfälle att flera gånger pröfwa.

Knappt hade jag ridit en timma, så bröt plötsligen stormen löst, träden stötte tillsammans och snöhwirflarne gjorde mig halft blind och hindrade mig i min resa. Nu började jag att fundera, om jag ej gjort bättre i att stanna hemma; men ångren kom för sent. Min häst wäckte till gång efter annan och hunden började morra. Jag kunde hwarken se eller höra, ty det herrskade fullkomligt mörker och stormwindens raseri hindrade hwarje annat ljud att framtränga till mig, under det mina kamraters skarpare öra uppfattade hwarje ton. Plötsligen gjorde stormen en paus och jag förnam ett aflägset, doft ljud, såsom ett kanonskott; efter flera minuter följde ett annat, tydligen från något i fara warande fartyg. Strax derpå begynte stormen ånyo och gjorde det omöjligt att widare höra något.

Min ställning blef mer och mer betänklig. Nära fem timmar hade jag irrat omkring i skogen, min stackars häst war nästan utmattad; jag sjelf dröp af regn och snö, och, hwad som war wärst, jag hade ridit wilse. Det syntes mig, som om hwarje utwäg warit tillspärrad och all förhoppning förswann att före dagsljuset komma ur denna labyrint. I detta tillstånd af bestörtning och obeslutsamhet träffades min blick af ett ljus, som skimrade mellan träden. Jag närmade mig med all möjlig försigtighet; jag trodde mig upptäcka ett halft förfallet jägarehus. Jag band nu min häst wid fönstergallret och klappade på; men då ingen öppnade, trädde jag dristigt in.

Det ljus, jag obserwerat, kom från en eldstad, framför hwilken satt en gammal gumma, sysselsatt med att steka ett wäldigt stycke fläsk. Wid bullret af mitt inträdande for hon förskräckt tillsamman och utstötte ett skri. I sanning war mitt yttre ej sådant, att det kunde ingifwa förtroende; jag såg ut, som om jag warit dragen ur gyttjan, ifrån håret dröp regn och ett tjockt skägg gaf mig i detta tillstånd mer utseende af en bandit än en ärlig menniska. Men efter hwad jag sedan erfor, war det ej mitt yttre, som framkallade hennes förskräckelse.

Stormen, sade jag, har öfwerfallit mig under wägen och fört mig bort ifrån rätta stråten. Jag ber Er herbergera mig, ni skall kunna räkna på god betalning.

Träd litet närmare, sade hon. Hwarje resande är wälkommen i den gamla Maggys hytta. För er häst in i stallet och sätt Er sjelf här wid brasan, ni liknar en ur sjön uppdragen rotta.

På ett sådant bemötade war jag ej beredd, ty jag fruktade att finna i min wärdinna en gammal, brutal håra. Jag följde således gerna hennes anwisning och efter den nödwändigaste förplägning för min häst tog jag plats wid spisen, under det att den gamla alltjemt wände på steken.

Ni måste wänta att äta, sade den gamle, tills min son Yvon kommer tillbaka. Han är utgången mot skeppet, hwars nödsignal ni hört. Min Yvon, som känner hwarje bugt, såsom denna stuga, wille försöka att rädda åtminstone någon.

Samtalet afstannade med detta. Jag tände min pipa och wände mig likt steken, än åt höger, än åt wänster. Snart war jag fullkomligt torr. Då inträdde en kolossal, kraftfull man, denna gång böjd under tyngden af en oskäntlig packa, hwars innehåll jag ej kunde gissa. Han studsade wid min anblick och tycktes dröja, men Maggy sade till honom: det är en resande, som farit wilse. Han skall åter komma på rätta spåret, blef swaret. Derpå kastade han packen i ett hörn, så att jag nu såsom deß innehåll kunde upptäcka tågwerk, matroskläder och dylika saker. Yvon nalkades spisen och sade: war wälkommen; det händer ej ofta det nöjet att se någon gäst hos oß.

Detta tilltal och den gamla Maggys uppförande gjorde mig lugn och efter några obetydliga frågor wände jag talet på det strandade skeppet. Gick skeppet förloradt? frågade jag min wärd.

Rubb och stubb, och wraket drifwer nu omkring på wågorna.

Men har man ej kunnat rädda något enda lif?

Ingen har kommit undan; hafwet gick för högt, för att jag skulle wåga mig ut, och hade ock detta warit möjligt, så hade ingen ting wunnits dermed.

Hwarföre ej? Det synes dock att ni ej kommer tillbaka med tomma händer.

Det är wår egendom; sjön har kastat upp det, och allt hwad som drifwer i land tillhör oß.

Efter deßa ord blef mig klart, att mitt wärdfolk hade bibehållit det i Bretagne allmänna bruket, att betrakta såsom deras allt hwad hafwet uppkastar. Denna upptäckt gjorde att jag fattade helt andra känslor för Maggy och Yvon, och nu först rann det mig i hågen att se mig något om i hyttan. Deras husgeråd war eländigt, wid wäggen lågo åror och fisknät; i ett hörn warseblef jag med förskräckelse en blodig bila, ett gewär och en jagtknif med förgyldt, sirligt arbetadt handtag, som tydde på en rik egare. Jag frågade Yvon, hwarifrån detta gewär härstammade; han dröjde med swaret och slutade med det föregifwande, att han funnit det, hwilket än mera ökade min mißtanka, oaktadt jag sorgfälligt undwek att wisa detta.

Nu framsattes maten; stekens besynnerliga smak och den ofta upprepade påminnelsen att flitigt anlita flaskan gåfwo näring åt mina mißtankar. Under förewändning att se efter hästen, stack jag utanför dörren pistolerna i fickan och fann wid inträdandet modren och sonen i ett sakta samspråk, som de genast slutade. På min fråga efter nattläger pekade de på ett hål i taket, genom hwilket en stege förde.

Så snart jag befann mig ensam, war min första omsorg, att undersöka lokalen och sätta mig i förswarstillstånd. I ett hörn fanns den så kallade sängen d. w. s tre bräder, täckta med halm; gent emot låg ett nät, på hwilket min hund uppsprang och begynte morra och skrapa med fötterna. Med afsigt kastade jag mig, så tungt jag kunde på mitt läger, men lemnade det sakta, för att lyßna på hwad som sades nere i stugan, hwarest jag hörde att man talade om att mörda mig. Plötsligen knackade det på dörren; det war en från skeppsbrottet lyckligen räddad matros, som man upptog med motwilja och sedan lät uppstiga till mig. Jag antydde honom med en wink att wara stilla och hörde tydligt att den gamla sade: detta fordrar dubbelt arbete.

War ej rädd, swarade fiskaren. Jag skall nog för båda skrifwa marschruta på andra werlden.

Då matrosen ej hade några wapen, så lemnade jag honom en af mina pistoler, och wi öfwerenskommo att wara på wår wakt, och att sofwa lika litet som min hund, hwilken wi togo emellan oß.

Fullmånan upplyste nu, sedan stormen lagt sig, alla föremål i full klarhet; efter en stund hördes ett buller; hunden spetsade öronen, på ett tecken förstod mig det trogna djuret fullkomligt och lade sig lugnt neder. Wi spände wåra pistoler. I detta ögonblick syntes Maggy i öppningen med en blindlyckta, bakom henne Yvon med bilan i hand. Genast tryckte wi af. Yvon störtade ögonblickligen trappan nedför, träffad af twå kulor; likaledes hans moder, halft sönderrifwen af min hund. Nu stego wi ner. Sedan wi bundit den gamla, som ännu lefde, skickade jag matrosen till nästa stad, för att hämta polisbetjenter, under det jag ånyo laddade mina pistoler och stannade med min hund quar som wäktare.

Wid manskapets ankomst upptäckte wi ett lik under halmen i stallet och ett under nätet på winden.

Nattwäktaren.

(Fritt efter Tyskan af C. P.)

"Ack, att waka hela natten,
Låt en annan det, för katten!
Hu, jag fryser! först en tår,
Sedan jag till hwila går."

Så Hans tänker och sig sätter,
Denna natt, som andra nätter,
Somnar och sig sträcker ut,
Sofwer godt till nattens slut.

Snarkande Hans ännu hwilar
Då ren sol'n ur hafwet ilar,
Och den muntra husets tupp
Wäcker Hans ur sömnen upp.

Frysande wår Hans sig ruskar
Och twist genom staden luskar
Som en tjuf; men i en fart,
Kommen hem, han somnar snart.

—»»»o◊o«««—

Folkscener.

"Gif plats, wi äro folkets representanter!"
"För tusan, gif plats, go herrar, wi äro folket sjelft!"

ANMÄLAN.

Illustreradt Söndagsmagasin fortgår under nästa quartal efter samma plan, som hittills blifvit följd, och annonseras härmedelst till benägen prenumeration. — Redaktionen motser lika mycken benägenhet å Publikens sida, som den hittills varit i tillfälle att röna och lofvar att göra allt, för att gå läsares billiga önskningar till mötes.

Priset för 3:ne månar äro 1 R:dr B:co, om requisition sker direkte hos redaktionen.

De prenumeranter på de förra quartalen, som taga tidningen äfven för instundande, erhålla, efter hvad vi redan utlofvat, en större, väl utförd gravyr, som, efter vanligt pris på dylika arbeten, knappast är betalt med prenumerations-afgiften för ett quartal.

Götheborg d. 26 Sept. 1847

C. Petersen.

Nästa N:o utgifwes den 3:dje Okt., kl. 7 f. m.

Götheborg, C. Petersens officin 1847

ILLUSTRERADT
Utkommer hvarje Söndag. Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co
Enkla N:r 8 sk. B:co
SÖNDAGS MAGASIN.
N:o 1 Götheborg, Söndag d. 3 Oct. 1847. 3 Qvar.

Fyra raska matrosers sexåriga wistelse på Spetsbergen.

En köpman från Mesen, en stad i guvernemange Archangel, utrustade 1743 ett skepp, för hwalfiskfångst wid öarne i norra oceanen. Skeppets manskap bestod af fjorton personer.

Under de första åtta dagarne gick farten ganska lyckligt; men på den nionde wände sig winden åt öster och blåste med sådan kraft, att fartyget oemotståndligt dref åt wester. Det befann sig snart i granskapet af Spetsbergen. Ty wärr dröjde det ej länge, förr än skeppet war omgifwet af så mycket is, att man i första ögonblicket trodde att det genast skulle krossas af densamma Lyckligtwis utstod det tryckningen af de genom stormen och floden sammandrifna ismassorna; det ena blocket efter det andra halkade förbi. Men ismassan i sin helhet, hwaraf fartyget war omgifwet, sträckte sig längre än ögat kunde nå. All ansträngning af manskapet att undkomma dessa ismurar war förgäfwes och mensklig kraft härtill för swag. De arma sågo sig nödsakade att öfwerlemna sig åt sitt öde och afwakta den tid, då åter hafwet blefwe fritt. Detta war att wänta till följande wåren.

Öfwerstyremannen Alexander Himkov erinrade sig hafwa läst att ett par år förut några Ryssar hade på Spetsbergen låtit upp-

resa en hytta, för att under deß tak kunna uthärda den fruktansvärda wintren i detta land. Hoppet att möjligtwis finna denna hytta war det enda, som gaf det i isfältet inneslutna sjöfolket någon tröst. Men lottkastning måste först bestämma, hwilken del af manskapet, som skulle quarstanna på skeppet, och hwilka som skulle söka land. Fyra man borde företaga detta försök och lotten föll på Hr Hinkop, Theodor Maragen och twå matroser. De försågo sig med allt hwad de kunde anse nödigt, för att skydda sig mot hunger och köld, och begåfwo sig af på den swåra och farliga wägen öfwer de simmande isblock, som af stormen och floden wräktes fram och tillbaka. Det war en osäker, wacklande grund. Ändtligen kommo de lyckligen i land och upptäckte efter långt sökande den bofälliga hyttan, ungefär en half mil från stranden. De hade lidit mycket under denna marsch och under första natten måste de wara i oupphörlig rörelse, för att skydda sig mot den förstenande kölden.

Lyckligtwis woro nätterna wid denna tid korta. Twå timmar efter solens nedgång uppsteg hon ånyo på horisonten och förjagade matrosernas sorgsna sinnesstämning.

De lemnade så snart som möjligt den eländiga hyttan, ilade tillbaka till stranden, der de landstigit. Men huru war ej här allt förändradt? Hafwet war fritt. Isen war förswunnen och ingen ting syntes mer än en oerhörd wattenyta, som ändlöst utsträckte sig för deras blickar. En häftig orkan hade uppstått och oertröjt all isen. Med densamma war ock fartyget förswunnet. Man har aldrig sedan hört talas om detsamma, så att säkert är. att det blifwit sönderkroßadt af isen och att de tio, som woro om bord, funnit sin graf i den kalla wågen.

De fyra på den isiga stranden quarlemnade wißte ej, om de skulle prisa sig lyckliga att hafwa undgått denna fara. Den öfwerwägande känslan war förtwiflan, ty en oundwiklig död wäntade dem, kanske förenad med outsägliga lidanden. Ändtligen segrade kärleken till lifwet och gaf dem någon beslutsamhet och med detsamma någon förhoppning. De anbefalde sig i Guds beskydd, beslutsamma att göra allt, för att wisa sig wärdiga hans wälbehag, och i öfrigt att hängifwa sig åt hans råd och wilja.

Framför allt försökte de att någorlunda hjelpligen iståndsätta sin hytta. Detta skedde till en början genom att stoppa den med moßa, hwarpå war stort öfwerflöd. Detta arbete war nödwändigt, för att någorlunda skydda sig emot kölden om nätterna. Huru omsedd den än dertigenom blef, måste likwäl eld oupphörligen underhållas, om de ej skulle stelna af köld.

De öfwertygade sig mer och mer om denna öde öns ofruktbarhet. De sågo hwarken träd eller buskar, och det syntes dem wißt, att de blott för en liten tid här skulle kunna lifnära sig. Fördjupade i sådana dödsbetraktelser irrade de till hafsstranden; ty hafwet war den enda punkt, hwarifrån de ansågo att hjelp kunde komma. En dag funno de der trädstammar, utan twifwel ditförda från Europa, Asien eller Amerika af de floder, som utfalla i Ishafwet. Från denna dag hade de wed i öfwerflöd. I några bjälkar och skeppstimmer funno de naglar och andra jernsaker, som blefwo dem af stor nytta. Lyckligtwis hade de, då de lemnade skeppet, medtagit något krut och en bößa. Detta öfwerlemnade de till den skickligaste jägaren bland sig, med den befallning, att först skjuta då, när man kunde wara säker om bytet. De hade krut ungefär till tolf skott; genom jägarens skicklighet fälldes härmed ej mindre än tolf renar, så att de för det närwarande hade tillräckligt föda. Oaktadt deßa lifsmedel anwändes på sparsammaste sätt, motsågo de dock med stor förskräckelse deß slut. Ju mer detta förråd aftog; desto mer wärte deras farhåga. De genomlupo alla tillgängliga punkter af ön och hoppades att påträffa en ny hjelpkälla. Emellertid anryckte den på Spetsbergen så otroligt korta sommaren. Snön smälte i dalarne, strömmar skiljde isen från stränderna; men höjderna bibehöllo oförändradt sin winterdrägt. På solbelysta ställen grönskade några planter, och blommor framkommo inom några dagar; ty i detta sorgliga klimat synes det korta lifwet skynda sig att fira en hastig triumf öfwer döden med deß afskräckande wälde. Under de få sommarweckorna öfwerdrages den ifrån snö befriade jorden med en förträfflig, ytterst närande moßa, hwaraf renarne hämta sin näring. Så har naturen kärleksfullt sörjt för de djur, som man i stora hjordar finner på deßa af köld förstelnade länder.

På det nakna Polarlandet och midt i denna graflika enslighet feladės det wåra fyra olyckliga ej fiender. Isbjörnarne smögo omkring deras hytta och omkring renhjordarne; och då de sednare med sin otroliga hastighet lätt kunde undkomma, måste wåra matroser wara på sin wakt, att ej blifwa ett rof för deßa förfärliga fiender. De måste börja att tänka på wapen! Med tillhjelp af en hake, som de funnit på stranden, uppgräfde de en rot, i afsigt att deraf göra en båge. Men olyckligtwis hade de ingen sträng, ty när de slagtade renarne, hade de ej kommit på ideen att anwända deras inelfwor och senor till bågsträngar.

De försökte då att förfärdiga en pik, för att dermed kunna angripa deßa djur och äfwen förswara sig emot dem. Men huru skulle de forma det jern, som fallit i deras händer, då de hwarken hade tång, hammare eller städ? De anstälde flera dagar efter hwarandra fåfänga försök; ändtligen walde de en hård, slät sten till städ, sökte sedan ut en hård basaltsten, för att begagna såsom hammare; formade ett par renhorn till tång, glödgade så jernet, uträtade hakarne, hwäßte spetsen och bundo den med en rem, som de skurit ur en renhud, wid en lång stång.

Så hade de då slutligen kommit i besittning af ett nödtorftigt wapen och gjorde sedan en annan, en tredje dylik lans, och nu genomsprungo de dalar och berg, för att försöka, om de ej

kunde nedlägga en ren eller en isbjörn. Ty wärr woro deras försök så fruktlösa, att de nästan förlorade modet, och styrktes i den öfwertygelse, att döden snart skulle göra slut på deras olycka. Efter tusen mißlyckade försök nedlade de slutligen en isbjörn. Denna seger wäckte lika mycket deras förhoppning, som deras tacksamhet mot Gud.

Man förde djuret till hyttan, afdrog huden, sönderskar köttet, hängde det dels i friska luften, dels i rök, och sökte att skydda detsamma mot listiga wargar och räfwar. Emellertid lockade oset af denna stek flera hungriga djur och snart blef antalet af deßa så stort, att matroserna började, då de nedlagt flera, att wälja af bytet blott de bästa delarne.

När de sönderdelade sitt rof, uppsökte de sorgfälligt alla senor och kunde slutligen utföra det förehafwandet, att förfärdiga sig en båge, hwarefter de af spikar, tråd och fjäder sammansatte pilar. De fruktade numera ej att dö af hunger eller omkomma i striden med de wilda djuren.

Nu föranstaltades deras första egentliga jagt. De första renar som mötte dem, föllo för deras skarpa pilar. De dödade på Spetsbergen inalles 250 sådana och antalet af räfwar war wäl fyra gånger så stort; äfwen bemägtigade de sig en stor mängd Wallrossar, som under sommaren uppkröpo på stranden och i fömnen lätt kunde öfwerfallas och dödas.

Wid wintrens annalkande blefwo björnarne mycket wildare. Det med is betäckta hafwet hindrade dem att förfölja fiskarne. Intet under då, att wåra matrosers kamp med dessa af hunger plågade djur blef dubbelt hetare och att de nästan dagligen woro utsatta för rasande anfall från detta håll.

Innan nordens långa natt inbröt måste de tänka på medel att förskaffa sig ljus under de sex tillstundande mörka månaderna. De togo en slags lera och gjorde deraf en lampa. Först efter flera fruktlösa försök lyckades det dem att förfärdiga ett käril, genom hwilket oljan ej utsipprade, såsom händelsen warit med den först förfärdigade. Till weke begagnade de skeppsdref, som de funnit på stranden. När detta lilla förråd blef slut, war intet annat öfrigt, än att taga af sina skjortor och kalsonger till samma ändamål. Redan sedan längre tid tillbaka woro de klädda i warma björnhudar och kunde sålunda försaka underkläderna.

Nöden gjorde dem till fiskare, jägare, krukmakare, timmermän, skräddare, skomakare garfware o. s. w. Ofta måste de hjelpa sig fram på ett besynnerligt sätt. Rendjurshudar woro det material, som de mest begagnade. För att garfwa dem måste de lägga dem flera dagar i watten, emedan håren då bortrutnade; sedan refwo de den wåta huden så länge och så starkt, tills hon torkat; de ingnedo sedan fett, för att göra den smidig och sömmade sedan kläder deraf med nålar, som de förfärdigat af spikar.

Sålunda besegrades mången brist och månget hinder. Detta oaktadt kunde de ej med tillförsigt och hopp blicka in i sitt framtida lif, ty deras faror förnyade sig med hwarje dag och klimatet antog ett fruktanswärdt utseende. Förnämligast oroades de af den tanken, huru det skulle blifwa, om sjukdom öfwerfölle dem, om någon af dem doge och deras arbetskraft sålunda förminskades. Glada öfwer en oförswagad hälsa och uppmuntrade genom hoppet om en snar förloßning ur deras ofriwilliga landsförwisning hälsade de sommarens inträdande; men utan en enda solglint af hopp och nedtryckte af brist, ansträngning och sorg emottogo de med smärtsamma känslor den fiendtliga wintren. Olyckligast ibland dem kände sig H:r Himkof, ty han hade lemnat en dyr maka och twå små barn i hemmet, om hwilken han talade utan återwändo, och efter hwilka han längtade med en makes och fars hela känslofullhet. Kamraterna woro ej i stånd att trösta honom.

En af deras bekymmer uppfylldes först på Theodor Waragen. Han träffades af en allwarsam sjukdom och hans krafter aftogo plötsligt. Hans dödsstund kom, utom att man kunnat anwända något medel för hans tillfrisknande. Hans bortgång bragte en djup bedröfwelse öfwer hans kamrater. De förde hans lik till en höjd i grannskapet och begrofwo det så djupt som möjligt i snön, för att skydda wännens ben mot björnens glupskhet.

Så förflöto under nöd och bekymmer sex långa år. Den 15 Aug. 1749 medförde deras räddning. Det war en dyster, töknig dag. Den tjocka dimman gaf åt hela ön ett fullkomligen melankoliskt utseende. De tre enslingarne gingo med tunga fjät emot stranden, med en sinnesstämning lika dyster som himlen öfwer dem. Plötsligen skingrade sig dimman i söder. O, hwem kan skildra deras förwåning, deras hänryckning, då de på ungefär en mils afstånd sågo ett skepp. Deras fröjderop genljudade genom de isbetäckta bergen. De uppklättrade genast på ett närbeläget högt berg och antände en stor eld. Tecknet warseblefs på skeppet. En båt utsattes och kom lyckligt till stranden. De stego uti och woro snart ombord. Med kaptenen kommo de snart öfwerens och sedan de hämtat sitt förråd af hudar, talg och tran, sina lonsar, bågar och pilar, kärl och lumpor, lemnade de ön under sina rörda hjertans warmaste tacksägelser till Gud.

De ankommo lyckligt till Arkangel. Glädjen att återse sin älskade maka bewingade så H:r Himkofs steg, att han wid landstigningen föll i wattnet och war nära att der finna sin död.

Härpå lät amiralen i Arkangel samla berättelser om de trenne räddades äfwentyr och nedlägga den i der warande Arkiv. Det är efter deßa underrättelser som wårt sammandrag är gjordt.

——oOo——

Napoleon Bonapartes underskrifter.

Konsten att från det egendomliga i en persons handstil, sluta till samma menniskas karakter har mycket sysselsatt de lärda och andra wänner af dylika undersökningar. Man har gjort samlingar af handskrifter och genom deras jemförande med hwarandra försökt att komma till allmängiltiga grundsatser i detta fall, men ej alltid med lyckliga resultater. Wore ej saken så ytterst inweckla̲d, så skulle wi begagna oß af tillfället att, wid meddelandet af Napoleons underskrifter, försöka gifwa wåra läsare en djupare insigt i ämnet. Men utan att derwid uppehålla oß, wända wi oß till deßa underskrifter, hwilka genom sin sällsamma originalitet torde wara ett nog lockande föremål för uppmärksamheten, äfwen om man ej genom anordning efter tidsföljd derigenom owillkorligen wäckes till tanka på denne utomordentlige mans olika lägen och sinnesstämning.

Wi börja med Bonapartes underskrift, såsom sextonårig yngling och kadet wid kongl. militärskolan i Paris 1785.

Samwetsgrant utsätter han här alla sina titlar och wärdigheter, en sak, som han 1793

som Bataljonschef försmår. Som öfwergeneral öfwer armeen skref han blott

att han d. 29 Nivose

år IV, d. ä. den 19 Januari 1796 med

underteckna̲de den plan, han öfwerlemnade den dåwarande franska krigsministern, och till hwars utförande han kallades, skedde utan twifwel med affigt, ty titeln general kunde wäl ej underlåta att gifwa härförarens 27 år ett wisst utseende af erfarenhet. Efter utnämning till öfwergeneral öfwer italienska armeen förkortade han sin underskrift, i det han utstötte det italienska u framför den följande konsonanten och skref sedan

eller såsom på originalet till hans berömda proklamation från Majland d. 20 Maj 1796

Som öfwergeneral wid expeditionen till Egypten undertecknade han

d. 30 Jul. 1798 i Cairo; som förste Konsul och konsul på lifstid ändtligen som Kejsare

Proklamationen efter slaget wid Austerlitz af d. 3 Dec. 1805 har ännu ungefär samma utseende.

d. 25 Maj 1804. Denna underskrift tillhör de tidigaste under kejsartiden och bibehölls oförändrad till 1806. Instructionefför den med öfwerbefäl öfwer 50,000 man i Italien stående Marschalk Massena är uppsatt af Kejsarens egen hand och har detta utseende:

Je comte passer le Rhin le 5. vendémiaire; je ne m'arrèterai pas que je ne sois sur l'Inn et plus loin. Je me confie à votre bravoure, à vos talens. Gagnez-moi des victoires. Napoleon.

(d. w. s. Jag hoppas att d. 5 Vendemiaire kunna gå öfwer Rhen. Först wid Inn eller längre bort gör jag halt. Jag öfwerlemnar mig åt er tapperhet och era talanger. Segra förmig. Napoleon.)

Getingskogen på ön Cuba.

Wi hafwa i ett tyskt blad funnit nedanstående, nog egna upptäckt inom naturalhistorien. Att berättelsen har mycket smak af en äkta hoax, kan ej nekas; dock wilja wi öfwerlemna domen åt män af facket. I alla fall är påståendet ej orimligare, än det wi en gång hörde af en enfaldig öfwerste, att man kan förwandla hafra till råg och råg till hwete, genom att låta kreaturen nedtrampa brodden till deßa sädesslag i deß första uppkomst.

För kort tid sedan gjorde man på Cuba en för naturalhistorien lika wigtig, som märkwärdig upptäckt. Ett stycke från Sant Jago, den gamla hufwudstaden på de stora Antillerna, har man i en klipptrakt funnit en häck med ungefär halftredje fots höga buskar, hwilka man ej förut warseblifwit. Deßa buskar hade den besynnerliga egenskap, att om man ref eller stack sig på dem, frambragtes samma werkan, som af ett getingsting. I granskapet af deßa buskar fann man i klippornas remnor ett owanligt stort antal getingbon, hwilkas innewånare dock woro något mindre än wanliga getingar, men i öfrigt liknade dem. En åkerman, hwars boning låg i granskapet af deßa klippor, uppryckte händelsewis en planta af deßa buskar och fann wid deß rot kroppen af en förtorkad geting, som han blott med wåld kunde rycka derifrån; detta syntes honom underligt; han uppref ännu flera plantor med samma resultat, som han ingalunda för sig kunde förklara. Wid närmare undersökning af marken fann han flera döda getingar och det föll honom in, att buskarne måtte uppwära ur getingar. Han samlade ett dussin af deßa djur och tog dem med sig i sin boning. Då han betraktade dem genom ett förstoringsglas, upptäckte han att deras mage innehöll ett froämne. Mannen försökte nu experimentet, lade getingarne på en af sina trädgårdssängar och inom twå månader syntes flera unga plantor, helt och hållet lika dem, som bildade häcken.

Han meddelade denna upptäckt åt några af sina bekanta, som likaledes anställde försök af samma art och funno samma resultat. Man gjorde en för botaniska sällskapet i Bryßel resande lärd, som kom till Kuba, bekant med denna upptäckt. Mannen skrattade i början öfwer meddelandet, beslöt slutligen på ofta förnyade uppmaningar, att sjelf anställa experimenter och blef för detta ändamål fulla twå månader på ön.

Icke förgäfwes hade han der tillbringat sin tid, ty utaf af honom planterade getingkropparne uppkomma ganska rigt plantor. Han medbragte till Europa både getingfrön och geting-plantor och för närwarande anställer man i Jardin des Plantes försök i dylik wäg.

Den stora jordbäfningen i Lissabon 1755.

Man har aldrig sett en skönare morgon, än d. 1 Nowember 1755. Solen sken med sin fulla glans, himlen war fullkomligt ren och klar, ej det ringaste tecken syntes till det utomordentliga naturfenomen, som skulle göra en så blomstrande, rik, befolkad stad till en skådeplats för de ryswärdaste fasor, den grymmaste förtwiflan.

Kl. emellan 9 och 10 denna dag satt wår berättare wid sitt skrifbord och höll just på att sluta ett bref, då hans paper, hans bord gjorde en rörelse, som mycket öfwerraskade honom, alldenstund hwarken drag eller wind egde rum. I det han eftertänkte, hwad som wäl kunde wara orsaken, började huset att darra från sin nedersta grund. Ännu anade han ej faran, ty på gatan rullade en mängd stora wagnar, som foro upp till slottet och det kunde ju wara dånet af deßa, men när han närmare eftertänkte, war snart allt tydligt. Under jorden hördes ett buller, som när ett owäder urladdar sig på mycket långt afstånd. Han insåg genast att detta war förebudet till en jordbäfning. I Madeira hade för sex år sedan en jordbäfning börjat på samma sätt.

Nu bortlade han hastigt pennan och sprang upp i owißhet, om han skulle blifwa i kammaren eller ej. Faran syntes honom lika farlig på ett ställe, som på ett annat; nästa ögonblick gjorde slut på detta twifwelsmål. Det hördes nu ett förfärligt dån, som om alla hus i staden sammanstörtat. Äfwen huset, der wår resande bodde, blef så häftigt skakadt, att de öfra wåningarne nedstörtade på ögonblicket; hans rum undergick wäl ej ett dylikt öde, men gungade så fram och tillbaka, att alla möblerna följo tillsammans i hopar, och att det kostade honom möda att hålla sig på fötterna. Hwarje ögonblick wäntade han att blifwa krossad, ty wäggarne gungade fram och tillbaka och brusto på flera ställen, ifrån fogningarne störtade stora stenar under det takbjälkarne öfwer allt swäfwade i fria luften. Wid samma tid öfwerdrogs den annars klara himlen med moln, så att ej ett föremål widare kunde urskiljas. Det inträdde ett egyptiskt mörker, antingen till följe af den omätliga damman, som de instörtade husen förorsakade, eller emedan en mängd swafwelaktiga dunster utwecklade sig ur jorden. Berättaren wågar ej afgöra hwilket. Han undergick en swimning, som warade omkring tio minuter.

Ändtligen uppklarnade natten, de wåldsamma jordstötarne gåfwo efter, wår resande bekom åter sin fattning, han blickade omkring sig, och det första, som föll honom i ögonen, war en moder, sittande med sitt barn på jorden, blek, betäckt med damma, ...rande såsom ett asplöf. Han frågade, huru hon wore kommen hit, men hennes förskräckelse medgaf ej något swar. Förmodligen hade hon flytt från sitt eget hus, och då allt störtade tillsammans, begifwit sig till planen framför det hus, der resan-

den bodde. I intet fall war här rätta stället att göra förfrågningar. Den arma quinnan rigtade sedan i dödsångesten den frågan till honom, om ej detta wore werldens ända? Likaledes klagade hon, att det felades henne luft, och bad om en drick watten. Främlingen gick in i ett sidorum, hwarest stod ett stort kärl med drickwatten, hwilket i Lißabon är tämligen sällsynt; men det war sönderslaget. Han sade derföre till henne, att hon ej skulle släcka törsten, utan först tänka på att rädda lifwet. Huset, sade han, skulle störta tillsamman öfwer deras hufwuden och de båda begrafwas under ruinerna, om ännu en jordstöt läte förnimma sig. Han bad henne fatta honom i armen; han wille föra henne till säker ort.

Främlingen hade en af dessa små omständigheter, som af ingen menskligt klokhet kunna beräknas, att tacka för räddningen af sitt lif. Då deßa skräckscener började, war han ej klädd. Derifrån hans owißhet, om han skulle gå eller ej! Hade han warit i kläderna, skulle han säkerligen på ögonblicket störtat sig ut på gatan och blifwit krossad under ruinerna af de sammanstörtande husen. De öfriga innewånarne i huset, der han bodde, omkommo alla på detta sätt. Emellertid så stor faran än war, war han nog gentelman, att ej i tofflor och kalsonger wisa sig på gatan. Han kastade sig, efter den första stöten, i stöfforna och rocken, fattade den olyckliga quinnan under armen, och ilade gatan nerefter, som förde till Tajo. Öfwer allt war den betäckt med ruiner, här och der spärrad ända upp till andra wåningen. Det war omöjligt att komma fram denna wäg, också försökte han en annan, som war bättre. På den lyckades han framtränga under tusende faror. Han hjelpte här den stackars frun att komma uppför en stenhop, derpå bad han henne släppa honom, för att på händer och fötter sjelf krypa öfwer en annan, som war ännu högre. Knapt hade han tagit ett steg, förr än en stenmassa föll uppifrån med förfärligt dån och krossade både barn och moder med en ögonblicklig död. Detta grufliga skådespel grep med förfäran in i djupet af hans själ. Han war nära att falla wanmägtig till jorden. Dock segrade hans ungdomsstyrka och hans kärlek till lifwet.

Wår främling hade en lång, trång gata att genomwandra, på hwars båda sidor husen woro fyra a fem wåningar höga. De flesta inftörtade ock werkligen, eller lågo redan i ruiner, ur hwilka uppstego klagoljud, hemska, hjertskärande, af sårade och döende. Det syntes ej möjligt att komma härifrån med lifwet, och han önskade blott att blifwa rätt eftertryckligt träffad. Dock skyndade han, så fort hans krafter medgåfwo, denna afgrundsgata framefter. Ändtligen stod han på kyrkogården framför Pauls kyrka, förwånad öfwer den hög af ruiner, hwartill den war förwandlad. För några minuter sedan kunde den beundras såsom ett mästerstycke af byggnadskonst, hwilket målare och bildthuggare täflat att smycka. Nu war den en oerhörd stenmassa, under hwilken tusende kämpade med döden, som blifwit krossade just i ögonblicket, då de böjde knä för den alswåldige. Knapt hade wår wän här hämtat sig från sin första förskräckelse och förwåning, förr än han widare stapplade fram öfwer ruiner mot stranden, för att så långt som möjligt wara aflägsen från alla hus, i händelse en ny jordstöt skulle inträffa. Han kom lyckligen hit och fann en stor mängd menniskor af båda könen, af alla ständ och midt ibland dem de fromma presterna i full skrud, ty de hade skyndat utur patriarkens kyrka från altaret, der de just läste mäßan. Dödens förskräckelse hade lägrat sig på deras ansigten, likasom på deras, hwilka i knäböjande ställning anropade den högstes förbarmande. En ärewärdig gubbe utmärkte sig företrädeswis bland deßa. Han kunde ej förr för sig förklara saken, än han sett förödelsen omkring Tajo. Ryttare, som wid denna tid woro wid stranden, kunde på många ställen blott i häftigaste galopp nå de höjder, der de skulle wara oåtkomliga för wattnet.

Hotad från sjön, icke säker på S:t Pauls kyrkogård för de nära husens instörtning, beslöt wår berättare att gå till myntet, som war en låg och grundfast byggnad och följaktligen erböd ett säkrare skydd. Härifrån hade hela wakten flytt, med undantag af en ung man af sjutton eller aderton års ålder, som inkrupit under porten. Jorden bäfwade ännu, de på afstånd befintliga husen skälfde som asplöf; Tajos watten hade öfwerswämmat gården, waktgörande offiseren räddade sig tillika med wår man på en hop ruiner. Denne yttrade sin förwåning öfwer den unga mannens mod och ihärdighet, hwarmed han trotsade elementerna och — frestelsen. I myntet war en skatt af några millioner upplagd, om de blefwe oantastade, så hade man derföre blott att tacka den unga mannen. Wår främling stannade hos honom wäl sem timmar; då lemnade han honom, tillintetgjord af dagens förskräckelse, af hetta och hunger utmattad till döden, dertill bekymrad om en wäns öde, som bodde midt i staden, och som följaktligen war gifwen den största fara till pris. För att uppsöka denne, tog han nu afsked af den unga krigaren.

Han wandrade nu af öfwer tusen ruiner, öfwer styckena af ett nedramladt kloster, som blifwit en graf för alla munkarne och dem, som åhörde messan, öfwer grushögar, som för en timma sedan utgjorde operahuset och kungliga slottet. På platsen utanför det sednare gafs en egen sorglig scen. Der stodo hästar, mulåsnor och wagnar af alla slag. Den stora mässan hade äfwen börjat i det kungliga till hofwet hörande kapellet, dit den höga adeln och presterskapet skyndat, just som jordbäfningen utbröt. Ingen tänkte på kyrkans prakt, som här blef till rof för tjufwarnes fräcka hand. Ingen uppsökte sitt ekipasch. Der stodo nu de arma djuren förespända och hungrande eller lågo de halft förkrossade och försmägtande.

(Forts.)

———◦○◦———

Tragi-komisk död.

(Fritt efter Tyskan af C. P.)

Af Doctorer fyra stodo
Hos en sjuk, som färdig war,
Och med flit de söka trösta:
"Mod, min wän! än hopp är qwar!"

De med läkemedel hade
Honom fört till grafwens rand;
Ingen wille nu medgifwa
Att han medlen illa fann.

Efter mänget gräl de blefwo
Eniga i denna twist:
"Om hans lungor det medgifwa,
Lefwer mannen ganska wisst."

Och en sade till den sjuke:
"Än en bön wi hafwa blott!
Kan ni hosta eller spotta,
Ja, blott hwissla, är det godt!"

Nu den sjuke dem beskådar
Och med leende utfar:
"Ja, uthwisslas I förtjenen!"
Och den sista pusten tar.

Trollkarlen i klämma.

"En annan bild! Se här mitt ädla herrskap! . . . Hastighet är intet trolleri. . . . Det kostar mig blott en ganska enkel magnetisk-magisk beröring med min trollstaf och skålen med fiskarne är försvunnen . . . Den skönaste blomsterbuket ler emot Er. . ."

Nästa N:o utgifwes den 10:de Okt., kl. 7 f. m.

Götheborg, C. Petersens officin 1847

ILLUSTRERADT

Utkommer hvarje Söndag. Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co

Enkla. N:o 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 2 Götheborg. Söndag d. 10 Oct. 1847. 3 Qvar.

C. Petersen Lith. Inst. Götheborg

Krokodilen i kamp med en Orm.

Krokodilerna äro från gammalt bekanta såsom för menniskor och kreatur farliga djur. Deras hufwud och kropp äro platta. Hela djuret är betäckt med hårda fjäll. På swansen eller stjerten uppskjuter en hög, hård kam. Tårna äro mer eller mindre sammanbundna genom simmhinnor. Tungan är köttig, tjock och orörlig, och käftarne hafwa en rad af spetsiga, koniska tänder.

De lefwa blott i färskt watten, hwaruti de röra sig med snabbhet. På land deremot äro de långsamma och tunga. I synnerhet hafwa de en särdeles swårighet att wända sig.

Deras storlek, styrka och skarpa tänder göra dem fruktanswärda.

Deras hårdskaliga ägg likna gåsägg till storlek och form.

De blifwa ganska gamla.

Man delar dem wanligen i flera slag.

1) De egentliga krokodilerna, till hwilka hör den bekanta nilkrokodilen. De hafwa simmhinna mellan tårna på bakfötterna och på dem är den öfra käften på sidorna likasom uppskuren, för att mottaga den nedra käftens framstående tandrad.

2) Gawials hafwa längre och rundare nos än de öfriga twenne slagen.

3) Kaimans eller Alligatorer hafwa på bakfötterna en half simmhinna. I kanten af öfra käften finnes ingen utskäring, utan en grop, hwaruti den fjerde tanden i underkäften ingriper. Nosen är bred och twär. De lefwa i Amerika.

Denna korta karakteristik hafwa wi ansett nödig för beskrifningen af den bifogade bilden. Framdeles skola wi kanske bjuda på en utförligare framställning af detta djurs lefnadsart. Nu åtnöja wi oß med att gifwa ett enda drag af deras lif.

Flera resande påstå, synnerligen om den nordafrikanska Alligatorn och om Krokodilen från Orinoko, att honan bereder ett ordentligt näste för sina ägg. Hon wäljer då ett ställe 50—100 fot från wattnet i något tjockt buskage eller rörwaß, dit hon med munnen drager blad, stockar o. s. w. På deßa lägger hon ungefär tio ägg och betäcker dem med gräs och löf. På detta sätt fortfar hon att anlägga det ena nästet efter det andra, till deß hon lagt 50—60 eller flera ägg. Hon bewakar stället, är ytterst skygg och grym, och går tid efter annan till watten, blott för att skaffa sig föda. Då hon alltid går samma wäg och med sin tunga kropp bildar en ordentlig gångstig, så är nästet lätt att finna. Äggen, så berätta de widare, utkläckas genom gäsningen af det ruttnande gräs- och löflager, hwaruti de äro innebäddade, och ej endast genom solen. Så fort ungarne komma ur ägget, arbeta de sig genom nästets omfattning och äro högst listiga. Modren för dem nu till watten, oftast till små kärr, under det hannen förföljer och till tjogtal uppslukar dem.

Sålunda wisar ock detta fruktanswärda djur moderlig kärlek, om wi skola tro wåra resbeskrifware, af hwilka wi kunna nämna namn, sådana som Alldubom och Humbolt. Wår bild erinrar oß om denna moderskärlek. Den för oß till ett krokodilnäste, och detta just i det ögonblick, då modren bestraffar en stor wattenorm för deß anfall på hennes ägg. Om de stora ormarne hafwa appetit för sådana ägg, wåga wi ej afgöra; dock, wår afbildning tyckes antyda detta, ty ormens hufwud synes just öfwer ett sådant ägg.

Fruktanswärd är krokodilens kamp med alla stora ormar. Ormen söker sorgfälligt att undwika sin fiendes käftar och slingrar sig med pilens hastighet omkring deß kropp. Får han rigtigt tag, så kramar han sin förfärliga motståndare till döds. Lyckas det åter denne att fatta honom mellan sina tänder, så är ormen förlorad. Det sednare är fallet på wår afbildning. Ormen, öfwerraskad i sin stöld af krokodiläggen, har ej kunnat undwika sin motståndares käftar, och måste således, trots alla sina swängningar, här finna sin död. Ändtligen måste wi ock fästa uppmärksamhet på den lilla krokodilen, som just nu framkryper, med så raska språng och så girig blick, som om han wille hasta sin modiga moder till hjelp.

——oco——

Ångfartyget Tweeds Skeppsbrott.

(Af ett ögonwittne.)

Det kungliga ångpaketfartyget Tweed af 1,800 tons drägtighet och 500 hästars kraft, fördt af kapten Parsons, lyftade i Southampton d. 17 Dec. 1846 ankar, för att med bref och passagerare gå till Westindien. Det anlöpte Madeira, Barbados, Grenada, Trinidad och kom d. 7 Febr., kl. 6 om aftonen, till Havana. Här mötte det Medway på deß återwäg till England. Tweed intog 480 tunnor kol, bref och passagerare på Meriko och gick d. 9 under segel för Vera Cruz. Passagerarnes antal war 62, hwaribland twå damer och en piga; manskapet med officerare, maschinfolket, matroser och uppassare, war 80 personer starkt, så att inalles 180 menniskor funnos om bord.

Tweeds laddning bestod, utom posten, af 1,115 flaskor quicksilfwer, till ett wärde af 18,000 pund St. Alla passagerarne befunno sig i den bästa stämning. Sedan man lemnat Havana, styrde man till d. 10 Febr. kl. 10 om aftonen mot wester, en sträcka af ungefär 78 sjömil; fartyget gick ganska djupt och winden blåste måttligt; från d. 10 Febr. kl. 6 om afton till kl. 11 eftermiddagen gick kosan west sydwest, ungefär 42 mil. Under hela natten blåste frisk wind och alla tecken till en förestående storm wisade sig. Natten war ganska dunkel och wid midnatten började det häftigt att åska och blixtra, under det att winden plötsligen sprang öfwer åt norden. Under dagen hade kaptenen

ej kunnat göra några soliakttagelser och wisste följaktligen ej, hwarest han befann sig. Thorsdagen d. 11 stormade det oupphörligt med nordlig wind, och sjön gick fruktanswärdt; äfwen under denna dag kunde skeppets läge ej observeras, alldenstund luft'en war dunkel och töcknig; om eftermiddagen ansåg man sig wara på ett afstånd af 125 mil från Alakran-refwen. Samma afton efter kl. 7, när supeen war intagen, roade de icke sjösjuka passagerarne sig med att spela schack och kort, andra läste, till ungefär kl. 11, då alla gingo till hwila och ljusen släcktes. Fredagen d. 12, omkring kl. ½ 3 på morgonen, beträdde kaptenen däck. Det war ungefär kl. ½ 4, då en af wakthafwande matroserna utropade det förskräckliga ordet "bränning framför oß!" Ögonblickligen sprang kaptenen, jemte wakthafwande officeren och matrosen fram till bogsprötet och med blixtens snabbhet utgick kommandot att stoppa maschinen och swänga om. Den som gifwit oß denna berättelse war wid det första nödskriet waken, ehuru något sömnig. När han hörde springandet fram och åter på däck, steg han genast upp, klädde sig nödtorftigt och war inom några sekunder uppe på däck. I det han kastade en blick åt höger och wenster, märkte han, oaktadt dimman, bränningens hotande, hwita spetsar. I ögonblicket kom kaptenen tillbaka och swarade på hans fråga, om det wore farligt: "war lugn, det går baklänges." Han måste hafwa menat maschinerna, ty om fartyget kunde man ej säga detsamma, då det några sekunder derefter med hela sin tyngd stötte på refwet. Fartyget kastade sig wid första påstötningen på sidan; sedan uppkastadt genom den fruktanswärda swallningen upprättade det sig ånyo, för att åter med hela sin tyngd stöta mot refwen. Det syntes, som om detsamma ögonblickligen skulle krossats. Inom några sekunder war ock däcket instörtadt, ty maschinerna, ångpannan och skorstenen lyftades genom en stöt flera tum högt. Maschinerna stannade nu af sig sjelfwa, ångan trängde ur pannan, fyllde maschinrummet och uppsteg som ett moln genom luckorna. Så war då intet hopp mer att rädda fartyget från klipporna, och befallning gafs att utsätta räddningsbåtarne. Allt detta hade passerat hastigare än det nedskrifwes. Passagerare och manskap fyllde däcket, somliga nästan oklädda. När fartyget stötte på för andra gången, lade det sig med bredsidan mot refwet och föll så öfwer med winden. Wågornas swall slog öfwer detsamma, och bortströk kuttern, postbåten och allt, som om de warit ett spån. Nu kastades skeppet af och an för stormen, i hwarje minut hörde man plankornas dån, då de loßnade och lösslets. En häftig wåg borttog styrbord. Det war en fruktanswärd scen; öfwer allt såg man menniskor, som med all konst hakade sig fast i master, planker och tåg; och öfwer allt detta slogo de skummande wågorna, föngo de tjutande windarne

Nere i skeppsrummet, hwarest allt war mörkt, herrskade en fruktanswärd förwirring och oordning. Mellandäcken woro sönderbrutna, möbler och annat kastadt om hwartannat och öfwerspoladt af wattnet, som inträngde från alla sidor; dertill ångestskriet af de arma, som woro kastade ur sömnen till ett sådant uppwaknande — o, det war förskräckligt, hjertskärande! Medwetandet att på intet sätt kunna hjelpa sig, gjorde de olyckligas läge ännu fruktanswärdare. Jag befann mig händelsewis bredwid kaptenen och sade till honom: "hwad är att göra i denna nöd?" "Man måste söka att hålla sig till dagens inbrott, om möjligt är," swarade han lugnt, "jag hoppas att det håller tillsammans till deß." Knapt war detta sagdt, förr än skorstenen wänder sig och nedstörtar för winden; äfwen masterna gungade fram och tillbaka, såsom säf för winden; hwarje ögonblick wäntade man att de skulle brista, men de höllo likwäl. Kaptenen gaf befallning att tågen skulle kapas, men ingen hade en yxa, ingen knif stod en gång att finna — ändtligen fann man en — en stark pennknif, och första styrman afskar nu talirepen, hwarpå kaptenen gaf befallning, att man skulle ställa sig wid de ännu öfriga blifna båtarne wid skeppets läsida, för att wid detsammas rullningar wara förskrad mot skada; tillika befallde han, att blott i yttersta nödfall nedsänka båtarne, oaktadt de redan nu woro fyllda med menniskor. I öfrigt wisste wi ej, hwarest fartyget hade strandat. Några trodde, att wi befunno oß på kusten af Jukatan, då de med skäl förutsatte, att skeppet genom de båda dagarnes häftiga nordliga storm skulle hafwa drifwit i denna rigtning. Dock kunde man ingenstädes upptäcka land. När man blickade fram öfwer bränningen, erböd sig för ögat blott en stor wattenyta, om ock ej oändlig, hwilket man i mörkret ej kunde warseblifwa. Det wore fåfängt att försöka skildra wårt dåwarande läge. Ett skepp, som föll sönder, bit för bit, under wåra fötter, ingen utsigt att i en sådan sjö rädda sig i båtarne, som deßutom ej kunde rymma hälften af hela antalet, intet land, blott döden för ögonen! Alla instämde deruti, att ingen räddning wore möjlig. Några samlade sig till en kort bön och bådo till sin Skapare om förlåtelse för deras synder; andra bemödade sig med all kraft att förblifwa kallblodiga wid stormens brusande och plankornas brakande. I detta ögonblick störtade masterna; några minuter sednare war förstöringen fullständig. Skeppets beklädning bortföll småningom och blott maschineriet och ångpannorna förblefwo på refwet. Flera wågor sleto nu däcket från fartygets afterdel; då skallade ändtligen befallningen, att båtarne skulle nedfiras. Detta skedde, de summo något baklänges, hade ej åror och woro så öfwerfyllda med menniskor, att de redan wid nedhalningen starkt stötte mot skeppsskrofwets sidor. En störtsjö kom och borttog fullkomligt bakdelen af skeppet, båtarne och allt, krossande det i tusende stycken. Hwad som blef öfrigt, spolades i sjön.

(Forts.)

POLACCA.

Allegro moderato.

W. Müller.

PIANO FORTE.

fp

fp

mf

f

f

f

1.

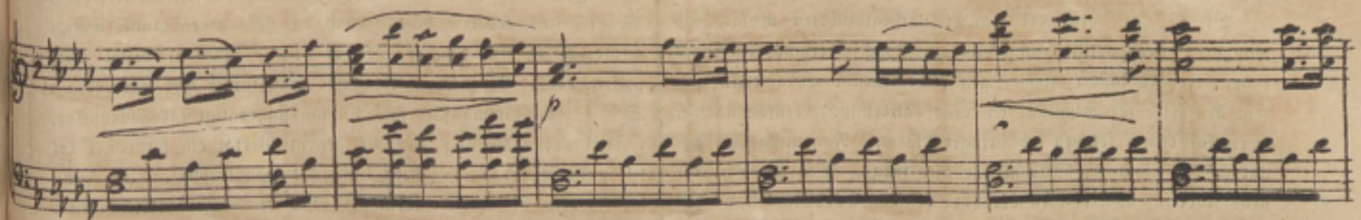
2.

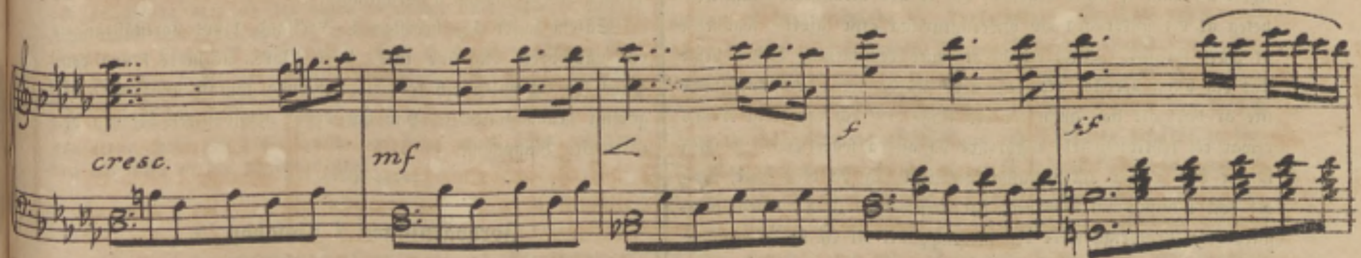
f

Fine.

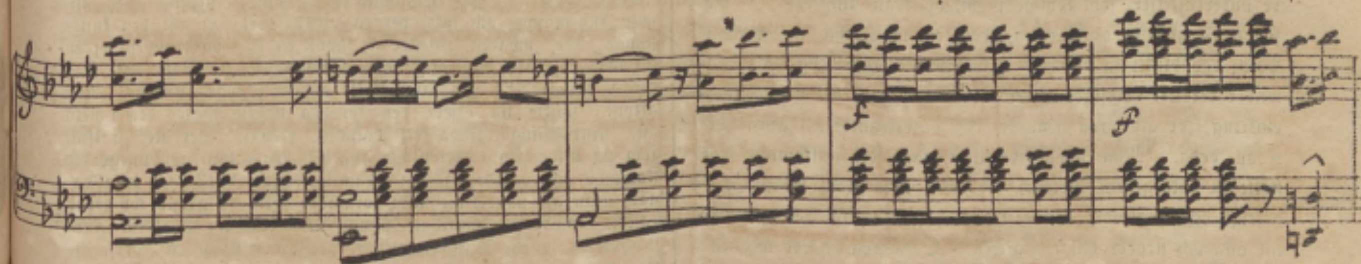
Trio.

p dolce.

p

cresc.
mf
f
ff

1.
2.
mf
mf

f
f

mf
1.
f
2.
D.S. sin al Fine.

Vampyren

Wi gå här förbi det man i naturalhistorien menar med vampyren, (vespertilio vampyrus), en slags flädermus, som finnes i flera tropiska länder, synnerligen i Brasilien i Sydamerika, och som är farlig för menniskor och djur, alldenstund densamma öfwerraskar dem i sömnen och utsuger blodet. Någonting helt annat är den Vampyr, hwarom här blir fråga. Den är en fantasiens skapelse, men dock en bland de fruktanswärdaste; en, hwars uppkomst man ej skulle begripa, om ej hos menniskan hängifwenheten åt det underbara och öfwernaturliga ofta gjorde wanheder åt wårt förnuft. Widt och bredt synes den mening hafwa herrskat och ännu herrska, att den döde under wißa omständigheter icke är död, att han ännu för ett slags lif och att detta lif utöfwar ett fruktanswärdt inflytande på andra warelser. I olika länder har denna föreställning gestaltat sig på olika sätt, utan att dock i hufwudsaken förneka sitt ursprung. I Orienten herrskade från uråldriga tider den mening, att ett lik kunde utgå ur grafwen, för att pläga eller skada dem, som den döde under lifwet hade älskat, och detta oftast genom att tillfoga dem dödliga sår. När de sålunda sårade woro döda, påstod wantron, skulle de likaledes blifwa sådana vampyrer. Tournefort anför i sin resbeskrifning flera exempel derpå, och hwartill han skall hafwa warit wittne. I Grekland herrskar samma tro, sedan den tid tillbaka, då grekiska kyrkan skiljde sig från den romerska; de med bann belagda skola blifwa sådana vampyrer. Från Grekland spridde sig samma föreställning till Ungern och Polen, fortligen till western. Synnerligen war 1732 hela Europa i rörelse genom de underrättelser, som kommo i omlopp från Ungern. I Cassovia, på gränsen af Servien, blef en man, wid namn Arnold Paul, ögonblickligen biten af en vampyr. Han dog, och några weckor derefter herrskade öfwer allt den klagan, att han wandrade omkring, för att oroa wänner och anförwandter. Fyra woro redan döda. Man uppgräfde liket, fann det fullkomligt friskt, stötte en påle genom hjertat, hwarwid liket skall hafwa skrikit häftigt och högljudt, afskar sedan hufwudet, förbrände kroppen till aska och strödde den i grafwen. Detsamma skedde med liken efter dem, som sades hafwa dött genom den förra vampyrens bett. — I Tyskland synes en dylik föreställning hafwa egt rum långt före denna tid. Särskildt finner man i Sachsen spår af denna folktro; man antog, att den döde sög på swepningen och att detta sugande hade till följd, att någon bland de käraste efterlemnade äfwenledes afled. Man försökte derföre på allt sätt att förekomma ett sådant sugande af den döde. Man lade t. ex. en grästorfwa under hakan, för att hindra tungan och läpparne att widröra bröstet, eller uppband man underkäften med ett kläde, såsom det ännu brukas på många ställen i Swerige. Att ideen om vampyrismen i Orienten warit densamma, synes klart af en anordning, som man träffade redan i 16 och 17 seklet i Freiberg. Pesten grasserade här häftigt, och då flera af en familj hastigt afledo, ansåg man dem ej döda af pesten, utan af bettet efter någon död. Wi hafwa sett, huru man förfor med vampyren i Servien; på samma sätt förhöll man sig, enligt stadens krönikor, i Freiberg; man slog en påle genom hjertat och förbrände det till pulfwer, sedan man skiljt hufwudet från kroppen. Ja, ännu för fyratio år sedan herrskade bland den lägre befolkningen i Leipsig precist enahanda förhållande.

Såsom sagdt är, herrskar i Grekland djupt föreställningen om vampyrer, och här lärde Lord Byron närmare känna den. Hans för det wilda och förfärliga stämda fantasi uppfattade begärligt denna folktro. Han har derpå grundat den bekanta berättelsen: Vampyren.

Jordbäfningen i Lissabon *).

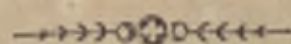
Med möda och under tusende bilder af jämmer gick wår främling widare. Ingen menniska begråt de döende och döda, som lågo öfwerallt rundt omkring, så att den fot, som ej wille trampa på dem, knappast fann något rum. Här funnos ekipascher, uti hwilka herrskapet, så wäl som kusken och hästarne, funnit döden. Der lågo mödrar med barnen i sina armar. Rikt smyckade fruar, munkar, prester, handtwerkare och förnäma woro blandade, döende eller döda, i en brokig samling. På somliga woro benen afbrutna. På somliga war bröstet intryckt genom en tung stenmaßa. Flera ropade efter hjelp, efter wederquickelse; men ingen menniska fanns der, som kunde åstadkomma någon sådan. Äfwen efter wännens hus, som wår berättare sökte, fanns ej ett spår; all efterforskning war förgäfwes. Han gick sedan till ett kaffehus, som hölls af en hans landsman, en annan Engelsman, och sökte der en tillflygtsort, så god den kunde finnas, der, hwarest tusende ej hade en rock på kroppen, ej en bit bröd, ej tak öfwer hufwudet. Detta allt war förfärligt, men den 1 Nowembers alla sasor skulle ändock ej wara slutade. När aftonen sänkte sig öfwer den förödda staden, syntes den i hela sin utsträckning blifwa ett böljande eldhaf. Det blef så ljust som på middagen. Åtminstone på hundrade ställen uppstego eldflammor och rasade, såsom sedan i Moskau 1812, ser hela dagar, utan att någon menniska förmådde sätta en gräns för deras raseri. Hwad jordbäfningen skonat, förstördes nu af elden. Förstenade af smärta blickade tusende utöfwer ruinerna af sin jordiska lycka, fåfängt sökande i denna förödelsens styggelse sina makar, sina barn. Jorden fortfor emellertid att bäfwa, mer eller mindre häftigt, med en fjerdedels timmas mellantid.

Men hwarifrån detta elementets raseri? Hwarföre hade elden äfwen sammanswurit sig till den olyckliga stadens ruin? Flera orsaker werkade gemensamt. Den första Nov. är Allhelgonadag, en stor högtidsdag i katolska kyrkan, synnerligen hos Portugiserna. Då prunkar hwarje altare, hwarje kapell af warljus, af lampor; de antände således allt i kyrkorna, som war antändbart. I de instörtande husen war eld i spisar och kaminer, för att uppwärma rummen, och sålunda gafs det äfwen på detta sätt mångfaldiga anledningar till eldswådan. En mängd förbrytare woro loskomna — för att begå nya brott. De kastade beckkransar in

*) Forts. och slut fr. föreg. N:r.

i husen och antände allt, som ännu war förskonadt, af begär, att ostördt kunna röfwa och plundra, oaktadt ingen menniska skulle afhållit dem derifrån, äfwen om de ej tagit eldens förstörande element till bundsförwandt. Särskildt sattes på detta sätt det kungliga slottet i lågor, och en sedan gripen förbrytare erkände under galgen, det han hoppats, att på detta sätt uppbränna hela den kungliga familjen.

Småningom inträdde dock så paß lugn, att man kunde bemöda sig, att inhämta underrättelser om sitt hus, sina wänner och bekanta. De fastaste hus hade ramlat, så wäl som de gamla och bräckliga; mer än sex tusen menniskor hade förlorat lifwet, flera tusen familjer i egentlig mening allt hwad de ägde. Wår Engelsman hörde till de sednare. Han kunde ej igenkänna stället, der hans hus stått. Tillika utbredde liken under ruinerna en sådan stank, att han en gång deraf föll i wanmagt, hwarefter han nödgades afstå från all widare efterforskning. O, klagar han sedan, hade jag blott kunnat igenfinna mina kära wänners ben och fälla en tår på deras graf!

Kort beskrifning öfwer uppfinningen af Ångwagnen.

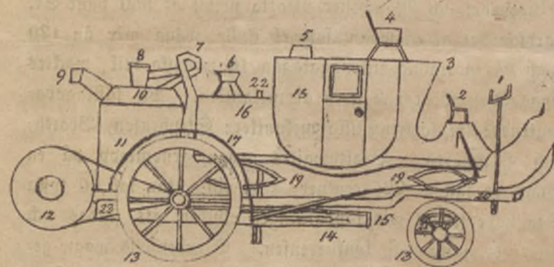
Redan år 1759 fördes den berömde förbättraren af ångmaschinen, Herr Watt, genom sin wän Robinson, på tankan, att anwända ångkraften såsom ett medel att fortskaffa sig med wagn. I ett af Robinsons arbeten öfwer mekaniken har Watt tillsatt en not, som lyder sålunda: "År 1759 gjordes jag genom min wän Robinson, som då war student i Glasgow, och af min ålder, uppmärksam på ångmaschinen. Han utkastade redan då planen, huru man skulle anwända ångkraften, icke allenast till fortskaffande af wagnar, utan till många andra saker. Men wår skiljsmässa afbröt fullföljandet af denna tanka." Som nu de första försöken med nya mekaniska kompositioner wanligen ej motswara de dermed åsyftade ändamål, så ansågs ej heller Watts första försök med anwändandet af ånga såsom fullt tillfredsställande; han gick ock derföre från denna uppfinning. Den fjerde artikeln af hans patent af 1769 innehåller en i allmänhet utförd beskrifning af inrättningen af hans ångwagnsmekanism. Emot denna talar för många mekaniska skäl, för att den skulle kunna blifwa fullt anwändbar. Först genom uppfinningen af de mekaniska inrättningar, genom hwilka ångan afwärlande werkar från båda sidor, kunde den genialiska tankan utföras. Trevithick och Vivian, som man har att tacka för denna uppfinning, erhöllo i Mars 1802 patent på anwändande af ångkraft på wagnar, som skulle gå på dertill bestämda wägar, försedda med jernskenor. Den första, af dem i rörelse satta, ångwagn gjorde sin tur på Merthym Tydwill-jernwägen i Södra Wales. Han tillryggalade 5 engelska mil på en timma, och war bestämd för transport af stångjern. Hinderligt för ett allmänt införande af detta maschinsystem war, såsom Trevithick och Vivian sjelf bemärkte, deß brist på fasthållighet (hold or adhesion). De gjorde wäl det förslag, att förse hjulens omfattning med utstående ojemnheter, såsom naglar o. s. w. dock kunde afhjelpandet af felet på detta sätt blott medföra ett större ondt, nemligen det att förderfwa jernskenorna. Saken afstannade emellertid till 1811, då Blankinsop erhöll patent på en ångwagn, hwilken hade den märkwärdiga inrättning, att twå med tänder eller små taggar försedda hjul öfwerförde rörelsen på de öfriga twenne hjulen. Sålunda hade maschinen egentligen sex wagnshjul; mekaniken, som bestod af tre hjul, låg under maschinen. Den hade twå cylindrar; uti hwar och en af dem arbetade en Kurbelstång. Emellan cylindrarne woro de afledande ångrören; härden bildade wagnens front. Genom detta system war så tillwida ett framsteg gjordt, att wagnen kunde rulla uppför en långsamt sluttande upphöjning. Sedan ångwagnens mekanism af William och Chapman erhållit en förbättring genom anwändande af det så kallade "oändliga bandet," konstruerade Brenton en helt och hållet egendomlig inrättning, genom hwilken hela ångwagnen fortdrefs genom de på tyska så kallade Hebeln, utan att i öfrigt frångå den form, som Blankinsop gifwit åt mekaniken. Den werkade med sex hästars kraft. Under loppet af de följande åren sökte flera mekanici, såsom Blackett, Wylam och andra, patenter på nya principer i ångwagnsmekanismen. Genom det af direktorerna för jernbanan emellan Liverpool och Manchester utsatta priset af 550 pund St. för förfärdigandet af en wagn, som ej skulle wäga mer än 120 centner och på en timma tillryggalägga 10 engelska mil, wäcktes uppfinningsandan för denna gren af mekaniken. På täflingsbanan framträdde tre förtjenstfulla mekaniker: Stephenson, Braithwaite och Hackworth. Braithwaites wagn genomlopp på en timma, med en last af 225 centner, 4 ½ och, utan last, 6 tyska mil. Den hade likwäl wid kappåkningen olyckan att skadas och Braithwaite drog sig från konkurrensen. Stephensons wagn genomlopp 4 tyska mil på en timma och wann priset. Den ångwagn, som ännu 1833 gick emellan Liverpool och Manchester war konstruerad af Stephenson. Den tillryggalade på en timma 21 9/11 engelska mil.

Hinder af mångfaldiga slag hade ställt sig mot införandet af ångwagn på wanliga landswägar. Först och främst måste, för att deß werkan skulle komma att uppgå mot den af en ångwagn på jernwägar, tio gånger större ångkraft uppbjudas, emedan nötningen mot jernskenor anses tio gånger swagare än mot en stenig eller sandig wäg. Widare måste deß bestämmelse inskränka sig till passageraretransport, emedan en rad af de till en ångwagn anslutne wagnarne på en allmän farwäg ej utan fara tilläte några swängningar eller böjningar. Äfwen fruktade man ej utan skäl, att hästar skulle skygga för denna owanliga företeelse. Betänkligheterna mot denna plan lade dock ej hinder i wägen för uppfinningsandan, hwilken det war förbehållet att besegra alla swårigheter.

Det lyckligaste försök i denna wäg är skildradt af ett ögonwittne till detsamma:

"Mekaniken firar en ny triumf; jag sjelf har warit wittne dertill, i det jag i ångwagn passerat den backiga och krokiga wägen från Oxford till Birmingham. Jag kan i detta ögonblick blott gifwa en flygtig berättelse om wår fart och en kort beskrifning på den förwånande maschinen. Deß uppfinning härrör från sjökaptenen Ogle och är den förste, som tillryggalagt så stort stycke på en wanlig wäg, utan jernskenor och af ojemn beskaffenhet. Medelbeloppet af deß hastighet är 12 engelska mil i timman; utför skulle den gå ända till åtta gånger hastigare, om man ej begagnade den mekanik, hwars bestämmelse är att hämma farten; en omständighet, som fordrar konduktörens hela uppmärksamhet.

Färden utifrån Oxford gaf ett herrligt skådespel; alldenstund densamma inträffade på den heliga Egidiidag, woro gatorne fylda med en mängd åskådare från staden och de kringliggande byarne, hwilken anblick återkallade i mitt minne hwimlet af en stor folkmängd i Juggernauth. Dock hade man dragit försorg om att göra publiken uppmärksam på den fara, för hwilken den kunde wara utsatt; och som man lemnat en fri passage, rörde sig maschinen inom murarne af den sköna staden med en hastighet af 10 engelska mil i timman. Redan några dagar förut hade man offentliggjort det tilltänkta reseförsöket. Likwäl hade man ej tagit i anspråk något understöd för detta storartade företag, tills man lyckligen uppnått Birmingham, då det i lika rikligt mått tilldelades, som det förtjenta, allmänna bifallet.

Afbildning af den nya, för wanliga landswägar bestämda ångwagnen af Ogle och Summer.

1) Handtag, för att styra. 2) Plats för konduktören. 3) Framsäte för fyra personer. 4) Plats för utanpå sittande personer. 5) Kistor för instrumenter och redskap. 6) Plats för påfyraren. 7) Rör för den öfwerflödiga ångan. 8) Öppning, genom hwilken man matar ugnen. 9) Härden. 10) Ångpannan. 11) Ugnen. 12) Windhjul, som sättes i werksamhet genom de öfriga hjulen. 13) Wagnshjulen, som äro mycket starka och solida. 14) Stämpel. 15) Maschinens horisontelt liggande cylindrar. 16) Wattenreserwoiren. 17) Det af konduktören handhafda hämmwerket. 18) Wagnen med åtta platser för resande. 19) De elastiska fjedrarne. 20) Twärbommen. 21) Springfjedrarne på axeln, hwarpå wagnen hwilar. 22) Pumparne. 23) Den pjes, genom hwilken luftströmen utgår från blåstern.

Hufwudet och Hjertat.

1.

Se! starka Andar dwäljas i det tempel,
hwaröfwer Skaparn hwälft min hiern-kupol;
och pannan bär hans wishets höga stämpel
Och ögats lågor gå från själens sol,
och tusensköner spira fram på kinden,
Som tåla söderns qwalm — och nordanwinden.

Kring rosenläpparne kariter båfwa,
Att till hwarandra komma få och gå:
"När själ till själ på gästbesök will swäfwa
"de mellan sig den purpurbryggan slå;"
och är nu lockens rikdom hufwudbonan, —
på skapelsen du skådar skönhetskronan.

Men — hwad är Du? Ett stackars blygsamt hjerta,
oroligt klappande af lust och qwal,
en lekboll, kastad mellan hopp och smärta
i lifwets nattomhöljda törnedal. —
Min tankes örnar flyga högt och wida; —
I trånga kammarn dömdes Du att lida.

2.

Wäl fick jag ej de trotsigt spända wingar,
på hwilka ryktet öfwer tid och rum
din wishet till odödligheten bringar,
ty hjertat blygsamt är, — deß saga stum:
då konst och bragder tolka högt din ära,
hwem tänker på, att mig ett offer bära! — —

Och när din star-blick förstår att mana
fram kraftens djerfwa andar för din fot,
och teknar upp, på blodstänkt segerfana,
all werldens jubel-lof, med trotsigt hot, —
När dina öden grönska, när de glöda,
mitt ofta blef, att — för ditt minne blöda.

Men minnet bleknar, lagerns blad bli gula,
om ej åt mig du hyllningsoffer bär:
"Ett tempel, bygdt uppå en röfwarkula"
"godt hufwud, utan ädelt hjerta är."
Will du uppfylla Skaparns Gudamening,
Du måste äga begge i förening.

E.

Nästa N:o utgifwes den 17:de Okt., kl. 7 f. m.

Götheborg, C. Petersens officin 1847

ILLUSTRERADT

Utkommer hvarje Söndag. Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co

Enkla. N:o 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 3 Götheborg, Söndag d. 17 Oct. 1847. 3 Qvar.

C. Petersen Lith. Inst. Götheborg

Strid mellan en Elefant och ett Lejon.

Wi se här en kamp mellan twå djur, hwilka utan twifwel äro wåra läsare så bekanta, att en beskrifning öfwer deras gestalt och lefnadssätt wäl ej kan anses nödwändig. Wi gå derföre till förklaring af sjelfwa bilden.

Elefanten, detta stora och starka djur, måste lika wäl underkasta sig menniskans herrawälde, som den stoltaste häst. Indianerna förstå såwäl att tämja elefanten, att de med fördel begagna honom till ridt och förslor, synnerligast till jagt. Wid en sådan jagt sitter föraren på deß nacke. Han är wanligen bewäpnad med en spetsig staf af jern, med hwilken han styr djuret. På ryggen hafwa jägarne sin plats. Sålunda draga de ut till kamp med de wildaste djur; ty deßa jägare angripa modigt lejonet, tigern, buffeln, näshörningen, ja till och med elefanten.

Så godmodig elefanten än är, så fruktanswärd är han deremot i sitt raseri, i det han då icke sällan nedlägger det modigaste lejon, den fruktanswärdaste tiger. Snabeln är hans farligaste wapen; med den slår han tigern eller lejonet till jorden, slungar dem högt i luften, sönderkrossar deras benknotor och slutar sålunda, att han med sina tjocka, plumpa fötter nedtrampar dem till marken. — Till jagt emot deßa fruktanswärda djur kan wäl intet annat med fördel begagnas, synnerligast då jägaren med sina dödliga skott bistår den rasande fienden. Detta wisste ock de Indianer, som wi warseblifwa på wår afteckning, och som i sällskap med en hwit (Europé) utdragit till kamp mot lejon. De nådde ock ganska rigtigt sitt ändamål.

Ett präktigt, majestätiskt lejon nalkas med wildt rytande den fiendtliga makten. I en hast lägger den hwite an med sitt gewär, men i detsamma springer lejonet med en mäktig sats på sin fiende, fattar tag i honom, just som han lägger an med sitt dödande wapen, och drager honom ned till jorden. Elefanten, det trogna, kloka djuret, ser sin herres fara, och begagnande ögonblicket, då det uppretade djuret med den högra tassen will sönderrifwa den olyckliga Europeen, fattar han tag i en stor böjlig trädstam, böjer den med sådan kraft öfwer det rasande lejonet, att detta är nära, att under fruktanswärdt tjut utandas sitt lif. Föraren begagnar detta ögonblick och kastar sitt spjut mot detsamma. — Ännu ett ängsligt rytande, som återskallar djupt från bergen och skogarne, och djurens konung — ligger kämpande i dödskampen. Ängslig stiger nu jägaren ned, för att befria sin hwita kamrat, dock, ty wärr, för sent; med lejonet blef ock han krossad, och sålunda hemförde man twenne lik, lejonet, som fallit ett rof för den wilda jagten, och Europeen, som wisst icke anade, att han ej lefwande skulle återwända, att han ej widare i denna werlden skulle återse sin trogna maka, sina älskade barn. Ack, de gråto wid hans blodiga lik! Följande dagen blef han, mången oförwägen Europée till warning och de arma qwarlemnade till bittraste jämmer, sänkt i grafwen i främmande jord.

Observatoriet Pulkowa.

Bland alla observatorier i werlden är intet mera storartadt och rikare utrustadt, än det för några år sedan wid Petersburg anlagda; till och med de förträffliga observatorierna i Greenwich, Paris och Wien kunna på långt när ej mäta sig med detsamma. Då man reser ut från Petersburg stora landswägen åt söder, ser man genast det 180 fot höga berget wid Pulkowa, på hwars spets observatoriet är uppfördt. Wägen går i rät linea 2 ½ mil till bergets fot och böjer sedan åt wenster genom byn Pulkowa, från hwilken man genom en sidoallé bestiger berget. Berget är ett kungligt domän och innehöll förr små landthus och luftgårdar, hwilka bönderna uppfört och uthyrde till sommarboningar; deßa äro nu förswunna, och bredwid observatoriet finnes ej något annat än en ekpark, anlagd af Peter den Store.

En bred bana, bestående af fyrkantiga trädstycken, sådana som man finner dem på Petersburgs hufwudgator, omgifwa denna byggnad. Från denna inträder man först i en praktfull rotunda, som i midten har observatoriets hufwudur, deßutom en normal barometer och några smärre instrumenter. Wäggarne här äro prydda med porträtter af flera astronomer och mekanici, bland hwilka man upptäcker den stora Kopernici. Till höger och wenster ser man twå af träd bygda salar, som innehålla meridianinstrumenterna; den ena en meridiancirkel, den andra en vertikalcirkel och ett passage-instrument. Ett annat, för hwilket är uppfördt en särskild utbyggnad, rör sig på en arel, som hwilar på starka pelare, och balanserar medelst en motwigt.

För de för astronomiska observationer bestämda instrumenterna äro tre torn uppförda af träd på maßiva underlag af sten. Det medlersta, af 32 fots diameter, innehåller den största af alla hittills förfärdigade refraktorer. Den håller i diameter 14 parisertum och tillåter, äfwen wid månsken och annan stark belysning, tusen gångers förstoring. Den hwilar på ett stenblock af 120 centners wigt, och är försedd med ett urwerk; detta gör, att, när tuben är rigtad på en bestämd stjerna eller punkt af himlen, denna alltid förblifwer i sigte, i följd af den af uret åt tuben meddelade kraften att flytta sig. De båda små tornen i S. O. och S. W. äro bestämda för en heliometer och en dialytisk tub, som blifwit beställd hos Plößl i Wien.

Den mellersta delen af hela byggningen, eller det egentliga observatoriet, innehåller utom detta rum, ett arbetsrum, en lokal för bibliotheket o. s. w. Samtliga wåningarne äro fördelade i de båda flyglarne, men så förbundna med medlersta byggnaden,

att hwarje observatör kommer ur sin wåning till sitt instrument, utan att gå utom huset. Restaurationslokalen intar på båda sidorna de yttre delarne. Symetriskt omkring hufwudbyggnaden äro fyra afsöndrade små dörrar, af hwilka hwar och en är försedd med en theodolit och ett annat litet instrument till öfning för praktiska astronomer wid deras första underwisning. På 600 fots afstånd från meridiancirkeln åt norr och söder äro uppförda twå små hus, som hwartdera skola tjena ett meridiantecken till skydd. Deßa märken (metallplåtar med kretsformiga öppningar af en linies diameter) hwila på stora granitblock. För att på ett afstånd af 600 fot skarpt kunna se de små öppningarne, äro anbragta twå stora objektivglas från den optiska werkstaden i München. Samtliga instrumenterna kosta omkring 300,000 R:dr; den store refraktorn 100,000 R:dr, heliometern hälften af denna summa o. s. w.

Hela besolkningen i den astronomiska kolonien på detta berg stiger till 70 personer, hwaribland ett militärkommando af 8 man. Alla derwid anställda astronomer äro tyska, såsom Struve, Fust, Sabler, Peters.

Man kan i sanning wänta sig de mest förwånande resultater af detta observatorium; frågor af högsta wigt, och som ej århundraden kunnat lösa, skola här beswaras. Hwem kan neka, att ju denna anläggning, som i sitt slag är den första i werlden, gör deß anläggare, kejsaren, stor ära? Förtigas kan dock ej att det nordliga klimatet nog mycket förringar den nytta, som detta observatorium eljest skulle gifwa — redan derföre, emedan de ljusa sommarnätterna äro högst ofördelaktiga för betraktelser — och att ett dylikt observatorium, under sydligare latitud, t. ex. wid swarta hafwet, skulle mera gagna den astronomiska wetenskapen.

Min Faders Hydda.

Du står än quar, Du faderliga hydda
Uti din fordna anspråkslösa frid;
Än goda Genier ditt tak beskydda,
Som förr de gjorde i min barndomstid.
Men innewånarne — de sofwa lugnt i jorden
Och jag en främling i mitt hem är worden.

Än ser jag bäcken der, hwars böljor dansa
Med westanwindar uti aftonstund,
Och samma rosor källans rand bekransa
Der borta i den dystert gröna lund.
Och träden grönska än och foglar sjunga.
Jag åldrats blott; de blifwa ewigt unga.

Från fästet, o se Nordanquällens stjerna
Än strör sitt guld utöfwer hemmets dal.
Som förr jag der nu sätter mig så gerna
Att höra än en gång min näktergal.
Ack, snälla ungdomswän, stämm upp för sista gången
För fordna wännen än den sköna sången!

Twå namn, mitt eget och ett E. tillika
Jag ristade i björkens silfwerbark.
Stå deßa namnen quar, på minnen rika?
Står denna björken quar, än frisk och stark?
Ack nej, en nordanstorm deß krona krossat,
Och tiden barken har från stammen lossat.

Månn' mina dufwor än i träden smeka
Och kuttra gladt sin kärlek och sin tro;
Månn' mina fiskar än i dammen leka?
Hwar skall jag söka mina fjär'lars bo?
O dufwan skjuten är och fisken fången,
Och fjäriln är till puppa öfwergången.

Hwar är min fader då, den goda, ömma;
Jag falla will ännu intill hans bröst,
Der låta mina känslors wågor strömma,
Der låta mina sorger hämta tröst.
Ack Gud, jag hör: der borta under kullen
Han hwilar sedan tjugo år i mullen.

Hwar äro flickorna, de wackra, snälla;
Hwar ser jag mina lekkamraters tropp,
Som dansade så gladt kring bygdens källa,
Som hoppade så fritt på bergets topp?
Ack döden, grymma fienden till tingen,
Han har ock mod, att slita wänskapsringen.

Farwäl för sista gången, dyra boning,
Min ungdomswagga och min faders graf!
Mitt hela lif det blefwe en försoning
För hwad som hoppet ljög och icke gaf.
Må fadershyddan störta kull för winden,
Blott fadersgriften grönskar under linden!

W.

Ångfartyget Tweeds Skeppsbrott *).

(Af ett ögonwittne.)

Berättaren af detta äfwentyr erinrar sig, att under det allt detta försiggick, satt kaptenen och några andra på skeppets långsida, der tågwerket war fastgjordt, med watten upp under armarne. I detta ögonblick genombänades luften af ett förfärligt skri. "O, de arma menniskorna i båtarne," ropade kaptenen, "må Gud wara dem nådig!" Härpå blef allting stilla. Några sekunder sednare syntes det oß, som om en maßa af sönderbrutna träd sammanstörtat öfwer wåra hufwuden; wi blefwo begrafna under wågorna. Härpå följde ögonblick af dödskamp! Tankar på Gud, på mitt hem och tusende bilder genomkorsade min hjerna i ett enda ögonblick. Trettio minuter efter det första tecknet till fara war således Tweeds tillintetgörelse färdig. Det existerade ej mer. Hastigheten, med hwilken det gick under, är förwånande; huru så många blefwo räddade, är ett ännu större under.

Det följande af wår berättelse skall sysselsätta oß med beskrifning på det öde, som gjorde att wi funno räddning. Jag war nära att quäfwas af wattnet, när en wåg kastade ett stycke af wraket emot mig, hwilket jag igenkände hafwa warit ett skeppsfönster med infattning. Wid detta klängde jag och tio andra oß fast; sjön öfwersköljde oß många gånger och sårade oß med de kringkastade fragmenterna af fartyget. Det oaktadt höllo wi fast, tills wi hade bränningen bakom oß och kommo i något lugnare watten. Ändtligen kommo wi så högt upp på refwet, att wi hade fäste för fötterna. Det war en hänryckande känsla. Några klättrade nu upp på de stycken af fartyget, som räddat oß; de sårade höllo sig fast deruti, tills det började dagas; sedan kröpo de mot kusten, mot kusten — nej, utan mot en klippa, midt emellan wraket, wattnet och stenarne. Hwilken gräslig tafla wisade sig ej nu för wåra blickar! Åtminstone en mil i omkrets utanför refwet syntes ingenting annat än stycken af fartyget, i wild oordning kastade om hwarandra; bjälkar, plankor, dörrar, sönderslagna båtar, fängar, koffertar, bagage, fat och matroskistor, o. s. w. Allt hwad som blifwit öfrigt af det stolta Tweed, bestod i fartygets framdel med gallionen deröfwer och det upprätstående bogsprötet; hjulen befunno sig äfwen inwid skeppsskrofwet; likaledes hjulhusen, som allt sammanhölls medelst maschineriet. Ungefär 40 olyckliga klängde ännu på wraket, hwilka wi, ty wärr, ej kunde göra det minsta bistånd.

Det första, som föll oß in, war naturligtwis tankan: hwarest befinna wi oß? Wi förmodade ganska rigtigt, att det war Alakranerna, på hwilka wi lidit skeppsbrott. Fartyget hade styrt 30 mil söder derifrån, hållande kursen ungefär midt emellan kusten och Alakranerna; strömmen syntes hafwa drifwit det mot norden, oaktadt den nordliga stormen. Deßa ref äro ungefär 15 mil långa och 12 mil breda och ligga omkring 65 mil från den närmaste punkten af Yukatans fasta land. De stå beständigt under wattnet, wid ebben 18 tum, wid floden åter ända till tre fot. På många ställen är djupet 5 till 6 fot; här och der gifwes det gap, som äro famnsdjupa. När wi nu sålunda hängde på refwet, åt hwilket wraket gaf en smula skydd mot wågorna, upptäckte wi några med sten belagda ställen, hwarest fanns litet eller intet watten, emedan det just nu war tiden för ebben. Hade skeppsbrottet inträffat wid floden, skulle wi alla omkommit utan räddningsmöjlighet. Då skulle fartyget i det djupare wattnet hafwa blifwit slaget i stycken; de samma skulle hafwa slungats med alla de olyckliga passagerarne djupt i hafwets afgrund. Det war derför en stor nåd af försynen, att olyckan inträffade wid ebben. Knappast war det ljust, förr än wi sammanträdde, för att rådgöra öfwer hwad som borde företagas. Några hade räddat sig utan sår och skada, andra deremot woro mer eller mindre illa tilltygade. Morgonen war kall och blott få woro försedda med kläder. Det första, som företogs, war att midt ibland stycken af fartyget, stenar och watten söka efter sådana, för att skydda oß emot kölden. Några af oß gåfwo sig ut på djupet, klättrande på en mast, en kajutdörr eller något dylikt; man förswann flera minuter i wattnet, kom åter upp på klippan och medförde då ofta en kista eller en koffert. Några af deßa blefwo uppbrutna och de deruti liggande klädesplaggen utdelade; ty wärr räckte de ej till, och då det synnerligen war brist på rockar, drog man flera skjortor utöfwer hwarandra, för att wärma sig. Sedan wåra emissarier åter samlats, tog man i öfwerwägande båtarnes tillstånd. Räddningsbåten befanns oanwändbar för wårt ändamål, kuttern syntes ej heller brukbar. Den enda, som blef öfrig, war postbåten, men äfwen denne war betydligt skadad. Wårt läge syntes ännu förhoppningslöst. Hade wi bara en båt, tänkte wi, så skulle wi kunna uppnå kusten af Kampeche eller wänta på ett skepp, som wäl ej skulle kunna uteblifwa. Men ingen ting af allt detta! Kl. 10 på morgonen började floden att stiga. Derpå hade wi ej tänkt. Man hörde då ur allas mun den frågan: "huru högt kan den då stiga?" Ingen wisste att swara derpå! Kanske skulle wattnet stiga så högt, att wi alla måste förgås. Wi wisste det ej. Wår enda räddning berodde då derpå, att uppfiska en båt, wore denne ock läck; att, så godt sig göra lät, upphjelpa densamma, för att sedan dermed wåga försöket att uppnå land. Hwarje försummelse war en förlust i tid, som, wäl anwänd, skulle kunna gifwa oß alla medel till räddning.

Postbåten, som af alla war den bäste, eller rättare, den minst skadade, uppfiskades nu bland wrakets spillror och bringades till platsen, der wi stodo. Ty wärr, hade skeppstimmermannen drunknat om morgonen och wi kände nu smärtsamt förlusten af honom.

---

*) Forts. och slut fr. föreg. N:r.

Deßutom hade wi hwarken spik eller hammare, och wisste knappast, huru en reparation af båten skulle göras. Öfwermaschinisten, styrmännerna och ett halft dussin matroser bestämdes att, så godt som ske kunde, återställa båten. Och nu skred det till werket. Några sökte spik i de stycken, man uppsamlat af wraket, andra letade ihop segel; en skeppsbjälke måste tjena som hammare, och ändtligen ungefär kl. 4 e. m. war båten så tillwida upphjelpt, att wi ansågo den möjligen kunna uthärda några mils rodd. Underbart war det, som nu timade, och som ingaf oß den förhoppning, att himlen gynnade wårt företag. Man uppfiskade en skeppskompaß, som, oaktadt lösgjord från sin omfattning, dock war alldeles oskadad. Sedan wi bringat om bord master och segel jemte ett halft dussin åror, några flaskor win, en skinka, något ost, mjöl och bröd, betäckte man det sednare med segelduk, lade detsamma i framdelen af båten och anförtrodde åt första styrmannen och sex matroser att föra båten.

Alldenstund denne på långt när ej kunde rymma det samtliga wid lif warande manskapet, syntes det oundgängligen nödwändigt att några af oß blefwe quar, för att inwänta deß möjliga återkomst. Bland de sednare war jag, som friwilligt afstod min plats åt Amiralitetsagenten Davies, en bedagad och i Kampecheskustens språk kunnig man. Båten lemnade refwet kl. 5 e. m., beledsagad af wåra wälgångsönskningar. När densamma småningom förswann för wåra blickar, sönk ock wårt mod; ty det war ganska twifwelaktigt, om den skulle kunna uthärda en resa af 100 engelska mil, och ändock hängde sig wårt hopp fast wid denna dunkla utsigt. När wi så stodo, blickande utefter den i fjärran förswinnande båten, hade wi knapt förmärkt, att floden redan stigit nära en aln. Nu började skeppswraket att åter blifwa flott, och emedan winden alltid blåste från norden, drefwo deß spillror ner emot oß. Hwilken lycka! När styckena kommo närmare, fattade wi tag i dem och lade dem i en fyrkant ofwanpå hwarandra, tills ställningen blef så hög, att wi woro ur wattnet. Widden af detta bål war ungefär 10 fot. Fästa det kunde wi ej, då det fattades oß tåg. De flaskor win och den föda, som wi uppsamlat, placerade wi äfwen deruppå. Knapt hade wi blifwit färdiga dermed, förr än det började mörkna. Det war en förfärlig natt, synnerligast derigenom, att wi ej wisste, huru högt wattnet skulle stiga och att wår ställning war ingenting mindre än säker. Blott få af oß fingo glädja sig af någon sömn, ty wattnet steg nästan upp till öfra kanten af wår ställning, ja wågorna flogo många gånger öfwer densamma, och ju mörkare natten war, desto närmare och ryslıgare förekom oß bränningen. Huru ofta sågo wi ej bort mot den ifrån wår wacklande ställning. Dertill war det ganska kallt, och de få kläder, wi hade, woro genomwåta intill sista tråden. Att ligga war ej plats, wi röpo derföre så nära tillsammans som möjligt, för att wärma hwarandra. Det oaktadt skallrade tänderna och darrade lederna af köld. Så suto wi stilla och försänkta i sorgliga betraktelser, afbidande morgonens ankomst.

Wi hafwa för ofwanstående skildring glömt skeppswraket. Under loppet af dagen hade några af de på skeppet quarblifna olyckliga försökt att uppnå refwet; men en stor del af dem hade omkommit i bränningen eller blifwit krossade af spillror från fartyget. Man såg ofta sex stycken på en gång störta sig i bränningen, för att wåga det förtwiflade försöket, men sällan kom mer än en lefwande fram. Färdighet i simning war ej anwändbar, och just de, hwilka innehade den, blefwo aldraförst ett rof för wågorna, under det att många af de i simning okunniga framkommo. Af fartyget hade intet blifwit öfrigt, med undantag af den öfra delen af maschinen och ångpannan. En timma efter dagens inbrytande syntes ej något mera till än det ena hjulet, hwarwid en båt war fastgjord. Snart föll ock denna i stycken och war inom några minuter sönderkrossad i atomer. Ingenting återstod nu utom hjulet, hwilket snart, med ungefär 12 passagerare, som hakat sig fast wid detsamma, begrafdes under wågorna. I öfrigt har jag glömt att anmärka, att wi alla, innan båten lemnade oß, sammanträdde, för att tacka Gud för wår underbara räddning. En af passagerarne hade bergat en bönbok och föreläste oß böner ur densamma, som säkerligen aldrig warit lästa med större andakt. — Lördagen d. 13 Febr., kl. 6 på morgonen, woro wi alla på platsen. Då wi halft förfrusna genomwakat natten, tog hwar och en af oß en sup bränwin, för att något wärma sig. Efter båtens afresa, räknade wi 69 på refwet. Af 151 personer, som warit om bord, woro således 79 räddade. Till wårt lifsuppehälle uppfiskade wi denna dag på wattenytan tio fat mjöl och gryn, en liten kutting konjak, en d:o ättika, en kista rödwin i flaskor, ungefär tre kistor annat win, tre skinkor, twå lådor med ost, en korg äpple, ett stycke fläsk, twå lefwande swin, ett lefwande får, ett fat smör och en låda ljus. Hwar och en försåg sig dermed, så godt han kunde. Ingenstädes försports knorr eller klagan; man war nöjd med hwad man ägde. Påsen, hwaruti flaggan förwarades, upphittades likaledes, och sålunda woro wi innan kort i stånd, att uppsätta signal för något i närheten kryssande fartyg. Kl. 6 om aftonen begåfwo wi oß till hwila; denna natt war det plats nog, alldenstund det war tiden för ebben. Men emedan wår byggnad war lika så osäker som förut, så tillbringade wi en ganska ångestfull natt. — Söndagen d. 18 Febr. woro wi alla på benen wid dagens inbrytande, ty hwar och en war glad, då han åter kunde röra på sina förstelnade lemmar. Några begåfwo sig ut, för att bärga sparrar och plankor från skeppet, andra för att försöka upphämta lifsmedel och klädespersedlar; andra samlade stenar, för att ytterligare befästa wår trädställning, och twenne, som öfwerkommit

ett var harpuner, sysselsatte sig med fiskfångst. Under dagens lopp uppfiskades en skrifpulpet, uti hwilken man fann en bunt af ungefär tolf tändstickor; men de woro fuktiga och wille ej brinna; wi måste då torka dem. Ändtligen lyckades det oß att få dem att taga eld. Hwilken fröjd! Ett trefaldigt hurrah tolkade wår glädje. Nu tändes ett ljus, sattes under ett fat och en af oß beordrades att hålla wakt, så att det ej måtte släckas hwarken dag eller natt. Wi uppgjorde nu en skön brasa. Doktorn och proviantmästaren slagtade fåret, delande detsamma skickligt med en rakknif. Hwar och en erhöll ett stycke, och alla förklarade, att de aldrig intagit en smakligare måltid.

Sålunda gick söndagen förbi. Morgongryningen d. 15 Febr. fann oß alla wakna. Flera försökte att medelst en blandning af ättika, konjak och sjöwatten bereda ett förråd af dricksvatten, andra att timra en flotta af master och plankor. Kl. 11 om förmiddagen, just som wi höllo på att tömma några flaskor win, skallade plötsligt ropet: "ett segel!" Huru klappade ej wåra hjertan af fröjd wid detta rop! Hwar och en frågade: hwar är seglet? Det syntes först såsom en hwit punkt, som man lika såwäl skulle kunnat hålla för spetsen af en klippa. Men flera gamla matroser, sedan de uppmärksamt betraktat föremålet, försäkrade att det wore ett segel. Wi fruktade dock att fartyget ej skulle kunna tjena oß till räddning, då det dels ej syntes wara stort, och då det swårligen skulle kunna observera oß från wår låga ståndpunkt. Somliga höllo det för en skonare, andra för en brigg. Wi hissade nu på en lång stång ännu en signal och hade glädjen att se briggen, det syntes att fartyget war en sådan, styra emot oß. Den war ännu på ett afstånd af ungefär 8 engelska mil.

När intet twifwel mera war öfwer deß afsigt, war känslan af wår hänryckning öfwer den så oförmodade räddningen nästan för stor för wåra förut beklämda hjertan. Nu först kände wi, hwad wi upplefwat och huru underbart wi woro räddade. Alla böjde knä och tackade Gud af rördaste hjertan. Jublande föllo wi hwarandra om halsen och skakade, med ett leende af glädje på wåra läppar, stumt hwarandras händer; ty hjertat war för fullt, för att kunna låna något ord åt munnen. Då briggen fram emot middagen styrde allt närmare och närmare, öppnade wi wår kista med rödwin, och hwar och en fick dubbel ration. Kl. 1 war den blott fyra mil utom bränningen och lade in. En båt utsattes emot oß. Inom en timma war den framme, sedan den under 8 raska matrosers kraftiga årtag styrt genom bränningen till platsen för wåra lidanden.

Wår lilla båt hade efter flera faror och beswärligheter, sedan den lemnat oß Fredag e. m. kl. 5, uppnått kusten Söndagsmorgon kl. 4, och derwid träffat en brigg, med hwilken den styrde, ehuru densamme syntes undwika båten. Wåra signaliserade nu, så godt de kunde, tills ändtligen första styrmannen blef tagen om bord. Densamma fann folket i gewär. Man hade hållit de skeppsbrutna för sjöröfware. Wåra olyckliges berättelse meddelades snart för första styrmannen på briggen, som hette Emilia och war en spanjor. Alla blefwo således tagna om bord. Styrmannen, Sennor Villaverde gick då under segel för Sisal, för att om händelsen underrätta sin kapten. Briggen hade nemligen af samma storm, som bragte Tweed i olycka, blifwit twungen att utlöpa från Sisal och quarlemna den på landet befintliga kaptenen. Då Sisal ej låg på större afstånd än 11 mil, anlände de dit kl. 11 f. m. När kaptenen inhemtat underrättelsen, dröjde han ej ett ögonblick med afresan och ankom, såsom sagdt är, kl. 1 följande dagen till refwet. Den ädle, menniskowänlige Bernardino Camp — så hette han — som förde briggen, tänkte hwarken på sin last, som wäntade i Sisal, eller på sina passagerare, hwilka han lofwat att på bestämd dag föra till Havanna. Han tänkte widare ej på risken af en kustfart i denna trakt och denna årstid. Han tänkte ännu mindre på någon belöning. Han anmärkte sedan, när det blef fråga om denna punkt: "jag gjorde blott min pligt, hwad hwarje menniska i dylika omständigheter bordt göra. Min belöning är här," sade han, pekande på sitt hjerta.

Det återstår nu föga att anföra. Wi anlände alla, några och några i sänder, om bord på briggen. Wår kapten war den siste, som steg från wår trädställning i båten. Om bord mottogos wi med den mest förekommande godhet, och anlände lyckligt d. 3 Mars till Havanna. När man der hörde, huru ädelmodigt Kapten Camp och styrmannen handlat mot oß gjordes en subskription, som uppgick till 4000 Dollars, till deras belöning. De wägrade att mottaga summan och bådo, att den skulle anslås till enkor och barn efter de i skeppsbrottet omkomna matroserna.

Hwalfisken och Hwalfiskfångst.

Det under namn af hwalfisk bekanta djur hör, åtminstone hwad de större arterna beträffar, till de största, som finnas hafwet, eller ännu bättre, den är det största djur, som finnes watten och på land; det största,

"som Gud skapade,
och som i oceanens djup förkunnar hans ära."

På land lefwer intet djur, som på långt när kan jemföras med Leviathan, såsom Milton benämner hwalen. Den wanliga hwalfisken, sådan som den förekommer wid Grönland, har ej sällan 60 fot i längd, 40 fot i omfrets och wäger ofta så mycket som 200 af wåra fetaste oxar. I forna dagar, öfwerdref kärleken till det underbara, som ej war nöjd hwarken med denna

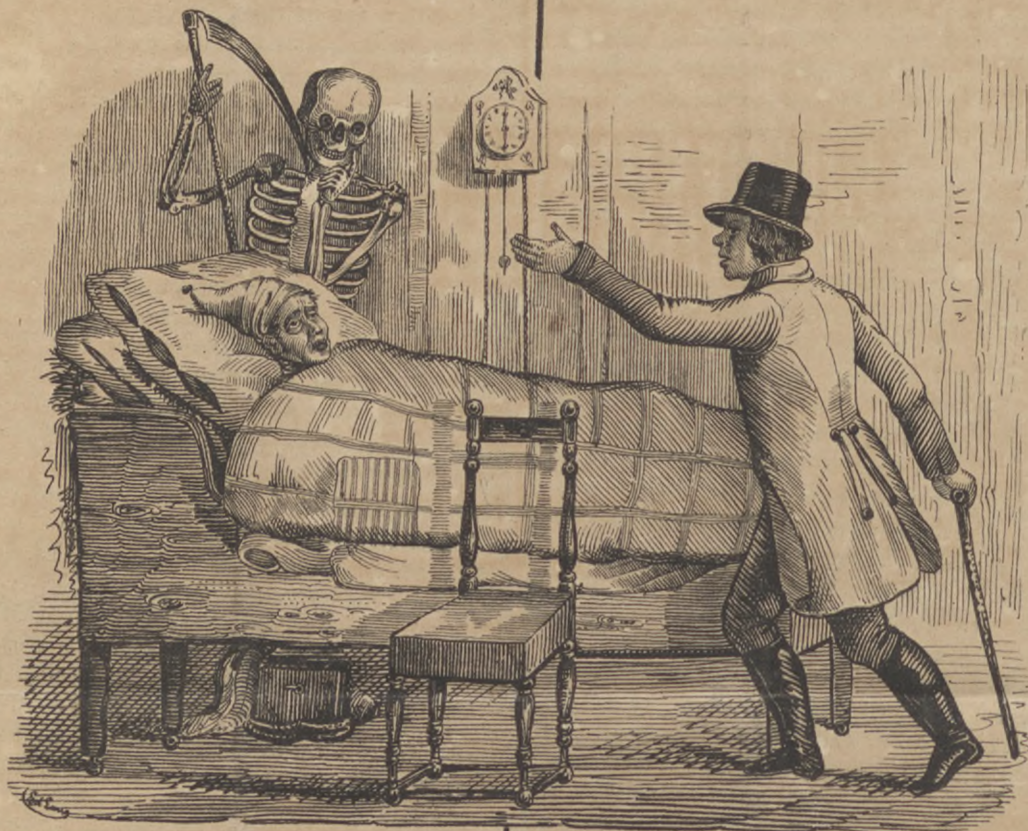
längd eller bredd, i hög grad deßa dimensioner. Man finner hos många gamla skriftställare angifwet, att hwalfisken är 150—200 fot lång; ja de finnas, som uppgifwa ej mindre än 900 fot. Emellertid utlåta sig män af facket helt annorlunda. Scoresby, som fångat 332 stycken, försäkrar, att ej en enda af deßa war öfwer 60 fot lång; och om nu någon enda skulle förekomma, som wore en mån längre, så blir det högsta 70 fot, såsom Blumenbach angifwer. Egede i sin beskrifning öfwer Grönland anmärker, att några wero fyratio alnar (d. ä. åttio fot) långa. Men, som han, efter egen uppgift, sjelf aldrig sett en hwalfisk, kan denna afwikande uppgift lätt förklaras. Dock gifwes det flera slags hwalfiskar, så wäl otroligt små, som mycket stora, och särskildt antar Scoresby, att Fenfisken är det största och tungaste af alla djur. Fenfisken är blott ett slags hwalfisk, som har sitt namn af en stor hård fena, som löper utefter ryggen. Då denna fisk i proportion gifwer mindre tran än den egentliga hwalfisken, så är han mindre eftersökt. Af den egentliga hwalfisken, Balæna Mysticetus, hafwa wi i nyare tider lärt att urskilja twå arter, som förhålla sig till hwarandra ungefär som den asiatiska elefanten till den afrikanska. Den ena lefwer wid nord- den andra wid sydpolen.

Hwalfisken antyder genom sitt namn, att han tillhör fiskslägtet; för en fisk gällde han ock i århundraden. Men han har ej något annat med dem gemensamt, än det, att han lefwer i wattnet; ty han föder till werlden lefwande ungar, hwarje gång en eller på sin höjd twå. Han föder deßa wid sina twenne bröst, såsom landtdjuren göra. Likasom deßa har han warmt blod, ja warmare än menniskan, då alla fiskar deremot hafwa kallt. Likasom landtdjuren andas han genom lunger och kan derföre ej länge hålla ut under wattnet.

Hans dunkla, swarta hud är hal och utan fjäll; följaktligen skiljer han sig ock i detta fall från fiskarne. Hwalfiskens yttre form erbjuder någonting högst egendomligt. Hufwudet har en triangulär form. Undra delen är platt och håller 16—20 fot i längd, 10—12 i bredd. Underläppen höjer sig på ett eget wis. När munnen är öppen, liknar den ett skeppsrum, med 10—12 fots höjd och 15—18 fots längd. En båt, med dertill hörande manskap, kan med beqwämlighet ro dit in. Djuret har, såsom wi sagt, fenor på sidorna. De äro omkring 9 fot långa och 5 fot breda, alltså rätt dugtiga åror, hwarmed widundret fortskaffar sig. Ännu märkwärdigare synes oß skelettet. Det utwisar ett slags mißlyckade armar eller framben, och naturen tycks likasom ej haft tid att fullborda dem. Märkwärdigt små äro ögonen. De öfwerträffa ej storleken af en oxes; dock ser hwalfisken på ganska langt håll. I stället för näsa har naturen gifwit hwalfisken **blåsrör.** De tjena till att utdrifwa de masser watten, som inströmmar mellan hans käftar, och på långt afstånd ser man detsamma uppstiga såsom en springbrunn, under det man, wäl på en timmas afstånd, hör bruset af denna kastad. Andas djuret ofwanom wattnet, så insuper det ej något watten; blåsrören anwändas då ej, utan man ser blott den fuktiga ångan uppstiga, som om wintren är så märkbar från alla djurs näsborrar. Blåsrören ligga på den högsta punkten af hufwudet, för att underlätta wattnets utdrifwande äfwen då, när största delen af kroppen är under watten. Ett fruktanswärdt werktyg är djurets stjert; deß största rörlighet och styrka ligger i densamma. Längden af stjerten är wäl ej mer än 5 a 6 fot; men desto betydligare är bredden: 18—24 fot eller ofta mer. I midten är den uppskuren. Spetsarne af båda bladen, som utgöra den, äro wända bakåt. För att hastigt kunna stiga upp och ned, hwilket är nödwändigt för inhämtande af frisk luft, är stjerten horisontel. Så små djurets ögon än äro, äro dock deß hörselorganer ännu osynbarare. I djurets yttre upptäcker man ej några sådana. Det är swårt att se kanalen för hörselorganet, alldenstund man ej warseblifwer något yttre öra. Dertill kommer att denna kanal, så snart djuret går under wattnet, tillslutes med en propp, som förhindrar wattnets inträngande och den tryckning, som det skulle utöfwa.

För att göra detta djurs underbara bildning fullständig, synes djurets matstrupe lika trång, som deß gap är ofantligt stort. Deß föda består mest af insekter och maskar. Fenfisken kan njuta sill och andra små fiskar. För hwalfisken är ock detta förnekadt. Men huru kan ett djur af så ofantlig storlek åtnöja sig med så torftig näring? Naturen tillför honom den i tunntal. Han har inga tänder; hwad skulle han ock med dem? För att sönderkrama insekter och maskar behöfwer han wißerligen inga. I stället för tänder har han, såsom bilden skall utwisa, twå rader fiskben, såsom man benämner den deraf gifna produkten, dels raka, dels krokiga och omedelbarligen betäckta af läpparne. Hwarje rad består af åtminstone 300 stycken, ty i en ganska liten sådan fann Scoresby 320. I midten finner man de största; åt sidorna till aftaga de. Hela längden differerar från 13 till 15 fot. Ofwantill i gommen är den största bredden 10—12 tum. Båda deßa rader äro besatta med ett slags fransar. Alltsamman bildar en stor filtermaskin. Alla insekter och maskar, som komma hwalen till mötes, fångas genom denna inrättning. Intet undgår honom; den tämligen orörliga tungan har ingen annan förrättning, än att föra näringsmedlen till det trånga swalget. Denna koloß i djurwerlden har en jemförelsewis ganska liten hjerna. En menniskas hjerna wäger 4 skålp. Hos en ung hwalfisk af 11,200 skålpunds wigt fann Scoresby en hjerna af 3 3/4 skålp. Om denna förhåller sig till menniskans som 31 till 32, så blir den, jemförd i afseende på menniskans och hwalens volym, blott en tretusendel.

(Forts.)

Den döende Gäldenären.

En fattig man i dödens käftar låg,
Förstöraren med lian re'n han såg.
Då rusar in en björn, så häftig och så het,
Och skriker argt och gällt, som nånsin en trumpet:
"Betala först, jag säger Dig!"
Den sjuke stammar matt: "o tillåt mig,
Att dö en stilla död i frid och ro!"
"Ack nej," blef swaret, "jag på ära och på tro
Medgifwer icke Dig den sista persen,
Förr än med ränta Du infriat har reversen!"

Anekdoter.

En bonde höll wad med en annan, att han med en kappe potates skulle fylla twå säckar, som hwardera rymde en kappe. När han gjorde försöket, slog han först den ena säcken alldeles full och stoppade sedan denna in i den andra.

— En fru, som war mycket pratsjuk och gerna wille hafwa "sista ordet," frågade i ett sällskap en ung man: om Bileams åsna war en hane eller hona. "Det måste nödwändigt warit en hona, för deß talförmågas skull," swarade han bugande.

Nästa N:o utgifwes den 24:de Oct., kl. 7 f. m

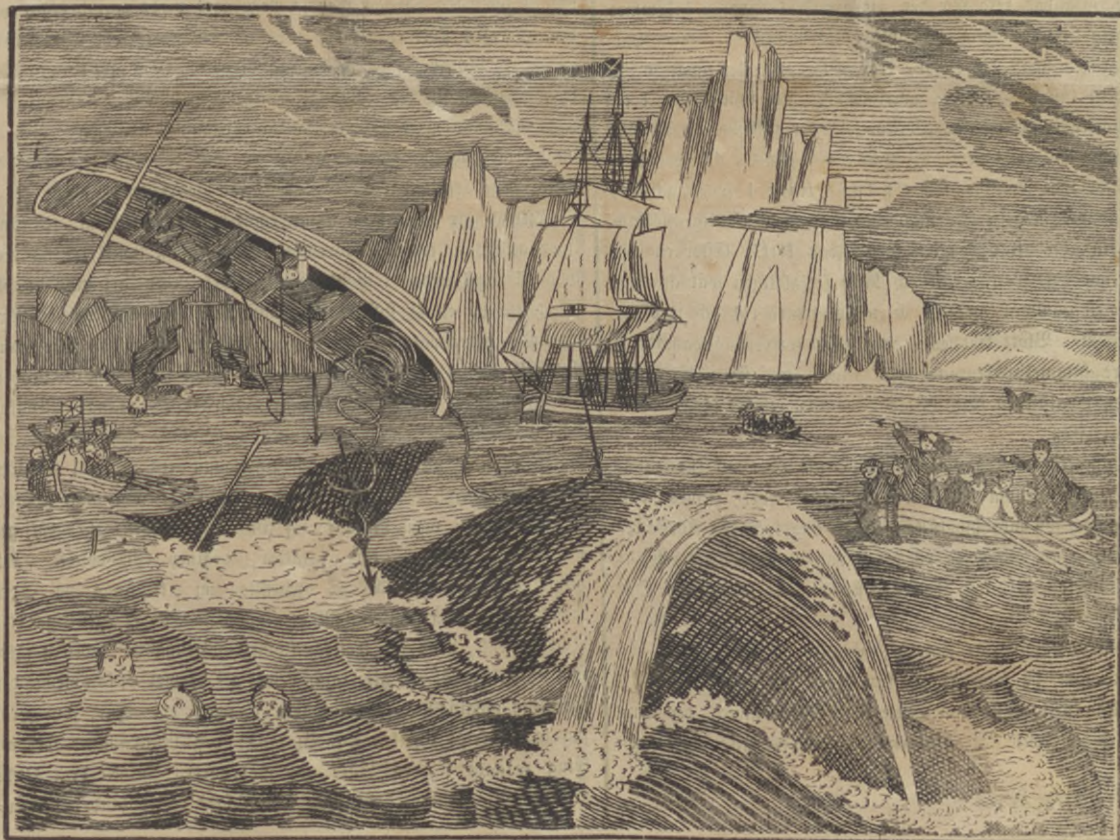
Götheborg, C. Petersens officin 1847.

Utkommer hvarje Söndag. ILLUSTRERADT Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co

Enkla. N:o 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 4 Götheborg, Söndag d. 24 Oct. 1847. 3 Qvar.

Hwalfisken och Hwalfiskfångst *).

Omedelbarligen under huden ligger späcket, som bildar en omklädnad kring djurets kropp, fenorna och stjerten ej ens undantagna. Deß färg är gulhwit, gul eller röd. Hos unga hwalar är den beständigt gulaktigt hwit; detta späck flyter, om det kastas i watten. Deß tjocklek rundt omkring kroppen är 20 tum; dock är det på olika delar af kroppen olika. Läpparne bestå nästan uteslutande af späck och gifwa hwardera twå tunnor ren olja. Tungan består af ett slags finare späck, som dock gifwer mindre olja, än de öfriga delarne af kroppen. I midten och emot roten af tungan är fettet genomwäfdt af muskelartade fibrer. Den öfriga delen af underhufwudet, med undantag af sjelfwa käften, består helt och hållet af späck. Oljan i späcket tyckes wara förwarad i små celler, som äro sammanbundna medelst seniga kötttrådar. Dessa trådar tyckas bilda hudens substans. Oljan utdrifwes genom hettan och framsipprar wanligtwis af sig sjelf, när den seniga delen af späcket öfwergår till förruttnelse. Späcket och fiskbenen äro orsakerna, hwarföre hwalfisken fångas. Köttet och benknotorna lemnas wanligen, käftbenen stundom undantagna. Späcket, så länge det är friskt, har ingen oangenäm lukt, och först efter fulländad resa sker det, att grönlandsfararen bekommer en obehaglig lukt, om hans laddning ej är inpackad. Fyra tunnor späck gifwa högst tre tunnor tran. Af en enda hwalfisk får man ofta 30 tunnor. Det är märkwärdigt, att späcket står i ett wißt arithmetiskt förhållande till skägget eller fiskbenen. Ju längre detsamma är, desto mer har man att hoppas. 12 fots långa fiskben försäkra wanligen om 24 tunna tran; 1 fot långa blott om 1 ½ tunna. Regeln har sina undantag, men temligen sällan.

Europeen gör sällan bruk af hwalfiskens kött. Efter en ung hwalfisk liknar det groft oxkött och låter följaktligen wäl äta sig. Köttet af en gammal hwalfisk är motbjudande till och med för en matrosgom. Blott kindbenen emottagas för detta ändamål. I de warmare himmelstrecken utdryper tranen utaf sig sjelf. Äter ej Europeen hwalfiskens kött, så är det en så mycket läckrare spis för Grönländaren.

Hwilket mäktigt wäsen menniskan är, icke efter måttstocken af sin kropp, utan genom sin andes öfwerlägsenhet, synes bäst af det krig, hon för mot hwalfisken. Hon angriper den största kolossen af alla djur, och detta på det öppna werldshafwet och under ett himmelsstreck, som kunde afskräcka allt lefwande. Och hwalfisken:

"Som på wattnet simmar, liknande ett berg,
och som, då han sofwer, kan tagas för en ö,"

blir i de aldra flesta fall hennes byte. Det himmelstreck, der denna märkwärdiga kamp står, utmärker sig framför alla andra genom mångfaldiga faror eller beswärligheter, mot hwilka menniskan har att kämpa. Land, haf och luft afskräcka der lika mycket och lägga hinder i wägen. Genom häftig köld stelna alla lemmar. Moln och snö fördunkla himlen och skärpa ännu mer köldens tand. Hafwet har utom de wanliga farorna, som öfwer allt lura på detsamma, här ganska egendomliga. Än utsträcka sig oerhörda isfält, som likt en ogenomtränglig wall synas göra ett slut på all skeppsfart, så att den käcka matrosen måste springa ifrån en frusen wåg till en annan, med fara att för hwarje steg förswinna i en klyfta; än komma ofantliga hwita björnar på dessa isfält, beredda att sönderrifwa allt, som ej flyr eller segrar; än kommer ett lösryckt isberg med sådan kraft, att alla bjälkar och plankor braka i skeppet och att det sönderssplittras såsom ett äggskal. Understundom uppstiger ett isberg högt, högt i luften, men deß fot badar sig i den kalla wågen; en förändring i jemnwigten kan kullstörta det, så att hwarje i grannskapet befintligt fartyg, med allt hwad derpå är, kan derunder begrafwas. På afstånd skymtar genom den kalla dimman en kust, som sätter en gräns för det isiga hafwet. Men dessa kuster locka ej den af köld förstelnade sjöfararen. En ewig storm, snö, hagel och is förswåra här ock hwarje steg; med möda frambringar jorden utur sitt sköte en torftig mossa. En natt, som warar fyra månader, lägrar sig på de ödsliga bergen. Med möda underhåller menniskan sig der. Många hafwa af skeppsbrott blifwit kastade dit; andra åter hafwa friwilligt der stannat någon tid; men de qual, med hwilka själ och kropp der ha att kämpa, döda de flesta, eller åtminstone afskräcka dem från hwarje nytt försök.

Likwäl går menniskans kamp emot hwalfisken tillbaka till temligen aflägsna tider. Norrmän tyckas hafwa sysselsatt sig med hwalfiskfångst redan i nionde århundradet, utan att man derwid får tänka på en så systematisk fångst, som den, hwilken för närwarande bedrifwes. Man angrep honom, när han kom inom skotthåll, såsom man angriper hwarje annat stort djur. Norriges innewånare hafwa warit käcka sjöfarare, så långt tillbaka, som historien går. Först på kusten af Biskaya skall man hafwa warit betänkt på att göra hwalfiskfångst till föremål för köpmans spekulation. Redan i 12:te århundradet will man upptäcka spår deraf; men dessa försök åsyftade tydligen ej egentligen hwalfiskar, utan en sort kataceer, delfiner och dylikt. Åtminstone är ej grönländska hwalfisken nu att finna på Spaniens kuster. Äfwen anställde man detta fiske ej egentligen för späckets skull, utan för köttets, synnerligen tungans, hwilken gällde som en delikateß, ett ytterligarebewis att dermed ej kan menas den egentliga hwalfisken. Småningom förswan det djur, som förut jagats så ifrigt i wiken wid Biskaya; och innewånarne deromkring wågade sig då längre upp mot norden, så att de i 16:de århundradet kommo ända upp till Island, Grönland och New-

---

*) Forts. fr. föreg. N:r.

foundland. Det är egentligen från denna tid, som hwalfiskfångsten börjar.

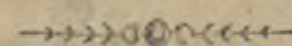
Den tidigaste resa, som för sådant ändamål, företogs från England, gjordes 1594. Köpmännerna i Hull utrustade för första gången ett skepp 1598. Wid samma tid gjorde Holländarne ock försök. Hamburgare, Fransoser och Danskar täflade med dem. I England och Holland drefs jagten af sällskaper, hwilka hade monopol å densamma. Men en sådan handel bar sig ej. Man tillät då hwem som helst att dermed sysselsätta sig, och detta war mycket fördelaktigare. Det holländska monopolet upphäfdes 1642, det engelska några år sednare. Emellertid dref man i sistnämnda land fångsten ännu en hundra år bortåt för gemensam räkning, tills man såg, att hwarje kompani af detta slag hade soliderat blott med förlust.

År 1732 kom parlamentet på den tankan, att uppmuntra dessa företag genom premier. Hwarje skepp, som gick till Grönland, fick för hwarje tunna tran först 20 sk. och sedan 40. Då utseglade en mängd skepp, ej för att fånga hwalfisk, utan för att winna premier. Men de förstodo att i främmande hamnar fylla sina tunnor med tran, utan att hafwa sett hafwet wid Grönland. Premierna än föllo än stego, tills man 1824 war så klok, att upphäfwa dem. Nu drifwa, utom Amerikanare, Engelsmän, Hamburgare och Preussare denna näring. Fransmännen hafwa sedan rewolutionen ej sysselsatt sig dermed. Denna och sjökriget hindrade hwarje sådant företag och ännu är ej en så beskaffad sjöfart kommen i gång. Med Holland är det samma fall.

De skepp, som utrustas för sådana företag, hålla i allmänhet 300 à 400 tons och utsegla wanligtwis i slutet af April, för att i Maj kunna börja sin fångst, hwilken warar till Juli och Augusti månader. Många wåghalsar qwarstanna till slutet af September. Tid efter annan ömsar man plats. Så är för närwarande kusten af Grönland, som förr war särdeles rik, nu tom på hwalfiskar, en följd af det oupphörliga fiskandet i denna trakt. Då de beständigt oroas, söka de ett annat watten. Nu gå de flesta hwalfiskfångare direkte genom Dawids sund in i Baffinswiken, hwarest man förr hoppades finna en nordlig genomfart till Asien, till dess kapten Roß' förswinnande nedstämde denna förhoppning. (Sannolikt hafwa simmande isberg krossat hans fartyg, och äfwen om manskapet skulle hafwa räddat sig i båtar, torde brist på lefnadsmedel hafwa ombragt dem). I denna wik äro flera berg än på denna östliga kusten af Grönland och detta gör faran härstädes ännu mer hotande; men der finnes otroligt mycket hwalfisk. Winstbegäret är större, än förskräckelsen för faran.

I det hela har hwalfiskjagten ganska mycket aftagit. Ifrån London utgingo 1690 fyra gånger mera skepp än från alla hamnar tillsammantagna. Ännu 1820 utrustades 17—18 skepp för detta ändamål. Nu utrustas knappast ett eller twå. Äfwenså har Liwerpool dragit sig starkt tillbaka. Whitby sysselsatte sig då mycket dermed; nu deremot har den till största delen dermed upphört. Lifligast är denna rörelse i Hull. Såsom wid slutet af 16 århundradet, spekulerar här ännu hela werlden derpå. År 1833 seglade 33 skepp derifrån till Ishafwet.

(Forts.)

Negerslafwarne i Brasilien.

Gatan Vallongua i Rio Janeiro, hufwudstaden i Brasilien, är en stor och öppen basar, en talrikt besökt sammankomstort för alla stånd, en plats för oafbruten marknad. Der är en slags offentlig plats, ett forum eller ett läger, om man så will. Men den är ock en ort för studium och eftertanka.

Den wara, som här är hopad, är af en ganska egendomlig art. Den prisar sig sjelf, den ropar, beder, sjunger, tjuter, för att tilldraga sig spekulanternas ögon; den söker att tränga sig fram och kokettar formligen, för att synas i den skönaste och mest inbjudande gestalt, wore den dock i sjelfwa werket aldrig så smutsig, så ful. Den will ej längre wara magasinerad och blir följaktligen sorgsen, om man försmår den. Äfwen om den ej kan leda köparens wal, är den nöjd, att hafwa fästat hans uppmärksamhet. Wi äro på slafmarknaden i Rio Janeiro.

Läsaren må följa oß till ett sådant lågt, quaft rum. Wid wäggen och i jorden äro fastgjorda swarta, nedsmorda bänkar, på den fuktiga jorden sitta eller ligga nakna män, qwinnor och barn, wäntande på köpare. Så snart en sådan wisar sig i dörren, börjar på ett tecken af egaren hela basaren att springa, gestikulera, att wända sig i alla rigtningar, under framsjungande af wilda sånger; hwar och en will wisa, att han har de bästa lungorna och förstår att skicka sig i sitt slafweri. We den, som underlåter detta! Piskan försummar ej då att sönderslita den armes rygg och sidor, så att marken, på hwilken han står, färgas i hans blod.

Men tyst! Handeln begynnar; köpet måste afslutas.

"Fram du der borta!"

Wid detta rop höjer sig ett stycke af waran; och denna wara har ett par ögon, en panna, en hjerna, ett hjerta, så wäl som den, som köper och säljer.

"Är det ej god wara," säger köpmannen med ett djefwulskt leende?

"Werkligen ej så dålig."

"Gå då några steg!"

Och waran sätter sig i rörelse.

"Spring ock!"

Och waran springer såsom en andalusisk häst.

"Höj hufwudet, rör armen och benen, stampa med fötterna, skratta, skrik, wisa tänderna!"

"Allt synes wara i ordning", säger köparen efter ett noga besigtigande; "men hwad är priset på denna pjes?"

"Ser quaderpels."

"Jag ger fem; men håll; huru står det till med kopporna?"

"Han (hon) har haft dem! se sjelf märkena!"

Och i sanning är den swarta kroppen här och der betäckt med ljusa ärr, som den oerfarna köparen håller för koppärr; men en erfaren inser lätt, att de tillkommit medelst ett warmt jern, för att bedraga köpare.

"Det är bra," säger köparen; "se här penningar!" —

"Börjen åter att sjunga, I andre," säger säljaren, i det han sorgfälligt stoppar i sin pung det inhändigade myntet. "Jag ser nya köpare komma." — Wi hafwa blott teknat en liten bild af slafmarknaden i Brasilien.

När wi lemna slaftorget, möta wi kanske ett negerpar i bländande hwita kläder, omgjordade med ett blått band och smyckade med rosor. De skynda gladt till sin egares hus. De komma ifrån kyrkan, der presten öfwergjutit dem med watten och sagt att de äro kristna. Kanske, så hoppas wi, skall nu en bättre lott tillfalla dessa döpte; säkerligen skall man nu erkänna dem såsom medkristna och medmenniskor. Blott några steg till och misstaget skall förswinna. Der, hwarest en krets af nygiriga tränger sig tillsamman, wänta, sammankrupa och bewakade af sina uppsyningsmän, en hop slafwar det dem föreskrifna straffet. Men innan ordningen kommer till hwar och en, erhålla straffets offer en bitter försmak af det, som wäntar dem. Ty den ene efter den andre af olyckskamraterna blir inför allas ögon fastbunden wid en påle, för att få sin rygg och sina sidor söndersargade af piskan. Redan efter de första rappen strömmar rödt blod utefter den swarta kroppen och nedrinner i en liten grop, som man haft försigtigheten gräfwa i jorden inwid pålen. Med hwarje nytt offer omwärlas beständigt bödlar, på det att den straffande mannen ej för mycket må tröttas i att göra sin tjenst. Med kallt blod, som wore de på spektaklet, stå slafwarnas herrar rundt omkring och följa med djefwulskt wälbehag hwarje rapp af piskan, hwarje ryckning, som offret gör. Men wårt europeiska öra och öga äro ej så känsliga för retelsen af dylika intryck; wi utränga med blödande hjerta från den skädelystna hopen, för att så snart som möjligt undkomma de olyckligas jämmerskri.

"Aldrig har det funnits ett land, hwarest slafwarne

suckat under tyngden af så hårdt arbete, hwarest de wridit sig under så grymma straff, ja under så utsökta smärtor utandats sitt lif, som i Brasilien. Men under det på Domingo, på Bourbon, på Martinique och flera andra ställen, den länge plågade swarta rasen höjt sig till rasande hämdbegär emot de hwita tyrannerne, böjer sig i Brasilien negern tigande under den knutna piskan. Tyst och apatisk bär han den dubbla lasten af hårt arbete och grof mißhandling, och blott under sparsamt tillmätta stunder af fröjd och lust frambryter Afrikanens hetblodiga naturel i hela sin wåldsamhet.

Nalkas man en lördag wid solens nedgång ett plantage, som innesluter 3—400 slafwar, så förkunnar redan på långt håll ett dost mummel, som framtränger från midten af slafbyn till wårt öra, början af negerfesten. Wi följa ljudet och se snart på en liten fri plats män, qwinnor, barn och gubbar, kortligen plantagets hela swarta befolkning, så sammanträngda, att man wore färdig att tro, det de wid straff wore förbudna att låta se sig annorstädes. Öfwer allt ser man glödande kinder, gnistrande ögon, krampaktigt gestikulerande armar, från alla håll warseblifwer man passionens tunga andedrägt och wilda fröjdeskri.

Nu gifwes tecken och i samma ögonblick bildar sig en krets. Männer och qwinnor gruppera sig efter behag, men barnen komma i första raden, på det att de må lära sig dansen, för att låta den öfwergå från generation till generation.

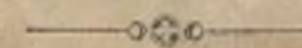
På det ursprungliga larmet följer en stillhet, under hwilken ingen wågar röra tungan. Helt sakta, men småningom tillwärande i styrka begynnar nu sången. Det är en rå sällsam melodi, men som dock klingar harmoniskt. Det finnes en takt deruti och en rythm af ett egendomligt behag. Slutligen bryter sången häftigare och häftigare fram. Hela werlden sjunger med, men ej blott med munnen, utan, så att säga, med hela kroppen. Man förwrider ansigtet med löjliga grimacer, gestikulerar med armarne och stampar med fötterna, som om jorden brände under dem. Denna inledning till den egentliga festen har än en kortare, än en längre waraktighet och rättar sig, så att säga, efter thermometerns ståndpunkt. Har hettan under dagen warit tryckande och arbetet hårdt, så warar frispelet blott en kort tid. Man hastar då, att så fort som möjligt störta sig i passionens hwirfwel. En danserska rusar in i kretsen, i början ensam, swängande armarne med de wildaste åtbörder. Hon böjer sig åt ena och åt andra sidan, springer fram och tillbaka, dansar sen omkring i en ring förbi de närstående, hwilka hon tyckes likasom smitta med sina ursinniga rörelser. Nu springer äfwen den lycklige, som hon walt till sin meddansare, inom kretsen och ställer sig triumferande emot danserskan. De kringståendes sång öfwergår till wildt skri, dansen till raseri. Man klappar sig på höfterna, man slår sig på hufwudet, man gnisslar med tänderna, skummet flyter ur munnen. Man tror sig se raseriet hos en blodtörstig warg, då han anfaller en hjord. Men nej; allt detta är blott uttryck af glädje, af den drucknaste lycka. Och såsom dansen börjat, så

fortgår den hela aftonen. Ty de öfriga paren wänta med otålighet, att ordningen skall komma äfwen till dem.

Intet under, att wid ett sådant lösgifwande af dessa hetblodiga naturers alla passioner, twister ofta utbryta, som sluta dermed, att de båda rasande motståndarne med wäldiga knytnäfslag, gå emot hwarandra. Wittnena till en sådan kamp, långt ifrån att hindra kämparne, uppelda dem i deß ställe så mycket mer, och fröjda sig åt skådespelet, i samma mån, det blifwer grymt och blodigt. Snart bildar sig ett parti till gunst för någon af parterna. De hota sin gunstling, i fall han är uttattad, eller om han synes sin seger nära, tills antingen han eller hans motståndare ligger blödande utsträckt på sanden. Om segren är allt för länge oafgjord, springa kämparne från hwarandra, blifwa stående på några stegs afstånd, korsa armarne öfwer bröstet, böja sig ner, tillsluta ögonen och springa så med högt skri af alla krafter emot hwarandra. Wanligtwis få då åskådarne bortbära den ene eller den andre med krossad hufwudskål. Och hwarföre uppstå nu de flesta af dessa strider? En neger kan kalla den andre för en "odugling," en "tjuf; detta rör honom ej. Men wågar han kalla honom "neger," då måste han slåß på lif och död. Herrarne bestraffa denna twekamp, som ofta kostar dem deras bästa slafwar, ganska hårdt; men en swart i wrede är ett fruktanswärdt wilddjur: fruktan för piskan, huru stark den än är, är swagare än törsten efter hämd.

På denna dag af rörelse, wild fröjd och grym wrede följer en dag af lugn, som är wälgörande för de med arbete öfwerlastade slafwarne, men som likwäl ej är af dem särdeles eftersökt. Ej tänker slafwen på den, ej hoppas han på den, då om måndagsmorgon och sedan hela den långa arbetsweckan igenom, solens första strålar och arbetsklockan kalla honom ut till de förtorkade, glödande sockerfälten. Hans hela fröjd, hans gladaste förhoppning knyter sig wid tankan på återkomsten af denna afton, då han fritt får låta det afrikanska blodet spela, och då han under sina nationalsånger glömmer både Brasilien och deß sockerfält, sin herre och deß piska, och under få, för hans wilda sinne njutningsrika stunder, tänker sig tillbaka till stränderna af det hemlighetsfulla Senegal och kusterna af Angola.

Bernsten.

Bernsten, äfwen kallad Agtsten, gul Ambra och af de gamla Succinum, har sitt namn af det forntyska ordet börnen (bränna), emedan den lätt antändes wid swag eld. Ifrån deß egenskap, att wid gnidning mot något yllet föremål antaga en elektrisk karakter, har densamma fått namnet: elektrum.

Wi känna bernsten af gul och röd färg. Den är nu för tiden lyx- och modeartikel i alla stånd. Deßutom anwändes den i medicinen, till lakeringsfernissa, till rökelse, då den smältes på glödande kol, till inbalsamerande af lik. Då de är rigtigt klar och genomskinlig, kan den slipas till brännspeglar och mikroskoper.

Densamma war ock bekant för de gamla folken, och redan wid trojanska krigets tid smyckade sig fruntimren med hals- och armband af guld och bernsten. Homerus nämner den såsom någonting högst dyrbart och hos Asiaterna tjenade den redan tidigt till rökelse wid deras heliga förrättningar.

Bernstenen har derföre, i likhet med metallerna, redan sedan äldsta tider warit mycket eftersökt och omtyckt, oaktadt den, för att dömma efter deß beståndsdelar och efter orter, der den träffas, blott är ett hårdnadt, harts af något särskildt, nu förswunnet trädslag.

Wid den chemiska delningen, finner man, att bernstenen till en stor del består af kol, oljaktiga beståndsdelar och jordarter; deßutom innehåller den understundom främmande kroppar, såsom små blad, mossa, sand, wattendroppar, insekter, myggor, spindlar, myror och dylikt, hwilka sednare dock afwika från wanliga, nu lefwande arter och merändels tillhöra ett warmare klimat, och som deßutom tjena som bewis, att bernstenen en gång war i flytande form.

Hwar finnes denna lika så märkwärdiga som högt skattade produkt? På ringa djup under jordytan, i sand- och lerlager, synnerligast i stenkolslager, med det i dem förefunna bituminösa trädet; så t. ex. i Italien, Spanien, Frankrike, i Schweitz, på Grönland och i China, på flera ställen i Tyskland, framför allt wid sydliga och östliga stranden af Östersjön, likasom wid ryska kusten och här hufwudsakligen i trakten af Danzig, Königsberg och Pillau, hwarest bernstenen sedan långliga tider tillbaka är en wigtig exportartikel. Dit seglade långt före Christi födelse, ifrån asiatiska kusten af Medelhafwet, Fenisierna, uppfinnarne af skeppsbyggnadskonsten och forntidens utmärktaste sjöfarande, allt för att hämta bernsten. Romarne följde sedan deras exempel.

På de angifna orterna, hwarest bernstenen är så lätt, att den flyter på wattnet, uppfiskas den dels med små nät, dels uppkastas den af stormen på land, dels blir den uppgräfd ur jorden; det sednare nära wid kusten och blott på ett djup af 10 fot under hafwets yta, i sand- och lerlagren.

Redan sedan längre tider tillbaka drifwes detta arbete härstädes, såsom en sak af wigt, för kronans räkning. Fast dessa hopsamlingar af bernsten fortfarit sedan årtusenden tillbaka, märkes ej egentligen något aftagande, synnerligen ej i den af hafwet uppkastade. Hwilka oerhörda lager af detta ämne måtte då ej finnas på hafwets botten i detta farwatten!

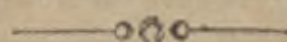
Efter sin godhet, renhet och storlek sorteras bernstenen för handeln i åtskilliga sorter, såsom sortimentsstycken till prydnad och

konstsaker; tunnstenar för medicinen, fernisstenar o. s. w.. allt för sitt särskildta ändamål.

Utmärkt sköna stycken, så wäl naturliga, som det arbetade; de förra wanligen sammanwärta med bituminöst träd, finnas uppstälda på kongl. slottet i Berlin, denna i så många hänseenden rikhaltiga och beundranswärda konst- och naturaliekammare. Der finnas stycken af owanlig storlek, ja de, som wäga 13 skålp. och äro af ett menniskohufwuds storlek.

Wärdet af den på preussiska kusten årligen uppsamlade bernstenen stiger till den betydliga summan af omkring 90,000 Rdr swenskt banko, hwaraf 2/3 komma från Ostpreussen och 1/3 från Pommern.

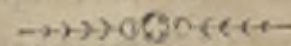
I stenkolslagren i Tyringen och annorstädes förekommer ett slags naturprodukt i små stycken, hwilken ganska mycket liknar bernsten; detta är den så kallade Honingsstenen, hwilken ofta till utseendet kommer bernstenen ganska nära, men till wärdet är densamma underlägsen, synnerligast som den, efter den hittills gjorda erfarenheten, ej kan brukas för samma ändamål.

Drag ur Innewånarnes lif i landet Copiapo i Chile.

Ehuru man utaf historien tillräckligt känner landet Chile, såsom ett mål för Europeernas begär efter guld, anse wi dock ej ändamålslöst, att i få drag antyda några egenheter i detta lands förhållanden, synnerligast hwad beträffar prowinsen Copiapo. Copiapo är ett bergland och innewånarne i denna prowins sysselsätta sig uteslutande med föremål, som härmed stå i sammanhang. Det samtal, de föra, inskränker sig nästan uteslutande till grufwor, metaller o. s. w; om bergwerken äro lätta att arbeta eller ej, om de gifwa mycket eller litet. Så fort dessa infödingar få ett malmstycke i hand, pröfwa de det genast med nageln. En gång blefwo twenne resande Europeer, Doktor Meyen och Kapten Wendt, som meddelat oß dessa underrättelser, i ett för Copiapo ganska förnämt sällskap. tillfrågade, på hwad ställe de hittills befunnit sig bäst. De swarade, att om dermed menades det intryck, som naturens skönhet gjort på dem, så wore Rio de Janeiro den angenämaste ort de sett. De resande wäntade frågan, hur der då såge ut: i deß ställe frågade man: "der äro wäl då många grufwor?" Eget i sitt slag war det, att underrättelserna om den 1832 wäntade kometen äfwen framträngt hit och kanske på intet ställe i werlden allwarsammare upptogs än just här. Några personer, som man räknade till de klokaste i staden, sökte wåra resandes bekantskap och utbådo sig underrättelser i detta ämne. Med lugnaste min i werlden försökte de att afgöra den förestälda frågan och deröfwer lugna de wetgiriga; dessa wille emellertid ej taga reson, utan swarade att en Paysano de Don Alejandro (en landsman till Don Alejandro, hwarmed de menade Hr Alexander Humbolt) deröfwer gjort dem oroliga. Emot en sådan auktoritet kunde de resande ej sätta sig, utan måste lemna främlingarne i sin ångest. Andra personer, deremot tycktes göra sig lustiga öfwer komethistorierna; det förkunnades en dag, att den stora kometen wisat sig den föregående natten, och då war hela folkmängden upprymd af den mest enthusiastiska glädje: de trodde att den då war i bortgående.

I Copiapernas boningar herrskar en underlig sammanblandning af lyx ock armod. Wi sågo i ett hus ett pianoforte af 1000 piasters wärde, som efter den der rådande smaken war betäckt med förgyld brons; der funnos i samma rum flera bord, som ej i wärde öfwerstego 4 a 5 uns guld, men ett sickur, som wärderades till 500 piaster. Der bredwid låg Signoran (frun i huset) på mattan och stödde sig med armen på den smala soffa, som war placerad i ett hörn af stugan. Jemte henne stod en owanligt stor kolpanna, för cigarrernes antändande och teets uppwärmande; ett litet barn, betäckt med trasor, wältrade sig i smutsen, hwaröfwer modren, i främlingarnes närwaro, yttrade sin glädje. En stor mängd af fat, talrikar och andra kärl. arbetade i silfwer, är någonting ganska wanligt hos detta folk, synnerligen som de proportionswis äro mycket billigare än porcellän, hwars konserwerande under transport medelst mulåsnor i och för sig fordrar en ej ringa grad af sorgfällighet, och som mycket lättare sönderslås under de oupphörliga jordbäfningar, för hwilka detta land är utsatt. Men wanliga saker, såsom dricksglas, koppar, skedar, knifwar och gafflar felas här öfwer allt. Speglar höra till de största rariteter. Damerna, tillägger berättaren, lågo för öfrigt hela dagen på marken och läto för hettans skull, som deßutom war ganska måttlig, den öfra delen af klädningen nedhänga. Bröstet och halsen war då betäckt med siden och de finaste mußliner.

Gåfwa och gengåfwa.

År 1730 afsändes kommendören Paul Cronhaven, en af Sweriges mest utmärkta sjömän, med örlegsskeppet Werden att eskortera ett presentskepp till Algier och att ratificera den afslutna fredstraktaten. Presenterna bestodo af 40 kanoner, 800 sablar, 10,000 kanonkulor, 50 mastträd och 8 ankartåg. Till konungen hemfördes såsom gengåfwa en frigifwen slaf, 2 lejon, 3 tigrar och 1 wildkatt.

Perpetuum mobile.

Från långliga tider tillbaka hafwa många bemödat sig att uppfinna en machin, som man benämnt perpetuum mobile. Män, som hafwa att utfärda patenter, kunna berätta om många planer, som af otåliga uppfinnare äro dem förelagda. Om detta ämne är ock så mycket skrifwet, att wi förmoda, det saken för wåra läsare ej är fullkomligt obekant.

De som bråkat sin hjerna med uppfinning af perpetuum mobile, höra wanligen till någon del af de twå klasser, wi här wilja angifwa. Den ena utgör wanligen dem, som kunna handhafwa werktyg och besitta en smula uppfinningsförmåga, en förmögenhet, som ej just är så sällsynt, men af ej särdeles nytta, om den ej står tillsamman med studium i ämnet, d. w. s. synnerligen med mekanikens lagar, nämligen med de allmänna sanningar, som af wetenskapligt bildade personer blifwit faststälda. Till andra klassen räkna wi dem, som med sin uppfinning åsyfta penningar. Uppfinnaren, som kanske på försök tillsatt sin egen förmögenhet, meddelar sin plan åt en man, som är i stånd, att uppoffra penningar, och bländar honom med utsigt till en snar och lysande winst; slutligen indrages han kanske i spekulationen och med detsamma i utgifter, som ingendera beräknat. Försöken slå fel, men slutligen måste allt dock komma till rätta; af fruktan att synas löjlig, och af nödwändighet, den ene att komma till sitt mål, den andra till sina penningar, fortfarra de så länge, till deß bådas undergång gör en ända på deras dårskap.

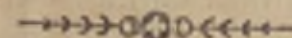
Emellertid finnas dock alltid djerfwa förslagsmakare af detta slag, hwilka ej låta sig underwisas genom sina föregångares öde, och dock skulle man tro, att en kort framställning af detta föremål borde tillräckligt framställa det dåraktiga i ett sådant företag. Hwad will det ock egentligen en machin säga, som satt i rörelse, går oupphörligt tills den är utnött? Ingenting i werlden är lättare, än att göra en sådan machin. På Rhen, gent emot Mainz äro för närwarande tjugo dylika machiner i gång. Det är fartygsquarnar, som ligga för ankar, och om de beständigt erhålla wattten, så fortfara de att gå, så länge de äro brukbara.

Man skall kanske inwända, att ett sådant byggnadssätt ännu ej är det rätta, att machinen måste wara så inrättad, att den, en gång satt i rörelse, fortfar att gå utan anwändande af någon yttre kraft. Det behöfs oändtligt litet kännedom i mekaniken, för att inse, det frambringandet af en sådan machin ej är möjligt. En machin, som fortfarande skall gå af sig sjelf, måste hafwa sitt ursprung af sig sjelf. Ingen machin kan förfärdigas, som ej är underkastad nötning, hwilken ock i sinom tid, huru obetydlig den än må wara, tillintetgör den kraft, som sätter machinen i rörelse. Men en machin, af hwad bestämmelse som helst, skall ej blott bibehålla sin rörelse, utan äfwen meddela kraft.

Kunde menniskan åstadkomma en machin, hwilken sjelf frambringade den kraft, hwarigenom den sattes i rörelse, så woro hon en skapare.

Genom dessa anmärkningar skall kanske mången planmakare afstå från dylika företag och bättre anwända sin eftertanka, sin tid och sina penningar.

I corliska museet i London befinner sig ett af Johan Ferguson år 1774 uppfunnet, med barometer försedt ur, hwars hjul sättas i rörelse genom quicksilfrets stigande och fallande. Wi anse detta såsom ett af de märkwärdigaste försöken i denna wäg. Ett perpetuum mobile blifwer det dock aldrig.

Mästerstycke i det rasande.

En man med studier, wi böra ej säga mer, wille en gång wara quick och skref då följande charad öfwer ordet stöflor:

"Ämnet har genom konst blifwit sämskdt,
De gapa efter och de stå till tjenst,
Hwartill de äro helst nattetid,
Men ej förr än de hafwa slukat uti sig
Tre gånger fem små kroppsliga lif."

Den swåra tiden.

"Ack, min herre . . . — en smula bröd!"

"Hjertans gerna, mitt barn, men dertill äro tiderna för swåra!"

Nästa N:o utgifwes den 31:ste Okt., kl. 7 f. m.

Götheborg, C. Petersens officin 1847

ILLUSTRERADT

Utkommer hvarje Söndag.

Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co

Enkla. N:o 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 5 Götheborg, Söndag d. 31 Oct. 1847. 3 Qvar.

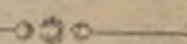

Stora Geyser på Island.

Island, som ligger wid gränsen för de bebodda delarne af jorden, i grannskapet af nordliga ishafwet, emellan Norrige och Grönland, framställer för naturforskaren företeelser, hwilka äro så mycket anmärkningswärdare, som de stå i påfallande kontrast mot hela landet och deß temperatur. Der finnas flera wulkaner, som fortfarande koka och ryka, och hwilkas eldpelare på långt håll upplysa snöfälten. Den största ibland dem är Heckla, som wid sitt utbrott år 1783 på ett fruktanswärdt sätt förhärjade en stor del af ön. Den uppstigande eldpelaren uppnådde en sådan höjd, att den syntes på 34 mils afstånd; — det är dykällorna på landets nordliga kust, som under fruktanswärdt brakande uppkasta sin swarta dyiga massa ända till 10 à 15 fots höjd. Resande kunna ej finna ord, för att beskriwa det förskräckliga i detta skådespel. — En ibland öns märkwärdigaste företeelser är Geyser, ett sammanflöde af warma wattenkällor, hwilka tid efter annan låta wattnet, med ett doft buller, likt en springbrunn, uppstiga i luften. De befinna sig på den sydwestliga delen af ön, ungefär på 15 mils afstånd från Heckla, och intaga en rymd af ungefär ¾ mil, till en del wid foten af en föga hög bergskedja, i öfrigt på sidorna af densamma, ja ända upp till spetsen. Man räknar mer än 100 sådana källor, ehuru blott 3 eller 4 af dem betecknas med namnet Geyser. Deras utbrott förekomma ofta, men wara ej länge. Mellantiderna äro långwarigare, så att åskådarne med full säkerhet kunna nalkas och undersöka de kanaler, utur hwilka det underjordiska wattnet framspringer. När ögonblicket för ett utbrott är nära, så höres ett dån, hwilket några minuter föregår uppspringandet. Detta är den tidpunkt, då åskådarne måste draga sig tillbaka, om de wilja undwika faran, att öfwergjutas af kokande watten eller att störtas i ett wytt, sig öppnande djup.

En resande, som betraktat en Geyser, meddelar deröfwer följande: Då wi ännu woro på flera mils afstånd från Geysern, kunde wi på ett moln af ånga, som framrullade genom luften, igenkänna den ort, der en af de oförlikneligaste scener i naturen framställer sig, der Storgeysern, framträngande genom den delade jorden, höjer sig sjudande mellan ojemna klippor och uppkastar sina fuktiga skyar ända till molnen. Just som wi framkomma förbi den sista kullen, helsades wi af ett utbrott, som warade flera minuter, och under hwilket wattnet till en ansenlig höjd kastades upp i luften. Oaktadt wi woro omgifna af ett stort antal kokande källor, så woro wi dock intet ögonblick owissa, till hwilken källa wi först skulle gå. Nära inwid strålens nordliga sida höjde sig en stor kretsformig wall, från hwars midt mycket rök utströmmade. Detta war Storgeysern. Wi bestego denna wall och snart hade wi den rymliga kitteln wid wåra fötter. Den war mer än till hälften fylld med skönt, kristallklart, warmt watten, hwilket war i ett slags lätt sjudning. Djupet i midten kunde anses wara 70 fot. Öppningen sänker sig nedåt i en triangulär form och har en diameter af 50 fot. Sedan wi der stått en stund i stilla förwåning öfwer det präktiga skådespel, hwilket denna källa till och med i sin stillhet så beundranswärdt framställer, återwände wi till det ställe, der wi lemnat wåra hästar. Snart underrättades wi genom ett doft brakande och en lätt jordstöt, att ett utbrott wore i annalkande. Dock drefwos endast några swaga wattenstrålar upp i luften och wattnet i öppningen öfwersteg ej deß bräddar. Så fortfor det en lång stund, under hwilken wi flera gånger förnummo brakandet och jordstötarne; och likwäl följde intet allwarsammare utbrott. Wattnet kokade med häftighet. Ändtligen blefwo knallarne högljuddare och talrikare och liknade kanonaden från ett aflägset batteri. Jag skyndade till den omnämnda wallen, som häftigt darrade under mina fötter och hade knappast tid att blicka ner i djupet af källan, förr än den började att uppkasta watten och ögonblickligen nödgade mig, att draga mig tillbaka på wördnadsfullt afstånd. Wattnet började att uppkastas i oregelmässiga pelare, omgifwet af hopade moln af ånga, hwilka till en stor del för ögat bortskymde wattenpelaren. De fyra eller fem första strålarne woro obetydliga, alldenstund de blott uppnådde en höjd af 15 till 20 fot. [illegible] dessa följde en af ungefär 50 fot; derefter twå eller tre [illegible] ligt mindre, hwarefter den siste kom, som öfwerträffade alla i prakt och uppsteg till en höjd af åtminstone 70 fot. De stora stenar, som wi förut kastat i hålet, uppslungades till en ansenlig höjd. Då wattnet föll tillbaka, drefs det emot wallen, der wi stodo. Pelaren, som åtminstone hade 10 fot i diameter, höjde sig lodrät, delade sig i en mängd sidogrenar och flera små grenar skiljde sig derifrån och nedstörtade i sned riktning, till ej ringa fara för åskådarne. Hela uppträdet war obeskrifligen underfullt. Om morgonen wäckte mig min reskamrat, för att låta mig se utbrottet af den källa, som man kallar nya Geyser, och som ligger 40 fot sydligt från stora Geyser. Det är omöjligt att gifwa ett begrepp om glansen och storleken af det skådespel, som erböd sig för mina ögon. Från en öppning, som höll 9 fot i diameter och låg 100 steg ifrån mig, slungades med obeskriflig kraft en wattenpelare, beledsagad af ett förfärligt dån, 50 till 80 fot i luften, hotande att fördunkla horisonten, ehuru denna war upplyst af morgonsolen. Under den första halfwa fjerdedels timman förblef jag försjunken i stilla, högtidlig andakt. Ändtligen begaf jag mig till källan, hwarest wi alla sammanträffade och ömsesidigt meddelade hwarandra wåra känslor af häpnad, förwåning och beundran. Wattenstrålarne hade nu sänkt sig; men skum och rök hade intagit deras ställe. När wi kastade de största stenar, wi kunde finna, i djupet, slungades de i ögonblicket upp till en förwånande höjd, ja somliga, som kastades lodrät ner, slungades 4 à 5 minuter upp och ner." —

Stora Geyser springer regelmässigt hwar sjette timma, men höjden af den uppstigande wattenpelaren är ganska olika. Den stiger under stundom till 200 à 300 fot. Den lilla Geyser kallas ock för sitt sorl den bullrande Geyser.

En engelsk kolonis öde på Pitcairn-ön.

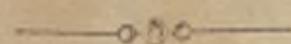
I den wida utsträckningen af stilla hafwet, under 25° sydlig bredd och 247° östlig längd, är en ögrupp, som kallas de låga öarne. Till den hör ock ön Pitkairn, som blifwit skådeplats för en högst märkwärdig händelse och derföre tilldragit alla bildades uppmärksamhet.

I December 1787 skickade nämligen brittiska regeringen löjtnant Bligh med skeppet Bounty, för att från öarne i sydhafwet hämta brödträdet, jemte några andra nyttiga wärter, hwilka man hade för afsigt att plantera i Westindien. Ogunstigt wäder och andra orsaker läto ej Bounty förr än i Oktober 1788 ankomma till sin bestämmelse, Taïti. Kaptenen fann sig så wäl på detta rikt wälsignade öland, att intagandet af laddning, hwarwid de godmodiga innewånarne räckte honom en hjelpsam hand, warade i fem månader. Under hela denna långa tid njöt manskapet, så länge det war på land, den oinskränktaste frihet och hade snart knutit förtrolig wänskap med innewånarne. Med denna öfwerdrifna eftergifwenhet mot sitt folk, så länge de woro på land, war Bligh inom skeppets wäggar sträng ända till orättwisa, rå och tyrannisk, hwarigenom han under en föregående resa ådragit sig sina underhafwandes hat och hämd. Det war då intet under, att hans besättning nu kom att tänka på sina lidna oförrätter och att de heldre wille quarstanna i lugn på denna herrliga ö, än återwända till sjölifwets stränga tjenstgöring under en hård befälshafware.

Bland skeppets officerare befann sig ock Christian Fletscher, hwilken några dagar efter afresan från Taïti blifwit swårt behandlad af kaptenen. Äfwen han tyckte det wara smärtsamt att skilja sig ifrån den älskade ön; härtill kom känslan af den bittraste owilja emot Bligh. Han funderade då på medel att komma ifrån honom. Några dagar efter det nämnda uppträdet med kaptenen, meddelade han åt en ung officer sin plan, att på en flotte, som han hade i beredskap, under natten söka att fly till Taïti. Den unga officeren lät honom förstå, att det wore bättre och säkrare, att bemägtiga sig hela skeppet, afsätta den råa befälshafwaren och återwända till Taïti. Det i hög grad missnöjda skeppsfolket war lätt wunnet och dagen derpå begicks förbrytelsen. Kaptenen och de öfriga officerarne blefwo fångna, skeppsbåten utsattes och kapten Bligh med 19 personer, som blifwit honom trogna, öfwerlemnad åt sitt öde. Förgäfwes erinrade kaptenen de obarmhertiga om deras pligt, förgäfwes bad och grät han; blott eder och förbannelser woro swaret. Om bord på Bounty blefwo in alles 25 personer. Åt de arma utsatta hade man, på deras trängande begäran, lemnat ett litet fat watten, 150 skålp. bröd, något rum och win, en kompaß, ett par sablar och andra förnödenheter.

"Hurrah till Taïti!" ljöd det nu enstämmigt om bord på Bounty. Emellertid rigtade de nu sin kosa till Tubnaï och beslutade att slå sig ned här; men de blefwo ganska illa emottagna af innewånarne. Efter en mördande strid, hwari dessa, sedan de förlorat flera döda, nödgades fly till de inre delarne af ön, återwände Engelsmännerna, emot Christians plan, till Taïti. De emottogos med stor fröjd af sina gamla bekantskaper.

(Forts.)

Hwalfisk och Hwalfiskfångst. *)

När Biskayas kustinnewånare först började hwalfiskfångsten, gjorde de det, efter hwad wi förut yttrat, för köttets skull. Sedan spekulerade man hufwudsakligen på fiskbenet, hwilket, såsom wi weta, hafwets jätte har i stället för tänder. Fruntimrens snörlif konsumerade deraf oerhörda quantiteter. Hwad som dittills war begagnadt i deß ställe, är swårt att bestämma. Förmodligen klöf man och begagnade spanskt rör. Ännu i wåra dagar begagnas sådant understundom i stället för fiskben till paraplyer. Förbrukningen af detsamma hade genom detta mod stigit till den grad, att under lång tid endast från England af denna wara skickades till Holland för omkring 100,000 pund. Tunnan betaltes med 700 pund st., det är fyrdubbelt mot det nu gångbara pris. Wi hafwa redan bemärkt, att man nu för tranens skull gör jagt på hwalfisken.

En hwalfisk- eller grönlandsfarare har wanligen utom kaptenen och läkaren 40—50 man om bord, hwilka tjena såsom harpunierer, båtsmän, styrmän, timmermän o. s. w. Merändels medtagas 6—7 båtar, hwilka äro att anse såsom hufwudwerktyg för dessa företag och som deßutom äro så upphängda, att de i ögonblicket kunna nedsänkas och göras flott. När hwalfisken är dödad och upphuggen, så instufwas späcket och fiskbenet i skeppet; angreppet på djuret, deß fångande och dödande är båtarnes åliggande, af hwilka hwardera är utrustad med twå harpuner och fem eller 6 lansar. Harpunerna äro helt och hållet af jern, tre fot långa, och bestå af ett skaft med taggig lansspets, på hwilken de utgående hullin-

*) Forts. och slut fr. föreg. N:r.

garne åter hafwa hwar sin hulling. Werktyget är fästadt wid ett tåg af 2½ tums tjocklek och ungefär 360 alnar långt. Hwarje båt har sex sådana tåg, som tillsammans utgöra 4320 fot. Harpunen har blott till ändamål att träffa fisken och består merändels af ett trädskaft med spets af stål, som är ytterst skarp. Man betjenar sig ej af dem för att kasta, utan med fast hand stöter man dem i djurets kropp. Man får ej föreställa sig, att i fråga om denna jagt komma, se och fånga är sak samma. Djuret dödas med lansen, som har sex fot i längd och ett runt skarpt blad i ena ändan. Oaffedt de hinder, som dimma, snö, isfält, köld och storm förorsaka, har jagten sina egendomliga faror, med hwilka wi gå att göra oß bekanta.

När hwalfisk-fararne ankomma till Ishafwet, fastgöra de wid bramstången ett gammalt, öppet fat, hwilket måste tjena till wakthus, utur hwilket än den ene än den andre af matroserna gifwer akt på hwalfisken. Ett så begagnadt fat kallas kråknästet. Ofta kostar det både fingrar och näsa att posta der; så skarpt blåser winden. Ofta rasar denna så häftigt, att matrosen måst frukta, att som en fjäderboll kastas ut i hafwet. Emellertid låter förhoppningen, att göra en god fångst, folket glömma allt, att förakta alla faror och att öfwerwinna all köld. Det gifwes ej mer än ett slags bekymmer i kråknästet: att förgäfwes frysa och att ej få se någon hwalfisk. — Ändtligen har man fått spaning på en sådan. En båt utsättes, så tyst som möjligt, och djerft ror man ut, så nära man kan mot fisken. Hwalfiskens hörsel tyckes ej wara särdeles stark; det är detta, som gynnar hans fiender. På en gång susar den mäktiga harpunen, kastad med kraftig hand från fören af båten. Den flyger djupt genom späcket in i den breda ryggen. Smärtan och öfwerraskningen yttra sina werkningar. Det sårade djuret will fly. Nu är för båten det farligaste ögonblicket inne. Hwalfisken slår fruktwärdt med hufwudet, fenorna och stjerten, deruti han har sin första styrka, och hwilken hotar att förstöra båten, om den ej kommer snabbt undan. I samma ögonblick skjuter nu djuret pilsnabbt mot djupet. Så snart han förswinner, uppsättes en flagga på båten och alla, som från det aflägsna fartyget se det, ropa: "ett fall, ett fall." Tillika göra de medelst stampande och springande ett förfärligt larm. Alla, som hafwa waktgöring, och de, som wärma sig i kajutan eller rummet, springa nu snabbt ur hängmattan, eller från härden fram på förbäck, halfklädda eller ej, efter som det faller sig. Lösen: "ett fall, ett fall," lifwar alla, såsom ett nummer, hwilket förkunnar en stor winst. I sanning, den som ej är bekant med ordets betydelse, kan lätt råka i dödsångest genom det larm, med hwilket detta uttalas. En engelsman, som medföljde, för att lära känna hwalfiskfångst, trodde, då han hörde detta larm och såg alla matroserna störta sig i båtarne, att de blifwit tokiga. En annan trodde, att fartyget wore i fara att sjunka. Hos en tredje war förskräckelsen så stor, att han tog döden deraf. Ju mindre en upplysning kan erhållas af matroserna, ju mer alla äro sysselsatta med nedfirande och bestigande af båtarne, desto större måste förwåningen wara hos en resande, som ej på förhand är underrättad.

Såsom wi weta, är harpunen fästad wid ett tåg, och hastigheten, med hwilken hwalfisken skjuter ned åt djupet, gör att detta tåg, som firas mot sidan af båten, ryker så, att harpuneren är helt och hållet inneswept i rök. Enda sättet att förekomma

eldens utbrytande är då, att slå watten på det rykande stället af båten. Ofta är tåget utlupet, innan ett annat hinner att knytas wid. Hwarje matros griper då efter sin åra. En annan gång inställer sig ett hinder emot tågets fria lopp. Då kantrar båten owillkorligen, och man har då ej annat råd, än att med simning rädda sig så godt man förmår. Framför allt bör en hwar akta sig, att ej råka i tåget då det löper. Han är, om sådant händer, owillkorligen förlorad. Scoresby berättar, huru en af hans folk kom med foten i en sådan snara. Tåget drog honom mot kanten af båten och foten afslets i ögonblicket. En sådan händelse är så mycket lättare, som tåget genom förändring i hwalfiskens lopp, eller af annan orsak, lätt kan komma i oordning. Scoresby omtalar ett förskräckligt exempel. En harpunierad hwalfisk drog sig utmed båten, så att linan kom att hwila blott på relingen af densamma. Följden blef, att denna började att fyllas med watten. Harpunieren försökte att återbringa tåget till förstäfwen, men det slungade sig om hans arm och i samma ögonblick war han förswunnen i wattnet. Blott en enda såg honom kastas öfwer bord; hans skri gjorde först de andra uppmärksamma. Den mördande kulan dödar ej så lätt, som det skedde här, ty hwalfisken dyker så snabbt, att han skulle tillryggalägga 3—9 mil i timman, och knappast en tredjedels sekund war nödwändig, för att sluta den olyckliges lif. Han kunde ej en gång skrika. En annan harpunier fick tåget om lifwet. Han kunde blott utropa: "bort med tåget! Ack Gud!" och i samma ögonblick war han öfwer bord. Tåget kapades genast, men ingen menniska såg en skymt af honom.

Hwalfisken, när han blifwer träffad, stannar wanligen en half timma under wattnet; sedan måste han åter upp, för att hämta luft. Merändels ser man honom då på något afstånd från båten, och detta är ögonblicket, då de andra till hjelp kommande båtarne begynna sin jagt. Då de nu komma det sårade djuret nog nära, kasta harpuniererna sina dödande wapen i hans kropp, så att den ofta på en gång är sårad af 5 till 6 sådana. Wanligtwis går han åter, efter att hafwa erhållit det andra såret, på djupet och nödgar då de öfriga båtarne att wänta, tills han åter kommer upp. Sedan börjar anfallet med lansar, hwilka rigtas mot de känsligaste delarne af hans kropp. Blodförlusten ur så många sår förswagar nu hans krafter. Utur blåsröret uppskjuter han watten, blandadt med blod. Slutligen kommer blott en blodström. Widt och bredt omkring blir nu hafwets yta blodfärgad. Båtar, matroser, is, watten, allt bär spår efter kampen. Hans nu mera matta fart betecknas till och med medelst olja och tran, som flyter ur de öppna, djupa såren. Äntligen gör djuret sina sista kraftansträngningar. Med stjerten piskar han wattnet, så att det kan synas på långt håll. Nu lägger sig den döende kolossen på sidan. Ännu några ögonblick och han utandas sitt lif. Tre hurrarop och swängningar med fanorna förkunna denna händelse för alla, som ej äro så nära, att de sjelfwa kunna se det.

När hwalfisken efter första harpunkastet åter kommer upp ur hafwet, är han redan ansenligt utmattad. Detta är en följd af den oerhörda tryckning, som wattnet utöfwar på honom, och hwilken, om han sänker sig 800 famnar, efter Scoresbys beräkning, går till 210,000 tons tyngd, d. ä. så mycket som sextio gånger det största skeppet, om man tänker sig detsamma utrustadt och försedt med alla förnödenheter för sex månader. Det är olika med uthålligheten af hwalfiskens kamp, innan han dör. Den kan slutas på en qwarts timma; den kan ock räcka 40—50 timmar. Under wanliga omständigheter åtgår en god timma. Om det går olyckligt, kan hela fångsten förloras och djuret undkomma. Här förekomma lika egna fall, som wid jagt till lands. Djuret uppspåras, förföljes, förswinner, men återfinnes. En gång tog en hwalfisk, som war lyckligen träffad, för snabbt wägen åt djupet, så att tåget måste kapas. Förlusten häraf war ej mindre än 150 pund st. Efter en halftimma dykade han åter upp, men alla försök att åter harpunera honom misslyckades. Han syntes då förlorad för sina fiender. Men de på honom lurande båtarne sågo honom åter komma upp och genast hade han twå harpuner i kroppen. Utmattad gör han nu inga widare ansträngningar att komma undan. Men åtta båtar hade warit sysselsatta att fullända fångsten.

Hwalfiskfångarne hafwa att akta sig för den fara, att en båt med hela manskapet går förlorad, hwilket kan ske, antingen derigenom att tåget så trycker på båten, att den kantrar, eller derigenom att båten kommer i grannskapet af djurets stjert. Harpunen kan naturligtwis werka så mycket starkare, ju närmare båten kommer intill hwalfisken; den intränger annars lätt i späcket och går lätt derur, utan att förorsaka någon blodsförlust. Men ju närmare båten kommer intill djuret, desto mer är den utsatt för faran att kantra, eller såsom bilden utwisat, att kastas i luften. I sig sjelf är hwalfisken ett beskedligt djur. Blott smärta och sjelfförswar bringar honom till sådana, för menniskor farliga ansträngningar. Just emedan han är så fredlig till sin natur, har han blifwit ansedd som dum och utan instinkt för sitt sjelfuppehållande. Men Skoresby tillägger honom en stor skarpsinnighet i att ana sina fienders närhet och att undwika deras närwaro. Innan han får såret af den förfärliga harpunen, söker han att fly. Finnes ett isfält i grannskapet, så skyndar han dit, som wisste han, att ingen båt kan följa honom. Då han får ett smälsamt sår, ilar han mot botten, och hwad kan wara bättre, för att om möjligt blifwa quitt det dödande wapnet? Blott genom skicklighet, färdighet och uppmärksamhet lyckas det i de flesta fall

för hwalfiskens fiender, att förhindra detta, men hans bemödande förlorar ej derföre i ändamålsenlighet. Och att östkusterna af Grönland numera så litet besökas af hwalfisken, hwad kan anledningen dertill wara, om ej att hwalen uppsöker andra, mindre tillgängliga haf, hwilket ju förutsätter ett slags eftertanka och öfwerläggning. Hwalfiskens kärlek till sina ungar är lika listig som hos något annat djur. För att beskydda dem, är för honom ingen fara för stor; modren blifwer ofta för denna orsaks skull ett byte för hwalfiskfångaren. Denne gör ofta jagt efter en unge, icke för deß egen skull, utan för att få modren på köpet. Denna ilar efter den sårade ungen, drifwer den att simma, flyr med honom, stryker honom med sina fenor; hon tyckes ej känna någon fara. Hon ilar fram midt emellan de fiendtliga båtarne. I Juni 1811, berättar Scoresby, harpunierade en af mitt folk en ung hwalfisk, i förhoppning att derigenom fånga modren. Genast kom hon ock upp nära harpunierens båt, fattade tag i ungen, drog honom med sig hundra famnar under wattnet. Derefter kom hon åter upp, sköt i wildt raseri fram och tillbaka, stannade ofta, ändrade kosa och war såsom i den största ångest. Så fortfor hon en lång stund, ehuru förföljd af båtarne. Ändtligen kom en af dessa så nära, att en harpun kunde kastas. Den träffade, men fastnade ej. En annan kastades likaledes, men ej heller denne tog tag. En tredje deremot war mera werksam. Likwäl, försökte hon ej att fly, utan lät de andra båtarne komma, så att hon inom några minuter erhöll ej mindre än tre harpuner och dog efter en timmas tid.

När fiskfångsten gick lifligare än nu, hade Holländarne grundat ett nederlag wid Spetsbergen, hwarest alla nödiga arbeten för beredning af fiskben och tran företogos. Man hade byggt husen i Holland och styckewis utfört dem. Byn kallades Schmeerenberg och gällde såsom samlingsplats för alla holländska hwalfiskfångare. Utom de nödiga trankokerierna och dylikt funnos här ock krogar och wärdshus. Elfwa grader ifrån polen återfann man många af Amsterdams njutningar och nöjen. Hwarje morgon kunde man likasom der, äta sina wåfflor. Men hwalfiskarne försworno småningom och Schmeerenberg gick under. Man wet ej nu, hwarest det stod. — Nu för tiden, när en hwalfisk fångas, lägges han längs med skeppet och beröfwas sålunda sitt späck och sitt skägg. Arbetarne pådraga stöflor försedda med hwassa spikar för att ej halka. När den ena sidan är uthuggen, så wänder man fisken om, för att afslå den andra. Andra arbetare sönderhacka de stora styckena i smärre och öfwerlemna dem sålunda [illegible]nnungarne;" det will här säga, twå personer, som inlägga [illegible] på sitt behöriga ställe. Roffoglar swärma girigt omkring wid denna operation. Isbjörnar och hajar lura i granskapet och wänta, tills menniskornas rof blifwa deras byte. På fyra timmar är wanligen allt beställt och man går ut på ny fångst. Men äfwen detta arbete är ej utan fara. Går det hög sjö, så hotar hwarje wåg att kasta arbetarne bort från den hala grunden. Med de stora knifwarne kunna de så mycket lättare såra hwarandra, ju osäkrare fotställningen och ju trångare rummet är. Ofta nedstörtar någon i fiskens öppna gap och kan lätt drunkna, om ej kamraterna komma honom till hjelp.

Det synes, som om Grönländarne småningom skulle blifwa nödsakade att afstå från sin fångst. På deras kuster, i wester, söder och öster wisar sig dock en och annan gång en hwalfisk och fångsten kostar dem ingenting. Ja jagten efter en hwalfisk är för dem en werklig högtid. De kläda sig då, som gingo de till bröllop, på det ej hwalfisken skall fly, förolämpad af deras osnygghet. Karlar och fruntimmer, wäl ett antal af femtio, fara så ut till sjös. Qwinnorna medtaga nål och tråd, för att under tiden kunna laga kläderna och båtarne, som äro af skälskinn, i fall så behöfwes. Nu uppsöka männerna en hwalfisk. Äfwen de slunga en harpun efter honom, men linan deri är knappast tio alnar lång och är i andra ändan fästad wid en hopsydd och uppblåst skälhud, hwarigenom hwalfisken hindras att dyka på djupet. Kommer han nu åter upp, så får han samma öde, som europeiska harpunerer bereda åt honom. Strart efter djurets död, kläda sig de käcka männerna i ett slags kjol, som är gjord af skälskinn och är ogenomtränglig för watten. Sålunda försedda springa de i wattnet och afskära späcket på alla sidor. För att drunkna äro de säkra. Deras kläder höja dem så snabbt och säkert på wattenytan, att det wore ett under, om de skulle drunkna.

På nordwestra kusten af Amerika wåga sig de djerfwa wilda kustinnewånarne omedelbarligen på det wåldsamma djuret och inslå en propp i det ena af hans blåsrör. Han skjuter ned i djupet, de simma omkring tills han åter kommer upp, hwilket wanligtwis ej dröjer länge. Ännu en gång förnyas det förfärliga wågstycket på andra blåsröret och det fruktanswärda djuret qwäfwes nu.

Tid efter annan insinna sig hwalfiskar på de nordliga kusterna af norra Europa. Wanligtwis råkar då hela nejden deromkring i rörelse. Alla wilja se honom och, om möjligt, få sig ett stycke af bytet. Walter Scott har skildrat en sådan scen i sin "Sjöröfware." Der förekommer en stor måltid, wid hwars slut någon inträder och anmäler, att en hwalfisk wisar sig i bugten af ön. Då resa sig alla ifrån bordet. De mångfaldiga förrådskamrarne genomletas, för att uppsöka alla wapen, som kunna wara af nöden. Harpuner, swärd, pikar, hillebarder, falla dem i händerna, andra åtnöja sig med högafflar, stekspett och hwad annat man kan få tag uti. En del kasta sig i båtar, andra gå utefter land till skådeplatsen för tapperheten.

Det läge, hwari fiskens olyckliga öde försatt honom, war högst

gynnande för öboarnes företag. En owanligt hög flod hade fört djuret på en stor sandbank, der han nu låg. Knapt märkte hwalen det genom ebben aftagande wattnet, förr än han ock obserwerade faran. Han gjorde förtwiflade ansträngningar att åter nå tillräckligt djupt watten. Dock blef hans ställning derigenom mera försämrad än förbättrad; han war således till en del kommen på det torra och sålunda utsatt för ett säkert anfall. I detta ögonblick ryckte fienden ut emot honom. De första linierna bestodo af modiga, unga personer, utrustade med mångahanda wapen; under det att unga flickor och gamla personer af båda könen bestego klipporna rundt omkring, för att åskåda den stora striden och uppmuntra raskheten och modet.

Då båtarne måste ro omkring en liten landtunga, för att inkomma i wiken, så hade de, hwilka till lands skyndade till stället, tid nog, att anställa nödwändiga forskningar öfwer fiendens styrka och läge. Man beslöt att göra sitt anfall både till watten och till lands.

Djuret, wäl sertio fot långt, låg fullkomligt stilla i den djupa delen af wiken och syntes wänta på den återwändande floden, hwilken deß instinkt likasom förebådade. Ett krigsråd af erfarna harpunierare sammanträdde genast och af dessa beslöts, att man skulle göra ett försök att fängsla Lewiatans swans; man skulle slå ett tåg om densamma; fastgöra det på stranden och sålunda hindra hans flygt, i fall floden komme att inträda, innan man hunnit döda honom.

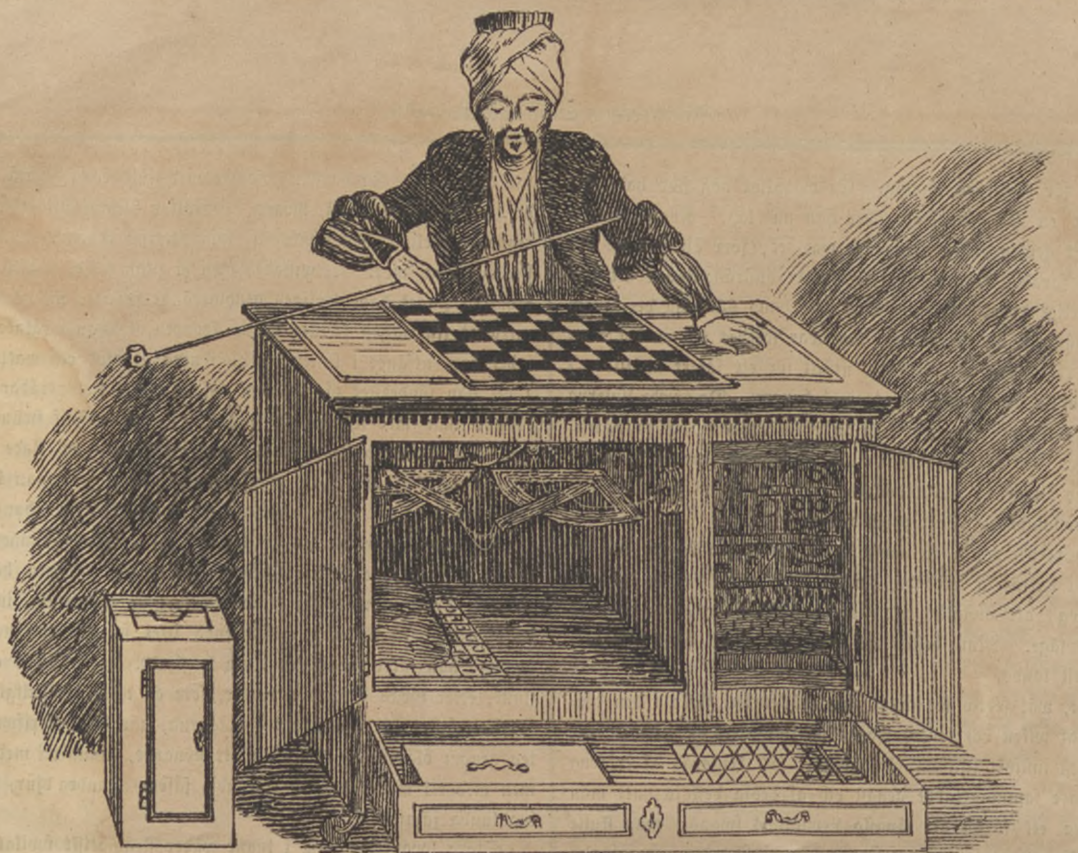
De tre för det förfärliga försöket bestämda båtarne nalkades den swarta massan, som låg likt en ö i den djupaste delen af wiken, utan tecken till lif. Tigande och med all försigtighet, såsom det djerfwa dådet fordrade, slogo de dristiga äfwentyrarne, då första försöket mißlyckats, ett tåg om lifwet på djuret och fästade det med tjogtals linor i land.

Nu ändtligen blef djupets olyckliga son betäckt med skott af alla slag; harpuner och spjut flögo mot honom från alla sidor, bössor aflossades, alla förstörelsens medel anwändes, som kunde reta honom, att i onyttigt raseri uttömma sin kraft. När djuret märkte, att det på alla sidor war omgifwet af klippor, och att tåget på samma gång häftade wid deß kropp, så blefwo de krampaktige ansträngningar, det gjorde, förbundna med ett dån, som liknade ett högljudt wrålande, och som ingaf känsla af medlidande åt en och hwar, som ej war wan hwalfiskfångare. De i luften uppspringande wattenpelarne blandades nu med blod och det omgifwande wattnet antog en röd färg. Ändtligen war man kommen så långt, att man ansåg segren wunnen, ty djuret gjorde wäl ännu ansträngningar, att blifwa fritt, men deß kraft syntes uttömd, så att man ej gerna kunde förmoda, att det ens med flodens tillhjelp skulle kunna göra sig fritt

Nu gafs tecken att gå djuret närmare på lifwet. Twå båtar ryckte an. En harpun träffade med full kraft. Då samlade hwalen, likt ett folk, hwars hjelpkällor blifwit uttömda af föregående förluster och olycksfall, sina yttersta krafter. Dessa ansträngningar woro förtwiflade, men ej utan följd. Det sednast erhållna slaget hade troligen genomträngt späckets skyddswärn och inträngt till någon känslig del af kroppen, ty han wrålade högt, i det han utsände i luften en blandning af blod och watten, och i det han sönderslet tågen, som om de warit twinntrådar, kullkastade han med stjerten den ena båten. Han sjelf swängde sig med en wåldsam ansträngning öfwer sandbanken och ilade ut till hafwet, medförande hela massan af wapen, som man kastat i hans kropp. I wattnet utwisade ett dunkelrödt spår hans lopp.

Wi öfwerlemna honom åt sitt öde och de bedragna inwånarne på Orkneyöarne skola ej heller bekymra oß. Äfwen här har Walter Scott utmärkt sig genom en trogen, naturenlig, ingalunda öfwerdrifwen skildring. Ett enda litet fel har dock undfallit honom: han låter hwalfisken tjuta högljudt. Hwalfisken är dock stum, efter hwad Scoresby påstår, som är ett tillförlitligt wittne i denna sak. Att smärtan och plågorna, när han utdrifwer watten genom blåsrören, kan likna att stönande, kunna wi medgifwa, men med ett wrålande och tjutande, såsom af andra djur, kan det ingalunda jämföras.

Stora hwalfiskar, som i lugnt wäder flegmatiskt hwilat sig på hafsytan, synas hafwa gifwit anledning till en fabel, hwilken gällt såsom afgjord sanning. Wi mena berättelsen om fiskar stora som öar. Om med lagliga handlingar bifogade och på ed hörda utsager kunna bestyrka sanningen af en sak, så måste det här wara fallet, likawäl som i herprocesser och spökhistorier. En mängd skriftställare, bland dem Pontoppidan, berätta och åberopa sig på edligen bestyrkta försäkringar, att ofta ett djur uppstiger i de norra hafwen, hwilket liknar en simmande ö, att det hela dagar, ja månader, blir liggande i samma ställning och närer sig med tusentals tunnor fisk, men slutligen långsamt sjunker tillbaka. Hela denna historia kan troligen lättast förklaras genom den dimma, som är så wanlig under denna breddgrad, och som naturligtwis måste framställa föremålen i annat omfång, än hwad de hafwa; ytterligare genom den hos sjöfarande så wanliga lättrogenheten, genom medfödt intresse för det underbara, genom wilseledd inbillningskraft. Sista gången trodde sig en sillfiskbåt 1786 hafwa sett ett sådant widunder och manskapet aflade samtligen ed på sin utsago, hwilket i det hela mindre stärker trowärdigheten, än ett enda ord af en fördomsfri man, som ej tror förr, än han anwändt alla sina sinnen på sanningens utforskande.

Den kempelenska Schackmaschinen.

Många af wåra läsare hafwa möjligen hört talas om den så kallade schackmaschinen; wi tänka derföre att i sådant hänseende gå wåra schackspelande wänners önskningar till mötes, i det wi framställa den ifrågawarande maschinen med dertill hörande upplysning.

Wi mena här den kempelenska schackmaschinen; ett halft århundrade, 1770—1819, war den ett föremål för beundran, i Preßburg, der den uppkom, likasom i Wien, i Berlin, i Amsterdam, i Paris, i London, och belönades af furstar, af hwilka wi kunna nämna Fredrik den Store och Napoleon. Werket prisade mästaren, Wolfgang von Kempelsen, ett tänkande uppfinningsrikt hufwud, ett geni, sådant som mekaniken sällan har att uppwisa, och som dog i Wien 1804, 71 år gammal.

Schackmaschinen bestod af en automat, som föreställde en Turk i lefnadsgrösse. Denne spelade sitt parti schack med en hållning och stolthet, som lemnade ingenting öfrigt att önska. Twå år efter uppfinnarens död gjorde maschinen något, som ingen dödlig skulle hafwa wågat att göra efter. Napoleon spelade med maschinen i Berlin och förfökte många gånger, att narra honom. Då ingen tillrättawisning halp från maschinens sida, gjorde denne ett slut på spelet dermed att den midt för kejsarens näsa sammankastade alla pjeserna. Deråt skrattade Napoleon hjertligen — han kunde ju ej blifwa förtörnad på en maschin? — men kanske war någon i den låda, som tjenade Turken till bord? Öppna wi den ena eller andra luckan, så se wi ingenting annat än hjul och fjädrar. Har den fördolde då gömt sig på andra sidan om lådan eller har han krupit in i Turken? Allt detta skulle warit förbundet med obeqwämlighet. Föröfrigt, i lådan är säkerligen mörkt; huru skulle der någon se att spela schack? Och huru skulle man ej förråda sig om man någon gång anfölles af nysning! Det war således — såsom werlden med förtjusning erkände — ingen menniska deruti. Då likwäl Tombison — i sitt werk Amusements in chesse London 1845 — nämner en utmärkt skådespelare, Mouret, som ifrån kistan leder Turkens arm, hwad är det annat, än att för folk förderfwa deras glädje! Schackmaschinen war ändtligen glömd, då i Tyskland wisade sig en annan, gjord i likhet med den förra. Wi spelade med densamma och måste berömma de förståndiga drag, hwilka han gjorde, men saknade hos Turken de naturliga och smakfulla rörelserna. Derföre bestämde ock förewisaren wida billigare pris. Äfwen fordrade han af de nyfiriga, som wille se det inre, oerhörda summor, såsom Kempelen, utan hoppades afskräcka dem genom att begära en handfull guld. Detta sammanstöts i Leipsig, men då konstnären likwäl nekade att öppna, hotade en röst med dundrande stämma att genomborra lådan. Då började maschinen att bedja. Konstnärens hustru utträdde och grät.

Nästa N:o utgifwes den 7:de Now., kl. 7 f. m.

Götheborg, C. Petersens officin 1847

ILLUSTRERADT

Utkommer hvarje Söndag. Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co

Enkla. N:o 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 6 Götheborg, Söndag d. 7 Nov. 1847. 3 Qvar.

En engelsk kolonis öde på Pitcairn-ön.*)

Kaptenens uteblifwande ursäktade de med det påståendet, att han träffat en ö, der han slagit sig ned med en del af manskapet, och att han nu afsändt dem, för att hämta lifsmedel och andra nyttiga saker och för att medbringa så många af öns befolkning, som wille följa med. Christian fick hwad han önskade och flera öboar af båda könen slöto sig till honom. De seglade för andra gången till Tubuai, uppkastade här en befästning, men erforo tidigt nog ett mordanslag, som innewånarne anlagt mot deras lif. Största delen af de upproriska Européerna hade funnit sig bättre på Taïti och beslöto för den skull att återwända dit. Så skedde. Men Christian och några andra begynte att tänka på tyngden af sin skuld och fruktade att engelska regeringen skulle utsända fartyg, för att uppleta Bounty; Taïti wore då i alla fall den första platsen, som de skulle uppsöka. Åtta af kamraterna delade hans åsigt och sålunda lemnade de hemligen ön, i sällskap med 8 manliga och 10 quinliga innewånare derifrån, för att uppsöka någon aflägsen tillflygtsort, der de kunde wara trygga för lagarnes straff. Under det de sålunda seglade omkring på hafwet, erinrade sig Christian ön Pitcairn. Dithän styrde de nu sin kosa. Bounty uppnådde densamma några dagar derefter och Christian med en af matroserna gick nu i land, för att taga det inre af ön i sigte. De funno allt utomordentligt passande för sin afsigt. Ön hade watten, skog, god jordmån och fruktträd. Men hwad som gjorde denna uppehållsort ännu mera eftersökt war deß swåra ankarplats, som gjorde det farligt att lägga till med små båtar. Bergen wore höga och otillgängliga, så att några personer kunde wara i stånd att förswara sig mot en hel här; äfwen fann man här flera hålor, dit man kunde fly, i fall så behöfdes. Man lade skeppet i en liten bugt på norra sidan, som man kallade efter skeppet Bountybay. Huru klippig denna bugt är, skall wisas af en bifogad plansch. Här förde de då i land allt, som de ansågo sig behöfwa, och rådslogo sedan, hwad de skulle göra med skeppet. Under det man rådgjorde deröfwer, hade någon kastat eld in i timmermanswerkstaden och skeppet nedbrände ända till wattenytan. Spillrorna drefwo in på klipporna och blefwo likaledes uppbrände. Detta skedde den 23 Januari 1790.

Ölandet beboddes blott af 9 Européer, sex manspersoner från Taïti och 10 quinnor. Först sökte man en beqwäm plats för grundläggandet af en by; äfwen jorden fördelades i lika lotter, hwarwid endast Taïtanerna blefwo lottlösa. Deremot måste de wara behjelpliga wid åkerbruket och gjordes småningom ifrån wänner till slafwar. Emellertid wisade de intet mißnöje, utan hjelpte wälwilligt till wid landets uppodling. Då man nedhögg skogen, lät man en rad träd stå, såsom ett skyddswärn emot sjön, för att dölja husen för de förbiseglande. Tills husen wore färdiga, byggde man tält af Bountys segel. De till Westindien bestämda plantorna utplanterades och gåfwo rik skörd redan första året.

Sålunda försedda med alla lefnadsbehof, ja äfwen med lyxartiklar, funno de sitt läge öfwer all förhoppning angenämt och tiden på ön förflöt i lycka och frid. I från denna period inträdde en rad af högst olyckliga händelser i kolonines historia; flera berättelser öfwerensstämma deruti, att efter flera uppträden och strider, blott en engelsman, Adams, blef öfrig. Otto v. Kotsebue, som lärde känna en af de förnämsta fruntimren af befolkningen på Taïti, berättar följande: innewånarne på Taïti retades af Européerna, synnerligen derigenom att de frånröfwade dem deras hustrur och döttrar på ett wåldsamt och listigt sätt. De öfwerföllo derföre och dödade på en natt alla Engelsmännen, med undantag af en, Adams, hwilken de ock höllo för död, men som blott war häftigt sårad och i detta tillstånd dragit sig tillbaka och gömt sig i en skog. När quinnorna erforo Engelsmännens nederlag, råkade de i förtwiflan och törstade efter blodig hämd, hwilken de ock utöfwade, i det de öfwerföllo alla Taïterna i sömnen och mördade dem. Följande dagen uppsökte de de fallna Engelsmännens lik och funno att Adams felades ibland dem. De genomsökte då skogen i alla rigtningar, tills de ändtligen funno honom i ett jämmerligt tillstånd. De förbundo hans sår, buro honom till hans hytta, och efter kort tid blef den unga kraftfulla mannen återstäld under deras sorgfälliga wård. I honom sågo de nu sin gemensamma fader och sitt öfwerhufwud.

Capten Beechey gifwer följande underrättelser: "Européerna mördade hwarandra ömsesidigt; ändtligen blefwo blott fyra öfriga, Mac, Joung, Quintals och Adams. Mac, som förstod något af bränwinsbränning, gjorde 1798 ett försök, att af theplantan bereda ett slags berusande dryck. Ty wärr lyckades det och Mac berusade sig nu så, att han ofta föll i raseri och en dag störtade sig från en klippa och wardt död. Denna mans sorgliga slut gjorde ett så lifligt intryck på de öfriga, att de beslöto, att ej mer låta en droppa brännwin komma öfwer sina läppar. Omkring 1799 förlorade Quintal sin hustru. Oaktadt på ön funnos lediga quinnor, så önskade han dock, att en af kamraterna skulle afträda sin hustru, och då denne wägrade detta, hastade han att mörda honom. Adams och Joung förekommo detta och slogo ihjäl Quintal.

Sålunda wore af de 15 personer, som landat på ön, blott Young och Adams i lif. De grymma händelser, som de upplefwat, och den erfarenhet, hwaruti de nu befunno sig, uppwäckte hos dem eftertanka, smärta och oro. De beslöto då, att framgent hwarje dag hålla morgon- och aftonandakt och om söndagarne äfwen gudstjenst om eftermiddagen, och att uppfostra sina och sina omkomna landsmäns barn i fromhet och dygd. Ty wärr kom ej

*) Forts. och slut fr. föreg. N:r.

Young, som genom sin uppfostran war härtill mest passande, att länge utöfwa denna wackra pligt; ty redan ett år derefter hade döden bortröfwat honom.

Johan Adams war nu den enda quarstående Engelsmannen på Pitcairn-ön. Djupt rörd öfwer myteriets uppträden, af blodsutgjutelsen och den i sammanhang dermed stående gudlösheten, beslöt han, att fortsätta det af Young påbegynta wackra arbetet. Men då han wisste, hwilket stort inflytande föräldrars goda exempel har på barnens uppfostran, började han underwisningen med mödrarne. Det lyckades förträffligt; ty de taïtanska quinnorna, af naturen godmodiga och medgörliga, upptogo begärligt hans underwisning, och snart wisste han ej, huru han tillfredsställande skulle beswara barnens frågor, rörande religionen och Guds ord. Så uppwäxte de unga i fromhet och gudsfruktan, inginge äktenskap och kolonien tillwäxte i lycka och frid.

År 1814 landade den engelska fregatten Breton, på Pitcairn-ön. Manskapet öfwerraskades af anblicken af en wacker by; små båtar rodde ut emot skeppet, på stranden församlade sig menniskor, hwilka genom wänskapliga tecken inbödo till landet. Redan war man i begrepp att tilltala folket på sydöarnes språk, då de på den renaste engelska underrättade sig om skeppet och befälhafwarens namn. Man inböd dem att komma om bord. De gjorde detta med det största förtroende, hälsade med mycken anständighet på kaptenen och frågade honom, om han i England kände en kapten wid namn Bligh. Nu uppgick för honom ett ljus öfwer dessa öboar och han frågade, om det på ön funnes någon, som hette Christian. "Nej, han är död," blef swaret, "men hans son lefwer ännu." De berättade nu för kaptenen, att 48 personer lefde på ön, att Adam uppfostrat dem i den kristliga tron, att de erkände konungen af England såsom sin öfwerherre, att deras wanliga språk war det engelska, men att de ock förstodo det taïtiska. Sedan de ätit frukost, förde de kaptenen till byn. En skön, ung flicka, dotter till Adams, emottog gästerna och förde dem till sin fader. Oaktadt Adams påstod, att han ej tagit någon del i Christians sammanswärjning, så kunde han dock ej frisägas från delaktighet i den begångna förbrytelsen. Kaptenen gjorde Adams det förslaget, att han skulle följa med honom till England. Knapt war detta bekant i kolonien, så församlade sig alla och bådo med tårar i ögonen, att de skulle så behålla sin beskedlige, gode fader Adams. Det wore, så tyckte kaptenen sjelf, hårdt att beröfwa dem deras fader, lärare och wän.

För de fullständigaste underrättelserna öfwer Pitkairn-ön hafwa wi att tacka kapten Beechey, som 1825 besökte ön. Han berättar: "när Blaßom (så hette fartyget) nalkades ön, stötte en båt från land, som war så wäl försedd med segel och roder, att man i början trodde, att den tillhörde en hwalfiskfångare, som låg för ankar på andra sidan ön. I båten kom den gamle Adams, som för 40 år sedan landat på ön med upprorsmakarne på Bounty. De unga karlarne, som åtföljde honom, idel afkomlingar af Christian och hans kamrater, buro sina fäders ansigtsdrag, men färgen af sina taitiska mödrar. Dessa unga personer, 10 till antalet, woro stora, starka och af blomstrande hälsa; deras ansigten uttalade en så omißkänlig godmodighet, att de ock annorstädes skulle hafwa erfarit ett godt mottagande. Med den ädlaste enkelhet i seder förbundo de en sann fruktan, att göra något orätt. Deras kläder, sammansatta af flera särskildta klädespersedlar, som de fått till skänks af kaptener och matroser på skepp, som besökt deras ö, gjorde en komisk werkan. Somliga buro långa swarta rockar, utan någonting annat, byxor kanske undantagna; ingen hade skor eller strumpor och blott twå hade hattar, hwilka dock efter allt utseende ej länge skulle kunna hålla tillsammans. De klättrade uppför skeppstegen och skakade med den uppriktigaste öppenhet kaptenens hand. Äfwen den gamle Adams steg ändtligen om bord. Han war då i sitt 65:te år och syntes wid denna ålder owanligt stark och sätt, oaktadt han war temligen fet. Han bar sjömansskjorta och byxor och en låg hatt, hwilken han instinktmäsigt höll i handen, tills man bad honom sätta den på.

Full af nyfikenhet, att erfara något närmare, besteg Beechey med officerarne en båt och seglade med fara genom den klippuppfylda wiken, som man kallade Bounty-wiken. På stranden wäntades de af Hanna Young, en dotter till Adams, hwilken full af ångest hade skyndat före de öfriga hustrurna och flickorna mot sin fader. De hade församlat sig på spetsen af en klippa och kommo nu, då de sågo männerna återwända, hastigt ner och emottogo hela sällskapet på det hjertligaste och wänskapsfullaste wis. Quinnorna buro rockar och kappor, som löst woro kastade öfwer deras skuldror; deras wäxt war högre än den wanliga; ansigtsfärgen, ehuru ljusare än männernas, hade likwäl ett dunkelt utseende, som blott förmildrades genom det swarta håret, som hängde ner öfwer skuldrorna i långa flätor. Håret war tillbakakammadt ifrån pannan och tinningarne och sammanhölls genom en krans af röda och hwita wälluktande blommor. Dragen woro lifliga och godmodiga, ögonen swarta och skarpa och munnen wisade twå rader bländande hwita tänder.

Byn, till hwilken en beqwäm wäg förde, låg på en fri plats och bestod af fem hus. Under det engelsmännerna uppslogo sina tält, tillreddes en middagsmåltid af öboarne. Beechey beskrifwer den på följande sätt. "Det ångande fläsket war beladt med mycken skicklighet. För hwarje gäst war hans andel framstäld; dock wågade ingen röra wid den inbjudande anrättningen, förr än en andäktig bön war uttalad, hwilken ur allas mun beswarades med ett långt amen. Alldenstund äfwen efter måltiden en gemensam tacksamhetsbön förrättas, så dröjde ingen att wäl begagna tiden,

för att ej blifwa efter de andra. På Pitcairn-ön anses det för otillåtet att förtära en enda bit bröd, utan att förut deröfwer hafwa gjort sin bön. Denna sed iakttogs så strängt, att wi ej sågo ett enda exempel på att den förglömdes. Jag hade en dag inlåtit mig i samtal med Adams och af distraktion tog han en mun full med mat, utan att hafwa förut gjort någon bön; men innan han nedswäljt den, erinrade han sig sin glömska och förrättade ganska rigtigt bönen.

Under måltiden stodo fruntimren bakom karlarnes stolar, afhöllo flugorna från dem och samspråkade med gästerna. Det synes alltså, som om äfwen här herrskade den på Australiens öar wanliga seden, att quinnorna ej deltogo i måltiden. Det finnes öar, der quinnorna bestraffas med döden, om de äta i mannens närwaro.

Det war redan sent på natten, när öboarne beredde nattläger för gästerna. Dessa läger bestodo af palmblad, öfwer hwilka man utbredde täcken af inhemsk tillwerkning, och woro utomordentligt inbjudande till sömn. Wår första sömn afbröts blott genom qwällbönens enformiga melodi, som, sedan ljusen woro släckta, utfördes af hela familjen i midten af hyttan. På samma sätt wäcktes wi ock om morgonen af deras bönutgjutelser. Männerna woro redan tidigt sysselsatta att hämta frukter och att biträda matroserna wid deras arbeten; quinnorna twättade främlingarnes linne, tillredde middagsmåltiden och förrättade andra husliga sysslor. — Rundt omkring byn woro hus för swin, getter och fjäderfän, och längre bort såg man fält med Ananas, Plataner, Meloner, sköna potäter o. s. w. I en täck palmlund war koloniens begrafningsplats. Adams hus ligger något lägre än de öfriga och gifwer honom förmånen af en frisk luft i detta eljest så brännande klimat. Alla hus äro byggda af ett fast trädslag ock täckta med palmblad.

Hosföljande bild, tecknad af Beechey sjelf, framställer det inre af denna märkwärdiga ö. Innewånarne äro just sysselsatta att under Adams uppsigt tillreda ett swin till middagsmåltid åt Engelsmännerna. Ett par barn leka i grannskapet.

Kapten Beechey dröjde 18 dagar hos detta goda folk och slutar sålunda sina underrättelser. Så länge wi uppehöllo oß på Pitcairn-ön, hörde jag ej ett opassande skämt eller något lättfärdigt tal. Folket der har lärt sig att taga ordet såsom det säges. För dem är ingen skilnad emellan lögn och ironi. Söndagen är helt och hållet egnad åt böner, läsande och allwarsamma betraktelser. På denna dag får ingen båt utlöpa, intet arbete förrättas, med undantag af köksgöromål, hwilka man dock ofta gör undan dagen förut. Jag war denna dag närwarande wid gudstjensten. Bönerna förelästes af Adams; predikningar af Buffet började och slutade gudstjensten. På hwarje ansigte uttalade sig den innerligaste andakt, och hos barnen warseblefs en uppmärksamhet, som wißt ej återfinnes inom wåra församlingar. Härpå följde åter sånger, som söngos först af de äldre medlemmarne i församlingen, sedan af barnen. På detta sätt warade gudstjensten temligen länge; men folkets snygga, nätta drägt, andakten i hwarje ansigte, barnens oskuld och enfald inpreglade en lefwande bild. En half stund derefter samlade man sig åter till bön och wid solens nedgång för tredje gången, så att, morgon- och aftonandakten inberäknade, fem gudstjenster hållas på en dag.

"Man kan om detta folk ingenting widare tillägga, än att det lefwer i fullkomlig endrägt och belåtenhet, att det är dygdigt, gudfruktigt, gladt och, mer än klokheten tillåter, gästfritt. Högst få fel märkas hos dem, och wårt uppehåll hos detta godmodiga folk warade länge nog, för att wi skulle hafwa bemärkt deß fläckar, om sådane hade funnits."

Innewånarne på denna ö utmärkte sig genom sin ansenliga storlek och kroppsstyrka. En yngling bar twå smedhamrar och ett städ, tillsammans 600 skålp., en annan en båt af 24 fots längd. I simning äro de så utmärkta, att de ofta tillbringa hela dagen i wattnet, och kunna, utan att hwila, simma rundt omkring ön, som är 7 engelska mil i omkrets.

När Beechey gjorde sig färdig till afresa, gåfwo alla innewånarne på ön derwid tillkänna en djup bedröfwelse, men äfwen Britterna hade fattat tycke för detta fredliga folk. Synnerligen fann Adams son, Georg, skilsmässan smärtsam. Georg, en stark, rask yngling, önskade att inskeppa sig med främlingarne. Men den gamla modren gret bitterligen och bestämde en så kort tid för hans återkomst, att Beechey ej under sådana omständigheter kunde medtaga honom.

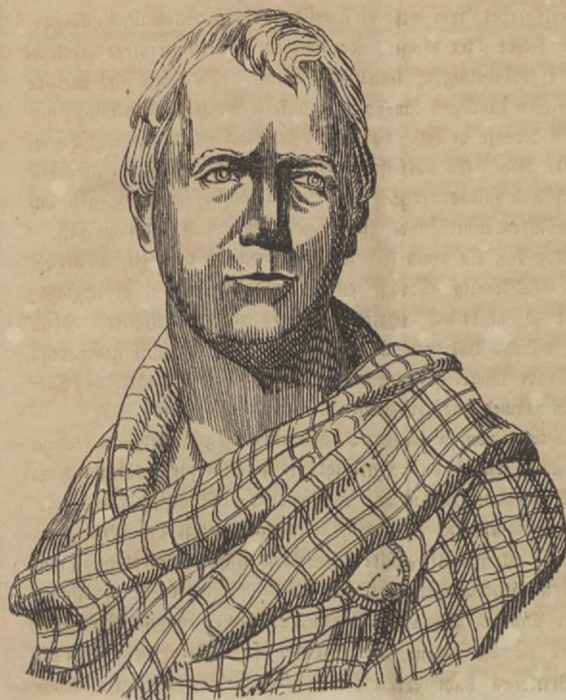
Wi sluta dessa meddelanden om den intressanta kolonien med den underrättelse, att den gamle, ärewördige Adams, efter en kort sjukdom, dog 1830 och att hans hustru, genom sorg öfwer sin förlust, några månader derefter följde honom i grafwen.

I nästa nummer wilja wi meddela de högst intressanta händelser, som träffade den från skeppet utsatta kapten Bligh.

———o❂o———

Walter Scott.

Om det är obeskrifligen sant, att stora män äro en menskligheten egendom i allmänhet, och ej enskildta folks och tiders, så wåga wi ock kalla Walter Scott för wår, äfwen om han blott utmärkt sig genom en innerlig förkärlek för minnen, som till en del äro gemensamma med wåra, och genom sina, med hittills oerhördt bifall, upptagna historiska romaner. Derföre må ock en kort framställning af hans lif finna sin plats i detta blad, för att i sin mån bidraga till ett rigtigt uppfattande af hans skriftställarewersamhet och hans moraliska wäsen.

Walter Scott war äldsta sonen af en i Edinburg bosatt ansedd Jurist, Hr Walter Scott. Han föddes den 15 Aug. 1771. Gossens swaga kroppsbyggnad och en, antingen genom sjuklig konstitution eller, såsom andra säga, genom ammans slarfaktighet förorsakad mißbildning af högra foten störde barnets kroppsliga utweckling på ett ganska märkbart sätt, och föranledde slutligen hans föräldrar, att skicka honom på landet till hans farfaders hus, der han ock tillbringade en stor del af sin barndomstid. Hans farfaders egendom låg i granskapet af en gammal borg och lemnade utsigt öfwer en stor del af Tweed-dalen, Scottlands Arkadien och den egentliga waggan för schottsk romantik och folkpoesi. Hela landet derstädes är lifwadt af sång och saga; nästan hwarje sten, som framskjuter öfwer marken, erinrar om en fäktning eller om en blodig slagtning; hwarje flod, om ock deß watten är aldrig så obetydligt, är besjungen i en folksång eller en ballad. Walter Scott förmäler sjelf, att han från ett berg i granskapet kunde räkna 43 ställen, som wore berömda genom kriget eller poesien. I en sådan nejd wäcktes först gossens fantasi, och de intryck, som då oupplösligen inplantades i hans barnsliga själ, återkomma genom herdarnes och landtfolkets berättelser från hans förfäders land i månget af hans senare werk. Hans kärlek till denna skådeplats för hans poetiska ingifwelser förblef oförswagad, äfwen under hans senare år, så att ynglingen helst tillbragte tiden för skolferierna på blomsterängarne af sina barndomsdrömmar, hwilka han ock wid denna tid hade att tacka för härdandet af sin kroppsliga konstitution, ty här wann han, genom rörelse i den friska, fria luften och genom en naturlig och ändamålsenlig lefnadswishet, den kroppskraft, genom hwilken till och med hans lamhet ej widare föreföll honom beswärlig, och som han underhöll, ända till sista åren af sitt lif.

Den första underwisningen åtnjöt Walter Scott af sin, genom en sann qwinlighets alla dygder utmärkta moder, hwilken öfwerhufwud synes hafwa haft stor andel i hans moraliska och andliga bildning. År 1779 besökte han för sista gången en offentlig skola, gjorde dock hwarken i denna eller i de följande af honom besökta läroanstalterna stora framsteg, så att hans lärare af honom wäntade helt litet. Deremot stod han ej efter i något pojkstreck och stod hos alla sina medlärjungar i stort anseende, såsom historie- och sagoberättare; särskildt war det hans största fröjd, att på fridagar stjäla sig bort med en dibroder, som med honom delade lika intressen, för att få för hwarandra omtala förfärliga historier. Och ännu i hans senare år utgjorde, efter hans egna uttryck, erinringen af dessa fristunder, "en oas i hans ungdomliga pilgrimsresa." Wid uniwersitet i Edinburg, som han sedan besökte, uppehöllos en tid hans studier, genom en kroppslig opaßlighet, som warade någon tid. Han synes sedan ej hafwa warit mycket bekymrad om att återtaga, hwad som under denna period gått förloradt, och sålunda utträdde han i werlden med ganska ofullständiga betyg, särdeles i de gamla språken, wida mer sysselsatt med läsning af fantastiska romaner, beskrifning öfwer farliga resor, gamla ballader och riddarhistorier, än betänkt på allwarsammare studier. Få torde från en sådan plan för sina studier hafwa rådbat tillräcklig själskraft, för att för det werkliga lifwet åstadkomma något allwarsamt. Annorlunda war förhållandet med Walter Scott, till hwars bildning just sådana omständigheter måste medwerka, utan att i ringaste grad förslappa spännkraften i hans själ och hans moraliska wilja. Sedan han lemnat uniwersitetet, wände han sig efter sin faders wilja och önskan till praktisk utöfning af det juridiska kallet och war sedan 21 års ålder anställd wid öfwerdomstolen i Edinburg, en omständighet, för hwilken han utan twifwel hade mer att tacka rekommendationer från far och anhöriga, än sina egna kunskaper. Här syntes nu öppna sig för honom en likaså ärofull som fördelaktig lefnadsbana, ty adwokatsyrket är, såsom wi weta, i England och Scottland inflytelserikt och ansedt och rekryteras mest af yngre söner till rika godsbesittare, prester och köpmän. För adwokaten är ofta tillträde till statens högsta embete, såsom wi sett af Landskansleren Broughams exempel. Men wår unga adwokat syntes ej egnad, att på denna wäg winna ära och inflytande. Hans själ war städse mer upptagen af hans egen fantasis skapelser, än med företeelser ur allmänna lifwet och han

hörde i sin nya kallelse till dem, hwilka materielt arbete ej ligger mycket om hjertat. Hans offentliga tal, i hwilka han wanligen mera utwecklade wetenskapens allmänna och högsta begrepp, än det werkliga lifwets företeelser, woro ej så beskaffade, att de gjorde mycket intryck; deremot måste man under denna period af hans lif derföre loforda honom, att han försökte, att genom allwarsamma studier fylla luckorna i sitt wetande. År 1799 blef Scott undersheriff i grefskapet Selkirk, sedan han kort förut gift sig med Miß Carpentor, hwilka skänkte honom fyra barn och ända till sin död 1826 förljufwade hans lif. Såsom skriftställare hörde Walter Scott ej till de tidigt waknande genierna; twärt om har den man, som under sina sednare år blef den produktiwaste författare, som någonsin lefwat, ej låtit trycka en enda rad, hwarken på wers eller prosa, före sitt 25 år. Första anledningen dertill tyckes han hafwa hämtat från sitt studium af tyska litteraturen och särskildt af Bürgers "Lenore" och Göthes "Erlkönig," hwilka han sjelf angifwer såsom de tyska dikter, hwilka först förde honom på tankan, att försöka poetiska öfwersättningar och efterbildningar. Dock war följden af dessa poetiska förstlingar ingalunda uppmuntrande för den unga författaren och största delen af upplagan blef makulatur. Oaktadt detta mißlyckade försök for Walter Scott fort i sina studier af den tyska litteraturen och lät 1799 trycka sin öfwersättning af Göthes Götz von Berlichingen, wid samma tid som han sysselsatte sig med sitt eget hemlands balladpoesi och sagolitteratur och wågade några försök i samma wäg. Skådeplatsen för sina första dikter förlade han till dessa romantiska blomsterängar, på hwilka han framlefwat sina första ungdomsdrömmar. Wännernas bifall, förbundet med ett stigande mißnöje med sin kallelse, föranledde slutligen den trettiotwååriga adwokaten, att bestämma sig uteslutande för skriftställarebanan, synnerligen som hans anställelse som sheriff och det honom nu tillfallna fädernearfwet tillförsäkrade honom en oafhängighet i hans yttre läge. Hans årliga inkomst war ej mindre än 3000 — à 4000 pund st. Då drog han sig tillbaka till ett älskligt landtställe, ungefär fem mil från Edinburg, och lefde här uteslutande för sina studier och sin skriftställarewerksamhet, synnerligast för forskningar i folkpoesien, åt hwilken han egnade ett högst intressant arbete i twå tomer "The minstrelsy of the scottish border." Detta werk, likasom flera af honom författade ballader, blefwo ganska gunstigt upptagna och grundlade hans rykte på ett lika ärefullt, som säkert wis, tills ändtligen sången: "the lay of the last minstrel," stegrade hans rykte ända till förtjusning. Han war nu folkets man, hwilken regeringen wisade sin uppmärksamhet genom att anställa honom i Edinburg. År 1808 utgafs hans "The lady of the lake," som hittills upplefwat nära trettio upplager och af hwilken under de tio första månaderna 12000 exemplar affattes. I en nästan oafbruten följd skrefwos nu "Don Roderic," "Rokeby," "Darnes Herre," "Slagfältet wid Waterloo" och flera andra af ringare wärde men hwilka alla ej i samma grad som de föregående togo publikens intresse i anspråk, hwilket till en del är att tillskrifwa framståendet af en ny stjerna på diktens himmel, den kometartade Lord Byron. Antingen warseblef Scott detta, eller följde han den sedan goßåren närda förkärleken för berättelser, hwartill hans historiska forskningar gaf honom rikt stoff, eller aktade han slutligen på sin tids och sitt folks smak; kortligen, han slog sig sedan 1812 på romanskrifweri och blef, obekant och onämnd, skapare till en ny klaß af romaner och romantiska berättelser, wi mena de historiska. Hans roman "Waverley" 1814, gjorde epok i den europeiska litteraturens historia och föranledde, då författaren ej angaf sig, tusenfaldiga gißningar och stridigheter, under det att publiken wäntade fortsättningen med werklig hunger. Ännu mer behagade den kort derpå följande romanen "Guy chanmering" eller astrologen, hwilken ej ringa bidrog att förhöja smaken för detta slags romaner och att winna flera dittills warande motståndare. Men att författaren till twå, med så utomordentligt bifall mottagna romaner, efter hwilka följde 18 andra, hwilkas wolymer uppgingo till 50, fortfarande förteg sitt namn, retade den ganska urfäktliga nyfikenheten. Ännu mer upphettades densamma, då år 1816 "Fornforskaren" utkom, hwaruti den så kallade författaren till Waverley på wißt wis tog afsked af publiken, hwilket likwäl ej hindrade densamma, att i ny drägt såsom Jedidjah Cleisbotham, Skolmästaren i Glenderlengh, i "Min wärds berättelser," öppna en följd af förträffliga arbeten, hwarpå följde en mängd af enskildta romaner. De uti desamma företrädeswis och förträffligt teknade skottska sederna och bruken, den wunna kärleken till detta land kom de engelska kritici att ana en skottsk skriftställare, såsom dessa arbetens författare. Med skäl föll den starkaste mißtankan på Walter Scott, den förnämsta af Scottlands författare, synnerligast som man här och der i denna författares äldre dikter och skrifter tyckte sig igenkänna någon likhet med åtskilliga tankar i romanerna af den obekante. Men emot denna förmodan talade, tyckte man, den oerhörda mängd af arbeten, hwilken war så stor, att man ej gerna kunde tillskrifwa dem en och samma författare, och sålunda råkade ett parti i England på gißningar öfwer lärjungar, medhjelpare och medhjelpare åt dessa, kort sagdt, på en hel romanfabrik, som stod under Baronet Walter Scotts ledning — till denna wärdighet hade konungens nåd upphöjt honom 1820. Obekymrad öfwer alla dessa strider och gißningar höll sig den werklige och ende författaren till de nu nästan på alla europeiska språk öfwersatta werken bakom anonymitetens sköld, nöjd med deras framgång och honorarierna från sin wän och förläggare i Edinburg. Den stora rikedom, som Walter Scott förwärfwat genom sin skriftställarewerksamhet, satte honom i stånd

att kunna lefwa ännu beqvämare än tillförene. Sedan deß bodde han om wintren i Edinburg, hwarest hans hus hade ett pittereskt läge utåt hafwet; om sommaren flyttade han åter till sitt retande Abbetsford wid stranden af Tweed. Slottet är en ganska gammal byggnad af grå granit, regellöst i arkitektur, med ett stort torn och flera smärre, med utsprång, götiska prydnader af alla slag, innti försedt med stora spisar och små fönster; uti rummen war allt uppstäldt efter beqvämlighet och med elegans, men dock i gammaldagsstil. Husets omgifningar woro ordnade med smak och med klokt begagnande af naturen och fulländade den harmoniska skönheten af det hela, hwilken af så många resande är skildrad i de mest glänsande färger. (Forts.)

Orinoko och deß Wattenfall.

Icke mindre storartad och intressant än det 200 fot höga wattenfallet Niagara i Lorenzofloden, mellan landtsjöarne Erie och Ontario, äro Orinokas wattenfall i nordliga delen af Sydamerika, ehuru de sällan besökas af Europeer och skilja sig ifrån Niagara derigenom, att de ej störta ned i ett fall, utan bestå af en mängd mindre kaskader, som trappwis följa på hwarandra. Orinoko genomströmmar den nuwarande staten Columbia i rigtning från wester till öster och utfaller i grannskapet af ön Trinidad, genom flera mynningar i Atlantiska oceanen, som här emottager en sådan mängd sött watten, att Columbus, när han på sin tredje resa till nya werlden, här upptäckte kusterna af Sydamerikas fasta land, föranleddes till den slutsats, att en sådan ström ej kunde komma från någon ö, utan från ett stort sammanhängande land, hwilket han dock i början antog wara en del af östra kusten af Asien och ansåg Orinoka för en af de fyra floderna i det gamla paradiset.

Orinokos wattenmassa sätter denna flod wid sidan af sina sydamerikanska bröder, Amasonfloden och La Plata, oaktadt den förra är den längsta af alla floder (720 mil) och den sednare åter öfwerträffar den i bredd. Wi weta att La Platas mynning beløper sig till 23 geografiska mil, oaktadt denna flod i öfrigt är mindre både lång och djup än Orinoko.

Orinoko har deremot en längd af 280 geografiska mil, hwilket är något mindre än Donau, men 100 mil mer än Rhen, och i midten af deß lopp uppgår bredden till 16000 fot. Den egendomliga omständighet, att densammas watten färgat de angränsande klipporna swarta, gifwer anledning till samma betraktelse, som wid öfriga floder, att i fordna dagar wattnet warit 150—160 fot högre än nu och floden följaktligen mycket bredare; ja man finner på många nu otillgängliga klippwäggar wid flodens sidor bilder af solen, månan och flera djur, hwilka de gamle innewånarne, efter sin tro, ansågo såsom grunden för sitt ursprung.

Det oaktadt är Orinokos wattenmassa ännu ganska betydlig och gör förklarligt, att dånet af de angifna kaskaderna, hwilka ligga i grannskapet af Atures och Maypures, der floden har en bredd af 8000 fot, är så hörbart på afstånd och bedöfwande i grannskapet, oaktadt de enskilda kaskaderna sällan hålla öfwer 10 fot i höjd.

Rhen faller deremot 70 fot djupt och likwäl hör man dånet af detta fall mindre långt och blott nattetid, då det förnimmes på ett afstånd af twå mil.

I de öde omgifningarne kring Orinoko, hwarest det på andra ställen förekommande nattliga lugnet ej gör något till saken, förnimmer man under natten dånet tre gånger starkare än om dagen, hwartill grunden är att söka i en förändrad temperatur i luftlagren. Dessa wattenfall bilda en milslång skummande yta, utur hwilken swarta klippor, såsom gamla borgar, majestätiskt höja sig; hwarje ö är smyckad med den yppigaste grönska. Tjocka moln swäfwa oupphörligt öfwer den lugna wattenspegelen och genom de fuktiga dimmorna höja sig topparne af höga palmer. När strålen af den glödande aftonsolen bryter sig i den fuktiga wattenröken, uppstår ett optiskt trolleri; mångfärgade regnbågar uppstiga, förswinna och återwända; i luftens spel simma de etheriska bilderna.

I grannskapet af Radal befinna sig Mamipes hålor, d. w. s. grafwar efter en förgången folkstam, Aturerna. I en af dessa hålor hittade Humbolt år 1800 ungefär 600 skeletter, i lika så många korgar, som woro flätade af palmblad. Alla skeletterna woro wäl bibehållna; knotorna syntes wara rengjorda ifrån köttet och sedan blekta; äfwen funno de här urnor af bränd lera och af owal form, flera fot höga och långa, med handtag i form af krokodiler, ormar o. s. w. Öfra randen war försedd med figurer, hwilka liknade dem, man funnit på de gamla templen i Mexiko och på sköldar, som funnits på Otaheiti

Till Orinokos största egendomligheter hör det troligen i sitt slag enda fall, att en betydlig gren affsöndrar sig från densamma åt söder och utfaller i en annan flod, Rio Negro, hwilken åter utfaller i Amasonfloden. Här är således en af naturen gjord förening mellan trenne floder.

Under Orinokos öfra lopp och i några af deß biflober förekommer den gåtolika företeelsen af det så kallade swarta wattnet. Härmed hänger så tillsamman, att detta wattens färg warierar efter omständigheterna; emellan bergen synes det kaffebrunt, i palmernas skugga swart, hwarmed tillika är förbunden en förundranswärd klarhet, så att wid lugnt wäder stjernehwalfwet praktfullt deruti affspeglar sig och åstadkommer en effekt, med hwilken ingenting annat på jorden är jemförligt.

Kaviar och deß beredning.

Kaviar är rommen af ett slags tämligen allmänt förekommande fisk, kallad Stör. Man fångar honom i de större strömmarne i Europa, särdeles i Ryßland t. ex. i Wolga, Dniper o. s. w., understundom ock i de tyska floderna Elbe och Oder, oaktadt de, som fås här, äro betydligt mindre. De stora gifwa wanligtwis omkring 200 skålp. rom. Fångsten sker mest på kusterna och i flodmynningarne med nät eller harpun. I förra fallet är mycken försigtighet af nöden, emedan fisken har en särdeles styrka i stjerten, med hwilken han slår beständigt. Ryßland har denna fisksort att tacka för en betydlig exportartikel. Den torkas och kringföres widt och bredt. Af den af rommen gjorda kaviaren lemnar Astrakan ensamt omkring 100 tunnor årligen. Petersburg utskeppar af denna wara årligen omkring 400,000 skålp. Den beredes på följande sätt. Först pressar man rommen genom ett groft såll, för att rengöra honom från blod och andra orenligheter, kastar honom sedan i tråg och blandar i hwarje halfskäppa rom en handfull salt. Då kaviaren stått på detta sätt, utbredes han på stora såll, för att få laken att afrinna. Derpå inpackas han i fat och heter flytande kaviar. Pressad kaviar skiljer sig från den förra derigenom, att den lägges i säckar och pressas. I Ryßland är kaviaren billig och begagnas som födwara, äfwen af det fattigare folket. Deßutom beredes kaviar äfwen af annan fisk, utan att likwäl utföras. Den som beredes af Karpen, är synnerligen bestämd för Judarne, som ej förtära Stör. Kaviar bekommer äfwen en swag mage wäl. Den ej allenast retar appetiten, utan är ock mycket födande.

Tids-spegel.

"Ännu litet hårdare, Jeanette, och gif mig sedan Pariser-Mysterierna!"

Tids-spill.

"Hon dumma, enfaldiga, tidsödande menniska, wet hon icke, att obetalta bref skola läggas i lådan?"

Nästa N:o utgifwes den 14:de Now., kl. 7 f. m.

Götheborg, E. Petersens officin, 1847.

Utkommer hvarje Söndag. ILLUSTRERADT Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co

Enkla N:o 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 7 Götheborg, Söndag d. 14 Nov. 1847. 3 Qvar.

Eldsprutande Berg.

De sammas yttre utseende. Deras belägenhet på fasta landet. Antalet af wulkaner. Krater.

Ursprungligen är wulkanernas yttre gestalt kägelformig, merändels spetsigare än de wanliga bergen, till och med, då dessa äro som mest spetsformiga. Men det mäktiga element, som öppnar och som med fruktanswärd kraft banar sig wäg genom jordens skorpa, söndersliter den ursprungliga formen och omgifwer den wulkaniska härden med wildt romantiska oregelmässigheter. Öppningar uppstå i hufwudkäglan, genom hwilka lawan utgjuter sig. Ja ofta bilda sig till och med nya, af wulkanens utbrott förorsakade bikäglor. Deras yta och omgifningar bestå af lawa, wulkanisk aska, byartade ämnen, större och mindre stenar, och i allmänhet ämnen, som utdunsta qwäfwande luftarter. På somliga ställen stå de på en större yta fullkomligt skilda från hwarandra, såsom i medlersta och sydliga Frankrike. I den gamla prowinsen Belay räknade naturforskaren Scrope omkring 150 utbrunna wulkaner. De flesta sådana träffar man i Italien. På wår jord finnas 205 ännu brinnande wulkaner, af hwilka 107 på öar och 98 på fasta landet. De amerikanska ligga långt från hafwet; i Peru ungefär 70 mil in i landet. Europa har ännu tre brinnande wulkaner: Vesuvius, Etna och Hekla. Om Etna tala redan de aldra äldste skriftställare; Diodorus Siculus berättar, att det 500 år före trojanska kriget, således 1693 år före Kristi födelse, haft en stark eruption. Thucydides anför i tredje boken af "Peloponesiska Kriget": i början af detta år (425 före Kristus) utgick en lawaström ur Etna, som förhärjade de runt deromkring boende Kataniernas land.

En karakteristisk egendomlighet hos Hekla är deß wallformiga omgifning af lawalager, som äro upptornade öfwer hwarandra till en höjd af 70 fot. Anblicken af dessa wallars ingripande i hwarandra och deras glasartade utseende gör på hwarje främling ett högst öfwerraskande intryck. Orsaken till denna glasartade glänsande yta är den genom den kalla temperaturen påskyndade afkylningen af lawan. Dessa stenmassor hafwa mycken likhet med glaseradt tegel. För några år sedan syntes det, som om Hekla hade somnat in, d. w. s. upphört att uppkasta eld. Men den har åter för ett år sedan börjat att röra på sig. Deß sista stora utbrott warade nästan oupphörligt, ifrån den 15 April till den 7 September 1766 och gjorde i deß omgifning en ofantlig ruin. Hästarne sprungo omkring på fälten såsom rasande, störtade ner af mattighet och dogo. Dock uthärda dessa grufliga förhärjningar ej någon jemförelse med dem, som Skaptar Jökul, en annan mindre bekant wulkan på Island, anstälde år 1783. Den förstörde skörden, förtärde wegetationen och beröfwade sålunda menniskor och djur alla näringsmedel. Naturens förstörande kraft uppoffrade här 9000 menniskolif; en del af dessa förbrändes af den glödande lawan, andra qwäfdes af askan, andra åter ledo hungersdöden. Fiskarne hade dragit sig djupt åt hafwet och det dröjde länge, innan de återkommo till Islands kuster. Den blodröda röken inswepte solen i en dyster slöja. Skepp, som seglade emellan Norrige och Köpenhamn betäcktes af swafwelaktig aska. På flera ställen i Holland gjorde man den iakttagelsen, att den atmosferiska luften war genomträngd af tjock rök, swafwelångor och fin aska.

Det intressantaste skådespelet af ryslig-skön beskaffenhet erbjuder utan twifwel den stora wulkanen Morena Roa på ön Owaihi. Äfwen den djerfwaste poetiska fantasi kan ej måla den oerhörda amfitheater, som öppnar sig kring deß twå mil i omfrets warande krater. Denna, i stället för att intaga det inre af en lodrät bergskägla, är en oerhörd öppning på en högländt slätt, till hwilken man ej kommer genom att stiga upp för ett berg, utan genom att nedstiga för twenne ofantliga terasser. Hela käglan af det gamla berget synes wara instörtad. Sjelfwa öppningens botten har i diameter $1\frac{1}{2}$ tysk mil och ett djup af 1500 fot. Då år 1824 den berömde resanden Goodrich för första gången besökte kraterns inre, hade han ingen möda att komma ner. Der erböd sig en märkwärdig scen. Tolf särskilta ställen woro betäckta med glödande lawa och på flera ställen uppsprutade den till en höjd af 20—30 fot. Utaf många spår och särskildt af den swarta randen, som gick rundt omkring det inre af kratern, drog han den slutsats, att lawan, som nu bortrinner genom en underjordisk kanal, fordom ej haft något aflopp och sålunda inskränkt sig till sjelfwa kitteln och stigit ända till denna höjd. Ingen mensklig inbillningskraft förmår föreställa sig den grufliga anblicken af en twå quadrat mil utsträckt glödande massa af lawa, hwars fruktanswärdt kokande ämne ej fann aflopp i det inre af den oerhörda och stela trakutklippan, tills slutligen det underjordiska elementets makt framtwingade ett utbrott. Swafwelaktiga ångor af olika färg och tjockhet, uppstego ur lawaklyftorna. Ett helt haf af eld, tillägger H:r Goodrich, öppnade sig på ej särdeles stort afstånd. Denna sjö war ej mindre än 2 engelska mil i omfrets. Deß yta war i rörelse, såsom ett böljande haf. Wåg hewade sig på wåg och stundom sammanträffade böljor från olika håll och uppkastade då det eldsprutande skummet 40—50 fot högt.

Men wi återwända från beskrifningen af enskilta företeelser i denna wäg till framställning af de eldsprutande bergens allmänna karakter.

Wulkanernas mynning, kratern, är antingen betäckt med lawa eller är den öppen och ihålig. I förra fallet räcker wanligen kraterns rand öfwer lawan, så t. ex på Piko på Teneriffa. De hafwa wanligtwis klyftor och refwor, utur hwilka så länge wul-

kanen ej är afstannad, wanligen swafwelrök framtränger, en företeelse, som bewisar, att lawan ej fyller eldbergets hela inre, utan att den här är ett täcke öfwer den inre elden. Ett kännemärke på, om en wulkan skall räknas till de i arbete wararande eller ej, är den större wärman i deß krater i förhållande till den atmosferiska luftens temperatur. Ofta strömmar en brännande hetta, utan att åtföljas af eld och rök, utur wulkanens djup, oaktadt deß öfwer snölinien liggande öfra yta stelnar i ewig winterköld.

Wulkaniska produkter.

Så mångfaldigt det mineraliska stoff är, af hwilket wulkanernas inelfwor bestå, så olikartade äro de flytande och fasta ämnena i anseende till deras blandning och sammansättning. Men man skulle mycket taga miste, om man, såsom wanligen sker, wille betrakta allt lawaämne såsom en werkan af eld och hetta. Fastmer hafwa chemiska stoffer, syror och hufwudsakligen watten ett betydligt inflytande på mineraliernas bearbetning, hwarwid ej blott explosionskraften hos deß ånga, utan ock deß urbeståndsdelar af syre och wäte spela en hufwudrol. Det gifwes wulkaner, som utkasta blott watten och en gyttjig massa. De båda berömda naturforskarne Bouguer och Condamine hafwa sjelfwa sett ett landskap, som war förödt genom uppkastadt watten. Sex timmar efter Kateparis utbrott i Södra Amerika bortspolades en på 60 mils afstånd belägen by. År 1698 sönk i närheten af Chimborazo en wulkan och betäckte flera quadratmil med gyttja och watten. Gyttjan, som genast efter utbrottet war lös som torf, hårdnade sedan och begagnades till bränsle. Den wulkaniska askan är dels i form af stoft, dels kornformig; under den sednare formen kallar man den i Italien Rapilli. Den synes wara pulweriserad pimpsten; dock finner man äfwen stenarterna Leucit och Augit deribland; askan är wanligtwis grå, men ofta rödbrun och grof såsom sand eller torkad jord.

Lawan är, såsom wi känna, den wanligaste wulkaniska produkten; wi hafwa de nyare tidernas framsteg i chemien att tacka för en grundligare analys af denna materia. Lawan är den mineraliska massa, som genom inflytande af stark hetta inuti wulkanen blifwit försatt i flytande form. Sällan smälter den till glas. Blott på lipariska öarne och några andra ställen finner man glaserad lawa. Den mesta lawa är i brottet mattglänsande, ofta ganska matt, och någon gång med utseende af jord. All lawa utflyter i glödande strömmar. Deß wärma förkolar alla wegetabiliska och djurämnen. I de förstörda städerna i grannskapet af Vesuvius har man funnit, att den smält silfwer och koppar. Detta ger oß den bästa gradmätaren på deß wärma. Då en temperatur af 1316 grader Reaumur först försätter silfret i flytande form, så måste lawan hafwa en ännu högre; då den ifrån sitt utflöde ur kratern har tillryggalagt några italienska mil, kan man antaga deß medeltemperatur till 1400° Reaumur.

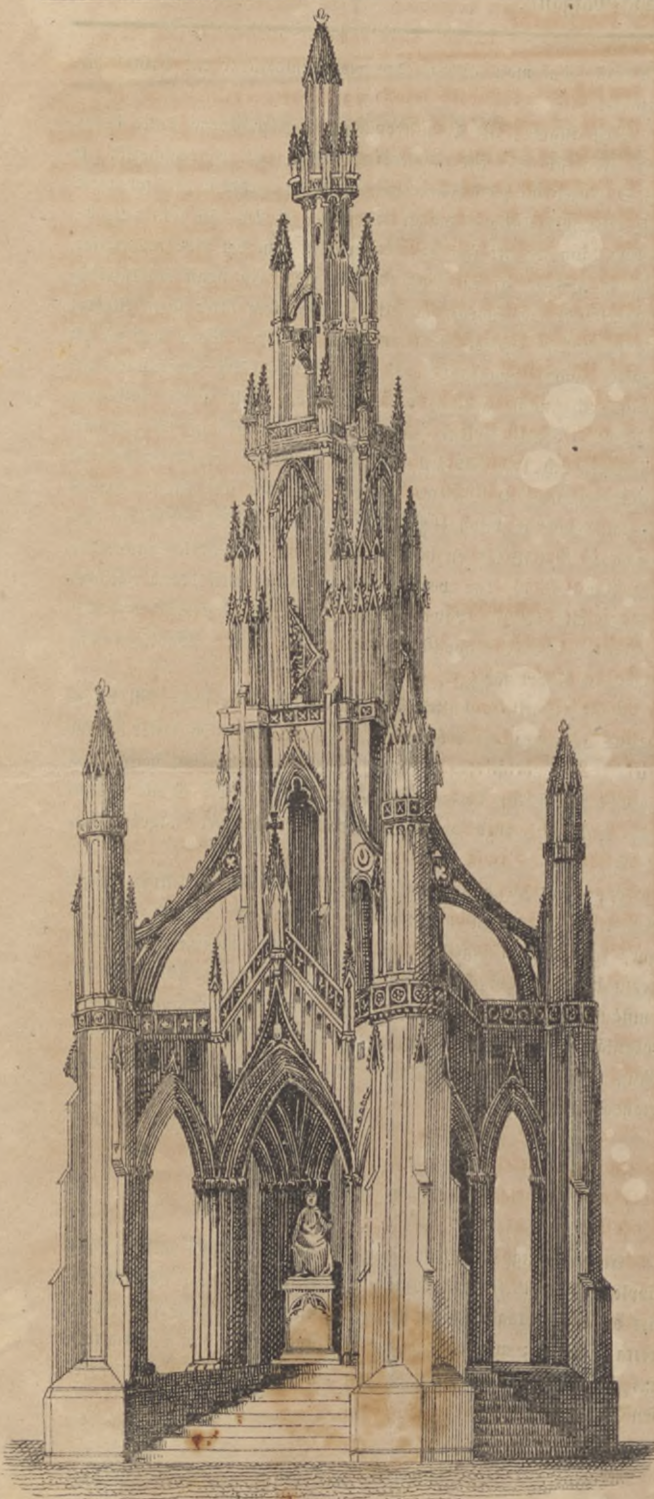
Den åsigten, att de utströmmade lawamassorna skulle behöfwa flera år för att fullkomligt kallna, är ej osannolik; ty då is håller sig hela sommaren under ett jordtäcke af 7 fots tjocklek, hwarföre skulle ej då ett lawalager af 20—50 fots djup behöfwa lång tid att swalna, synnerligast som det öfre lawatäcket, likasom jorden, är en dålig wärmledare. En högst märkwärdig företeelse är den enorma massa af lawa, som låter fluta till det utomordentliga djupet af en wulkans eldstad. Man har på ett ungefär mätt quantiteten af den 1737—1794 uppkastade lawan, och måst antaga den åtminstone till 1537 millioner kubikfot. Etnas utbrott 1769 betäckte en sträcka af 15—20 mil i längden och 1¼ tysk mil i bredden. Denna lawaström hade ett kubikinnehåll af 2 billioner 79,640 millioner fot; kunde man af denna lawaström bilda ett kägelformigt berg, så skulle det få en diameter af 11,640 och en höjd af 5820 fot. Hwad lawans textur beträffar, så är den porös, det är hålig; men denna hålighet aftager mot botten. Lawan förwittrar ganska långsamt; efter århundraden wäxer knappast någon mossa derå. Wanligen har lawan en swart färg.

Utomordentliga wulkaniska utbrott äro i de flesta fall beledsagade af andra naturföreteelser. Hafwet stiger och faller i snabb wäxling. Jordbäfning skakar jorden rundt omkring berget, på hwilket sätt staden Lima 1746 lades i aska. Då uppstodo fyra nya wulkaner, med hwilkas utbrott jordskalfwet något saktade sig.

En helt och hållet egen företeelse erbjuda åtskilliga berg i Chile. Om natten uppstiga ur kratern på desamma ljuslågor, som likna ljungeldar; då de närmaste omgifningarne kring dessa berg äro obebodda, höll man sådant sken för aska, men den omständighet, att detta sken alltid wisar sig på samma ställe, föranlät de wettgirige till en noga undersökning af detta fenomen. Man har förklarat detsamma genom ett utstötande af wätgas blandad med syre.

(Forts.)

En beskedlig landtman kom in på ett apothek med en korg äpple. I apotheket gick en tam markatta, som war näswis nog att då och då taga sig ett sådant. Den beskedliga ägaren fördrog detta i början; men då det gick för långt, sade han i häftig ton: tar du ett enda till, hugger jag dig på truten, så apothekaresen du är.

Walter Scott.*)

Här i Abbotsford lefde Sir Walter Scott under de gladaste dagarne af sin lycka och sin skriftställarewerksamhet; här uppnådde han den högsta punkten af litterär storhet och werldslig ära. I sin lefnadsfulla kraft, i kretsen af de för hans hjerta kära, i besittning af en furstlig förmögenhet, hwarföre han hade sig sjelf att tacka, ärad och aktad både när och fjerran, af höga och låga, personligen utmärkt af sin konung, tycktes han ej mer behöfwa än försäkringsbref på denna lycka; men detta kom aldrig någon dödlig till del: det måste ock wår skald erfara, då underrättelsen om huset Constables i Edinburg träffade såsom en blixt från en klar himmel. Nu blef det bekant, till allmänhetens stora förwåning och förskräckelse, att den "store obekante," af hwars werk man njutit så mycket, war så inwecklad i denna olyckliga händelse, att tillintetgörelsen af hans husliga lycka syntes oundwiklig, i det han tecknat sitt namn såsom borgen för öfwer 120,000 pund st. på förbindelser, som detta hus utlemnat. Wi förbigå här detaljerna af denna olycka och anmärke blott, att han sjelf fördrog densamma med wanlig fattning och wärdighet. För borgenärerna förklarade han det wara sitt fasta beslut, att betala till sista rundstycket, om himlen förlänade honom lif och arbetskraft, äfwen försäkrade han sitt lif för 22000 pund till massans fördel, ställde sin egendom under sequester, sålde sitt hus och sina mobilier i staden, inflyttade i en mindre wåning, för att ostördt kunna arbeta på afbetalning af en skuld, i hwilken han så oförskyldt råkat. Det enda, hwilket han som en grace begärde af sina kreditorer, war tid, en begäran, hwarpå de willigt gingo in. Men ännu syntes ej den ädla mannens olycka uttömd, ty ser weckor efter förlusten af all hans egendom följde förlusten af hans maka, som med innerligaste kärlek följt honom genom wärlingarne af hans rörliga lif.

Att under sådana förhållanden hemligheten, om hwem som wore författaren till Waverley-romanerna icke längre kunde förwaras, war naturligt och i Februari 1827 wid en stor middagsmåltid, bekände sig Walter Scott såsom fader till den talrika familj, som, under namn af barn till "den store obekante," öfwer hela den bildade werlden wäckt förundran och förtjusning. Och på det, att äfwen det ringaste twifwel om sanningen häraf måtte förswinna, framlemnades författarens manuskripter till offentligt påseende och bortauktionerades offentligen i London till förmån för kreditorerna.

Sedan denna olycksperiod arbetade Scott outtröttligt i fem år till wåren 1831, för att uppfylla sina förbindelser, ej mindre till sina kreditorer utan ock till sin familj, hwarwid han naturligtwis mindre kunde följa sin genius, eget wal och förkärlek för

*) Forts. och slut fr. föreg. N:r.

ämne, utan fastmer sina förläggares åsigter och tidens ögonblickliga behof och önskningar. Utom några mindre betydande arbeten hör till denna period af skriftställareverksamhet framför alla hans "Napoleons lif" i nio band, ett arbete, som lika lätt glömdes, som det mottogs med spänd wäntan. Spår till ett allt för flygtigt arbete och en wiß partiskhet, som stört författarens lugna reflexion, äro här omißkänliga. Wida förtjenstfullare är en strax derefter utgifwen historia öfwer Scottland och en "Farfaders berättelse," hwilka werk ännu i dag läsas med nöje; ty här är Scott åter på sitt rätta ställe. Äfwen hans bref öfwer "Dämonologien" förtjena här att nämnas. Inkomsten af detta och andra mindre arbeten af den flitiga mannen samt af en ny upplaga af hans romaner (1829) war så betydlig, att emot slutet af år 1830 af skulden war betaldt ej mindre än 54,000 pund st. (omkring 900,000 Rdr swenskt), ett lika så rörande bewis på den stora mannens samwetsgranna redlighet, som ett talande wittne för hans andliga kraft.

Men för så stora ansträngningar måste dock äfwen den starkaste kraft duka under; detta erfor ock wår Scott, och wänner, som sågo honom 1830, igenkände knappast den annars så starka, glada mannen; ty få år hade gjort honom gammal och hans gråa hår gaf honom wid 60 års ålder utseendet att wara 70. Spänkraften i hans själ war förswagad! Under sommaren 1831 förwärrades hans tillstånd dagligen, så att hans läkare förböd honom hwarje ansträngning och ordinerade en resa till södra Italien. Ett krigsskepp förde engelska folkets diktarfurste till medelhafwets milda regioner, för att der, under wården af en son och en ogift dotter, återgifwa honom själs- och kroppshälsa. Äfwen syntes i början resan ganska fördelaktig för hans hälsa; men sedan man fört honom till Neapel och Rom, der han emottogs på ett nästan furstligt sätt, blef hans hemlängtan, kärleken till de Scottska bergen och borgarne så stor och oemotståndlig, att han skyndade hem med en hastighet, som måste göra hans wacklande hälsa ännu sämre, utan att ens de då i sin herrligaste wårprydnad stående Rhenländerna kunde förmå honom till det ringaste uppehåll; ty han kände dödens annalkande och wille på fosterjorden inwänta deß ögonblick. Sålunda kom han i Juni 1831 nästan såsom en döende till London, der läkarewetenskapen försökte sina sista utwägar, att rädda detta ädla lif ifrån dödens kalla andedrägt. Men man fick ej quarhålla honom: man måste efterkomma hans sista önskan och föra honom på ångbåt till hans älskade Abbotsford, der han inträffade den 11 Juli 1832, men ty wärr, i ett sådant hälsotillstånd, att han ej mer igenkände de sina. De sista weckorna af den ädla mannens lif woro i sanning sönderslitande för hans wänners hjertan; ty utan att uppwakna till klart medwetande, war han redan förut död, innan den dröjande anden lemnade den bräckliga hyddan. Han dog den 21 September 1832, utan någon dödskamp. I de romantiska ruinerna wid Dryburgh-Abbey — beläget midt emellan Abbotsford och ställeplatsen för hans barndomslekar — bereddes hans graf, till hwilken nästan hela granskapets befolkning beledsagade liket i en lika djup som uppriktig sorg; ty med honom war från Scottlands himmel nedgången en stjerna af första ordningen. Hwila åt hans stoft; ära åt hans minne! —

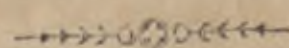
Walter Scott efterlemnade twenne söner, af hwilka den äldste är officer, den yngre legationssekreterare, och twenne döttrar, af hwilka den äldsta är gift med den bekanta författaren Lockhart. Dessa förklarade, att de wille betala de återstående 20,000 pund st. af fadrens skuld, utan att antaga det wälwilliga anbudet af ett nationalunderstöd.

Till det yttre war Walter Scott stor och wälwärt, med undantag af den halta foten. Hans sätt mot andra war i hög grad intagande; emot nödlidande war han outtröttligt frikostig; så att han ej blott som skriftställare, utan ock som menniska, förtjenar wår högsta beundran och kärlek.

Den 15 Augusti detta år, Walter Scotts födelsedag, ägde aftäckningen af hans minneswärd rum. Denne hade af det tacksamma folket blifwit åt honom upprest i Edina, Scottlands älsklingsställe. Grundstenen till monumentet lades för sex år sedan. Det består af ett präktigt, götiskt torn, som hwilar på fyra bågar och är rikt utsiradt med småtorn och tinnar. Nischerna innehålla de Scottska romanernas förnämsta karakterer i kroppsstorlek. Det betäcker en yta af 60 quadratfot och har en höjd af 130 fot. Omkostnaderna för detsamma belöpa sig till 15,650 pund sterling, detta med undantag af statyen. Denna är förfärdigad af Johan Steel, en skottsk bildthuggare, i mer än dubbel kroppsstorlek, af karrarisk mormor, och finner allmän beundran för deß i sanninga konstnärlig uppfattning, för den uttrycksfulla likheten i dragen, för skönhet i formen och för den minutiösaste noggrannhet i utförandet af enskildheter, en sak, som äfwen för Walter Scott war karakteristisk. Wid skaldens fötter ligger med upphöjdt hufwud hans berömda hund Majda och synes fröjda sig åt den lyckliga fulländningen af det wackra arbetet.

Monumentets aftäckning egde rum i närwaro af magistraten och autoriteterna i Edinburg och Leith, af medlemmarne i Scottlands storloge af hjelpkommiteen för monumentets uppförande, såsom ock af offenlliga korporationer och en stor folkmängd, hwilka alla ej ens genom det häftigaste regn kunde afhålla sig ifrån att wisa sin store landsman den tillbörliga äran. Ifrån kl. 12 firades dagen såsom festdag och bodarne wid stora gatorna woro slutna. På alla gator, der tåget framgick, woro fönsterna öfwerlastade med åskådare och åskådarinnor — med ett ord, der wisade sig det allmännaste deltagande. Talet hölls af stor-

mästaren och prowosten i Edinburg, Lord Glenleyon, som slöt med dessa ord: "Monumentet och statyen, så beundranswärde för deras skönhet, skola länge smycka wår stad; men må de ock falla till stoft, Waverleys skapare har sjelf rest sig en minnesstod af ännu större skönhet, af ännu längre waraktighet och af högre beröm. Blixten må kasta dessa tinnar till jorden, tidens tand må gnaga på dessa marmorstycken, öfwer minneswårdarne af hans andliga kraft hafwa elementerna ingen kraft: dessa skola framdeles äras här hos oß, såsom under en aflägsnare och mildare himmel. Scotts wishet skall lära ännu okända länder, att förädla sitt sinne, och ännu obekanta klippor skola återklinga af sånger, som de nu ej känna; men ingenstädes skall hans minne firas med mera kärleksfull tillgifwenhet, med oföränderligare förtjusning, än i hans älskade Scottlands dalar och på deß berg."

Kapten Blighs underbara räddning.

Wi hafwa i ett föregående nummer af detta blad sysselsatt oß med beskrifningen af den engelska kolonien på Pitkairn-ön och derwid berättat, huru Kapten Bligh med 19 man, efter afseglingen från Taiti, af styrmannen Christian Fletscher och de andra upproriska utsattes i en båt på Stilla Oceanen. Detta skedde år 1789. Dessa olyckligas öde war förskräckligt. Båten war blott 25 fot lång och knappast tre fot djup; de lefnadsmedel, som de erhållit, kunde för de 20 personerna räcka blott en ganska kort tid, ty de bestodo blott af några fat drickwatten, 150 skålp. bröd, något rom och win; instrumenterna för bestämning af kosan woro allt för ofullkomliga, för att man under något annat fall skulle wågat anförtro sig åt desamma. I denna swaga farkost gifna till pris åt det omätliga hafwets stormar och faror, kunde deras öde knappast blifwa något annat än att uppslukas af den förstkommande wågen, eller att efter ett beswärligt kringirrande dö den grymma hungersdöden. Men försynen hade beslutat annorlunda: efter många faror och beswärligheter skulle de räddas.

När båten utsattes, befann den sig på ett afstånd af 30 mil från ön Tofoa. Bligh, som af manskapet mottagit löfte om den mest obetingade lydnad, beslöt att landa på denna ö, för att intaga något förråd af lifsmedel, och derifrån afsegla till Tongatabu, hwarest man wille bedja konungen på Wänskapsöarne, att under hans beskydd få sätta båten i sådant tillstånd, att med den kunna wåga anträda resan till engelska besittningarne i Ostindien.

Man landade lyckligtwis på Tofoa och belade båten med en jernkedja wid stranden. Hastigt framstörtade en mängd wildar, emottogo de wärnlöse främlingarne med stenkastning och skulle öfwerwunnit och uppätit dem, om ej den hjeltemodige underofficeren Norton uppoffrat sig för sina kamrater. Under wildarnes stenkastning sprang han i land, lösgjorde länken och hade blott tid att ropa: "fly, fly!" förr än han greps af wildarne och sönderslets i stycken.

De olyckliga, som blifwit modfälda af denna sorgliga händelse, fruktade ett dylikt öde i Tongatabu; de wille derföre hellre anförtro sig åt hafwets osäkra böljor, än att falla i händerna på råa barbarer. De bådo derföre kaptenen föra dem till någon europeisk hamn och försäkrade ånyo, att de i allt skulle wara honom absolut undergifna. Kapten Bligh fattade då det djerfwa beslut, att genom Torres sund, som skiljer Nya Holland från Nya Guinea, hålla kosan på ön Timor, der Holländarne hafwa besittningar. Men afståndet war 4000 sjömil eller 1000 tyska mil. De få lifsmedlen måste då så indelas, att hwar och en dagligen ej erhölle mer än ett uns bröd och åttondedelen af en flaska win. Redan på andra dagen uppstod en storm, som wräkte så mycket watten in i båten, att det med ytterligaste möda kunde utösas. Wid en annan storm blef brödet wått och förwandlades till deg, som likwäl måste tjena till näringsmedel. Då emellertid farten warade längre än man trott, så måste den bestämda rationen ännu mera inskränkas.

Genom hunger, törst, ansträngning, brännande solhetta och sjuklighet nästan tillintetgjorda hade de olyckliga efter en resa af 32 dagar den obeskrifliga glädjen att upptäcka kusterna af Nya Guinea och inseglade snart i Torres sund. De landade på en liten obebodd ö, nära wid kusten af Guinea och funno här allahanda wälsmakande frukter, ostron och friskt watten. Med outsägligt saliga känslor hwilade de här ut efter så många mödor. Dock deras glädje war af kort waraktighet, ty wid solens uppgång sågo de en mängd wildar, församlade på kusten. En hastig flygt war det enda, som kunde rädda dem undan den hotande faran.

Då de seglade genom den 15 mil breda kanalen, war wädret klart och skönt och sjön lugn. Infödingarne wiftade med gröna grenar och inbjödo såmedelst till landstigning, men Bligh mißtrodde denna fula negerraces wänliga tänkesätt. De olyckligas öde blef emellertid derigenom underlättadt, att de stötte på flera öar, som tjenade dem, dels till hwiloplats, dels till förfriskning med frukter och watten. Nytt mod och frisk kraft återwände, ty man hoppades att snart anlöpa Timor och wara wid slutet af de oerhörda lidanden. Men de hade ännu swåra pröfningar att utstå. Knapt hade de passerat Torressund, så kände de hwarje nytt ok af dubbelt tungt. Hela manskapet war krankt; några redan i dödsens kåftar. De flesta, bådo himlen att en snar död måtte göra ett slut på deras lidanden, då de nu uppgifwit förhoppningen att någonsin nå en lugn hamn. Blott med möda kunde Bligh, som äfwen war sjuk, upprätthålla deras sjunkande mod, genom den förhoppning, att de snart skulle wara i land.

Åntligen den 12 Juli, kl. 3 om morgonen, låg ön Timor för dem. Såsom en blixt gick denna anblick genom de sjukas leder. Nu följde en scen, som ej kan beskrifwas. Alla upphöjde tacksamt sina händer till himlen, och sällan hafwa warmare böner uttalats, än då. Blott twå dagar till och man hade uppnått den holländska nederlagsplatsen Cupang; guwernören upptog menniskowänligt de olyckliga, som så underbart woro räddade. Alla återstäldes, med undantag af en, hwars lifskrafter woro helt och hållet uttärda. En tid derefter fann Bligh lägenhet, att med sina olyckskamrater öfwergå till England, dit de anlände i Mars 1790.

Redan 1791 afsände den brittiska regeringen fregatten Pandora, under Kapten Edwards befäl, till Sydhafwet, för att uppsöka upprorsstiftarne. Han fann dem, som stannat på Taïti och förde dem till England, der de flesta blefwo afrättade, andra dömda till lifstids fängelse.

Knallhattar.

Wi gifwa här wåra wärda läsare en kort beskrifning öfwer ett till utseendet obetydligt föremål, som ej, i likhet med många andra, blifwit uppfunnet genom en tillfällighet, utan af ren eftertanka, och som på kortare tid än twå decennier blifwit antaget i hela den bildade werlden och i mer än ett fall både gifwit och framgent skall gifwa de wigtigaste resultater. Wi tala om de allmänt bekanta sellierska knallhattarne.

Man har grefwe Bertholet att tacka för uppfinningen af oxigenerad saltsyrad pottaska. Densammas expansiwa kraft låter hoppas, att man wid tillwerkning af krut skall kunna komma att substituera den för saltpetersyrad pottaska. De 1788 i krutfabriken i Essone gjorda försöken wara olyckliga; blandningen af Chlorcali eller fastmer Kalichlorat och kol, som man ref tillsammans i en mörsare, exploderade och twenne personer tillsatte lifwet. Explosionens kraft war sålunda bewisad. Man läste till och med i Cadet de Gassicourt, att i det man lät en blandning af Chlorkali eller Kalichlorat, swafwel och kol explodera, man kunde meddela elden åt skottet i en pistol. Denna intressanta erfarenhet hade för tillfället ingen följd; men då kännedomen derom kom till en engelsk prest, en stor älskare af jagt, drog han fördel deraf och antände med denna blandning laddningen i sin bössa. Han gaf sedan låset på sitt gewär en fullkomlig ombauing. Flintan borttogs och låset gjordes i närmare likhet med hwad som ännu eger rum. Arbetet betraktades såsom en kuriositet och fördes till Paris, der det uppwäckte mycken förwåning. Snart fattade Lepage och andra utmärkta bössmeder hela wigten af uppfinningen och togo förbättringspatent derpå. De än på detta, än på ett annat sätt förändrade gewären utbredde sig småningom, men man gjorde den iakttagelsen, att Chlorkalin, när den exploderade, nedsmutsade och förderfwade alla delar af wapnet, som af densamma kommo att beröras. Fördomen mot alla nya uppfinningar förnekade sig ej heller här. Man utskrek knallhattssystemet såsom fullkomligt obrukbart och man höll på att tillintetgöra den wackra uppfinningen, då H:r Bellot i förening med H:r Sellier kom på den ideen, att begagna Hovards knallqucksilfwer i stället för Chlorkali. Från denna tid hade man ett felfritt knallpulfwer, som lemnade ingenting öfrigt att önska, och systemet war nu afgjordt. Efter flera försök kom man öfwerens att innesluta knallpulfret i små hattar eller hylsor. Engelsmännen gjorde dessa mycket tjocka, Sellier och Bellot deremot högst tunna, af den sirliga, ännu gällande formen. Detta så att säga fullkomnade system infördes genom Sellier et comp. i Leipsig till Tyskland 1818—1820. Genom anläggning af fabriker i Prag och Schönebeck fortplantades denna industrigren. Den har, såsom sagdt är, ej allenast åstadkommit en fullkomlig förändring af jagtgewären, utan ock omskapningar af högsta wigt i krigskonsten, då i flera stater hela regementen redan äro försedda med perkussionsgewär och landt- och skeppskanoner på de flesta ställen äro inrättade à percussion Så liten ock denna artikel är, så mycket kan man likwäl ställa den wid sidan af de saker, som förorsaka det största larm i werlden.

Den aflidne Rektor Bockerrosts son från Gotha studerade i Halle och blef inwecklad och dödad uti en duell. Hwem kan måla den ångest, med hwilken han i dödsstunden tänkte på sin moders och systers blifwande sorg? Han dog icke, som menniskan bör, med ett lugnadt och från jorden afwändt sinne. På samma timma han på Saalbryggan wid Halle fann sin död, sato hans moder och syster i Gotha på sin kammare och hörde, att någon med starka steg kom uppför trappan. Modren gick ut och fick se sin son, stående framför sig med ett blödande sår i bröstet. Då hon wille tilltala honom, nedsjönk synen framför hennes ögon och förswann. Följande dagen erhöll hon genom bref underrättelse om tiden och sättet för hennes sons död. Sanningen af denna tilldragelse intygas af Rode, i hans "Bref öfwer andeläran," utgifna i Altenburg 1782.

En äkta man kallade wanligtwis sin hustru: "min ära" med öfwerseende af den toffeltaktik, hon infört. En af den äkta mannens wänner sade i anledning häraf: "den största lycka, som kunde hända bror, wore att bli ärelös."

Förändringar genom Swafwelethern.

Före Operationen.

Efter Operationen.

Sång i Bildnings-Cirkeln i Götheborg.

Mel.: Der er et yndigt land.

Kring folket mörker låg
Och fienden till ljuset med lystnad derpå såg.
Så war det under långa år,
Men på det gamla mörkret nog ljusets Herre rår.

Från himlens urhem fram
En morgonrodnad bryter, så fridsäll, lyckosam;
Då börjar sannings fria röst
Att wäcka lif och anda i slutna menskobröst.

Och mörkret flyr sin kos,
Och upp ur hjertat spirar så mången herrlig ros,
Af upplyst kraft, af ädelt mod,
Och bättre seger winnes, än den, som köps med blod.

Till oß i fjerran nord
Med kraft deß härold tränger, det glada fria ord,
Och hwar den åskan stanna må,
Deß wiggar krossa makter, som emot ljuset stå.

Och fritt det ljuset är,
Till slott och koja lika sin rika skatt det bär,
Och mödans, liksom lyckans son,
Sin högsta kraft han winner och ära derifrån.

Will du i striden stå,
Så må du detta pansar omkring ditt wäsen slå;
Och segren hör den frie till,
Som kämpar för allt ädelt, som rätt och sanning will.

War hälsadt wårt förbund!
Må enighet och kärlek förbli din fasta grund!
Då blir du oß en minnesstod,
Som står, då andra grusats af tidens storm och flod

W.

Götheborg, E. Petersens officin, 1847.

Utkommer hvarje Söndag. ILLUSTRERADT Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co

Enkla N:o 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 8 Götheborg. Söndag d. 21 Nov. 1847. 3 Qvar.

Eskimåer.

Eskimåerna i länderna wid Hudsonswiken.

Till de intressantaste resor i wår tid hör obestridligt de, som företagits af Parry och Roß till polarländerna, för att finna en nordwestlig genomfart från Atlantiska oceanen till Stilla hafwet. Wäl är ändamålet med dessa resor ännu ej uppnått, men de geografiska och naturhistoriska wetenskaperna hafwa genom dessa män blifwit betydligt riktade. Från Kapten Roß' sista resa wet wi blott, att han i Norra Amerika upptäckt en landtunga, hwilken han, sin wän och gynnare Booth till ära, kallat Boothia. Bland andra intressanta meddelanden hafwa dessa män gjort oß bekanta med ett folkslag, som känner sig lyckligt i dessa ewiga isländer, der mossa och dwergwärter hafwa ett förtryckt lif, ett folkslag, som wet att här skaffa sig sin utkomst och som anser sig lefwa i ett paradis midt i det klimat, hwarest de mest härdade matroser ej skulle uthärda några weckors uppehåll.

Wi mena Eskimåerna, om hwilka hosföljande plansch gifwer en tydligare föreställning.

Eskimåerna äro en i Nordamerikas polarländer widt utbredd folkstam, af hwilka synnerligast de, som bo på Salwador, Grönland och Newfoundland, hafwa warit föremål för missionärernas fromma sträfwanden. Om ock många af dessa nyomwända blott till namnet äro kristna, så äro dock de fromma menniskowännernas ädla bemödanden derigenom rikligen wälsignade, att många omenskliga bruk blifwit afskaffade; dit räkna wi den grymma seden, att mörda de mödrar, hwilkas förstfödda barn dött; och att åt döden öfwerlemna enkor och faderlösa barn, på det de ej skola falla någon till last,.

Ordet Eskimå betyder i Albinaquisspråket rödköttsätare; folket, som bär detta namn, kallar sig sjelfwa: heraliti d. ä. menniskor. Det förra namnet betrakta de såsom ett skällsnamn. Eskimåerna äro små, deras medelstorlek äro $4\frac{1}{2}$ fot; de hafwa en bred, förtryckt wärt, ett tjockt hufwud och hals, ett bredt, kort och synnerligen emot pannan platt ansigte, en nedtryckt, dock ej bred näsa, brungula ögon, framstående kindben, swart, fett och stridt hår, en stor mun, som wanligen hålles halföppen och hwarigenom hela ansigtet bekommer en pregel af dumhet. Männerna hafwa antingen alldeles intet eller ett ganska swagt skägg. Quinnorna äro grymt fula och wanligen lika stora som männerna. Deras karakter är godmodig, öppenhjertig, fördragsam och glättig. Deras begrepp om mitt och ditt äro mycket förwirrade; åtminstone wisa de ett oöfwerwinnerligt begär att stjäla. Den ömsesidiga föräldra- och barnokärleken är ganska stark. Föräldrar tukta aldrig sina barn, men wårdas och högaktas likwäl på sin ålderdom. De äro sällan sjuka, men åldras tidigt och blifwa wid äldre år wanligen blinda. För att undwika snöflenets skadliga inflytande på ögonen, bära de wanligen så kallade snöögon, d. ä. twå smala, wäl hoppassade trädbitar, i midten af hwilka äro twå smala, djupa inskärningar. Deras kläder äro gjorda af renhud, som är inåt wänd. Öfwer denna beklädnad, som utgör underkläderna, bära de en wid öfwerklädnad, hwilken på sidorna är hopsydd och således, i likhet med en skjorta, måste påtagas öfwer hufwudet. Quinnornas kläder likna männernas, men äro något widare, så att en barnunge kan instoppas emellan den på ryggen. Här fasthålles barnet genom en gördel, som modren spänner om lifwet. I nacken är på både männernas och quinnornas kläder fastgjord en stor kapuschong, som wid dåligt wäder drages öfwer hufwudet. Wår afbildning wisar att quinnorna förstå, att genom tillsättning af olika skinnstycken och pelswerk utsmycka sina kläder. Hos dem är det en stor elegans, att genomdraga hakan, kinderna och händerna med swarta trådar; några göra inskärningar under den nedra läppen, så att det ser ut, som hade de en dubbel mun.

Eskimåerna hafwa, likasom alla innewånare i polarländerna, en sommar- och en winterboning. Den förra uppföres i skydd af någon klippwinkel i grannskapet af kusterna. Byggnadsmaterialierna härtill äro sten och torf; innti förses huset med mossa, som sorgfälligt tilltäpper alla hål och springor. I stället för dörr för en lång, smal och låg gång till hyttan, så att blott en menniska i sänder, och detta i lutande ställning, kan krypa dit in. De små fönsterna, som ej kunna öpnas, äro i stället för glas öfwerdragna med tarmar af sjöhund. Rundt omkring wäggarne stå bänkar, som om natten tjena till sofställe, när innewånarne ej föredraga att sofwa på golfwet. Luften i en eskimåboning är så widrig, att en Europee ej länge der kan uthärda. Ty ej nog med det, att den friska luften ej der kan intränga; der brinner beständigt en med skältran fyld lampa, som utbreder en ohygglig lukt; widare förrättar Eskimåen alla sina husliga sysslor i hyttan; han kokar, bränner tran, rensar fisk och låter afskrädet ruttna på golfwet. Sommarboningarne bestå af lätta tält, som äro betäckta med skälhundshudar. De kunna lika lätt nedtagas, som de uppsättas. — Eskimåerna föda sig af fisk. Deras enda husdjur är hunden, som tjenar dem till dragdjur.

I andligt hänseende stå Eskimåerna på en låg grad; deras enkla tal gå ej längre än till 6, deras sammansatte till 21. Hwad som är derutöfwer kallas med ett gemensamt ord: en mängd. — En särskildt skicklighet ega de i konstruerandet af sina kanoter. Dessa bestå af skälhudar, som äro sammansydda öfwer en båge af träd. Öfwer hufwud tagna äro de 16 à 18 fot långa, men knappast öfwer twå fot breda. Deras form liknar en wäfskyttel, med det undantag, att ändarne äro något uppswängda. I midten är ett rundt hål, något öfwer en fot bredt. Omkring kanten af detta hål fastgöra de sina öfwerkläder, så att kanoten blir wattentät. Årorna äro 5 till 6 fot långa, smala på midten, men breda på båda ändarne. Båtarne framglida med sådan hastighet

öfwer wågorna, att de gå om den snabbaste segelbåt. En sådan kanot är så lätt, att en karl bestämdt tager den på ryggen eller under armen. Redskaperna för fiskfångst äro kastspjut, harpuner och snaror. Wid harpunen, hwarmed de hugga större fiskar, är fästad en lång rem wid ett uppblåst hundskinn. Denna har ett dubbelt ändamål; först utwisar den, hwilken rigtning djuret tager, för det andra uttömmer den deß krafter, alldenstund detsamma derigenom hindras ifrån att dyka ner och sålunda lätt faller sina förföljare i händerna. — Qvinnornas båtar hafwa en annan gestalt, äro ofwantill öppna och likna wåra båtar. De bära ungefär 12 personer.

Eskimåerna fånga räfwar på följande sätt. De göra en liten bågformig hytta af sten med en fyrkantig öppning i toppen. Denna öppning är tillsluten med stora fiskben. Oaktadt dessa blott på ena sidan äro fastgjorda mellan stenarne, ser det för räfwen ut, som om han med säkerhet kunde trampa derpå, synnerligen om det ligger snö deröfwer. Trampar nu räfwen på fiskbenen, så störtar han ner i hålan och denna är för djup, för att han skulle kunna komma tillbaka. Fiskbenet återtager i kraft af sin elasticitet sitt fordna läge, och kunna på detta sätt flera räfwar fångas i samma håla.

Då någon dör, kläder man honom i hans bästa kläder, nedsätter hans käraste wapen och lekwerktyg jemte honom i grafwen. Tre dagar efter begrafningen samla sig wanligen de närmaste anförwandterna kring den aflidnes graf, hålla tal, hwaruti de berömma honom för det goda, som han uträttat. För öfrigt lägger ingen af familjen sin hand på den döda. Detta tillåter ej deras begrepp om anständighet.

I sammanhang med hwad wi ofwanföre berättat om Eskimåerna i nordöstra delen af Norra Amerika, wilja wi äfwen meddela några underrättelser om dem, som bo längre åt wester.

Kapten Beechey, om hwilken wi i ett föregående nummer hafwa talat, upptäckte en djup wik på Amerikas norra kust, hwilken alldeles undgått Kapten Kotsebv. Han kallade denna wik Hothaminloppet eller Hothamsundet. Han utsände en båt, för att lära närmare känna detta sund och fortsatte med fartyget sin resa i Kotsebysundet, emedan han och Franklin öfwerenskommit, att sammanträffa på Chamissoöen. En twå dagars fortfarande storm hindrade likwäl båtens fortkomst. Emellertid nalkades Eskimåerna densamma och utbödo åt främlingarne hudar och kött i utbyte mot nyttiga husgerådssaker. Deras båtar woro fullkomligt lika dem, som Parry sett i Hudsonswiken. Såsom alla innewånarne i westliga Amerika, hade ock denna eskimåslägt den seden, att i underläppen bära allahanda saker såsom prydnad, t. ex. elfenben, brokiga stenar, färgadt glas, som hade utseende af ett par knappar. När Eskimåerna komma till manbar ålder, borra föräldrarne i läppen ett hål af ett pennrörs sterlek. Med tilltagande år blir öppningen större, ända till widden af ¾ tum. I samma mån förökas mängden af de prydnader, som dithängas.

Detta folk har samma egenskaper och karaktersdrag som Eskimåerna wid Hudsonswiken; de äro plumpt bygda, hafwa runda ansigten, framstående kindknotor, smala nötbruna ögon, sammanlöpande ögonbryn, såsom Chineserna, och en stor mun. Bland alla Eskimåraserna woro de, som H:r Beechey påträffade, de gästwänligaste ach af de mildaste sedebegrepp. Den första förfrågan gjordes af dem efter röda och blåa perlor, glaskulor, knappar, knifwar och sarar, och gerna hade de härföre bortgifwit sina käraste saker. Framför allt woro de begärliga efter tobak, för hwilken de till och med wille afyttra sina bågar och pilar, hwilka de annars wägrade att bortgifwa såsom byteswara. När Kapten Beechey besökte detta folk, emottogs han ej allenast gästwänligt, utan hade till och med att glädja sig åt de aldra artigaste komplimanger, som annars ej komma främlingar till del. Det wanligaste sättet att hälsa, består deruti, att de beröra hwarandra ömsesidigt med nässpetsarne, eller stryka hwarandra med handen öfwer kinden. Men då de wilja gifwa någon det högsta bewiset på tillgifwenhet och högaktning, så krama de honom så, att han är färdig att quäfwas. Naturligtwis woro dessa wälmenande menniskor äfwen betänkta derpå, att låta främlingarne smaka nöjet af deras bästa läckerheter och ej blott afspisa dem med en formel artighet. De utsöktaste delikatesser, som årstiden och klimatet kunde åstadkomma, blefwo uppdukade. Man började med en rätt af hwalfiskfläsk och wallroßister. Då detta ej wille smaka, gjorde man försök med en sallatartad blandning af wilda lingon, tillsatta med tran. Men de bortskämda brittiska gommarne kunde ej underlåta att försmå äfwen denna fräslighet. Ett tredje försök gjordes med inelfwor af deras finaste hundrace och med sås af warm hundblod, men trots Engelsmännernas allwarsamma försök och werkliga hunger, lyckades det likwäl ej. När nu de goda Eskimåerna ej förmådde något öfwer de sina utländningarne, anwände de det sista och, som de tyckte, säkraste medlet, för att winna de europeiska kostföraktarne för sina delikatesser och komma dem för en stund att glömma den europeiska kokkonsten. Man frambar då de kostligaste bitar af sjöenhörning (monodon monoceros), med lika portioner swart och hwitt fett i flytande form. En af de resande kunde ej fördraga, att man skulle uppstiga med oförrättadt ärende från det goda folkets bord; han anwände då all sin wiljokraft, för att öfwerwinna allt eckel, och att föregå sällskapet med godt exempel. Men hurn lingt kom han med sina bemödanden! En krampaktigt ryckande rörelse war första werkan af hans försök; på den följde en annan, hwars resultat lätt kan gissas, och med detsamma förgick appetiten åtminstone för den måltiden.

Dansen hos de Gamla.

I en tid, sådan som wår, då inskränktheten, under det lånade namnet af sann kristendom, will förbjuda oß att röra wåra ben i dansens muntra hwirflar, kan det ej wara ointressant att tillse, huru dansen under alla tider warit ej mindre ett uttryck af hjertats glädje eller sorg, än af sjelfwa den religiösa känsla, som för tillfället lifwat de enskilta personerna eller nationerna. Detta gäller till och med om Judarne wid wissa högtidliga tillfällen. Gamla testamentet talar derom på flera ställen. Må de, som beständigt hafwa bibeln i munnen, tills widare ej glömma detta! —

Dansens konst är lika gammal, som rörelsen hos menniskans kropp; ynglingen och jungfrun fröjda sig lika, att gifwa åt sin kropps hållning och rörelse jemnmått, smak och wärdighet. Hos de gamla Egypterna, Hebreerna, ja hos sjelfwa Grekerna utgjorde dansen en beståndsdel af gudstjensten. Dansarne måste till och med i sina dansfigurer framställa solens och planeternas kretslopp, med ett ord alla företeelser på firmamentet.

Hos Egyptierna hade den, under gestalt af en lefwande swart tjur, dyrkade guden Apis sina egna danshögtidligheter, som wäsendtligen hörde till hans dyrkan. Dessa dansar föreställde likasom sinnebildligen de stora gudomligheterna Isis och Osiris historia och inwigde på samma gång den nya guden Apis tempeltjenst. Ja till och med, när efter förloppet af bestämda år det sorgliga ögonblick war kommet, att den gamle guden Apis efter gammalt bruk skulle dränkas i Nilen, för att lemna plats åt en ny efterföljare, woro sorgceremonierna beledsagade af sinnbildliga dansar, som inför det tallöst församlade folket anställdes på Nilens strand.

Hos de gamla Hebreerna war wäl dansen ej någon egentlig beståndsdel af gudstjensten; men likwäl fick den wid tillfälle en religiös betydelse. Den första heliga dansen anför bibeln wid det tillfälle, då Israels barn wandrade genom röda hafwet. Här dansade en inspirerad profetissa, Mirjam, Mosis syster, under dånet af cymbaler och trumpeter, och alla israelitiska quinnor följde hennes exempel. Förderfligare war för judarne den andra dansen, den nämligen, som de anställde wid det gudlösa tillbedjandet af guldkalfwen. Af dem, som deltogo i denna dans, dogo omkring 3000. Äfwen Dawid dansade framför förbundsens ark.

Intet folkslag i forntiden egnade åt dansen en större aktning och omsorg, än Grekerna. Deras stora skalder, Homer, Hesiod och Pindar omtala dansens glädje med förtjusning, och Sokrates, denne Greklands djupsinnigaste och lefnadswisaste man, inrymmer åt denna konst företrädet framför alla andra, då det handlar om ynglingarnes fullkomliga utbildning. Ja, man påstod till och med, att han hade sjelf i en framskriden ålder tagit underwisning i dans af den berömda Aspasia.

De särskilta dansarne hos de gamle Grekerna woro af ganska olika slag. Några hade, liksom Egyptiernas, en religiös betydelse och hörde till de stora gudomligheternas så kallade hemliga guds-

Korybantiska Dansar.

tjenst. Detta war de dionysiska och korybantiska dansarne. De förra woro helgade åt Dionysos eller Bacchus och utmärkte sig genom wilda passioner, som ofta urartade till werklig tygellöshet. De korybantiska dansarne woro allwarsamma och af en wärdig karakter. De anställdes till Zeuz', den högsta Gudens ära. De gymnopediska dansarne hade till ändamål, att gifwa kroppen wighet och hållning. Här dansade ynglingarne alldeles nakna, hwilket skulle strida mot wåra sedebegrepp. De pyrrhiska dansarne, hwarwid ynglingarne woro bewäpnade, liknade wåra dagars wapendansar, sådana, som de förekomma i wåra skådespel.

Deßutom firade Grekerna med dans och musikaliska lekar årstidernas återkomst, slutet af skördetiden, wininsamlingen, kortligen alla wigtigare tilldragelser i landtlifwet. Wid festerna till Pans ära dansade man i skogarne och den milda grekiska himlen, den rika, herrliga, yppiga naturen i det gamla Hellas förlänade åt dessa landtliga fester ett egendomligt, retande behag. Löfkransar och blomstergirlander fingo då, såsom den skönaste prydnad, ej fattas de dansande ynglingarne och jungfrurna, hwilka klädda som fältets gudar och skoganres nymfer blåste walthorn, den landtliga gudomlighetens instrument. Utom dans begicks ingen familjefest, och efter en sed, som synes oß främmande, utfördes de mest glänsande dansarne wid likbegängelser. När i Grekland en man af rang och rikdom jordades, såg man alla deltagarne i fortåget klädda i långa hwita mantlar; i handen höllo de cypreßquistar; cypreßkransar smyckade deras hår. Twå rader af de wackraste ynglingar gingo före båren och uppförde allwarsamma dansar, sådana som kunde passa till en sådan fest. Presternas sång gaf tackt och rytm åt de dansande. Så war den skönhetsälskande Greken betänkt derpå, att äfwen wid de sorgligaste tilldragelser i lifwet det glada och älskliga ej skulle felas; och "sköna, ljusa bilder" såsom Schiller säger, "måtte hos dem leka kring den allwarsammaste nödwändighet".

En dansande Skogsnymf

På ön Delos brukades en sällsam dans, hwars ursprung och betydelse wi ej ens förstå. Sjöfarande uppförde den, i det att de bygde ett altare, förbrände på detsamma den torkade barken af olivträdet och dansade omkring detta brinnande offerbål, under det de åt hwarandra utdelade piskrapp. Sjelfwa gubbarne uppförde i Sparta en gång om året offentliga dansar wid den åt Saturnus helgade festen. De mänadiska dansarne hörde till Dionysos' dyrkan och gingo ofta derhän, att de öfwerskredo alla skrankor för frid och anständighet.

Piskdansen på Delos.

De korybantiska dansarne, som woro gemensamma för nästan alla grekiska folkslag, utfördes med wapen, efter regeln med sköld och kastspjut.

Ändtligen måste ock ett ord nämnas om kordansarne, sådana, som de gåfwos på Grekernas skådebanor; dessa dansar bildade ett slags intermezzo i deras tragedier och komedier och woro nödwändigt förbundna med korsång. Men till innehållet i pjesen, som spelades, stodo de ej i något förhållande. Solodansarne, som wisade sig på de grekiska skådebanorna, än i allwarsamma, än i komiska och groteska rörelsen, woro ej alltid figuranter och skådespelare af profession; äfwen ansedda borgare från Athen

förtmådde ej att wid lägliga tillfällen offentligen wisa sin skicklighet i danskonsten. Sofokles, den störste af alla Greklands skalder, dansade offentligen omkring de i slagtningen wid Salamis wunna troseerna.

(Forts.)

Eldsprutande Berg. *)

Huru wulkanisk eld uppstår.

Det af oß hittills om wulkanerna anförda har inskränkt sig till den allmänna naturbeskrifningen af desamma. Men hwarje tänkande läsare har ett rättmätigt anspråk på framläggande af de förborgade orsaker, som åstadkomma så wåldsamma werkningar. Förr åtnöjde man sig med antagandet af brännbara ämnen inuti wulkanen, dit man i inbillningen förlade oerhörda massor af kalk, swafwel, jern o. s. w.; lät kalken komma i beröring med watten eller swaflet råka i eld genom beröring med jern, och hade på detta sätt färdigt ett fyrwerkeri i stort, hwilket i mindre skala när som helst kan framställas. Andra lärda gingo djupare in i saken, men med alla deras förklaringar kunde ej förlikas en mängd chemiska företeelser i de wulkaniska utbrotten. Slutligen uppträdde en man, hwilken det lyckades att lösa problemet, sedan han sjelf några år förut gjort en ny, högst wigtig upptäckt i chemien. År 1807 upptäckte nämligen den engelska naturforskaren Davy en ny metall, Kalium, som bildar det fasta grundämnet till flera stoffer, t. ex. af pottaska. Denna metalls färg och glans liknar quicksilfrets, men den är ej ens så tung som watten. Det har en utomordentlig förwandtskap till det i luften, likasom i wattnet befintliga syret, hwarföre det förwandlar sig i det ena, likaså wäl som i det andra. Will man bewara detsamma, så får deß omgifning ej innehålla något syre. Man slår det till detta ändamål i glasrör och tillsluter dessa, så att all luft utehålles. Kalium i beröring med watten utwecklar en stark hetta, så att metallen antändes och förbränner i ganska lifliga lågor, äfwen på wattenytan, der den flyter på grund af sin specifika lätthet.

I denna högst märkwärdiga företeelse låg för Davy en wink om orsaken till eldens utweckling i det inre af jorden. Der måste wara ämnen, som förbinda sig med hwarandra och likwäl blott werka periodiskt. Och hwilket antagande kunde ligga närmare, än att Kalium här wore det fasta, watten åter det rörliga elementet. Grunden, hwarföre Kalium ej finnes på jordens yta, är den, att det skulle förbunsta i fria luften. I öfrigt är ibland werkningarne till en wulkans utbrott inflytandet af hafwet omißkänligt; man har exempel på wulkaner, som ligga 8—9000 fot öfwer hafwet och hwilka det oaktadt hafwa utkastat en så oerhörd massa fisk och sjösnäckor, att deras förruttnande har öfwer den kringliggande nejden utbredt pestartade ångor. Dessa wulkaner hafwa likwäl ofta legat flera mil från hafwet.

Först sex år efter denna upptäckt begaf sig Davy till Italien, för att på Vesuwii lafwa pröfwa rigtigheten af sitt antagande. Här anställde han en rad af försök, hwilka ej allenast för den fara, med hwilken de woro förbundna, utan för den glänsande framgång, hwarmed de utfördes, skola åt denne store fysikern resa en oförgänglig minnesstod i wetenskapens historia. För att ej förledas till osäkra slutföljder, måste han på ort och ställe undersöka den ännu kokande lawan, han måste begifwa sig till randen af lawaströmmen och betrakta det glödande elementet i sitt hetaste tillstånd.

Davy quarstannade i Vesuwii grannskap tills ett utbrott inträdde. D. 5 Dec. trängde en lawaström genom en öppning, som bildat sig nedom kratern. Den 6 Dec. nalkades han strömmen på ett afstånd af fyra à fem fot och undersökte först ångans chemiska beskaffenhet. Redan denna dag kom han till den slutsats, att lawan ej innehölle något brännbart ämne.

Davy tror sig med säkerhet kunna uppställa den satsen, att de samtliga äldre uppgifterna öfwer orsaken till den wulkaniska elden äro falska. Skulle elden uppstå genom stenkolslager, så måste lawan innehålla kolämne eller dermed likartade delar; och i öfrigt, huru stort och mägtigt ett lager än wore, skulle branden under jordytan ingalunda kunna frambringa en så häftig och stark wärma; ty kolsyregaset, produkten af en sådan brand, undertrycker all antändning och förbränning, i samma mån det utwecklas i större massa. I England finna wi exempel af stenkolslager, hwilka brinna sedan långa tider tillbaka; det ämne, som uppkommer genom denna förbränning, är intet annat än lawa och lerskiffer; af lafwa synes ej spår. Wore Lamereys gamla förklaring rigtig, att swaflets chemiska inwerkan på jernet wore orsaken till den wulkaniska elden, så måste swafwelsyradt jern wara produkten af denna förbränning, hwilket, efter hwad wi weta, ingalunda är fallet. Men man skulle kunna uppkasta den frågan, huru den fullkomliga bristen på alla metalliska beståndsdelar, hwilka lätt kunna förenas med syret, rimmar sig med denna förklaring. Härpå tjenar till swar, att just den lätthet, med hwilken sådana metaller ingå den anförda förbindelsen, just är orsaken, hwarföre deras upplösning spårlöst påskyndas; ty innan de nå jordytan, måste de i de underjordiska hålorna ej blott hafwa blifwit utsatta för luft, utan, om de uppdrifwas genom wattenångor, neutraliseras de genom deras inflytande.

*) Forts. och slut fr. föreg. N:r.

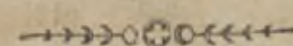
Rättelse. Första planschen af föregående nummer föreställer berget Hekla.

Infusionsdjur.

Hela werlden är full af lefwande wäsen och i hwarje wattendroppa swäljer skapelsens herre menniskan en liten lefwande werld af infusionsdjur. Blotta ögat är mycket för swagt, för att upptäcka dessa underbara djur, för att kunna urskilja dessa små ålar och otaliga andra arter, som blott blifwa synbara för det med mikroskopet beväpnade ögat. De trådar, som bilda sig i stillastående, förskämdt watten, och som obserweras af blotta ögat, äro en sammangyttring af sådana djur, och emedan man först warseblef dem wid utgjutandet af watten på djur- och wextkroppar, har man kallat dem Infusionsdjur.

En naturforskare i Berlin, wid namn Ehrenborg, har egnat hela sitt lifs werksamhet åt undersökningen af dessa underbara djur. Det är i sanning ingen lätt sak, att undersöka dem, som äro så oändligen små, att på en yta af en quadratlinia flera millioner af desamma kunna lefwa och röra sig, och att i en droppa stillastående watten kunna finnas millioner sådana muntra, rörliga wäsen, så små, att kanske hwartdera af dem är 1/2000 linia stor. Ja, denne outtröttlige forskare, har med tillhjelp af sina förstoringsglas, som förstora föremålen några hundra tusen gånger, på en yta af en quardratlinie upptäckt infusionsdjur med mångfaltigt olika magar. Olika magar! Läsaren skall utan twifwel skratta, emedan denna uppgift låter allt för fabelaktig; — och dock är det så. Anatomisera dessa djur, kan man wäl ej; men man färgar en wattendroppa med röd färg och wäntar tills djuren slukat detta watten. Sedan bringar man en droppa rent watten i grannskapet af det färgade och gör med en nål en wåt wäg mellan båda dropparne; ögonblickligen simma djuren, som ej synas tycka om det färgade elementet, öfwer till den rena wattendroppan, och man kan nu med förstoringsglaset i den genomskinliga kroppen urskilja de med det färgade wattnet fyllda inelfworna. Man har till och med gifwit de nu mera ofta betraktade djuren namn, och hwem wet, huru många Volvorar, som beständigt rulla rundt omkring, huru många wågformigt sig rörande Vibrioner, huru många föränderliga Proteuser, huru många hundraarmade Polyper läsaren har swäljt — huru många, som ännu lefwa i hans mage, hans inelfwor! Hurudan oändlig mängd af lif måste då ej finnas i de större stillastående wattnen? Och då det numera är upplyst, att oceanens i mörkret lysande watten bör tillskrifwas en dylik företeelse af mikroskopiska organismer, hwilken ofantlig, oräknelig mängd af infusionsdjur måste ej jorden då innefatta!

Denna werld i smått är likson en motsats till werlden i stort, till de otaliga fixstjernorna i wintergatan, hwilkas oerhörda omfång wi medelst tillhjelp af fimrika förstoringsglas någorlunda kunna ana! Men ytterligare, hwad skulle wi säga, om just den kropp, glaset, hwilken för oß upplåter denna osynliga werld, kunde wara beredd af ett material, som härrör just från samma osynliga djurwerld! — Hwem wet ej att kiseljord är nödwändig för glasberedning? Nå så hör då, en art kiseljord består af ingenting annat än skalen af infusionsdjur. Äfwen för denna upplysning hafwa wi att tacka professor Ehrenborg; han har undersökt en mer än 20 fot tjock massa kiseljord, som sträckte sig ganska långt i längd och bredd, och derwid funnit, att den bestod af idel skal af sådana djur, som finnas i sött watten. Huru många millioner djur hafwa ej erfordrats för en enda kubiktum af denna massa! Huru många årtusenden måste ej hafwa erfordrats, innan dessa mäktiga schakter hafwa bildats? Och när samma man will bewisa, att t. er. hela Berlin är bygdt på sådana lager — måste ej då förståndet swindla? — Ja ännu mer i stenar: hela klippor och berg bestå af ingenting annat än — infusionsdjur. Kanske skulle de ofwan nämda kisellagren, om de wid de wåldsamma forntida rewolutionerna kommit att ligga under en tung klippmassa och af densamma blifwit pressade och hoptryckte, hafwa bildat en hård, fast och polerbar stenmassa; en sten af millioner små djur! Till och med wår wanliga flinta är ej någonting annat än en massa af förstenade insekter och wärter. Ytterligare, en engelsk naturforskare, Croß, tror sig i sjelfwa flintan hafwa upptäckt lefwande djur, som efter en mångtusenårig sömn blifwit återkallade till lifwet. Såsom flugor, som blifwit dränkte i bränwin, återfå lifwet, om man beströr dem med krita, så har, under Herr Croß hand, den wida mägtigare elektriska strömmen af den woltaiska stapeln åter framkallat fornwerldens djur!

Spindeln och hans wäf.

Om wi ej intränga djupare i naturläran, will man i allmänhet, i allt hwad djuren förrätta, betrakta instinkten såsom en exponent af deras högsta själsförmögenhet. Stannar man wid det wanliga begreppet, att djuret utan förnuftsslut blott följer en naturdrift t. er. för sitt slägtes fortplantning, likasom för sin egen existens, så må detta gälla. Betraktar man åter de skickligaste bland dem, t. er. Bäfwern, Biet och Spindeln, som wid uppförandet af sina hus ofta hafwa att kämpa med swårigheter, så är man dock nödsakad, när man ser att dessa hinder häfwas, hwilket bewisar ett slags reflerion, att antaga något högre, än en blind, oförnuftig reflerion.

I afsigt att utforska denna, hafwa wåra naturforskare bemödat sig att anställa försök, för att utröna, huru ett sådant djur wäl skulle förhålla sig i förekommande swåra fall. En ibland de ifrigaste i detta häuseende war den för ett par decennier sedan aflidne Cuvier.

Företrädeswis leddes han af spindelwäfwens konstiga sammansättning på dessa djurs natur och beskaffenhet; ty än se wi om höstiden deras konstnärlighet på de slacka gräsängarne, hwarifrån de draga sig till städernas luftiga rum, än är källarspindelns med matematisk noggranhet förfärdigade wäf ett föremål för wår betraktelse, än fråga wi på wandringen genom en trädgård: huru spinnas dessa trådar från ena grenen till den andra? — detta är dock ganska enkelt. Men spindeln fäster denna tråd i ett träd, går sedan, i det han förlänger tråden, nedför stammen, spatserar twärs öfwer wägen, klättrar så upp för ett annat träd och fäster tråden i samma höjd, som den innehar på andra sidan. Denna enkla, men likwäl ej mindre swåra förrättning ansåg Cuvier som en chimere, emedan tråden åter måste förkortas. Han gjorde derföre följande experiment: i en stor sked med watten lade han en klump jord, så att den blef en med watten omgifwen ö. På den breda kanten af skeden lade han en krans af lim, hwaruti han nedstack några små pinnar. Nu satte han en spindel på ön och öfwerlemnade honom åt sitt öde; följande dagen war fången borta, men ifrån ön gick, såsom ett tåg, en spindelwäfstråd öfwer till en af pinnarne. På denna tråd alltså hade djuret kommit öfwer. För att fullkomligt lära känna denna procedur, fångade han en annan, satte den på jordhögen och betraktade oupphörligt utgången. Så länge det war dag, satt spindeln lugn, men så snart natten inbröt, sprang han ängslig ifrån ena kanten af jordtufwan till den andra. Efter långt sökande började han ändtligen att swälla; ansträngningen war synbar, en tråd började framkomma ur hans kropp, hwarur äfwen något luft syntes framtränga, så att tråden råkade i en fladdrande rörelse, hwilken ännu mera underlättades genom det i rummet warande luftdraget. Härigenom öfwerfördes tråden mot pinnarne. Så snart spindeln märkte detta, höll han inne med blåsandet och tryckandet, lät en slemmig materia uttränga ur sin kropp, hwarmed han beströk den ändan af tråden, som han hade hos sig, och fäste den sedan wid jorden. Sedan spatserade han, såsom en skicklig lindansare, öfwer wattnet.

När nu spindeln hjelper sig på detta sätt, måste man utan twifwel hos honom antaga ett slags öfwerläggning. — Den arbetsdrift, som är djuret af naturen meddelad, anwänder det t. ex. på bildandet af de trådar, hwilka han, såsom ofwan är anmärkt, spänner öfwer wägen; men måste man ock räkna detta till instinkt, så är det dock alltid klokhet, att spindeln wet att begagna sig af ett medel, som utwisar, att han genom något slags andewerksamhet ernår, hwad han ej kunde winna med blotta instinkten.

Förändringar genom Swafwelethern.

Forts. fr. förg. N:o.

Före Operationen. Efter Operationen.

Götheborg, C. Petersens officin, 1847.

ILLUSTRERADT

Utkommer hvarje Söndag.

Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co

Enkla. N:r

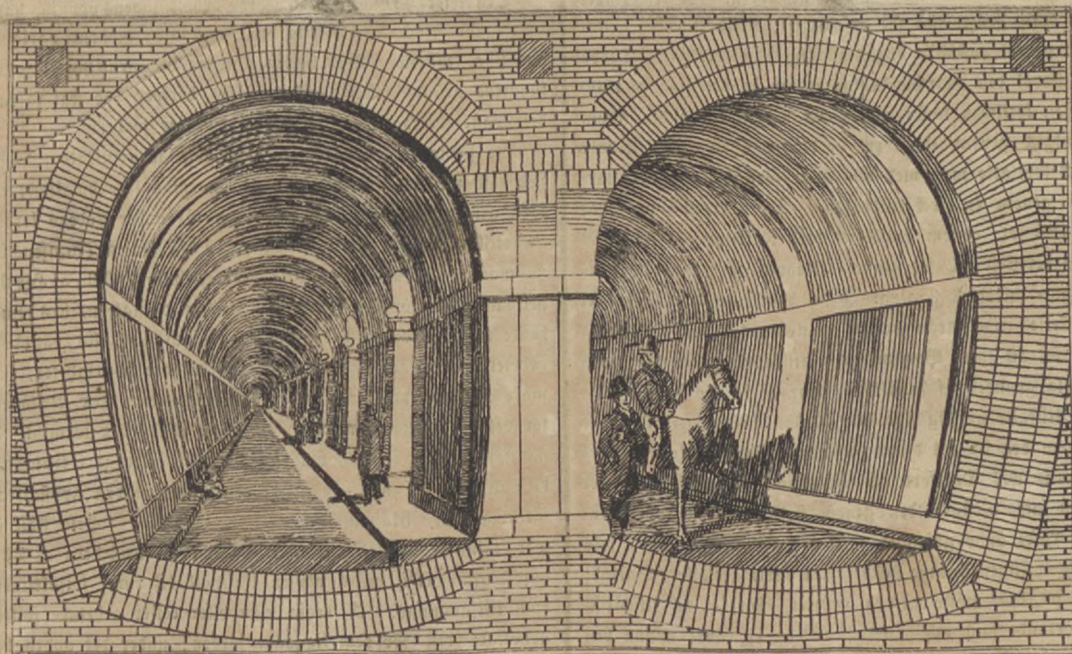
8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 9

Götheborg, Söndag d. 28 Nov. 1847.

3 Qvar.

Tunneln under Themsen.

Tunneln under Themsen.

Redan 1802 hade ett sällskap wunnit den öfwertygelsen, att det kunde wara möjligt att öppna en hwälfd gång under Themsen emellan Rotherhite och Limehouse. Den till undersökning af denna plan walda ingeniören, en skicklig bergswerksdirektör från Cornwallis, anställde några borrningar på båda sidor om floden och förklarade på grund deraf, att företaget ej skulle blifwa så dyrt, som man föreställde sig. Derefter skred man till aktieteckning för anläggandet af en gång under Themsen. Distanserna uppmättes, en tekning och ett kostnadsförslag upprättades och tillåtelse att utföra företaget meddelades af parlamentet. Men oförutsedda hinder, förorsakade af de nedra jordlagrens ojemna och steniga natur, twingade honom, att på ett djup af 42 fot uppgifwa sitt förehafwande. Men då förnyade försök lofwade ett bättre resultat, öfwertalades han af en företagsam egendomsegare i grannskapet, att ända till 76 fots djup fortsätta det numera till 8 fots diameter inskränkta schaktet. Derpå sökte sällskapet 1807 en annan byggmästare, om hwilken man wisste, att han lyckligen utfört stora bergwerksanläggningar. Innan nu de båda byggmästarne öppnade den werkliga gången under floden, förminskade de bredden wid öppningen med 2 fot och 3 tum och i djupet med 3 fot. På det uppgifna djupet af 76 fot funno de fast torr sandbotten och togo nu rigtningen in åt floden. I Nowember 1807, när man gräft 394 fot af gången, skiljde sig den under 4½ år wid werket anställde byggmästaren från företaget. Derpå lofwade sällskapet den quarstående ingeniören en belöning af 1000 pund, om han lyckligen kunde genomföra wägen till andra sidan. Gången fortgick genom ett torrt jordlager ända till 814 fots längd. Dock fortsatte man med den förra försigtigheten, att stärka tunneln genom en tjock trädwägg. Så fortgick öppningen ytterligare 138 fot, genom en 8 fot bred kalkklippa. Knappast hade gången fortskridit 2 fot öfwer kalklagret, förr än jorden störtade ner ifrån taket till 3 alnars höjd, hwilket wäckte så mycket mer förskräckelse, som ifrån botten af floden till denna öppning ej war mer än 30 fot. Byggmästaren tilltäppte emellertid detta hål, men hela grunden af kalkklippan war af så lös beskaffenhet, att wid ett tillfälle af hög flod den 26 Jan. 1808 wattnet banade sig wäg genom den 25 fot djupa botten. Samma flod sönderbröt bryggorne wid Deptford och Levisham. Dock lyckades det byggmästaren att tillsluta den genom floden gjorda öppningen. Arbetarne började ånyo gräfningen, men inskränkte sig till 3 fots höjd, för att lyckligen komma förbi detta farliga ställe. Oaktadt de nu mera på knä måste utföra arbetet, stördes de likwäl så ofta af instörtande sand och watten, att de ej kunde uppnå den andra stranden. Byggmästaren undersökte nu flodens botten och förklarade, att de båda rasen stodo i förbindelse med hwarandra, hwarföre det wore omöjligt, att framtränga widare, utan att understödja gången med ett hwalf af sten. D. 30 Mars 1807 utsatte direktörerna ett pris för den, som kunde meddela den säkraste och antagligaste plan för arbetets bringande till slut. Ej mindre än 54 sådana förslag inkommo, hwilka alla lemnades till granskning af en kommission, bestående af personer, som hade kännedom af grufarbeten och dylikt under jord. Denna kommission förklarade enstämmigt, att en sådan wäg under Themsen, till och med af betydligt kubikinnehåll, wore omöjlig efter de inlemnade planerna; dock tillade de, att de ej wågade afgöra, om icke företaget kunde lyckas för personer, som wore mera hemma i grufbyggnadsarbeten, än de twenne byggmästare, som sysselsatt sig med Tunneln. En tredje byggmästare gjorde nu ett nytt försök att gräfwa en wäg högre upp under Themsen, men äfwen detta mißlyckades. Och dermed slutade för denna gång förhoppningen, att få wäg under floden.

Några år derefter uppfordrades H:r Brunnel af en bland de största ifrarne för företaget till tankan på det möjliga utförandet af detta storartade företag. Han förfågs tillika med alla till det förra företaget hörande handlingar, planer och ritningar. På grund häraf uppkastade Brunnel ett förslag, efter hwilket tunnelns urholkning skulle fortgå på samma gång, som uppförandet af ett hwalf af sten, efter som arbetet fortskred.

Den efter Brunnels plan gjorda urholkningens öppning har 850 fot i quadrat, och är följaktligen större än salen, hwaruti parlamentet har sina cessioner. Wid högsta flod står Themsens yta 75 fot öfwer tunnelns grund. Detta arbete anses derföre med skäl såsom det djerfwaste företag af alla byggnader under jorden.

De första försöken lemnade inga lyckliga resultater; men han stod fast wid sin öfwertygelse, att om man läte hwalfwet fortgå först genom fast, torr sand och sedan tät under flodens lerbotten, hwartill möjlighet nog war förhanden, så lös ock Themsens botten på många ställen är, så skulle företaget lyckas. Alla af H:r Brunnel meddelade förslag stämde öfwerens med åsigterna hos dem, som kände läget af de särskildta jordlagren och som alla påstodo, att arbetet skulle wara underkastadt desto mindre swårigheter, ju närmare arbetet leddes upp under flodens botten. H:r Brunnel lät för detta ändamål förfärdiga ett slags sköld eller stormtak. Denna sköld såg ut som en ofantlig stenkista, anbragt i framåtlutande ställning. Den bestod af 12 jemte hwarandra uppställda infattningsrum, likasom facken i en bokhylla. Hela ställningen war sålunda afdelad i twenne wåningar, hwardera af 22 fots höjd, af hwilka hwar och en innehöll 12 rum, följaktligen 36 rum tillsammans. I dessa rum eller celler arbetade folket och urholkade den för dem liggande jorden, under det andra bakom dem, efter som gräfningen fortskred, uppförde ett massiwt stenhwalf. För att kunna föras framåt, hade hwarje ram twå starka fötter, som hwilade på lika starka kubbar, till utseendet lik-

nande snöskor. Fötterna woro försedda med leder, som tilläto ramarnes framskjutande.

I anseende till den yttre gestalten af denna byggnad och deß utförande, måste det för personer, som äro bekanta med ämnet, wara tydligt, att fyrkanten är den grundligaste formen, för att motstå rubbningen af de olika jordlagren, och derföre wäljes för bildande af alla fasta underlag. Derföre är under Themsens botten bygdt på samma sätt, som under tullhuset i London, i afseende på de principer, som man följt wid läggningen af grunden till detta kolossala hus.

Wid ett så stort företag och som fortgick under jorden och wattnet, måste man naturligtwis wara beredd på de största möjliga olycksfall, såsom oundwikliga äfwen med den högsta försigtighet. H:r Brunnels plan förelades Hertigen af Wellington och lemnades sedan till granskning af den store naturforskaren Doktor Woleaston och andra sakkunniga personer. De funno densamma wäl beräknad, såsom en garanti mot olycksfall och såsom ledande till ändamålet, ehuru wäl de ej kunde neka möjligheten af flodens wåldsamma inbrytande och att arbetet derigenom kunde störas och det redan utförda förstöras. Men H:r Brunnel hade tänkt äfwen på denna möjlighet och på medel att, denna oaktadt, fortsätta det stora företaget.

Med bifogande af dessa mäns yttrande i saken förelades planen för publiken år 1823 och i Februari 1824 woro redan så många underskrifter, att werket kunde börjas i Mars 1825, i kraft af en af Parlamentet för saken utfärdad akt.

Först upptogs ett schakt af 50 fot i diameter och till ett djup af 40 fot, inuti försedt med en ram af gjutet jern, som delade schaktet i twenne hälfter. En ångmaschin af 50 hästars kraft uppställdes på spetsen af ställningen. Man begriper lätt, att efter som jorden undangräfdes på djupet, måste hela werket sjunka efter. I denna afsigt nedsänktes en maschin, som wägde 1200 tons, till det uppgifna djupet af 40 fot. Den första sänkningen gick genom ett jordlager af kissel med sand och watten, hwari arbetarne funno nästan oöfwerstigliga hinder. Det war märkwärdigt, att wid detta, likaså wäl som wid hela arbetet, ingen starkare ångmaschin behöfdes, än den, som begagnades wid uppgräfningen af ingångsschaktet. När öppningen fördjupats till 40 fot, fortsattes schaktet genom hårda jordlager ända till 64 fot, i det man lemnade plats åt sidan för den horisontela gräfningen. En brunn af 25 fots diameter upptogs på botten af detta schakt, för att uppsamta allt wattnet; men då man fortsatte brunnsgräfningen genom lös sand, rasade den. Denna omständighet bekräfde rigtigheten af deras påstående, som intyga, att de wid gräfning af brunnar och wid fördjupning af grufwor, ofta på ett djup af 80 à 90 fot under hafsytan, stöta på ett mägtigt sandlager. — Skölden, som skulle föregå tunnelns hufwudwerk, uppställdes nu på ett djup af 40 fot och började den 1 Januari 1826 att arbeta. Han hade ej framskridit öfwer 9 fot, förr än det fasta jordlagret war slut och man måste kämpa med lös sand och watten. På 32 dagar kunde man således blott helt sakta framrycka, men den 11 Mars inträngde man åter i fost botten. Ifrån denna tid till den 14 September fortskred arbetet 260 fot, då man upptäckte att det ofwan skölden bildat sig ett hål. Då anmälde byggmästaren detta för direktionen, för den händelse, att den började floden skulle stiga till någon owanlig höjd och wattnet sålunda störta in i tunneln, och att han wore beredd att tillintetgöra werkan deraf. Hwad han förutsagt inträffade, oaktadt man ej förut obserwerat denna omständighet, och arbetarne woro ingalunda oroliga, när de hörde jorden och wattnet störta ner på skölden. Hålet fylldes och arbetet fortsattes så mycket försigtigare. En lika händelse inträffade den 18 Oktober samma år, men afhjelptes lika lyckligt. Den 2 Januari 1827 wore 350 fot af tunneln fulländade, då wid rubbningen af en skyddsbjälke den lösa kalksandsgrunden nedrasade genom tyngden af den wid tillfället höga floden; men med tillhjelp af de för sådana fall bestämda propparne, lyckades man fullkomligt afwända wattnets inbrytande. Inflytandet af den ofta inträffande höga floden war en omständighet, som synnerligen bidrog till förökandet af swårigheterna. I naturliga tillståndet war grunden hård, till och med, då den bestod af sand och kisel, men då en så stor urholkning öppnade nya ådror för wattnets utswettning eller aflopp, hade detta den påföljd, att några af jordlagren upplöstes och uppmjukades, andra deremot blefwo wattendruckna och mindre konsistenta. Denna erfarenhet hade man gjort i de tre ofwan anförda fallen, hwarigenom arbetet i tunneln blef mycket mer inweckladt och mödosamt. Andra jorddelar, som bestodo af runda, glatta, i andra widhängande substanser inbäddade kiselstenar, fann man så lösa som en walnöt i sitt skal. Till följd af så många sammanwerkande orsaker war nu grunden, i stället för att den förut warit swår och fast, flera fot igenom så lös, att man måste lägga en fast grund, för att kunna fortsätta arbetet. Den nödwändiga fastheten åstadkom man medelst tjocka pålar, som nedpressas på ett eget sätt. Den ursprungliga ideen, att lägga grunden i ringar, hwarje 9 tum tjock, af hwilka hwar och en wore förbunden med den närmaste genom cement, syntes wara det säkraste medlet, att förekomma de följder, som möjligen kunde förorsakas genom enskilta skador och öppningar.

Ifrån den 14 Januari 1827 till den derpå följande 14 April war grunden stundom så lös, att man wid utgräfningarne träffade på hela kastader ifrån floden, och ehuru på detta sätt tämligen mycket watten instrømmade, framsköts skölden likwäl omkring 3 fot om dagen. Emedan grunden nere i tunneln nu war så lös, undersökte byggmästaren, med dykarklocka, för första gången Them-

sens grund den 22 April. Han lemnade med afsigt på botten en hammare och en murslef och fann dem ej widare wid en ny undersökning. På flera ställen upptäckte han orsaken, hwarföre wattnet nedstörtade i djupet, och afböjde detta, i det han tilltäppte öppningarne med lera i korgar och säckar.

Dock inrasade likwäl botten den 12 Maj, wid ett oförsigtigt framskjutande af skölden. Särskildt fylldes den ena af de öfra cellerna flera gånger, men genom en hastig rörelse gjordes grunden åter fast och werket gick widare framåt. Wid framskjutandet af skölden fann man ganska rigtigt igen hammaren och murslefwen, som man quarlemnat på flodbotten. De hade sjunkit genom ett mudderlager af åtminstone 18 fot.

Oaktadt jordens lösa beskaffenhet skulle skölden likwäl kunnat framdrifwas under ett lager, som war fastare än botten, då flera skepp, som med sista floden uppkommit på Themsen, kastade ankar just öfwer tunneln. Den genom skeppens ankring uppkomna spärrning af wattenmassan hade den följd, att den jord, som hindrat floden att werka på det mjukare bottenlagret, nu bortspolades. Themsens watten trängde först såsom ett genomskinligt förhänge emellan skölden och murwerket. Alla försök att hindra deß inträngande i tunneln woro utan framgång. Detta wattnets inbrott skedde den 18 Maj 1827.

När man med dykareklocka undersökte öppningen, fann man, att murarne ej tagit någon skada och att efter allt utseende skölden befanns på sitt rätta ställe. Man skred utan dröjsmål till reparation, i det att man i den 38 fot djupa öppningen kastade 3000 tunnor lera, inpackad i fyrkantiga korgar, flätade af hassel.

När detta olycksfall inträffade, emottog byggmästaren och direktörerna några hundra förslag, huru hålet skulle täppas, men dessa befunnos allesamman owerkställbara.

Den 21 Juni war tunneln så paß befriad från wattnet, att den kunde beträdas, och i midten af Augusti hade man frigjort den från allt dy och dylikt, som wattnet quarlemnat. Murarne befunnos alldeles oskadade, men med anledning af den nya botten, som nu hunnit sätta sig och som genom wattnets wigt blifwit tyngre, hade de öfra ramarne af skölden gifwit wika, emedan de sammanbindande kedjorna loßnat. Ingenting kan gifwa en tydligare föreställning om det inströmmade wattnets kraft, än det tillstånd, i hwilket det inre af hwalfwet befann sig. Murbruket såg ut, som om det warit beskjutet med små kanonkulor. På de ställen, der fundamentet war som tjockast, hade uppstått ett hål, så djupt, som om det warit förorsakadt af en bomb. Man saknade ett tungt stycke gjutet jern på skölden, hwilket sedermera åter fanns så djupt på botten, som om det warit nedslaget med en 40-pundig hammare. Till följe af det nya lerlagrets tryckning, hwilket deßutom werkade i sned rigtning, uppstod sedermera några skador i skölden, hwilka tillkännagåfwo sin tillkomst medelst brakande, som liknade kanonskott. Arbetarne hade likwäl ej förlorat modet. Oaktadt botten rörde sig under dem och ramarne woro skilda mer än twå fot från spetsen, blef dock hwalfwet oskadadt. Man började åter arbeta och kom werkligen 50 fot på sidan om det nya inbrottet. Trots de swårigheter, som naturligtwis här woro att bekämpa, blef detta stycke af tunneln, om möjligen, fastare och säkrare än de öfriga.

De första dagarne af Januari 1828 hade bottnen under skölden blifwit mindre fast lagd, emedan flera af arbetarne under den pågående julhelgen ej infunnit sig wid arbetet. Synnerligen woro allwarsamma mått och steg emot fara nödwändiga den 12 Jan. H:r Brunnel bortskickade alla arbetarne, med undantag af fyra, som han ansåg för skickliga och pålitliga. Man gjorde alla möjliga ansträngningar att ej låta jorden intränga; men då jordlagret likasom uppswälde och rullade undan såsom lawa, kunde man ej widare göra motstånd mot deß inträngande. Sedan en af arbetarne hade fullgjort det honom uppdragna arbetet, skyndade han bort. Plötsligen, då H:r Brunnel höll på att gifwa de andra anwisning att rädda sig, brast jorden såsom en wulkan, med förfärligt brakande; alla ljusen slocknade på samma gång. I detta fullkomliga mörker nådde H:r B. sjelf öppningen, men wattnet war likwäl der förr än han. De wid öppningen af schaktet stående arbetarne hade obserwerat wattnets inbrytande, under hwilket H:r Brunnel så lyckligt räddat sig. Ej lika lyckliga woro de tre medarbetarne. De och tre andra funno sin död i tunneln. De sistnämnda woro offer för sin oförsigtighet och nyfikenhet, då de, ehuru entledigade från arbetet, likwäl stannat quar.

Ehuru wattnets andra instörtande war mera oberäknadt och fruktanswärdare, så besegrades dock den deraf uppkomna olyckan genom samma medel, som anwändts förra gången. Icke mindre än 4000 tunnor jord, synnerligen lera, woro nödwändiga, för att fylla öppningarne och skydda mot ett nytt inbrott. När man återwände i tunneln woro murarne alldeles oskadade och skölden war den mägtiga punkt, mot hwilken den i korgar nedkastade leran satt sig.

När under dessa omständigheter bolagets penningtillgångar ej förslogo för att widare fortsätta företaget, funno sig direktörerna nödsakade att tills widare inställa arbetet. Derföre tillmurades schacktets mynning, för att åter öppnas, då medel hunnit anskaffas Man gjorde emellertid många förslag, att föra arbetet till slut, men de befunnos alla mer eller mindre planlösa

(Slut härn.)

Romerskt dwergdans.

Dansen hos de Gamla.*)

Romarne, hos hwilka under kejsarnes tid den sceniska dansen utbildade sig, ty wärr tillika med sedeslösheten, kände länge blott religiösa dansar. Den älsta af detta slag war den saliska dansen, införd af Numa Pompilius till Mars ära. Numa hade nämligen insatt tolf prester, som erhöllo sitt namn af det salt, hwilket man wid förbränningen af offerdjur kastade i elden. Af dessa prester, som woro klädda i rika mantlar, med jernpansar, kastspjut och sköldar, utfördes under offer den heliga dansen till Mars ära. Den första af dessa prester, som tillika anförde dansen, kallades presul.

Wid den tid, då Rom war fristat, räknades det en ädel och friboren Romare till wanheder, att dansa offentligen. Med republikens utslocknande, utslocknade ock strängheten i detta hänseende. Dansen börjar nu, att såsom ett festligt och tillåtet nöje beröra alla lifwets förhållanden, och det synes, som om passionen för detta nöje frambröt så mycket tygellösare, ju längre den warit undertryckt af sedernas och lagens stränghet. I landthusen, i de storas präktiga trädgårdar uppfördes dansar wid fackelsken, med den yppigaste prakt; till och med sjelfwa kejsarinnorna swingade thyrsusstafwen och hängåfwo sig i ransande lust åt det bakantiska tumlet. Saturnalierna, Bakanalierna, Floras högtider, alla dessa fester buro stämpeln af den ytterligaste, mest hänförda glädje; der fanns ej Grekernas skönhetssinne, som ej ens förnekade sig på glädjens högsta punkt; det war den otyglade driften att njutande, triumferande, öfwerdådigt öfwerspringa alla skrankor. Det war med ett ord det romerska kejsardömets djupt sjunkna, osedliga tidehwarf, som wi känna af den ädla Taciti historia, och mot hwilket Juvenalis har rigtat sina bitande satirer. Till och med under den dans, hwilken, såsom hos Grekerna, egde rum wid likbegängelser, inblandade sig osedlighet. Ty i de wid sådana tillfällen uppförda dansarne deltog ock den så kallade Archimimus, en slags harlekin; denne påtog den aflidnes kläder, bar en mask, som skulle likna deß drag, efterapade hans gång och maner, hwilket allt öfwerdrefs och karrikerades. Sålunda gycklade han framför likkistan till den råa mängdens förlustelse.

Wackrare och naturligare woro de tillställningar och dansar, som hwarje år d. 1 Maj firades af ynglingar och jungfrur. Under dans och sång drog man ut i det fria, i den gröna skogen och bröt gröna quistar, hwilka man, såsom det ännu brukas i Tyskland, planterade framför föräldrars och anhörigas dörrar. För detta erhöll det unga folket förfriskningar, under bar himmel och på gatorna, hwarefter dans och lek afslutade högtiden.

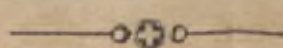
Den högsta, men tillika den förderfligaste fullkomlighet erhöllo under kejsarnes tid de sceniska dansarne, d. ä. de pantomimiska danstillställningar, som egde rum på de offentliga skådebanorna. Förnäma och ringa strömmade lika till dessa föreställnin-

*) Forts. och slut fr. föreg. N:r.

gar och de oerhördaste summor förslösades derpå. Inflytandet af dessa pantomimer på folket blef slutligen så förderfligt, att till och med de liderligaste kejsarne, såsom Tiberius, Nero, Caligula sågo sig nödsakade att inställa dem.

Icke mindre skamlöst gestaltade sig dessa förhållanden under de byzantinska kejsarne. Då en gång under kejsarinnan Konstantias tid i Konstantinopel härjade en förfärlig hungersnöd, blefwo filosoferna förjagade ur staden, men 3000 offentliga dansörer, som woro besoldade af kejsarinnan enskildt, fingo quarstanna.

Slutligen gaf det ursprungliga grekiska skönhetssinnet så wika för den kalla konstfärdigheten, att det förföll till grimaser och de råaste utbrott af passion. Man bragte på skådebanan wangestaltade, fula dwergar, hwilka uppförde baletter och medelst sitt ohyggliga utseende förnöjde massan. Ofta grepos dansarne af ett slags raseri, så att de i den wilda yran sårade ej allenast de meddansande utan ock åskådarne.

Märkwärdiga resultater i Räkning.

I hwilka enorma förhållanden ett kapital wärer, om man till detsamma lägger de årliga räntorna, derpå må följande exempel lemna bewis.

En skilling blef t. ex. utsatt på ränta wid Kristi födelse. Räntorna slogos sedan till kapitalet och utlånades såsom ett nytt kapital. Det frågas nu, till hwilken summa har denna skilling wurit ifrån då till innewarande tid? Mången, som, ej är wan wid räntors uträknande eller förtrolig med finansiella operationer, skulle gissa, att den möjligtwis stigit till summan af några tusen riksdaler. Men denna summa synes ej emot den oerhörda penningmassa, som denna skilling frambragt; den förswinner såsom sandkornet mot jordklotet. Man skulle ej kunna betala dessa räntor med millioner gånger diamantgrufworna i Ostindien och Brasilien. I ett rundt tal taget skulle den första skillingen med sin ränta på räntan belöpa sig till 4000,000,000 quintillioner, ett tal, som fordrar 38 nollor för att uppskrifwas och som ej skulle kunna uppräknas på millioner år. För att göra storheten af denna ofantliga summa rätt tydlig, wilja wi beräkna wärdet af denna summa i en guldklimp. Emot denna förswinner storleken af wår jord såsom ett intet. Af ränta lagd till räntan skulle uppstå 70 millioner guldklimpar, så stora som wår jord.

Nu anses solen $1\frac{1}{2}$ millioner gånger större än wår jord. Då wore den uppkomna guldmassan att jemföra med 48 massiwa solar af guld. För dem, som ej äro förtrogna med hjelpredan för denna ränteberäkning, såsom logarithmer, o. s. w. få wi nämna, att den tid man behöfwer för att göra en kalkyl, sådan som den föreståënde, ej står i något förhållande till summan, utan wäl kan werkställas på en fjerdedels timma.

En räknemästare i Straßburg efterlemnade följande testamente.

"Min högtärade farfader, Prosperus, underwisade mig i räkning och skrifning. När jag knappast war 8 år gammal, bewisade han, att om jag sloge fem procents intresse till ett kapital, skulle detsamma på 100 år föröka sig 131 gånger. Den uppmärksamhet, med hwilken jag hörde honom, syntes behaga den gamla mannen. Han uppdrog plötsligen 24 liwer ur sin ficka och sade med en hänryckning, som ännu står för mina ögon: mitt barn, besinna så länge du lefwer, att med ekonomi och rättskaffenhet ingenting i werlden är menniskan omöjligt. Här gifwer jag dig 24 liwer, bär dem till en köpman, min wän, som af wänskap för mig skall upptaga dem i sitt rörelsekapital. Årligen skall du dertill lägga räntorna och sedan wid din död göra en from stiftelse för din och min själs lugn och ro."

"Jag har troget fullgjort hans önskan. Af de 24 liwerna har sedan denna tid på något öfwer 62 år blifwit 500 samma mynt, hwilka jag nu delar i fem lika stora delar och förordnar att de, likasom den ursprungliga summan, alltid skola löpa med ränta på räntan, dock så, att blott hwarje hundrade år en femtedel lyftas."

"Den första femtedelen blir på hundra år så stor, att dermed kan upprödjas och odlas ett stort moras, som är beläget i min hemort."

"Af den andra femtedelen, hundra år sednare, skola utsättas 80 prisbelöningar till uppmuntran för wetenskaper, åkerbruk o. s. w.

"Af den tredje femtedelen, 100 år sednare, skola i hela riket anläggas 1000 patriotiska lånekontor, hwilkas förbindelse det blifwe, att utan ränta förskjuta medel åt flitiga och ärliga arbetare. Widare skall man i de förnämsta städerna med denna summa grundlägga 12 konstsamlingar och 12 offentliga bibliotheker. Hwar och en af dessa inrättningar skall hafwa 100,000 liwer i årlig ränta, för att uppmuntra 40 förtjenta lärda och forskare."

"Af den fjerde hundradelen skola, 100 år sednare, anläggas hundra nya städer, så stora att i hwarje kan rymmas 150,000 menniskor. Man kunde inwända, att i hela Europa ej finnes så mycket penningar, men jag öfwerlemnar åt testamentets exekutörer, att efter behag förwandla medlen i fasta egendomar."

"Slutligen, efter 500 år, skola af den återstående hundradelen först wåra egna statsskulder betalas. Derefter må dermed afbetalas Engelsmännens nationalskuld, af tacksamhet för Newtons sköna werk: uniwersalräknekonsten. Testamentets exekutörer, 6 till antalet, skola wäljas bland de redligaste män och hwar och en skall wid sin död utnämna sin efterträdare. För sitt beswär må de wid användandet af den fjerde femtedelen hålla tillgodo med 32 millioner, som delas dem emellan."

Den 1791 i Glogau aflidna Justitierådet Sack hade en förmögenhet, som uppgick till 256,253 thaler. Denna summa bestämde han till wälgörenhetsinrättnigar och stipendier. Men då efter testators förfoganden blott en del af räntan afsleqs till detta ändamål och den andra allt jemt lades till kapitalet, så wisade sig redan 10 års tid efter hans död en tillwärt af 102,580 thaler.

Med fyra prosents ränta skulle samma summa efter 200 år hafwa blifwit 1,038,168,426 thaler och så alltjemt, tills hela werldens sedelstock skulle hafwa influtit i denna stiftelse.

Derföre bestämdes genom en kabinettsförordning, att kapitalet ej finge öfwerstiga summan 380,000 thaler, och att det årliga öfwerskottet i räntan skulle anwändas till wälgörande ändamål.

———

För att räkna till en billion, skulle behöfwas 120,000 år, om man lefde så länge och räknade natt och dag.

———

Figurerna på en schackbräda tillåta 1124 quatuordecillioner olika ställningar, ett tal, som måste tecknas med 88 nollor. Om man antager hela werldens befolkning till 1000 millioner och förutsätter, att de alla på samma gång kunde wara sysselsatte med omflyttning af pjeserna i ett schackspel, skulle dertill åtgå flera millioner år.

Menniskans lefnadsålder.

Sedan innewarande århundrades början lefwa menniskorna i nästan alla europeiska länder längre än förut. I Frankrike har man åtminstone gjort denna obserwation sedan rewolutionen, emedan folket derstädes nu är i ett allmännare wälstånd än före denna tid. De rika dö ej genom sitt öfwerflöd och sin lyr; det är bristen, nöden och osnyggheten, som tager de flesta offren. Wälståndet gifwer förhoppning om ett långt lif; armodet har i sitt sorgliga följe en tidig död. Derföre, den som befrämjar och förökar en nations wälstånd, han räddar menniskorna från ett förtidigt steg ifrån lifwets skådebana.

Efter engelska statistikers uppgift är hos dem i medeltal menniskans ålder 45 år, under det att det i Frankrike, efter Carl Dupin, blott är 36. Medeltalet erhåller man derigenom, att man antager såsom bestämd befolkning på en ort, i en stad, en prowins eller ett land, hwarest årligen så många födas som dö, och sedan diwiderar hela summan af befolkningen med antalet af de årligen födda.

Medeltalet af menniskans lifstid är dock på olika ställen ganska olika, hwilket allt beror på en mängd omständigheter, såsom wälstånd, renlighet, upplysning, läkarewård, o. s. w. Om inwånarne på en ort, som besitter alla dessa fördelar, ej lefwa så länge, som de på en annan, hwilka ej njuta samma förmåner, så måste det gifwas en hemlig orsak, som regeringen bör känna och urwägenrödja. I Genf war medeltalet af lefnadsåldren i sextonde århundradet $18\frac{1}{2}$ år; i sjuttonde århundradet $23\frac{1}{3}$ och i adertonde $32\frac{1}{2}$. I Lyon är det för närwarande 32, i Bryssel 26, i Nizza 31. När de wälmående klasserna i Paris öfwerhufwud hinna till 42 år, så orka de fattiga knappast upp till 24.

Af de olika yrkena är det ena för hälsan skadligare än det andra; men så ofta man ock påstått att wetenskapliga studier äro skadliga för densamma, så är dock detta ej grundadt. Man har gjort den iakttagelsen, att presterna, synnerligast i de katolska länderna, nå en hög ålder; och en italiensk statistiker har funnit, att af 80 italienska matematiker 18 uppnått en ålder af 80 år, 2 till och med 90, och detta i ett himmelstreck, som ej är så fördelaktigt för ett långt lif, som de nordliga länderna. Bland 152 lärda i Frankrike har man obserwerat, att medeltalet af deras lif warit 69 år. Emellertid borde man anställa sorgfälliga undersökningar öfwer lefnadsåldren inom alla yrken, så att man wid dessas bedrifwande komme att tillräckligt sörja för hälsans och lifwets bewarande. Om en olikhet werkligen finnes, borde naturligtwis de yrken gifwa mest, som äro mest utsatta för faror och döden.

Afloppskanalerna i London.

Storartadt, såsom allt i London, är der ock systemet för afloppskanalerna, hwilka staden har att tacka för afledningen af förskämda och för hälsan skadliga ämnen, och utan hwilka gatorna om sommaren skulle wara lika stinkande, som de t. ex. äro i Berlin och på många andra ställen. Hufwudkanalerna för detta ändamål äro anlagda på ömsesidor om Themsen och sträcka sig 5—6 engelska mil; de äro grafwar, som blifwit bildade genom en naturlig wattenfåra, och sluta med underjordiska galerier, hwilka blifwa allt widare och högre, ju närmare de komma till strömmen, och öfwergå slutligen till öppna, på båda sidor med höga dammar försedda kanaler. För att hindra flodens inträngande i dessa kanaler, äro wid deras utlopp i Themsen anbrakta dubbla slußportar, som på samma gång kunna tillstängas af en enda man. Ut till hufwudkanalen föra kanaler af andra klassen, näml. sådana, som äro en fot breda och 5—6 fot höga; till dessa åter de af tredje klassen d. w. s. sådana, som äro 5 fot höga och $2\frac{1}{2}$—3 fot breda; i dessa slutligen rännstenarne, afloppsdikena från husen o. s. w. Wattenkanalerna, som ledas i dessa äro wid utloppet i hufwud- och bikanalerna försedda med en fritt hängande falllucka af gjutet jern. Det årliga underhållet för denna anläggning går årligen till circa 600,000 Rdr swenskt, hwilken summa till största delen betäckes genom tillståndsbref för anläggning af nya bikanaler och genom de årliga bidragen af husegarnes afgift.

Den indiska Jonglören.

De indiska jonglörerna äro werldsbekanta. Hos ingen nation finnas konstmakare, som på långt när kunna jemföras med dem. Jag trodde mig — säger en resande — i Ostindiens kuststäder hafwa sett det underbaraste, det oöfwerträffligaste af sådana förewisningar, och likwäl skulle en jonglör på Timor wäcka min högsta beundran. Det war en Hindu och desertör från ett holländskt skepp, som kom från Kalkutta och af ogunstig wind warit nödsakadt att ankra här. Hans mening war att gå till Europa, för att der wisa sig. Men kärleken till hans tropiska himmel hade wekt honom att lemna de högar af guld, som man förespeglat honom af denna resa. Han hade begagnat sig af tillfället, att afbryta sin friwilliga resa och gömma sig på ön, tills skeppet wore afgånget till Europa.

När wi besökte honom, satt han på en stol af bamburör. Framför sig hade han en skifwa af 12—15 fot i quadrat, uti hwilken woro fastgjorda oerhörda, spetsiga spikar, af omkring 10 tums längd. När wi kommo honom närmare, reste han sig och frågade, om wi ej wille beskåda hans öfningar. Wi jakade härtill, i det wi gåfwo honom ett guldstycke, hwarföre han tackade med ett knäfall. Derpå kom han till mig och bad mig förbinda hans ögon med en duk. När detta war gjordt, gick han först ett par slag omkring på skifwan, inan han började sina farliga språng. Sedan han något sonderat terrängen, begynte han att dansa omkring, under det han utstötte ett otäckt läte, som han kallade sång. Efter takten af denna musik gjorde han de djerfwaste språng emellan de spetsiga naglarne, som wid ett enda felsteg skulle på ett grufligt sätt sönderslitit honom. Jag stod stum af förwåning och darrade wid den tankan, att den olycklige lätt kunde blifwa ett offer för sin djerfhet, och wågade ej säga ett ord, af fruktan att störa honom. Sedan han wäl i fem minuters tid hade sprungit än framåt, än åt sidan, utstötte han ett högt skri och sprang utmattad och betäckt af swett ner från sin lilla skådebana.

På samma gång förskräckt och hänryckt öfwer en så djerf och så wäl utförd lek gjorde jag honom det förslag, att taga honom med till Europa, hwarest jag försäkrade, att han snart skulle göra sin lycka. Han tycktes wilja antaga förslaget. Men andra dagen erfor jag, att han hade flyktat till det inre af ön, af fruktan att jag skulle med wåld taga honom med mig.

Nästa N:o utgifwes den 5:te Dec., kl. 7 f. m.

Götheborg, E Petersens officin, 1847.

ILLUSTRERADT

Utkommer hvarje Söndag. Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co

Enkla N:o 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 10 Götheborg, Söndag d. 5 Dec. 1847. 3 Qvar.

Innewånarne på Eldslandet.

Eldslandet och deß Innebyggare.

Eldslandet betecknar den sydligaste delen af Amerika och har fått detta namn af den, som upptäckte detsamma, den förste werldsomseglaren, Magelhan, för de många eldsprutande bergen, som han om natten här obserwerade. Sydligaste spetsen af den nya werlden är den ögrupp söder om Magelhanssund, hwilken synes bildad genom wåldsamma neptuniska och wulkaniska inwerkningar och derföre framwisar splittrade och ojemna stränder. Den nordöstliga punkten är Kap Oranien wid östra inloppet till detta sund, den sydligaste åter är det falska Kap Horn.

Eldslandet synes bergigt på alla sidor. Deß berg äro ojämna, kala och oftast på spetsarne täckta med snö. Det inre är ännu ej tillräckligen bekant; äfwen kusterna äro ej fullkomligt kända, med undantag af sträckorna utefter Magelhanssund, hwarest landet synes flackt, med bergssträckningar inåt western. Landtuddarne i detta land äro tallösa.

Klimatet är kallt, men dock mildare än hwad man kan föreställa sig, då man betraktar landets geografiska läge. Dimma, regn och köld förekomma här ofta. I westliga delen af Magelhanssund upplefde kapten Cordova en hetta, som i skuggan uppdref thermometern till 17 grader. Om natten deremot sjunker thermometern äfwen om sommaren ofta under fryspunkten, utan att dock kölden derföre blir kännbar eller oangenäm. Om wintren är hafwets temperatur ända till 13 grader lägre än luften på land; sjöwattnets oupphörliga utdunstning neutraliserar werkan af den låga temperaturen. Plantwerlden wisar en mångfald och rikedom, som måste öfwerraska; widsträckta skogar med högstammiga träd förekomma ända till den sydligaste spetsen och gifwa wed i mängd; i dalarne åter wäxer mycket gräs och andra örter. Af landtdjuren är hunden här inhemsk; på Staatenlandet förekommer sisiottern. Rockor träffar man wid stränderna; äfwen hwalfiskar äro ej sällsynta. Af foglar har man här många praktfulla arter; att kolibri skulle förekomma här, får wäl räknas till fablerna.

Kapten Fitsroy, som för några år sedan aftagit dessa stränder, delar innewånarne i ser stammar, som hwardera har sitt färskildta språk. Han räknar samtliga antalet af wurna personer till 2300. Talrikast bland dem äro de i östern boende Yacanas, hwilka hafwa stor likhet med Patagonierna. I allmänhet är den manliga befolkningen hos detta folk stark, den quinliga åter utomordentligt ful. Af alla stammarna äro Peschèräs de, som stå lägst i mensklig odling.

Olika författare göra olika uppgifter om Eldslandets innewånares wärt och storlek. Cordova säger, att de äro af owanlig storlek, Bougainwille åter, att de äro små och fula. Deras hår liknar mera hästtagel än menniskohår. Quinliga könet är utmärkt ifrån det manliga genom sin skarpa och fina röst. Barnen hafwa stora magar, som dock blifwa mindre med tiden. Deras färg är matt, i kopparfärg spelande gult. Kapten Fitsroy, som war mer bekant med detta folk, än kanske någon annan, och som bemödat sig att gifwa dem någon impuls till lyftning, har skildrat dem i ett intressant werk, kalladt: "Berättelse om skeppet Adwentures resa." Wi göra ett utdrag ur denna skrift.

"Den mest påfallande egendomligheten i Eldslandsinnewånarnes kroppsbildning är en utomordentligt liten och låg panna, framstående kindknotor, widöppna näsborrar, stor mun och tjocka läppar. Deras ögon äro små, djuptliggande, swarta och så orosliga, såsom wildarnes i allmänhet. Ögonwrårna blifwa röda och fuktiga af den oupphörliga röken i deras kojor. Hakan är mycket olika. Hos den ene är den mindre och ej så framstående, som hos den andre. Näsan är nästan platt; munnen är förskräckligt illa formad och af tänderna synas de främre ej till. Det tunna, swarta håret faller ej af med åren och blir sent grått. Ögonbrynen hafwa alldeles inga eller nästan omärkbara hår. Hufwudet är mycket lågt, men bredt och tjockt; halsen är kort och stark, skuldrorna breda och höga; bröstet och kroppen i allmänhet likaså. Armar och ben äro rundare och mindre muskulösa än hos Europeerna. De flesta hafwa korta ben, som de wid gåendet draga inåt.

Omkring hufwudet bära de blott en smal bindel, som wanligen ej är annat än ett af fogelsenor gjordt band; likwäl för att göra sig granna, fästa de stundom fjädrar, tygstycken och dylikt i denna hufwudbindel. Hwita fjädrar, så fastsatta, gälla såsom ett tecken till fiendtlighet och krigsrustning; röda färgor deremot betyda frid och wänskapliga afsigter och äro som prydnad mycket eftersökta, hwarföre de ock ofta med dem färga kroppen. Swart är hos dem, likasom i Europa, sorgens färg. Efter en wäns eller anförwandts död swärtar man hela kroppen med träkol, olja och fett.

När detta folk besökes af främlingar, är deras första göra, att springa och gömma sig i skogen med barn och allt hwad de ega. Dock om främlingarne ej företaga något ondt, komma de åter fram, dock quarlemnande hustrur och barn i skogen; de göra då fredstecken, swinga ett stycke skinn, rifwa sig på magen och framstamma sällsamma ljud. Ofta framkomma ock hustrur och barn, men alltid lemnas dock deras största rikdom, skinnfällarne, quar i skogen. Denna rädsla är ganska naturlig; de hafwa nämligen ofta blifwit anfallna och utplundrade af hwalfisk- och skälfångare.

Brist på lifsmedel och lättheten att med båtar fortskaffa sig ifrån ena orten till den andra äro utan twifwel orsaken, hwarföre Eldsländarne alltid i små afdelningar äro kringströdda på öarne och att de ej länge quarblifwa på hwarje ställe; större sällskaper blifwa aldrig länge tillsamman. Att försöka medelst odling aftwinga jorden någon frukt, faller dem ej in.

Sjöhundar, foglar och synnerligast fisk äro deras förnämsta lefnadsmedel, hwarföre en trakt snart upphör att tillfredsställa till och med en enda familjs behof. Blott i få trakter, hwarest hafwets läge förorsakar ständig tillgång på fisk, och der landet är bebladt i en mängd öar och klippor, i hwilkas grannskap man träffar en outtömlig mängd kolja, finnas flera familjer tillsamman, hwilkas antal kan uppgå till 30—40 själar; men till och med denna blotta tillstymmelse till sällskapslif är sällsynt. Huru mycken näring som på ett af de uppgifna ställena än förefinnes, stannar man der likwäl blott några månader. Om sommren ro de utefter kusterna, hwarest förekommer en stor mängd ägg och unga foglar och deßutom äfwen skälar, hwilka wid denna årstid komma i land, för att ge sina ungar di; om wintren åter draga de sig mer åt de inre wattnen, för att uppsöka koljor och de små, men talrika fiskar, som fångas uti hafswattnet.

Eldsländarnes kojor gifwa blott swagt skydd mot owädret. De bestå merändels af pålar, som äro nedslagna i en krets i jorden, och ett kägelformigt tak. Windsidan af dessa boningar är täckt med torkadt gräs, trädbark och hudar. En del bygga sina hus, i form af en bikupa, af grenar, som ofwantill äro sammanbjda och sammanhållas genom ett rep, hopsnodt af säf. Dessa boningar äro 4—5 fot höga och 6—8 fot breda; golfwet är wanligen bildadt genom urgräfning i jorden. I midten af kojan brinner oupphörligt eld, kring hwilken äro anbragta upphöjningar af gräs och säf, hwilka tjena till sittplatser och sofställen. Husgerådet består af skälhudar, säfkorgar, kannor och krus af trädbark, pungar af fisktarmar, hwaruti de förwara det röda pulfwer, hwarmed de måla kroppen. Andra stammar af samma folk hafwa boningar, som äro så stora, att de rymma ända till 50—60 menniskor. Samma stammar ha de bästa kanoterna; många af dessa äro 50 fot långa och 8—10 fot breda, förfärdigade af bräder, som äro fastgjorda med tåg af trädbark och säf. De andra stammarne göra sina kanoter 12—20 fot långa, af trädbark; ja det finnes till och med de, som ej förstå att göra en båt. — Med undantag af den ofwan anförda hufwudprydnaden och halsbanden, som göras af små musselskal, synes ingen del af deras klädsel taga någon slags konstfärdighet i anspråk. Männerna gå nästan nakna, endast betäckta af huden efter en skäl eller ett sjölejon, hwilken medelst ett band är fästad om halsen och sedan sammanhålles med ett streck omkring lifwet; dertill kommer ett litet af fjäder sammansatt skörte, som de binda om midjan. Till fotbetäckning tjenar stundom ett stycke skälhud, såsom hufwudprydnad för äldre manspersoner en fjädermössa. Ansigte, lår och ben målas med röd, swart eller hwit färg. Äfwen quinnorna bära en hud såsom kläder, men hafwa, märkwärdigt nog, den quinliga instinkten, att sorgfälligt förwara barmen. Deßutom binda de om fotknölarne, likasom om handlofwarne, en af fisktarmar sammanwriden ring. Båda könen uppbinda håret ofwan på hjessan, så att det utbreder sig i form af en krona. Barnen gå helt och hållet nakna.

Eldsländarnes angreppswapen bestå af bågar, pilar, slungor, lansar och klubbor. Pilarne äro twå fot långa och af hårdt träd; de äro på ändan skodda med en skarp, trekantig kiselsten, som blifwer sittande i såret, och äro i andra ändan försedda med en fjäder. Bågen är 3—4 fot lång, plumpt skuren i träd och försedd med en sena af snodda fisktarmar. Lansarne slutas i en spets af ben eller af en spetsig kiselsten och äro $2\frac{1}{2}$ fot långa. Eldsländaren utgår sällan utan en slunga, hwilken han bär om halsen eller om lifwet och tillika begagnar såsom gördel.

Såsom lefnadsmedel begagna Eldsländarne företrädeswis fisk, skaldjur och de få björnsorter, som landet frambringar. Efter Fitsroy's berättelse hafwa de ej det aldraringaste ondt af eckel, utan äta allt, som är ätbart, utan afseende på, om det är färskt eller ej, om det är rätt eller kokt. Cordova såg dem äta musslor, fisk och hwalfisk, ej allenast rå, utan till och med sedan förruttnelse inträdt.

Männenas hufwudsysselsättning består i att framskaffa näringsmedel. Beledsagade af sina hundar jaga de de wilda Lamas eller Guanaeas, som om wintren uppstiga från bergen, för att söka näring wid kusten. Då dessa djurs långa ben hindra dem att komma fort i snön, så fångas de utan swårighet. Skälar och sjölejon, lika skattade för sitt kött och sitt fett, fångas från båtarne, äfwensä fisk af hela 20 skålp. wigt. Wid otterjagten göra hundarne god tjenst, dock ätes Ottern blott i nödfall. Fogel fångas såwäl med snaror, som med båge och pilar, om för fjädrarnes eller köttets skull, är twifwelaktigt. Klipporna wid kusten erbjuda ett stort öfwerflöd af ägg. Fiskfångst är folkets hufwudsysselsättning, hwarwid begagnas hwarken nät eller krok; sättet huru denna näring bedrifwes är ej ännu utgrundadt. De taga med sig i båtarne, då de gå ut på jagt, skarpt spetsiga stakar, hwarwid lockmat är fastbunden. Småfisk samlas i godt wäder till stort antal, hwartill äfwen begagnas quinnor. Deßutom består quinnornas sysselsättning i att insamla de nödiga skaldjuren, frukter och örter, i frambärande af wed och watten, i att rengöra båtarne och se om barnen. Dessa bära de, så länge de äro små, i ett slags ficka, som är anbragt emellan ryggen och skinnkåpan. De föra dem sålunda med sig wid alla arbeten och på alla wandringar, till och med då de äro twå, utan att det aldra ringaste störas i sitt arbete.

Ett folk, som lefwer i så eländiga förhållanden som Eldsländarne, måste naturligtwis stå under inflytande af den bedröfligaste öfwertro. Eldsländarne tro på en ond ande. Denne beskrifwa de såsom en stor swart man, som stryker omkring i dalarne och på bergen; han känner hwarje ord och hwarje handling, så att det är omöjligt att undgå honom; han inrättar wäderleken efter menniskornas handlingar. Denne ande förorsakar sjukdom, hungersnöd och annan olycka, likaså wäl som allt annat ondt. Tröst söka Eldsländarne hos en god ande, som de anropa i olycka och fara. Drömmar och tecken utöfwa på dem ett stort inflytande. Hwarje stams trollkarl, wanligtwis den listigaste och förslagnaste, är på samma gång att anse såsom prest, profet och läkare. Om deras religiösa bruk känner man så godt som ingenting.

De döda begrafwas wanligtwis i dalar. De bortbäras på grenar och betäckas med sådana; några stammar begrafwa sina döda i ordentliga grafwar. Hög ålder förekommer sällan hos dem. Det enda läkemedel Eldsländarne begagna består deruti, att de ingnida kroppen med olja, dricka kallt watten, inwira sig i hudar och utsätta sig för eldens wärma."

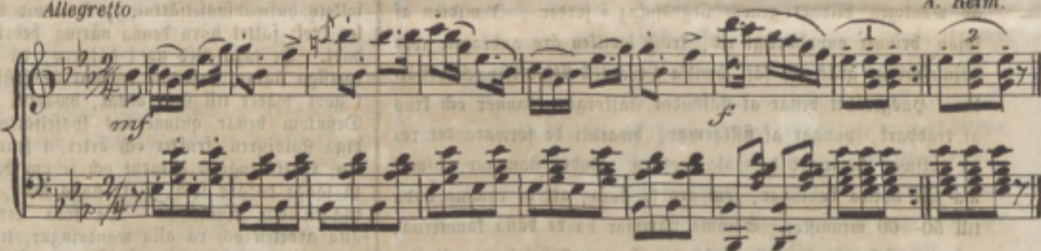

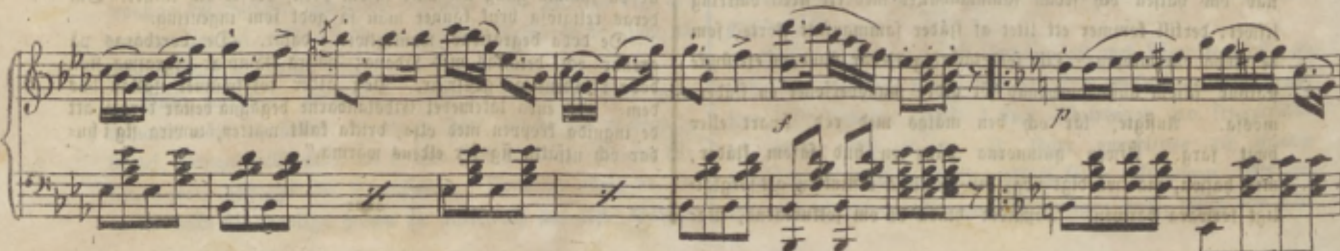
CAROLINA-POLKA.

Allegretto. **A. Reim.**

Pianoforte,

8va .... loco.

p

p

p

p

Tunneln under Themsen *).

Sju år stod företaget stilla, tills slutligen regeringen förskjöt de erforderliga medlen och arbetena åter kunde börjas. I Januari 1835 blefwo hwalfgångarne ånyo öppnade, men framstegen woro ganska långsamma, emedan flodens botten war nästan alldeles uppmjukad och en ny flodbädd måste genom konsten bildas öfwer tunneln. Man gräfde äfwen en ny ingång wid Wapping. Tillika blef den gamla skölden borttagen och ersatt af en ny. Den 23:dje April 1837 gjorde floden för tredje gången ett inbrott, ett fjerde skedde den 2 Now. 1837 och förorsakade stor förlust till och med af menniskolif; den 6:te Mars inträffade ett dylikt för 5:te och sista gången. År 1836 framskred arbetet med 117 fot, 1837 med 28, 1838 med 80, 1839 med 194, och i de första månaderna af 1840 med 76, så att blott 60 fot återstodo. I Januari 1841 blef tunneln under floden färdig på en längd af 1,140 fot, och den 13 Aug. s. å. gick Sir Isambert Brunel genom en gång, som sammanband tunneln med den wid Wapping gräfda nedgången, för första gången ifrån den ena stranden till den andra. Den westra hwalfgången wid Wapping öppnades den 1:ste Aug. 1842.

Med arbetets framåtskridande wärte äfwen den allmänna nyfikenheten och mängden af dem, som wille bese detta jätteverk. År 1838 räknade man 23,000 besökande, år 1839 till och med 34,000, och 1841 uppgick inkomsten för dessa besök till 300,000 R:dr swenskt.

De stora ringmurar, som på båda sidor om floden bilda nedgången till tunneln, äro nu försedda med beqwäma trappor för fotgångare. Illustrationen wisar nedgången wid Rotherhithe. Körwägarne äro 40 fot breda, och ehuru de gå 57 fot djupt, så är lutningen ganska ringa, emedan de löpa i en spiral af 200 fots genomskärning. Hwalfgångarne upplysas af gaslågor och temperaturen i dem skiljer sig ganska litet från luftens.

Wid de högtidligheter, som firades wid tunnelns öppnande, woro wid den ena nedgången twänne tält uppresta; det ena för directorerna, aktieägarne och deras wänner, det andra för den öfriga folkmängden. Flaggor swajade, klockor ringde. Glädjejublet fylde luften. Kl. 4 e. m. afskjöts ett signalskott, hwarpå högtidståget ifrån direktorernas tält steg utföre trappan och satte sig i gång. De tågade genom den westra hwalfgången, wände sedan om genom den östra tillbaka till Rotherhithe-sidan. Sir Isambert Brunel blef på wägen genom tunneln hälsad med lifliga hurrarop. Sedan ägde i tältet en slags cour rum, hwarwid de närwarande egnade Sir Isambert Brunel sina lyckönskningar. Det war en enthusiastisk hyllning åt snillet. Ibland de närwarande befunno sig Grefwe Lincoln, Lord Dudley-Staart, Sir Robert Inglis, Sir Edward Codrington, Sir W. Clay m. fl. andra. På aftonen gåfwo direktorerna en festmåltid för omkring 100 gäster.

Kostnaderna för tunneln hafwa wida öfwerstigit det första kostnadsförslaget af 2 millioner R:dr R:gs. Den kostar omkring 10 millioner R:dr.

Bland de första och ifrigaste befordrarne af företaget war Hertigen af Wellington. Drottningen belönade byggmästaren med ett riddareslag. "Då jag betänker," sade Sir Isambert Brunel i den sista generalförsamlingen af aktieägarne, "att så stora faror äro öfwerwunna, att wid byggandet af tunneln under Themsen blott 6 menniskolif hafwa blifwit spilda, under det deremot wid byggandet af Londoner-bryggan omkring 40 menniskor funno sin död; att förskräckliga gasexplosioner hafwa ägt rum, genom hwilka arbetarne ofta beröfwats besinningen, så är det werkligen glädjande för mig, att hafwa fulländat ett sådant werk."

*) Forts. och slut fr. föreg. N:r.

En Utwandrares olyckor.

Hermitage, wid floden Shannon, på Van-Diemensland, d. 30 Sept 1823.

I början af Nowember anlände wi till Goda Hoppsudden. När wi lupo in i wiken, wisade sig för oß Tafelberget med de moln, som hwila på och omhöljer detsamma, likt en bordduk, hwilken syn erbjöd en i sanning storartad anblick. Wi bestego nyßnämnda berg med stor möda, och utsigten från deß werkligen höga kullar är icke öfwerallt så skön, som utsigten nedanför berget. Kapstaden är omgifwen af höga romantiska berg, som hafwa ett magert och ofruktbart utseende; innewånarne i staden äro en blandning af Holländare, Engelsmän, Malayer och Negerslafwar. Staden är bygd på Holländskt sätt och har åtskilliga sköna gator och hus; men klimatet är mycket ombytligt och moln af dam hwirfla oupphörligt. Det tillåtes icke någon slaf att gå ut utan lykta, sedan det blifwit mörkt, hwilket wid paraden omkring kl. 8, då kompagniets musikcorps spelar, frambringar en sällsynt effekt. Malayerna äro, såsom Fransmännen, mycket uppmärksamma wid prydandet af sina kyrkogårdar, på hwilka de alltid hafwa trädgårdsmästarearbeten, hwilka förwandla de förhatliga och sorgliga begrafningsplatserna till ett behagligt ställe, bestämdt för religionsunderwisningen. Den dagliga marknaden börjar wid dagningen, då landtfolket för alla sina produkter till försäljning. Jag fann nöje uti att se fororna lastade med lejonoch tigerhudar, aloë, walnötter, pomeranser. Dessa wagnar äro lätt förfärdigade och dragas af 12 eller 20 oxar och stundom af hästar. Den härwarande gällgumsen har blott fett wid swansen, och ofta ända till 25 pund. Konstantia, tio engelska mil från staden, gör genom nejdens skönheter, och yppiga träd-

wärt en präktig anblick; men jag hade icke tid att besöka denna ort.

Ungefär sex weckor efter afresan från Kap upptäckte wi land. När wi nalkades stranden, war hwarje öga i rörelse och hwarje kikare togs i anspråk, för att undersöka målet för wår resa. I början är landets utseende stelt och wildt, företer för ögat ingenting annat än kulle wid kulle, betäckta med träd af dunkelbrun färg, och de nakna hwita stammarne erbjuda wißt ej något angenämt utseende; men farten på floden Derwent till Hobart-Town är ganska skön, då skeppet på båda sidor inneslutes af land, som bildar de herrligaste wikar. Träd af wärlande storlek, af skön form och med en dunkel grönska afwärla nu landskapet upp igenom; de stå i isolerade grupper; platserna deremellan äro betäckta med en gräsmatta, som, ehuru stötande i brunt, inbjuder till hwila och spatsergång; sjöfoglar dansa omkring oß och stora fiskar af hwarjehanda slag kretsa i wida ringar omkring fartyget; här och der upptäcker man byar och med detsamma tecken till kultur. Det är omöjligt att beskrifwa det nöje, jag kände, när mitt öga, trött af sjön och det omätliga himlahwalfwet, fick hwila sig wid dessa wäna stränder. I hettan af min inbillning såg jag bort från beswärligheterna af en kolonisering härstädes och skapade mig ett smakfullt landthus i granskapet af en skön wik, en trädgård och lador, fulla af himlens wälsignelse, resultat af en lycklig flit. Mina lifsandar woro upprymda; då skeppet framgled på flodens klara yta, trädde jag på förbäck med raskare och lättare steg och gjorde utkast till en framtid af ljusa drömmar. Jag tillät mig ej att taga i betraktande den tid och det arbete, som ligga emellan utkasten till en landtlig lycksalighet och förwerkligandet af densamma. Jag beräknade ej, att år måste förflyta, innan jorden kunde tillräckligt bidraga till min familjs underhåll, och att jag med swårighet intill deß måste frambraga dem. Detta blef en sednare erfarenhet, hwaraf jag will gifwa Er del.

Med glädje stego wi i land. På wägen, som gick längs med stranden till staden, undersökte jag jorden med begärlighet, i det jag tänkte, att äfwen i jorden finna olikhet mellan den werldsdel, från hwilken jag kom, och den, der jag nu skulle hafwa mitt hem. Men i allmänhet är naturen ungefär densamma, och oaktadt jag ej fann något enda djur eller wärt af dem, wi hafwa i England, så erinrade det, jag här såg, att jag war en innebyggare på samma jordklot. Hobart-Town ligger i en wik af Derwent, wid foten af ett berg, som är 3/4 engelsk mil högt. Från detta strömmar en liten flod, som förser staden med watten och på sin wäg drifwer några mjölqwarnar; likwäl är den angränsande marken ofruktbar och lönar ej någon odling; först twå eller tre mil derifrån äro några sköna landthus och bondgårdar, och Hobart-Town har i sanning utseendet af en engelsk landtsocken. Den utbreder sig på en stor slätt, emedan ursprungligen hwarje hus är omgifwet med några tunnland jord. Den har sköna hus och jag förwånades, att man på så kort tid har kunnat uträtta så mycket; gatorna, ehuru lagda snörrät, äro på flera ställen ej fullbordade och de öfwer allt planterade träden bära nyhetens prägel. Med mycket beswär hyrde wi ett landthus, som, täckt med spån och bark, gaf ett swagt skydd mot den skarpa morgonluften, hwarigenom wi, fast det war sommar, darrande uppstego ur wåra sängar. Lifsmedel och arbetslöner woro ganska dyra; och då jag önskade, att så snart som möjligt bringa min familj i land, förlorade jag ingen tid att göra guwernören min uppwaktning. Han mottog mig mycket wänligt och jag fann min rekommendationsskrifwelse wara af inflytande. Guwernören är en fint bildad man och anses som lärd. Af hans samtal förnimmer man nog, huru koloniens wäl ligger honom om hjertat. Den wanliga gången af ens företag är, att då man walt sig ett ställe att bebygga, befallning genast utdelas till landtmätaren att uppmäta det en tillkommande jordstycket, hwarpå man upprättar en förteckning på den egendom, som skall föras i land.

(Slut härnäst.)

Fanatisk heroism.

Wäl bjuder skriften, att wi skola bortrifwa den lem, som gör förargelse. Ingen klok menniska förstår dock detta annorlunda än så, att härmed anbefalles att kufwa wåra lustar och begär, kalldenstund det ej är oß tillåtet att störande ingripa i den kroppsbyggnad, som wi sjelfwa ej uppfört. Detta oaktadt har det dock gifwits swärmare, som på ena eller andra sättet tagit skriftens uttryck ordagrannt. Swårligen har detta skett på ett grymmare sätt än af en tjenstflicka hos en timmerman i Haydon-Bridge i grannskapet af Carlisle i England. Hon älskade dans utomordentligt, och med anledning af de för hälsan skadliga följderna af denna passion hade hon fallit på ett wettlöst och oförnuftigt swärmeri, hwilket så satt sig i besittning af alla hennes själsförmögenheter, att hon beslöt göra sig fri från de werktyg, som för dansens utöfning äro nödwändiga, nämligen benen. Hjeltinnan — så kalla wi henne, ehuru hon ej egentligen uppoffrade sig för en stor idé — fattar derföre sin husbondes skarpslipade täljyra. Med ett mördande hugg afkapar hon båda benen wid knäet. Då operationen ej rätt wäl wille lyckas med afhuggandet af det andra benet, såsom man lätt kan föreställa sig, wid betraktandet af den belägenhet, hwaruti flickan befann sig, så hade hon mod nog, att ropa till mästaren, som war i grannskapet, naturligtwis utan att känna till hwad som förehades, att han skulle gifwa henne en såg, emedan han ej finge af det ena benet. Huru orimligt grym en så beskaffad handling än är, kan man dock ej underlåta att beundra den derigenom framstående själsstyrkan.

Modern berusning.

"Ack min Gud, alla wärdshuswärdar och bränneribrännare äro ruinerade!" — "War lugn, kära Seppel, det nya sättet att göra sig glad, blir ej gammalt. Ett rus af ether tar ej riktigt skruf och man blir deraf torr i halsen. Jag för min del blir quar wid det gamla."

ILLUSTRERADT
Utkommer hvarje Söndag. Pris för 3 Månader 1 Rdr. Bco.
Enkla. N:o 8 sk. Bco.
SÖNDAGS MAGASIN.
N:o 11. Götheborg. Söndag d. 12 Dec. 1847. 3 Qvar.

Kängurun.

En utwandrares olyckor *).

Fyra af oß försågo sig med ledsagare, för att göra en liten wandring in i landet och se oß om. Från Hobart-Town går blott en wäg, på hwilken några mil i omkrets är tämligen stark rörelse. I staden äro nästan alla träden nedhuggna och begagnade till bränsle; men längre bort blifwer landskapet rikare på träd och öfwer allt erbjuder sig för ögat kulle wid kulle. Det oftast förekommande trädslaget är en art Eucalyptus, som man kallar det bleka **gummiträdet**, emedan barken af detsamma har en sorts dödsfärg; det erbjuder ett högst eget utseende, emedan det har löf blott i toppen, är utan grenar nedåt och ser lidande och sorgligt ut. Dock finner man på andra ställen lifligare och gladare utsigter, oaktadt samma trädslag finnes deri mängd; detta kallas och det blå eller swarta gummiträdet, liknar mycket den engelska almen, med det undantag, att deß blad äro mindre gröna, och att detsamma, såsom alla träd på denna ö, är beständigt löfbeklädt. Om ögat således swäfwar omkring på dessa trädkronor, har man en rik och wacker bild för sig, så skön som lummiga dalar och sluttande berg kunna wara utan kultur. Innewånarne

*) Forts. och slut fr. föreg. N:r.

hafwa den wanan, att under den torra årstiden antända skogen, för att jaga Känguruns, skogsrottor och andra till deras underhåll nödiga djur. Genom detta förfarande äro skogarne genomskinliga, småskogen utrotad, och emedan man fullkomligt beröfwat träden de sköna, nedhängande, breda grenarne, är ock hela ön betäckt med gräs och betesmark. Innewånarne äro alltid på rörlig fot, och hwarest de finna wildt, der afslå de barken på träden och göra sig hyttor deraf. Detta dödar träden, hwilka sedan wanligtwis förbrännas. Är på något ställe wildtet utjagadt, så antända de sina kojor och lägra sig på ett annat ställe, hwarest de förfara på samma sätt. Man kan således lätt göra sig en föreställning om landets beskaffenhet och utseende; det är till en stor del betäckt med wißnadt och förtorkadt gräs och wid hwarje steg företer det stammar och grenar af träd, som antingen äro döda eller halft förtorkade, eller om de ännu lefwa, äro beröfwade det nedra löfwet och till en del förbrända. Dock i de nejder, hwarest dalarne och slätterna äro fria från skog, är landskapet ganska skönt, och man kan ej förlika sig med den tankan, att det ej förr såsom boningsplats tagits i anspråk af den bildade menniskan. Nio mil från Hobart-Town gingo wi i en färja öfwer Derwent och togo wägen åt Launceston. Den lilla floden Jordan slingrar sig genom dalar och förser under sitt lopp flera sköna landtegendomar med watten. Följande en för mig sjelf obekant drift tog jag wägen utför floden Clyde, som är twå gånger så stor som Jordan. Derifrån trängde jag tio mil längre fram till en större flod och beslöt, att wid deß stränder tillbringa det öfriga af mina dagar. Denna flod hette Shannon och deß stränder betraktas såsom Van-Diemenslandets klassiska jord, emedan den för flera år tillbaka war samlingsorten för alla stråtröfware på ön; på en mils afstånd från mitt hem är ock den plats belägen, der deras förnämsta anförare Michæl Horde omkom. Shannon är en bergström och detta af häftigaste slag. Der han flyter stilla och lugnt, är den ungefär så bred som Themsen wid Windsor; på andra ställen brusar den med häftighet öfwer klippor och berg och bildar ganska romantiska wattenfall. Den skall komma från en stor sjö i det inre af landet; deß watten är så klart, att man öfwer allt ser deß botten, och så smidig, att man kan begagna det till twättning utan såpa. Jag har min bostad tät utmed deß strand, wid ingången till en skön dal. Den motsatta stranden är hög och klippig och bildar ett slags förskansning. En half mil från westliga gränsen af min lilla besittning flyter en annan flod, lika bred som Shannon och kallas Ruse, så att jag befinner mig på en halfö, ty dessa båda floder sammanträffa tre eller fyra mil längre ned, och om den förmodan är rigtig, att båda komma från samma sjö, bor jag på en werklig ö, af 7 engelska mils längd och 3 till 4 mils bredd.

Sedan jag något rangerat mig, företog jag en liten forskningsresa på ön; i sällskap med H:r Scott, som war landtmätare, wandrade jag ungefär 30 mil ifrån mitt hem på öns högsta punkt. Jag förmodar att en omständligare berättelse om denna resa ej är utan intresse; jag will derföre i korthet meddela den. H:r Scott hade en sammanrullad skottsk mantel på ryggen, jag ett täcke, som war sammansydt af 20 till 30 kängurunskinn. — Här må det wara mig tillåtet att inslika en liten berättelse om detta intressanta djur. Jag har nu ett sådant, som är så tamt, att det äter ur min hand och slekar mina händer såsom en hund. Ett sådant djur är i allmänhet stort som ett får; deß hufwud och manke äro små; öronen äro likssom harens i beständig rörelse; frambenen äro korta; fötterna hafwa fem tår eller fingrar, hwilka begagnas såsom händer, och nyttjas aldrig då djuret går. Bakfötterna hafwa stora klor. Med bakbenen, som wanligen äro så långa som hela kroppen, och swansen hoppar djuret så fort, att det wanligen går om jagthunden. Det står alltid upprät, undantagande då det äter. Detta djur har i sitt sätt att hoppa och att gå någonting så behändigt och så rörligt, att jag håller det för ett ganska wackert kreatur. Deß kött är ej fett, men mjukt och behagligt. Dessa slags djur äro här talrika och deras spår äro under wandringen i skogarne af mycken nytta. Honan har, likssom flera andra djur i denna del af werlden, en pung, hwari hon bär sina ungar. Jag är nu sysselsatt att inhägna en plats af ett tunnlands rymd, der jag will underhålla några af dessa intressanta djur.

När wi anträdde wår resa, togo wi twå betjenter och några hundar med oß. Den ene af karlarne bar wårt brödförråd, den andre en flaska rom, kött, the, socker och tillbehör. Strart bakom mitt hus höjer sig småningom en kulle till en höjd af 500—600 fot och är likasom hela nejden bewuxen med träd och gräs. Man tillåter egare af hjordar att afbeta de ännu ej utdelade jordstyckena, hwilka de, då en ägare tillträder dem, måste lemna. Dessa hjordar anförtros wanligen åt en eller twå menniskor, under det att egaren bor i Hobart-Town; följden deraf är, att man låter kreaturen ströfwa omkring öfwer allt, så att desamma blifwa fullkomligt wilda. Detta war ock fallet, när jag började att odla, och oaktadt herdarne drogo sig undan, äro dock kreaturen ännu på wåra egor och hafwa warit och äro för mig, likssom för hwarje annan nybyggare, det största onda, jag haft att kämpa mot. Ty knappast hade jag tagit min jord i besittning, förr än mina arbetsoxar råkade ut för en sådan hjord, der de ännu befinna sig, utan att jag kan återfå dem. Detta har helt och hållet stört min plan för arbetet och jag är twungen att med handarbete förrätta, hwad jag skolat göra med dragare. — Men jag återgår till mitt ämne. När wi nalkades floden Ouse, funno wi deß stränder afbrända af infödingarne.

Efter långt sökande funno wi en plats, der wi kunde komma igenom. Under tiden dödade wåra hundar en Känguru, och då wi ej hade tid att göra bruk deraf, så föllo hopar af korpar öfwer aset och uppåto det. Dessa korpar befinna sig här i utomordentligt stort antal; de äro af samma genus som de i Europa, men af olika species. De äro ganska stora, utmärka sig genom en hwit ring omkring ögat och äro listigare än bröderna i gamla werlden. På andra sidan om floden äro stränderna, om möjligt, än wildare än på denna sidan. På den förbrända marken gingo wi några mil framåt under oerhörda träd, då wi påträffade en herdekoja, der wi funno åtta menniskor, som några dagar förut woro hitskickade, för att uppföra en koja och göra en inhägnad för kreaturen. De hade lägrat sig wid en källa i en dal och der uppgjort en stor eld. Wi förenade oß med dem och beredde oß en måltid på Känguru. Wi bröto efter en stund åter upp och kommo wid solens nedgång till en wacker sjö. Den syntes wara 7 mil lång och bred i proportion och hade twå ståtliga öar i midten. Deß watten war mycket mjukt och klart, och ej djupare, än att man äfwen långt ute kunde se den ljusa sandbotten. Här lägrade wi oß och uppgjorde tre stora eldar, för att wärma oß och koka wårt the. En af oß affyrade sin bössa. På skottet följde ett dunder, som liknade åska och frambringade en storartad effekt. Wi gåfwo sjön namnet Echosjön. Wi befunno oß nu på en mycket hög punkt och sågo landet med sina berg ner under oß. Följande morgon togo wi afsked af detta natursköna ställe, sedan wi både wid solens upp- och nedgång beundrat deß prakt och sjöns spegelblanka yta, öfwer hwilken flyggorna från stränderna och öarne strödde ett ljuft melankoliskt tycke. En skön öppen dal förde oß upp emot floden, hwilken wi ej utan möda passerade. Wi gingo förbi flera kolonisters anläggningar; wår hund jagade ännu en Känguru och wi beredde oß en måltid. Efter den uppfriskande middagen fortsatte wi wår resa och kommo slutligen till Shannon. Här beträdde wi ett flackt landtstycke, så bewuxet med snår och krypwärter, att wi med stor möda kunde komma fort. Wåra lifsmedel woro nu slut och wi måste, inwid ett prägtigt wattenfall, åtnöja oß med bara the. I dessa trakter funno wi ahornträdet, ur hwars bark flyter en oljaktig saft. Det är omöjligt att föreställa sig den sköna himlen, huru deß hwalf förekom wåra ögon, då wi wid en stor brasa hwilade på wåra kängurutäcken; flammorna från elden belyste träden och flodens wikar, som utsträckte sig för wåra fötter och i hwilkas krystallklara yta återspeglades månens silfwerstrålar. Följande morgon bröto wi upp och fortsatte wår resa i rigtningen hemåt.

Wi hade på denna resa sett trakter, som ingen Europé förr oß besökt, och passerat öns högsta punkter. Min boning kan jag antaga till 2000 fots höjd öfwer hafwet och många gånger under wår wandring woro wi högre upp. Man kan lätt föreställa sig, hwilka sköna wattenfall man måste anträffa under sträckningen af en flod, som från en sådan höjd på ett afstånd af 30 mil sänker sig mot hafwet. Omedelbarligen framför min dörr har jag en bred, lugn flod, som liknar en sjö, öfwer hwilken jag medelst ett tåg och med lådan, deri min frus fortepiano förwarats, har bildat en färja, som så wäl motswarar sitt ändamål, att jag på en dag deruti öfwerfört 700 får. Och så är jag här en fullkomlig enwåldsherre; om någon will besöka mig, så måste han ropa från andra sidan, för att på färjan blifwa satt öfwer till min ö. — I floderna hafwa wi ej fisk, utan blott några kräftor, något ål och ett litet djur, som det ej lönar mödan att fånga. Stundom skjuta wi änder, som äro stora och goda. Wi hafwa ock ett slags dufwor, som äro ganska wälsmakande, och flera andra småfoglar. Deßutom finnes här Kakadoror och sköna Papegojor. Men den fogel, som är talrikast på denna ort, är ett slags skata; den sjunger twå regelmässiga stycken med en så klar och skön melodi, som man kan föreställa sig.

När jag tog i besittning det mig tillkommande jordstycket, war min plan, att uppbygga en grof hydda för mitt tjenstefolk, hwilken jag sjelf kunde bebo tills jag hunnit uppföra mig ett annat. Men förlusten af mina oxar twingade mig att för en längre tid taga hus i folkets boning. Denna består helt och hållet af materialier, hämtade från min jord, med undantag af spikarne, som jag medfört från England, och fönstren, som äro gjorda i Hobart-Town. Wäggarne bestå af planker, ungefär ett quarter breda och ett par tum tjocka. De äro twå fot nedslagna i jorden och wid taket fastgjorda wid en bjälke. De äro sedan öfwerdragna med murbruk, beredt af lera, jord och sönderhackadt gräs. Taket är betäckt med bark och ser ut som schiffer. Ännu har jag ej kommit att lägga golf, utan wi gå på sjelfwa marken. Då jag ej kommer mig ut med att köpa ett par nya oxar, som skulle kosta mig 1000 Rdr, så måste jag wänta tills något tillfälle gifwes att fånga wilda oxar. Denna omständighet förorsakar mig naturligtwis swåra bekymmer; dock besitter jag utom 100 får några kor och kalfwar, getter, swin och höns. Dessa sednare trifwas utomordentligt wäl, hwilket synnerligast härrör från de många gräshoppor, som äro dem en läcker spis.

Jag hör att det erbjudes tillfälle att afsända ett bref till det kära hemmet; jag skyndar derföre att i sådan egenskap öfwerskicka dessa rader. Det är märkwärdigt att tänka, att lifwets widriga förhållanden twingat mig till skiljsmässa från mina wänner, att utbyta deras sällskap mot en djerf och swärmisk utwandring. Så mycket jag än känner de uppoffringar och försakelser, den medför, så litet beklagar jag mig dock att hafwa kommit hit. Då jag tänker på att de flesta af min omgifning äro i fäderneslandet tilltalade för de gröfsta förbrytelser, så måste jag dock glädja mig öfwer det lugn och den trygghet, hwaruti jag kan lefwa ihop med dem. Jag wet, att det skall glädja Er, då I fån höra att jag befinner mig wäl, och att jag, om aldrig så långt skiljd ifrån Er, dock är med många förenad medelst wänskapens oupplösliga band.

PIUS IX.

Furst Ruspoli. Cardinal Amat. Cardinal-Stats-Secret. Gizzi.

Cardinal Franzoni. Grasselini, Gouvernatore af Rom.

Påfwen och Kyrkostaten.

Sedan längre tid tillbaka än ett årtusende består bland europeiska stater, såsom den enda af alla Carl den Stores skapelser, Kyrkostaten ostörd och, med undantag af 15 år, oantastad. Redan detta förhållande torde bewisa, att den tanka, hwilken denna stat har att tacka för sitt ursprung, war rigtig; och just den omständighet, att den kristna kyrkans synliga öfwerhufwud war i besittning af en oafhängig egendom och herrskare öfwer ett icke obetydligt land, gjorde att han bland de werldsliga furstarne kunde en lång följd af århundraden igenom upprätthålla sitt inflytande. Att påfwen war en walfurste kunde ej skada hans anseende under en tid, då det tyska rikets öfwerhufwud sjelf tillsattes genom wal och då magtens ärftlighet war fullkomligt obekant.

Men så klok och wäl beräknad den tanken än war, att inrymma kyrkans öfwerhufwud en oafhängig ställning i furstarnes råd, och så wälgörande detta skulle hafwa wisat sig, om tankan hade blifwit tillämpad, sådan den ursprungligen war, lika mycket måste förolämpandet af det gudomliga ordet: "mitt rike är icke af denna werlden," blifwa af skadliga följder. Ty lika litet, som det strider emot kristendomen att kyrkans öfwerhufwud besitter en wiß menskligt magt, lika oförenligt är det med deß sanna anda, att kyrkan såsom sådan kommer till werldslig magt och att de, hwilka ej i prunkande ord, utan i hjertat och sanningen böra ödmjuka sig, sträfwa för ett annat mål, än det, som den gudomliga kallelsen föreskrifwer. Skänken af kyrkostaten skulle höja påfwen öfwer det jordiska lifwets sorger, hans inkomster skulle derigenom göra honom oafhängig af altarets tjenst och sätta honom i tillfälle att lefwa efter sin höga kallelse. Men allt för snart frångick man meningen i allt detta. Presterskapet offrade sig åt mammons tjenst, och den skamliga handeln med aflat gaf, såsom wi weta, anledning till reformationen och deßutom till hwarje ädlare katoliks förakt för påfliga magten.

Att kyrkostaten då, i stället för att regeras af påfwen med tillhjelp af hans undersåtare, genom dem och för dem, betraktades såsom ett rike, hwilket skulle styras af kyrkans högst uppsatte män, och att kyrkostaten i Rom sammanbands med herradömet öfwer staten, lände båda till förderf, ty kyrkan gick under genom sträfwan efter yttre glans och staten skred ej framåt, emedan de, som styrde honom, ej hade hjerta derför och emedan den Cardinal, som helst förwaltade sitt werldsliga kall, omöjligen med samma ifwer och samma följd kunde sköta sin befattning såsom kyrkans tjenare.

Det är ett bewis för kristendomen och för Romarnes tålamod, att ett sådant tillstånd, ett tillstånd af en beständig inre strid, kunde så länge fortsättas; ja det är ett bewis för Roms odödliga lefnadskraft, att den för närwarande på fredlig wäg tyckes börja antaga en ny gestalt. Faran att deßa försök skola stranda kommer wisserligen ej ifrån någon slags öfwerdrift i framsteg, utan fastmer från Cardinalernas sträfwan, att använda sin magt mindre till statens lyckliggörande än för tillfredsställandet af egna egennyttiga afsigter. Och likwäl är det omißkännbart, att Rom och den romerska kyrkan ännu hafwa att wänta en stor framtid, då den närwarande krisen är lyckligen öfwerstånden; dock har Rom wißt ingen anledning till fruktan för nykatolicismen, hwilken ledes af just samma ytterlighet, som warit romerska kyrkans förderf, och som, för att insläppa ljuset, nedrifwer hela huset; den enda förlusten är några af deß medlemmar. Att den nya kyrkan sjelfdör, derom twiflar ingen.

Kyrkans fara och seger komma från annat håll; de ligga i uppfyllandet eller förbiseendet af budet: "du skall ej tjena twå herrar." Upphör påfwen att wara Cardinalskollegiets williga tjenare, såsom han hittills warit; upphäfwer han sig till oafhängig beherrskare i en wäl ordnad stat; blir hans makt stödd på folket; blifwa Cardinalerna åter hwad de förut warit, påfwens kyrkliga råd, genom hwilka den katolska kyrkans folk äro representerade; skiljas med ett ord kyrkostatens werldsliga element och kyrkans andliga regering med påfwen i spetsen; kommer kyrkostaten att regeras werldsligen och kyrkan andligen; syftar påfwen likasom i sin werldsliga magt, som ock i sin andliga till ett oinskränkt herrawälde och gifwer han genom regelmäßigt återkommande församlingar åfwen kyrkan möjlighet att på den oföränderliga grunden, hwilken lagd är, att uppföra ett wärdigt tempel åt sanningens Gud och afskudda det gamla och föråldrade; då är det möjligt, att katolska kyrkan ännu framträder i sin makt, för att lysa folken.

Den nuwarande påfwen, Pius IX, som förut hette Mastai Ferretti, föddes i Sinigaglia i Kyrkostaten den 13 Maj 1792. Härstammande från en greflig familj, som war i besittning blott af en måttlig förmögenhet, wille han egna sig åt militärståndet och begaf sig för detta ändamål till Rom, för att af den dåwarande påfwen Pius VII upptagas i den adliga lifwakten. Men hans begäran måste afslås, alldenstund han led af epileptiska sjukdomsanfall. Den unge grefwen fattade nu beslutet att helt och hållet försaka werldens nöjen och inträda på en lefnadsbana, som war alldeles motsatt den ursprungligen tillämnade, den presterliga. Han studerade nu theologi under Abeen Graziosi och tillwann sig sina förmäns fullkomliga högaktning, men kunde ännu ej för sin fortfarande sjukdoms skull antagas till prest. I sin fromma ifwer anställde han en pilgrimsresa till Loretto, för att anropa den heliga jungfrun om befrielse från sitt onda, och wände sig i samma ändamål till presten Strambi, som genom en fläckfri wandel och stor fromhet bland Italiens befolkning stod i rop för sin helighet. Katolska bladen förmäla, att denna man mottagit den unga grefwen med dessa ord: "Din sjukdom skall ej wi-

bare plåga dig." Han war ock ifrån denna stund återstäld. Wetenskapen har ingenting att inwända emot detta helande, ty den wet, att en fast orygglig tro hos den sjuke ofta förorsakat deß fullkomliga hälsa. Händelsen är emellertid den, att Mastai Ferretti fortfarande war fri från sin sjukdom. Med detsamma war ock den swårighet undanröjd, som hindrade hans inträdande i presterliga embetet. Han ingick först såsom prest wid S. Maria di via lata i Rom. När någon tid derefter under påfwen Leo XII en mission afgick till Sydamerikas westkust, slöt sig Mastai till densamma. Efter sin återkomst egnade han sig helt och hållet åt den wälgörande werksamhet, som redan sysselsatt honom såsom kanonikus, nämligen den religiösa tjensten för fattiga, för fader- och moderlösa barn, för sjuka i den H. Andes hospital. Den största förtjensten förwärfwade han sig såsom president för fattig- och försörjningsanstalten wid San Michele wid Tibern, hwars inrättningar genom hans efterträdares, Monsignore Morichini, skrifter äro bekanta öfwer hela Europa. Såsom belöning för denna werksamhet utnämnde honom Leo XII till Erkebiskop i Spoleto, dock uppgaf Masttai sjelfwilligt denna wärdighet, då anspråk derpå höjde sig från annat håll. I deß ställe erhöll han biskopsdömet Imola, hwilket embete gifwer sin innehafware syrwiwans på kardinalshatten. År 1836 befann han sig som påflig nuntius i Neapel, när Koleran utbröt derstädes. Nöden war förfärlig, ty der feladesej blott läkmedel och sjukwård, der fattades ock läkare, då de flesta i skändlig likgiltighet för sin pligt togo till flykten. Den påfliga nuntien blef stadens räddande engel. För att i någon mån afhjelpa det trängande eländet, sålde han sina ekipascher, sitt kostbara husgeråd, sitt silfwer och utdelade penningarne bland de olyckliga. Man såg honom i alla kojor, der det fanns någon sjuk, och hans exempel werkade oändligt på Neapolitanarne. Under hela tiden sjukdomen warade, såg man honom till fots skynda genom gatorna. "När de fattiga," sade han, "dö på gatorna, anstår det ej Herrans tjenare att åka i karosser". År 1840 inträdde han såsom kardinal i det heliga kollegiet. Wid sista påfwewalet utmärkte man honom såsom den der, jemte Lambruschini, Gizzi och Micara, ansågs gå längst. Micara skulle för de liberala i Kyrkostaten hafwa warit den önskanswärdaste, och de hade derföre utkastat den äfwentyrliga plan, att wid konklavens början utnämna honom till påfwe, såsom det en och annan gång skedde under medeltiden. Denna plan blef dock tillintetgjord och det stannade äfwen denna gång wid det regelmässiga walet genom konklaven. Det war 15 kandidater, som den 15 Juni inneslutit sig på walplatsen. Wid första walet förklarade sig 13 röster för Mastai, under det att de öfriga woro mera spridda. Ej heller wid den andra omröstningen uppnåddes det föreskrifna röstantalet af 34, oaktadt rösternas antal höjt sig till 27. Wid den tredje omröstningen erhöll han 27 wota. Wid fjerde omröstningen war ordningen hos Mastai, att tillika med andra kardinaler pröfwa woteringssedlarne. När den fjerde och trettionde rösten föll i hans hand, afdånade han. De jemte honom stående kardinalerna lyfte honom upp och förde honom till hans plats. Den utwalde sträfwade länge emot. På kardinalernas enträgna tillsägelse gick han slutligen in derpå, utbrytande med tårar i ögonen: "Se din owärdige tjenare, ske din wilja!" Det namn han erhöll, war Pius IX. Roms befolkning hälsade den gjorda utnämningen med ett obeskrifligt jubel, som tycktes framkallat ej blott af aktning för den waldes egenskaper, utan äfwen af hoppet om hans framtida werksamhet. Att de ej härutinnan tagit felt, har den nya påfwen tillräckligen wisat. Dock kommer han ej att tillfredsställa alla de önskningar, som det liberala partiet uttalat. Derom öfwertygar oß ej mindre den hittills gjorda erfarenheten, än den kännedom, wi hysa om påfwens öfwertygelse i politiska mål, en öfwertygelse, som gillar ett sansadt framåtskridande, men dertill wäljer förnuftiga medel.

Ludvig XIV i Versailles.

Följande berättelse om den så kallade store konungens lif i Versailles är hämtad ur en af hans tids memoirförfattare och gifwer en trogen, om ej smickrande bild af det fransyska hofwet och adeln, hwars förnämsta äregirighet under denna tid bestod deruti, att winna konungens gunst, och hwarföre man trängdes om de lägsta platser, blott man fick wara i hans tjenst.

Klockan åtta på morgonen, under det en tjenare tände upp eld i konungens sängkammare och Ludvig ännu sof, öppnade de tjenstgörande pagerna försigtigt fönsterna i det rum, som stötte till den kungliga sängkammaren, och borttogo den måltid, som war framsatt för det fall, att H. Majestät skulle hafwa nåden att under natten intaga någon förfriskning. Bontemps, förste kammartjenaren, som sof i samma rum, men klädde sig i ett annat, kom åter in och wäntade i stillhet, tills klockan utwisade den timma, då konungen hade önskat att blifwa wäckt. Han nalkades då konungens säng och sade: "Sir, klockan har slagit," hwarpå han gick ut i förmaket och förkunnade, att H. Majestät haft nåden att blifwa wäckt. Nu öppnades flygeldörrarne och Dauphin och hans barn, Monsieur och hertigen af Chartres, afwaktade den lägliga tidpunkten att stiga in och önska konungen "god morgon." Hertigen af Maine, Grefwen af Toulouse, Hertigen af Beauvilliers, som war första kammarherren, Hertigen af Rochefoucault, uppsyningsman öfwer garderoben, inträdde nu, åtföljda af den förste tjenaren wid garderoben, och medförde de kungliga kläderna. Wid samma tid lemnades företräde åt konungens förste lifmedikus och

lifchirurg. Bontemps gjöt utur en skål af guld winsprit öfwer konungens händer och Hertigen af Beauvilliers räckte fram kärlet med wigwatten, under det att Dauphin nalkades konungens säng och frågade, huru han hade sofwit. Sedan han uttalat en ganska kort morgonbön, förelade honom H:r von St. Quentin en mängd peruker, af hwilka konungen utmärkte den, som han för dagen wille bära. Sedan han uppstått, räckte Hertigen af Beauvilliers honom morgonrocken och H:r Quentin den utkorade peruken, hwilken konungen i egen hög person, märkwärdigt nog, påsatte sig sjelf.

Härpå aflägsnade sig konungen ifrån ballustraden, inom hwilken hans säng stod, satte sig i en ländstol bredwid kakelungnen och önskade la première entrée, hwilket den mera nämnde Hertigen och kammartjenaren upprepade med hög röst, hwarefter en tjenstgörande page insläppte alla dem, hwilka till följe af sin rang eller konungens särskilta ynnest woro dertill berättigade. Marchalken, H. wid garderoben och silfwerkammaren infördes nu. Hans Majestät underkastade sig nu barberarens operation, som förrättades af Quintin, hwarwid Bontemps höll spegeln och Carles de Guisne rakbäckenet. När detta war wäl öfwerstånbet gjorde sig Cavillebat, Markis de la Salle, Markisen de Louvre, såsom garderobsmästare färdiga, att betjena konungen wid påklädningen; men förr än detta war gjordt, befallte, konungen den så kallade grande entrée, hwilken räknades såsom en stor gunst för dem, som fingo företräde. Då en af de inkallade wisade sig i förmaket, nalkades H:r von Rassé, som hade till befattning att införa de audienssökande, och nämnde den inträdandes namn för Hertigen af Beauvilliers, som upprepade det för konungen, och då denne ej hade något att deremot inwända, skedde inträdet. Marschalker, biskopar, guwernörer i prowinserna, parlamentspresidenter och andra dignitärer inträdde nu i en lång rad. Ändtligen höres ett lätt knackande, och hertigen af Beauvillier gör sig i ordning att mottaga den inträdandes namn och meddela konungen detsamma, men dörren öppnas utan omständigheter, oaktadt den inträdande är hwarken en hög tjensteman wid staten eller kyrkan, utan — skalden Racine. Med lika så små omständigheter infördes Boileau, Molière och Mansard, som war konungens förste byggmästare.

Konungen är nu sysselsatt med sin klädsel, och hoffolket har nöjet att wara wittne till detta upplyftande skådespel. Pagen wid garderoben räcker Gabriel Bachlerier konungens strumpor och strumpeband; denne räcker dem åt konungen, som har nedlåtenheten att sjelf pådraga dem. En annan tjensteman öfwerräcker byrorna, wid hwilka sidenstrumpor äro fästade, en tredje påsätter konungen skorna. Twå rikt beklädda pager bortbära de af konungen aflagda kläderna. Denne knäpper sjelf till byxspännena. Härpå inbära twenne tjenstemän wid köket konungens frukost. Öfwermunskänken lemnar åt hertigen af Beauvilliers en bägare af guld; i denne gjuter hertigen win och watten, smakar derpå och räcker derefter kalken, sedan han åter sköljt den, åt konungen, hwilken nu dricker; Dauphin, sedan han lemnat en kammarherre sin hatt och sina handskar, räcker konungen en serviette, hwarmed han torkar sina läppar. Efter frukosten aflägger konungen sin morgondrägt och utbyter den mot statskläderna, hwarwid markis de la Salle understödjer honom. Denne räcker honom äfwen spetskragarne, likasåwäl som heligandsordens blåa band, under det att hertigen af Rochefoucauld spänner wärjan om konungen. Härefter faller konungen på knä i wrån mellan sin säng och wäggen och förrättar sin andra bön, uti hwilken de närwarande presterna instämma med sakta röst.

Nu ändtligen är Ludvig färdig att mottaga de främmande sändebuden, som begära audiens; sedan ett täcke blifwit kastadt öfwer sängen och förhängena nedsläppta, införes den spanska gesandten, hwarwid konungen sitter inom den förut omtalade ballustraden och jemte honom prinsarne af blodet och hertigen af Beauvilliers etc. Gesandten gör tre bugningar, hwarwid konungen lyfter på sig i det han aftar hatten, men sätter den åter på och intager sin förra plats. Gesandten, som emellertid börjat sitt tal, sätter hatten åter på, hwarefter prinsarne göra detsamma. Derefter kommer ordningen till några ståthållare i provinserna, hwilka på knä aflägga sin ed, sedan de lemnat swärd, hatt och handskar åt en af hofbetjeningen. (Forts.)

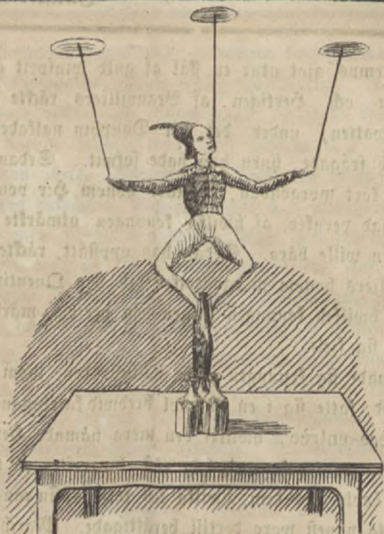
Guillotinen och deß Införande.

Allt har sin historia; allt som förekommit under tidernas ohämmade lopp; — det wälgörande, så wäl som det olycksbringande — det förskräckliga, så wäl som det hjertuppskakande, kan historiskt uppfattas och anwändas till nyttigt betraktande, och i motsats till en gammal skriftställare från medeltiden, som skref en bok, 700 sidor stark öfwer de wälgörande följder, som de under Kejsar Probus i Tyskland planterade winstockar medfört, will jag säga några ord öfwer den hufwudafhuggningsmaschin, som i Frankrike införts. Att jag ty wärr ej lyckas göra honom öfwerflödig, derom är jag öfwertygad.

Fasawäckande, men historiskt grundad är den omständighet, att före rewolutionen i Frankrike de grymmaste dödsstraff egde rum wid wissa utomordentliga förbrytelser. Så t. ex. blef den, som offentligen talat illa om konungen eller presterna, fastbunden wid en påle, en klubba lades wid honom och det tilläts hwarje wid exekutionen närwarande knekt, att med densamma gifwa delinquenten ett slag tills han dog; ett godt sätt för fanatici för thronen och kyrkan att uttala sin marterlust och att efter behag på offret för deras hämnd tillämpa det grymmaste dödssätt. Likaledes egde stympningen rum före sjelfwa afrättningen. Detta slags barbari utöfwades, såsom wi weta, hos oß ända tills för några år sedan. Öfwer all föreställning ryslig war afrättningen 1767 af en wiß Damiens, som gjort ett mordförsök mot den föraktlige Ludvig XV i Frankrike. Den grymma domen öfwer den olycklige war, "att han skulle lefwande sönderslitas mellan åtta hästar." — Det-

ta werkställdes werkligen. Delinquenten utsträcktes på marken; wid hans händer och fötter fastgjordes ett slags bandage af tjockaste läder och wid hwarje lem spändes ett par hästar. Man pådref dessa olika, hwilket så mycket mer förökade den olyckliga delinquentens marter. Ungefär efter en halftimma war han söndersliten. Flera tusen menniskor åskådade grymheten; ja man hörde till och med bifallsrop.

En stor tanka war det derföre, att franska nationalförsamlingen under den första perioden af rewolutionen, af hwilken man hoppades så mycket godt, men hwaraf så litet blifwit realiseradt, tänkte på det förslag, att afskaffa dödsstraffen. Detta gick dock ej igenom; men år 1790 uttalades ideen om det enklaste, fortaste och säkraste sättet för en afrättning, nämligen hufwudets afhuggande medelst en maschin. En offentlig uppmaning gjordes att inkomma med förslag och modell till en så beskaffad pjes. Bland tjogtals utkast och modeller, som inlemnades, antogs den af en läkare wid namn Guillotin, såsom den ingeniösaste och ändamålsenligaste. Fort och säkert, utan att skarprättarens darrande hand kan förlänga deliquentens dödsqual, skiljer den hufwudet från kroppen. Uppfinnaren dog af grämelse och sorg öfwer mißbruket af hans gjorda uppfinning. Wi känna alla af historien, huru oändligt mycket blod, som under denna omensklighetens period utgjöts och huru Ludwigs och Maria Antoinettes oskyldiga hufwuden föllo under guillotinen. Menniskowännen wänder med fasa ögonen från dessa rysliga skådespel och tackar Gud, att bättre åsigter gjort sig gällande af menniskolif och menniskowärde.

H:r Marwik från Tyskland, som uppehåller sig här i staden och roar deß publik med åtskilliga föreställningar i trollkonster af alla slag, i akrobatiska öfningar och dans, har för sin egen och sitt sällskaps utmärkta skicklighet tillwunnit sig publikens högljudda bifall. Ofwanstående plansch antyder på ett af hans lilla sons wackraste konststycken. Han utför den i sanning swåra attityd, att stående på en buteij, som hwilar på tre andra, balansera med trenne tallrikar. — Det är således med anledning wi anmäla H:r Marwik i publikens ynnest.

Det är för redaktionen af *Illustreradt Söndags Magasin* en särdeles tillfredsställelse att, på grund af den uppmuntran, som den hittills fått röna, nu kunna anmäla densamma till prenumeration för nästa år. Planen för fortsättningen blir ungefär densamma, som hittills följts, dock med iakttagande af strängt urval af de ämnen, som behandlas. Dessa komma hufvudsakligen att omfatta föremål af **historikt, biografiskt, etnografiskt** och **bellettristiskt** innehåll, med hänsyn på hvad nyaste utländska och inländska källor i denna väg erbjuda. En särskild uppmärksamhet komma vi att egna åt **naturalhistorien,** hvarutinnan vi tänka att gå läsarens intresse till mötes medelst en serie af afhandlingar, bearbetade med planscher efter vetenskapligt ordnande och rikhaltiga källor. Äfven skall redaktionens bemödande gå derpå ut, att illustrera bladet med planscher, så utförde, att de kunna motsvara billiga fordringar. — Priset blir detsamma som under nu utgående år, näml. 4 Rdr B:co för helt år och i proportion för tre, sex eller nio månader. De, som prenumerera hos redaktionen direkte, erhålla tidningen sig gratis tillsänd. — Prenumeranter på *helt år* erhålla vid dess slut, i likhet med hvad vi utlofvat för i år, en större, väl utförd lithografi. Götheborg i December 1847.

C. Petersen,
Lithograf och Boktryckare.

Nästa N:o utgifwes den 19:de Dec., kl. 7 f. m.

Götheborg, C Petersens officin, 1847.

ILLUSTRERADT
Utkommer hvarje Söndag. Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co
Enkla. N:o 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 12 Götheborg, Söndag d. 19 Dec. 1847. 3 Qvar.

LORD BYRON

Lord Byron.

Man skulle knapt kunna tro, att ett mörker hwilar öfwer den ort, der en man föddes, som för något mer än 60 år sedan skådade werldens ljus och som dessutom war mer utmärkt genom sin börd och sitt rykte, än hwad som kommer de flesta litteratörer till del. Likwäl är detta händelsen med George Noel Gordon, sedermera Lord Byron, som efter somliga uppgifter föddes i London, efter andra på sin moders landtgods wid Rayne i Skottland, efter andra åter i Dower. För alla dessa uppgifter har man tämligen tillförlitliga bewis. Riktigheten af den första intygas af skaldens egen halfsyster, Maria Leigh, och måste således wäl hafwa företräde framför de öfriga. Huru dermed än förhåller sig, så är det dock wisst, att han war född den 22 Januari 1788. Hans fader, John Byron, brorson till lord William Byron, af en familj, hwars stamträd går upp ända till Wilhelm Eröfrarens tid, war kapiten wid kungliga gardet och förde ett oordentligt och utswäfwande lif, hwarföre han ock kallades den tokiga Hans Byron. Efter sin första hustrus död, hwars förmögenhet han helt och hållet förstört, gifte han han sig med Miß Katarina Gordon, en flicka af högt stånd och beslägtad med det skottska konungahuset, och som låtit sig bedragas af Byrons intagande utseende. Äktenskapet kunde ej annat

än blifwa olyckligt. Den samwetslösa mannen gjorde ej allenast inom kort tid slut på hustruns förmögenhet, utan lemnade till och med sin unga maka och deras lilla son, för att gå till utlandet. Icke destomindre älskade honom den olyckliga med passion, och ingenting bedröfwade henne mer, än underrättelsen om den trolöses död, som timade i Valenciennes år 1791.

Med desto större kärlek omfattade hon deras enda son Georg, som, i allmänhet sjuklig och swag, deßutom led af ett särskildt ondt, i det han genom barnmorskans oskicklighet föddes med klumpfot till werlden. Till 1793 lefde hon med honom hos sina wänner i Banff i Skottland, hwarefter hon wände sig till Aberdeen. Först efter en längre tid war den unge Byron, hwars krafter woro fullkomligt uttömda genom ofta påkommande och ihålliga sjukdomar, i stånd att besöka den derwarande grammatikaliska skolan. Den wilde gossen utmärkte sig här ingalunda för någon wettgirighet och flit. Trots sin kroppsliga swaghet hängaf han sig åt de mest ansträngande förströelser och öfningar. I brottning och borning öfwerträffade han de äldre och starkare gossarne; i ridt, simning och roende kunde ingen med honom jemföras. Öfwer allt, der det gällde raskhet och mod, war han den förste. Anledningar fattades honom ej, att wisa sin öfwerlägsenhet och skicklighet: än förswarade han de swaga och oskyldiga emot förtrycket och öfwermodet, än hämnades han sig sjelf öfwer lidna förolämpningar, hwartill hans sjuka fot ej sällan gaf anledning.

Så skadliga dessa oregelbundna lekar wid första anblicken än ansågos wara, så woro de dock för gossens hela bildning ej utan nytta. Ty oaktadt den omständigheten, att det fria kringströfwandet i Skottlands berg, stärkte och stålsatte hans krafter, wäckte anblicken af den herrliga naturen tidigt hans skaldeanlag, hwilket han ock sjelf sedermera bekände. Utan twifwel måste man antaga, att den halsstarrighet, egensinne och öfwermod, som redan nu, och ännu mer i en framskriden ålder, utgjorde hans karakter, om ej framkallades, dock mycket stärktes genom detta fria och oregerliga lefnadssätt.

Af stor wigt för honom war en händelse, hwarigenom han i sitt tionde år plötsligen och emot all förmodan kom i besittning af lords- och pärswärdighet. Oaktadt wid hans födelse fem personer woro för handen, som före honom hade lagliga anspråk på denna höga wärdighet, så fogade sig dock händelserna så, att när lorden och pären William Byron dog, denna titel och wärdighet öfwergick på wår Byron, hwars fullständiga namn nu blef Georg Gordon Lord Byron! Han brydde sig emellertid ej mycket om sitt nya stånd Då en af kamraterna frågade honom, huru han kommit dertill, swarade han; med afseende på en bestraffning han lidit dagen förut: "Jag rår ej derför. Jag fick i går stryk för hwad en annan gjort; på samma sätt har slumpen gjort mig till Lord för det, som en annan lemnat. Jag tackar ödet lika litet för det ena, som för det andra; jag har ej bedt om någotdera." För hans lif war, såsom anmärkt är, denna händelse af mycken wigt. Hans nästa steg blef, att han undandrogs sin moder allt för klemmiga uppfostran och kom under uppsigt af grefwens af Carlisle, hwars son war af slägten Byron. Denne, betänkt på att gifwa honom en förnäm Engelsmans uppfostran, insatte honom först i skola i Harrow i London och gaf honom tillika till priwat handledare D:r Drury, hwilken genom att klokt lämpa sig efter gossens karakter, förwärfwade sig hans kärlek och förtroende, hwarigenom han sattes i tillfälle, att med lycka och framgång werka på den unga lordens uppfostran. Byron trifdes föröfrigt alldeles ej i Harrow. De gamla språken, hwarpå här lades mycken wigt, woro honom mycket motbjudande, hwartill orsaken wäl är att söka i den förwända underwisningsmethoden. Med ifwer deremot egnade han sig åt moderna studier, särskildt åt sitt eget språks och historias. Hade han en uppsats att utarbeta, för att sedan muntligen föredraga den, så löste han ständigt sin uppgift till lärarnes stora förnöjelse. De satte wid sidan af honom såsom hans medtäflare den sedan så berömda statsmannen Peel. I öfrigt följde Byron sina gamla wanor. Att rida, simma, ro och boras hade hos honom blifwit en passion.

År 1799 kom han till London, för att underkasta sin formwidriga fot en genomgripande läkarebehandling, hwilket ock werkligen så till wida utföll wäl, att Byron sedan blef i stånd att begagna sig af en wanlig sko och sålunda i det närmaste cachera fotens oformlighet. Efter slutad kur återwände han till Harrow. Under detta sitt andra wistande derstädes, författade han sina första dikter, hwartill hans kärlek till den unga, sköna Miß Chaworth eldade honom. Hans passion för denna flicka slog alltid djupare rot och knappast kunde han inwänta den tid, då skolferierna tilläts honom några weckors ledighet, att uppehålla sig på sitt gods Newstead-Abbey, i hwars grannskap Miß Mary bodde. En förbindelse med henne war hans högsta önskan, en sak, som hade sina stora swårigheter. Ty först och främst hade Miß Mary, som war några år äldre än Byron, böjelse för en annan friare; det herrskade deßutom emellan familjerna Byron och Chaworth en icke ringa och stark spänning, alldenstund Lord William Byron i en duell dödat Miß Marys far. Blott med möda kunde den unga skalden dölja sin smärta, då han erhöll underrättelsen om den älskades förlofning, och aldrig glömde han föremålet för denna sin första, glödande kärlek. De sånger som föranleddes häraf och som äro det fullgiltigaste bewis ör, deß styrka och renhet, lät han trycka i Mars 1807 under namn af "Lediga stunder," dedicerade till grefwen af Carlisle.

Wid denna tid afgick han till uniwersitetet i Cambridge; hade

han fått följa sin egen öfwertygelse, så skulle han hafwa ställt kosan till Oxford. I Cambridge fann han sig ännu sämre än i Harrow. Han war en fiende till de så kallade klassiska studierna och särdeles till Mathematik. Han besökte föreläsningar ytterst sällan och gick alltid sin egen wäg. Han författade satirer mot högskolan och deß pedantiska lärare, skref andra dikter, mest klagotoner öfwer sin försmådda kärlek, studerade för sig sjelf på sin kammare och roade sig med att dressera en björn, som han sade sig wilja uppfostra till sin wän och kamrat. Wid sin resa från uniwersitetet, der han quarstannat i knappa twå år, quarlemnade han sin björn, med den maliciösa anmärkning, att man wäl måtte gifwa honom den första lediga plats wid Akademien.

En af den sedermera så berömdworbna Lord Brougham gjord recension af Byrons dittills utgifna dikter war skoningslös och på samma gång orättwis. Byron kände sig så sårad, att han begynte skrifwa den bitande satir, som blifwit bekant under namnet "Engelska Barder och Skottska Kritiker," men blott förstods af dem, som egde en djupare kännedom af engelska litteraturen. Den unge skalden war så uppbragt, att han i hettan äfwen angrep män, som ej förtjente en sådan behandling. Flera af dem, med hwilka han stod i wänskaplig förbindelse, t. ex. Thomas Moore och Walter Scott spela i dessa dikter en slät role. Byron bemödade sig ock derföre att undertrycka dessa dikter, hwilket dock tillintetgjordes genom bokhandlarnes begär, att förtjena penningar och genom andra omständigheter. För öfrigt bidrog detta mißkännande af hans poetiska gåfwor mycket att i hans hjerta wäcka det gräll och hat mot Engelsmännen, hwilket sedan närdes och förökades af flera omständigheter. Sedan han en tid offrat sig åt förströelser af alla slag och derigenom ej allenast undergräft sin hälsa utan äfwen sin kassa, drog han sig tillbaka ur sällskapslifwet, hwars själ han warit, till sitt landtgods Newstead-Abbey, der han mest sysselsatte sig med läsande. Stundom syntes han här till och med menniskofiendtlig. Så t. ex. lät han öfwer en engelsk dogg, som war honom mycket kär, uppresa en grafwård med följande märkwärdiga inscription: "Här hwila de döbliga quarlefworna af en, som egde skönhet utan fåfänga, kraft utan förmätenhet, mod utan twts — menniskans alla dygder utan deß swagheter. Detta loford, skrifwet öfwer en menniskas aska, skulle wara ett groft smicker, men är här blott en förtjent ereurans gärd åt Boatswain, hunden o. s. w." Byron war så mycket mißmodigare, som han ej just hade orsak att wara nöjd med sitt förra lefnadssätt, hwilket war temligen fritt och sedeslöst. Han sjelf säger i anledning deraf: "Jag war hwarken en Josef eller en Scipio, och dock kan jag försäkra, att jag ej förförde en quinna." Och i sanning tala omständigheter för sanningen af detta påstående, men twå wissa äro dock hans dåwarande utswäfningar. En lång tid hade han drifwit omkring på Londons borplatser, på win- och spelhusen, ja på ännu sämre ställen, tills hann fann dessa oädla förnöjelser äckliga och drog sig tillbaka från den förföriska hufwudstaden till den landtliga ensamheten.

Nu fattade han planen, att göra en lång resa, som uppsköts endast för att intaga sin plats i parlamentet. Detta skedde den 13 Mars 1809. De kränkningar, som han wid detta tillfälle erfor, stämde honom ännu fiendtligare emot sina landsmän. Han hade hoppats, att hans förra förmyndare, grefwen af Carlisle, på åligt sätt skulle introducera honom i pärernas hus; men denne nekade dertill. Utom denne hade han ingen, till hwilken han kunde wända sig och stod blott med högst få af parlamentets ledamöter i någon förbindelse; han måste alltså gå ensam. När han anmäldes och inträdde i salen, kom ingen emot honom, ingen talade med honom. Först, när han aflagt sin ed, wälkomnade honom lordkanslern med ett hjertligt tal; men Byron war så uppbragt, att han ej kunde beswara denna hjertlighet. Han öfwergick på oppositionens sida och lemnade huset efter några ögonblick.

Nu träffade han förberedelserna till sin resa, hwilken han anträdde den 11 Juni 1809, beledsagad af en slägting, den utmärkt bildade John Cam Hobhouse. Denna resa har han besjungit i båda de första sångerna af sin stora dikt Childe Harald. Utom nämnde wän medtog han en Tysk och sin kammartjenare William Fletcher, som i 20 års tid tjente honom med trohet. Hans afsigt war att genom Frankrike och Italien resa till Grekland, men kriget hindrade denna plan. Han seglade derföre från Falmouth till Portugal. Den 7 Juli landade han i Lissabon, der han blott tio dagar uppehöll sig; ty staden befann sig i ett så regeringslöst tillstånd, att mord dagligen begingos på deß gator. Engelsmännen, ehuru landets befriare, woro minst säkra. Byron sjelf blef anfallen, och blott den omständighet, att hans sällskap war försedt med wapen, räddade honom. Han fortsatte sin resa till Spanien, hwilade någon tid i Sevilla och Cadix och afgick derifrån till Albanien.

Om hösten 1809 landade han i Epirus. Sedan han genomströfwat landet, besökte han Janina, den grymme Ali Paschas hufwudstad. Paschan lät på det mest förekommande sätt mottaga Lorden och inböd honom till sin födelseort Tepelem. Byron mottog inbjudningen. Paschan wisade honom alla upptänkliga äreбetygelser, och då Lorden ämnade afresa till Morea, erböd han honom en lifwakt af 50 man, hwilket Byron afslog. Ifrån Janina genomreste han åtskilliga trakter af Grekland, uppehöll sig dock ej länge på något ställe, men längst i Athen, dit han ankom i December.

(Forts.)

———∘❍∘———

Ludvig XIV i Versailles *).

Konungen gjorde slut på la grande entrée genom utropet: "till konseljen," hwarpå han omedelbarligen skyndade in i sitt kabinett, hwarest en mängd tjenstemän mötte honom, åt hwilka han utdelade befallningar för dagen. Till biskopen af Orleans, som war hans förste almoseutdelare, sade han, att han wille höra messan icke half tio utan först omkring kl. 12; till sin hofmästare, att han wille supera i sina enskildta rum och i gala; till Bontemps, som tillställde honom hans ur, att han wille besöka de fems hof; till garderobens föreståndare, att han wille fara ut kl. 2, klädd i mantel och muff. Sedan tog han plats wid öfra ändan af ett med grönt sammet öfwerdraget bord; bredwid honom suto Dauphin och andra dignitärer af högsta rang. Efter slutet af konseljen begaf sig Ludvig till kyrkan och utdelade i förbigående lösen åt gendarmerna, dragonerna och musketiererna.

Under messan uppförde konungens musikanter en af Abbé, Robert komponerad Motette. Kl. 1 underrättade Markis de Livry med en staf i handen, att middagen wore framsatt, hwarefter Ludvig, beständigt ledsagad af en af cheferna för gardet, drog sig tillbaka till sina rum, dit twenne betjenter buro ett bord, som redan war serveradt. På hwarje rätt hade man smakat förut. Efter slutad diné steg konungen i en wagn, som wäntade wid marmortrappan, och for till de fems hof, hwarest hertigarne af Chartres, Bourgogne och Maine förlustade sig med detta omtyckta spel. Kl. 3 besökte han madam Maintenon, der han dagligen tillbragte en à twå timmar, sittande midt emot henne i en ländstol wid kaminen. Stundom war Racine närwarande, som då föreläste något af sina dikter. Twå af dessa, Ester och Attalia, Racines förnämsta stycken, uppfördes af madame Maintenon och hofwets unga damer till konungens stora förnöjelse Läsningen eller representationen slutade tidigt, och omkring kl. 10 aflägsnade sig Ludvig, sedan han någon tid särskildt underhållit sig med fru Maintenon, som emellertid gått till sängs. Nu följde i kungliga rummen stora supeen au grand couvert.

Sedan konungen hade satt sig, uppfordrade han Dauphin och de öfriga prinsarne att taga plats och supeen begynte, under hwilken sex adelsmän stodo bakom konungens stol, för att betjena honom. När konungen önskade dricka, ropade öfwermunskänken högt: "en dryck för konungen," hwarpå twå af hans förnämsta tjenare presenterade konungen en silfwerbägare och twå flaskor, på hwilkas innehåll munskänken förut smakat. Under måltiden uppfördes musik och en mängd hoffolk och andra personer af rang, som woro närwarande, suto eller stodo omkring i rummet. På samma gång som konungen uppstego de alla. Denne begaf sig nu till stora salen, dit hoffolket följde honom, samtalade här på stående fot några minuter och drog sig sedan med en kort bugning undan till sin familjs rum.

Wid midnattstiden gick konungen till sängs, ej ens då utan en mängd ceremonier. I sofrummet, der en kall måltid war i beredskap, återsåg konungen sina hofherrar. Han lemnade nu sin hatt och sina handskar åt markisen de la Salle, afknäppte sin sabel och läste så en bön, hwarefter kaplanen med warljus i händerna uttalade en annan för konungen och meddelade honom, att messa skulle hållas kl. 9 följande morgon. Konungen intog nu sin stol och räckte sitt ur och sin reliklåda åt en kammartjenare. På frågan: af hwilken konungen wille blifwa lyst, utmärktes hertigen af Chartres med detta wedermäle af kunglig gunst och tog ett warljus i hwardera handen. Konungen aftog nu det blåa ordensbandet, hwarpå twå tjenare i knäböjande ställning afdrogo hans skor och strumpor. Dauphin öfwerräckte nu åt honom en parfymerad nattskjorta och konungen reste sig, för att påtaga sin nattrock, hwarpå han med en lätt nick afskedade hofherrarne; likttidigt ropade en af dessa: allons messieurs, pas sez! Le grand coucher war således slutad och blott prinsarne och de personer quarstannade, som warit närwarande wid le petit lever. Konungen sätter sig nu på ett slags sittstol. Quentin kommer och ordnar hans hår, i det att twå tjenare hålla ett ljus och en spegel. Hertigen af Rouchefaucolt gifwer härpå konungen hans nattmössa och twå näsdukar. Nu utgå alla närwarande, blott läkaren quarstannar hos konungen i enskildt samtal. Slutligen blir Ludvig alldeles ensam, lemnad åt den hwila, han så wäl kan behöfwa efter så många och orimliga ceremonier. Bontemps stänger nu dörrarne, tilldrar sänggardinerna och lägger sig i samma rum, der Ludvig hwilar.

*) Fortf. och slut fr. föreg. N:r.

Hamburgs Brand 1842.

Den fruktanswärda eldswådan, som ifrån den 5 till den 8 Maj 1842, på en tid af mer än 80 timmar, förhärjade hjertat af Hamburg, denna Tysklands största handelsstad, och hwilken brand i werldshistorien har få sina likar, är wäl för de flesta af wåra läsare redan bekant. Må det likwäl tillåtas att här lemna en närmare öfwersigt öfwer denna märkwärdiga händelse.

Wi wilja förutskicka några historiskt-topografiska underrättelser, som kunna tjena till belysning af den berättelse, som skall följa.

Hamburg ligger på högra stranden af Elben, wid den i denna flod fallande Alstern, ungefär 18 mil från Nordsjön, under 53 grader 34 ½ minuter nordlig bredd och 27 grader och 56 minuter östlig längd. Den leder sitt ursprung från Carl den Store, som 803 här uppbyggde en skans emot Wenderna och Slaverna.

Denna skans eller borg kallades, med anledning af deß skogiga omgifningar, Hamma Burg, som wäl förstördes 810 af Wilzerna, men samma år åter uppbyggdes af Eridag v. Mayndorff. År 811 byggdes här en kyrka, som inwigdes af erkebiskopen af Trier under Carls frånwaro. Redan i 12:te århundradet blef Hamburg en wigtig handelsstad. I trettonde århundradet stiftade den tillika med Lybeck det under namnet Hansa så namnkunnigwordna handelsförbundet, efter hwars upplösning år 1630 staden blef nära förenad med Lybeck och Bremen. År 1611 erkändes Hamburg såsom en fri riksstad. Från år 1810 till 1814 war den såsom hufwudstad i departementet Elbemündung införlifwad med franska kejsardömet och led mycket genom det förtryck, som utöfwades af de omenskliga härförarne Davoust och Vandamme. Men år 1814 den 26 Maj återstäldes stadens gamla författning och 1815 biträdde den såsom fristad det Tyska Förbundet. Den egentliga eller inre staden, som ligger i en halfcirkel wid Elben, består af twå delar, die Alt- och Neustadt, den sednare liggande wester ut och bygd efter 1685, båda skilda genom en kanal, som förenar Elben med Alster, deßutom bestående af fem församlingar, af hwilka Peter och Jacob i norr, Nikolaus och Katharina i sydwest och sydost bilda Altstadt, Michaeli deremot hela Neustadt. En tredje indelning är efter borgarmilitären i 6 bataljons- och 48 kompanidistrikter, med hwilka skattedistrikterna äro förbundna. Talrika kanaler genomskära staden. På sydsidan begränsas densamma af Elben och några kanaler, på de öfriga sidorna af en graf och de till restande spatsergångar förwandlade wallarne, genom hwilka 7 portar föra in i staden: i söder Sand- och Brookthor, i öster Deich-, Stein- och Ferdinandsthor, i norr Dammthor, i wester Altona- och Millernthor. Med staden äro förbundna twå förstäder: S:t Georg i öster och S:t Pauli i wester, genom hwilken Hamburg sammanhänger med Altona. Den inre stadens största utsträckning ifrån wester till öster belöper sig till 8000, ifrån norr till söder till öfwer 6000 hamburgerfot. Husens antal uppgå till öfwer 8000 och innewånarne till 120,000, och med inberäkning af det till staden hörande gebietet till 150—160,000. Till detta höra, utom de redan nämnda förstäderna, die Geestlande med 19 byar, die Marschlande, amtet Ritzebuttel wid Elbes mynning, amtet Bergedorf (die Vierlande), hwilket Hamburg besitter gemensamt med Lybeck.

Elden utbröt Christi Himmelsfärdsdag den 5 Maj emellan kl. 1 och 2 på morgonen, på Deichstrasse, efter allt hwad man kunnat utröna, i en Cigarrfabrik. Den utbredde sig snart till den nära belägna Steinwiete. Säker genom ändamålsenligheten och werksamheten af de hamburgska släckningsapparaterna, som hittills gällt såsom mästerliga och prisats såsom de bästa i hela Tyskland, hwarföre ock Hamburgerboerna hittills aldrig det minsta oroat sig wid uppkomna eldswådor, aktade man i början ej derpå, men flera omständigheter gjorde att elden fick stark öfwerhand: en temligen häftig wind, den starka torkan, som hade warat flera weckor och som naturligtwis gjorde trädwirket så mycket mottagligare för elden, och slutligen brist på watten i kanalerna, som genomskära Hamburg, alldenstund det wid eldens utbrytande war ebb. Olyckligtwis angrep elden snart flera närbelägna magasiner, hwaruti förwarades stora förråd af olja och spirituosa. En del deraf lät man för säkerhets skull rinna i kanalerna, men det uppsteg ty wärr ur dessa i sprutorna och gjorde sålunda det onda ännu wärre, i det man i egentlig mening gjöt olja på elden. Sålunda grep den omkring sig med rasande häftighet, hånande alla släckningsanstalter, ehuru sprutorna från Hamburg snart understöddes genom dem från kringliggande orter, såsom Altona, Bergedorf, Ottensen, Eimsbüttel, Wandsbeck. Kl. 10 på morgonen lågo redan 27, om middagen 50 hus i aska. En stormig sydwestwind, som uppstod wid middagstiden, dref flammorna i nordöstlig rigtning till Hopfenmarkte, hwarest stod en af Hamburgs fem hufwudkyrkor, märkwärdig genom sin höga ålder — den war 500 år gammal, 400 fot lång, 150 fot bred, med ett 400 fot högt torn, som först fullbordades i sitt dåwarande skick 1657 — och utmärkt för sitt sköna klockspel. Kl. 4 e. m. angrepo lågorna tornet, hwartill ett högt under åsen fästadt höknäste, hwari gnistor föllo, skall hafwa warit anledning. Koppeln war betäckt med koppar och det under densamma befintliga trädet war nästan det enda för eld mottagliga material, som fanns. Redan sedan middagen såg man rök frambryta från tornets springor. Alla för handen warande krafter begagnades för att anwända watten, men förgäfwes. Ett fruktanswärdt intryck måste det hafwa gjort på de talrika åskådarne, att klockspelet af hettan satt i rörelse började ringa af sig sjelft och fortfor dermed tills klockorna smälte. Ej mindre än 6 sådana hängde i tornet, den största 10,000 skålpund tung, hwilka allesamman blefwo uppsmälta. När kl. 3 på e. m. hela den öfra delen af tornet redan stod i lågor, woro ännu tre arbetare ofwanför, för hwilka återgången war afskuren. Det blef för dem ingenting annat öfrigt än att störta sig ned. Sönderkrossade nådde de jorden. Kl. 5 sjönk tornet tillsamman in åt kyrkan, som war fylld med en stor mängd möbler och effekter, hwilka blefwo lågornas rof. Den nu i sin helhet brinnande kyrkan blef en wåldsam eldhärd för hela grannskapet. Härifrån utbredde sig nu elden öfwer gamla Börsenhalle till Bohnenstrasse och ända bort till gamla börsen. Förhoppningen att med sprutor uträtta något war helt och hållet förgäfwes. Det blef nu fråga om att sätta en gräns för eldens raseri genom luckor eller mellanrum af betydligare utsträckning. Då nedrifwandet af husen för detta ändamål gick allt för lång-

samt, måste man besluta sig, dels att skjuta ned husen utifrån, dels att spränga dem genom minor, hwartill ingeniörerna wid hamburg-bergedorfer-jernbanan med enträgenhet rådde. Denna bana hade redan genom transport af sprutor och släckningsmaschiner från Bergedorf ådagalagt sin nytta, och blef sålunda på ett ganska wärdigt sätt inwigd, twå dagar förr än det högtidliga öppnandet af densamma skulle försiggå. Widare tjenade den till fri transport för hela skaror af sådane, som flygtade från den brinnande staden, synnerligen swaga och orkeslösa personer.

Redan den 5 om aftonen började man att spränga hus, dels genom kanoner och haubitser, dels genom minladdningar, som anbragtes i källarne, hwarwid husen ej flögo i luften, utan störtade tillsamman och, så mycket som möjligt, gjorde proceduren oskadlig för menniskor och angränsande hus. Om natten sprängde man ej allenast den gamla börsen och en mängd priwathus, uti hwilka utrymningen tillkännagafs en timma förut, utan ock det ärewördiga, omkring år 1214 uppförda, 258 fot långa rådhuset. Längre än 500 år hade det stått på detta ställe och undergått blott få förändringar. Senaten, som under hela branden förblef i permanent session, hade förlagt sina församlingar till stadshuset på der neue Wall och ådagalade i alla sina mått och steg beslutsamhet och kraft. Äfwen den 1825—26 bygda banken, som man hoppades rädda genom rådhusets sprängning, blef ett rof för lågorna. Lyckligtwis hade man haft tid att rädda bankens böcker; bankens i silfwer bestående walutor woro utom all fara, ty det låg i eldfasta hwalf, som kunde sättas under watten. Hela natten emellan den 5 och 6 dundrade kanonerna, men då Hamburgs 24-pundiga kanoner ej woro tillräckliga och det i Hamburg och Altona befintliga krutet war uppskjutet, requirerades grofware artilleri och mera krut från Stade och Hamburg, hwilket ock öfwerfördes medelst engelska ångfartyg. Äfwen ifrån Glückstadt, Lybeck, Harburg, Luneburg o. s. w. inträffade sprutor. Under loppet af den 6:te, då en häftig wind blåste upp från sydost, och som hotade den westerut och högre upp liggande Neustadt, utbredde sig branden öfwer die Altewall- och Neuewallstrasse till gamla Jungfernstieg, såsom wi weta en af Hamburgs skönaste gator wid Alsterbassinen, omgifwen af rexande promenader. De flesta af de dittills brandskadade hade med sitt gods flyktat till denna trakt och alla gator och platser i detta quarter woro öfwerfylda med huswilla. När elden framträngde ända hit, uppstod en förwirring som gaf ett fruktanswärdt spektakel. Många saker kastade man, för att rädda dem, i Alstern och kanalerna, men elden angrep äfwen wattnet, hwars yta war betäckt af olja och spirituosa och flera båtar med menniskor och mobilier antändes och uppbrändes. För att åtminstone rädda det tillstötande Gänsemarkt, nya Jungfernstieg, Esplanaden o. s. w., sprängdes genom det ifrån Hanower komna artilleriet de närmaste intill Gänsemarcht liggande husen af gamla Jungfernstieg, hwaribland twenne betydliga hoteller: die alte Stadt London och Streits Hotel, hwarwid ty wärr öfwerfyrwerkaren och twenne artillerister förlorade lifwet, men ändamålet med sprängningen wanns fullkomligt. Redan förut woro några och tjuge wid sprutorna anställda karlar omkomna; att Hamburgs reguliera liniemiltär, som är 800 man, war i oupphörlig werksamhet, behöfwer knappast tilläggas. Deßutom hade man ett hjelpsamt biträde af handtwerkare med deras gesäller och lärlingar, af öfwer 600 handtwerkare ifrån Altona, jemte en afdelning af danska soldater, matroser och skeppsfolk o. s. w. Men deras krafter togos så i anspråk, att senaten d. 6 måste låta utgå en kallelse till alla borgare, som fått sina familjer i säkerhet, att aflösa de till döden utmattade arbetarne; en order, som alla borgare gjorde sig ett nöje af att hörsamma.

Emellertid flydde de, hwilkas boningar elden redan angripit åt alla sidor med sina waror och effekter, särdeles till Altona, hwilkas innewånare kärleksfullt upptogo de olyckliga, till Bergdorf, der enahanda gästfrihet utöfwades, till Damruthor o. s. w. I stadens närmaste omgifning och uppå wallarne lägrade sig tusentals menniskor jemte sina effekter, till en del afwaktande den tidpunkt, då deras öfwergifna boningar åter blefwe i det skick, att de kunde bebos. Det inträdde naturligtwis stor brist på transportmedel och priserna på desamma stegrades otroligt, så att blott de rika kunde begagna sig deraf.

Först natten mellan d. 6 och 7 Maj uppnådde den från alla sidor bekämpade elden sin kulminationspunkt. Ännu en af Hamburgs fem kyrkor blef ett rof för lågorna. Ifrån gamla Jungfernstieg wältrade sig eldhafwet till Bergstrasse och den 224 fot långa och 135 fot breda Peterskyrkan, hwars spetsiga, af tegel bygda torn, som ansågs såsom det högsta af detta material uppförda torn i Tyskland och deßutom beundrades för deß regelmässiga och konstfulla stil, twå gånger fattade eld, men twå gånger släcktes. Oaktadt den största sorgfällighet och ansträngning att rädda detsamma, råkade det för tredje gången i brand kl. ½ 8 på morgonen och instörtade kl. 10. Till all lycka blef kyrkans stomme till största delen oskadad. Kyrkan hade stått ett halft årtusen, ty år 1342 lades första grundstenen; tornet hade blifwit fulländadt 1512; och den sköna orgeln 1516. Äfwen denna kyrka prydes af ett 1750 uppfördt klockspel, som hwarje timma spelade en koralmelodi. Genom hettan satt i rörelse, anstämde det melodien; Allein Gott in der Höhe sey Ehre. Detta war kyrkans swansång. Af de tre tornen, som bildade Hamburgs wapen, war nu intet mera öfrigt, i det att det äldsta, det på domkyrkan, redan 1803 måste för bristfällighets skull nedtagas. I grannskapet af Peterskyrkan gjorde elden i nordöstlig rigtning rasande framsteg och förstörde den stora och lilla Paulsstrasse, Jucht-

hausstrasse, det 1614 uppbygda, 283 fot långa tukt-, arbets- och fattighuset, det stora spinnhuset, Holzdamm, Rosenstrasse, Lilienstrasse o. s. w. Stormen från sydost war så häftig, att lågorna från detentionshuset, af hwilket endast taket förstördes, satte i eld den på andra sidan wallen liggande Ferdinandsthor. För den till största delen illa bygda Jacobi församling med sin kyrka, för de nya skol- och gymnasiibygnaderna och för den med menniskor och effekter fullproppade förstaden S:t Georg, som för öfrigt genom wallen och den breda stadsgrafwen är skild från den öfriga staden, war allt att frukta, ty man war ej ens genom betydligt afstånd säker för de byggnader, som lågo för winden.

Ändtligen på fjerde dagen, den 8:de, kl. 1/2 12, lyckades det att hämma elden, hwartill tre dagar förut från London ankomna ångsprutor werksamt bidrogo. Dessutom hade det om natten kommit ett häftigt regn, hwilket wäl i sin mån gjorde hwad det kunde. Sydwestwinden hade räddat en högst wigtig del af den inre staden, der de rikaste grossörerna bodde och der de dyrbaraste och största warulagren förwarades, och man kunde i all olycka skatta sig lycklig, att elden ej gripit widare omkring sig, då, efter dess förfärliga framfart den första dagen, man hade anledning att befara hela stadens, åtminstone den gamla delens fullkomliga förstöring. Med enkla, men själfulla ord förkunnade stadsrådet för sina medborgare eldens upphörande. De äro så sköna, att wi göra oss ett nöje att här meddela dem: "Wänner, medborgare! Med den allsmägtiges hjelp och genom wåra medborgares, wänners och grannars ansträngda werksamhet och uthållande ifwer har det lyckats oss att kufwa den förfärliga brand, som lagt en så stor del af wår sköna stad i aska, och såsom sakerna nu stå, wåga wi hoppas att wi ej widare hafwa något att frukta. Låtom oss nu wara fasta i wårt mod, i wår tro och i wårt broderliga anslutande till hwarandra; låtom oss fortfarande hålla alla wåra krafter i werksamhet. Wårt älskade sköna Hamburg är ej förloradt, och wåra arbetsamma händer skola, om ock småningom, på månader och år åter uppbygga, hwad det fruktanswärda elementet förstört på timmar och dagar. Gud ware med oss!"

Men omätlig war den gjorda skadan. Efter de genom quartermästarne för borgarmilitären offentliggjorda beräkningar blefwo genom eldswådan förstörde på 61 gator och offentliga platser 1,749 hus, 488 handelsbodar och kontor, 474 källare, alltså inalles 4,219 eldstäder, dessutom 102 wärdshus och krogar och 9 stallar. I de förstörda husen bodde 19,995 menniskor; deribland 30 adwokater, 29 läkare, 26 bagare, 34 bokbindare, 31 boktryckare, 12 bokhandlare, 341 handelsbetjenter, 26 färgare, 52 krydkrämare, 20 instrumenthandlande, 8 juwelerare, 430 köpmän, 33 klampare, 32 hyrkuskar, 29 kypare, 106 mäklare, 82 målare, 61 murare, 10 mekaniker, 27 musici, 34 galanterihandlerskor, 22 sadelmakare, 27 slagtare, 279 skräddare, 250 skomakare, 32 tapetserare, 95 snickare, 27 wäfware, 34 urmakare, 24 winhandlare, 94 wärdshuswärdar, 26 sockersjudare o. s. w. De afbrända tomterna intogo en rymd af 3,756,000 quadratfot, nästan lika stort som hela staden Leipzig. En sjettedel af innewånarne blefwo brandskadade, efter husens antal en fjerdedel af hela staden lagd i aska. Wärdet af de afbrända egendomarne steg till 144 millioner Mark Hamb. B:co. Wärdet af mobilierna uppgick till omkring 90 millioner R:dr. Af offentliga byggnader afbrändes, utom de redan nämnda kyrkorna, en mindre, Gertruds kapell, uppfördt 1391, widare twå judiska synagoger, rådhuset, gamla börsen, banken, börsenhalle, kommershuset, Eimbeckska huset, der Hamburgs domstolar woro förlagda, under hwilket fanns den storartade rådswinkällaren, rik på win och det så kallade eimbeckska ölet, som gifwit byggnaden sitt namn, kötibazaren, de ofwan nämnda straffanstalterna, hospitalet på Neuer-Wall, posthuset. Tillintetgjorda woro widare flera offentliga bibliotheker, såsom patriotiska sällskapets, läkareföreningens, juridiska föreningens, börsenhalles, harmoniska sällskapets och skolföreningens, hwartill kommer 10,000 böcker, som uppbrändes i de särskildta boklådorna. Af hoteller förstördes de största och dyrbaraste, till antalet 17, hwaribland Belwedere, Stadt Paris, alte Stadt London, Streits hotell, der Kronprinz, hotel de S:t Petersbourg, der König von England, der König von Schweden, widare Schweizer- och Alsterpawiljongen.

Bibehållna äro deremot, hwad de offentliga byggnaderna beträffar, de öfriga kyrkorna, barnhuset, nya skolhuset (Johanneum), nya börsen. Bland dessa war Jacobs kyrka, Johanneum och nya börsen i wärsta fara. Johanneum hade den omständigheten att tacka för sin räddning, att detsammas fönster tillmurades inifrån och att en stor spruta anwändes enkom för detta hus. Det blef fullkomligt bibehållet, likasom nya börsen, hwilket syntes så mycket märkwärdigare, som densamma, ehuru isolerad, dock stod midt i det böljande eldhafwet. I öfrigt war räddningen af detta hus ingalunda något werk af slumpen, utan till stor del af rastheten hos några modiga män, som uppehöllo sig i huset och betäckte det platta zinktaket med ylletäcken, hwilka genom sprutorna beständigt höllos wåta. Likwäl war takets hetta så stor, att fotsulorna uppbrändes på byggnadskonduktören, som uppehöll sig på detsamma. Förlusten af denna praktbyggnad, som inwigdes 1841, skulle hafwa warit nästan oersättlig. Den är 249 fot lång, 178 fot bred och innehåller i nedra wåningen en sal, 127 fot lång, 69 fot bred och 76 fot hög, och hwilken således hör till de största, som finnas i werlden. Belysningen sker om dagen genom 28 bågfönster, så att det för börspubliken återstår ett rum af 28,000 quadratfot. I öfra wåningen har man 8 kommersbibliotheker och dessutom en mängd salar, kamrar och kontor m. m. (Forts.)

Anmälan.

Till underrättelse för resp. Prenumeranter å Illustreradt Söndags-Magasin för innewarande år tjenar, att den af Red. utlofwade Premien nu är under tryckning, och wågar Red., så fort ske kan, sända den till nedanstående Herrar, för att låta den hos dem afhämtas. Som denna premie skulle lida för mycket genom affändandet med posten, hwartill Red. är berättigad genom den nådigst medgifwade Portofrihet å Ill. Söndags-Magasin, will Red. ej lemna någon kostnad ospard, för att genom lägenheter få oftanämnda Premie sina resp. Prenumeranter tillställd i ett så godt skick, att den kan blifwa en wäggprydnad, hwartill den, efter flera konstkännares omdöme, är fullt wärdig. Efter som lägenheter erbjuda sig, skola Prenumeranterna derom genom denna och Götheborgs Handels och Sjöfarts Tidning blifwa upplysta.

Götheborgs resp. Pren. erhålla Premien wid sista Numrets för detta år afhämtning.

Alingsås, H:r Ingeniören Bergstedt.
Arboga, „ Bokb. Delphin.
Arwika, „ Sandelin & Co.
Askersund, „ Petter Nylin.
Borgholm, „ Handl. Söderström.
Borås, „ Handl. Sundler.
Borholm, „ Directeuren Nydahl.
Calmar, „ Bokhandl. Wåhlin.
Carlsborg, „ J. G. Kihlgren.
Carlshamn, „ Skolläraren Wideen.
Carlskrona, „ J. F. Hammarstrand.
Christianstad, å Centerwallska Bokh.
Carlstad, H:r Bokhandl. Rohloff.
Christinehamn, „ Rådman Ahlbom.
Dalarö, „ Cap.-Pred. Dahlström.
Döderhultswik, „ Comm. Deurell.
Eksjö, „ Boktr. Nilsson.
Ekolsund, „ Comm. Källman.
Enköping, „ Handl. Lemke.
Engelholm, „ Kyrkoh. Karlström.
Eskilstuna, „ Boktr. Sandberg.
Fahlun, „ Boktr. Åkerblom.
Falkenberg, „ N. M. Rodin.
Gagnef, „ Comm. Wallén.
Gefle, „ Lector Fahnehjelm.
Grenna, „ Post-Sect. Norberg,
Götheborgs Kongl. Postk. H:r Postdirektören
Halmstad, H:r Bokh. Johansson.
Haparanda, „ Bokb. Thingwall.
Hedemora „ Kyrkoh. Swedelins.
Helsingborg, „ Bokh. Torell.
Hernösand, „ Lector Nordin.
Hjo, „ Stadsfiskal Stenberg.
Hudikswall, H:r Handl. Åström.
Hweklanda „ Prosten Pontén.
Hörby, „ Fabrikören Lillienberg.
Jönköping, „ Bokh. Rosengren.
Kalix, „ Bruksdisp. A. Sundén
Kattleberg, „ Länsman Corneer.
Kongsbacka, „ K. Prawitz.
Köping, „ Bokb. Lundberg.
Laholm, „ J. P. Agardh.
Landskrona, „ Kyrkoherden Werlin.
Lidköping, „ Winhandl. Hallman.
Lilla Edet, „ E. Anderson.
Lindesberg, „ Comm. Tägström.
Linköping, „ Bokh. Sahlström.
Ljungby, „ G. M. Adlerstam.
Luleå, „ W. Hjertzell.
Lund, „ Glerup.
Malmö, „ Mag. Cronholm.
Mariestad, „ Bokh. Karström.
Marstrand, „ S. Lindelund.
Nora, „ Comm. Roman.
Norrköping, „ Bokh. Nissen.
Norrtelje, „ Boktr. Stenström.
Nya Kopparb., „ E. J. Andersson.
Nyköping, „ Bokh. E. Söderberg.
Oroust, „ S. Bildt.
Philipstad, „ Boktr. Frykstrand.
Piteå, „ Bokh. Lundström.
Qwarsebo, „ Kronolänsm. Orre.
Sala, „ Rothlieb
Sjuntorp, „ Th. M. Adler.
Skanör, „ Prosten Friberg.
Skara, „ Rådman Fernström.
Skenninge, H:r Borgm. Wejdling.
Sköfde, „ Pastor Lundqwister.
Sollefteå. Bondesonen Mathias Theodolf (anmodas uppgifwa adreß).
Stockholm, „ Aktör Malmström.
Strömsholm, „ Commin. Littmark.
Strömstad, „ Handl. Boman.
Sundswall „ Bokh. Landin.
Söderhamn „ J. Hamberg.
Söderköping, „ Handl. Engström.
Södertelje, „ Kyrkoherden Thawenius
Tierp, „ Ågren.
Trelleborg, „ Prosten Bruselius.
Trollhättan, „ Bruksförw. S. Andersson
Trosa, „ Pastor Nyqwist.
Uddewalla, „ Bokh. Hallman.
Ulricehamn, „ Past.-Adj. Blomgren.
Umeå, „ C. A. Bagge.
Upsala, „ P. Hanselli.
Wadstena. „ Joh. Carlsson.
Warberg, „ Kust-Serg. C. Swensson
Warnäs, „ Prosten Schultz.
Waßbacken, „ Prosten Åhgren.
Wenersborg, „ Prosten Carlsson.
Wernamo, „ Postm. Billing.
Westerwik, „ Ekblad & Co.
Westerås, „ Bokh. Sjöberg.
Werjö, „ Coll. Scholæ Ekerbom
Åmål, „ J. G. Jansson.
Ånäset, „ Kyrkoh. Mützell.
Åtorp, „ J. Bergdahl.
Örebro, „ Bokh. Rohloff

Nästa N:o utgifwes den 26:te Dec., kl. 7 f. m.

Götheborg, C. Petersens officin, 1847.

ILLUSTRERADT

Utkommer hvarje Söndag. Pris för 3 Månader 1 Rdr. B:co

Enkla. N:o 8 sk. B:co

SÖNDAGS MAGASIN.

N:o 13 Götheborg, Söndag d. 26 Dec. 1847. 3 Qvar.

C. Petersen Lith. Götheborg

Thorwaldsens Museum i Köpenhamn.

Hamburgs Brand 1842 *).

Menniskor förlorades wäl under branden, men ingalunda i förhållande till storheten af densamma. Det hade warit ett under, om manskapet wid släckningsmaschinerna och wid sprängningen hade blifwit alldeles oskadadt. I boningarne åter, som af elden förstördes, öfwerraskades blott sådana, som ej hörde dit och som i oärlig affigt der infunnit sig. Så t. ex. fann man i en winkällare liken efter 18 personer, som inträngt der, för att begagna sig af tillfälle, att komma åt de till pris gifna winkällarne. Nästan alla de i branden omkomna personer höra till de lägre stånden. Man har hittills funnit omkring 100 lik.

Den oerhörda branden syntes på ganska långt afstånd. På Östersjön och Nordsjön har man sett skenet. Förbrända stycken af mattor och dylikt föllo ned i Lybeck på 8 mils afstånd, ja ännu aflägsnare. Ja man tror sig wid Potsdam hafwa obserwerat röken flera dagar efter brandens upphörande.

Huru förhöll sig befolkningen wid denna oerhörda olycka? Dräggen af detsamma wisade sig här sådan, som den wid dylika tillfällen är öfwer allt, och ansåg sig i denna förskräckelsens tid, wid stadens till laglöshet gränsande tillstånd, kunna utan fruktan upphöja hufwudet, hwarföre det ingalunda felades utbrott af råhet, hwarwid man ej får glömma, att en myckenhet främmad pöbel inträngde i staden. D. 7 uppstod en betänklig rörelse, föranledd af det ryfte, att eldswådan uppkommit genom mordbrännare. Synnerligen war det Engelsmän, som härföre mißtänktes, ehuru just dessa wisade största ifwer wid eldens bekämpande; särskildt wisade de wid jernbanan anställda en outtröttlig och menniskoälskande werksamhet. Anledning till mißtanka gaf, såsom det synes, den omständighet, att kort före branden en mängd engelska arbetare, som woro anställda wid en fabrik, blifwit brödlösa, hwarföre man hos dem antog hämdgiriga tänkesätt och nedriga affigter. Det kom så långt, att man gjorde formlig jagt på Engelsmännen och att rådet fann sig nödsakadt, att ej allenast frisäga dem från dessa mißtankar, utan ock offentligen berömma dem för deras bemödanden. Ty wärr lärer mången oskyldig i följd af denna falska mißtanka ej allenast blifwit på det grymmaste mißhandlad utan ock fallit offer för folkraseriet, ehuru de häröfwer i tidningarne meddelade underrättelser äro att anse såsom öfwerdrifna. Det stora flertalet af Hamburgs innewånare kunna blott berömmas för sitt uppförande under en sådan förskräckelsens tid; detta gäller i synnerhet om senaten, som församlad dag och natt icke tröttnade att genom kraftiga och wisa mått och steg efter yttersta krafter arbeta emot det inbrytande förderfwet. Man måste tillstå, att Hamburgarne buro sin olycka såsom män. Senatens skrifwelser, likasom de första artiklarna i de efter flera dagars paus åter framträdande tidningarne innehålla ingen klagan, utan andas mod och hopp, under uttalande af den fasta tillförsigt, att Hamburg snart skall uppstå i förskönad gestalt ur sin aska.

Det war i sanning glädjande att se det werksamma deltagande, som underrättelsen om branden uppwäckte, först i grannskapet, sedan i hela Tyskland, ja i hela den bildade werlden. Ifrån alla håll sändes, hwad som war af behofwet: först sprutor och manskap för släckningen, sedan militär, för ordningens upprätthållande och för att aflösa det utmattade hamburgska manskapet, lefnadsmedel, kläder, ylletäcken och framför allt penningar. Preussen föregick i detta hänseende med ett ädelt exempel, i det att konungen redan under branden öfwersände 23,000 thaler och dessutom anordnade en allmän kyrko- och huskollekt. Samtliga tyska staterna följde denna föresyn. Insamlingar gjordes dessutom i England, Frankrike, Italien, ja till och med i Algir och Amerika. Flera regenter, såsom konungarne af Danmark och Swerige, storhertigarne af Meklenburg och Oldenburg uttryckte i skrifwelse till senaten deras lifliga deltagande, och ständerna i Hanower förordnade, att ur statskassan skulle ställas till Hamburgs disposition 100,000 thaler. Senaten, som genast lät utdela 100,000 mark, tillsatte en nödhjelpskommitté. Denna hade till den 31 Maj, således på tre weckor, insamlat 1,600,000 mark. Tillsammans med de gåfwor, som insamlats i Hamburg, utgjorde summan nära twå millioner. Kejsaren af Ryßland gaf 50,000 rubel, Kejsaren af Österrike 50,000 gulden, Konungen af Danmark 100,000 mark b:co, Fransmännens konung 20,000 franks, den fria staden Frankfurt 100,000 gulden o. s. w. Äfwen den fattigaste lade sin skärf på kärlekens altare; på flera ställen föranstaltade till och med tjenstefolket sammanskott, hwars inkomster skulle tillfalla deras likar bland de brandskadade. Virtuoser och musici föranstaltade koncerter till förmån för den olyckliga staden, theaterföreståndare representationer — kortligen alla stånd täflade att kraftigt bidraga till afhjelpande af Hamburgs olycka. I sanning en skön företeelse, som war lämplig att på nytt befästa tron på menskligheten bland menniskor.

Ännu lång tid efter branden måste den afbrända delen af staden sorgfälligt bewakas, för att förhindra ett nytt utbrott af elden, ty ännu flera weckor bortåt glimmade den under ruinerna; ja här och der såg man stenkolslager och dylikt uppkasta klara lågor, hwilket synnerligen om natten gaf en fruktanswärd anblick. Den nya börsen sattes nu snart åter i stånd och bankens silfwerförråd fördes dit. Det nuwarande barnhuset inreddes till rådhus.

En jemförelse mellan denna brand och andra olycksfall af samma art torde ej wara alldeles utan intresse. Den första brand, som förut öfwergått Hamburg, war den af den 23 Juni 1684, då 300 hus med 900 wåningar afbrände, och kostade brandstodsbelaget 1,286,650 mark banko. Den oerhörda brand, som

*) Forts. och slut fr. föreg. N:r.

1666 drobbade Londons City öfwerträffade wida Hamburgs. Den warade från d. 2 till 6 September och förstörde 13,000 hus på 400 gator, 87 kyrkor, hwaribland flera praktfulla, och 26 hospitaler. Af 25 stadsquarter förstördes 15 helt och hållet och 8 till största delen. 436 akers woro betäckta med grus och ruiner. Antalet af de brandskadade war 200 000; hwad som är otroligt, blott 8 menniskolif skola derwid omkommit. Wärdet af den förlorade egendomen uppgick till 11 mill. pund st., hwarwid måste observeras, att penningar då hade ett högre wärde, än hwad de nu hafwa. Först mot slutet af branden föll man på den ideen, att medelst krut spränga husen och sålunda sätta en gräns för elden. I afseende på flera omständigheter hade denna brand likhet med den hamburgska; äfwen deruti, att mißtanka för mordbrand uppstod, hwilket föranledde förföljelser emot Fransmän och Nederländare. Förgäfwes togo de brandskadade sina genom pest och krig utblottade landsmäns deltagande i anspråk; de på flera ställen gjorda insamlingar inbringade ej mer än 16,277 pund. Detta oaktadt, woro inom fyra år uppbygda omkring 10,000 hus. Man begick ty wärr det felet, att wid åter uppbyggandet af staden ej följa den förträffliga plan, som war uppgjord af den store arkitekten Wren; den kälkborgeliga andan bref dem att bygga hwar och en på sin tomt, lika skeft och krokigt, som City förut war byggd, ett fel, som wid nybyggandet af Hamburg förnuftigtwis undwikits. Såsom wi weta, är Hamburg till en stor del åter uppbygdt, och detta skönare och regelmässigare än förut, med breda gator och platser. Att med nybyggandet af en så stor del af staden en reform af många från ålderdomen härrörande inrättningar och lagar skulle följa, är naturligt, likasom att en föryngring af hela Hamburg skulle dermed komma att stå i sammanhang. Sålunda gick i fullbordan de profetiska orden af Max von Schenkendorf:

Låt flammor dig förtära,
O Hamburg, rikt och skönt;
Uti förnyad ära
Du går med seger krönt.

Konstgjorda Isberg i Petersburg.

Kälkåkning på konstgjorda isbanor är under wintren ett af Ryssarnes älsklingsnöjen. Man anlägger således på Amiralitetsplatsen bredwid gångorna och karusellen en mängd sådana rutschbanor, som under hela wintren äro besökta. Deras inrättning är följande. En smal ställning af 15—20 alnars höjd uppreses. Till det lilla galleri, som är anbragt ofwanpå, uppstiger man på trädtrappor från ena sidan, under det från den andra banan sänker sig, i början brant, men, eftersom den förenar sig med marken, allt mindre och mindre sluttande, tills den slutligen förenar sig med densamma. Banan är uppförd af plankor, som, fogade tillsammans uppbäras af bjälkar och äro betäckta med stora fyrkantiga isstycken. Då och då öfwergjutes banan med watten, hwilket tilltäpper öppningen mellan fogningarne och gör alltsamman fullkomligt jemnt. Der banan sammanfaller med jorden besparar man sig allt beswär och uppkastar blott på ömsesidor wallar af snö, mellan hwilka man likaledes utgjuter watten, som i fruset tillstånd bildar den skönaste spegelyta. På höjden af banan är uppsatt en flagga, som beständigt fladdrar för winden. Man bygger alltid twå sådana banor bredwid hwarandra, så att de blott äro skiljda åt genom en snöwall. De äro ock så inrättade, att deras sluttning står i motsatt förhållande; när man har åkt ut den ena, så kommer man tillbaka genom den andra. Dessa isberg äro så omtyckta, att man wanligen inrättar dylika i de förnäma familjernas enskilda hus; och på det man skall wara fullkomligt oberoende af årstiderna, uppbyggas rutschbanor i sjelfwa rummen, naturligtwis ej då af is, ehuru man äfwen der åker på släda, utan af mahogeny eller annat hårdt trädslag. Ej ens i Kejsarens palats felas en så beskaffad bana. Den ryska ungdomen hyllar så mycket mer rutschbanornas nöje, som de i öfrigt ej älska is och snö, ej gå på skridskor, emedan isarnes yta wanligtwis är mycket ojämn, och ej bygga snögubbar. Derföre ser man på hwarje sluttning slickor och gossar på slädar af is, som de sjelfwa byggt i form af ett skepp, och sedan belaggt med halm, med pilens hastighet ila banorna utefter. Stundom lägger man högar af snö ända till takåsen och åker så utföre. Kring isbergen på Amiralitetsplatsen äro anlagda barrierer, utanför hwilka stora massor af folk tränga sig, för att betrakta det glada skådespelet. Träder man till foten af ställningen, behöfwer man blott ge en wink åt någon af betjeningen wid banan och pilsnabbt skyndar han trappan utföre; man söker att inrätta sig på den lilla slädan, som är utan ryggstöd, så beqwämt som möjligt, föraren ställer sig behändigt bakpå och så bär det af. Naturligtwis inträffar en hop små mißöden; synnerligen wid slutet af banan kör mången fast i snön till åskådarnes stora förnöjelse. Att på banan utföra några konststycken, är strängt förbudet; men det felas ej unga wåghalsar, som lägga sig med tillslutna ögon på slädan, som med hufwudet förut köra långt in i snön, eller stående på skridskor pilsnabbt fara ner och härigenom undkomma den wakfamma polisen. Främlingar, synnerligast Engelsmän, äro mycket roade af dessa nöjen. Med undantag af de tjocka ryska köpmansfruarne äro damerna i allmänhet ej mycket begifna på detta slags nöje.

Sista utwägen.

Man ser här en ung man, ännu i lifwets blomstrande år, af naturens gifmilda hand utrustad med en ungdomlighet, hwilken owillkorligen måste göra hans lycka hos det wackra könet, men hittills — kära läsare! skänk honom en medlidandets tår — har han endast warit en lekboll för ett grymt ödes hjertlösa spel.

Med en mångsidighet, hwilken endast är snillet medfödd, har han småningom anwändt sina intellektuella förmågor — likaså owanliga som hans kroppsliga företräden — i de mest olikartade riktningar.

Han började sin bana bakom disken i en strumpförsäljningsbod; men strumpwäfwaren gjorde konkurs. Han blef derefter skrifware wid ett Industri-lotteri, — men Industri Riddaren rymde. Han blef nu kringbärare af en stor tidning, — men redaktionen gjorde snart, på det allmännas bekostnad, en utrikes resa. Han anställdes wid Borgar-gardet såsom trumslagare, — Militair-Reduktionen gjorde honom brödlös. Han blef utropad för en fiskhandlare på djurgården, — det räckte blott en månads tid. Ändteligen fattade han den dristiga och storartade tanke, att uttömma Daglitteraturens kloak, och för sådant ändamål fick han arbete hos en af hufwudstadens P o s t e r, — man beklagade, men läste honom ej!

Men om han än sjunkit djupt, så har han dock icke tappat modet. En utwäg står honom ännu öppen. Till äfwentyrs är det just den, som förer honom till lyckan. Tre helgdagar igenom rufwar han öfwer en glimrande idé; på den fjerde tager han papper, penna och bläck, sätter sig ned och skrifwer följande:

"En ung oafhängig man af wackert utseende, önskar ingå äktenskap med en Enka eller något annat stadigt fruntimer med någon förmögenhet till gemensamt bästa. Om den djupaste tystlåtenhet försäkras."

Wi rekommendera honom till det wackra könets wanliga uppmärksamhet.

Lord Byron *).

Djupt smärtade honom förstörelsen af så många herrliga minneswårdar från forntiden, och mest att detta skett af Engelsmän. Dessa, i synnerhet Lord Elgin, beröfwade landet deß kostbaraste skatter, i det de ej sällan nedbröto hela tempel, för att uppställa dem i England. Vandalismen gick så långt, att Lord Elgin lät ingräfwa sitt och sin gemåls namn på en pelare i det sköna minervatemplet. Byron befallde genast att namnet skulle utplånas och lät på ett annat ställe ingräfwa en latinsk wers, hwilken på swenska lyder så här:

Hwad Götherna ej gjort,
Det fullbordade Engelsmännen.

Deremot förtjustes han af åskådandet af detta lands älskliga natur, öfwer hwilken en ewig wår är utgjuten. Hwad han då kände och tänkte, derom talar nästan hwarenda af hans dikter, uti hwilka finnas oöfwerträffliga skildringar af de grekiska landskapernas natur.

Han upplefde här ett och annat äfwentyr, som sedan blifwit poetiskt utsmyckadt. Så t. ex. förälskade han sig i en turkisk flicka. Han såg henne dagligen, ända tills Månaden Ramadan inträffade, under hwilken tid quinnorna ej få lemna sina rum. Likwäl försökte Byron, om han ej desto mindre kunde besöka och få tala med sin älskarinna. Med de medel han walde, för att nå sitt ändamål, förde till upptäckande af deras förhållande, i följd hwaraf den olyckliga dömdes till döden. Han erfor emellertid ej det ringaste af allt detta, hwilket man sorgfälligt dolde, för att förekomma hans inblandning i saken. Men då han kort derefter såsom wanligt spatserade på sjöstranden, såg han en stor folksamling, åtföljd af en afdelning soldater. Tåget framskred mot stranden. Då Byron affände en tjenare, för att fråga, hwad som war å färde, erfor han, att man war i beredskap att i Bosforen kasta en flicka, som war insydd i en säck. Genast red han med tjenaren emot folkmassan och uppfordrade officeren med häftiga hotelser att släppa den fångna, hwaruti han igenkände sin älskarinna, hwilket ock skedde. Härpå utwerkade han å öfwerhetens sida, genom en stor summa penningar hennes befrielse, hwilket medgafs, dock under wilkor, att hon genast skulle lemna Athen. Hon begaf sig till Thebe, der hon dog tre dagar efter sin ankomst.

I Mars 1810 lemnade Byron Athen och begaf sig till Smyrna. Konstantinopel war nu målet för hans resa, men resan afbröts genom många mellankommande småturer. Han besåg ruinerna af Efesus och uppehöll sig 14 dagar i Trojas klassiska rejder. Den 3 Maj aflade han ett prof på sin simkonst, i det han tillika med löjtnant Ekenhead simmade öfwer ifrån Sethos till Abydos öfwer Hellespunten, för att bewisa att sagan om Hero och Leander ej war någon fabel. Profwet war ej obetydligt; ty oaktadt afståndet ej är mer än $1/2$ mil fördubblas dock detta genom strömmens häftighet. Byron hann fram på en timma och tio minuter. Genom detta konststycke, af hwilket han sedan ofta berömde sig, ådrog han sig en häftig feber, under hwilken tid han wänskapligt wårdades af en fattig fiskarfamilj. Efter fem dagar kunde han fortsätta sin resa.

Den 15 Maj kom han till det turkiska rikets hufwudstad. Oaktadt han här blef wäl upptagen — Sultanen medgaf honom till och med rättigheten att besöka moskeerna — fann han sig likwäl ej wäl härstädes, hwarföre han efter några utflygter i prowinsen Rumilien återwände till Athen, utan sin wän Hobhouse, som begifwit sig tillbaka till England. Ifrån Athen genomreste Lorden Morea i Augusti. Under Oktober uppehöll han sig till största delen i Greklands nuwarande hufwudstad och bodde i derwarande franciskanerklostret. Hans tillgifwenhet för Grekerna tilltog genom umgänget med dem, oaktadt han ej dolde hwarken för sig sjelf eller för dem, att de ännu ej woro mogna för sin sjelfständighet. Ändtligen i Maj 1811 lemnade Byron Athen och ankom i Juli till England.

Icke långt efter hans återkomst, den 1 Augusti, dog hans mor, hwilken han städse med kärlek warit tillgifwen. Förgäfwes sökte han förjaga sin sorg genom de wanliga förströelserna; det lyckades honom ej. Slutligen drog han sig för en längre tid tillbaka i ensamheten. I Februari 1812 uppträdde han för första gången såsom talare i Öfwerhuset och fegade ryktet som talare till det som skald. Det sednare steg inom kort tid till en oerhörd höjd. Redan i Februari utgafs de första begge sångerna ur "Riddar Haralds Pilgrimsfart," en dikt, deri han med de mest glänsande, lefwande färgor beskrifwer de på hans resa besökta länder. Följande året utgafs "Giaur," Bruden från Abydos" och "Corsaren," idel berättelser, hwilka genom ämnets intresse, så wäl som genom det weka, fantastiska och själsrika utförandet owilkorligen måste fängsla läsaren. I samma anda är hans Laura skrifwen, ett slags fortsättning af Corsaren, som publicerades några månader efter de förra dikterna. Beundranswärd är den hastighet, med hwilken Byron fullbordade sina dikter. "Bruden från Abydos" kostade honom blott fyra dagar, "Corsaren" tio. Efterfrågan af hans pennas alster war utomordentligt stor, så att en betydlig upplaga af de båda sångerna "Harald" utsåldes på en weckas tid. På en enda dag affattes 4000 exemplar af hans dikter.

Byron öfwerhopades med de största loford. Detta oaktadt war han wanligtwis ur hymör. Mesta förtreten förorsakade honom förbindelsen med Anna Isabella Milbank, den genom naturens gåfwor likasom genom lyckans utmärkta enda dottern af Baroneten Rolph Milbank Noël, som blef hans maka den 2 Januari 1815. Redan förra året hade han bjudit henne sin hand; men

*) Fortf. och slut fr. föreg. N:r.

flickan hade afslagit hans anbud, troligen dertill föranledd af sin mor, som hade afsmak för Byron. Sedan upptog han åter den afbrutna brefwexlingen. Det kom, såsom wi sett, till äktenskap, hwilket efter ett års förlopp formligen upplöstes. Hos hwem skulden war, är swårt att afgöra. Byron tillskrifwer den sin swärmoder och detta synes wara det sannolikaste. Emellertid kan Byron sjelf ej helt och hållet fritagas. Ty äfwen om det är osanning, att han under sitt äktenskap stod i brottsligt förhållande till andra fruntimmer, så är dock wißt, att han genom sin retlighet, genom sin egensinnighet och sjukliga lynne ofta gaf anledning till mißnöje å sin makas sida; äfwen så wißt är, att hans ekonomi genast efter giftermålet började wackla. Wäl gåfwo honom hans litterära produkter betydliga summor. För "Riddar Harolds Pilgrimsfärd" erhöll han 70,000 Rdr och för den lilla dikten "Laura" 15,000. Men en långwarig proceß och det slösande lefnadssätt, som han förde med sin gemål, uppslukade alla hans inkomster tillika med den hemgift, hans fru medfört. Det gick så långt, att man gjorde utpantning hos honom, ja till och med borttog den säng, i hwilken han sof. Blott genom sin höga rang undgick han fängelse. Under sådana omständigheter såg han sig nödsakad att bortsända sin fru och en liten dotter, som hon skänkt honom, till sin swärfader, tills stormen lagt sig. Men hon återwände ej, oaktadt hon i största wänskap skiljt sig från honom; ett bewis, att det egentligen war han, som önskade förbindelsen upphäfd. Efter flera fruktlösa försök att återknyta föreningen, underskref Byron skiljobrefwet. Han bar dock städse sin swärfaders namn, i det han kallade sig Neël Byron. I sin berömda dikt "Farwäl" bekänner han, att han war orsaken till skilsmessan, men tillägger, att han genom sin ånger och smärta förtjent sin forna makas förlåtelse.

För Lorden blef nu wistelsen i England, der han för sina äktenskapliga förhållanden led swåra kränkningar, alldeles odräglig. Sedan han skrifwit de "Hebreiska Melodierne," "Belägringen af Corint" och "Parisina" lemnade han den 25 April 1816 sitt fädernesland, för att aldrig mer återse detsamma. Han for nu Rhen uppefter, reste igenom Schweitz och walde till boningsplats Diodati Villa wid Genfersjön. Här lefde han ganska indraget med sin nya wän Shelley, en ung engelsk skald af besynnerlig karakter, med hwilken han ofta anställde spatserfärder utpå sjön. Annars besökte han ingen, mottog ej heller besök, minst af Engelsmän. Han war så otillgänglig, att man för att tala med honom, måste från andra sidan af sjön göra detta med tillhjelp af språkrör.

Under sitt uppehåll härstädes fullbordade han dikten "Riddare Harold," skref "Den Fångne från Chillon" och ett sorgequäde wid den firade Sheridans död och påbörjade "Manfred," som ofta har förorsakat honom förebråelser för plagiat, i det man påstått, att han mer än tillbörligt tänkt på Göthes "Faust." Men en jemförelse mellan dessa båda arbeten wisar, att Byron arbetat sjelfständigt; ja det behöfs ej bewis, att han icke en gång läst Faust, utan blott kände den styckwis efter andras berättelser.

I Oktober 1816 lemnade skalden Schweitz, för att tillbringa ett enstigt lif i Italien. Sedan han någon tid uppehållit sig i Verona och Mayland, beslöt han att tillbringa wintren i Venedig. Han förde här ej allenast ett ganska eget lefnadssätt — wanligen stod han ej upp förr än om middagstiden och wakade hela natten — och tillika ett högst utswäfwande. Särskildt känner man hans umgänge med en wiß Marianna, som han kallade Fornarina. Emellertid woro ingalunda allwarsamma och nyttiga sysselsättningar främmande för honom. I Armenianernas kloster studerade han flitigt armeniska språket och utarbetade tillika med munkarne en armenisk grammatik. Här fullbordade han ock sin Manfred. Efter slutad karnawal anträdde han sin resa till södra Italien. I April kom han till Ferarra, der han skref "Tassos klagan." Derifrån skyndade han till Florenz och sedan till Rom. Här satt han för Thorwaldsen till en staty, framför hwilken den sedermera af Bartolini utförda likwäl har företräde. I Maj war han åter i Venedig, der han hängaf sig åt den yttersta tygellöshet i lefnadssätt, så att han sedan ej utan afsky påminde sig denna lefnadsperiod. Ifrån Venedig reste han alla morgnar till fasta landet, för att tämja wilda hästar alldenstund han öfwade ridkonsten lika wäl, som han med passion älskade den. Wid denna tid sålde han sitt landtgods Newstead-Abbey för 600,000 thaler.

I litterärt hänseende war han ej owerksam. Han begynte den fjerde sången af "Riddar Harold" och skref "Beppo" och några andra sånger i "Don Juan." Detta sista, i många hänseenden Byrons mästerstycke, är dock med rätta skarpt bedömdt för deß osedliga tendens. Wäl förswarade sig Byron emot dessa infast, med det påståendet, att han i detta stycke welat framställa lasten i all deß storhet; men det sätt, på hwilket han utfört detta, är wida mer beräknadt på att locka till efterföljd, än till afsky. Märkwärdigt är Göthes dom öfwer Don Juan. "Don Juan — säger han — är ett gränslöst genialiskt werk, menniskofiendtligt, ända till förskräckelse, menniskowänligt, så att man der finner djupet af den ädlaste tillgifwenhet och kärlek. Och om wi en gång lära oß känna och uppskatta författaren och att ej wilja hafwa honom annorlunda än han är, så njuta wi tacksamt, hwad han gifwit, hwad han wågat utföra med ett öfwermått af frihet, ja fräckhet." Det synes, som om skalden welat teckna sig sjelf i Don Juan. Atminstone finnes der mycken likhet mellan båda, så att en jemförelse är mycket på sitt ställe, ehuru Byron alltid kraftigt protesterade mot en sådan.

I December 1819 lemnade Lorden Venedig och begaf sig med

Hobouse, som han träffat der, först till Rom och sedan till Ravenna. Redan i April hade han gjort bekantskap med grefwe Gamba och deß familj. Grefwens dotter Therese, en ung, skön och snillrik fru, som war gift med grefwe Guiccioli, en man af sertio år, hade dragit hans uppmärksamhet på sig och uppwäckte hos honom en kärlek, som ej förnekades å hennes sida. För att komma henne närmare, utbytte han sin förra boning mot en ny. Grefvinnan lät med sin familjs tillstånd skilja sig ifrån sin gemål och bodde från denna tid hos de sina på ett landtgods wid Rawenna, hwarest Byron, för att ej gifwa någon anstöt, sällan besökte henne. Desto lifligare war deras brefwerling. I Rawenna skref skalden: "Dantes profetia" och "Marino Falerio," ett stycke, hwilket icke beräknadt för scenen ej heller länge der bibehöll sig.

Wid denna tid graßerade den så kallade Carbonarismen, som hade till mål för sitt sträfwande, att åter under en regering förena det styckade fäderneslandet. Byron tog wäl ingen del i de sammanswurnas sammankomster, men underhöll ett ej obetydligt magasin af gewär, understödde äfwen på annat sätt Carbonari och erböd i ett bref till den nya regeringen i Neapel sin personliga tjenst för 1000 luidorer. Mera än Byron war hans unga wän grefwe Gamba inblandad i sammanswärjningen och förwistes derföre med sin fader från Ravenna. Lorden beslöt då, efter sammanswärjningens tillintetgörelse, att med grefwinnan och hennes fader draga sig tillbaka till norra Italien. Mot slutet af hösten 1821 begaf han sig öfwer Bologna och Florenz till Pisa, der han walde palatset Lanfranchi till sin boning. Här dröjde han ett år, som i mer än ett hänseende war sorgligt för honom. Underrättelsen om hans gemåls död kunde naturligtwis ej på honom göra något särdeles stort intryck. Desto mer sörjde han förlusten af en naturlig dotter, Allegra, som han i klostret Bagna-Cawallo låtit uppfostra i katolska religionen. Hon dog den 22 April 1822, i en ålder af fem år. Han lät föra hennes lik till England och begrafwa det på kyrkogården i Harrow. Ej långt derefter drunknade hans wän Shelley, på det sätt, att den båt, på hwilken han war, slogs omkull. Byron fattade nu föresatsen att gå till Södra Amerika och der slå sig ned som kolonist; men han afråddes derifrån; hwad som mest hindrade, war likwäl kärleken till den unga grefvinnan Gamba. Med henne och grefwen reste han, alldenstund hans skyddslingar ej mer tåldes i Pisa, i September 1822 till Genua, der de alla tre lefde tillsammans. Wid denna tid skref han till Göthe, åt hwilken han förut dedicerat sin Sardanepalus. Detta stycke diktade han i Rawenna, äfwen så de båda "Foscari." I Pisa uppstodo de twå så kallade mysterierna "Kain" och "Himmel och Jord," slutligen sorgespelet "Werner." Deßutom arbetade han fortfarande på "Don Juan"

Sålunda nalkades småningom året 1823, som förde honom på en ny skådebana, från hwilken han, ty wärr, allt för snart skulle afträda. Redan länge hade Lorden med uppmärksamhet och intresse följt Grekernas rörelser; wi weta, att dessa wid denna tid uppstodo, för att afkasta det förhatliga turkiska oket. Såsom annorstädes, bildade sig ock i London en förening för Grekernas sak, med ändamål, att på allt möjligt sätt understödja den grekiska nationen i deß sträfwande efter oafhängighet. Till denna förening wände sig Byron och erböd sin tjenst; ty hans beslut stod fast, att för Greklands frihet offra gods och blod. Han gick ofördröjligen om bord, men drefs af en storm till Livorno. Ändtligen i Juli 1823 afgick han härifrån, i sällskap med några wänner, bland hwilka äfwen befann sig den unge grefwe Gamba. I Augusti samma år landade han på ön Kefalonia. Genast satte han sig i förbindelse med nationens hufwudmän, hwilka ty wärr woro delade i partier. I spetsen för det ena stod Kolokotronis, då vice president i den tillförordnade regeringen; i spetsen för det andra Maurokordatos, som ledde de yttre angelägenheterna. Båda måste dock draga sig tillbaka från sina platser. Hwad de yttre omständigheterna beträffar, hade wäl Niketas och Odysseus slagit de turkiska armeerna under Mustafa och Jussuf Pascha, och Morea war, med undantag af några punkter, rensad för fiender. Äfwen hade Markos Bozzaris, Sulioternas tappre anförare besegrat Turkarne wid Karpenisi, men sjelf fallit i striden. Nu wärte den fiendtliga makten genom alltid nya trupper. De ryckte fram mot fästningen Missolunghi, som utan uppehåll angreps af en betydlig landtmakt och på samma gång innestöts af en turkisk flotta. Greklands öde syntes bero af förlusten eller bibehållandet af denna fästning. Byron hade derföre ingen tid att förlora, så swårt det än syntes honom att uträtta något; ty hwarje parti wille försäkra sig om hans hjelp, hwarje parti inböd honom. För att undwika dem alla, drog sig Lorden tillbaka till byn Metarata, hwarifrån han genom herrarne Trelawney och Browne underhandlade med den bestående regeringen och kongressen i Salamis. Maurokordatos bad honom om ett penningförskott för utrustandet af en flotta, som skulle undsätta Missolunghi, tillika uppfordrade han honom enträget, att sjelf komma till Missolunghi. Byron lofwade 400,000 piaster för flottan och gjorde sig i ordning att lemna sin hittills warande uppehållsort. Penningtransaktionerna quarhöllo honom ännu någon tid härstädes. Då de woro uppgjorda och alla förberedelser för resan träffade, inskeppade han sig d. 29 Dec. i Argossoli och anlände den 5 Jan. 1824 till Missolunghi. Man mottog honom här med den största kärlek och förtjusning. Fästningens kanoner saluterade hans fartyg. Fursten Maurokordatos gick, beledsagad af de förnämsta Grekerna, honom till mötes och förde honom, under de högljudaste bifallsrop af den tallöst församlade folkmassan och kanonernas dån, till den för honom bestämda boning.

Byron samlade nu en skara af 500 Sulioter, som han besoldade af egna medel. Deßutom understödde han Grekerna med betydliga penningsummor, som han tog dels af egna medel, dels af det, som föreningen i London ställt till hans disposition. Men detta war honom ej nog Han törstade efter handling och bragder och wäntade otåligt på tillfälle, att få offra sitt lif för det gamla Hellas frihet. Ändtligen syntes ett sådant för handen. Man tänkte taga slottet och fästningen Lepanto från Turkarne och utnämnde Lord Byron till befälhafware för en korps af 3000 man, med hwilka han skulle fördrifwa fienderna; men anfallet, på hwilket Lorden satt så mycken förhoppning, uteblef. Förtreten öfwer denna owerksamhet och ännu mer öfwer orsakerna till den-

samma, ådrog Byron den 15 Febr. förfärliga anfall af epilepsi, som flera gånger återkomme. Åderlåtning och bad återställde dock temligen hans hälsa. Hans wänner lågo öfwer honom, att öfwergifwa Missolunghi, hwars fuktiga, sumpiga läge nödwändigt måste wara skadligt för hans hälsa; men han afslog deras föreställningar, för att ej betaga Grekerna modet och ej gifwa sig sjelf skenet af att wilja undandraga dem sin hjelp. Deßutom trodde han sig här bättre kunna nå sin afsigt att åter förena det i flerfaldiga partier delade folket. Detta war hans hela sträfwan, detta war hans ifrigaste önskan. Ty wärr skulle han ej se den i fullbordan.

En spatserridt den 9 April, då han blifwit fullkomligt genomwåt och förkyld, nedlade honom på dödssängen. Följande dagen kände han sig ganska illamående Detta oaktadt försäkrade läkarne den 13 April att ingen fara were för handen. Möjligtwis skulle ock sjukdomen kunnat häfwas, om han fogat sig efter läkarnes ordination och låtit öppna ådern. Först den 17 gaf han efter för denna önskan, men för sent. Nu uppstod en hjernfeber och patienten började att yra. I sina ljusare ögonblick tänkte han på sina wänner och framför allt på sin lagliga dotter Ada; dernäst sysselsatte Greklands frihet hans själ. Den 18 April talade han för sista gången; hans sista ord woro: "Nu måste jag sofwa." Ännu en gång, den 19 April kl. 6 om aftonen, öppnade han sina ögon, men afled genast derpå utan smärta. Hans trogne tjenare William Fletcher hoplade hans ögon.

Byrons död försatte hela Grekland i den djupaste sorg. Maurokordatos utfärdade genast en proklamation, efter hwilken, följande dagen, 37 kanonskott förkunnade för det sörjande folket den 37-åriga skaldens och greklandswännens död. Alla offentliga wärf skulle hwila, alla embetswerk och köpmansbodar wara stängda under trenne dagars tid. Alla allmänna lustbarheter förbödes och en allmän sorg anlades under twenne weckor. I alla kyrkor lästes dödsböner.

Lordens lik fördes, då han sjelf i lifstiden ej förordnat något derom, till Zante. Grekerna önskade att få begrafwa honom i Athen, men England wille i döden ej lemna den, som under tiden lidit kränkning af sitt fädernesland. Grekerna måste slutligen gifwa efter och sålunda fördes hans inbalsamerade lik, beledsagadt af grefwe Gamba och flera wänner, på briggen Florida, till England, för att begrafwas i Westminsterabtei. Deremot sträfwade presten, D:r Ireland, hwars heliga nit gick så långt, att han ej ens wille se Byrons byst upprest i kyrkan. Lorden blef sålunda begrafwen i byn Hucknells kyrka wid Newstead-Abbey i sina förfäders graf, der hans syster Maria Leigh lät uppresa en grafsten med enkel inskription. Skaldens hjerta behölls i Grekland och bisattes i en Mausolé i Missolunghi.

Sådant war lifwet och döden för en skald, om hwilken tyska poesiens heros, Göthe, alltid talat med största beundran. "Engelsmännen — yttrar Göthe — må dömma om Byron huru som helst; det wissa blir dock alltid att de ej kunna uppwisa någon poet, som med honom kan jemföras. Han är annorlunda än alla de öfriga och större än desamma".

Byrons werk äro ofta, än delwis, än i sin helhet, öfwersatta på tyska och flera af de öfriga bildade språken, ehuru en öfwersättning af Byron möjligen är swårare än hwilken annan som helst. Den förnämsta tyska öfwersättning är utan twifwel den af Arthur von Nordstern och Zedliz. Den nyaste upplagan af hans samtliga poetiska och prosaiska werk i 17 band utgafs i London 1832—33. Förläggaren, bokhandlaren Murray, hade inalles betalt Byron för hans manuskripter omkring 300,000 Riksdaler swenskt.

———

Det är för redaktionen af *Illustreradt Söndags Magasin* en särdeles tillfredsställelse att, på grund af den uppmuntran, som den hittills fått röna, nu kunna anmäla densamma till prenumeration för nästa år. Planen för fortsättningen blir ungefär densamma, som hittills följts, dock med iakttagande af strängt urval af de ämnen, som behandlas. Dessa komma hufvudsakligen att omfatta föremål af **historikt, biografiskt, etnografiskt** och **bellettristiskt** innehåll, med hänsyn på hvad nyaste utländska och inländska källor i denna väg erbjuda. En särskild uppmärksamhet komma vi att egna åt **naturalhistorien,** hvarutinnan vi tänka att gå läsarens intresse till mötes medelst en serie af afhandlingar, bearbetade med planscher efter vetenskapligt ordnande och rikhaltiga källor. Äfven skall redaktionens bemödande gå derpå ut, att illustrera bladet med planscher, så utförde, att de kunna motsvara billiga fordringar. — Priset blir detsamma som under nu utgående år, näml. 4 Rdr B:co för helt år och i proportion för tre, sex eller nio månader. De, som prenumerera hos redaktionen direkte, erhålla tidningen sig gratis tillsänd. — Prenumeranter på *helt år* erhålla vid dess slut, i likhet med hvad vi utlofvat för i år, en större, väl utförd lithografi. — Särskildt får Red. fästa uppmärksamhet dervid, att de *musiknumror*, som hädanefter komma att utväljas för Tidningen, blifva upptagna som Extrablad, hvilka gratis medfölja.

Götheborg i December 1847.

C. Petersen,
Lithograf och Boktryckare.

Götheborg, C. Petersens officin, 1847.